

VI MOŽETE RAZUMJETI BIBLIJU!

IZAIJA:

***Najjasniji Starozavjetni Očevdac YHWH-ina Vječnog,
Sveopćeg, Iskupiteljskog Nauma:***

Prorok i Budućnost

POGLAVLJA 40 - 66

BOB UTLEY
PROFESOR HERMENEUTIKE
(TUMAČENJE BIBLIJE)

***VODIČ ZA PROUČAVANJE NIZOM KOMENTARA
STAROGA ZAVJETA, TOM 11A***

BIBLE LESSONS INTERNATIONAL, MARSHALL, TEXAS
2010.

Copyright ©2001. od Bible Lessons International, Marshall, Texas (revidirano 2006., 2010.)

Sva su prava pridržana. Nijedan dio ove knjige ne smije biti reproduciran ni na koji način niti ikojim sredstvima bez pismene dozvole izdavača.

Bible Lessons International
P. O. Box 1289
Marshall, TX 75671-1289
1-800-785-1005

ISBN

Temeljni biblijski tekst korišten u ovome komentaru je:

New American Standard Bible (ažurirano, 1995.)

Copyright ©1960., 1962., 1963., 1968., 1971., 1972., 1973., 1975., 1977., 1995. od
The Lockman Foundation

P. O. Box 2279

La Habra, CA 90632-2279

Podjele odlomaka i sažetak naslova kao i izdvojeni izričaji su iz:

1. The New King James Version, Copyright ©1979., 1980., 1982. od Thomasa Nelsona, Inc. Korišteno s dozvolom. Sva su prava pridržana.
2. The New Revised Standard Version of the Bible, Copyright ©1989. od Division of Christian Education of National Council of the Churches of Christ u SAD-a. Korišteno s dozvolom. Sva su prava pridržana.
3. Today's English Version korištena s dozvolom vlasnika copyrighta, The American Bible Society, ©1966., 1971. Korišteno s dozvolom. Sva su prava pridržana.
4. The New Jerusalem Bible, copyright ©1990. od Dartona, Longmana & Todda, Ltd. te Doubledayja, podjela od Bantam Doubleday Dell Publishing Group, Inc. Korišteno s dozvolom. Sva su prava pridržana.

www.freebiblecommentary.org

SADRŽAJ

Kratka objašnjenja tehničkih izvora korištenih u ovome nizu komentara Staroga zavjeta	i
Kratke odredbe hebrejskih glagolskih oblika koji utječu na egzegezu	ii
Skraćenice korištene u ovome komentaru	vii
Riječ autora: kako vam ovo tumačenje može pomoći?	ix
Vodič dobroga biblijskog čitanja: osobno traganje za dokazljivom istinom	xi

Komentari

Uvod u Knjigu proroka Izaije	1
Izaija 40	9
Izaija 41	43
Izaija 42	57
Izaija 43	68
Izaija 44:1-23	77
Izaija 44:24 – 45:25	86
Izaija 46	106
Izaija 47	111
Izaija 48	119
Izaija 49	130
Izaija 50	141
Izaija 51	145
Izaija 52:1-12	154
Izaija 53 (52:13 - 53:12)	164
Izaija 54	175
Izaija 55	181
Izaija 56	193
Izaija 57	198
Izaija 58	205
Izaija 59	212
Izaija 60	219
Izaija 61	227
Izaija 62	234
Izaija 63	243
Izaija 64	255
Izaija 65	260
Izaija 66	272

DODACI

Dodatak jedan: Posebne teme	282
Hebrejska poezija.....	282
Mudrosna književnost.....	284
Uvod u proročanstvo Staroga zavjeta	287
Dodatak dva: Kratki povijesni pregled sila Mezopotamije.....	292
Dodatak tri: Karta čitavoga Starog zavjeta	300
Dodatak četiri: Kraljevi i događaji babilonskih, perzijskih, i grčkih dinastija	303
Dodatak pet: Bobova doktrinarna izjava.....	310
Nadahnuće (inspiracija)	311
Kanon	311
Osobno zlo	312
Lucifer.....	314
Pad Sotone i njegovih anđela.....	314
Dan (<i>yom</i>).....	315
Sotona	316
Vjera, povjerenje, pouzdanje [u NZ-u]	318
Apokaliptička književnost	319
Isus i Duh	320

KNJIGA PROROKA IZAIJE POPIS SADRŽAJA POSEBNIH TEMA

Imena za Božanstvo, 40:1	11
“Ime” YHWH, 40:1	14
Savez, 40:1	15
Ruka (slikovito prikazano iz Knjige proroka Ezekielia), 40:2.....	16
Slava (kabod) (SZ), 40:5	17
Ljubaznost /blagost /dobrota (hesed), 40:6	20
Duh u Bibliji, 40:7	20
Zašto su događaji na kraju vremena tako prijeporni?, 40:9	22
Bog opisan kao čovjek (jezik antropomorfizama), 40:10.....	27
Mesija, 40:10.....	28
Sudac, osuda, i pravda (שׁפּט) u Knjizi proroka Izaije, 40:14	29
Monoteizam, 40:14	30
Trojstvo, 40:14.....	31
YHWH-in vječni iskupiteljski naum, 40:15-17	32
Hebrejska poezija, 40:19.....	34
Mudrosna književnost, 40:19.....	36
Moj Sluga, 41:8.....	48
Otkupnina /iskupljenje, 41:14.....	50
Svet, 41:14	52
Novozavjetna svetost /posvećenje, 41:14	52
Odvratnost (SZ), 41:24	54
Odvratnost (grozota) pustoši, 41:24.....	55
Osobnost Duha, 42:1	60
Nebo, 42:5.....	61
Oprost u Starome zavjetu, 43:25.....	75
Pad, 43:27	75
Izbor /predestinacija i potreba za teološkom ravnotežom, 44:18.....	81
Pokajanje u Starome zavjetu, 44:22.....	82
Gdje su mrtvi (Šeol /Hades, Gehena, Tartarus), 44:23	82
Nebo i Treće nebo, 44:24.....	88
Znati /poznati (korišteno uglavnom u Ponovljenom zakonu kao obrazac), 45:4	91
Anđeli i demoni, 45:12	94
Zauvijek (׀ olam), 45:17	96
Zašto obećanja prema SZ-nome Savezu izgledaju tako različita od obećanja prema NZ-nome Savezu, 45:23.....	99
Tajna, 45:23	103
Ostatak, tri značenja, 46:3.....	108
Običaji žalovanja, 47:1	113
Štovanje Mjeseca, 47:5	114
Vatra, 47:15.....	117
Povjerenje, pouzdanje, vjera, i vjernost u Starome zavjetu, 48:1(יָמֵן).....	122
Pravednost, 48:1	134
Osobine Boga Izraelova (SZ), 49:7	134
Osobine Boga Izraelova (NZ) - iz 1. Timoteju poslanice 1:17, 49:7	134
Ovo i dolazeće doba, 49:7.....	135
Eden, 51:3	147

Sin Čovječji (iz Knjige proroka Daniela 7:13), 51:12	150
Povijesna okolnost proroka osmoga stoljeća, 52:6	157
Štovanje plodnosti u Drevnome Bliskom Istoku, 52:6	159
Taj dan, 52:6	160
Mir (<i>shalom</i>), 52:7	161
Isus Nazarećanin, 53:2	167
Iscjeljenje, 53:4	168
Gospodin Nebeskih vojska, 54:5	178
Kršćaninova sigurnost, 55:11	186
Što znači “Primiti”, “Vjerovati”, “Ispovjediti se /Priznati”, i “Pozvati se”?, 55:11	187
Pokajanje u Novome zavjetu, 55:11	189
Vjera, povjerenje, ili pouzdanje (pistis [imenica], pisteuō, [glagol], pistos [pridjev]), 55:11	189
Ustrajnost, 55:11	190
Grčka glagolska vremena upotrijebljena za opis spasenja, 55:11	191
Blagoslov (GLAGOL, BDB 138; IMENICA, BDB 139 [SZ]), 56:2	194
Čuvati /održavati (iz Ponovljenoga zakona 5:10), 56:2	195
<i>Molek</i> , Okvirni uvidi:D, 57	199
Molek (iz Ponovljenoga zakona 12:31), Okvirni uvidi:D, 57	199
Rogovi korišteni od Izraela, 58:1	207
Subota (SZ), 58:13	210
Taršiš, 60:9	222
Tisuća (<i>eleph</i>), 60:22	225
“Pomazanje” u Bibliji (hebrejski GLAGOL, BDB 602, KB 643 I; IMENICA, BDB 603), 61:1 ..	228
Morija, Šalem, Jebus, Sion, Jeruzalem, 62:1	235
Spasenje (SZ-ni pojam), 62:1	236
Zastupnička molitva, 62:6-7	238
Edom i Izrael, 63:1	244
Očinstvo Boga, 63:16	248
Izbor /predestinacija i potreba za teološkom ravnotežom, 63:17	250
Predestinacija (kalvinizam) nasuprot ljudske slobodne volje (arminijanizam), 63:17	251
Čudesne stvari (אֲלֵפִים), , 64:3	256
Ime Gospodinovo, 65:1	262
Dvije Božje Knjige, 65:6	264
Biblijski stavovi prema alkoholu i zloporabi alkohola, 65:8	265
Amen, 65:16	268
Žene u Bibliji, 66:12	276

Kratka Objašnjenja Tehničkih Izvora Korištenih U Ovome Nizu Komentara Staroga Zavjeta

I. Leksički

Za drevni hebrejski dostupno je nekoliko izvrsnih leksikona:

- A. *Hebrew and English Lexicon of the Old Testament* od Francisa Browna, S. R. Drivera, i Charlesa A. Briggsa. Temeljen je na Njemačkome leksikonu od Williama Geseniusa. Poznat je pod skraćenicom BDB.
- B. *The Hebrew and Aramaic Lexicon of the Old Testament* od Ludwiga Koehlera i Waltera Baumgartnera, prevedenog od M. E. J. Richardsona. Poznat je pod skraćenicom KB.
- C. *A Concise Hebrew and Aramaic Lexicon of the Old Testament* od Williama L. Holladaya i temeljen je na gore navedenome Njemačkom leksikonu.
- D. Novi studij teoloških riječi u pet tomova naslovljen *The New International Dictionary of Old Testament Theology and Exegesis*, izdao Willem A. Van Gemeren. Poznat je pod skraćenicom NIDOTTE.

Tamo gdje postoji znakovita leksička različnost, naveo sam nekoliko engleskih prijevoda (NASB, NKJV, NRSV, TEV, NJB) od oba prijevoda i od “riječ-za-riječ” i “dinamički ekvivalent” (usp. Gordon Fee i Douglas Stuart, *How to Read the Bible For All Its Worth*, str. 28-44).

II. Gramatički

Gramatičko prepoznavanje uobičajeno je temeljeno na *Analytical Key to the Old Testament* u četiri toma od Johna Josepha Owensa. Ovo je uspoređeno s *Analytical Hebrew and Chaldee Lexicon of the Old Testament* od Davidsona.

Još jedan koristan izvor za gramatičke i sintaktičke osobitosti koji je korišten u većini tomova SZ-a od niza “You Can Understand the Bible” [“Vi možete razumjeti Bibliju”] je “The Helps for Translators Series” [“Niz pomoći za prevoditelje”] od United Bible Societies. Naslovljeni su “A Handbook on _____” [“Priručnik za _____”].

III. Tekstualno

Opredijeljen sam nadahnutosti hebrejskoga teksta sa suglasnicima (ne masoretskim samoglasničkim mjestima i komentarima). Kao i u svima rukom prepisivanima, drevnim tekstovima, postoje neki upitni odlomci. To se događa uobičajeno zbog sljedećega:

- A. *hapax legomenon* (riječi korištenih samo jednom u hebrejskome SZ-u)
- B. idiomskih pojmova (riječi i izričaji čija se doslovna značenja izgubljena)
- C. povijesnih neizvjesnosti (naš nedostatak obavijesti o drevnome svijetu)
- D. više-semitskoga semantičkog polja hebrejskoga ograničenog rječnika
- E. poteškoća povezanih s kasnijim pisarima koji su ručno prepisivali drevne hebrejske tekstove
- F. hebrejskih pisara obučavanih u Egiptu koji su se osjećali slobodnima osuvremeniti tekstove što su prepisivali kako bi ih učinili potpunima i razumljivijima njihovom vremenu (NIDOTTE, vol 1, str. 52-54).

Postoji nekoliko izvora hebrejskih riječi i tekstova izvan masoretskoga pisanog nasljeđa:

1. samarijsko Petoknjižje
2. svici s Mrtvoga mora
3. neki kasniji kovani novci, pisma, i ostraka (razlomljeni komadi nepečene keramike [glinene pločice – op. prev.] korištenih za zapise). Ali za najveći dio, ne postoje rukopisni skupovi u SZ-u kao oni u grčkim rukopisima NZ-a. Za dobar kratki [obavijesni – op. prev.] članak o tekstualnoj pouzdanosti Masoretskoga teksta (900.-ih godina) vidi “The Reliability of the Old Testament Text” od Bruca K. Waltkea u NIDOTTE, tom 1, str. 51-67.

Korišten hebrejski tekst je *Biblia Hebraica Stuttgartensia* (BHS) od German Bible Society [Njemačko biblijsko društvo], 1997., temeljen na Lenjingradskome kodeksu (1009. godine). Po potrebi, bile su savjetovane drevne verzije (grčka Septuaginta, aramejski Targum, sirijska Pešita, i latinska Vulgata) ako je hebrejski višeznačan ili očito zbunjujući.

Kratke Odredbe Hebrejskih Glagolskih Oblika Koji Utječu Na Egzegezu

I. Kratak povijesni razvitak hebrejskoga

Hebrejski je dio semitske (Semiti) obitelji jezika jugozapadne Azije. Ime (dato od suvremenih znanstvenika) dolazi od Noinovog sina, Šema (usp. Post 5:32; 6:10). Šemovi potomci popisani su u Knjizi Postanka 10:21-31 kao Arapi, Hebreji, Sirijci, Aramejci, i Asirci. U stvarnosti, neki su semitski jezici bili korišteni od naroda popisanih u Hamovoj lozi (usp. Post 10:6-14), Kanaan, Fenicija, i Etiopija.

Hebrejski je dio sjeverozapadne skupine ovih semitskih jezika. Suvremeni znanstvenici imaju uzorke ove drevne skupine jezika od:

- A. Amorejaca (*Mari pločice* iz XVIII. st.pr.Kr. na akadskome)
- B. Kanaanaca (*Ras Šamra pločice* iz XV. st. na ugaritskome)
- C. Kanaanaca (*Pisma iz Amarne* iz XIV. st. na kanaanskome akadskome)
- D. Feničana (hebrejski koristi fenički alfabet)
- E. Moabaca (Mešin kamen, 840. g.pr.Kr.)
- F. Aramejaca (službeni jezik Perzijskoga Carstva korišten u Post 31:47 [2 riječi]; Jer 10:11; Dn 2:4-6; 7:28; Ezra 4:8-6:18; 7:12-26 i govoren od Židova u prvome stoljeću naše ere u Palestini).

Hebrejski je jezik nazvan “usna [jezik] Kanaana” u Knjizi proroka Izaije 19:18. Prvi je puta nazvan “hebrejski” u prologu Knjige Propovjednika (Mudrost Ben Siraha) oko 180. g.pr.Kr. (i nekim drugim ranijim mjestima, usp. *Anchor Bible Dictionary*, tom 4, str. 205 i dalje). To je najbliže povezano s Moapcima i jezikom korištenim u Ugaritu. Primjeri drevnoga hebrejskoga nađeni izvan Biblije su:

1. Gezerski kalendar, 925. g.pr.Kr. (škola pisanja za mladiće)
2. Siloamski natpisi, 705. g.pr.Kr. (zapisi u tunelu)
3. Samarijska ostraka, 770. g.pr.Kr. (porezna izvješća na razlomljenoj lončariji)
4. Lakiška pisma, 587. g.pr.Kr. (ratna prijepiska)
5. Makabejske kovanice i pečati
6. neki tekstovi svitaka s Mrtvoga mora
7. brojni natpisi (usp. “Jezici [hebrejski]”, ABD 4:203 i dalje).

On je, kao svi semitski jezici, obilježen riječima sastavljenima od tri suglasnika (tro-suglasnički korijen). To je krut jezik. Tro-korijenski suglasnici nose osnovno značenje riječi, dok prefiksni, sufixni, ili unutarnji dodaci pokazuju sintaktičku djelatnost (samoglasnici dodani kasnije, usp. Sue Groom, *Linguistic Analysis of Biblical Hebrew*, str. 46-49).

Hebrejski rječnik pokazuje razliku između proze i poezije. Značenja riječi povezana su s narodnim etimologijama (ne jezičnim podrijetlima). Igre riječi i igre zvukova posve su uobičajeni (*paronomasia*).

II. Vidovi iskaza

A. GLAGOLI

Prirodan očekivani red riječi je GLAGOL, ZAMJENICA, SUBJEKT (s parametrima [riječima koje pobliže označuju – op.prev.]), OBJEKT (s parametrima). Temeljni ne-jak oblik GLAGOLA je *Qal*, PERFEKT, MUŠKI ROD, JEDNINA. Tako su uređeni hebrejski i aramejski leksikoni.

GLAGOLI su sprežani kako bi pokazali:

1. broj – jednina, množina, dvojina
2. rod – muški ili ženski (ne srednji)
3. način – indikativ, konjunktiv, imperativ (odnos djelovanja prema stvarnosti)

4. vrijeme (vid):
- a. PERFEKT, koji označava završeno, u smislu početnoga, nastavljajućega, i zaključnoga nekog djelovanja. Uobičajeno je ovaj oblik bio korišten za prošlo djelovanje, stvari koje su se dogodile.
 J. Wash Watts, u *A Survey of Syntax in the Hebrew Old Testament*, kaže:
 “Pojedinačna cjelina opisivana perfektom isto je tako bila smatrana kao izvjesna. Imperfekt može oslikavati stanje kao moguće ili željeno ili očekivano, ali perfekt ga vidi kao istinsko, stvarno, i sigurno” (str. 36).
 S. R. Driver, u *A Treatise on the Use of the Tenses in Hebrew*, opisuje to kao:
 “Perfekt je uporabljen kako bi naznačio djelovanja ostvarenja koja zapravo leže u budućnosti, ali odnosi se kao ovisan o takvoj nepromjenjivoj odlučnosti volje da može biti izrečen kao da se to uistinu dogodilo: tako je rješenje, obećanje, ili proglas, posebice Božanskoga, učestalo obznanjeno u perfekt glagolskome vremenu” (str. 17, npr. proročki perfekt)
 Robert B. Chisholm, Jr. u *From Exegesis to Exposition*, određuje taj glagolski oblik kao:
 “... gledišta stanja izvana, kao cjeline. Kao takav izražava jednostavnu činjenicu, ili neko djelovanje ili stanje (uključujući stanje bivanja ili uma). Kad je upotrijebljen za djelovanja, često vidi djelovanje kao dovršeno s retoričke točke gledišta govornika ili pripovjedača (ili to jeste ili nije stvarno dovršeno ili stvarnost nije prijeporna). Perfekt se može odnositi na neko djelovanje/stanje u prošlosti, sadašnjosti ili budućnosti. Kao što je navedeno gore, vremenski okvir, koji utječe na to kako će netko prevesti perfekt u glagolsko vrijeme smjeranog jezika poput engleskoga, mora biti određen iz okvira” (str. 86)
 - b. IMPERFEKT, koji označava neko djelovanje u napretku (nedovršeno, ponavljajuće, neprekidno, ili moguće), često kretanje prema cilju. Uobičajeno ovaj je oblik bio korišten za sadašnje i buduće djelovanje.
 J. Wash Watts, u *A Survey of Syntax in the Hebrew Old Testament*, kaže:
 “Svi IMPERFEKTI predstavljaju nedovršena stanja. Oni su ili ponavljani ili razvijajući ili mogući. Drugim riječima, ili djelomice razvijeni, ili djelomice sigurni. U svim slučajevima oni su djelomični u nekom smislu, tj. nedovršeni” (str. 55).
 Robert B. Chisholm, Jr., u *From Exegesis to Exposition*, kaže:
 “Teško je svesti srž imperfekta na jednostavnu zamisao, jer obuhvaća oboje i vid i način. Ponekad je imperfekt upotrijebljen u indikativnome [izričnome – op.prev.] načinu i čini objektivni iskaz. Drugi put on gleda na neko djelovanje više subjektivno, kao hipotetski, slučajno, moguće, i tako dalje” (str. 89)
 - c. dodani *waw*, koji povezuje GLAGOLE s djelovanjem prethodnog (prethodnih) GLAGOLA
 - d. IMPERATIV, koji je temeljen na htijenju govornika i mogućega djelovanja slušatelja
 - e. u drevnome hebrejskom jedino širi okvir može odrediti autorova-namjeravana vremenska smjeranja.
- B. Sedam glavnih sprežućih oblika i njihova osnovna značenja. U stvarnosti ovi oblici djeluju u povezanosti jedan s drugim u okviru i ne moraju biti odvojeni.
1. *Qal (Kal)*, najuobičajeniji i osnova svih oblika. Obilježava jednostavno djelovanje ili stanje bivanja. Ne postoji podrazumijevana uzročnost ili pojedinost.
 2. *Niphal*, drugi najuobičajeniji oblik. Uobičajeno je PASIV, ali taj oblik djeluje isto tako kao recipročan [uzajamni – op.prev.] i refleksivan [povratan – op.prev.]. Isto tako nema podrazumijevane uzročnosti ili pojedinost.
 3. *Piel*, ovaj je oblik djelatan i izražava prouzročnost dovođenja nekog djelovanja u stanje bivanja. Osnovno značenje *Qal* osnove razvijeno je ili prošireno u stanje bivanja.
 4. *Pual*, to je PASIVNI dvojnik *Pielu*. Često je izražen PARTICIPOM.
 5. *Hithpael*, koji je reflektivna ili recipročna osnova. Izražava učestalo ili trajno djelovanje *Piel* osnovi. Rijedak PASIVNI oblik nazvan je *Hothpael*.
 6. *Hiphil*, aktivni oblik uzročne osnove u suprotivosti s *Piel(om)*. Može imati odobravajući vid, ali uobičajeno upućuje na uzrok događaja. Ernst Jenni, njemački hebrejski gramatičar, vjerovao je da *Piel* obilježava nešto dolazeće u stanje bivanja, dok je *Hiphil* pokazivao kako se to dogodilo.

7. *Hophal*, PASIVNI dvojniki *Hiphil*(u). Ove zadnje dvije osnove najmanje su bile korištene od sedam osnova.

Veći dio ovog izvješća dolazi iz *An Introduction to Biblical Hebrew Syntax*, od Brucea K. Waltke i M. O'Connora, str. 343-452.

Karta posrednika i uzročnosti. Jedan ključ razumijevanja sustava hebrejskoga GLAGOLA je vidjeti ga kao uzorak STANJA međusobnih odnosa. Neke su osnove u oprečju s drugim osnovama (tj. *Qal* - *Niphal*; *Piel* - *Hiphil*).

Karta dolje pokušava predočiti osnovnu djelatnost GLAGOLSKIH osnova glede uzročnosti.

stanje ili subjekt	bez drugotnoga posrednika	djelatan drugotni posrednik	pasivni drugotni posrednik
AKTIV	<i>Qal</i>	<i>Hiphil</i>	<i>Piel</i>
SREDNJI PASIV	<i>Niphal</i>	<i>Hophal</i>	<i>Pual</i>
REFLEKSIVNI/ RECIPROČNI	<i>Niphal</i>	<i>Hiphil</i>	<i>Hithpael</i>

Ova je karta uzeta iz izvrsne raspre o GLAGOLSKOME sustavu u svjetlu novoga istraživanja Akadaña (usp. Bruce K. Waltke, M. O'Connor, *An Introduction to Biblical Hebrew Syntax*, str.354-359).

R. H. Kennett, u *A Short Account of the Hebrew Tenses*, dao je potrebno upozorenje:

“U učenjima često sam našao, da je glavna poteškoća učenika hebrejskih glagola doseći značenje koje su glagoli prenijeli u umove samih Hebreja; to će reći, postoji sklonost pripisivanja ekvivalenata svakome hebrejskome glagolskom vremenu određenog broja latinskih ili engleskih oblika kojima to određeno glagolsko vrijeme može biti uobičajeno prevedeno. Ishod je grješka u uočavanju mnogih od ovih finih nijansi značenja, koje daju takav život i snagu jeziku Staroga zavjeta.

Poteškoća u uporabi hebrejskih glagola leži isključivo u točki gledišta, tako potpuno različitoj od naše vlastite, iz koje su Hebreji promatrali djelovanje; *vrijeme*, što je nama prvo promišljanje, kao posebna riječ, ‘glagolsko vrijeme’ pokazuje, postaje za njih pitanje drugotne važnosti. To je, dakle, srž koju studenti moraju jasno shvatiti, ne toliko latinske ili engleske oblike koji su mogli biti upotrijebljeni u prevođenju svakoga hebrejskoga glagolskog vremena, nego radije vid svakoga djelovanja, kao što je ono samo bilo predstavljeno hebrejskome umu.

Ime ‘glagolska vremena’ kao primijenjeno na hebrejske glagole navodi na pogrešno razmišljanje. Takozvana hebrejska ‘glagolska vremena’ ne izražavaju *vrijeme* nego tek *stanje* djelovanja. Doduše ono nije postojalo zbog zbrke koja bi mogla uskrsnuti izravnom primjenom pojma ‘stanje’ i na imenice i na glagole, zato bi ‘stanja’ bila daleko bolja oznaka negoli ‘glagolska vremena’. Uvijek se mora imati na umu kako je nemoguće prevesti hebrejski glagol na engleski bez korištenja ograničenja (predočavanje vremena) kojeg uopće nema u hebrejskome. Drevni Hebreji nikad nisu mislili na djelovanje kao prošlost, sadašnjost, ili budućnost, nego jednostavno kao *perfekt*, tj. dovršeno, ili *imperfekt*, tj. u smjeru razvoja. Kad mi kažemo da određeno hebrejsko glagolsko vrijeme odgovara perfektu, pluskvamperfektu, ili futuru u engleskome, ne mislimo da su Hebreji o njemu razmišljali kao o perfektu, pluskvamperfektu, ili futuru, nego samo da to tako mora biti prevedeno u engleskome. *Vrijeme* nekog djelovanja Hebreji nisu namjeravali izraziti ikojim glagolskim oblikom” (predgovori i str. 1).

Za drugo dobro upozorenje, Sue Groom, u *Linguistic Analysis of Biblical Hebrew*, podsjeća nas:

“Ne postoji način spoznaje je li suvremena znanstvena rekonstrukcija semantičkih polja i značenja povezala u drevnome mrtvom jeziku samo odraz njihove vlastite intuicije, ili njihova vlastitoga materinjeg jezika, ili jesu li ta polja postojala u klasičnome hebrejskom” (str. 128).

- C. Načini (koji su samo analogije izvučene iz suvremenih zapadnjačkih jezika)
1. Dogodilo se, događa se (INDIKATIV), uobičajeno koristi PERFEKT glagolsko vrijeme ili PARTICIPE (svi PARTICIPI su INDIKATIVI).
 2. Dogodit će se, može se dogoditi (KONJUNKTIV):
 - a. koristi označeno IMPERFEKT glagolsko vrijeme:
 - (1) KOHORTATIV (dodano h), prvo lice IMPERFEKT oblika koje obično izražava želju, molbu, ili samo-ohrabrenje (tj. djelovanja željena od govornika)
 - (2) ZAPOVJEDNI NAČIN (unutarnje promjene), treće lice IMPERFEKTA (može biti drugo lice u niječnim rečenicama) koji obično izražava molbu, dozvolu, ukor, ili pouku
 - b. koristi PERFEKT glagolsko vrijeme s *lu* ili *lule*
Ove rečenične građe slične su DRUGOME RAZREDU KONDICIONALNA rečenica u koine grčkom. Kriva izjava (protaza) ishodi u krivome zaključku (apodoza)
 - c. koristi IMPERFEKT glagolsko vrijeme i *lu*
Okvir i *lu*, kao i buduće usmjerenje, označava ovu uporabu KONJUNKTIVA.
Neki primjeri od J. Wash Watta, u *A Survey of Syntax in the Hebrew Old Testament* su Knjiga Postanka 13:16; Ponovljeni zakon 1:12; I. Kraljevima 13:8; Psalam 24:3; Izaija 1:18 (usp. str. 76-77).
- D. *Waw* – suprotno/uzastopno/odnosno. Ova jedinstvena hebrejska (kanaanska) sintaktička osobina prouzročila je veliku pomutnju tijekom godina. Bila je upotrebljavana na različite načine često temeljene na književnoj vrsti. Razlog pomutnje je taj što su rani znanstvenici bili Europljani i pokušavali su tumačiti u svjetlu svojih vlastitih materinjih jezika. Kad se ovo dokazalo teškim oni su okrivili poteškoću postojanja hebrejskoga “tobožnjega” drevnoga, arhaičkoga jezika. Europljani su jezici GLAGOLSKO VRIJEME (vrijeme) temeljeno GLAGOLIMA. Neki od podvrsta i gramatičkih suzvučja bili su pobiže označeni slovima WAW dodanima osnovama PERFEKT ili IMPERFEKT GLAGOLA. Ovo je promijenilo način na koji je djelovanje bilo viđeno.
1. U povijesnoj pripovijetki GLAGOLI su bili povezani zajedno u lanac sa standardnim uzorkom.
 2. Prefiks *waw* pokazivao je poseban odnos s prethodnim GLAGOLOM (GLAGOLIMA).
 3. Širi okvir uvijek je ključ za razumijevanje lanca GLAGOLA. Semitski GLAGOLI ne mogu biti raščlanjeni odvojeno.
- J. Wash Watts, u *A Survey of Syntax in the Hebrew Old Testament*, bilježi izrazitost hebrejskoga u njegovoj uporabi *waw* ispred PERFEKTA i IMPERFEKTA (str. 52-53). Osnovna zamisao PERFEKTA je prošlost, dodatak *waw(a)* često ga prenosi u vid budućega vremena. To je isto tako i za IMPERFEKT čija je osnovna zamisao sadašnjost ili budućnost; dodatak *waw(a)* smješta ga u prošlost. To je taj neuobičajeni vremenski pomak koji objašnjava dodavanje *waw(a)*, ne promjenu u osnovnome značenju sâmoga glagolskoga vremena. *Waw* PERFEKTI dobro djeluju s proročanstvom, dok *waw* IMPERFEKTI dobro djeluju s pripovijetkama (str. 54, 68).
- Watts nastavlja svoju odredbu:
- “Za temeljnu razliku između *waw* poveznika i *waw* posljedičnog, bila su ponuđena sljedeća tumačenja:
1. *waw* poveznik pojavljuje se uvijek kako bi naznačio usporednicu
 2. *waw* posljedični pojavljuje se uvijek kako bi naznačio slijed događaja. To je jedini oblik *waw(a)* korištenog s posljedičnim imperfektima. Odnos između imperfekta povezanog njime može biti privremeni slijed, logička posljedica, logički uzrok, ili logička suprotivost. U svim slučajevima postoji slijed događaja” (str. 103).
- E. INFINITIV – Postoje dvije vrste INFINITIVA:
1. INFINITIVNI APSOLUTI, koji su “jaki, neovisni, upadljivi izričaji korišteni za dramatični učinak... kao subjekt, obično nema pisanog glagola, glagol ‘biti’ postaje razumljiv, naravno, ali riječ stoji dramatično sama”, (J. Wash Watts, *A Survey of Syntax in the Hebrew Old Testament*, str. 92)
 2. INFINITIVNA GRAĐA, koja je “povezana gramatički na rečenicu prijedlozima, posvojnim zamjenicama, i gradbenim odnosom” (str. 91).
J. Weingreen, *A Practical Grammar for Classical Hebrew*, opisuje gradbeno stanje rečenice kao:

“Kad su dvije (ili više) riječi tako usko spojene da zajedno tvore jednu složenu zamisao, zavisna riječ (ili riječi) je (su) rečena da bude u gradbenom stanju” (str. 44).

F. UPITNE ČESTICE

1. One se uvijek pojavljuju prve u rečenici.
2. Značenje tumačenja:
 - a. *ha* – ne očekuje odaziv
 - b. *halo* – autor očekuje “da” odgovor.

NIJEČNE

1. One se uvijek pojavljuju ispred riječi koje niječu.
2. Najuobičajenija niječnost je *lo*’.
3. Pojam *’al* ima suzvuk zavisnosti i korišten je s KOHORTATIVIMA i ZAPOVJEDNIM NAČINIMA.
4. Pojam *lebhilti*, u značenju “zato da ...ne”, korišten je s INFINITIVIMA.
5. Pojam *’en* korišten je s PARTICIPIMA.

G. ZAVISNE REČENICE

1. Postoje četiri vrste zavisnih rečenica koje su u osnovi usporedne u koine grčkom:
 - a. nešto se pretpostavlja da će se dogoditi ili se misli kao da je ispunjeno (PRVI RAZRED u grčkome)
 - b. nešto se suproti činjenici čije je ispunjenje nemoguće (DRUGI RAZRED)
 - c. nešto što je moguće ili čak vjerojatno (TREĆI RAZRED)
 - d. nešto što je manje vjerojatno, prema tome, ispunjenje je dvojbeno (ČETVRTI RAZRED).
2. GRAMATIČKE OZNAKE
 - a. pretpostavljeno da bude istinito ili stvarno uvjetovano uvijek koristi INDIKATIVNI PERFEKT ili PARTICIP i obično je uvedena protaza pomoću:
 - (1) *’im*
 - (2) *ki* (ili *’asher*)
 - (3) *hin* ili *hinneh*
 - b. suprotno činjenici stanje uvijek koristi PERFEKT vid GLAGOLA ili PARTICIP s uvodnim PARTICIPOM *lu* ili *lule*
 - c. vjerojatnije stanje uvijek koristi IMPERFEKT GLAGOLA ili PARTICIPE u protazi, uobičajeno su *’im* ili *ki* bili korišteni kao uvodni PARTICIPI
 - d. manje vjerojatno stanje koristi IMPERFEKT KONJUNKTIVA u protazi i uvijek koristi *’im* kao uvodni PARTICIP.

SKRAĆENICE KORIŠTENE U OVOME KOMENTARU

- AB *Anchor Bible Commentaries*, izdao William Foxwell Albright i David Noel Freedman
- ABD *Anchor Bible Dictionary* (6 tomova), izdao David Noel Freedman
- AKOT *Analytical Key to the Old Testament*, John Joseph Owens
- ANET *Ancient Near Eastern Texts*, James B. Pritchard
- BDB *A Hebrew and English Lexicon of the Old Testament*, F. Brown, S. R. Driver i C. A. Briggs
- BHS *Biblia Hebraica Stuttgartensia*, GBS, 1997.
- DSS Svitci s Mrtvoga mora
- IDB *The Interpreter's Dictionary of the Bible* (4 toma), izdao George A. Buttrick
- ISBE *International Standard Bible Encyclopedia* (5 tomova), izdao James Orr
- JB *Jerusalem Bible* [Jeruzalemska Biblija]
- JPSOA *The Holy Scriptures According to the Masoretic Text: A New Translation* (The Jewish Publication Society of America [Židovsko izdavačko društvo Amerike])
- KB *The Hebrew and Aramaic Lexicon of the Old Testament*, Ludwig Koehler i Walter Baumgartner
- LAM *The Holy Bible From Ancient Eastern Manuscripts* (Pešita), George M. Lamsa
- LXX *Septuagint* ([Septuaginta], grčko-engleska) od Zondervana, 1970.
- MOF *A New Translation of the Bible* od Jamesa Moffatta
- MT *Masoretic Hebrew Text*
- NAB New American Bible Text [Novi američki biblijski tekst]
- NASB *New American Standard Bible*
- NEB *New English Bible*
- NET *NET Bible: New English Translation*, drugo Beta izdanje
- NIDOTTE *New International Dictionary of Old Testament Theology and Exegesis* (5 tomova), izdao Willem A. VanGemeren
- NIV *New International Version*
- NJB *New Jerusalem Bible*
- NRSV *New Revised Standard Bible*

- OTPG *Old Testament Passing Guide*, Todd S. Beall, William A. Banks i Colin Smith
- REB *Revised English Bible*
- RSV *Revised Standard Version*
- SEPT *The Septuagint* (grčko-engleska), Zondervan, 1970.
- TEV *Today's English Version* od United Bible Societies
- YLT *Young's Literal Translation of the Holy Bible*, Robert Young
- ZPBE *Zondervan Pictorial Bible Encyclopedia* (5 tomova), izdao Merrill C. Tenney

Riječ Autora: Kako Vam Ovo Tumačenje Može Pomoći?

Biblijsko tumačenje jeste razumski (umni) i duhovni postupak koji nastoji shvatiti drevnoga nadahnutog pisca na takav način da Božja poruka može biti razumljiva i primjenjiva u našoj današnjici.

Duhovni postupak od presudne je važnosti ali teško ga je odrediti. On obuhvaća našu podatljivost i otvorenost prema Bogu. Mora postojati glad: (1) za Njim, (2) za spoznajom Njega, i (3) za služenje Njemu. Takav postupak uključuje molitvu, ispovijed i voljnost za promjenom načina života. U postupku tumačenja od presudne je važnosti Duh, ali tajna je zašto iskreni i bogobojažni kršćani različito shvaćaju Bibliju.

Razumski postupak lakše je opisati. Moramo biti dosljedni i nepristrani prema tekstu i ne biti pod utjecajem osobnih, kulturoloških, ili denominacijskih predrasuda. Svi smo mi povijesno uvjetovani. Nitko od nas nije objektivni, neutralan tumač. Ovo tumačenje nudi pomni razumski postupak obuhvaćajući tri načela tumačenja ustrojena tako da nam pomognu nadvladati naše predrasude.

Prvo načelo

Prvo načelo jeste ustanoviti povijesnu pozadinu u kojoj je biblijska Knjiga napisana i posebno povijesne prilike za njeno autorstvo (ili kad je uređena). Izvorni je pisac morao navijestiti svrhu i poruku. Tekst ne može značiti nešto nama što nije nikad značio izvornome, drevnome, nadahnutom piscu. Njegova nakana – ne naša povijesna, emocionalna, kulturološka, osobna ili denominacijska potreba – jeste ključ. Primjena je sastavni sudionik tumačenja, ali primjeni uvijek mora prethoditi ispravno tumačenje. Nепrestano mora biti ponavljano da svaki biblijski tekst ima jedno i samo jedno značenje. To značenje je ono što je izvorni biblijski pisac namjeravao kroz vodstvo Duha navijestiti svome vremenu. To jedno značenje može imati više mogućih primjena na različite kulture i okolnosti. Sve te primjene moraju biti povezane sa središnjom istinom izvornoga pisca. Zbog toga razloga, ovaj vodič za tumačenje osmišljen je tako da omogućiti kratak uvod u svaku Knjigu Biblije.

Drugo načelo

Drugo načelo jeste odrediti književne jedinice. Svaka biblijska Knjiga je jedinstveni spis. Tumači nemaju pravo izdvojiti jedan vid istine isključujući druge. Stoga, prije negoli tumačimo pojedinačne književne jedinice moramo stremiti razumjeti svrhu čitave biblijske Knjige. Pojedinačni dijelovi – poglavlja, odlomci, ili stihovi – ne mogu značiti ono što čitava jedinica ne znači. Tumačenje se mora pomaknuti s deduktivnoga pristupa cjelini na induktivni pristup pojedinim dijelovima. Stoga, ovaj vodič za tumačenje napravljen je da pomogne svakome učeniku raščlaniti građu svake književne jedinice podjelom na odlomke. Odlomak, kao i poglavlje, to jest podjele nisu nadahnuti, ali oni nam pomažu u prepoznavanju kroz jedinice.

Tumačenje na razini poglavlja – ne na razini rečenice, članova, izričaja ili riječi – jeste ključ za slijeđenje nakane biblijskoga pisca. Odlomci su temeljeni na jedinstvenome predmetu, često nazvanome tema ili tematska rečenica. Svaka riječ, izričaj, član i rečenica u odlomku povezani su nekako s tom jedinstvenom temom. Oni je ograničavaju, proširuju je, objašnjavaju, i/ili preispituju. Stvarni ključ za pravilno tumačenje je slijeđenje izvorne piščeve misli od-odlomka-do-odlomka temeljeno na pojedinačnim književnim jedinicama koje čine biblijsku Knjigu. Ovaj vodič za tumačenje osmišljen je da pomogne učeniku to napraviti usporedbom suvremenih engleskih prijevoda. Ovi su prijevodi izabrani jer koriste različite teorije prevođenja:

- A. *The New King James Version* (NKJV) je riječ-po-riječ doslovno prevođenje temeljeno na tradicionalnome grčkom rukopisu (manuskriptu) poznatome kao *Textus Receptus*. Njihove podjele na odlomke su dulje nego kod drugih prijevoda. Takve dulje jedinice pomažu učenicima uočiti jedinstvenost glavnih tema.
- B. *The New Revised Standard Version* (NRSV) izmijenjeni je prijevod riječ-za-riječ. On oblikuje središnju misao između narednih dviju suvremenih verzija. Njegove podjele na odlomke od velike su pomoći u utvrđivanju subjekata.
- C. *The Today's English Version* (TEV) dinamički je ekvivalent prijevodu izdanome od United Bible Society. On nastoji prevesti Bibliju na takav način da suvremeni engleski čitatelj ili govornik može razumjeti značenje izvornoga teksta.

- D. *The Jerusalem Bible* (JB) - dinamički je ekvivalent prijevoda temeljenog na Francuskome katoličkom prijevodu. S europskoga gledišta on je velika pomoć kod usporedbe podjele na odlomke.
- E. Tiskani tekst ažuriran 1995. je *New American Standard Bible* (NASB), koji je prijevod riječ-za-riječ. Stih po stih komentari slijede ovu podjelu na odlomke.

Treće načelo

Treće načelo jeste čitanje Biblije u različitim prijevodima kako bi se dohvatio najširi mogući smisao (semantičko polje) kojeg mogu imati biblijske riječi ili izričaji. Često se izričaj ili riječ može razumjeti na nekoliko načina. Takvi različiti prijevodi iznose ove mogućnosti te pomažu ustanoviti i objasniti rukopisne razlike. Oni ne utječu na doktrinu, ali pomažu nam da se pokušamo vratiti na izvorni tekst zapisan od nadahnutoga drevnog pisca.

Četvrto načelo

Četvrto načelo mora zabilježiti književni žanr. Izvorno nadahnuti autori odabiru objavu svoje poruke u različitim oblicima (tj. povijesna pripovijetka, povijesna drama, pjesma, proročanstvo, Evanđelje [parabola - usporedba], pisma, apokaliptički). Ovi različiti oblici imaju posebne ključeve za tumačenje (vidi Gordon Fee i Doug Stuart, *How to Read the Bible for All Its Worth*, D. Brent Sandy i Ronald L. Giese, Jr., *Cracking Old Testament Codes*, ili Robert Stein, *Playing by the Rules*).

Ovaj komentar nudi učenicima brz način provjere njihovih tumačenja. On nije osmišljen kao konačan, nego prije kao obavijestan i onaj koji navodi na razmišljanje. Često, druga moguća tumačenja pomažu nam da ne budemo tako ograničeni, dogmatski, i denominacijski nastrojani. Tumači trebaju imati širi raspon mogućnosti tumačenja da prepoznaju kako drevni tekst može biti višeznačan. Zapanjujuće je kako ima malo suglasja među kršćanima koji Bibliju proglašavaju svojim izvorom istine.

Ova načela pomogla su mi nadvladati mnoge moje povijesne uvjetovanosti tjerajući me boriti se s drevnim tekstom. Nadam se da će i vama to biti blagoslov.

Bob Utley
East Texas Baptist University
27. lipanj 1996. god.

Vodič Dobroga Biblijskog Čitanja: Osobno Traganje Za Dokazljivom Istinom

Možemo li znati istinu? Gdje je pronaći? Možemo li je logički dokazati? Postoji li konačan autoritet? Postoje li apsoluti [bezuovjetnosti] koji mogu voditi naše živote, naš svijet? Je li tamo smisao života? Zašto smo ovdje? Kuda idemo? Ta pitanja – pitanja o kojima svi razumni ljudi promišljaju – proganjala su ljudski um od početka vremena (Prop 1:13-18; 3:9-11). Mogu se sjetiti vlastite potrage za središnjom poveznicom mog života. Vjernikom u Krista postao sam u mladoj dobi, prvenstveno temeljem svjedoka istaknutih članova obitelji. Kako sam rastao do zrele dobi, tako su rasla i pitanja o meni samome i mome svijetu. Jednostavni kulturološki i religijski obrasci nisu me doveli do iskustava o kojima sam čitao ili bio suočen. Bilo je to vrijeme zbnjenosti, traganja, čežnje, i često osjećaja beznada u dodiru s bezosjećajnošću, tvrdim svijetom u kojem sam živio.

Mnogi su tvrdili da imaju odgovore na ova konačna pitanja, ali nakon proučavanja i razmatranja otkrio sam da su njihovi odgovori temeljeni na: (1) osobnim filozofijama, (2) drevnim mitovima, (3) osobnim iskustvima, ili (4) psihološkim projekcijama. Trebao sam neki stupanj potvrde, neki dokaz, neku razumnost na kojoj ću temeljiti svoj pogled na svijet, moju središnju poveznicu, moj razlog za život.

To sam pronašao u svome proučavanju Biblije. Započeo sam tražiti dokaz za njenu pouzdanost, što sam pronašao u: (1) povijesnoj oslonjivosti Biblije kao potvrđene arheologijom, (2) u točnosti proročanstava Starog zavjeta, (3) jedinstvenosti biblijske poruke pisane više od tisuću šesto godina, i (4) osobnih svjedočanstava ljudi čiji su životi bili trajno promijenjeni kroz dodir s Biblijom. Kršćanstvo, kao jedinstven sustav vjere i vjerovanja, ima sposobnost baviti se sa složenim pitanjima ljudskoga života. Ne samo da mi je ono dalo razumsku okosnicu, nego mi je iskustveni vid biblijske vjere donio emocionalnu radost i stabilnost.

Mislio sam da sam pronašao središnju poveznicu za svoj život – Krista, kao što sam razumio kroz Pismo. To je bilo opojno iskustvo, jedno emocionalno oslobođenje. Međutim, još se uvijek mogu prisjetiti zapanjenosti i bola kad mi je počelo svitati kako je zagovarano mnogo različitih tumačenja te Knjige, ponekad čak i unutar istih crkava i škola za proučavanje. Utvrđivanje nadahnutosti i pouzdanosti Biblije nije bio kraj, već samo početak. Kako da dokažem ili osporim raznovrsna i sukobljena tumačenja mnogih teških odlomaka u Pismu od onih koji su svojatali njegov autoritet i pouzdanost?

Taj je zadatak postao moj životni cilj i put kroz život vjere. Znao sam da mi je moja vjera u Krista: (1) donijela velik mir i radost. Moj je um čeznuo za nekim apsolutima u okružju relativnosti moje kulture (postmodernizam); (2) dogmatizam sukobljenih religijskih sustava (svjetske religije); i (3) denominacijsku oholost. U mome traganju za ispravnim pristupima tumačenja drevne književnosti, bio sam iznenađen otkrićem vlastitih povijesnih, kulturoloških, denominacijskih i iskustvenih predrasuda. Često sam čitao Bibliju jednostavno zato da učvrstim svoja vlastita gledišta. Koristio sam je kao izvor dogme da napadnem druge u vrijeme potvrđivanja svoje vlastite nesigurnosti i nedoraslosti. Kako je bolna za mene bila ta spoznaja!

Iako ne mogu nikada biti potpuno nepristran, mogu postati boljim čitateljem Biblije. Svoje predrasude mogu ograničiti prepoznajući ih i spoznajući njihovu prisutnost. Još nisam slobodan od njih, ali sukobio sam se s vlastitim slabostima. Tumač je često najgori neprijatelj dobroga čitanja Biblije!

Dozvolite mi dati vam popis pretpostavki koje sam unio u svoje proučavanje Biblije kako biste ih vi, čitatelji, mogli preispitati zajedno sa mnom.

I. Pretpostavke

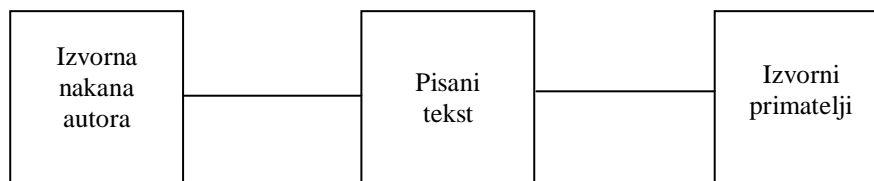
- A. Vjerujem da je Biblija nadahnutu isključivo samo-otkrivenjem jednoga istinskog Boga. Prema tome, ona mora biti tumačena u svjetlu nakane izvornoga Božanskog Autora (Duha) posredstvom ljudskoga pisca u osobitoj povijesnoj pozadini.
- B. Vjerujem da je Biblija pisana za običnu osobu – za sve ljude! Bog je prilagodio Sâm Sebe kako bi nama jasno govorio unutar povijesnoga i kulturološkog okvira. Bog nije skrio istinu – On želi da je mi razumijemo! Stoga, ona mora biti tumačena u svjetlu toga vremena, a ne našega. Biblija nam ne bi smjela značiti ono što nikad nije značila onima koji su je prvi čitali ili čuli. Ona je razumljiva prosječnome ljudskome umu i koristi uobičajene ljudske komunikacijske oblike i tehnike.

- C. Vjerujem da Biblija ima jedinstvenu poruku i svrhu. Ne proturječi sama sebi, iako sadržava teške i paradoksalne odlomke. Tako, najbolji tumač Biblije jeste Biblija sama sebi.
- D. Vjerujem da svako poglavlje (isključujući proročanstva) ima jedno i samo jedno značenje, temeljeno na nakani izvornoga, nadahnutog autora. Premda ne možemo nikad biti potpuno sigurni, mi znamo izvornu piščevu nakanu, mnogi pokazatelji ukazuju u njenome smjeru:
1. žanr (književna vrsta) odabran kako bi izrazio poruku
 2. povijesna pozadina i/ili određena okolnost objelodanjena spisom
 3. književni okvir čitave Knjige kao i svake književne jedinice
 4. tekstualni dizajn (u osnovnim crtama) književnih jedinica kao što se one odnose prema čitavoj poruci
 5. posebne gramatičke značajke uporabljene za naviještanje poruke
 6. riječi odabrane za predstavljanje poruke
 7. usporedni odlomci.

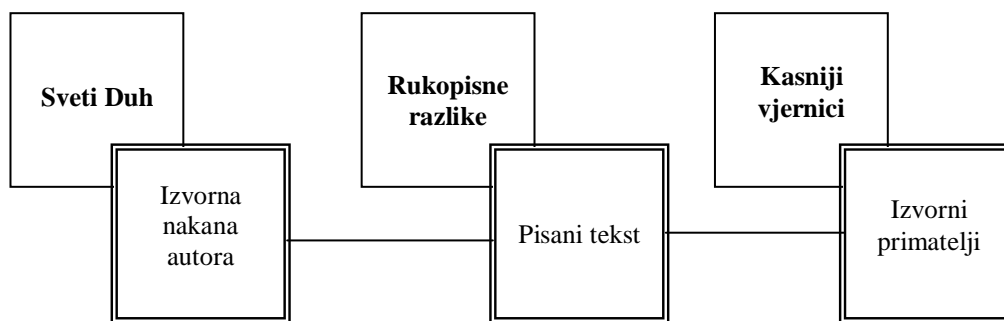
Proučavanje svakoga tog područja postaje predmetom našeg proučavanja poglavlja. Prije negoli objasnim svoju metodologiju dobrog čitanja Biblije, dopustite mi u glavnim crtama opisati neke od neprimjerenih metoda korištenih danas koje uzrokuju tako mnogo različitosti u tumačenju, i čijih se posljedica valja kloniti:

II. Neprimjerene metode

- A. Zanemarivanje književnoga okvira biblijske Knjige i uporaba svake rečenice, rečeničnoga dijela, ili čak pojedinačne riječi kao izjave istine koje se ne odnose na piščevu nakanu ili širi okvir. To se često naziva “proof-texting” [dokaz – od riječi do riječi – op.prev].
- B. Zanemarivanje povijesne pozadine Knjige zamjenjivanjem pretpostavljene povijesne pozadine koja ima malo ili nema potporu od samoga teksta.
- C. Zanemarivanje povijesne pozadine Knjige i njeno čitanje kao jutarnjih gradskih novina pisane prvenstveno za suvremenoga pojedinačnog kršćanina.
- D. Zanemarivanje povijesne pozadine Knjige alegoriziranjem teksta pretvarajući ga u filozofijsko/teološku poruku u potpunosti nepovezanu s prvim slušateljima i s izvornom autorovom nakanom.
- E. Zanemarivanje izvorne poruke zamjenjivanjem jednim vlastitim teološkim sustavom, omiljenom doktrinom, ili suvremenim rješenjem koje nema veze s izvornom autorovom nakanom i iznesenom porukom. Ova pojava često prati početno čitanje Biblije kao sredstvo uspostavljanja govornikovog autoriteta. To je često određeno kao “odaziv čitatelja” (“što-tekst-znači-meni” tumačenje). Najmanje tri pripadajuće komponente mogu biti nađene u svakome ljudskom pisanom priopćenju:

U prošlosti, različite tehnike čitanja bile su usredotočene na jednu od tri komponente, ali za istinsku potvrdu jedinstvene nadahnutosti Biblije, prikladniji je promijenjeni dijagram:

U postupak tumačenja zapravo moraju biti uključene sve tri komponente. U svrhu potvrde, moje se tumačenje usredotočuje na prve dvije komponente: izvorni autor i tekst. Ja vjerojatno reagiram na zlorabe koje sam opazio: (1) alegoriziranje ili produhovljavanje teksta i (2) “odaziv čitatelja” tumačenja (što-to-znači-meni). Zloraba se može dogoditi na svakoj razini. Uvijek moramo provjeriti naše pobude, predrasude, tehnike, i primjene. Ali kako ih provjeriti kad ne postoje granice tumačenja, nema ograničenja, nema mjerila? Tu mi autorova nakana i tekstualna građa osigurava neko mjerilo za ograničavanje dosega mogućih valjanih tumačenja.

U svjetlu tih neprimjerenih tehnika čitanja, koji su neki mogući pristupi dobrog čitanja i tumačenja Biblije što nude stupanj potvrde i dosljednosti?

III. Mogući pristupi dobrome čitanju Biblije

Na ovoj točki ne raspravljam o jedinstvenim tehnikama tumačenja posebne književne vrste nego o općim načelima hermeneutike koja vrijede za sve vrste biblijskih tekstova. Dobra knjiga za posebne pristupe književnoj vrsti je *How to read The Bible For All Its Worth*, autora Gordona Feeja i Douglasa Stuarta, izdavač Zondervan te *Cracking Old Testament Codes* od D. Brenta Sandyja i Ronalda L. Gieseja, Jr., izdavač Broadman i Holman.

Moja metodologija usredotočuje se početno na čitatelja dopuštajući Svetome Duhu osvijetliti Bibliju kroz četiri kruga osobnoga čitanja. To čini Duh, tekst i čitatelj prvenstveno, ne drugotno. Ovo također štiti čitatelja da bude neopravdano pod utjecajem tumača. Čuo sam da je rečeno: “Biblija baca mnogo svjetla na komentare.” To ne znači prijezirno davati opaske o pomoćnim sredstvima za proučavanje, nego radije isprika za primjereno vrijeme njihove uporabe.

Moramo biti sposobni podržati naša tumačenja sâmim tekstom. Najmanje ograničenu provjeru osigurava tri područja:

1. autorova izvorna:
 - a. povijesna pozadina
 - b. književni okvir
2. izvorni autorov odabir:
 - a. gramatičke građe (sintaksa)
 - b. suvremene uporabe riječi
 - c. žanra
3. naše razumijevanje primjerenih:
 - a. odgovarajućih usporednih odlomaka
 - b. odnosa između doktrina (paradoks).

Iza naših tumačenja moramo biti sposobni osigurati razloge i logiku. Biblija je naš jedini izvor vjere i primjene. Žalostno, kršćani se često ne slažu s onim što ona uči ili tvrdi. Samo-poražavajuće je tvrditi nadahnutost za Bibliju i potom za vjernike ne biti sposobnim složiti se o tome što ona uči i zahtijeva!

Četiri kruga čitanja osmišljena su kako bi osigurali sljedeće uvide u tumačenje:

A. Prvi krug čitanja:

1. čitajte Knjigu jednostavno odjednom. Pročitajte je ponovno u drukčijem prijevodu, po mogućnosti rađenom prema drukčijoj teoriji prevođenja:
 - a. riječ-za-riječ (NKJV, NASB, NRSV)
 - b. dinamički ekvivalent (TEB, JB)
 - c. parafrazirani (Suvremena Biblija, Proširena Biblija)
2. tražite središnju svrhu cjelokupnoga pisanja. Odredite njegovu temu
3. izdvojite (ako je moguće) književnu jedinicu, poglavlje, odlomak ili rečenicu koja jasno izražava središnju svrhu teme
4. odredite prevladavajuću književnu vrstu:
 - a. Starog zavjeta
 - (1) hebrejska pripovijetka
 - (2) hebrejska poezija (mudrosna književnost, psalmi)
 - (3) hebrejsko proročanstvo (proza, poezija)
 - (4) kôdeks Zakona
 - b. Novoga zavjeta:
 - (1) pripovijesti (Evangelja, Djela apostolska)
 - (2) parabole (Evangelja)
 - (3) pisma/poslanice
 - (4) apokaliptička književnost.

B. Drugi krug čitanja:

1. čitajte ponovno čitavu Knjigu, tražeći odredbu glavnih tema ili subjekata
2. skicirajte glavne teme i u jednostavnome obrazloženju kratko objasnite njihove sadržaje
3. provjerite vaše obrazloženje i proširite skicu s pomagalima za proučavanje.

C. Treći krug čitanja:

1. čitajte ponovno čitavu Knjigu, iz sâme biblijske Knjige tražite odredbu povijesne pozadine i posebne okolnosti za pisanje
2. popišite povijesne pojedinosti spomenute u biblijskoj Knjizi:
 - a. autora
 - b. nadnevak (vrijeme pisanja)
 - c. primatelje
 - d. posebne razloge za pisanje
 - e. vidovi kulturološke pozadine povezani sa svrhom pisanja
 - f. pozivanje na povijesne ljude i događaje
3. proširite vašu skicu na razinu odlomka za onaj dio biblijske Knjige kojeg tumačite. Uvijek odredite i skicirajte književnu jedinicu. To može biti nekoliko poglavlja ili odlomaka. To vam omogućava slijeđenje izvorne autorove logike i tekstualne osmišljenosti
4. provjerite vašu povijesnu pozadinu uporabom pomagala za proučavanje.

D. Četvrti krug čitanja:

1. čitajte ponovno određenu književnu jedinicu u nekoliko prijevoda:
 - a. riječ-za-riječ (NKJV, NASB, NRSV)
 - b. dinamički ekvivalent (TEB, JB)
 - c. parafrazirani (Suvremena Biblija, Proširena Biblija)
2. tražite književnu ili gramatičku građu:
 - a. ponovljeni izričaji, Poslanica Efežanima 1:6.12.13
 - b. ponovljena gramatička građa, Poslanica Rimljanima 8:31
 - c. oprečne zamisli

3. popišite sljedeće pojedinosti:
 - a. značajni pojmovi
 - b. neuobičajeni pojmovi
 - c. važne gramatičke građe
 - d. posebno teške riječi, rečenični dijelovi, i rečenice
4. tražite odgovarajuća usporedna poglavlja:
 - a. potražite najjasniji odlomak za proučavanje vašega subjekta kojeg koristite:
 - (1) knjige “sustavne teologije”
 - (2) biblijske reference
 - (3) konkordance
 - b. tražite moguće paradoksalni par između vaših subjekata. Mnoge biblijske istine predstavljene su u dijalektičkim parovima; mnogi denominacijski sukobi dolaze iz polovičnoga dokazivanja “proof-textinga” biblijske napetosti. Sve je u Bibliji nadahnuto, i mi moramo potražiti njenu potpunu poruku radi osiguravanja ravnoteže Svetoga pisma za naše tumačenje
 - c. tražite usporednice unutar iste Knjige, istoga autora, ili iste književne vrste; Biblija je svoj najbolji tumač zato jer ima jednoga Autora, Duha
5. koristite pomagala za proučavanje kako biste provjerili vaša zapažanja o povijesnoj pozadini ili okolnosti:
 - a. proučavajte Biblije
 - b. biblijske enciklopedije, priručnike i rječnike
 - c. biblijske uvode
 - d. biblijske komentare (na ovoj točki vašega proučavanja, dopustite vjerujućoj zajednici, prošloj i sadašnjoj, da pomogne i ispravi vaše osobno proučavanje).

IV. Primjena tumačenja Biblije

Na toj se točki okrećemo primjeni. Morate uzeti vremena kako biste razumjeli tekst u njegovoj izvornoj pozadini; sad ga morate primijeniti na vaš život, vašu kulturu. Ja biblijski autoritet određujem kao “razumijevanje što je izvorni biblijski autor rekao u svoje vrijeme i primjenjivanje te istine na naše vrijeme.”

Primjena mora slijediti tumačenje izvorne autorove nakane i u vremenu i u logici. Ne možemo primijeniti poglavlje Biblije na naše vrijeme dok ne znamo što je bilo rečeno za ondašnje vrijeme! Biblijsko poglavlje ne može značiti ono što nikad nije značilo!

Vaša detaljna skica, na razini odlomka (treći krug čitanja #3), bit će vaš vodič. Primjena bi morala biti napravljena na razini odlomka, ne na razini riječi. Riječi imaju značenje samo u okviru; kratke rečenice imaju značenje samo u okviru; rečenice imaju značenje samo u okviru. Jedina nadahnuta osoba uključena u postupak tumačenja jeste izvorni autor. Mi samo slijedimo njegovo vodstvo prosvjetljenjem Svetoga Duha. Ali prosvjetljenje nije nadahnuće. Za reći “tako je rekao Gospodin”, moramo ostati u izvornoj autorovoj nakani. Primjena se mora odnositi posebno na opću nakanu čitavoga pisanja, na posebnu književnu jedinicu i razinu odlomka misaonog razvoja.

Nemojte dozvoliti da današnje prilike tumače Bibliju; dozvolite Bibliji neka govori! To od nas može zahtijevati izvlačenje načela iz teksta. To je valjano ako tekst podupire načelo. Nažalost, često su naša načela samo to, “naša” načela – ne načela teksta.

U primjenjivanju Biblije, važno je podsjetiti se da je (osim u proročanstvu) valjano jedno i samo jedno značenje za određeni biblijski tekst. To je značenje vezano na nakanu izvornoga autora kako je on naslovio krizu ili potrebu njegovog vremena. Iz toga jednoga značenja mogu biti izvedene mnoge moguće primjene. Primjena će biti temeljena na potrebama primatelja, ali ona mora biti povezana s izvornim autorovim značenjem.

V. Duhovni vid tumačenja

Dosad sam razmatrao logički postupak uključen u tumačenje i primjenu. Sad mi dozvolite kratko razmotriti duhovni vid tumačenja. Od pomoći bio mi je sljedeći popis provjere:

- A. Molitva za pomoć Duha (usp. I. Kor 1:26 - 2:16).
- B. Molitva za osobno oprostjenje i očišćenje od znanoga grijeha (usp. I. Iv 1:9).

- C. Molitva za većom čežnjom za spoznajom Boga (usp. Ps 19:7-14; 42:1 nadalje; 119:1 nadalje).
- D. Trenutačna primjena na vaš vlastiti život svake nove spoznaje.
- E. Ostati ponizan i poučljiv.

Tako je teško održati ravnotežu između logičkoga postupka i duhovnoga vodstva Svetoga Duha. Uravnotežiti to dvoje pomogli su mi sljedeći navodi:

- A. od Jamesa W. Sireja, *Scripture Twisting*, str. 17-18:
 “Prosvjetljenje dolazi do umova ljudi Božjih – ne samo do duhovne elite. U biblijskome kršćanstvu ne postoji razred gurua, niti prosvjetljeni, ni ljudi preko kojih mora doći svo mjerodavno tumačenje. I tako, dok Sveti Duh daje posebne darove mudrosti, znanja i sposobnosti duhovnoga razumijevanja, On neće dati tim darovitim kršćanima da budu jedini autoritativni tumači Njegove Riječi. Do svakoga je pojedinoga Njegovog čovjeka da uči, sudi i raspoznaje pozivajući se na Bibliju koja stoji kao autoritet čak i onima kojima je Bog dao posebne sposobnosti. Sažeto, drskost što činim kroz cijelu knjigu je ta da je Biblija Božje istinsko otkrivenje čitavome čovječanstvu, da je ona naš konačan autoritet o svim stvarima o kojima govori, i nije potpuna tajna nego može biti dovoljno razumljiva običnim ljudima u svakoj kulturi.”
- B. od Kierkegaarda, nađeno u *Protestant Biblical Interpretation*, str. 75, od Bernarda Ramma:
 Prema Kierkegaardu gramatičko, leksičko, povijesno proučavanje Biblije bilo je neophodno ali i pripremno za istinsko čitanje Biblije. “Onaj tko čita Bibliju *kao Božju riječ* mora ju čitati sa srcem u svojim ustima, od korice do korice, s gorljivim očekivanjem, u razgovoru s Bogom. Čitanje Biblije bezbrižno ili nemarno ili akademski ili profesionalno nije čitanje Biblije kao Riječi Božje. Kad ju netko čita kao što se čita ljubavno pismo, onda ju taj čita kao Riječ Božju.”
- C. H. H. Rowley u *The Relevance of the Bible*, str. 19:
 “Ne tek umno razumijevanje Biblije, koliko god ono bilo potpuno, može posjedovati sva njena bogatstva. Ne prezire se takvo razumijevanje, jer je ono bitno za potpuno razumijevanje. Ali ono mora biti vođeno duhovnim razumijevanjem duhovnih bogatstava te Knjige ako želi biti potpuno. A za takvo duhovno razumijevanje potrebno je nešto više od umnoga opreza. Duhovne stvari duhovno su raspoznatljive, i učenici Biblije trebaju stav duhovnoga shvaćanja, gorljivost za pronalaženje Boga koju će potpuno pokoriti Njemu, ako je prešao iznad svoje znanstvene studije prema bogatijoj baštini te najveće od svih Knjiga.”

VI. Metoda ovog komentara

Vodič *Study Guide Commentary* osmišljen je kao pomoć vašem načinu tumačenja na sljedeće načine:

- A. Kratki povijesni pregled uvodi svaku Knjigu. Nakon što ste proveli “treći krug čitanja #3” provjerite tu zabilješku.
- B. Na početku svakoga poglavlja napravljeni su tekstualni uvodi. Oni vam pomažu vidjeti postavljenu građu književne jedinice.
- C. Na početku svakoga poglavlja ili glavne književne jedinice podijeljenoga odlomka i njihovih opisnih naslova dato je nekoliko suvremenih prijevoda:
 1. *The New American Standard Bible*, ažurirano 1995. (NASB)
 2. *The New King James Version* (NKJV)
 3. *The New Revised Standard Version* (NRSV)
 4. *Today's English Version* (TEV)
 5. *The New Jerusalem Bible* (NJB).

Podjele na odlomke nisu nadahnute. One moraju biti utvrđene iz okvira. Usporedbom nekoliko suvremenih prijevoda iz različitih teorija prevođenja i teološkoga stajališta, sposobni smo raščlaniti pretpostavljenu građu izvorne autorove misli. Svaki odlomak ima jednu glavnu istinu. To je nazvano “glavna rečenica” ili “središnja zamisao teksta”. Ta jedinstvena misao je ključ valjanoga povijesnog, gramatičkog tumačenja. Nitko ne bi smio nikad tumačiti, propovijedati ili učiti na manje od odlomka!

Također nemojte zaboraviti da je svaki odlomak vezan na okolne odlomke. Zbog toga je pregled čitave Knjige na razini odlomka tako važan. Moramo biti sposobni slijediti logički tijek subjekta kojeg je odredio izvorni nadahnuti autor.

- D. Bobove bilješke slijede stih-po-stih pristup tumačenju. To nas prisiljava slijediti izvornu autorovu misao. Zabilješke osiguravaju izvješća iz nekoliko područja:
1. književni okvir
 2. povijesni, kulturološki uvidi
 3. gramatičke obavijesti
 4. proučavanja riječi
 5. odgovarajućih usporednih odlomaka.
- E. U određenim točkama komentara, tiskani tekst *New American Standard Version* (ažuriran 1995.) bit će dopunjen prijevodima nekoliko drugih suvremenih verzija:
1. *The New King James Version* (NKJV), koja slijedi rukopise “Textus Receptus” teksta
 2. *The New Revised Standard Version* (NRSV), što je riječ-za-riječ revizija od *National Council of Churches of the Revised Standard Version*
 3. *The Today’s English Version* (TEV), što je dinamički ekvivalent prijevoda od *American Bible Society*
 4. *The New Jerusalem Bible* (NJB), koja je engleski prijevod temeljen na Francuskome katoličkome dinamičkom ekvivalentnome prijevodu.
- F. Za one koji ne čitaju izvorne jezike, može pomoći uspoređivanje engleskih prijevoda kako bi se utvrdile poteškoće u tekstu:
1. rukopisne razlike
 2. moguća značenja riječi
 3. gramatički teški tekstovi i građa
 4. višeznačni tekstovi.
- Iako engleski prijevodi ne mogu riješiti te poteškoće, oni ih označuju kao na mjesta za dublje i temeljitije proučavanje.
- G. Na završetku svakoga poglavlja postavljena su odgovarajuća pitanja za raspravu koja nastoje ciljati na glavnu problematiku tumačenja toga poglavlja.

UVOD U KNJIGU PROROKA IZAIJE

I. UVODNE IZJAVE

- A. Izaija je navođen u NZ-u više negoli ikoji drugi prorok (preko 411 puta). Njegova je poruka bila jedna od korjenskoga sveopćeg monoteizma i nauma iskupljenja za svo Stvorenje:
1. jedan Bog
 2. jedan svijet
 3. jedna vjera.
- B. Izaija je začudno mesijanski:
1. posebna djeca Novoga doba, poglavlja 7 – 14
 2. Pjesme Sluge, 41:1-4; 42:1-9; 49:1-7; 50:4-11; 52:13 - 53:12 (moguće 61:1-3)
 3. buduće mesijansko Kraljevstvo (Novo doba), poglavlja 56 – 66. Pad iz Knjige Postanka 3 nije zadnja riječ!
- C. E. J. Young, u *An Introduction to the OT*, izjavljuje:
1. “Knjiga Izaije s pravom je smatrana najvećom od SZ-nih proročanstava”, str. 168.
 2. “Od svih proroka Izraela, Izaija je razumio najpotpunije Božju misao i Njegov naum za vjekove”, str. 171.
 3. “U duhovnome uvidu on je nenadmašan u čitavome SZ-u”, str. 172.

II. IME KNJIGE

- A. Knjiga je imenovana nakon njenog proročanskoga govornika.
- B. Ime znači “spasenje od YHWH” ili “YHWH spasava”. Hebrejska imena što završavaju na “iah” kratice su od YHWH, kao što su mnoga imena u engleskome koja započinju s “j” i samoglasnikom, primjerice Jošua i Joel.

III. KANONIZACIJA

- A. Ovo je prvi od četiri svitaka kasnijih proroka:
1. Izaija
 2. Jeremija
 3. Ezekiel
 4. dvanaestorica (mali proroci).
- B. Bio je rano i u potpunosti prihvaćen u sveta pisanja Izraelaca.

IV. ŽANR

- A. Izaijine književne vještine nadmašuju sve SZ-ne proroke. Njegove igre riječi i poezija veličanstveni su i intrigantni. Knjiga je većinom hebrejska poezija (vidi Dodatak jedan).
- B. Teško je sjesti i čitati svega Izaiju odjednom. Teško je napraviti opći pregled Knjige. To je zato što je Izaija bio propovjednik, ne samo autor ili uređivač teksta. Njegova Knjiga objavljuje njegove govorene poruke kroz dugo vremensko razdoblje. Ove su povezane zajedno, ponekad:
1. temom
 2. kronologijom
 3. događajima koji se tiču Izraela

4. kulturološkim mjerilima drevnoga Bliskog Istoka, koja su tako različita od naših vlastitih
5. uglavnom ključnim riječima i igrama riječi.

V. AUTORSTVO

A. Židovska stajališta o autorstvu

1. Talmudov *Baba Bathra* 15a rekao je da su Ezekija i njegovi ljudi pisali (tj. uređivali ili sastavljali) Knjigu Izaije, Izreke, Propovjednika, i Pjesmu nad pjesmama.
2. Ben Sirah, u *Propovjedniku* 49:17-25, pisanom oko 185. g.pr.Kr., rekao je: "Izaija, sin Amosov", napisa Knjigu (1:1; 12:1; 13:1).
3. II. Knjiga Ljetopisa 32:32 ovjerava Izaijino viđenje, kao što čine usporednice u Knjigama o Kraljevima (II. Kr 18:19 - 20:19 govori nam o čovjeku):
 - a. on je bio iz bogate plemićke obitelji u Jeruzalemu, moguće čak bratić kralja Uzije:
 - (1) neka očiglednost da je "iah" (kao završetak imena), što je kratica od YHWH, bio primjenjivan gotovo isključivo među Judinim kraljevskim dostojanstvenicima
 - (2) Izaijin pristup kralju Uziji također daje podršku njegovoj mogućoj obiteljskoj povezanosti
 - (3) vidi Talmud, "Meg" 10b
 - b. on je oženio proročicu (8:3):
 - (1) prvi sin, "Šear Jašub", što znači "ostatak će se vratiti"
 - (2) drugi sin, "Maher-šalal-haš-bas", što znači "brz grabež, hitar plijen"
 - c. Izaija je imao jednu od najduljih proročkih službi od ik kojih SZ-nih proroka. On je bio Božji glasnogovornik u Judi od vladavine Jotama (742.-735. g.pr.Kr.) do one Ezekije (715.-687. g.pr.Kr.) s mogućnošću dohvaćanja čak vladavine Manašea (687.-642. g.pr.Kr.); Manaše je moguće bio su-vladar iz 696. g.pr.Kr.
 - d. ako II. Ljetopisa 26:22 upućuje na Izaiju, onda je on bio službeni pisar i čuvar kraljevskih ljetopisa kralja
 - e. predaje kažu da je on bio viđen stavljenim u dvije klade (usp. *Assumption of Isaiah*) tijekom Manašeeve kraljevine (usp. Heb 11:37).
4. Mojsije ben Samuel Ibn Gekatilla, oko godine 110., rekao je da su poglavlja 1 – 39 Izaijina, ali da su poglavlja 40 – 46 bila pisana tijekom razdoblja drugoga Hrama (razdoblje Perzije, 538.-430. g.pr.Kr.).
5. Ibn Ezra (godine 1092.-1167.) slijedio je Gekatillov navod i porekao, ili u najmanju ruku doveo u pitanje, kako su poglavlja 40 – 46 iz osmoga stoljeća Izaijina.

B. Suvremena znanstvena stajališta o autorstvu

1. Dobar povijesni sažetak nađen je u *Introduction to the OT* od R. K. Harrisona, Eerdmans, 1969.
2. Dobra raspra o tehničkim razlozima za potvrđivanje dva autora može biti nađena u *Introduction to the Literature of the OT* od R. Driversa, ponovno tiskano 1972.
3. Nikad nisu nađeni nikakvi hebrejski ili grčki (LXX) rukopisi koji pokazuju podjelu između poglavlja 1 – 39 i 40 – 66:
 - a. postoji dvostruki razmak na kraju poglavlja 33 u svitcima s Mrtvoga mora. To podrazumijeva podjelu na toj točki, ne poglavlje 39
 - b. postoji izgleda usporedna građa između 1 – 33 i 34 – 66. Ova dvostruka građa temeljena na autorovom vlastitom vremenu i onda na budućnosti, bila je uobičajena kod hebrejskih proroka (usp. Ezekiel, Daniel i Zaharija).
4. Suvremena znanost nije jednoglasna o tome koliko je autora ili gdje podijelilo Knjigu.

C. Neki razlozi za jedinstvenost Knjige Izaije

1. Nađeno je dvadeset i pet pojmova u oba dijela Izaije koji nisu nađeni nigdje drugdje u SZ-u (NIV, Uvod u Izaiju, str. 1014).
2. Naslov "Svetac Izraelov" pojavljuje se 13 puta u poglavljima 1 – 39 i 14 puta u poglavljima 40 – 66 i samo šest puta u svima ostalim SZ-nim Knjigama.

3. Isus, u Evanđelju po Ivanu 12:38.40, navodi iz Izaije 53:1 i 6:10 te oboje pripisuje Izaiji.
4. Odlomci iz Izaije 40 – 66 pripisani su Izaiji u Evanđelju po Mateju 3:3; 8:17; 12:17; Luki 3:4; 4:17; Ivanu 1:23; Djelima apostolskim 8:28; i Poslanici Rimljanima 10:16-20.
5. Ne postoji rukopisni dokaz o podjeli Knjige kod poglavlja 39 (MT, DSS, ili LXX).
6. Ne postoji povijesno spominjanje velikoga proroka (Deutero-Izaija) u VI. stoljeću.

R. K. Harrison, u *Introduction to the OT*, o ovome predmetu komentira:

“Dokazi iz književnoga stila bili su uvelike omiljeni krajem devetnaestoga stoljeća, ali u svjetlu mnogo šireg znanja o jezicima drevnoga Bliskoga Istoka oni su sada zauzeli mnogo manje važan položaj. Čista subjektivnost stilskega razmatranja ima veliku pritužbu za pristaše Graf-Wellhausenove teorije književne raščlambe, koja ne vidi proturječnost nigdje u ispitivanoj građi pripisanoj biblijskome autoru, a potom mu osporava dijelove toga posebnog tijela jer se književni oblik i rječnik svakoga poglavlja nije dogodio tako da bude istovjetan. Očito to se nije dogodilo onima ranim istražiteljima budući da je bilo jedino moguće izvesti neku zamisao stila drevnoga autora kao ishod pozornoga proučavanja sve građe pripisane njemu, te budući da naknadno odbacivanje dijela ili sve od toga tijela može jedino biti ovjereno na temelju nekoga strogog vanjskoga nadzora” (str. 776).

D. Neki razlozi za višestruko autorstvo Izaije

1. U poglavljima 40 – 66 ime “Izaija” nije spomenuto.
2. Poglavlja 40 – 66 ne uklapaju se u Izaijinu povijesnu okolnost.
3. Postoji očito mješavina Izaijinih upućivanja na:
 - a. najezdu Asirije, izgnanstvo, i osudu
 - b. najezdu Babilona, izgnanstvo, i osudu.
4. Postoje neki razlozi za teoretiziranje o višestrukome autorstvu:
 - a. promjena povijesne okolnosti:
 - (1) pred-najezda Jude, 1 - 39
 - (2) izgnanstvo, 40 - 55
 - (3) Juda poslije izgnanstva, 56 – 66
 - (4) u Izaiji 1 – 39 Hram neće nikad pasti, dok u 40 – 66 on je već očito pao. Izgleda kako je autor u izgnanstvu
 - b. promjena pojmova za opis Božjega odabira:
 - (1) mesijansko dijete
 - (2) Pateći Sluga
 - (3) Izrael kao:
 - (a) žena, 50:1
 - (b) sluga YHWH-ine, 54:17.
5. Suvremeni konzervativni znanstvenici
 - a. E. J. Youngova izjava o poglavljima 56 – 66 je korisna: “još jedna mogućnost jeste ta da je Duh-vodio, uređivač-skupljao proročanstva od različitih proroka Izaijine škole oko osnovnih tema ovoga dijela”, (str. 188)
 - b. R. K. Harrison izjavljuje: “Postojeći pisac drži se stajališta da Izaija, kao i većina drugih sadašnjih proročkih pisanja, predstavlja antologiju [zbirku – op.prev] iskaza datih u različitim vremenima, i kao takvo djelo zaslužuje ne različitu obradu od one predlagane drugima velikim SZ-nim proročanstvima. U vezi s time važno je zabilježiti da su činjenice temeljene na različitostima stila ili književnoga izričaja odmah poništene ovim pristupom, budući da antologija može biti uzeta posve dobro kao predstavljanje potpunoga autorova stila kroz različita razdoblja njegove stvaralačke djelatnosti. Obrana za opisivanje djela kao antologije u najboljem smislu toga pojma opravdano je uvodnim stihom proročanstva, koji tvori zaglavlje za djelo, i govori izričito o građi otkrivenja koju je Izaija sin Amosov primio u viđenjima glede Jude i Jeruzalema u danima Uzije, Jotama, Ahaza, i Ezekije. Kao i sa svim antologijama dobro je pokazano da knjiga sadržava samo odabir valjanih proročkih pretkazanja i govora, i vrlo je

vjerojatno da je Izaija izradio znatno više građe negoli je opstalo u njegovoj knjizi. Narav proročanstva kao antologije unaprijed je pokazana prisutnošću natpisa u Izaiji 2:1 i 13:1, koji su morali predstaviti, ili biti upereni na točku nazočnosti, ranije zbirke proročkih izjava”, (str. 780).

6. Književni stil poglavlja 40 – 66 različit je od stila poglavlja 1 – 39.

E. Zaključni osvrti o autorstvu

1. Bogobožni znanstvenici nastavljaju se ne slagati o tome kako je naša SZ-na Knjiga Izaije došla do toga da bude u svome sadašnjem obliku (usp. DSS i MT). Glavni naglasak mora biti stavljen na njenu nadahnutost i pouzdanost u otkrivanju YHWH-ine naravi i svrha.
2. Moramo odbaciti sve predrasude koje poriču Božje vjerodostojno otkrivenje kroz Izaiju. Ovo isto tako uključuje a priori odbacivanje pretkazujućeg proročanstva i smanjenje SZ-a na isključivo ljudsko, suvremeno, povijesno izvješće.

VI. NADNEVAK

A. Izaija je dio proroka iz VIII. stoljeća:

1. Jona, Amos, i Hošea u Sjevernome kraljevstvu (Izrael), tijekom kraljevanja Jeroboama II. (786.-640. g.pr.Kr.)
2. Izaija i Mihej u Južnome kraljevstvu (Juda).

B. On je bio rođen u 760.-oj g.pr.Kr. te pozvan u proročku službu oko 742. g.pr.Kr. u godini Uzijine smrti (6:1). Uzija je bio zvan i Azarja (783.-742. g.pr.Kr.).

C. Izaija je imao dugu službu od završne godine Uzije (783.-742. g.pr.Kr.) kroz Jotama (742.-735. g.pr.Kr.), Ahaza (735.-715. g.pr.Kr.), Ezekiju (715.-687. g.pr.Kr.), i u vladavini Manašea (687.-642. g.pr.Kr.) jer Izaija pretkazuje/objavljuje Sanheribovu smrt u 37:38 (tj. 681. g.pr.Kr.).

D. R. K. Harrison izjavljuje da je Knjiga antologija proročkih pisanja i govora kroz mnoge godine tijekom nekoliko judejskih kraljeva. Konačno je bila sastavljena i uređena nakon prorokove smrti, oko 630. g.pr.Kr.

VII. POVIJESNA OKOLNOST OSMOGA STOLJEĆA PROROKA

A. Biblijska građa nađena je u:

1. II. Knjizi o Kraljevima 14:3 - 17:6
2. II. Knjizi Ljetopisa 25 - 28
3. Knjizi proroka Amosa
4. Knjizi proroka Jone
5. Knjizi proroka Hošee
6. Knjizi proroka Izaije
7. Knjizi proroka Miheja.

B. Najjednostavniji sažetak iskaza o idolatriji među Božjim narodom može biti viđen u Hošei:

1. 2:18: “neće Me više zvati Baal”
2. 4:12-14: “. . . kćeri igraju bludnice . . .”
3. 4:17: “Efrajim se pridruži idolima; pusti ga samog”
4. 13:2 “čovjek ljubi telad!” (obred).

C. Društvena okolnost

1. To je bilo vrijeme privrednoga napretka i vojnoga širenja i za Izraela i za Judu. Međutim, taj je napredak bio dohodovan samo za bogati sloj. Siromašni su bili iskorištavani i zlostavljani. Gotovo izgleda da su “dolar i puška” postali idoli!

2. Društvena stabilnost i napredak i Izraela i Jude povezani su s nekoliko uzroka:
 - a. dugim i uspješnim kraljevanjem Jeroboama II. (786.-746. g.pr.Kr.) u Sjevernome kraljevstvu te Uzije (783.-742. g.pr.Kr.) u Južnome kraljevstvu
 - b. asirijskim porazom Sirije od Adad-Nirarija III. godine 802. pr.Kr.
 - c. izostankom sukoba između Izraela i Jude
 - d. oporezivanjem i iskorištavanjem trgovačkih putova od sjevera prema jugu kroz kopneni most Palestine uzrokovanih naglim privrednim rastom, čak rasipnošću za bogati sloj.
3. “Ostraka iz Samarije”, datiranih tijekom kraljevine Jeroboama II., izgleda potiče administrativnu uredbu sličnu Salomonovoj. Ovo izgleda potvrđuje širenje jaza između “imati” i “ne imati išta”.
4. Nepoštenje bogatih jasno je opisano u Knjizi proroka Amosa, koji je bio nazvan “prorokom društvene pravde”. Podmićivanje sudstva i krivotvorenje trgovačkih utega dva su jasna primjera zloporabe koja je bila uobičajena izgleda i u Izraelu i u Judi.

D. Religijska okolnost

1. To je bilo vrijeme velike izvanjske religijske djelatnosti, ali vrlo malo istinske vjere. Kanaanški kultovi plodnosti bili su stopljeni u religiju Izraela. Narod je bio idolatrijski ali oni su to zvali YHWHizmom. Sklonost Božjega naroda prema političkim savezima uključila ih je u pogansko štovanje i provedbe.
2. Idolatrija Izraela izrijekom je navedena u II. Knjizi o Kraljevima 17:7-18:
 - a. u stihu 8 oni su slijedili provedbe štovanja Kanaanaca:
 - (1) štovanje plodnosti (usp. Lev 18:22-23):
 - (a) visoka mjesta [uzvišice], stihovi 9.10.11
 - (b) sveti stupovi (Baal), stihovi 10.16
 - (c) Ašere, stih 16, ovo su bili drveni simboli ženskoga ortaka Baala. Oni su bili ili izrezbareni kolci ili živa drveća
 - (2) gatanje, stih 17. Ovo je bilo osuđeno u Levitskome zakoniku 19 - 20 i Ponovljenome zakonu 18
 - b. u stihu 16 oni su nastavljali štovanje dva zlatna teleta, simbolizirajući YHWH-u, Jeroboam I. uspostavio je Dan i Betel (I. Kr 12:28-29)
 - c. u stihu 16 štovali su astralna božanstva Babilona: Sunce, Mjesec, zvijezde, i zvijezda
 - d. u stihu 18 štovali su feničkoga vatrenog boga plodnosti, *Moleka*, žrtvovanjem svoje djece (usp. Lev 18:21; 20:2-5). Ova je provedba nazvana *molek*; to nije bilo ime boga.
3. Baalizam [štovanje Baala – op.prev.] (usp. W. F. Albrightovu *Archaeology and the Religion of Israel*, str. 82 i dalje):
 - a. naš najbolji arheološki izvor je “Baalov ep iz Ugarita”:
 - (1) opisuje Baala kao sezonski umirućega i uskrsavajućega boga. Bio je poražen od *Mota* i ograničen na podzemni svijet. Sav je život na Zemlji prestao. Ali, pomognut od ženske boginje (*Anat*), on uskrsava i poražava *Mota* svako proljeće. On je bio božanstvo plodnosti štovan oponašanjem magije
 - (2) bio je također poznat kao Hadad
 - b. *El* je vrhunsko božanstvo kanaanskoga panteona, ali Baalova popularnost zauzela je njegovo mjesto
 - c. Izrael je više bio pod utjecajem baalizma Tira kroz Jezabelu koja je bila kćer tirkoga kralja. Ona je bila odabrana od Omrija za njegovog sina, Ahaba
 - d. u Izraelu Baal je bio štovan na mjesnim uzvišicama. Bio je simboliziran podignutim kamenom. Njegova ortakinja, Ašera, bila je simbolizirana izrezbarenim kolcem simbolizirajući stablo života.
4. Spomenuto je nekoliko izvora i vrsta idolatrije:
 - a. zlatna telad u Betelu i Danu postavljena od Jeroboama I. za štovanje YHWH
 - b. štovanje tirkoga boga i boginje plodnosti na mjesnim uzvišicama
 - c. nužna idolatrija bila je uključena u političke saveze toga vremena.

E. Kratak sažetak najezda Asirije i Babilona tijekom osmoga stoljeća koje su pogodile Palestinu

1. Četiri proroka osmoga stoljeća bili su djelatni tijekom uzdizanja Tigris-Eufratskoga Carstva Asirije. Bog će upotrijebiti okrutni narod kako bi sudio Svome narodu, napose Izraelu:

- a. Poseban slučaj bilo je osnivanje transjordanijskoga političkoga i vojnog saveza poznatog kao "Siro-efrajimski savez" (735. g.pr.Kr.). Sirija i Izrael pokušavali su prisiliti Judu da im se pridruži protiv Asirije. Umjesto toga Ahaz je poslao pismo Asiriji za pomoć. Prvi snažan kralj moćnoga Asirijskoga Carstva, Tiglat-Pileser III. (745.-727. g.pr.Kr.), odazvao se vojnome izazovu i napao Siriju.
 - b. Poslije, asirijski kralj marioneta, Hošea (732.-722. g.pr.Kr.), u Izraelu se također pobunio, molećivo se obratio Egiptu. Salmanasar V. (727.-722. g.pr.Kr.) ponovno je napao Izraela. On je umro prije negoli je Izrael bio pokoren ali njegov nasljednik, Sargon II. (722.-705. g.pr.Kr.), zauzeo je glavni grad Izraela Samariju 722. g.pr.Kr. Asirija je prognala više od 27.000 Izraelaca tom prilikom kao što je Tiglat-Pileser izгнаo tisuće prije 732. g.pr.Kr.
2. Nakon Ahazove smrti (735.-715. g.pr.Kr.) osnovana je još jedna vojna koalicija zemalja Transjordanije i Egipta protiv Asirije (714.-711. g.pr.Kr.). Poznata je kao "Ašdodska pobuna". Mnogi su judejski gradovi bili uništeni kad je Asirija ponovno napala. U početku je Ezekija podupro ovu koaliciju, ali kasnije je povukao svoju potporu.
 3. Međutim, još je jedna koalicija pokušala uzeti prednost od smrti asirijskoga snažnoga kralja, Sargona II., 705. g.pr.Kr., zajedno s mnogim drugim pobunama koje su se dogodile diljem Asirijskoga Carstva:
 - a. Ezekija je u potpunosti sudjelovao u toj pobuni. U svjetlu toga izazova Sanherib (705.-681. g.pr.Kr.) upao je (701. g.pr.Kr.) u Palestinu i utaborio se blizu grada Jeruzalema (II. Kr 18 - 19; Iz 36 - 39), ali njegova je vojska bila čudnovato uništena od Boga.
 - b. Među znanstvenicima postoje neka pitanja kao o tome koliko je puta Sanherib napao Palestinu (tj. John Bright ima jednu najezdu 701. g.pr.Kr. i drugu moguću 688. g.pr.Kr. , usp. *The History of Israel*, str. 270).
 - c. Ezekija je pošteđen od asirijskoga preuzimanja vlasti, ali zbog njegova preponositog pokazivanja riznica Jude babilonskome izaslanstvu, Izaija je pretkazao pad Jude pod Babilon (39:1-8). Jeruzalem je pao pod Nebukadnezara 587.-586. g.pr.Kr.
 4. Izaija je izričito pretkazao obnovu Božjega naroda pod Kirom II., vladarom Medo-Perzije (41:2-4; 44:28; 45:1; 56:11). Niniva (glavni grad Asirije) pala je 612. g.pr.Kr. pod Babilon, ali grad Babilon pao je 539. g.pr.Kr. pod Kirovom vojskom. U 538. g.pr.Kr. Kir je izdao proglas da se sav izgnani narod, uključujući Židove, može vratiti doma. On je čak osigurao fondove iz svoje riznice za ponovnu izgradnju narodnih hramova. On je bio praznovjerna osoba i želio je da mu svi bogovi budu naklonjeni.

VIII. KNJIŽEVNE JEDINICE

- A. Kratak pregled
 1. Poglavlja 1 - 39, prorok i njegovo vrijeme
 2. Poglavlja 40 - 66 (ili moguće 40 - 55 i 56 - 66), Novo doba
- B. Poglavlja 1 - 39, povijesna okolnost u Izaijinom vremenu (pred-izgnaničko)
 1. Poglavlja 1 - 6, pod kraljevima Uzijom i Jotamom
 2. Poglavlja 7 - 14, pod kraljem Ahazom
 3. Poglavlja 15 - 39, pod kraljem Ezekijom (poglavlja 36 – 39 usporedna su s II. Kr 18:13 - 20:19)
- C. Poglavlja 40 - 66, razdoblje izgnanstva i poslije izgnanstva, vrste su budućega kraljevstva
 1. Kao poglavlja 1 – 39 odražavaju Izaijino propovijedanje i očito su usmeni prikazi, poglavlja 40 – 55 odražavaju novu okolnost. Božji je Sud došao i sad je obnova glavna tema. Postoji također stilistički nagovještaj da ova poglavlja nisu toliko usmena koliko pisana.
 2. Poglavlja 1 – 39 očito se bave asirijskom prijetnjom i babilonskom prijetnjom u vrsti, poglavito u poglavljima 13 - 14, 21 i 39. Poglavlja 40 – 55 bave se razdobljem Perzije i obnovom Božjega naroda u Obećanoj zemlji.
 3. Kasnija su Izaijina poglavlja, 56 - 66, eshatološka, koristeći povijesne metafore iz drevnoga Bliskoga Istoka za pretkazanje sveopćega monoteističkoga svjetskog štovanja YHWH.

D. Poteškoće s izradbom kratkoga pregleda Knjige Izaije

1. Većina suvremenih znanstvenika dijeli Knjigu u najmanje dva dijela: poglavlja 1 - 39 i 40 - 66. R. K. Harrison: poglavlja 1 - 33 i 34 - 66 zbog razmaka u DSS tekstu. Ova je očigledna podjela u DSS između poglavlja 33 i 34 dala da iznikne prijedlog kako je Knjiga Izaije bila napravljena od njegovih sljedbenika u dva toma. W. H. Brownlee predložio je dva toma zrcalno odražavaju jedno drugo u građi.

	Tom 1	Tom 2
poglavlja 1 - 5	ruševina i obnova	poglavlja 34 - 35
poglavlja 6 - 8	životopisna građa	poglavlja 36 - 40
poglavlja 9 - 12	sredstva Božanskoga blagoslova i suda	poglavlja 41 - 45
poglavlja 13 - 23	proroštva protiv stranih sila	poglavlja 46 - 48
poglavlja 24 - 27	sveopće spasenje i oslobođenje Izraela	poglavlja 49 - 55
poglavlja 28 - 31	etičke propovijedi	poglavlja 56 - 59
poglavlja 32 - 33	obnova naroda	poglavlja 60 - 66

2. Neki se pregledi usredotočuju na povijesnu okolnost, dok se drugi usredotočuju na mesijanski sadržaj

	NIV	Leupold
poglavlja 7 - 12	“Proročanstva prouzročena aramejskom i izraelskom ugrozom protiv Jude”	“Emanuelovom knjiga”
poglavlja 28 - 33	“Šest zala: Pet o nevjeri u Izraelu i Jedno nad Asirijom” (Ugaoni kamen)	“Knjiga Siona”

3. Neki primjeri o neizvjesnosti književnih jedinica (poglavlja 1 - 12):

- a. pregled poglavlja 1 - 12 od E. Y. Younga, str. 211-214:
- (1) 1:1 - 12:6 Proročanstva glede Jude i Jeruzalema:
 - (a) 1:1-31 Velika optužba
 - (b) 2:1 - 4:6 Mesijina kraljevina i Sud nad ljudima
 - (c) 5:1-30 Prevladavajuće nepravde Jude
 - (d) 6:1-13 Izaijino viđenje Gospodina
 - (e) 7:1 - 12:6 Proročanstva izrečena tijekom Ahazove kraljevine
- b. pregled poglavlja 1 - 12 od R. K. Harrisona, str. 764:
- (1) proročanstva o ruševini i obnovi Jude, poglavlja 1 - 5
 - (2) poziv Izaiji; životopisna građa, poglavlja 6 - 8
 - (3) prisutna svjetska carstva i njihove uloge, poglavlja 9 - 12
- c. pregled poglavlja 1 - 12 od *The NIV Study Bible*, str. 1016:
- (1) poglavlja 1 - 6:
 - (a) uvod: optužbe protiv Jude za kršenje Saveza, poglavlje 1
 - (b) buduća stega i slava Jude i Jeruzalema, poglavlja 2 - 4:
 - i budući blagoslovi Jeruzalema (2:1-5)
 - ii Gospodinova stega Jude (2:6 - 4:1)
 - iii obnova Siona (4:2-6)
 - (c) osuda naroda i izgnanstvo (poglavlje 5)
 - (d) Izaijino jedinstveno ovlaštenje (poglavlje 6)
 - (2) poglavlja 7 - 12:
 - (a) Ahaz je upozoren da se ne boji aramejskoga i izraelskog saveza (poglavlje 7)
 - (b) Izaijin sin i Davidov sin (8:1 - 9:7)
 - (c) Sud protiv Izraela (9:8 - 10:4)

- (d) Asirijsko Carstvo i Davidovsko Kraljevstvo (10:5 - 12:6):
 - i uništenje Asirije (10:5-34)
 - ii ustoličenje Davidovskoga kralja i njegova kraljevstva (poglavlje 11)
 - iii pjesme radosti za oslobođenje (poglavlje 12)

IX. GLAVNE ISTINE

- A. Izaija je zahtijevao od Jude odanost Davidovskome Savezu (II. Sam 7), ali on se isto tako vraća izvornoj svrsi Abrahamskoga Saveza (Post 12:1-3), što je bilo Božje odabiranje Izraela kako bi odabrao svijet (tj. Izl 19:5-6). Kakav je šok morala biti ova opća kraljevina YHWH. Bog neće obnoviti samo Izraela, nego će proširiti Božji iskupiteljski naum na čitav svijet!
- B. Izaija izričito pretkazuje kretanje svjetskih zbivanja u svome vlastitom vremenu i u budućnosti, vodeći do obnove Davidovskoga Kraljevstva kroz Božjega Mesiju (tako također, [prorok – op.prev.] Mihej). Ovo je Kraljevstvo sveto i sveopće (tako također, Mihej). Ovo su oba vida Izaijina monoteističkoga, svetoga, iskupiteljskog Božanstva.
- C. Izaija jasno pokazuje beskorisnost Božjega naroda koji se pouzdaje u svjetovna, pala, ljudska sredstva. Oslobođenje će doći jedino od YHWH!
- D. Izaija otkriva tri najsnažnije osobine Božjega iskupiteljskog nauma:
 - 1. dolazeći Mesija
 - 2. Mesija kao Pateći Sluga
 - 3. sveopće kraljevanje Mesije.

IZAIJA 40

PODJELA NA ODLOMKE U SUVREMENIM PRIJEVODIMA*

(parenteze pokazuju poeziju)

NASB	NKJV	NRSV	TEV	NJB
Božja veličina	Božji su ljudi utješeni	prorok je pozvan da navijesti Božji dolazak	riječi nade	predskazivanje oslobođenja
40:1-2 (1-2)	40:1-2 (1-2)	40:1-2 (1-2)	40:1-2 (1-2)	40:1-2 (1-2)
40:3-8 (3-8)	40:3-5 (3-5)	40:3-5 (3-5)	40:3-5 (3-5)	40:3-5 (3-5)
	40:6-8 (6-8)	40:6-11 (6-11)	40:6-8 (6-8)	40:6-8 (6-8)
40:9-11 (9-11)	40:9-11 (9-11)		40:9 (9)	40:9 (9)
			40:10-11 (10-11)	40:10-11 (10-11)
		Stvoritelj svemira	Izraelov neusporediv Bog	Božja veličanstvenost
40:12-17 (12-17)	40:12-17 (12-14)	40:12-17 (12-17)	40:12-14 (12-14)	40:12 (12)
	(15-17)		40:15-17 (15-17)	40:13-18 (13-18)
40:18-20 (18-20)	40:18-20 (18-20)	40:18-20 (18-20)		40:19-24 (19-24)
40:21-26 (21-26)	40:21-24 (21-23)	40:21-23 (21-23)	40:21-22 (21-22)	
			40:23-26 (23-26)	
	(24)	40:24 (24)		
	40:25-26 (25-26)	40:25-26 (25-26)		40:25-31 (25-31)
40:27-31 (27-31)	40:27-31 (27-31)	40:27-31 (27-31)	40:27-31 (27-31)	

*Premda nije nadahnuta, podjela odlomaka ključ je za razumijevanje i praćenje izvorne autorove nakane. Svaki suvremeni prijevod podijelio je i sazeo podjele na odlomke kako ih je razumio. Svaki odlomak ima jednu glavnu temu, istinu ili misao. Svaka izvedba izdvaja određenu temu na svoj vlastiti način. Dok čitate tekst, upitajte se koji prijevod bolje odgovara vašem razumijevanju teme i podjeli stihova.

U svakom poglavlju prvo moramo čitati Bibliju i probati utvrditi njegovu temu (odlomci), zatim usporediti svoje razumijevanje sa suvremenim izvedbama. Tek kada razumijemo izvornu autorovu nakanu sljedeći njegovu logiku i predstavljanje na stupnju odlomka uistinu možemo razumjeti Bibliju. Samo je izvorni autor bio nadahnut — čitatelji nemaju pravo mijenjati ili preinačiti poruku. Čitatelji Biblije imaju odgovornost primjenjivanja nadahnute istine u svome vremenu i svojim životima.

Zabilježite da su svi tehnički izrazi i kratice posve objašnjeni u sljedećim spisima: Hebrejski gramatički pojmovi i Rječnik.

ČITANJE KRUG TRI (vidjeti Vodič dobrog biblijskoga čitanja) SLIJEĐENJE IZVORNE AUTOROVE NAKANE NA RAZINI ODLOMKA

Ovaj komentar je vodič za proučavanje, što znači da ste odgovorni za vaše vlastito tumačenje Biblije. Svaki od nas mora hodati u svjetlu kojeg imamo. Prvenstvo u tumačenju imate vi, Biblija, i Sveti Duh. Sad to ne morate prepustiti komentatoru.

Pročitajte odlomak odjednom. Odredite subjekte (čitanje kruga #3, str. xiv.). Usporedite vašu podjelu subjekta s pet suvremenih prijevoda navedenih gore. Podjela na odlomke nije nadahnuta, ali ona je ključ za slijeđenje izvorne autorove nakane, što je srce tumačenja. Svaki odlomak ima jedan i samo jedan subjekt.

1. Prvi odlomak
2. Drugi odlomak
3. Treći odlomak
4. I tako dalje.

OKVIRNI UVIDI

- A. Izaija je živio u VIII. st.pr.Kr., ipak Knjiga proroka Izaije 40 – 66 uklapa se u okolnost povratka iz babilonskoga sužanjstva pod Zerubabelom i Jošuoem u Knjizi Ezre 1 – 6, slijedeći proglas Kira II. godine 538. pr.Kr. (VI. st.pr.Kr.).
- B. Knjiga proroka Izaije je jedinica (vidjeti Uvod). Bog je otkrio Svoje buduće naume Svome vjernome glasniku. Ja odbacujem teoriju o dva ili tri autora. Vjerujem da je Knjiga bila uređena ili sastavljena.
- C. Bog nije zaboravio Svoja zavjetna obećanja, ali On je učvrstio Novi savez posredstvom izgnanstva (usp. Jer 31:31-34). Taj Novi savez konačno je određen u Isusovu životu, službi, smrti, i uskrsnuću.
- D. Povijesni povratak iz Babilona ne iscrpljuje ovo proročanstvo. Krajnje žarište poglavlja 40 – 66 je Prvi i Drugi dolazak Mesije.
Poglavlje 40 oblikuje uvod u jedinstvene Mesijanske odlomke poznate kao “Pjesme Sluge” (usp. Iz 42:1-9; 49:1-7; 50:4-11; 52:13 - 53:12).
- E. Kao što se Knjiga proroka Izaije 1 – 39 bavi s Asirijom i babilonskim izgnanstvima, Izaija 40 – 66 govori o onima koji se vraćaju u Judu i Jeruzalem. Geografija slušateljstva se promijenila!
- F. Knjiga proroka Izaije 1:11-11 služi kao uvod i sažetak čitavoga dijela. Novi dan je došao!

PROUČAVANJE RIJEČI I IZRIČAJA

NASB (AŽURIRANI) TEKST: 40:1-2

¹“Tješite, o tješite Moj narod”, govori vaš Bog.

²“Govorite ljubazno Jeruzalemu;

I javljajte njemu, da je njegovo vojevanje završilo,

Da je njegova nepravda uklonjena,

Da je on primio od GOSPODINOVE ruke

Dvostruko za sve svoje grijeha.”

40:1 “Tješite, o tješite” Ovaj je pojam (BDB 636, KB 688, *Piel* IMPERATIV, MNOŽINA) upotrijebljen u poglavljima 1 – 39 samo tri puta, ali u poglavljima 40 – 66 upotrijebljen je četrnaest puta (uglavnom u *Pielu*). To može biti naslov za ovaj dio Knjige proroka Izaije. Označava YHWH-inu milosrdnu skrb i brigu (usp. Iz 12:1). Riječ se izgleda razvila iz teškoga dahtanja konja. YHWH je ožalošćen što je On morao kazniti Svoj narod.

Osuda je prošla. Nije sigurno je li to zato jer:

1. oni su se pokajali (tj. Ez 18)
2. YHWH je odabrao djelovati u njihovu korist čak iako su oni bili nesposobni za istinsko pokajanje (usp. Ez 36:22-38).

Novi dan (tj. Novi savez, usp. Jer 31:31-34) je osvanuo! To je temeljeno na YHWH-inoj naravi, ne na izvedbi Njegova naroda (usp. Rim 3:21-31; Gal 3); Njegovoj sposobnosti, ne njihovoj; Njegovu vječnome iskupiteljskome naumu čiji su oni sastavni dio.

Sad još jedna točka u ovome uvodnome odlomku. GLAGOLI su MNOŽINA. Dakle koga YHWH naslovljava kao Svoga govornika?:

1. brojne proroke (usp. Iz 52:8):
 - a. pojedine proroke
 - b. “školu” (tj. sljedbenike) Izaije
2. anđele Nebeskoga dvora (tj. “Nas” iz Iz 6:8 i 41:22-23)
3. LXX dodaje: “govorite, vi svećenici, srcu Jeruzalema”.

Zabilježite međugru između JEDNINE (“Glas” iz Iz 40:3 i 6) i MNOŽINE GLAGOLA.

Postoji dvanaest IMPERATIVA u Knjizi proroka Izaije 40:1-11. Izaija 1:1-11 okarakteriziran je IMPERATIVIMA, dok je Izaija 40:12-17 okarakteriziran nizovima pitanja što očekuju “ne” odgovor.

Udvostručenje IMPERATIVA daje naglasak na djelovanje. To je uobičajena književna tehnika u ovome dijelu Knjige proroka Izaije (usp. Iz 51:9.17; 52:1.11; 57:14; 62:10).

▣ **“Moj narod ... vaš Bog”** Ovo su zavjetni pojmovi (usp. Post 12; 15, itd.). Židovi u razdoblju nakon izgnanstva pitali su se ako je YHWH još uvijek njihov Bog Saveza.

Naslov za Božanstvo ovdje je *Elohim* ([vidjeti Posebnu temu dolje: Imena za Božanstvo](#)) i obično je korišten za Boga kao Stvoritelja, Davatelja, i Održavatelja svega života na ovome planetu. YHWH (usp. Iz 40:2a) je naslov obično povezan s Bogom kao stvoriteljem Saveza ([vidjeti Posebnu temu dolje: “Ime” YHWH, i Posebnu temu dolje: Savez](#)), Spasiteljem, i Iskupiteljem.

POSEBNA TEMA: IMENA ZA BOŽANSTVO

A. *El* (BDB 42, KB 48)

1. Izvorno značenje općenitoga drevnog pojma za božanstvo je neizvjesno, iako mnogi znanstvenici vjeruju da dolazi od akadškoga korijena, “biti jak” ili “biti moćan” (usp. Post 17:1; Br 23:19; Pnz 7:21; Ps 50:1).
2. U kanaanskome panteonu najviši bog je *El* (tekstovi iz Ras Šamre).
3. U Bibliji *El* je uobičajeno složenica s drugim pojmovima. Ove su složenice postale način davanja osobina za Boga:
 - a. *El-Elyon* (“Bog Previšnji”, BDB 42 i 751 II), Knjiga Postanka 14:18-22; Ponovljeni zakon 32:8; Knjiga proroka Izaije 14:14
 - b. *El-Roi* (“Bog koji vidi” ili “Bog koji otkriva Sâm Sebe”, BDB 42 i 909), Knjiga Postanka 16:13
 - c. *El-Shaddai* (*El Šadaj*) (“Bog Svemogući” ili “Bog svakoga milosrda” ili “Bog planine”, BDB 42 i 994), Knjiga Postanka 17:1; 35:11; 43:14; 49:25; Izlazak 6:3
 - d. *El-Olam* (“Vječan Bog”, BDB 42 i 761), Knjiga Postanka 21:33. Ovaj je pojam teološki povezan na Božje obećanje Davidu, 2. Knjiga o Samuelu 7:13.16
 - e. *El-Berit* (“Bog Saveza”, BDB 42 i 136), Knjiga o Sucima 9:46.
4. *El* je istovjetno s:
 - a. YHWH u Psalmu 85:8; Knjizi proroka Izaije 42:5
 - b. *Elohim* u Knjizi Postanka 46:3; Jobu 5:8, “Ja Jesam *El, Elohim* vašeg Oca”
 - c. *Shaddai* (*Šadaj*) u Knjizi Postanka 49:25

- d. "ljubomoran" u Knjizi Izlaska 34:14; Ponovljenome zakonu 4:24; 5:9; 6:15
- e. "milosrdan" u Ponovljenome zakonu 4:31; Knjizi Nehemije 9:31
- f. "velik i strašan" u Ponovljenome zakonu 7:21; 10:17; Knjizi Nehemije 1:5; 9:32; Knjizi proroka Daniela 9:4
- g. "spoznaja /znanje" u 1. Knjizi o Samuelu 2:3
- h. "moje jako utočište" u 2. Knjizi o Samuelu 22:33
- i. "moj osvjetnik" u 2. Knjizi o Samuelu 22:48
- j. "svet" u Knjizi proroka Izaije 5:16
- k. "moćan" u Knjizi proroka Izaije 10:21
- l. "moje spasenje" u Knjizi proroka Izaije 12:2
- m. "velik i silan" u Knjizi proroka Jeremije 32:18
- n. "odmazda" u Knjizi proroka Jeremije 51:56.
5. Složenice svih glavnih SZ-nih imena za Boga nađene su u Knjizi o Jošui 22:22 (*El, Elohim, YHWH*, ponavljano).
- B. Elyon** (BDB 751, KB 832)
1. Osnovno značenje je "visok", "uzvišen" ili "uzdignut" (usp. Post 40:17; 1. Kr 9:8; 2. Kr 18:17; Neh 3:25; Jer 20:2; 36:10; Ps 18:13).
2. Korišteno je u usporednome smislu za nekoliko drugih imena /naslova Božjih:
- a. *Elohim* – Psalam 47:1-2; 73:11; 107:11
- b. *YHWH* – Knjiga Postanka 14:22; 2. Knjiga o Samuelu 22:14
- c. *El-Shaddai* (*El Šadaj*) – Psalam 91:1.9
- d. *El* – Knjiga Brojeva 24:16
- e. *Elah* – korišteno često u Knjizi proroka Daniela 2 - 6 i Knjizi Ezre 4 - 7, povezano s *illair* (aramejski za "Previšnji Bog") u Knjizi proroka Daniela 3:26; 4:2; 5:18.21.
3. Često je korišten od ne-Izraelaca:
- a. Melkisedek, Knjiga Postanka 14:18-22
- b. Balaam, Knjiga Brojeva 24:16
- c. Mojsije, govoreći o narodima u Ponovljenome zakonu 32:8
- d. Evanđelje po Luki u NZ-u, pisano za pogane, također koristi grčku istoznačnicu *Hupsistos* (usp. 1:32.35.76; 6:35; 8:28; Djela 7:48; 16:17).
- C. Elohim** (MNOŽINA), *Eloah* (JEDNINA), prvenstveno korišten u poeziji (BDB 43, KB 52)
1. Ovaj pojam nije nađen izvan Staroga zavjeta.
2. Ova riječ može označavati Boga Izraelovog ili bogove naroda (usp. Izl 3:6; 20:3). Abrahamova obitelj bila je mnogobožačka (usp. Jš 24:2).
3. Može upućivati na izraelske suce (usp. Izl 21:6; Ps 82:6).
4. Pojam *elohim* korišten je i za druga duhovna bića (anđele, demone) kao u Ponovljenome zakonu 32:8 (LXX); Psalmu 8:5; Knjizi o Jobu 1:6; 38:7.
5. U Bibliji to je prvi naslov /ime za Božanstvo (usp. Post 1:1). Isključivo je korišten do Knjige Postanka 2:4, gdje je složenica s *YHWH*-om. U osnovi (teološki) upućuje na Boga kao Stvoritelja, Održavatelja, i Davatelja svega života na ovoj planeti (usp. Ps 104).
To je istoznačnica s *El* (usp. Pnz 32:15-19). Može se također usporediti *YHWH* kao što je Psalam 14 (*Elohim*, stihovi 1.2.5; *YHWH*, stihovi 2.6; čak *Adon*, stih 4).
6. Iako je MNOŽINA i korištena je za druge bogove, ovaj pojam često označava Boga Izraela, ali uobičajeno ima SINGULARNI GLAGOL za označavanje jednobožačke uporabe.
7. Neobično je da je uobičajeno ime za monoteističkoga Boga Izraela MNOŽINA! Premda ne postoji izvjesnost, evo teorija:
- a. hebrejski ima mnogo MNOŽINA, često korištenih za naglašavanje. Usko vezano na ovo je kasniji hebrejski gramatički član nazvan "množina Veličanstva", gdje je MNOŽINA korištena za veličanje poimanja
- b. ovo može upućivati na anđeosko Vijeće, s kojim se Bog susreće u Nebu i koje vrši Njegove zapovijedi (usp. 1. Kr 22:19-23; Job 1:6; Ps 82:1; 89:5.7)

- c. čak je i moguće da ono odražava NZ-no otkrivenje jednoga Boga u tri Osobe. U Knjizi Postanka 1:1 Bog stvara; u Postanku 1:2 Duh lebdi, a iz NZ-a Isus je posrednik Boga Oca u stvaranju (usp. Iv 1:3.10; Rim 11:36; 1. Kor 8:6; Kol 1:15; Heb 1:2; 2:10).
- D. YHWH (BDB 217, KB 394)
1. Ovo je Ime koje odražava Božanstvo kao Boga koji sklapa Savez; Bog kao Spasitelj, Iskupitelj! Ljudi su prekršili Saveze, ali Bog je vjeran Svojoj riječi, obećanju, Savezu (usp. Ps 103).
Ovo je Ime prvi puta spomenuto u složenici s *Elohim* u Postanku 2:4. U Knjizi Postanka 1 – 2, ne postoje dva izvješća, nego dva naglasaka: (1) Bog kao Stvoritelj svemira (fizički) i (2) Bog kao poseban Stvoritelj čovječanstva. Postanak 2:4 – 3:24 počinje posebnim otkrivenjem o povlaštenome položaju i svrsi čovječanstva, kao i s poteškoćom grijeha te pobunom povezanom s jedinstvenim položajem.
 2. U Knjizi Postanka 4:26 rečeno je “čovjek je počeo zazivati ime GOSPODINOVO” (YHWH). Međutim, Knjiga Izlaska 6:3 daje naslutiti da su rani zavjetni ljudi (patrijarsi i njihove obitelji) poznali Boga jedino kao *El Šadaj*. Ime YHWH objašnjeno je samo jednom u Izlasku 3:13-16, posebice u stihu 14. Međutim, Mojsijeva pisanja često tumače riječi narodnom igrom riječi, ne etimološki (usp. Post 17:5; 27:36; 29:13-35). Postoji nekoliko teorija o značenju toga imena (uzeto iz IDB, tom 2, str. 409-411):
 - a. iz arapskog korijena, “pokazati vatrenu ljubav”
 - b. iz arapskog korijena “puhati” (YHWH kao olujni Bog)
 - c. iz ugaritskoga (kanaanskoga) korijena “govoriti”
 - d. slijedeći fenički natpis, UZROČNI PARTICIP znači “Onaj koji održava” ili “Onaj koji uspostavlja”
 - e. iz hebrejskoga *Qal*-oblika “Onaj koji jeste”, ili “Onaj koji je prisutan” (u budućem smislu, “Onaj koji će biti”)
 - f. iz hebrejskoga *Hiphil*-oblika “Onaj koji uzrokuje biti”
 - g. iz hebrejskoga korijena “živjeti” (npr. Post 3:21), što znači “uvijek živi, jedini živi Bog”
 - h. iz okvira Izlaska 3:13-16 igra s oblikom IMPERFEKTA korištenim u smislu PERFEKTA, “Ja ću nastaviti biti što Ja moram biti” ili “Ja ću nastaviti biti što sam uvijek bio” (usp. J. Wash Watts, *A Survey of Syntax in the Old Testament*, str. 67). Puno ime YHWH često je izraženo u kraticama ili moguće u izvornome obliku:
 - (1) *Yah* (npr. Hallelu – yah, BDB 219, usp. Izl 15:2; 17:16; Ps 89:8; 104:35)
 - (2) *Yahu* (“iah” završetak imena, npr. Isaiah [Izaija – op.prev.]
 - (3) *Yo* (“Jo” početak imena, npr. Jošua ili Joel).
 3. U kasnijem je judaizmu ovo zavjetno Ime postalo tako sveto (četveroslovno) da su ga se Židovi bojali izreći kako ne bi prekršili zapovijed iz Izlaska 20:7; Ponovljenoga zakona 5:11; 6:13. Tako su zamijenili hebrejski oblik za “vlasnik”, “gospodar”, “suprug /muž”, “gospodin” – *adon* ili *adonaj* (moj gospodin). Kad su u svojim čitanjima SZ-nih tekstova došli na YHWH oni su izgovarali “gospodin”. Zato se YHWH u engleskim prijevodima piše GOSPODIN.
 4. Kao s *El*, YHWH je često složen s drugim pojmovima kako bi se naglasile određene osobine Izraelovog Boga Saveza. Budući postoji mnogo mogućih složenih pojmova, evo nekih:
 - a. *YHWH – Yireh* (YHWH će providjeti, BDB 217 i 906), Knjiga Postanka 22:14
 - b. *YHWH – Rophekha* (YHWH je tvoj iscjelitelj, BDB 217 i 950, *Qal* PARTICIP), Knjiga Izlaska 15:26
 - c. *YHWH – Nissi* (YHWH je moj stijeg, BDB 217 i 651), Knjiga Izlaska 17:15
 - d. *YHWH – Meqaddishkem* (YHWH Onaj koji te posvećuje, BDB 217 i 872, *Piel* PARTICIP), Knjiga Izlaska 31:13
 - e. *YHWH – Shalom [Šalom]* (YHWH je Mir, BDB 217 i 1022), Knjiga o Sucima 6:24
 - f. *YHWH – Sabaot [Sabaot]* (YHWH Nebeskih vojska, BDB 217 i 878), 1. Knjiga o Samuelu 1:3.11; 4:4; 15:2; često u Prorocima

- g. *YHWH – Ro' I* (YHWH je moj pastir, BDB 217 i 944, *Qal PARTICIP*), Psalam 23:1
- h. *YHWH – Sidqenu* (YHWH je naša pravednost, BDB 217 i 841), Knjiga proroka Jeremije 23:6
- i. *YHWH – Shammah* (YHWH je tamo, BDB 217 i 1027), Knjiga proroka Ezekielu 48:35.

POSEBNA TEMA: “IME” YHWH

Uporaba “Ime” kao zamjena za Sâmoga YHWH-u usporedno je s uporabom Knjige Izlaska 23:20-33 za “anđeo”, koji je rekao: “Moje Ime je u Njemu”. Ova ista zamjena može se vidjeti u uporabi izričaja “Njegova slava” (npr. Iv 1:14; 17:22). Sve su to pokušaji ublažavanja osobne antropomorfičke prisutnosti YHWH (usp. Izl 3:13-16; 6:3). YHWH je zasigurno govorio u ljudskim pojmovima, ali isto je tako bilo znano kako je On duhovno prisutan kroz čitavo Stvorenje (usp. 1. Kr 8:27; Ps 139:7-16; Jer 23:24; Djela 7:49 navode Iz 66:1).

Postoji nekoliko primjera “Imena” što predstavljaju YHWH-inu Božansku sržnost i osobnu prisutnost:

1. Ponovljeni zakon 12:5; 2. Knjiga o Samuelu 7:13; 1. Kraljevima 9:3; 11:36
2. Ponovljeni zakon 28:58
3. Psalam 5:11; 7:17; 9:10; 33:21; 68:4; 91:14; 103:1; 105:3; 145:21
4. Knjiga proroka Izaije 48:9; 56:6
5. Knjiga proroka Ezekielu 20:44; 36:21; 39:7
6. Knjiga proroka Amosa 2:7
7. Evanđelje po Ivanu 17:6.11.26.

Zamisao “zazivanja” (tj. štovanja) Imena YHWH jasno je vidljiva u Knjizi Postanka:

1. 4:26, Šetova loza
2. 12:8, Abraham
3. 13:4, Abraham
4. 16:13, Hagara
5. 21:33, Abraham
6. 26:25, Izak

i u Knjizi Izlaska:

1. 5:22-23, govori u Tvoje Ime
2. 9:16, pokaži Moje Ime diljem sve Zemlje (usp. Rim 9:17)
3. 20:7, ne uzimaj Ime GOSPODINA tvoga Boga uzalud (usp. Lev 19:12; Pnz 5:11; 6:13; 10:20)
4. 20:24, gdje Ja uzrokuje da Moje Ime bude zapamćeno (usp. Pnz 12:5; 26:2)
5. 23:20-21, anđeo (“budući je Moje ime u njemu”)
6. 34:5-7, Mojsije se pozvao na (ili “zazvao”) Ime Gospodina. Ovo je jedan od pregršta tekstova što opisuje YHWH-inu narav (usp. Neh 9:17; Ps 103:8; Joel 2:13).

Znajući nekoga po imenu podrazumijeva prisnost (usp. Izl 33:12); Mojsije poznaje YHWH-ino Ime a u 33:17, YHWH poznaje Mojsijevo ime. To je okvir gdje Mojsije želi vidjeti Božju slavu (usp. Izl 33:18), ali Bog mu dozvoljava vidjeti “Njegovu dobrotu” (Izl 33:19), što je usporedno s “Ime” (stih 19).

Izraelci su morali uništiti “imena” kanaanskih bogova (usp. Pnz 12:3) i pozvati se na Njega (usp. Pnz 6:13; 10:20; 26:2) na posebnome mjestu gdje On uzrokuje prebivanje Svoga Imena (usp. Izl 20:24; Pnz 12:5.11.21; 14:23.24; 6:2.6.11; 26:2).

YHWH ima sveopću svrhu uključivanjem Svoga Imena:

1. Knjiga Postanka 12:3
2. Knjiga Izlaska 9:16
3. Knjiga Izlaska 19:5-6
4. Ponovljeni zakon 28:10.58
5. Knjiga proroka Miheja 4:1-5.

POSEBNA TEMA: SAVEZ

SZ-ni pojam *berith* (BDB 136), savez, nije lako odrediti. Ne postoji odgovarajući GLAGOL u hebrejskome. Svi pokušaji izvođenja etimološke odredbe dokazali su se neuvjerljivima. Međutim, očito središte zamisli prisiljavalo je znanstvenike na preispitivanje uporabe riječi kako bi se pokušalo odrediti njezino djelatno značenje.

Savez je sredstvo kojim se jedan pravi Bog bavi Svojim ljudskim Stvorenjem. Zamisao Saveza, dogovorno, ili sporazuma ključna je za razumijevanje biblijskoga otkrivenja. Napetost između Božje suverenosti te ljudske slobodne volje jasno je vidljiva u zamisli Saveza. Neki su Savezi temeljeni isključivo na Božjoj naravi i djelovanjima:

1. stvaranje sâmo (usp. Post 1 - 2)
2. poziv Abrahama (usp. Post 12)
3. Savez s Abrahamom (usp. Post 15)
4. očuvanje i obećanje Noi (usp. Post 6 - 9).

Međutim, posebna narav Saveza zahtijeva odaziv:

1. vjerom Adam mora poslušati Boga i ne jesti sa stabla usred Edena
2. vjerom Abraham mora ostaviti svoju obitelj, slijediti Boga, i vjerovati u buduće potomstvo
3. vjerom Noa mora izgraditi veliku lađu daleko od vode i skupiti životinje
4. vjerom Mojsije mora izvesti Izraelce iz Egipta na goru Sinaj te primiti posebne smjernice za religijski i društveni život s obećanjima blagoslova i prokletstva (usp. Pnz 27 - 28).

Ova ista napetost koja uključuje Božji odnos prema ljudstvu naslovljena je u “Novome savezu”. Napetost može biti jasno vidljiva u usporedbi Knjige Ezekielia 18 s Ezekielom 36:27-37 (djelovanje JHWH). Je li Savez temeljen na Božjim milosrdnim djelima ili naređenome ljudskom odazivu? Ovo je goruće pitanje Staroga saveza i Novoga. Ciljevi oba su isti: (1) obnova zajedništva izgubljenog u Postanku 3 i (2) ustroj pravednog naroda koji odražava Božju narav.

Novi savez u Jeremiji 31:31-34 rješava napetost odstranjivanjem ljudskoga vršenja kao sredstva dobivanja prihvaćanja. Božji Zakon postaje unutarnja žudnja umjesto vanjskoga zakonskoga kôda. Cilj pobožnoga, pravednog naroda ostaje isti, ali mijenja se način. Palo čovječanstvo dokazalo je sebe neprikladnim biti Božjom odražavajućom slikom. Poteškoća nije bila Božji Savez, nego ljudska grješnost i slabost (usp. Rim 7; Gal 3).

Ista napetost između SZ-nih neuvjetovanih i uvjetovanih Saveza ostaje u NZ-u. Spasenje je potpuno besplatno u dovršenome djelu Isusa Krista, ali ono zahtijeva pokajanje i vjeru (oboje i početno i neprekidno). To je pravno proglašenje i poziv Kristo-sličnosti, izrična izjava prihvaćenosti te imperativ na svetost! Vjernici nisu spašeni zbog svoga djelovanja, nego pod poslušnošću (usp. Ef 2:8-10). Pobožno življenje postaje dokaz spasenja, ne sredstvo spasenja. Međutim, vječni život ima vidljive osobine! Ova je napetost jasno vidljiva u Poslanici Hebrejima.

▣ **“govori”** Postoji nekoliko GLAGOLA (tj. nekoliko različitih govornika) korištenih u ovome poglavlju povezanih s navješćivanjem Božje nove poruke:

1. govorite - BDB 180, *Piel* IMPERATIV, Knjiga proroka Izaije 40:2
2. javljajte - BDB 894, *Qal* IMPERATIV, Knjiga proroka Izaije 40:2.6
3. doziva - BDB 894, *Qal* AKTIVNI IMPERATIV, Knjiga proroka Izaije 40:3
4. podigni svoj glas - BDB 926, *Hiphil* IMPERATIV, Knjiga proroka Izaije 40:9
5. reci - BDB 55, *Qal* IMPERATIV, Knjiga proroka Izaije 40:9.

Ovo djeluje kao drugi poziv Izaije (usp. poglavlje 6). Onaj “oni neće čuti...” sad je promijenjeno u “govorite im”.

40:2 “ljubazno” Ovo je רַחֵם, “riječ ljubavi” iz korijena “srce” (רַחַם, BDB 523, KB 516, usp. Post 34:3; 50:21; Suci 19:3; Ruta 2:13; Hoš 2:14). Biblija koristi bliske, intimne, ljudske odnose kako bi opisala Božju ljubav i odnos s ljudstvom. To je oblik prilagodbe ljudskome jeziku.

▣

NASB, NKJV
NRSV
TEV
NJB
JPSOA
REB

“vojevanje”
“služilo je njegovu roku”
“trpio je dovoljno dugo”
“razdoblje službe”
“rok službe”
“rok zarobljeništva je zadovoljen”

IMENICA (BDB 838, ovdje ŽENSKOGA RODA ali uobičajeno MUŠKOGA RODA) može značiti:

1. rat
2. vojevanje (Dn 10:1)
3. služba levita (tj. Br 4:3.23.30.35.39.43)
4. teška služba (usp. Job 7:1; 14:14; Iz 40:2).

Izrael je morao biti “kraljevstvo svećeništva” (usp. Izl 19:5-6), ali njihova je pobuna okrenula “službu” Bogu u “tešku službu” dugotrajne Božje osude (asirijsko i babilonsko sužanjstvo).

▣ **“nepravda (je) uklonjena”** Ovo znači “kazna za nepravdu je prihvaćena kao isplaćena” (BDB 953, *Niphal* PERFEKT, usp. Lev 1:4; NASB bilješka na margini; TEV).

▣ **“od GOSPODINOVE ruke”** YHWH je dao Izraelu punu i potpunu osudu. Upad i izgnanstvo nije bilo snaga Asirije (tj. Iz 8:7; 10:5) niti Babilona nego od YHWH. Drevno istočnjačko stajalište bilo je da kad su zemlje išle u rat, borili su se njihovi bogovi i najjači je pobijedio, ali to nije stvarnost. Izrael je bio poražen i izgnan u progonstvo zbog svoga grijeha protiv YHWH. On je donio osudu.

Riječ “ruke” semitski je idiom za posredovanje.

[Vidjeti Posebnu temu dolje:](#) Ruka (slikovito prikazano iz Knjige proroka Ezekielia).

POSEBNA TEMA: RUKA (slikovito prikazano iz Knjige proroka Ezekielia)

Riječ “ruka” (BDB 388) ima nekoliko suzvuka i uporaba:

1. doslovno (tj. ruka čovjeka):
 - a. simbol čitave osobe, Knjiga proroka Ezekielia 3:18; 18:8.17; 33:6.8
 - b. simbol ljudske slabosti, Knjiga proroka Ezekielia 7:17.27; 21:7; 22:14
 - c. simbol stranih neprijatelja, Knjiga proroka Ezekielia 7:21; 11:9; 16:39; 21:31; 23:9.28; 28:10; 30:12; 34:27; 38:12; 39:23
 - d. doslovice ruka, Knjiga proroka Ezekielia 8:11; 12:7; 16:11; 37:17.19.20
 - e. simbol snage lažnih vođa, Knjiga proroka Ezekielia 13:21.22.23; 34:10
 - f. simbol naroda, Knjiga proroka Ezekielia 23:31.37.42.45; 25:14; 27:15; 28:9; 30:10.22.24.25; 31:11; 39:3
2. antropomorfički o Božanstvu:
 - a. primanje otkrivenja, Knjiga proroka Ezekielia 1:3; 3:14.22; 8:1; 33:22; 37:1; 40:1 (2:9 još je jedna metafora – svitak na ruci)
 - b. YHWH-ina snaga u osudi, Knjiga proroka Ezekielia 6:14; 13:9; 14:9.13; 16:27; 20:33; 25:7.13.16; 35:3; 39:21
 - c. Osobno YHWH (Njegova osobna Prisutnost), Knjiga proroka Ezekielia 20:22
 - d. YHWH-ina snaga da oslobodi, Knjiga proroka Ezekielia 20:34 (moguće ključna uporaba iz Izl, usp. 3:20; 4:17; 6:1; 7:19; 13:3)
3. antropomorfički o *kerubinima*, Knjiga proroka Ezekielia 1:8; 8:3; 10:7.8.12.21
4. antropomorfički o uništavanju anđela, Knjiga proroka Ezekielia 9:1-2; 21:11
5. simbol zaloga ili prisege, Knjiga proroka Ezekielia 17:18; 20:5 (dva puta).6.15.23.28; 36:7; 44:12; 47:14
6. simbol veselja, Knjiga proroka Ezekielia 25:6
7. antropomorfički o nekome anđelu, Knjiga proroka Ezekielia 40:3.5; 47:3.

▣ **“Dvostruko za sve svoje grijeh”** Ovo nije matematički nego poetski za pun i potpun iznos (usp. Jer 16:18; Otk 18:6; za pozitivan smisao vidjeti Iz 61:7; Zah 9:12). Milost dolazi nakon potpune osude (tj. Lev 26:40-45).

NASB (AŽURIRANI) TEKST: 40:3-8

³Glas doziva:

“Pripremite put za GOSPODINA u pustoši;

Učinite ravnim u pustinji glavnu cestu za našega Boga.

⁴Neka svaka dolina bude podignuta,

I svaka planina i brijeg neka budu učinjeni niskima;
 I neka neravno tlo postane ravno,
 I krševito područje široka dolina;
⁵Onda će slava GOSPODINOVA biti otkrivena,
 I svako tijelo vidjet će *ju* zajedno;
 Jer usta GOSPODINOVA su govorila.”
⁶Glas kaže: “Javlajte.”
 Onda on odgovori: “Što ću javljati?”
 Svako tijelo je trava, i sva njegova ljepota je kao poljski cvijet.
⁷Trava sahne, cvijet vene,
 Kad dah GOSPODINOV puhne po njemu;
 Jamačno ljudi su trava.
⁸Trava sahne, cvijet vene,
 Ali riječ našega Boga stoji zauvijek.

40:3 “Pripremite put” Ovaj GLAGOL (BDB 815, *Piel* IMPERATIV) u osnovi znači “okrenuti se”, ali ovdje on je upotrijebljen u posebnome smislu “pripremite cestu ciljeva” (usp. Iz 40:3; 42:16; 49:11; 57:14; 62:10; Mal 3:1).

Zamisao o “glavnome putu svetosti” po kome je Božji narod (povratnici iz izgnanstava) dolazio k Njemu (tj. k Njegovu Hramu) ponavljajuća je u Knjizi proroka Izaije (usp. Iz 11:16; 26:7; 35:8; 40:3; 42:16).

U ovome okviru to je Sâm YHWH koji se vraća Svome narodu. Oni moraju pripremiti put, što označava duhovnu /fizičku pripremu.

Ovaj je stih bio samo-oznaka Ivana Krstitelja (usp. Mt 3:3; Mk 1:3; Lk 3:4-6). Ovaj je dio odražen u Knjizi proroka Zaharije 14:10, gdje je poravnanje fizičkoga terena za Jeruzalem upotrijebljeno kao metafora za pristup Bogu (usp. Mal 3:1; 4:5.6). To može biti okarakterizirano kao “pripravite cestu” (zabilježite usporedni redak).

▣ **“GOSPODINA”** Ovo je upućivanje na YHWH-u. [Vidjeti Posebnu temu u Knjizi proroka Izaije 40:1: Imena za Božanstvo.](#)

▣ **“u pustoši”** Ezekiel je vidio Božju slavu kad je ostavljao Hram u Jeruzalemu i otišao na istok (usp. Ez 10:18-19; 11:22-23; 43:1-3). Bog je išao s izgnanicima i ovaj stih upućuje na Njegov povratak u Judu i Jeruzalem.

40:4 Ovaj okvir upućuje na pripremu Božjega naroda na Njegov povratak u Jeruzalem. On će biti praćen od izgnanika koji se vraćaju. On će ih štiti, brinuti se, i skrbiti za njih (usp. Iz 40:9-11). Ovo je proširenje i opis stvaranja glavnoga puta u pustinji. To je metaforički za ljude da lako i slobodno dođu k Bogu. Bog je osigurao novi put (tj. Novi savez, usp. Jer 31:31-34). Taj novi put zorno je oslikan kao Novi izlazak:

1. ovdje iz fizičkoga izgnanstva
2. metaforički za kraj vremena.

40:5 “slava GOSPODINOVA” Slava Gospodinova još je jedna poveznica na Knjigu proroka Izaije 6 (tj. Iz 40:3). Poglavlje 40 djeluje kao drugi poziv Izaiji. Vidjeti bilješku u Izaiji 40:25.

Ovo je smjernje na “Oblak slave” što se ukazivao u razdoblju Izlaska i lutanja pustinjom kao simbol Božje osobne prisutnosti. Rabini su je nazvali *Šekina*, iz hebrejskoga pojma “obitavati”. Povratak Židova trebao je ponovno osiguranje Božje neprekidne prisutnosti (usp. Izl 13:21-22; 14:19). Novi izlazak je došao!

Za “slava” [vidjeti Posebnu temu dolje: Slava \(*kabod*\) \(SZ\).](#)

POSEBNA TEMA: SLAVA (*kabod*) (SZ)

I. NJENO TEMELJNO ZNAČENJE

Postoji više od dvadeset hebrejskih riječi prevedenih kao “slava” (*doxa*) od LXX-e, ali najznakovitija je hebrejska riječ *kabod* (BDB 458-459, KB, 455-458). Njeno temeljno značenje je ono što je teško. To je trgovački pojam korišten u obavljanju kupovina (tj. vaganja). Ona je postala pojam što ima široko semantičko polje gdje se zamisao teškoga razvila u vrijednost, štovanje osoba, mjesta, i stvari.

II. KORIŠTENJA O YHWH-I

- A. Postalo je načinom opisivanja YHWH-ine osobne prisutnosti. Povezuje Njegovu snagu, veličanstvo (tj. transcendentnost) s Njegovom osobnošću i prisutnošću u fizičkoj stvarnosti (imanentnost).
- B. Obilježava YHWH-u u stvaranju, usp. Psalam 19:1; 29:3.9; 104:31.
- C. Bila je korištena o Njegovim teofanijama povezanim s ustrojem Njegova zavjetnog naroda. On je “slava Izraela”, usp. 1. Knjiga o Samuelu 15:29:
1. izlazak iz Egipta, usp. Knjiga Brojeva 14:22 (naviješteno u Post 15:12-21)
 2. u posebnome Oblaku Slave koji je vodio i pratio narod, usp. Knjiga Izlaska 16:7.10
 3. davanje Njegova Zakona na gori Sinaj, usp. Knjiga Izlaska 24:16.17
 4. Njegova djela opskrbe i osude tijekom razdoblja lutanja pustinjom:
 - a. početna pobuna povezana s izvješćem dvanaest uhoda, usp. Knjiga Brojeva 14:9-10
 - b. Mojsijevo posredovanje u njihovu korist, usp. Knjiga Brojeva 14:20-21
 - c. Korahova pobuna, usp. Knjiga Brojeva 16:19
 - d. krize kad nije bilo vode, usp. Knjiga Brojeva 26:6.
- D. Mojsijev zahtjev da vidi YHWH-u, usp. Knjiga Izlaska 33:18-23.
- E. Bila je korištena o Sâmome YHWH-i (tj. Njegovoj biti):
1. 1. Knjiga Ljetopisa 29:11
 2. Psalam 106:20; Knjiga proroka Jeremije 2:11; Hošea 4:7; Poslanica Rimljanima 1:23
 3. Knjiga proroka Izaije 42:8; 45:7; 48:11; 58:8; 60:1-2.19 (Otk 21:23; 22:5)
 4. Knjiga proroka Zaharije 2:5.10.
- F. Bila je korištena u vezi s YHWH-inom prisutnošću kod /u:
1. Šatoru sastanka, usp. Knjiga Izlaska 16:7.10; 29:43; 40:34-35; Levitski zakonik 9:6.23
 2. Hramu, usp. 1. Knjiga o Kraljevima 81:1; 2. Ljetopisa 5:14; 7:1-3; Knjiga proroka Izaije 6:3; Hagaj 2:3.9
 3. Kovčegu saveza, usp. 1. Knjiga o Samuelu 4:22; Psalam 63:2; 78:61.
- G. Bila je korištena o YHWH-inu kraljevskome dostojanstvu, usp. 1. Knjiga Ljetopisa 29:12-13; Psalam 24:7-10; 45:3.
- H. Bila je korištena o YHWH-inoj etičkoj naravi (tj. pravednost), usp. Psalam 29:3; 97:6; Knjiga proroka Izaije 42:8; 48:11; 58:8; Habakuk 2:14.

III. KORIŠTENJA O LJUDIMA I NARODIMA

- A. Ljudi:
1. usporedno s “duša” (tj. *nefeš*), usp. Knjiga Postanka 49:6; Psalam 16:9; 108:1
 2. bogatstvo, usp. Knjiga Postanka 31:1; Psalam 49:16.17; Knjiga proroka Izaije 10:3; 61:6; 66:11-12
 3. čast, usp. Knjiga Postanka 45:13; Psalam 8:6; Knjiga proroka Hagaja 2:7
 4. ugled, usp. Knjiga o Jobu 19:9; 29:20; Psalam 4:2; 49:17
 5. sjaj, usp. 1. Knjiga Ljetopisa 29:12.28; 2. Ljetopisa 17:5; 18:13; 32:27.
- B. Narodi:
1. Egipat
 2. Efrajim, usp. Knjiga proroka Hošee 9:11
 3. Samarija, usp. Knjiga proroka Hošee 10:5.

- C. Kraljevi:
1. Ahasver, usp. Knjiga o Esteri 1:4
 2. Izrael, usp. Psalam 21:6
 3. Antioh IV. [Epifan – op.prev.], usp. Knjiga proroka Daniela 11:39.
- D. Narodne vojske:
1. Asirija, usp. Knjiga proroka Izaije 8:7
 2. Izrael, usp. Knjiga proroka Izaije 17:4
 3. Kedar, usp. Knjiga proroka Izaije 21:16.

IV. BILA JE KORIŠTENA O OPISU ZADNJIH DANA (eshatologija)

- A. YHWH će se vratiti u Svoj Novi hram, usp. Knjiga proroka Ezekielu 43:2.4.5; 44:4.
- B. YHWH će dovesti svijet k Sebi, usp. Knjiga proroka Izaije 40:5; 59:19; 60:1-3; 66:18-19.
- C. YHWH će dovesti “Novi” Jeruzalem”, usp. Knjiga proroka Izaije 66:10; Zaharija 12:7.

V. SVRHA STVORENJA JE SLAVLJENJE YHWH-e

- A. Stvoreno za Njegovu slavu, usp. Knjiga proroka Izaije 43:7.
- B. Slava je dužna Njemu, usp. 1. Knjiga Ljetopisa 16:29.
- C. Pjevati /hvaliti Njegovu slavu, usp. Psalam 66:2; 96:8; 115:1.
- D. Sve što činimo mi činimo za Njega, za Njegovu slavu, usp. 1. Poslanica Korinćanima 10:31; 2. Korinćanima 4:15; Efežanima 5:22; 6:5; 1. Petrova 2:12.
- E. Prva izjava u Westminsterškome kraćemu katekizmu.

☐ **“svako tijelo vidjet će *ju* zajedno**” “Tijelo” (doslovno: “meso” – op.prev.) (BDB 142) znači ljudske osobe (usp. Iz 40:7). To je sveopći element (tj. Iz 49:6; 51:4-5; 52:10) što je toliko karakterističan za Izaiju.

☐ **“usta GOSPODINOVA su govorila”** Ovo je hebrejski idiom za snagu izgovorene YHWH-ine riječi (usp. Iz 40:8; Post 1:3.6.9.11.14.20.26 i Iz 55:11).

40:6 “Javlajte” Vidjeti bilješku u Knjizi proroka Izaije 40:1.

☐	
NASB	“on odgovori”
NKJV	“on reče”
NRSV, NJB	“Ja rekoh”
TEV	“Ja pitam”
REB, LXX, DSS	“Ja pitah”

Zabilježite da su uključena dva glasa. Slijedeći DSS, LXX-u to izgleda mora biti anđeo /duh koji govori Izaiji.

☐ **“Svako tijelo je trava”** Ova ponavljajuća metafora upućuje na krhkost i prolaznost ljudskoga tjelesnog postojanja uspoređenog s Božjom vječnošću (usp. Post 6:3; Job 10:4; 14:1-2; Ps 78:39; 90:5-6; 103:15-18; 1. Pt 1:24-25).

Kome glas govori?:

1. svim ljudima
2. svjetskim silama.

To je izgleda Božja poruka ljudskim vladama. One mogu biti privremeno snažne, ali u vremenu i u stvarnosti (tj. u svjetlu Božje snage) one to nisu!!

☐ **“ljepota”** Ovo je prevedeno od hebrejske riječi *hesed* (usp. BDB 338, I, #4). Taj je pojam često korišten o Božjoj zavjetnoj ljubavi i odanosti.

[Vidjeti Posebnu temu dolje: Ljubaznost /blagost /dobrota \(*hesed*\)](#)

POSEBNA TEMA: LJUBAZNOST /BLAGOST /DOBROTA (*hesed*)

Ovaj pojam ima široko semantičko polje. BDB ga označava na ovaj način (338-339):

- A. Korišten u vezi s ljudskim bićima:
 - 1. dobrota prema prijateljima (npr. 1. Sam 20:14; 2. Ljet 24:22)
 - 2. dobrota prema siromašnome i potrebitome (npr. Mih 6:8)
 - 3. naklonost (usp. Jer 2:2; Hoš 6:4)
 - 4. izgled (usp. Iz 40:6).
- B. Korišten u vezi s Bogom:
 - 1. odanost i ljubav prema Savezu:
 - a. “u iskupljenju od neprijatelja i nevolja” (npr. Jer 31:3; Ezr 7:28; 9:9)
 - b. “u čuvanju života od smrti” (npr. Job 10:12; Ps 86:13)
 - c. “u oživljavanju duhovnoga života” (npr. Ps 119:41.76.88.124.149.159)
 - d. “u iskupljenju od grijeha” (usp. Ps 25:7; 51:1)
 - e. “u održavanju Saveza [množina – op.prev.]” (npr. 2. Ljet 6:14; Neh 1:5; 9:32)
 - 2. opisuje Božansku odliku (npr. Izl 34:6; Mih 7:20)
 - 3. Božja dobrota:
 - a. “obilna” (npr. Neh 9:17; Ps 103:8)
 - b. “u velikoj mjeri” (npr. Izl 20:6; Pnz 5:10; 7:9)
 - c. “vječita” (npr. 1. Ljet 16:34.41; 2. Ljet 5:13; 7:3.6; 20:21; Ezr 3:11)
 - 4. djela ljubavi /dobrote (npr. 2. Ljet 6:42; Ps 89:2; Iz 55:3; 63:7; Tuž 3:22).

40:7-8 Svi od GLAGOLA su PERFEKTI (tj. dovršeno djelovanje) osim uvodne izjave: “riječ našega Boga stoji zauvijek” (IMPERFEKT).

Ovo je bila istina što su povratnici iz izgnanstva trebali. Izgledalo je kako je Božja riječ o skrbi i zaštiti podbacila! Međutim, poteškoća nije bila Božja riječ, nego Božji grješni narod!

40:7 “dah” Ovaj hebrejski pojam *ruah* (BDB 924) može značiti “vjetar”, “dah”, ili “duh”.

[Vidjeti Posebnu temu dolje: Duh u Bibliji.](#)

POSEBNA TEMA: DUH U BIBLIJI

I. GRČKI POJMOVI

- A. *pneō*, puhati
- B. *pnoē*, vjetar, dah
- C. *pneuma*, duh, vjetar
- D. *pneumatikos*, pripadati duhu
- E. *pneumatikōs*, duhovno.

II. GRČKA FILOZOFIJSKA POZADINA (*pneuma*)

- A. Aristotel je koristio ovaj pojam kao životnu snagu što se razvija od rođenja pod samo-stegom.
- B. Stoici su koristili pojam kao istoznačnicu za *psuchē*, (duša) čak *nous* (um) u smislu pet fizičkih osjetila i ljudskoga uma.
- C. Grčka misao – pojam je postao ekvivalent božanskome djelovanju (tj. proricanje, magija, okultno, proročanstvo, itd.).

III. STARI ZAVJET (*ruah*)

- A. Djelovanja monoteističkoga Boga (tj. Duh, korišteno oko 90 puta u SZ-u):
 - 1. pozitivno, Knjiga Postanka 1:2:
 - 2. negativno, 1. Knjiga o Samuelu 16:14-16.23; 1. Kraljevima 22:21-22; Knjiga proroka Izaije 29:10.
- B. Bogom-dana životna sila u ljudstvu (tj. Božji dah, usp. Post 2:7).

- C. Septuaginta prevodi *ruah* s *pneuma* (upotrijebljeno oko 100 puta u LXX-i).
- D. U kasnijima rabinskim pisanjima, apokaliptičkim pisanjima i Svicima s Mrtvoga mora, pod utjecajem Zoroastrijanizma, *pneuma* je korištena o anđelima i demonima.

IV. NOVI ZAVJET (*pneuma*)

- A. Božja posebna prisutnost, snaga, i opremanje.
- B. Duh je bio povezan s Božjom djelatnošću u Crkvi:
 1. proročanstvo
 2. čuda
 3. hrabrost za naviještanje Evanđelja
 4. mudrost (tj. Evanđelje)
 5. radost
 6. dovođenje u Novo doba
 7. preobrazba (tj. vabljenje i obitavanje)
 8. Kristo-sličnost
 9. posebni darovi za službu
 10. molitve za vjernike.

Duh budi čežnju čovječanstva za zajedništvo s Bogom, za koje su bili stvoreni. Ovo zajedništvo moguće je zbog Osobe i djela Isusa, Božjega Mesije. Novo duhovno buđenje vodi do Kristo-sličnoga življenja, služenja, i pouzdanja.

- C. Najbolje razumljivo kao duhovni kontinuum sa Svetim Duhom na jednome kraju i čovječanstvom kao fizičkim Stvorenjem ove planete, ali isto tako duhovnim Stvorenjem na Božju sliku, na drugome kraju.
- D. Pavao je NZ-ni autor koji razvija teologiju Duha /duha:
 1. Pavao koristi Duh kako bi suprotstavio tijelo (tj. grješna narav)
 2. Pavao koristi duh kako bi suprotstavio fizičko
 3. Pavao koristi Duh /duh kako bi suprotstavio ljudsko razmišljanje, znanje, i postojanje.
- E. Neki primjeri iz 1. Poslanice Korinćanima:
 1. Sveti Duh, 12:3
 2. snaga i mudrost Božja preneseni su kroz Svetoga Duha, 2:4-5
 3. Božja djelovanja u vjerniku:
 - a. novi umni sklop, 2:12; 14:14.32
 - b. novi hram, 3:16; 6:19-20
 - c. novi život (tj. moralnost), 6:9-11
 - d. novi život simboliziran u krštenju, 12:13
 - e. jedno s Bogom (tj. preobraćenje), 6:17
 - f. Božja mudrost, ne svjetovna mudrost, 2:12-15; 14:14.32.37
 - g. duhovna darovitost svakoga vjernika za službu, poglavlja 12 i 14
 4. duhovno u suprotnosti s fizičkim, 9:11; 10:3; 15:44
 5. duhovna kraljevina u suprotnosti s fizičkom kraljevinom, 2:11; 5:5; 7:34; 15:45; 16:18
 6. način upućivanja na ljudski duhovni /unutarnji život kao razlika od nečijega fizičkog tijela, 7:34.
- F. Ljudi žive u dvije kraljevine stvaranjem (tj. fizička i duhovna). Čovječanstvo je otpalo od prisnosti s Bogom (Post 3). Kroz Kristov život, učenja, smrt, uskrsnuće, i obećani povratak, Duh snubi pale ljude da iskuse vjeru u Evanđelje, u kojem su trenutku obnovljeni za zajedništvo s Bogom. Duh je taj osobni dio Trojstva koji obilježava Novo doba pravednosti. Duh je posrednik Boga Oca i Sinov zagovornik u ovome “dodu”. Poteškoća postoji jer se Novo doba pojavilo u vremenu, dok Staro doba grješne pobune još uvijek postoji. Duh pretvara staro u novo, čak premda postoje oba.

40:8 “riječ našega Boga stoji zauvijek” Božja obećanja su sigurna, čak usred Božanske stege (usp. Ps 103:17-18; Iz 55:8-11; 59:21; Jer 29:10; Mt 5:17-20; 24:35). Ova izjava je pouzdana vjera nade /sigurnosti svakoga vjernika.

NASB (AŽURIRANI) TEKST: 40:9-11

⁹Uzidite na visoku planinu,
O Sione, nositelj dobrih vijesti,
Podigni svoj glas silno,
O Jeruzaleme, nositelj dobrih vijesti;
Podigni ga, nemoj se bojati.

Reci gradovima Jude:

“Ovdje je vaš Bog!”

¹⁰Gle, Gospodin BOG doći će sa silom,
Sa Svojom rukom vladajućom za Sebe.
Gle, Njegova nagrada je s Njim
I Njegova naknada pred Njim.

¹¹Kao pastir On će smjerati Svoje stado,
U Svoju ruku On će skupiti janjad
I staviti ih na Svoje grudi;
On će nježno voditi ovce što doje.

40:9 “O Sione ...

O Jeruzaleme” Oba ova pojma upućuju na Jeruzalem. Hram je bio izgrađen na planini Morija ali pojam “Sion” (drugo brdo u gradu gdje je David izgradio svoju palaču) jeste idiom za čitav grad.

Na koga upućuju ove personifikacije?

1. Božje proroke
2. Božje levitske učitelje
3. najavu Novoga doba (tj. Ivan Krstitelj).

Upućuje li to na:

1. povratak iz babilonskoga sužanjstva (tj. Iz 52:7-9; 62:10-12)
2. pobjede Makabejaca
3. Prvi dolazak Isusa (Iz 62:11 navedeno u Mt 21:5)
4. Drugi dolazak Isusa (Iz 40:10; 62:11, na to je smjerano u Otk 22:12).

Postoji tečnost između: (1) Božjega obećanja o obnovi za Izraela i (2) Novoga doba u Kristu. Ovdje je gdje megapripovijetka mora uključiti NZ. Isus ispunjava ove nade, ali dva Dolaska Krista (Spasitelja, poslije Kralja) uzrokuju dvostruko ispunjenje. Ova proročanstva o eshatologiji još su uvijek budućnost. Ona zasigurno nisu bila ispunjenja u povratku Zerubabela i Jošue godine 539. pr.Kr. i ne za vrijeme života Isusa iz Nazareta.

Još samo jedna misao, odlomak, Knjiga proroka Izaije 40:9-11, proglašenje je “stražara” gradu kome se približava skupina /osoba /vojska. Međutim, zabilježite da snažan (tj. Bog) dolazi, ne kao upadač nego kao milosrdan Pastir. On dolazi kako bi spasio, zaštitio, i skrbio. Pastir Izraela (Ps 23) vraća se Svojoj zemlji /narodu koje je On napustio u Knjizi proroka Ezekielu 8 - 10!

[Vidjeti Posebnu temu dolje: Zašto su događaji na kraju vremena tako prijeporni?](#)

POSEBNA TEMA: ZAŠTO SU DOGAĐAJI NA KRAJU VREMENA TAKO PRIJEPORNI?

Kroz godine moga proučavanja eshatologije naučio sam da većina kršćana nema ili ne žele razvijenu, sustavnu, kronologiju kraja vremena. Postoje neki kršćani koji se usredotočuju ili većinom na ovo područje kršćanstva iz teoloških, psiholoških, ili denominacijskih razloga. Takvi kršćani izgleda postaju opsjednuti time kako će se sve završiti, i nekako promašuju nužnost Evanđelja! Vjernici ne mogu utjecati na Božji eshatološki (kraj vremena) raspored, ali mogu sudjelovati u opunomoćenju Evanđelja (usp. Mt 28:19-20; Lk 24:47; Djela 1:8). Većina vjernika potvrđuje Drugi Kristov dolazak i dovršetak Božjih obećanja na kraju vremena. Poteškoće tumačenja narastaju iz toga kako razumjeti ovaj vremenski dovršetak što proizlazi iz nekoliko biblijskih paradoksa:

1. napetost između proročkih uzoraka Saveza Staroga zavjeta i apostolskih uzoraka Saveza Novoga zavjeta
2. napetost između biblijskoga monoteizma (jedan Bog za sve) i izbor Izraela (poseban narod)
3. napetost između uvjetovanoga vida biblijskih Saveza i obećanja (“ako ... onda”) i neuvjetovane Božje vjernosti za iskupljenje paloga čovječanstva

4. napetost između književnih vrsta Bliskoga Istoka i suvremenih zapadnjačkih književnih obrazaca
5. napetost između Kraljevstva Božjega kao sadašnjost, a ipak budućnost
6. napetost između vjerovanja u skorašnji Kristov povratak i vjerovanja da se prvo moraju dogoditi neki događaji.

Raspravimo ove napetosti jednu po jednu.

PRVA NAPETOST (SZ-ne rasne, nacionalne, i zemljopisne skupine nasuprot svim vjernicima svijeta)

SZ-ni proroci predkazuju obnovu židovskoga kraljevstva u Palestini sa središtem u Jeruzalemu gdje se skupljaju svi narodi Zemlje kako bi slavili i služili Davidovskoga vladara, ali niti Isus ni NZ-ni apostoli nisu se nikad usredotočili na taj raspored. Nije li SZ nadahnut (usp. Mt 5:17-19)? Jesu li NZ-ni autori izostavili ključne događaje na kraju vremena?

Postoji nekoliko izvora obavijesti o kraju svijeta:

1. SZ-ni proroci (Izaija, Mihej, Malahija)
2. SZ-ni apokaliptički pisci (usp. Ez 37 - 39; Dn 7 - 12; Zah)
3. međuzavjetni, nekanonski židovski apokaliptički pisci (kao 1. Henokova, na koju se poziva u Judinoj poslanici)
4. Sâm Isus (usp. Mt 24; Mk 13; Lk 21)
5. Pavlova pisanja (usp. 1. Kor 15; 2. Kor 5; 1. Sol 4 - 5; 2. Sol 2)
6. Ivanova pisanja (1. Iv i Otk).

Uče li svi ovi jasno o rasporedu kraja vremena (događaji, kronologija, osobe)? Ako ne, zašto? Nisu li svi nadahnuti (osim židovskih međuzavjetnih spisa)?

Duh je otkrio istine SZ-nim piscima u pojmovima i skupinama koje su oni mogli razumjeti. Međutim, kroz napredujuće otkrivenje Duh je proširio ove SZ-ne eshatološke zamisli na sveopći opseg ("tajna Krista", usp. Ef 2:11 - 3:13. [Vidjeti Posebnu temu u Iz 40:9: Zašto su događaji na kraju vremena tako prijeporni?](#)) Evo nekih mjerodavnih primjera:

1. grad Jeruzalem u SZ-u bio je korišten kao metafora naroda Božjega (Sion), ali prenesen je u NZ kao pojam izražavanja Božje prihvaćenosti svih pokajnika, vjerujućih ljudi (Novi Jeruzalem u Otk 21 - 22). Teološko proširenje doslovnoga, fizičkog grada u novi Božji narod (vjerujući Židovi i pogani) bilo je predkazano u Božjem obećanju o iskupljenju paloga čovječanstva u Knjizi Postanka 3:15, prije negoli su čak postojali ikoji Židovi ili židovski glavni grad. Čak je poziv Abrahamu (usp. Post 12:1-3) uključivao pogane (usp. Post 12:3; Izl 19:5)
2. u SZ-u neprijatelji Božjega naroda su okolni narodi Drevnoga Bliskog Istoka, ali u NZ-u oni su bili prošireni na sve nevjerujuće, protu-Božje, sotonski nadahnute ljude. Bitka se pomakla od zemljopisnoga, područnoga sukoba na sukob širom svijeta, kozmički sukob (usp. Kol)
3. obećanje zemlje koja je tako cjelovita u SZ-u (patrijarhalna obećanja Knjige Postanka, usp. Post 12:7; 13:15; 15:7.15; 17:8) postala je sada čitava Zemlja. Novi Jeruzalem silazi da ponovno oblikuje Zemlju, ne samo ili isključivo Bliski Istok (usp. Otk 21 - 22)
4. neki drugi primjeri SZ-nih proročkih zamisli koje bivaju proširene su:
 - a. Abrahamovo potomstvo sad je duhovno obrezano (usp. Rim 2:28-29)
 - b. narod po Savezu sad uključuje pogane (usp. Hoš 1:10; 2:23, navedeno u Rim 9:24-26; također Lev 26:12; Izl 29:45, navedeno u 2. Kor 6:16-18 i Izl 19:5; Pnz 14:2, navedeno u Tit 2:14)
 - c. hram je sad Isus (usp. Mt 26:61; 27:40; Iv 2:19-21) i kroz Njega mjesna crkva (usp. 1. Kor 3:16) ili pojedinačni vjernik (usp. 1. Kor 6:19)
 - d. čak Izrael i njegovi osobiti opisni SZ-ni izričaji sad upućuju na čitav Božji narod (tj. "Izrael", usp. Rim 9:6; Gal 6:16, tj. "kraljevstvo svećeništva", usp. 1. Pt 2:5.9-10; Otk 1:6).

Proročki uzorak bio je ispunjen, proširen, i sad je više uključujući. Isus i pisci apostoli ne predstavljaju kraj vremena na isti način kao SZ-ni proroci (usp. Martin Wyngaarden, *The Future of The Kingdom in Prophecy and Fulfillment*). Suvremeni tumači koji pokušavaju SZ-ni obrazac učiniti doslovnim ili mjerodavnim uvijaju Otkrivenje u čistu židovsku Knjigu te sile značenje u atomizirane, višeznačne Isusove i Pavlove izričaje! NZ-ni pisci ne niječu SZ-ne proroke, nego pokazuju njihov konačan sveopći suzvuk. Nema uređenoga, logičkog sustava za Isusovu ili Pavlovu eshatologiju. Njihova svrha prvenstveno je iskupiteljska ili pastoralna.

Međutim, čak unutar NZ-a postoji napetost. Ne postoji jasna sustavnost eshatoloških događaja. Na mnogo načina Otkrivenje začuđujuće koristi SZ-na smjerenja u opisivanju kraja umjesto Isusovih učenja (usp. Mt 24; Mk 13)! Ono slijedi književnu vrstu započetu Ezekielom, Danielom, i Zaharijom, ali razvijenu tijekom međuzavjetnoga razdoblja (židovska

apokaliptička književnost). Ovo je mogao biti Ivanov način povezivanja Staroga i Novoga saveza. To pokazuje stari uzorak ljudske pobune i Božje predanosti iskupljenju! Ali mora biti rečeno da iako Otkrivenje koristi SZ-ni jezik, osobe, i događaje, ono ih ponovno objašnjava u svjetlu prvoga stoljeća Rima (usp. Otk 1:7).

DRUGA NAPETOST (monoteizam nasuprot izabranome narodu)

Biblijski naglasak je na jednome osobnom, duhovnom, stvoritelju-iskupitelju, Bogu (usp. Izl 8:10; Iz 44:24; 45:5-7.14.18.21-22; 46:9; Jer 10:6-7). SZ-na jedinstvenost njegovih vlastitih dana bila je njegov monoteizam. Svi okolni narodi bili su politeisti. Božje jedinstvo je srce SZ-nog otkrivenja (usp. Pnz 6:4). Stvorenje je pozornica sa svrhom zajedništva između Boga i čovječanstva, stvorenog na Njegovu sliku i sličnost (usp. Post 1:26-27). Međutim, čovječanstvo se pobunilo, griješi protiv Božje ljubavi, vodstva, i svrhe (usp. Post 3). Božja ljubav i svrha bili su tako snažni i sigurni da je On obećao iskupiti palo čovječanstvo (usp. Post 3:15)!

Napetost izrasta kad Bog odabire uporabiti jednoga čovjeka, jednu obitelj, jedan narod kako bi dosegao ostatak čovječanstva. Božji izbor Abrahama i Židova kao kraljevstvo svećeništva (usp. Izl 19:4-6) prouzročilo je ponos umjesto služenja, isključivost umjesto uključivosti. Božji poziv Abrahamu uključio je namjeravan blagoslov čitavoga čovječanstva (usp. Post 12:3). Mora biti zapamćeno i naglašeno da je SZ-ni izbor bio za služenje, ne za spasenje. Čitav Izrael nikad nije bio u pravilnome odnosu s Bogom, nikad vječno spašen temeljeno isključivo na njegovu prirodnom pravu (usp. Iv 8:31-59; Mt 3:9), nego osobnom vjerom i poslušnosti (usp. Post 15:6, navedeno u Rim 4). Izrael je izgubio svoje poslanje (sad je Crkva kraljevstvo svećenstva, usp. Otk 1:6; 2. Pt 2:5.9), preokrenuta naredba u povlasticu, služenje u poseban stav! Bog odabire jednog kako bi odabrao sve!

TREĆA NAPETOST (uvjetovani Savezi nasuprot neuvjetovanih Saveza)

Postoji teološka napetost ili paradoks između uvjetovanih i neuvjetovanih Saveza. Zasigurno je istinito da je Božja iskupljujuća svrha /naum neuvjetovana (usp. Post 15:12-21). Međutim, naredeni ljudski odaziv uvijek je uvjetovan!

Ovaj “ako ... onda” uzorak pojavljuje se i u SZ-u i NZ-u. Bog je vjeran; čovječanstvo je nevjerno. Ta je napetost prouzročila mnogo zbrke. Tumači su stremili usredotočiti se na samo jedan “rog dvojbe”, Božju potpunu vjernost ili ljudski napor, Božju suverenost ili slobodnu volju čovječanstva. Oboje je biblijski i neophodno.

Ovo se odnosi na eshatologiju, na Božja SZ-na obećanja Izraelu. Ako Bog obeća, to i napravi! Bog je vezan Svojim obećanjima; uključen je Njegov ugled (usp. Ez 36:22-38). Neuvjetovani i uvjetovani Savezi sreću se u Kristu (usp. Iz 53), a ne u Izraelu! Božje konačno ispunjenje vjernosti leži u iskupljenju svih koji će se pokajati i uzvjerovati, ne u tome tko je bio njihov otac /majka! Krist, ne Izrael, jeste ključ za sve Božje Saveze i obećanja. Postoji li teološka parenteza u Bibliji, to nije Crkva, nego Izrael (usp. Djela 7 i Gal 3).

Svjetsko poslanje navješćivanja Evandjelja prešlo je na Crkvu (usp. Mt 28:19-20; Lk 24:47; Djela 1:8). To je ipak uvjetovani Savez! Ovo ne podrazumijeva da je Bog potpuno odacio Židove (usp. Rim 9 – 11). Moraju postojati mjesta i svrhe za kraj vremena, za vjerujući Izrael (usp. Zah 12:10).

ČETVRTA NAPETOST (književni obrasci Bliskoga Istoka nasuprot zapadnjačkim obrascima)

Žanr je kritički dio u ispravnome tumačenju Biblije. Crkva se razvijala u zapadnjačkoj (Grčka) kulturološkoj okolnosti. Istočnjačka književnost više je slikovita, metaforička, i simbolička negoli suvremeni, zapadnjački kulturološki književni obrasci. Usredotočuje se na ljude, sukobe, te događaje više negoli na sažete izrečene istine. Kršćani snose krivnju za uporabu svojih povijesnih i književnih obrazaca u tumačenju biblijskoga proročanstva (i SZ-noga i NZ-noga). Svaki naraštaj i zemljopisna zasebna jedinica koristila je svoju kulturu, povijest, i književnost za tumačenje Otkrivenja. Svaki od njih bio je u krivu! Oholo je misliti da je suvremena zapadnjačka kultura žarište biblijskoga proročanstva!

Žanr u kojem je izvorni, nadahnuti autor odabrao pisati jeste književni ugovor s čitateljem. Knjiga Otkrivenja nije povijesna pripovijetka. Ona je složenica pisma (poglavlja 1 – 3), proročanstva, i uglavnom apokaliptičke književnosti. Pogrešno je činiti tako da Biblija kaže više negoli je bila nakana izvornoga autora kao i to da kaže manje negoli je on namjeravao! Drskost i dogmatizam tumača čak su još više neprimjereni u knjizi kao što je Otkrivenje.

Crkva se nije nikad složila o primjerenome tumačenju Otkrivenja. Moja briga je slušati i baviti se čitavom Biblijom, ne samo izdvojenim dijelom (dijelovima). Biblijski istočnjački način razmišljanja predstavlja istinu u parovima punima napetosti. Naše zapadnjačko stremljenje prema izrečenoj istini nije neispravno, nego neuravnoteženo! Mislim da je moguće pomaknuti barem neku mrtvu točku u tumačenju Otkrivenja ne mijenjajući ništa u nakani za naredne naraštaje vjernika. Većini je tumača očito da Otkrivenje mora biti tumačeno u svjetlu njegovih vlastitih dana i njegova žanra. Povijesni pristup

Otkrivenju mora se baviti onime što su prvi čitatelji mogli, ili morali, razumjeti. Na mnogo su načina suvremeni tumači izgubili značenje mnogih simbola Knjige. Početni glavni potisak Otkrivenja bio je ohrabriranje progonjenih vjernika. Ono je pokazalo Božji nadzor povijesti (kao što su učinili SZ-ni proroci); ono potvrđuje da se povijest kreće prema naznačenoj krajnjoj točki, osudi ili blagoslovu (kao što su činili SZ-ni proroci). Ono je potvrdilo u prvome stoljeću židovske apokaliptičke pojmove Božje ljubavi, prisutnosti, snage, i suverenosti!

Ono djeluje na ovaj isti teološki način za svaki naraštaj vjernika. Opisuje kozmičku borbu dobra i zla. Pojednostolje mogu biti izgubljene za nas, ali ne i snažne, ohrabrujuće istine. Kad suvremeni, zapadnjački tumači pokušavaju siliti pojednostolje u svoju suvremenu povijest, nastavlja se uzorak krivih tumačenja!

Vrlo je moguće da pojednostolje Knjige mogu postati doslovno neobične ponovno (kao što je bio SZ u vezi s Kristovim rođenjem, životom, i smrću) za posljednji naraštaj vjernika kad se suoče s napadom protu-Božjega vođe (usp. 2. Sol 2) i kulturom. Nitko ne može znati ovo doslovno ispunjenje Otkrivenja sve dok Kristove riječi (usp. Mt 24; Mk 13; i Lk 21) i Pavlove (usp. 1. Kor 15; 1. Sol 4 - 5; i 2. Sol 2) također ne postanu povijesni dokaz. Pretpostavljanje, nagađanje, i dogmatizam svi su neprikladni. Apokaliptička književnost dozvoljava ovu fleksibilnost. Hvala Bogu za slike i simbole koji nadmašuju povijesnu pripovijest! Bog je u nadzoru; On kraljuje; On dolazi!

Većina suvremenih komentatora promašuju glavnu točku žanra! Suvremeni zapadnjački tumači često traže jasan, logički teološki sustav radije negoli da budu otvoreni s višeznačnim, simboličkim, dramatskim žanrom židovske apokaliptičke književnosti. Ova je istina dobro izražena od Ralpa P. Martina u njegovu članku, "*Approaches to New Testament Exegesis*" ["Pristup egzezezi Novoga zavjeta" – slobodan prijevod - op.prev.], u knjizi *New Testament Interpretation*, izdanog od Howarda Marshalla:

"Ukoliko ne prepoznajemo dramatsku kakvoću ovog pisanja i ne prisjetimo se načina na koji je korišten jezik kao pomoćno sredstvo za izražavanje religijske istine, strašno ćemo pogriješiti u našem razumijevanju Apokalipse, te pogriješno pokušavati tumačiti njena viđenja kao da je to bila knjiga doslovne proze i pobrinula se opisati događaje iskustvene i odredive povijesti. Poduzeti potonji pravac znači uletjeti u sve vrste poteškoća tumačenja. Mnogo ozbilnije to vodi iskrivljavanju sržnoga značenja apokaliptičkoga i tako promašuje veliku vrijednost ovoga dijela Novoga zavjeta kao dramatsku tvrdnju u mitsko-poetskome jeziku Božje suverenosti u Kristu i paradoks njegove vladavine koja spaja moć i ljubav (usp. 5:5.6; Lav je Janje)" (str. 235).

W. Randolph Tate u svojoj je knjizi *Biblical Interpretations* rekao:

"Ni jedan drugi žanr Biblije nije bio čitan tako vatreno s toliko ishoda potištenosti kao apokalipsa, posebice knjige Daniela i Otkrivenje. Ovaj je žanr pretrpio od pogubne povijesti pogriješnoga tumačenja zbog temeljnoga nerazumijevanja njegovih književnih oblika, građe, i svrhe. Zbog njegova jasnoga traženja da otkrije što se uskoro mora dogoditi, apokalipsa je bila viđena kao karta ceste u i nacrt budućnosti. Tragična mana u ovome pogledu je pretpostavka da je okvir uputa knjige čitateljevo današnje doba radije negoli autorovo. Ovaj krivovoden pristup apokalipsi (naročito Otkrivenju) razmatra djelo kao da je bilo kriptogram [šifrom pisani tekst – op.prev.] kojim današnji događaji mogu biti korišteni za tumačenje simbola teksta ... Prvo, tumač mora prepoznati da apokaliptik navješćuje svoje poruke putem simbolizma. Tumačiti simbol doslovno kad je on metaforički jednostavno je pogriješno tumačenje. Pitanje nije jesu li događaji u apokalipsi povijesni. Događaji mogu biti povijesni; oni su se uistinu dogodili, ili mogli dogoditi, ali autor predstavlja događaje i navješćuje značenje putem slika i prototipova" (str. 137).

Iz *Dictionary of Biblical Imagery*, izdanog od Rykena, Wilhosta i Longmana III:

"Današnji čitatelji često su smeteni i zbunjeni ovim žanrom. Neočekivani slikoviti prikaz i iskustva van-ovoga-svijeta izgledaju čudno i van sklada s većinom Pisma. Uzimajući ovu književnost doslovno ostavlja mnoge čitatelje u koprcanju određivanja 'što će se dogoditi kad', čime promašuju nakanu apokaliptičke poruke" (str. 35).

PETA NAPETOST (Kraljevstvo Božje kao sadašnjost a ipak budućnost)

Kraljevstvo Božje je sadašnjost, a ipak budućnost. Ovaj teološki paradoks postaje usmjeren na glavnu točku eshatologije. Očekuje li netko doslovno ispunjenje svih SZ-nih proročanstava za Izraela onda Kraljevstvo postaje uglavnom obnova Izraela na zemljopisno određenoj i teološkoj nadmoćnosti! To bi moglo iziskivati da Crkva bude potajice uznesena u poglavlju 5 i da se preostala poglavlja odnose na Izraela (ali promotrite Otk 22:16).

Međutim, ako je žarište na bivanju Kraljevstva ustoličenim od strane obećanoga SZ-nog Mesije, onda je ono sadašnjost s Kristovim prvim dolaskom, i tada žarište postaje Kristovo utjelovljenje, život, učenja, smrt i uskrsnuće. Teološki naglasak je na trenutačnome spasenju. Kraljevstvo je došlo, SZ se ispunio u Kristovoj ponudi spasenja za sve, ne u Njegovome Tisućgodšnjem kraljevstvu za neke!

Zasigurno je istina da Biblija govori o oba Kristova dolaska, ali gdje mora biti stavljen naglasak? Meni izgleda da se većina SZ-nih proročanstava usredotočuje na Prvi dolazak, ustanovljenje Mesijanskoga kraljevstva (usp. Dn 2). Ovo je na mnogo načina slično Božjoj vječnoj vladavini (usp. Dn 7). U SZ-u žarište je na Božjoj vječnoj vladavini, ali mehanizam za to očitovanje vladavine je služba Mesije (usp. 1. Kor 15:26-27). Nije pitanje što je istinito; oboje je istinito, ali gdje je naglasak? Mora biti rečeno da su neki tumači postali toliko usredotočeni na Tisućgodišnje kraljevstvo Mesije (usp. Otk 20) da su promašili biblijsko žarište na Očevoj vječnoj vladavini. Kristova vladavina je uvodni događaj. Kao što Kristova dva dolaska nisu bila očita u SZ-u, tako nije niti privremena vladavina Mesije!

Ključ Kristova propovijedanja i učenja je Božje kraljevstvo. Oboje je sadašnjost (u spasenju i služenju), i budućnost (u ispunjenju i snazi). Otkrivenje, ako se usredotočuje na tisućljetnu vladavinu Mesije (usp. Otk 20), ona je privremena, ne konačna (usp. Otk 21 – 22). Iz SZ-a nije očito da je privremena vladavina neophodnost; ustvari, Mesijanska vladavina iz Knjige Daniela 7 je vječna, ne tisućgodišnja.

ŠESTA NAPETOST (predstojeći Kristov povratak nasuprot odgođenoj *Parusiji*)

Većina vjernika bila je učena da je Isusov dolazak skori, iznenadan, i neočekivan (usp. Mt 10:23; 24:27.34.44; Mk 9:1; 13:30; Otk 1:1.3; 2:16; 3:11; 22:7.10.12.20). Ali svaki očekujući naraštaj vjernika toliko je bio u krivu! Skorost (neposrednost) Isusova povratka snažno je obećana nada svakoga naraštaja, ali stvarnost za samo jedan (i taj jedan je onaj progonjen). Vjernici moraju živjeti kao da Njegov dolazak bude sutra, ali predviđati i vršiti Veliko poslanje (usp. Mt 28:19-20) ako On odugovlači.

Neki odlomci u Evanđeljima (usp. Mk 13:10; Lk 17:2; 18:8) te 1. i 2. Poslanica Solunjanima temeljeni su na odgođenome Drugome dolasku (*Parusija*). Postoje neki povijesni događaji koji se prvo moraju zbiti:

1. evangelizacija širom svijeta (usp. Mt 24:14; Mk 13:10)
2. otkrivenje “Čovjeka grijeha” (usp. Mt 24:15; 2. Sol 2; Otk 13)
3. veliki progon (usp. Mt 24:21.24; Otk 13).

Postoji namjeravana višeznačnost (usp. Mt 24:42-51; Mk 13:32-36)! Živjeti svaki dan kao da vam je zadnji ali predviđati i obučavati se za buduću službu!

DOSLJEDNOST I RAVNOTEŽA

Mora biti rečeno da različite škole suvremenoga eshatološkog tumačenja sve sadrže pola istina. One objašnjavaju i tumače dobro neke tekstove. Poteškoća leži u dosljednosti i ravnoteži. Često postoji niz pretpostavki koje upotrebljavaju biblijski tekst kako bi ispunile unaprijed postavljeni teološki kostur. Biblija ne otkriva logičku, kronološku, sustavnu eshatologiju. Ona je kao obiteljski album. Slike su istinske, ali ne uvijek po redu, u okviru, u logičkim sljedovima. Neke su od slika otpale iz albuma i kasniji naraštaji obiteljskih članova ne znaju točno kako ih vratiti na mjesto. Ključ pravilnoga tumačenja Otkrivenja jeste nakana izvornoga autora kao otkrivene u njegovoj odabranoj književnoj vrsti. Mnogi tumači pokušavaju prenijeti svoje egzegetske alatke i postupke iz drugih žanrova NZ-a u svoja tumačenja Otkrivenja. Oni se usredotočuju na SZ umjesto na dopuštanje da Isusova i Pavlova učenja postave teološku građu te dopuste Otkrivenju djelovati kao slikoviti prikaz.

Moram priznati da pristupam ovome komentaru Otkrivenja s nekim strahom i drhtanjem, ne zbog prokletstva Otkrivenja 22:18-19, nego zbog stupnja nesuglasja tumačenja što je prouzročila ova Knjiga i nastavlja uzrokovati među Božjim narodom. Ja volim Božje otkrivenje. Ono je istinito dok su svi ljudi lašci (usp. Rim 3:4)! Molim vas uzmite ovaj komentar kao nastojanje da bude izazovan a ne konačan, kao zvono pošte a ne cestovna karta, kao “što ako”, a ne “ovako kaže Gospodin”. Suočio sam se sa svojim vlastitim nedoraslostima, predrasudama, i teološkim djelokrugom rada. Isto sam tako to vidio kod drugih tumača. Gotovo izgleda kako ljudi u Otkrivenju nađu ono što očekuju da će naći. Žanr sam po sebi daje priliku da bude zlorabljen! Međutim, on je u Bibliji sa svrhom. Njegovo smještanje kao zaključna “riječ” nije slučajno. Ono ima poruku od Boga za svako Njegovo dijete i svaki naraštaj. Bog nam želi da razumijemo! Dopustimo si sjediniti ruke, ne oblikujmo tabore; dopustimo si potvrditi što je jasno i središnje, ne sve što može biti, moglo bi biti, trebalo bi biti istina. Bog nam pomogao svima!

▣ **“dobrih vijesti”** Ovo je GLAGOL ,241 BDB) פִּילְטָר *Piel* PARTICIP) što znači “donositi loše novosti”. Ovdje to označava milosrdnu poruku o YHWH-inu iskupljenju i prihvaćanju (usp. Iz 40:9 [dva puta]; 41:27; 52:7 [dva puta]; Nah 1:15). Pavao navodi Knjigu proroka Izaije 52:7 u Poslanici Rimljanima 10:15 i povezuje ju s Kristom (Rim 10:16 navodi Iz 53:1). Evanđelje Isusa Krista okarakterizirano je kao “dobre vijesti” u NZ-u.

▣ **“nemoj se bojati”** Ovaj GLAGOL (BDB 431, KB 432, *Qal* IMPERFEKT) je JUSIV u značenju, upućujući na Jeruzalem (tj. Božji narod). Grijeh uzrokuje strah! Koliko često to Bog kaže Svome narodu! (usp. Iz 41:10.13.14; 43:1.5; 44:2.8 [različite riječi]; 51:7.12; 54:4.14).

▣ **“Reci gradovima Jude”** Oni koji drže kako je pisac bio iz kasnijega vremena, iz vremena nakon izgnanstva umjesto Izaije imaju nevolju s tumačenjem ove reference jer su svi gradovi bili uništeni od Nebukodonozora II. godine 586. pr.Kr.

▣ **“Ovdje je vaš Bog”** Bog je sa Svojim narodom! Čekanje je prošlo (usp. Iz 25:9; 26:8; 33:2; 40:31; 49:23; 51:5; 60:9)!

40:10 “Gospodin BOG” Doslovno ovo je “Adonaj YHWH”, što je doslovno prevedeno “Gospodin GOSPODIN” (usp. Ps 110:1). “Gospodin” je hebrejska riječ *adon*, što označava gospodara, vlasnika, supruga, gospodina.

▣ **“Sa Svojom rukom vladajućom za Sebe”** Ovo je semitski antropomorfički idiom ([vidjeti Posebnu temu dolje: Bog opisan kao čovjek \[jezik antropomorfizama\]](#)) za Božansko djelovanje i snagu. Iz Knjige proroka Izaije 9:6-7; 11:1-5; i Miheja 5:2-5a, znamo kako ovo upućuje na posredništvo Mesije (usp. Ps 110). [Vidjeti Posebnu temu dolje: Mesija.](#)

POSEBNA TEMA: BOG OPISAN KAO ČOVJEK (jezik antropomorfizama)

I. OVA VRSTA JEZIKA VRLO JE UOBIČAJENA U SZ-u (neki primjeri)

A. Dijelovi fizičkoga tijela:

1. oči – Knjiga Postanka 1:4.31; 6:8; Izlazak 33:17; Brojevi 14:14; Ponovljeni zakon 11:12; Knjiga proroka Zaharije 4:10
2. ruke – Knjiga Izlaska 15:17; Brojevi 11:23; Ponovljeni zakon 2:15
3. ruka – Knjiga Izlaska 6:6; 15:16; Ponovljeni zakon 4:34; 5:15; 26:8
4. uši – Knjiga Brojeva 11:18; 1. Samuelova 8:21; 2. Kraljevima 19:16; Psalam 5:1; 10:17; 18:6
5. lice – Knjiga Izlaska 33:11; Brojevi 6:25; 12:8; Ponovljeni zakon 34:10
6. prst – Knjiga Izlaska 8:19; 31:18; Ponovljeni zakon 9:10; Psalam 8:3
7. glas – Knjiga Postanka 3:8.10; Izlazak 15:26; 19:19; Ponovljeni zakon 26:17; 27:10
8. noge – Knjiga Izlaska 24:10; Knjiga proroka Ezekiel 43:7
9. ljudsko obličje – Knjiga Izlaska 24:9-11; Psalam 47; Knjiga proroka Izaije 6:1; Ezekiel 1:26
10. anđeo Gospodnji – Knjiga Postanka 16:7-13; 22:11-15; 31:11.13; 48:15-16; Izlazak 3:4.13-21; 14:19; Suci 2:1; 6:22-23; 13:3-22.

B. Fizičko djelovanje:

1. govorenje kao mehanizam stvaranja – Knjiga Postanka 1:3.6.9.11.14.20.24.26
2. šetanje (tj. zvuk) u Edenu – Knjiga Postanka 3:8; 18:33; Levitski zakonik 26:12; Ponovljeni zakon 23:14
3. zatvaranje vrata Noine arke – Knjiga Postanka 7:16
4. mirisanje žrtava – Knjiga Postanka 8:21; Izlazak 29:18.25; Levitski zakonik 26:31
5. silaženje – Knjiga Postanka 11:5; 18:21; Izlazak 3:8; 19:11.18.20
6. ukapanje Mojsija – Ponovljeni zakon 34:6.

C. Ljudski osjećaji (neki primjeri):

1. kajanje /žaljenje – Knjiga Postanka 6:6.7; Izlazak 32:14; Suci 2:18; I. Samuelova 15:29.35; Knjiga proroka Amosa 7:3.6
2. gnjev – Knjiga Izlaska 4:14; 15:7; Brojevi 11:10; 12:9; 22:22; 25:3.4; 32:10.13.14; Ponovljeni zakon 6:15; 7:4; 29:20
3. ljubomora – Knjiga Izlaska 20:5; 34:14; Ponovljeni zakon 4:24; 5:9; 6:15; 32:16.21; Jošua 24:19
4. gađenje /zgražanje – Levitski zakonik 20:23; 26:30; Ponovljeni zakon 32:19.

D. Obiteljski pojmovi (neki primjeri):

1. Otac:
 - a. Izraela – Knjiga Izlaska 4:22; Ponovljeni zakon 14:1; Knjiga proroka Izaije 1:2; 63:16; 64:8; Jeremija 31:9; Hošea 11:1
 - b. kralja – 2. Knjiga o Samuelu 7:11-16; Psalam 2:7
 - c. metafore očinskog djelovanja – Ponovljeni zakon 1:31; 8:5; 32:6-14; Psalam 27:10; Izreke 3:12; Knjiga proroka Jeremije 3:4.22; 31:20; Hošea 11:1-4; Malahija 3:17
2. Roditelj – Knjiga proroka Hošea 11:1-4

3. Majka – Knjiga proroka Izaije 49:15; 66:9-13 (analogija majke koja doji)
4. Mladi odan ljubavnik – Knjiga proroka Hošee 1 - 3.

II. RAZLOZI UPORABE OVE VRSTE JEZIKA

- A. Za Boga je bilo nužno otkriti Sâmoga Sebe ljudskom stvorenju. Vrlo prošireni okvir Boga kao muške osobe je antropomorfizam jer je Bog duh!
- B. Bog uzima najznačajnije vidove ljudskoga života i koristi ih kako bi otkrio Sâm Sebe palome čovječanstvu (otac, majka, roditelj, ljubavnik).
- C. Iako neophodno tada (tj. Post 3:8), Bog ne želi biti ograničen ikakvim fizičkim obličjem (usp. Izl 20; Pnz 5).
- D. Konačni antropomorfizam je utjelovljenje Isusa! Bog je postao fizički, opipljiv (usp. 1. Iv 1:1-3). Božja poruka postala je Riječ Božja (usp. Iv 1:1-18).

POSEBNA TEMA: MESIJA

Ovo je uzeto iz moje komentarske bilješke o Knjizi proroka Daniela 9:6. Poteškoća u tumačenju ovoga stiha je zbog mogućnosti u značenju povezanosti s Mesijom ili pomazanikom (BDB 603):

1. bilo je korišteno za židovske kraljeve (npr. 1. Sam 2:10; 12:3)
2. bilo je korišteno za židovske svećenike (npr. Lev 4:3.5)
3. bilo je korišteno za Kira (usp. Iz 45:1)
4. #1 i #2 kombinirane su u Psalmu 110 i Knjizi proroka Zaharije 4
5. bilo je korišteno za Božji poseban dolazak, Davidovskog Kralja da u Novo doba donese pravednost:
 - a. plemenu Jude (usp. Post 49:10)
 - b. kući Jišajevoj (usp. 2. Sam 7)
 - c. sveopću kraljevsku vladavinu (usp. Ps 2; Iz 9:6; 11:1-5; Mih 5:1-4 i dalje).

Osobno sam privučen poistovjećivanjem “pomazanika” s Isusom iz Nazareta zbog:

1. uvođenja Vječnoga kraljevstva u Knjizi proroka Daniela 2 tijekom četvrtoga Carstva
2. uvođenja “Sina Čovječjega” u Knjizi proroka Daniela 7:13 kojem je dano Vječno kraljevstvo
3. kratke rečenice o iskupljenju iz Knjige proroka Daniela 9:24, što vode prema vrhuncu povijesti paloga svijeta
4. Isusove uporabe Knjige proroka Daniela u NZ-u (usp. Mt 24:15; Mk 13:14).

▣ “Gle, Njegova nagrada je s Njim

I Njegova naknada pred Njim” Ovaj isti izričaj nađen je i u Knjizi proroka Izaije 62:11 i na njega je smjerano u Otkrivenju 22:12.

Stih 10 govori o osobnoj prisutnosti Božanstva (41:10a). Emanuel je došao (usp. Iz 7:14)!

40:11 “Kao pastir” YHWH, moćni (usp. Iz 40:10), isto je tako Pastir (usp. Ps 23; 80:1; Jer 31:10; Ez 34:11-16). Zabilježite kako i u Knjizi proroka Ezekielu 34:23-24, YHWH određuje Svoga Mesiju da predstavi Sebe Osobno! Isus je “Dobar Pastir” (usp. Iv 10). On je “ranjeni” pastir Knjige proroka Zaharije 11 - 12 i Izaije 52:13 - 53:12.

NASB (AŽURIRANI) TEKST: 40:12-17

¹²Tko je izmjerio vode u udubini Svoje ruke,

I odredio granice nebesa pedljem,

I izračunao prah zemlje mjerom,

I izvagao planine na tezulji

I bregove u paru na mjerilima?

¹³Tko je usmjerio Duh GOSPODINOV,

Ili Ga kao Njegov savjetnik uputio?

¹⁴S kim se On savjetovao i *tko* Mu je dao razum?

I tko je učio Njega na putu pravde i učio Ga spoznaji

I uputio Ga o putu razumijevanja?

¹⁵Gle, narodi su kao kap iz vedra,

I procijenjeni su kao trun praha na mjerilima;

Gle, On podiže otoke kao finu prašinu.

¹⁶Čak Libanon nije dovoljan da gori,

Niti njegove zvijeri dovoljne za paljeni prinos.

¹⁷Svi narodi su kao ništa pred Njim,

Oni su procijenjeni od Njega kao manje od ništa i beznačajnima.

40:12-17 Kao što stihovi 9-11 opisuju poruku o YHWH-inoj osobnoj prisutnosti kao Spasitelja, stihovi 12-17 opisuju Ga kao Stvoritelja:

1. izmjerio je vode (tj. nadzornik i organizator izvorne vode kaosa), Knjiga proroka Izaije 40:12
2. odredio je atmosferu ove planete, Knjiga proroka Izaije 40:12
3. dao naredbu za kopno ("izračunao prah..." i "izvagao planine ... bregove" [hebrejski paralelizam]), Knjiga proroka Izaije 40:12
4. usmjerio Duha kao posrednika, bez savjetna, Knjiga proroka Izaije 40:13-14
5. u usporedbi s Božjom stvaralačkom snagom i umom, ljudi su ništa (usp. Iz 40:6-8, ovo je slično Jobu 38 - 41), Knjiga proroka Izaije 40:15-17.

40:12 "Tko je izmjerio vode" Svi GLAGOLI Knjige proroka Izaije 40:12 su PERFEKTI (tj. dovršeno djelovanje). Ovo su nizovi pitanja što očekuju "ne" odgovor. To je slično Knjizi o Jobu 38 - 41, gdje Bog odgovara na Jobova pitanja potvrđujući Svoju suverenost i autoritet. Stih 12 vrlo je sličan 41:26.

Zabilježite paralelizam:

1. izmjerio je - BDB 551, KB 547]
2. odredio - BDB 1067, KB 1733
3. izračunao - BDB 465, KB 463
4. izvagao - BDB 1053, KB 1642.

Ovo su sve metafore djelovanja Stvoritelja. Izvješće o stvaranju Knjige Postanka 1 također je slika Božjega nadzora, uređivanja i održavanja svemira. Nova dobra knjiga je od Johna H. Waltona, *The Lost World of Genesis One*.

40:13-14 Ovaj "tko" tih stihova može se povezati unatrag na MNOŽINE Knjige proroka Izaije 40:1-3. Ako je tako, oni su povezani s Nebeskim vijećem. Te anđeoske slugue mogu biti viđene u:

1. "Nas /Mi" odlomcima Knjige Postanka 1 i 6
2. 1. Knjizi o Kraljevima 22:19-23
3. Knjizi o Jobu 1:6-12; 2:1-6.7
4. Knjizi proroka Daniela 7:10.26.

40:13 "Tko je usmjerio Duh GOSPODINOV" Stihovi 13 i 14 usporedni su. Ovo nije odlomak o Trojstvu nego SZ-ni odlomak, više kao Knjiga Postanka 1:2, što govori o "Duhu" kao Božjoj prisutnosti ([vidjeti Posebnu temu u Iz 40:7: Duh u Bibliji](#)).

40:14 "I tko je učio Njega na putu pravde" Zabilježite paralelizam. "Put" je SZ-na pozadina NZ-noj zamisli o "Putu", što je bilo korišteno od Rane crkve u Djelima apostolskim. To govori o biblijskoj vjeri kao način života zajedništva s Bogom.

Za "pravde" [vidjeti Posebnu temu dolje: Sudac, osuda, i pravda \(פּשָׁע\) u Knjizi proroka Izaije](#). Ovaj stih u biti dokazuje monoteizam.

POSEBNA TEMA: SUDAC, OSUDA I PRAVDA (פּשָׁע) u Knjizi proroka Izaije

Ovo je široko korišten pojam (BDB 1047) u SZ-u. NIDOTTE, tom 4, str. 214, obilježio je njegovu raspodjelu i značajnost:

1. Petoknjižje, 13%, ljudski suci
2. Povijesne knjige, 34%, ljudske vode

3. Mudrosna književnost, 22%, Božanska djelatnost
4. Proroci, 31%, uglavnom Božanska djelatnost.

Zabilježite sljedeću kartu:

YHWH kao Sudac	Mesija kao Sudac	Izraelovi savršeni suci	Izraelovi trenutačni suci
2:4	9:7	1:17.21.23	3:2
3:14	11:3.4	26:8	5:7
4:4	16:5	56:1	10:2
5:16	32:1	58:2.8	59:4.9.11.14.15
28:6.17.26	40:14		
30:18	42:1.3.4		
33:5.22	51:4.5		
61:8	53:8		
66:16			

Izrael je morao odražavati YHWH-inu narav narodima. On nije uspio, tako da je YHWH podignuo “savršenoga” Izraelca kako bi ispunio Svoje osobno otkrivenje svijetu (tj. Mesiju, Isusa iz Nazareta, Krista, usp. Iz 52:11 - 53:12)!

☐ Ovaj stih u biti dokazuje monoteizam. [Vidjeti Posebnu temu dolje: Monoteizam.](#)

POSEBNA TEMA: MONOTEIZAM

Zamisao “monoteizma” (jedan i samo jedan Bog), ne samo “visoki bog” politeizma ili dobar bog iranskoga dualizma (zoroastrijanizam), jedinstven je Izraelu (Abraham, 2000. g.pr.Kr.). Samo je jedna rijetka iznimka nakratko u Egiptu (Amenofis IV., također poznat kao Ehnaton, 1367.-1350. ili 1386.-1361. g.pr.Kr.).

Ova je zamisao izražena u SZ-u u nekoliko izričaja:

1. “nitko kao YHWH naš *Elohim*”, Knjiga Izlaska 8:10; 9:14; Ponovljeni zakon 33:26; 1. Knjiga o Kraljevima 8:23
2. “nitko drugi osim Njega”, Ponovljeni zakon 4:35.39; 32:39; 1. Knjiga o Samuelu 2:2; 2. Samuelova 22:32; Knjiga proroka Izaije 45:21; 44:6.8; 45:6.21
3. “YHWH je jedan”, Ponovljeni zakon 6:4; Poslanica Rimljanima 3:30; 1. Korinćanima 8:4.6; 1. Timoteju 2:5; Jakovljeva 2:19
4. “nitko sličan Tebi”, 2. Knjiga o Samuelu 7:22; Knjiga proroka Jeremije 10:6
5. “Ti si jedini Bog”, Psalam 86:10; Knjiga proroka Izaije 37:16
6. “Prije Mene nijedan Bog nije bio načinjen, i neće biti nijedan poslije Mene”, Knjiga proroka Izaije 43:10
7. “nema drugoga; osim Mene... nema drugoga”, Knjiga proroka Izaije 45:5.6.22
8. “nema drugoga, nema drugoga Boga”, Knjiga proroka Izaije 45:14.18
9. “nema drugoga osim Mene”, Knjiga proroka Izaije 45:21
10. “nema drugoga; ...nitko nije kao Ja”, Knjiga proroka Izaije 46:9.

Mora biti priznato da se ova ključna doktrina otkrivala na postupne načine. Rane izjave mogu biti razumjete kao “henoteizam” ili primjenjiv monoteizam (postoje drugi bogovi, ali samo je jedan Bog za nas, usp. Izl 15:11; 20:2-5; Pnz 3:28; 5:7; 6:4.14; 10:17; 32:12; 1. Kr 8:23; Ps 83:18; 86:8; 136:1-2).

Prvi tekstovi što su počeli naznačavati singularitet (filozofijski monoteizam) su rani (usp. Izl 8:10; 9:14; Pnz 4:35.39; 33:26). Pune i potpune tvrdnje nađene su u Knjizi proroka Izaije 43 – 46 (usp. 43:11; 44:6.8; 45:7.14.18.22; 46:5.9).

NZ usmjerava na Ponovljeni zakon 6:4 u Poslanici Rimljanima 3:30; 1. Korinćanima 8:4.6; Efežanima 4:6; 1. Timoteju 2:5; i Jakovljevoj 2:19. Isus ga navodi kao prvu zapovijed u Evanđelju po Mateju 22:36-37; Marku 12:29-30; Luki 10:27. SZ, kao i NZ, potvrđuju stvarnost drugih duhovnih bića (demoni, anđela), ali samo jednog stvoritelja /iskupitelja Boga (YHWH, Post 1:1).

Biblijski monoteizam obilježen je:

1. Bog je jedan i jedinstven (ontologija je pretpostavljena, ne određena)

2. Bog je osoban (usp. Post 1:26-27; 3:8)
3. Bog je moralan (usp. Izl 34:6; Neh 9:17; Ps 103:8-10)
4. Bog je stvorio ljude na Svoju sliku (Post 1:26-27) za zajedništvo (tj. #2). On je ljubomoran Bog (usp. Izl 20:2-3).

Iz NZ-a:

1. Bog ima tri vječna, osobna očitovanja ([vidjeti Posebnu temu dolje: Trojstvo](#))
2. Bog je savršeno i potpuno otkriven u Isusu (usp. Iv 1:1-14; Kol 1:15-19; Heb 1:2-3)
3. Božji vječni naum za iskupljenje paloga čovječanstva jeste žrtvena ponuda Njegova jedinog Sina (Iz 53; Mk 10:45; 2. Kor 5:21; Fil 2:6-11; Heb).

POSEBNA TEMA: TROJSTVO

Zabilježite djelatnost sve tri Osobe Trojstva u ujedinenim okvirima. Pojam “trojstvo”, prvo skovana od Tertulijana, nije biblijska riječ, nego opće prihvaćena zamisao.

- A. Evanđelja:
 1. Evanđelje po Mateju 3:16-17; 28:19 (i usporednice)
 2. Evanđelje po Ivanu 14:26.
 - B. Djela apostolska – Djela 2:32-33.38-39.
 - C. Pavao:
 1. Poslanica Rimljanima 1:4-5; 5:1.5; 8:1-4.8-10
 2. 1. Poslanica Korinćanima 2:8-10; 12:4-6
 3. 2. Poslanica Korinćanima 1:21-22; 13:14
 4. Poslanica Galaćanima 4:4-6
 5. Poslanica Efežanima 1:3-14.17; 2:18; 3:14-17; 4:4-6
 6. 1. Poslanica Solunjanima 1:2-5
 7. 2. Poslanica Solunjanima 2:13
 8. Poslanica Titu 3:4-6.
 - D. Petar – 1. Petrova poslanica 1:2.
 - E. Juda – stihovi 20-21.
Množina u Bogu naviještena je u SZ-u.
 - A. Uporaba MNOŽINA za Boga:
 1. Ime *Elohim* je MNOŽINA, ali kad je korištena za Boga uvijek ima JEDNINSKI GLAGOL
 2. “Nas” u Knjizi Postanka 1:26-27; 3:22; 11:7.
 - B. Anđeo Gospodnji bio je vidljiv predstavnik Božanstva:
 1. Knjiga Postanka 16:7-13; 22:11-15; 31:11.13; 48:15-16
 2. Knjiga Izlaska 3:2.4; 13:21; 14:19
 3. Knjiga o Sucima 2:1; 6:22-23; 13:3-22
 4. Knjiga proroka Zaharije 3:1-2.
 - C. Bog i Njegov Duh su odvojeni, Knjiga Postanka 1:1-2; Psalam 104:30; Knjiga proroka Izaije 63:9-11; Ezekiel 37:13-14.
 - D. Bog (YHWH) i Mesija (*Adon*) su odvojeni, Psalam 45:6-7; 110:1; Knjiga proroka Zaharije 2:8-11; 10:9-12.
 - E. Mesija i Duh su odvojeni, Knjiga proroka Zaharije 12:10.
 - F. Svo Troje je spomenuto u Knjizi proroka Izaije 48:16; 61:1.
- Isusovo Božanstvo i osobnost Duha prouzročili su poteškoće za stroge, monoteističke, rane vjernike:
1. Tertulijanu – podređenost Sina Ocu
 2. Origenu – podređenost Božanske biti Sina i Duha
 3. Ariju – poricao je Božanstvo Sinu i Duhu
 4. monarhijanizmu – vjerovalo se u postupno očitovanje jednoga Boga kao Oca, Sina, onda Duha.

Trojstvo je povijesno razvijeno sustavno izlaganje uzeto iz biblijske građe:

1. Isusovo puno Božanstvo, jednakovrijedno Ocu, a bilo je potvrđeno godine 325. na Saboru u Niceji (usp. Iv 1:1; Fil 2:6; Tit 2:13)
2. puna Osobnost i Božanstvo Duha jednakovrijedno Ocu i Sinu bilo je potvrđeno na Saboru u Konstantinopolu godine 381.
3. doktrina o Trojstvu potpuno je iznesena u Augustinovome djelu *De Trinitate*.

Ovdje uistinu postoji tajnovitost. Ali izgleda da NZ potvrđuje jednu Božansku bit s tri vječna očitovanja kao Osobe.

40:15-17 “narodi su kao kap iz vedra... trun praha na mjerilima...

Svi narodi su kao ništa pred Njim” Ovo je naglasak na Božjoj snazi (usp. Jer 10:10), ne na Njegovu manjku skrbi ili milosrđa za narode. YHWH je poslao Isusa za iskupljenje čitave ljudske rase. Međutim, pobunjeni narodi bit će osuđeni (usp. Iz 17:13; 29:5.7).

[Vidjeti Posebnu temu dolje: YHWH-in vječni iskupiteljski naum.](#)

POSEBNA TEMA: YHWH-in VJEČNI ISKUPITELJSKI NAUM

Moram priznati tebi čitatelju da sam pristran u ovome trenutku. Moj sustavna teologija nije kalvinizam ili dispencionalizam, nego je to Veliko poslanje evangelizacije (usp. Mt 28:18-20; Lk 24:46-47; Djela 1:8). Vjerujem da Bog ima vječni naum za iskupljenje čitavoga čovječanstva (npr. Post 3:15; 12:3; Izl 19:5-6; Jer 31:31-34; Ez 18; 36:22-39; Djela 2:23; 3:18; 4:28; 13:29; Rim 3:9-18.19-20.21-31), svih onih stvorenih na Njegovu sliku i sličnost (usp. Post 1:26-27). Savezi su ujedinjeni u Kristu (usp. Gal 3:28-29; Kol 3:11). Isus je Božja misterija, skrivena ali sad otkrivena (usp. Ef 2:11 - 3:13)! Evanđelje NZ-a, ne Izrael, ključ je Pisma.

Ovo pred-razumijevanje daje boju svima mojim tumačenjima Pisma. Ja čitam sve tekstove skroz! To je zasigurno pristranost (svi ih tumači imaju!), ali to je Pisamsko-obavještajna pretpostavka.

Žarište Knjige Postanka 1 - 2 je YHWH-ino stvaranje mjesta gdje On i Njegovo najviše stvorenje, čovječanstvo, mogu imati zajedništvo (usp. Post 1:26.27; 3:8). Fizičko Stvorenje je pozornica za ovaj međuljudski Božanski raspored.

1. Sv. Augustin obilježio je to kao Božanski-oblikovanu cjelinu u svakoj osobi koja može biti ispunjena jedino od Sámoga Boga.
2. C. S. Lewis nazvao je ovu planetu “dodirnutu planeta” (tj. pripremljena od Boga za ljude).

SZ ima mnoge nagovještaje ovoga Božanskoga rasporeda:

1. Knjiga Postanka 3:15 prvo je obećanje da YHWH neće ostaviti čovječanstvo u strahovitome neredu grijeha i pobune. To ne upućuje na Izrael zato jer Izraela, niti zavjetnoga naroda nema, sve do poziva upućenog Abrahamu u Postanku 12.
2. Knjiga Postanka 12:1-3 je YHWH-in prvotni poziv i otkrivenje Abrahamu koji će postati zavjetni narod, Izrael. Ali čak i u tome prvotnome pozivu, Bog je imao oči na čitavome svijetu. Zabilježite stih 3!
3. U Knjizi Izlaska 20 (Pnz 5) YHWH daje Svoj Zakon Mojsiju za vođenje Svoga posebnog naroda. Zabilježite da u Izlasku 19:5-6 YHWH otkriva Mojsiju jedinstveni odnos što će Izrael imati. Ali isto tako zabilježite da su oni bili odabrani, kao Abraham, da blagoslove svijet (usp. Izl 19:5, “jer sva je zemlja Moja”). Izrael je morao biti mehanizam za narode da spoznaju YHWH-u i budu privučeni k Njemu. Tragično je to što su oni zakazali (usp. Ez 36:27-38).
4. U Psalmima: 22:27-28; 66:4; 86:9 (Otk 15:4).
5. Kroz proroke YHWH je nastavljao otkrivati Svoje sveopće iskupiteljske naume:
 - a. Izajiu - 2:2-4; 12:4-5; 25:6-9; 42:6.10-12; 45:22; 49:5-6; 51:4-5; 56:6-8; 60:1-3; 66:18.23
 - b. Jeremiju - 3:27; 4:2; 12:15-16; 16:19
 - c. Miheja - 4:1-3
 - d. Malahiju 1:11.

Ovaj je sveopći naglasak omogućen nužnošću “Novoga saveza” (usp. Jer 31:31-34; Ez 36:22-38) što se usredotočuje na YHWH-ino milosrđe, ne na izvedbu palih ljudi. Postoji “novo srce”, “novi um”, i “novi duh”. Poslušnost je ključna ali ona je nutarnji, a ne jedino vječni kôd (usp. Rim 3:21-31).

NZ jasno na nekoliko načina pojačava sveopći iskupiteljski naum:

1. Veliko poslanje - Evanđelje po Mateju 28:18-20; Luka 24:46-47; Djela apostolska 1:8
2. Božji vječni naum (tj. predodređeni) – Evanđelje po Luki 22:22; Djela apostolska 2:23; 3:18; 4:28; 13:29
3. Bog želi da svi ljudi budu spašeni - Evanđelje po Ivanu 3:16; 4:42; Djela apostolska 10:34-35; 1. Timoteju poslanica 2:4-6; Titu 2:11; 2. Petrova 3:9; 1. Ivanova 2:2; 4:14
4. Krist ujedinjuje SZ i NZ - Galaćanima poslanica 3:28-29; Efežanima 2:11 - 3:13; Kološanima 3:11. Sve ljudske prepreke i razlike uklonjene su u Kristu. Isus je “Tajna Božja”, skrivena ali sad otkrivena (Ef 2:11 - 3:13).

NZ usredotočuje se na Krista, ne na Izrael. Evanđelje, a ne nacionalna ili zemljopisna regija, jeste središte. Izrael je bio prvo otkrivenje ali Isus je konačno otkrivenje (usp. Mt 5:17-48).

Nadam se da ćete uzeti vremena za pročitati [Posebnu temu u Knjizi proroka Izaije 45:23: Zašto SZ-na obećanja Saveza izgledaju tako različita od NZ-nih obećanja Saveza.](#)

40:16 Smisao ovoga stiha da čak mi mjesto (tj. Libanon) što je jako šumovito i puno divljih životinja ne može osigurati primjerenu žrtvu veličanstvenosti Izraelova Boga Saveza. Za slično prekomjerno nastojanje prikladnoga žrtvovanja zabilježite 1. Knjigu o Kraljevima 8:63.

40:17

NASB	“beznačajnima”
NKJV	“nedostojnima”
NRSV, NJB	“ispraznost”

Ova riječ, חֶרֶב (BDB 1062), upotrijebljena je o bezobličnoj zemlji u Knjizi Postanka 1:2 (usp. Iz 34:11; 45:18; Jer 4:23). Također je korištena o ne-postojećim idolima (1. Sam 12:21; Iz 41:29; 44:9).

Izaija ju koristi u ovome istom poglavlju za ništavnost ljudskih vladara (tj. Egipat, Asirija, Babilon, Perzija, i svi neprijatelji Božjega naroda). Ljudska uredba i snaga neusporedivi su s YHWH-inom snagom i naumom.

NASB (AŽURIRANI) TEKST: 40:18-20

¹⁸S kim ćete onda izjednačiti Boga?

Ili koju ćete sličnost usporediti s Njim?

¹⁹A što se tiče idola, zanatlija ga lijeva,

Zlatar ga oblaže zlatom,

I srebrnar oblikuje verige od srebra.

²⁰On tko je previše siromašan za takav prinos

Odabire stablo što ne trune;

On traži za sebe vještinu zanatlije

Da pripravi idola što neće teturati.

40:18-20 Ovaj se dio bavi s ludošću idolatrije slično Knjizi proroka Izaije 44:9-20 i 46:1-7.

▣ “S kim ćete onda izjednačiti Boga” Ovo je izražavanje (usp. Iz 40:25; 46:5; Izl 8:10; 15:11; 1. Sam 2:2; Mih 7:18) židovske glavne teološke potvrde koju nazivamo monoteizam (usp. Pnz 6:4-5). [Vidjeti Posebnu temu u Knjizi proroka Izaije 40:14: Monoteizam.](#)

40:19

NASB	“oblikuje”
NKJV, NRSV, NJB	“lijeva”
TEV	“postavlja”
REB	“odgovara”
JPSOA	“kuje”

Ovaj GLAGOL (BDB 864, KB 1057) upotrijebljen je dva puta i upućuje na taljenje kovine u određeni oblik (usp. Iz 41:7; 46:6). NIDOTTE, tom 2, str. 1000, daje prednost “tali” radije negoli uobičajenome prijevodu “lijeva”, zbog hebrejskoga istoznačnoga paralelizma ([vidjeti Posebnu temu dolje: Hebrejska poezija](#)).

POSEBNA TEMA: HEBREJSKA POEZIJA

I. UVOD

- A. Ova vrsta književnosti čini 1/3 Staroga zavjeta. Ona je posebice uobičajena u “Prorocima” (svi osim Hagaja i Malahije sadrže poeziju) i “Spisima” što su dijelovi Hebrejskoga kanona.
- B. Ona je vrlo različita od engleske poezije. Engleska se poezija razvila iz grčke i latinske poezije, koja je prvenstveno temeljena na zvuku. Hebrejska poezija ima mnogo zajedničkoga s kanaanskom poezijom. U osnovi to je misao temeljena u uravnoteženim, usporednim redcima.
- C. Arheološko otkriće sjevernoga Izraela kod Ugarita (Raš Šamra) pomoglo je znanstvenicima razumjeti SZ-nu poeziju. Ova poezija iz XV. stoljeća prije Krista očito ima književne veze s biblijskom poezijom.

II. OPĆE ZNAČAJKE POEZIJE

- A. Vrlo je zbijena.
- B. Pokušava izraziti istinu, osjećaje ili iskustva u slikama.
- C. Ona je prvenstveno pisana, ne usmena. Visoko je ustrojena. Ovaj je ustroj izražen u:
 - 1. uravnoteženim nizovima (paralelizam)
 - 2. igrama riječi
 - 3. igrama zvukova.

III. USTROJ (R. K. Harrison, *Introduction To The Old Testament*, str. 965-975)

- A. Bishop Robert Lowth u svojoj knjizi, *Lectures on the Sacred Poetry of the Hebrews* (1753.) prvi je obilježio biblijsku poeziju kao uravnoteženi nizovi misli. Većina suvremenih engleskih prijevoda formatirano je kako bi pokazali nizove /redove poezije:
 - 1. istoznačni – redovi izražavaju istu misao različitim riječima:
 - a. Psalam 3:1; 49:1; 83:14; 103:13
 - b. Izreke 19:5; 20:1
 - c. Knjiga proroka Izaije 1:3.10
 - d. Knjiga proroka Amosa 5:24; 8:10
 - 2. oprečni – redovi izražavaju oprečne misli putem suprotivosti ili izjavljivanja pozitivnoga i negativnoga:
 - a. Psalam 1:6; 90:6
 - b. Izreke 10:1.12; 15:1; 19:4
 - 3. umjetni /sintetički – naredna dva ili tri retka razvijaju misao: Psalam 19:7-9
 - 4. *chiasm* – obrazac poezije što izražava poruku u silaznome i uzlaznome redu. Glavna točka nađena je u sredini obrasca.
- B. A. Briggs u svojoj knjizi, *General Introduction to the Study of Holy Scripture* (1899.) razvio je naredni stupanj raščlambe hebrejske poezije:
 - 1. simbolički – jedna kratka rečenica doslovna a druga metaforička: Psalam 42:1; 103:3
 - 2. klimakteričan ili stubičast – kratke rečenice otkrivaju istinu u uzlaznome načinu: Psalam 19:7-14; 29:1-2; 103:20-22
 - 3. introvertan – nizovi kratkih rečenica, obično najmanje četiri, povezano je nutarnjom građom retka 1 do 4 i 2 do 3: Psalam 30:8-10a.

- C. G. B. Gray u svojoj knjizi, *The Forms of Hebrew Poetry* (1915.) razvio je zamisao uravnoteženih kratkih rečenica povrh toga:
1. potpuna ravnoteža – gdje je svaka riječ u retku jedan ponovljena ili uravnotežena riječju u retku dva: Psalam 83:14; Knjiga proroka Izaije 1:3
 2. nepotpuna ravnoteža – gdje kratke rečenice nisu iste duljine: Psalam 59:16; 75:6.
- D. Danas je u rastu shvaćanje književnoga ustroja obrasca u hebrejskome nazvanog *chiasm*, što uobičajeno označava broj usporednih redova (a,b,b,a; a,b,c,b,a) oblikujući lik pješčanoga sata, često je/su naglaše(ni) središnji redak /redci.
- E. Vrste zvučnih obrazaca općenito nađenih u poeziji, ali ne često u istočnjačkoj poeziji:
1. igra alfabeta (akrostih, usp. Ps 9; 34; 37; 119; Izr 31:10 i dalje; Tuž 1 - 4)
 2. igra suglasnika (aliteracija, usp. Ps 6:8; 27:7; 122:6; Iz 1:18-26)
 3. igra samoglasnika (asonancija, usp. Post 49:17; Izl 14:14; Ez 27:27)
 4. igra ponavljanja slično-zvučnih riječi s različitim značenjima (paronomasija)
 5. igra riječi koje, kad su jasno izražene, zvuče kao biće /stvar koje(u) imenuju (onomatopeja)
 6. posebni uvod i završetak (zaključno).
- F. U Starome zavjetu postoji nekoliko vrsta poezije. Neke su povezane temom a neke oblikom:
1. pjesme posvete – Knjiga Brojeva 21:17-18
 2. radne pjesme – (smjeraju na njih ali nisu zapisane u Sucima 9:27); Knjiga proroka Izaije 16:10; Jeremija 25:30; 48:33
 3. balade – Knjiga Brojeva 21:27-30; Knjiga proroka Izaije 23:16
 4. pjesme pijenja – negativne, Knjiga proroka Izaije 5:11-13; Amos 6:4-7; i pozitivne, Izaija 22:13
 5. ljubavni spjevovi – Pjesma nad pjesmama, svadbena zagonetka – Knjiga o Sucima 14:10-18, svadbena pjesma – Psalam 45
 6. tužaljke /naricaljke – (smjeraju na njih ali nisu zapisane u 2. Sam 1:17 i 2. Ljet 35:25) 2. Knjiga o Samuelu 3:33; Psalam 27; 28; Knjiga proroka Jeremije 9:17-22; Tužaljke; Knjiga proroka Ezekiel 19:1-14; 26:17-18; Nahum 3:15-19
 7. ratne pjesme – Knjiga Postanka 4:23-24; Izlazak 15:1-18,20; Brojevi 10:35-36; 21:14-15; Jošua 10:13; Suci 5:1-31; 11:34; 1. Samuelova 18:6; 2. Samuelova 1:18; Knjiga proroka Izaije 47:1-15; 37:21
 8. posebno blagoslivljanje ili blagoslov vođe – Knjiga Postanka 49; Brojevi 6:24-26; Ponovljeni zakon 32; 2. Samuelova 23:1-7
 9. magični tekstovi – Balaam, Knjiga Brojeva 24:3-9
 10. sveti spjevovi – Psalmi
 11. spjevovi u akrostihu – Psalam 9; 34; 37; 119; Izreke 31:10 i dalje; Tužaljke 1 - 4
 12. prokletstva – Knjiga Brojeva 21:22-30
 13. spjevovi rujanja – Knjiga proroka Izaije 14:1-22; 47:1-15; Ezekiel 28:1-23
 14. Knjiga ratnih spjevova (Jašar) – Knjiga Brojeva 21:14-15; Jošua 10:12-13; 2. Samuelova 1:18.

IV. VODIČ ZA TUMAČENJE HEBREJSKE POEZIJE

- A. Potražiti središnju istinu kitice ili strofe (to je slično odlomku u prozi). RSV je bio prvi suvremeni prijevod za poistovjećivanje poezije kiticama. Usporedite suvremene prijevode zbog korisnih uvida.
- B. Odredite slikovit jezik i izrazite ga u prozi. Upamtite, ova vrsta književnosti vrlo je zbijena, više je ostavljeno čitatelju da je popuni ([vidjeti Posebnu temu dolje: Mudrosna književnost](#)).

- C. Budite sigurni da ste povezali dulje namjensko-usmjerene spjeveve s njihovim književnim okvirom (često s čitavom Knjigom) i povijesnom pozadinom. Pokušajte izraziti središnju istinu svojim vlastitim riječima.
- D. Knjige o Sucima 4 i 5 vrlo su korisne u viđenju kako poezija izražava povijest. Knjige o Sucima 4 i 5 su poezija o istome događaju (također usporediti Izl 14 i 15).
- E. Nastojte poistovjetiti uključenu vrstu paralelizma, ili istoznačnoga, proturječnoga, ili umjetnoga. To je veoma važno.

POSEBNA TEMA: MUDROSNA KNJIŽEVNOST

I. ŽANR

- A. Zajednička književna vrsta u Drevnome Bliskom Istoku (R. J. Williams, Mudrost na Bliskome Istoku, Interpreter Dictionary of the Bible, Dopuna):
 - 1. Mezopotamija (1. Kr 4:30-31; Iz 47:10; Dn 1:20; 2:2):
 - a. Sumer je razvio mudrosnu tradiciju i poslovičnu i epsku (tekstovi iz Nipura)
 - b. babilonska poslovična mudrost bila je povezana sa svećenikom /magom. Ona nije bila moralno usredotočena (W. G. Lambert, *Babylonian Wisdom Literature*). To nije bio razvijeni žanr kao u Izraelu
 - c. Asirija je također imala mudrosnu tradiciju; jedan primjer mogla bi biti učenja Ahiqara. On je bio Sanheribov savjetodavac (704. – 681. g.pr.Kr.)
 - 2. Egipat (1. Kr 4:30; Post 41:8; Iz 19:11-12):
 - a. Učenje za vezira Ptah-hotepa, pisana oko 2450. g.pr.Kr. Njegova učenja bila su u obliku odlomaka, ne u poslovičnome obliku. Ona su bila građena kao otac svome sinu, isto tako, Učenja za kralja Meri-ka-re, oko 2200. g.pr.Kr. (LaSor, Hubbard, Bush, *Old Testament Survey*, str. 533)
 - b. Mudrost Amen-em-opeta, pisana oko 1200. g.pr.Kr., vrlo je slična Izrekama 22:17-24:12
 - 3. Fenicija (Ez 27:8-9; 28:3-5):
 - a. otkrića u Ugaritu pokazala su blisku vezu između feničke i hebrejske mudrosti, posebice stope. Mnogi od neuobičajenih oblika i rijetkih riječi u biblijskoj Mudrosnoj književnosti sad su razumljivi iz arheoloških otkrića iz Raš Šamre (Ugarit)
 - b. Pjesma nad pjesmama vrlo je nalik feničkima svadbenim pjesmama nazvanima *wasps* što su pisane oko 600. g.pr.Kr.
 - 4. Kanaan (tj. Edom, usp. Jer 49:7; Obad 8) – Albright je otkrio sličnost između hebrejske i kanaanske mudrosne književnosti, posebice ugaritski tekstovi iz Raš Šamre, pisani oko XV. st.pr.Kr.:
 - a. često se iste riječi pojavljuju kao parovi
 - b. prisutnost *chiazma*
 - c. imaju natpise
 - d. imaju glazbena označavanja
 - 5. biblijska Mudrosna književnost uključuje pisanja nekoliko ne-Izraelaca:
 - a. Job iz Edoma
 - b. Agur iz Mase (Izraelsko kraljevstvo u Saudijskoj Arabiji, usp. Post 25:14 i 1. Ljet 1:30)
 - c. Lemuel iz Mase
 - 6. postoje dvije židovske ne-kanonske Knjige što dijele ovaj oblik žanra:
 - a. Propovjednik (Mudrost Ben Siraha)
 - b. Mudrost Salomona (mudrost).

B. Književne osobine:

1. prvenstveno dvije različite vrste:
 - a. poslovične smjernice za sretan, uspješan život (prvotno usmeno, usp. Izr 1:8; 4:1):
 - (1) kratke
 - (2) lako razumljive kulturološki (zajedničko iskustvo)
 - (3) kroz izazovne – privlačne izjave istine
 - (4) uobičajeno koristi suprotivost
 - (5) općenito istinito ali ne uvijek posebno primjenjivo
 - b. dulje razvijena posebna tema, književni radovi (obično pisani) kao što je Knjiga o Jobu, Propovjednik, i Knjiga proroka Jone:
 - (1) monolozi
 - (2) dijalozi
 - (3) eseji
 - (4) oni se bave životnima glavnim pitanjima i tajnovitostima
 - (5) mudraci su bili skloni promijeniti teološki *status quo*!
 - c. personifikacija mudrosti (uvijek ženskoga spola). Pojam mudrost bio je ŽENSKOGA RODA:
 - (1) često je u Izrekama mudrost opisana kao žena (usp. Izr 1:8 - 9:18):
 - (a) pozitivno:
 - i. Izreke 1:20-33
 - ii. Izreke 4:6-9
 - iii. Izreke 8:1-36
 - iv. Izreke 9:1-6
 - (b) negativno:
 - i. Izreke 7:1-27
 - ii. Izreke 9:13-18
 - (2) u Izrekama 8:22-31 Mudrost je personificirana kao prvorodena od Stvorenja kojom je Bog stvorio sve ostalo (Izr 3:19-20; Ps 104:24; Jer 10:12). Ovo može biti pozadina Ivanove uporabe pojam *Logos* u Evanđelju po Ivanu 1:1 kao upućivanje na Isusa Mesiju
 - (3) ovo je isto tako vidljivo u Propovjedniku 24
2. ova književnost jedinstvena je iz Zakona i Proroka (usp. Jer 18:18) u tome što naslovljava pojedinca, a ne narod. Nisu postojali povijesni ili kulturni nagovještaji. Prvenstveno se usredotočila na dnevno, uspješno, radosno, moralno življenje
3. biblijska Mudrosna književnost u svojoj je građi ali ne i u sastavu slična onoj od okolnih susjeda. Jedinj istinski Bog temelj je na kojem je biblijska Mudrosna književnost temeljena (npr. Post 41:38-39; Job 12:13; 28:28; Izr 1:7; 9:10; Ps 111:10). U Babilonu to je bio *Apsu*, *Ea*, ili *Marduk*. U Egiptu to je bio *Tot*
4. hebrejska mudrost bila je vrlo praktična. Bila je temeljena na iskustvu, ne na posebnome otkrivenju. Ona se usredotočila na uspješnost u životu pojedinca (svega živoga: svetoga i svjetovnoga). To je božanski “zajednički smisao”
5. zbog toga što je Mudrosna književnost koristila ljudski razlog, iskustvo, i promatranje ona je bila međunarodna, transkulturalna. To je bio monoteistički religijski svjetonazor koji često nije izrečen, što je Izraelovu mudrost učinilo otkrivajućom.

II. MOGUĆE PODRIJETLO

- A. Mudrosna književnost razvila se u Izraelu kao alternativa ili ravnoteža za druge oblike otkrivenja (Jer 18:18; Ez 7:26):
 1. svećenik - zakon – oblik (skupno)
 2. prorok - usmeno – motiv (skupno)
 3. mudrac - mudrost – praktičan, uspješan dnevni život (pojedinac)
 4. kao što su u Izraelu postojale proročice (Mirjam, Hulda), tako su isto, postojale žene - mudraci (usp. 2. Sam 14:1-21; 20:14-22).

- B. Ova vrsta književnosti izgleda kako se razvila:
1. kao narodne pripovijetke oko taborskih vatri
 2. kao obiteljske predaje što su bile predavane mladoj djeci
 3. pisane i podržavane od strane kraljevske palače:
 - a. David je povezan s Psalmima
 - b. Salomon je povezan s Izrekama (1. Kr 4:29-34; Ps 72; 127; Izr 1:1; 10:1; 25:1)
 - c. Ezekija je povezan s izdavanjem Mudrosne književnosti (Izr 25:1).

III. SVRHA

- A. U osnovi je to “kako se” usredotočiti na sreću i uspjeh. Prvenstveno je ona pojedinačna u svome žarištu. Temeljena je na:
1. iskustvu prethodnih naraštaja
 2. uzroku i učinku odnosa u životu
 3. pouzdanje u Boga ima nagrada (usp. Pnz 27 - 29).
- B. To je bio društveni način prenošenja istine i obuke narednome naraštaju vođa i građana.
- C. SZ-na mudrost, iako ne uvijek izrečena, vidi Boga Saveza iza svega života. Za Hebreje nije postojala oštra podjela između svetoga i svjetovnoga. Sve od života bilo je sveto.
- D. To je bio način promjene i ravnoteže tradicionalne teologije. Mudraci su bili slobodni mislioci koji nisu bili vezani istinama priručnika. Oni su se usudili pitati: “Zašto”, “Kako”, “Što ako”?

IV. KLJUČEVI ZA TUMAČENJE

- A. Kratke poslovične izjave:
1. tražiti uobičajene dijelove života korištenih za izražavanje istine
 2. izraziti središnju istinu u jednostavnoj izjavnoj rečenici
 3. ako okvir neće pomoći onda tražiti odlomke istoga subjekta.
- B. Duži književni dijelovi:
1. biti siguran da se izrazila središnja istina cjeline
 2. ne vaditi stihove iz okvira
 3. provjeriti povijesnu prigodu ili razlog pisanja.
- C. Neka uobičajena pogrešna tumačenja (Fee & Stuart, *How to Read the Bible for All Its Worth*, str. 207):
1. ljudi ne čitaju čitavu Mudrosnu knjigu (kao Knjiga o Jobu i Propovjednik) i traže njenu središnju istinu, ali izvlače dijelove Knjige iz njenoga okvira i primjenjuju je doslovno na suvremeni život
 2. ljudi ne razumiju jedinstvenost književnoga žanra. On je vrlo zgusnuta i slikovita književnost Drevnoga Bliskog Istoka
 3. Izreke su izjave općenite istine. One su široki dosezi pera ne posebne istine, u svakome slučaju – svakoga vremena, izjave istine.

V. BIBLIJSKI PRIMJERI

- A. Stari zavjet:
1. Knjiga o Jobu
 2. Psalmi 1; 19; 32; 34; 37 (akrostih); 49; 78; 104; 107; 110; 112 - 119 (akrostih); 127 - 128; 133; 147; 148
 3. Izreke
 4. Propovjednik

5. Pjesma nad pjesmama
6. Tužaljke (akrostih)
7. Knjiga proroka Jone.

B. Dodatne kanonske:

1. Knjiga Tobije
2. Mudrost Ben Siraha (Propovjednik)
3. Mudrost Salomona (Knjiga mudrosti)
4. IV. Knjiga o Makabejcima.

C. Novi zavjet:

1. Isusova blaženstva (Mt 5)
2. Isusove izreke i parabole
3. Jakovljeva knjiga.

40:20 “stablo” Ova riječ (BDB 781) upotrijebljena je o vrsti drva iz kojeg su idoli napravljeni (usp. Iz 44:19; 45:20; Hoš 4:12). To je moralo biti posebno tvrdo drvo ali vremenom ono će istruliti!

NASB (AŽURIRANI) TEKST: 40:21-26

- ²¹ Ne znate li? Niste li čuli?
 Nije li to bilo objavljeno vama od početka?
 Niste li razumjeli od temelja zemlje?
- ²² To je On koji sjedi iznad kruga zemlje,
 I njeni stanovnici su kao skakavci,
 Koji rasteže nebesa kao zavjesu
 I prostire ih kao šator da se obitava.
- ²³ On *jeste taj* koji pretvara vladare u ništa,
 Koji čini suce zemlje beznačajnima.
- ²⁴ Jedva su bili posađeni,
 Jedva su bili zasijani,
 Jedva se njihova stabljika ukorijenila u zemlji,
 Ali On tek puhne na njih, i oni uvenu,
 I oluja ih otkine kao strnjiku.
- ²⁵ S kim ćete onda izjednačiti Mene
 Kako bih Ja mogao biti *njemu* jednak?” govori Sveti.
- ²⁶ Podignite svoje oči na visinu
 I vidite tko je stvorio ove *zvijezde*,
 Onaj koji predvodi njihovu vojsku po broju,
 On ih sve zove po imenu;
 Zbog veličine Njegove moći i snage *Njegove sile*,
 Niti jedna *od njih* ne manjka.

40:21-26 Ova je kitica teološki povezana s Knjigom proroka Izaije 40:12-17. One obje opisuju Boga kao Stvoritelja, sve drugo je neznatno i nevažno u usporedbi. On je jedina stvarnost, jedina istina, jedini živi Bog! Idoli nemaju postojanje a ljudi imaju postojanje samo Njegovom voljom! Ali čudesno On nas želi poznati, oprostiti nas, i imati zajedništvo s nama! Kakav Bog, tko je kao On?

40:21 “Ne znate li” Ovi nizovi pitanja, kao Knjiga proroka Izaije 40:28, morali su podsjetiti Židove o Božjim prijašnjim otkrivenjima njima.

▣ **“od temelja zemlje”** U okviru ovo je još jedno smjerenje na stvaranje. Zanimljivo, sličan je izričaj ponovljen pet puta u NZ-u upućujući na YHWH-ina djelovanja prije stvaranja:

1. Evanđelje po Mateju 25:34 – “baštinite kraljevstvo pripravljeno za vas od temelja svijeta”
2. Evanđelje po Ivanu 17:24 – “jer Ti si Me ljubio prije temelja svijeta”
3. Poslanica Efežanima 1:4 – “On nas odabra u Njemu prije temelja svijeta”
4. 1. Petrova poslanica 1:19-20 – “On bijaše predviđen prije temelja svijeta”
5. Otkrivenje 13:8 (mogući objekt):
 - a. “bilo tko čije ime nije bilo zapisano od temelja svijeta”
 - b. “Janje koje je bilo zaklano prije temelja svijeta”.

Bog je bio djelatatan prije, u, i nakon fizičkoga stvaranja. On je bio djelatatan u Adamu, Noi, Abrahamu, Jakovu, Izraelu, i Kristu za iskupljenje svih ljudi ([vidjeti Posebnu temu u Iz 40:15-17: YHWH-in vječni iskupiteljski naum](#))!

40:22 “To je On koji sjedi iznad kruga zemlje...

zavjesu...

šator” Ovo je uobičajena zamisao Srednjega Istoka (usp. Iz 42:5; Job 9:8; Ps 104:2; Jer 10:12; 51:15; Zah 12:1). U egipatskoj *Knjizi mrtvih*, nebo je opisano kao “(ljudska) koža”. U Rig Vedi nebo je opisano kao “rastegnuta koža”. To je jednostavno metaforički način govorenja o nebeskome svodu (tj. atmosferi ove planete) iznad Zemlje. To je jezik metafore.

Pojam “zavjesu” (BDB 201) upotrijebljen je u ovome smislu jedino ovdje. Riječ znači “zdrobiti” (usp. Iz 40:15, “fina prašina”). Očito to može također upućivati na nešto “tanko” (KB 229, tj. kupola što prekriva Zemlju). Zapamtite tumači gledaju na:

1. okvir
 2. semitski korijen
 3. srodne jezike
- ali #1 ima prvenstvo!

40:25 “Sveti” Vidjeti punu bilješku u Knjizi proroka Izaije 6:3 (Iz 1 - 39, online na web stranici www.freebiblecommentary.org). Ovaj naslov još je jedna namjeravana veza između prvoga poziva Izaije, gdje mu je rečeno kako Izrael neće slušati sve do uništenja (usp. Iz 6:9-11) i ovoga drugoga poziva, gdje mu je rečeno neka Izraelu “govori ljubazno”. Izrael će sad slušati!

40:26 “Podignite svoje oči...

vidite” Ovi su oba *Qal* IMPERATIVI. Zabilježite usporedne retke Knjige proroka Izaije 40:26 a.b.

▣ **“I vidite tko je stvorio ove zvijezde...**

On ih sve zove po imenu...

Niti jedna od njih ne manjka” U svjetlu babilonskoga astralnoga štovanja vrlo je značajno da je Bog prikazan kao jedini stvoritelj, održavatelj, i upravitelj nebeskih tijela (usp. Post 1:16; Ps 8:3; Jer 31:35).

Pojam “stvorio je” u Knjizi proroka Izaije 40:26 hebrejski je pojam *Bara*. Upotrijebljen je u Postanku 1 o Bogu stvaranja. Nikad nije korišten o čemu ili ikome osim o Bogu. Pojam se pojavljuje 20 puta u Izaiji 40 - 66 (usp. Iz 40:26.28; 41:20; 42:5; 43:1.7.15; 45:7[dva puta].8.12.18[dva puta]; 48:7; 54:16[dva puta]; 57:19; 65:17.18[dva puta]).

▣ **“Niti jedna od njih ne manjka**” Ovo je hebrejski idiom što znači “niti jedna od njih ne zataji javiti se gospodaru”. Bog nadzire zvijezde i planete. Oni nisu bogovi.

NASB (AŽURIRANI) TEKST: 40:27-31

²⁷**Zašto govoriš, o Jakove, i tvrdiš, o Izraelu:**

“Moj put skriven je od GOSPODINA,
I pravda daje mi da budem neopažen od svoga Boga?”

²⁸**Ne znaš li? Nisi li čuo?**

Vječni Bog, GOSPODIN, Stvoritelj krajeva zemlje
Ne postaje iscrpljen ili umoran.

Njegov je razbor nedokučiv.

²⁹**On daje snagu iscrpljenima,**

I *onome kome* manjka snaga On povećava silu.

³⁰ **Iako mladi rastu iscrpljeni i umorni,
I jedri mladi ljudi spotiču se opasno,**
³¹ **Ipak oni koji čekaju na GOSPODINA
Dobit će novu snagu;
Oni će narasti s krilima kao orlovi,
Oni će trčati i neće postati umornima,
Oni će hodati i neće postati iscrpljenima.**

40:27 “Moj put skriven je od GOSPODINA,

I pravda daje mi da budem neopažen od svoga Boga” Židovi su (tj. “O Jakove... O Izraele”) osjećali da ih je YHWH ostavio (usp. Iz 49:14). YHWH je skrio Svoje lice od njih za određeno razdoblje (usp. Iz 1:15; 8:17; 54:8; Rim 9 - 11).

40:28 Zabilježite naslove za Boga:

1. Vječni Bog – Knjiga Postanka 21:33 i zabilježite Izlazak 15:18; Ponovljeni zakon 32:40; Psalam 90:2; Knjiga proroka Jeremije 10:10
 2. GOSPODIN - YHWH ([vidjeti Posebnu temu u Iz 40:1: Imena za Božanstvo](#))
 3. Stvoritelj - (ovo je istina poglavlja 40)
 4. također nazvan “Sveti” u knjizi proroka Izaije 40:25.
- Bog obećanja sad je ponovno Big prisutnosti!

▣ **“Ne postaje iscrpljen ili umoran”** Ovo je hebrejski idiom što znači “On ne gubi strpljenje”.

Postoji igra riječi povezana s “umornost”, “klonulost”, u Knjizi proroka Izaije 40:28-31:

1. Izaija 40:28 - iscrpljen, BDB 419, KB 421
umoran, BDB 388, KB 386
2. Izaija 40:30 - iscrpljeni, BDB 419, KB 421
umorni, BDB 388, KB 386
3. Izaija 40:30 – spotiču se, INFINITIV i GLAGOL u IMPERFEKTU (BDB 505, KB 502)
4. Izaija 40:31 - umornima, BDB 388, KB 386
iscrpljenima, BDB 419, KB 421.

YHWH donosi snagu i postojanost onima koji čekaju i pouzdaju se! Životnost YHWH prenijeta je na Njegov narod (usp. Iz 40:29-31). Oni su snažni jer je On snažan!

▣

NASB	“nedokučiv”
NKJV	“ne tražeći Svoj razbor”
NRSV	“neistraživ”
NJB	“izvan dokučivosti”

Hebrejska riječ (BDB 350) u osnovi znači dokučiti /proniknuti. Ovdje je to negativno (usp. Job 5:9; 9:10; 36:26; Ps 145:3). Pavao izražava istu istinu u Poslanici Rimljanima 11:33 i navodi Knjigu proroka Izaije 40:13-14.

Bog je u nadzoru! Njegovi su putovi sigurni i neshvatljivi. Nema iznenađenja, nema grješaka! On nas ljubi, On je s nama, On je za nas (usp. Iz 40:29-31)!

40:29 “On daje snagu iscrpljenima” YHWH krijepi svakoga kojega On sudi (usp. Iz 41:10; Ps 107:9; Jer 31:25). To je vrlo slično Isusovoj izjavi: “Dođite k Meni, svi koji ste iscrpljeni i obremeni, i Ja ću vam dati odmor” u Evandjelju po Mateju 11:28-30.

40:30 “jedri mladi ljudi” Ovo upućuje na mlade muškarce odabrane za vojnu službu.

▣ **“spotiču se opasno”** Ovo je *Qal* INFINITIVNI APSOLUT i *Niphal* IMPERFEKT istoga korijena (BDB 505, KB 502), što pojačava zamisao.

40:31 “čekaju” Ovo je hebrejska riječ (BDB 875, KB 1082) što govori o aktivnome iščekivanju. Korištena je o očekivanju ratara na ljetinu (us. Iz 5:4.7). Korištena je za pljačkaše koji čekaju u zasjedi (usp. Ps 56:6; 119:95). Božji narod čeka na Njega (usp. Iz 8:17; 25:9; 30:18; 33:2).

▣ **“Dobit će novu snagu”** Ovaj GLAGOL (BDB 322, KB 321, *Hiphil* IMPERFEKT) znači:

1. izmijeniti – Levitski zakonik 27:10
2. promijeniti – Knjiga Postanka 31:7.41; 35:2
3. uzrokovati da uspije - Knjiga proroka Izaije 40:31.

▣ **“kao orlovi”** *The Jewish Study Bible* (str. 864) kaže kako je postojalo narodno vjerovanje da kad se orlovi mitare /gube perje oni skupljaju novu snagu (usp. Ps 103:5).

IZAIJA 41

PODJELA NA ODLOMKE U SUVREMENIM PRIJEVODIMA

NASB	NKJV	NRSV	TEV	NJB
Izrael ohrabren	Izrael osiguran s Božjom pomoći	ispitivanje naroda (41:1-42:4)	Božja sigurnost Izraelu	Kir, Jahvino oruđe
41:1-4 (1-4)	41:1 (1)	41:1 (1)	41:1 (1)	41:1-7 (1-7)
	41:2-4 (2-4)	41:2-10 (2-10)	41:2-4 (2-4)	
41:5-16 (5-16)	41:5-7 (5-7)		41:5-7 (5-7)	Izrael, odabran i zaštićen od Jahve
	41:8-10 (8-10)		41:8-10 (8-10)	41:8-20 (8-20)
	41:11-13 (11-13)	41:11-13 (11-13)	41:11-13 (11-13)	
	41:14-16 (14-16)	41:14-16 (14-16)	41:14-16 (14-16)	
41:17-20 (17-20)	41:17-20 (17-20)	41:17-20 (17-20)	41:17-20 (17-20)	
	jalovost idola		Gospodinov izazov lažnim bogovima	blesavost idola
41:21-24 (21-24)	41:21-24 (21-24)	41:21-24 (21-24)	41:21-24 (21-24)	41:21-29 (21-29)
41:25-29 (25-29)	41:25-29 (25-29)	41:25-29 (25-29)	41:25-29 (25-29)	

ČITANJE KRUG TRI (vidjeti **Vodič dobrog biblijskoga čitanja**) SLIJEĐENJE IZVORNE AUTOROVE NAKANE NA RAZINI ODLOMKA

Ovaj komentar je vodič za proučavanje, što znači da ste odgovorni za vaše vlastito tumačenje Biblije. Svaki od nas mora hodati u svjetlu kojeg imamo. Prvenstvo u tumačenju imate vi, Biblija, i Sveti Duh. Sad to ne morate prepustiti komentatoru.

Pročitajte odlomak odjednom. Odredite subjekte (čitanje kruga #3, str. xiv.). Usporedite vašu podjelu subjekta s pet suvremenih prijevoda navedenih gore. Podjela na odlomke nije nadahnuta, ali ona je ključ za slijeđenje izvorne autorove nakane, što je srce tumačenja. Svaki odlomak ima jedan i samo jedan subjekt.

1. Prvi odlomak
2. Drugi odlomak
3. Treći odlomak
4. I tako dalje.

OKVIRNI UVIDI

- A. U ovome poglavlju YHWH očituje Svoju snagu i suverenost pozivanjem Kira II. (Perzija, usp. Iz 41:2.25) neka preuzme vladavinu Plodnoga Polumjeseca od Babilona. Ova promjena načina vladanja pokazat će:
1. YHWH-in naum oslobođenja za Njegov narod (tj. povratak iz izgnanstva)
 2. YHWH-inu osudu narodnih idola koji ne mogu čuti, vidjeti, ili djelovati.
- B. Poglavlje 41 ima prošireni broj zapovijedi korištenih kao retoričko književno sredstvo:
1. usmjerenih na “obalne zemlje”, Knjiga proroka Izaije 41:1:
 - a. “slušajte Me” - BDB 361, KB 357, *Hiphil* IMPERATIV
 - b. “neka narodi steknu novu snagu” - BDB 322, KB 321, *Hiphil* IMPERFEKT upotrijebljen u ZAPOVJEDNOME smislu
 - c. “Pustite ih doći naprijed” - BDB 620, KB 670, *Qal* IMPERFEKT upotrijebljen u ZAPOVJEDNOME smislu
 - d. “pustite (im) govoriti” - BDB 180, KB 210, *Piel* IMPERFEKT upotrijebljen u ZAPOVJEDNOME smislu
 - e. “Pustite nas doći zajedno na sud” - BDB 897, KB 1132, *Qal* KOHORTATIV
 2. usmjerenih prema “jedno(me) s istoka” (tj. Kir II.), Knjiga proroka Izaije 41:2 - BDB 921, KB 1190, *Hiphil* JUSIV
 3. obalne zemlje govore jedna drugoj “Budi jak!”, Knjiga proroka Izaije 41:6 - BDB 304, KB 302, *Qal* IMPERATIV
 4. YHWH govori Svome narodu:
 - a. “Nemoj se bojati”, Knjiga proroka Izaije 41:10 - BDB 431, KB 432, *Qal* IMPERFEKT upotrijebljen u ZAPOVJEDNOME smislu (također zabilježite Iz 41:13.14)
 - b. “Nemoj se uznemireno obazirati”, Knjiga proroka Izaije 41:10 - BDB 1043, KB 1609, *Hithpael* JUSIV
 5. YHWH (i Nebesko vijeće) kao Sudac poziva idole na sud (Iz 41:21-24):
 - a. “Predstavite svoj slučaj” - BDB 897, KB 1132, *Piel* IMPERATIV
 - b. “Iznesite svoje jake dokaze” - BDB 620, KB 670, *Hiphil* IMPERATIV
 - c. “Pustite im neka iznesu” - BDB 620, KB 670, *Hiphil* IMPERFEKT upotrijebljen u ZAPOVJEDNOME smislu
 - d. “objave nam što se događa” - BDB 616, KB 665, *Hiphil* IMPERFEKT upotrijebljen u ZAPOVJEDNOME smislu
 - e. “A što se tiče prijašnjih događaja, objavite što oni bijahu” - BDB 616, KB 665, *Hiphil* IMPERATIV
 - f. “Tako da ih mi možemo razmotriti” - BDB 962, KB 1321, *Qal* KOHORTATIV
 - g. tako da možemo “znati njihov ishod” - BDB 393, KB 390, *Qal* KOHORTATIV
 - h. “obznanite nam što dolazi” - BDB 1033, KB 1570, *Hiphil* IMPERATIV
 - i. “Objavite stvari što se moraju dogoditi poslije” - BDB 616, KB 665, *Hiphil* IMPERATIV
 - j. “Tako da možemo znati da ste vi bogovi” - BDB 393, KB 390, *Qal* KOHORTATIV
 - k. “činite dobro” - BDB 405, KB 408, *Hiphil* IMPERFEKT upotrijebljen u ZAPOVJEDNOME smislu
 - l. činite “zlo” - BDB 949, KB 1269, *Hiphil* IMPERFEKT upotrijebljen u ZAPOVJEDNOME smislu
 - m. “tako da se možemo zabrinuto obazreti” - BDB 1043, KB 1609, *Hithpael* KOHORTATIV
 - n. “i bojati se zajedno” - BDB 431, KB 432 (or BDB 906, KB 1157, *Qal* KOHORTATIV), *Qal* JUSIV
 6. YHWH daje Svoj pravorijek o idolima u Knjizi proroka Izaije 41:25-29:
 - a. “Tko je objavio ovo” - BDB 393, KB 390, *Qal* KOHORTATIV
 - b. “kako bismo mogli reći: ‘On je u pravu!’?” - BDB 55, KB 65, *Qal* IMPERFEKT, ali u KOHORTATIVNOME smislu
 - c. “onda Ja pogledam, nema nikoga” - BDB 906, KB 1157, *Qal* JUSIV.

- C. Postoji metaforički sud gdje su narodi pozvani na davanje računa (Iz 41:1.21) jer umjesto pokajanja u lice YHWH-ine prisutnosti, snage, i proročanstva, oni stvaraju nove idole.
- D. Zabilježite koliko je puta upotrijebljeno “Ja”. YHWH odabire djelovati. Ovo je slično Knjizi proroka Ezekielu 36:27-38.
- E. Novi izlazak iz izgnanstva opisan je u ratarskim pojmovima kao što je to bilo u Knjizi proroka Izaije 35. Obećanja Ponovljenoga zakona 27 – 29 sad su ostvarena.
- F. Izrael je bio obnovljen na zavjetni status YHWH-in milosrđem i snagom.

PROUČAVANJE RIJEČI I IZRIČAJA

NASB (AŽURIRANI) TEKST: 41:1-4

¹“Obalne zemlje, slušajte Me u tišini,
I neka narodi steknu novu snagu;
Pustite ih doći naprijed, onda im pustite govoriti;
Pustite nas doći zajedno na sud.
²Tko je podigao jednoga s istoka
Koga On poziva u pravednosti k Svojim nogama?
On vraća narode pred njim
I pokorava kraljeve.
On ih čini kao prašinom sa svojim mačem,
I vjetrom nošenom pljevom sa svojim lukom.
³On ih progoni, prolazeći u sigurnosti,
Putom kojim on nije morao prelaziti sa svojim nogama.
⁴Tko je izveo i proveo to,
Pozivajući amo naraštaje od početka?
‘Ja, GOSPODIN, jesam prvi, i sa zadnjima. Ja sam On.’”

41:1 Stih 1 književna je tehnika često korištena u SZ-u (tj. sudska pozornica, usp. Iz 1:18-20; 43:26; 50:8; Hoš 4; Mih 6). YHWH dovodi narode, i u Knjizi proroka Izaije 41:21, njihove idole na sudački stolac.

NASB, NKJV, NRSV
TEV
NJB, REB

“Obalne zemlje”
“udaljene zemlje”
“obale i otoci”

Riječ (BDB 15) znači “obala” ili “regija”. Izaija ju često koristi za upućivanje na poganske narode u području Mediterana (usp. Iz 11:11; 24:15; 41:1.5; 42:4.10.12; 49:1; 51:5; 59:18; 60:9; 66:19).

To je usporedno s “narodi /ljudi” (BDB 522, usp. Iz 49:1). Izgleda kako je narod Edoma upotrijebljen kao simbol za sve “pobunjene narode” (tj. 34:5-17; 63:1-6; Jer 49:7-22; Tuž 4:21-22; Ez 25:12-14; 35:1-15; Obad, Mal 1:2-4). U Knjizi proroka Izaije ovaj pojam često stoji za poganske narode, kao što su Filisteja i Fenicija (usp. Iz 23:2-6).

▣ **“u tišini”** Ovo je još jedan pojam povezan sa sudskom pozornicom (usp. Hab 2:20; Zah 2:13). Ne postoji ništa što bi se moglo reći u svjetlu YHWH-ine prisutnosti i snage.

▣ **“steknu novu snagu”** Iznenađujuće je da je isti GLAGOL (BDB 322, KB 321, *Hiphil* IMPERFEKT upotrijebljen u ZAPOVJEDNOME smislu) upotrijebljen o Božjem narodu u Knjizi proroka Izaije 40:31 sada upotrijebljen za “narodi” (tj. pogani).

▣ **“doći naprijed”** Ovaj GLAGOL, “primaknuti se” (BDB 620, KB 670, *Qal* IMPERFEKT upotrijebljen u ZAPOVJEDNOME smislu) može biti upotrijebljen o svećenicima koji pristupaju YHWH-i u prinošenju žrtava i štovanju, ali ovdje to je pristupanje sucu za obranu (usp. Iz 34:1; 48:16).

41:2 “jednoga s istoka” Ovo upućuje na Kira II. (usp. “jednoga sa sjevera”, Iz 41:25). On je spomenut posebice po imenu u Knjizi proroka Izaije 44:28; 45:1. Kir II.:

1. postao je kralj Anašana godine 558. pr.Kr.
2. stekao je nadzor nad Medijom godine 550. pr.Kr.
3. nadzirao je Lidiju godine 546. pr.Kr.
4. nadzirao je Babilon godine 539. pr.Kr.
5. izdao je proglas godine 538. pr.Kr. da sve raseljene skupine naroda koje je izgnala Asirija i Babilon mogu ići doma, uključujući Židove.

▣ **“Koga On poziva u pravednosti”** JPSOA prevodi ovo spajajući mišljenja redaka 1 i 2: “tko je pokrenuo pobjedu s istoka”.

The Jewish Study Bible (864) spominje da Targumi prevode to kao upućivanje na Abrahama kojeg je YHWH pozvao iz Ura Kaldejskoga. Vojni dio Knjige proroka Izaije 41:2 mogao bi onda upućivati na Postanak 14, Abrahamov poraz kraljeva.

▣ **“k Svojim nogama”** Mora biti zapamćeno kako je Kovčeg saveza bio viđen kao podnožje za YHWH-ine noge i, time, za Njegovu prisutnost. Ovo je antropomorfistički izričaj.

[Vidjeti Posebnu temu u Knjizi proroka Izaije 40:10: Bog opisan kao čovjek \(jezik antropomorfizama\).](#)

▣ **“On”** Zabilježite sve ono što YHWH čini za Kira II.:

1. podiže ga s istoka
2. poziva u pravednosti
3. vraća narode pred njim
4. pokorava kraljeve:
 - a. kao prašinu
 - b. kao pljevu.

Stih 3 opisuje hitrost njegovih pobjeda. Stih 4 opisuje Gospodina koji provodi pobjede za Svoje vlastite svrhe iskupljenja i obnove za Svoj narod.

▣

NASB	“pokorava”
NKJV	“vladaju nad”
NRSV, JPSOA	“gazi”
TEV	“pobjeda”
NJB	“podvrgava”
REB	“obarajući”

Poteškoća je rijedak GLAGOL (BDB 921, KB 1190, *Hiphil* JUSIV). Izgleda kako on ne odgovara okviru, dakle različite su mogućnosti. GLAGOL mora upućivati na Kira.

41:3

NASB	“prelaziti sa svojim nogama”
NKJV	“on nije morao proći sa svojim nogama”
NRSV, NJB	“jedva dodirujući put sa svojim nogama”
REB	“brži od ikojega putnika koji pješači”
JPSOA	“nikakva zapreka nije stavljena na njegove noge”

Hebrejski je višeznačan. Drevne verzije nisu razumjele to:

1. LXX – “put njegovih nogu nastaviti će se u miru”
2. Pešita – “on neće proći put na nogama”
3. DSS – “oni ne razabiru put njegovih nogu”.

Većina suvremenih engleskih prijevoda vidi to kao metaforu brzine. Međutim, JPSOA prevodi riječ “put” kao “zapreke” iz staroga aramejskoga korijena. To može upućivati na nov teritorij (NET Biblija).

41:4 “Pozivajući amo naraštaje od početka” Ovo je idiom za YHWH-in nadzor vremena i povijesti (usp. Iz 40:21; 41:26; 44:7; 45:21). YHWH usmjerava Stvorenje, poziv Abrahama, i njegova sjemena za Svoje svrhe. SZ-no pretkazujuće proročanstvo najjače je dokaziva osnova za nadahnutu Biblije!

▣ **“Ja, GOSPODIN, jesam prvi, i sa zadnjima. Ja sam On”** Postoje nizovi hebrejskih pojmova i oblika upotrijebljenih ovdje za opis Boga:

1. “GOSPODIN” dolazi od hebrejskoga GLAGOLA “biti” (usp. Izl 3:14, [vidjeti Posebnu temu u Iz 40:1: Imena za Božanstvo](#))
2. “prvi i posljednji” (usp. Iz 44:6)
3. “Ja Jesam” odražava pojam “YHWH” (usp. Iz 43:10; 46:4; Iv 8:57-58; 13:19).

Skupno, ovi pojmovi izgleda odražavaju da je Bog jedino-živući, uvijek-živi Bog ([vidjeti Posebnu temu u Iz 40:14: Monoteizam](#)). Oni su korišteni za Isusa, YHWH-inog Mesiju ([vidjeti Posebnu temu u Iz 40:10: Mesija](#)) u Knjizi Otkrivenja 1:8.17; 22:13.

NASB (AŽURIRANI) TEKST: 41:5-16

⁵Obalne zemlje su vidjele i boje se;

Krajevi zemlje drhte;

Oni se primakoše i došli su.

⁶Svaki pomaže svome susjedu

I kaže svome bratu: “Budi jak!”

⁷Tako zanatlija ohrabruje talioničara,

I on koji ravna kovinu s čekićem ohrabruje onoga koji udara po nakovnju,

Govoreći o lemljenju: “To je dobro”;

I on pribija to s čavlima,

Tako da se neće klimati.

⁸“Ali ti, Izraele, Moj slugo,

Jakov kojeg sam Ja odabrao,

Potomak Abrahama Moga prijatelja,

⁹Ti kojeg sam Ja uzeo od krajeva zemlje,

I pozvao s njenih najudaljenijih dijelova

I rekoh ti: ‘Ti si Moj sluga,

Ja sam odabrao tebe i nisam te odbacio.

¹⁰Nemoj se bojati, jer Ja sam s tobom;

Nemoj se uznemireno obazirati, jer Ja sam tvoj Bog.

Ja ću te osnažiti, jamačno Ja ću ti pomoći,

Jamačno Ja ću te podupirati sa Svojom pravednom desnom rukom.’

¹¹Gle, svi oni koji su bijesni na tebe bit će osramoćeni i posramljeni;

Oni koji se bore s tobom bit će kao ništa i izginut će.

¹²Ti ćeš tražiti one koji se prepiru s tobom, ali nećeš ih naći,

Oni koji ratuju s tobom bit će kao ništa i ne-postojeći.

¹³Jer Ja sam GOSPODIN tvoj Bog, koji podupire tvoju desnu ruku,

Koji ti kaže: ‘Nemoj se bojati, Ja ću ti pomoći.’

¹⁴Nemoj se bojati, ti crviću Jakove, ti čovječe Izraela;

Ja ću ti pomoći”, objavljuje GOSPODIN “i tvoj Iskupitelj je Svetac Izraelov.”

¹⁵Gle, Ja sam te učinio novim, oštrim udarajućim batom s dvostrukom oštricom;

Ti ćeš mlatiti planine i smrviti ih,

I učinit ćeš brda kao pljevu.

¹⁶Ti ćeš ih rešetati, i vjetar će ih odnijeti,

I oluja će ih razbacati;

Ali ti ćeš se radovati u GOSPODINU,

Ti ćeš se dičiti u Svecu Izraelovu.”

41:5“ Krajevi zemlje” Ovaj drugi redak uspoređan je s “obalne zemlje”, vidjeti bilješku u Knjizi proroka Izaije 41:1. Jedan i drugi upućuju na čitav “poznati” svijet Mediterana i Bliskoga Istoka.

41:6-7 Hebrejski GLAGOL “učiniti jakim” (BDB 304, KB 302) upotrijebljen je tri puta u ovim stihovima:

1. *Qal* IMPERATIV – budi jak, Knjiga proroka Izaije 41:6
2. *Piel* IMPERFEKT - ohrabriti, Knjiga proroka Izaije 41:7
3. *Piel* IMPERFEKT – pribija to, Knjiga proroka Izaije 41:7.

Narodi su tražili od božanstva svakoga među sobom pomoć, ali uzalud, jer njihovi bogovi nisu mogli vidjeti, čuti, ili djelovati!

41:8 “Ali ti, Izrael, Moj slugo” Postojala je velika raspra o pojmu “Moj slugo” ([vidjeti Posebnu temu dolje: Moj Sluga](#)). Izgleda kako je morao biti korišten na tri različita načina u SZ-u:

1. za pojedinca kao što je kralj ili prorok (usp. Br 12:7)
2. za narod Izraela (usp. Iz 42:19; 44:21)
3. konačno za savršenoga Izraelca, Mesiju (usp. Iz 52:13-53:12).

U Knjizi proroka Izaije druga i treća mogućnost često su povezane.

POSEBNA TEMA: MOJ SLUGA

Ovo je naslov kojim se izražava poštovanje korišten o Mesiji u “Pjesmama o Sluzi” u Knjizi proroka Izaije (usp. Iz 42:1-4; 49:1-6; 50:4-9; 52:13 - 53:12). Neki su sve ove vidjeli kao upućivanje na Izrael (usp. Iz 41:8-9; 42:19; 43:10; 44:21), ali Izaija 52:13 - 53:12 upućuje na pojedinca, savršenoga Izraelca (zabilježite Iz 53:8). Sluga ne može umrijeti za grijeh sluge! Zabilježite Evanđelje po Mateju 27:38.59. Bog je u nadzoru povijesti, ljudi, naroda, čak i Sotone; sve može biti upotrijebljeno za dovršenje Njegovih iskupiteljskih svrha ([vidjeti Posebnu temu u Iz 40:15-17: YHWH-in vječni iskupiteljski naum](#); usp. Iz 53:10).

Fusnota u *Expositor's Bible Commentary*, tom 6, str. 545, vrlo je korisna jer daje kratki pregled različitih uporaba naslova “Moj Sluga”:

1. Božji sluga kao prorok, usp. Knjiga Brojeva 12:7-8; Nehemija 1:7; Knjiga proroka Daniela 9:11:
 - a. Mojsije
 - b. Daniel, usp. Knjiga proroka Daniela 9:17
2. Božji sluga kao vojni vođa (tj. Jošua), usp. Knjiga o Jošui 24:29; Suci 2:8
3. Božji sluga kao kralj (tj. David), usp. 2. Knjiga o Samuelu 7:5.8; Psalam 18; 36; Knjiga proroka Ezekiel 34:24; 37:24
4. Božji sluga kao upravitelj:
 - a. Nehemija, usp. Knjiga Nehemije 1:6
 - b. Zerubabel, usp. Knjiga proroka Hagaja 2:23
5. čitav Izrael (ili Jakov), usp. Knjiga proroka Izaije 41:8.9; 42:1.19; 43:10; 44:1.21; 49:3; Ezekiel 28:25; 37:25
6. Ostatak Izraela, usp. Knjiga proroka Izaije 41:8-10
7. pobožni pojedinac, usp. Knjiga o Jobu 1:8; 2:3; 42:8
8. nevjerni vladari koji služe YHWH-inim svrhama
 - a. Kir, Knjiga proroka Izaije 44:28; 45:1
 - b. Nebukodonozor, Knjiga proroka Jeremije 25:9; 27:6; 43:10.

▣ **“sam Ja odabrao”** Ovaj GLAGOL (BDB 103, KB 119, *Qal* PERFEKT) naglasak je na Božjemu izboru (usp. Iz 41:9; 43:10; 44:1.2; 49:7; Pnz 7:6; 14:2). U SZ-u izbor je bio za službu (usp. Post 12:3; Izl 19:5-6), dok je u NZ-u izbor za spasenje što vodi ka službi.

▣ **“Potomak Abrahama Moga prijatelja”** Zabilježite YHWH-in poziv i obećanje u Knjizi Postanka 12; 15; 22. Ovaj temeljni patrijarhalni Savez naglašen je od Pavla u Poslanici Rimljanima 4 i Galaćanima 3. Abraham je također nazvan YHWH-inim prijateljem u 2. Knjizi Ljetopisa 20:7; Jakovljevoj poslanici 2:23. Oni su razgovarali licem u lice u Postanku 18.

41:9 “Ti kojeg sam Ja uzeo...

pozvao” Oba GLAGOLA su PERFEKTI (tj. završeno djelovanje):

1. uzeo - BDB 304, KB 302, *Hiphil* PERFEKT
2. pozvao - BDB 894, KB 1128, *Qal* PERFEKT.

Također zabilježite istoznačni paralelizam između:

1. od krajeva Zemlje
2. njenih najudaljenijih dijelova.

U okviru ovo upućuje na mjesta što je Asirija ponovno naselila (tj. izgnanicima) Izraelcima (722. g.pr.Kr.) a Babilon ih je ponovno naselio Judejcima (605., 597., 586., 582. g.pr.Kr.).

▣ **“Ja sam odabrao tebe i nisam te odbacio”** Juda je osjećala da ih je Bog odbacio zbog izgnanstva te uništenja Jeruzalema i Hrama.

GLAGOL “odbacio” (BDB 549, KB 540, *Qal* PERFEKT, NEGATIVNO) upotrijebljen je u Levitskome zakoniku 26:44, gdje YHWH obećava kako neće posve prekinuti sa Svojim narodom zbog njihova grijeha i lomljenja Saveza. Postavlja se pitanje, kako je ovim obećanjem pogođen NZ? Meni izgleda kako postoje dvije vjerojatnosti:

1. Izrael ipak ima ključno mjesto u događajima kraja svijeta (tj. Rim 9 - 11)
2. Božji su ljudi uvijek bili oni koji se pouzdaju u Njega i žive za Njega. U SZ-u to upućuje na sjeme Abrahama, ali i na Melkisedeka (Post 14); Joba (Job 1); Jitra (Izl); Kaleba (Još); Urije (2. Sam 11); i drugih koji nisu bili Izraelci. U NZ-u to prošireno na vjerujuće pogane (tj. Rim 2:28-29; Gal 3).

41:10 **“Nemoj se bojati”** Ovo je vrlo uobičajena riječ od YHWH Njegovu narodu (usp. Iz 41:13.14; 43:1.5; 44:2.8; 51:7.12; 54:4.14).

Zabilježite zašto se oni ne bi smjeli bojati:

1. YHWH je osobno s njima
2. YHWH je njihov Bog Saveza
3. On će ih osnažiti
4. On će im pomoći (Iz 41:10.14)
5. On će ih podupirati (Iz 41:10.13)
6. svi koji im se suprotstave će:
 - a. osramoćeni
 - b. posramljeni
 - c. biti dovedeni do ničega (Iz 41:11-12)
 - d. izginiti.

▣ **“jer Ja sam s tobom”** Ne postoji izjavljeni GLAGOL u ovome izričaju (vidjeti NKJV). Postoji očita namjeravana igra riječi (usp. Iz 41:13) između značenja zahtijevanoga GLAGOLA (Ja sam) i Imena za Boga, YHWH (Ja Jesam Onaj koji Jesam, usp. Izl 3:14). [Vidjeti Posebnu temu u Knjizi proroka Izaije 40:1: Imena za Božanstvo](#). Ne postoji veće obećanje u čitavoj Bibliji (usp. Mt 28:20; Djela 18:10).

▣

NASB	“Nemoj se uznemireno obazirati”
NKJV, Pešita	“nemoj biti obeshrabren”
NRSV, REB	“nemoj biti prestrašen”
TEV	“neka te ništa ne užasava”
NJB	“nemoj biti uzbunjen”
LXX	“ne tumaraj”

Hebrejski GLAGOL (BDB 1043, KB 1609) u *Hithpaelu*, znači “ne zuriti okolo (u tjeskobi)”.

Moguće je GLAGOL iz drugoga korijena (שָׁחַ), što je nađen u ugaritskome, značenja “strah” (NET Biblija, str. 1250, #21).

41:11 **“svi oni...”**

Oni koji se bore” Sjetite se da je Bog obećao blagoslove onima koji blagoslivljaju Njegov narod i proklinje one koji proklinju njih (usp. Post 12:3). Mora biti zapamćeno da je Izraelova snaga, pouzdanje, i nada bila u YHWH-i, ne u njima samima.

Zabilježite kako su okarakterizirani oni koji se protive Izraelcima povratnicima:

1. svi oni koji su bijesni na tebe, Knjiga proroka Izaije 41:11
2. oni koji se bore s tobom, Knjiga proroka Izaije 41:11
3. oni koji se prepiru s tobom, Knjiga proroka Izaije 41:12
4. oni koji ratuju s tobom, Knjiga proroka Izaije 41:12.

Također zabilježite njihovu sudbinu:

1. bit će osramočeni, Knjiga proroka Izaije 41:11
2. bit će posramljeni, Knjiga proroka Izaije 41:11
3. bit će kao ništa, Knjiga proroka Izaije 41:11
4. izginut će, Knjiga proroka Izaije 41:11
5. neće biti nađeni, Knjiga proroka Izaije 41:12
6. bit će kao ništa, Knjiga proroka Izaije 41:12
7. bit će ne-postojeći, Knjiga proroka Izaije 41:12.

41:14 “ti crviću Jakove, ti čovječe Izraela” Ovo referenca na Jakova kao bivanje crvom nije pogrdni pojam, nego je izgleda metafora za njegovu bespomoćnost (usp. Job 25:6; Ps 22:6) bez Božje pomoći, slično slici Knjige proroka Ezekielu 16:6.

▣ **“tvoj Iskupitelj”** Ovo (PARTICIPNI naslov, usp. Iz 43:14) odražava hebrejski pojam *Go'el* (BDB 145, KB 169). Taj hebrejski pojam upućuje na “rođaka iskupitelja” ili “osvetnika”. Korišten je o onome koji otkupljuje bliskoga rođaka iz ropstva ili ratnoga zarobljenika (usp. primjer Boaza u Rutu 4:1 i dalje).

[Vidjeti Posebnu temu dolje: Otkupnina /iskupljenje.](#)

POSEBNA TEMA: OTKUPNINA /ISKUPLJENJE

I. STARI ZAVJET

A. Postoje prvenstveno dva hebrejska zakonska pojma što izražavaju ovu zamisao:

1. *Ga'al* (BDB 145, I), što u osnovi znači “biti slobodan od plaćanja cijene”. Oblik pojma *go'el* dodaje zamisli osobnoga posrednika, uobičajeno člana obitelji (tj. srodnika iskupitelja). Ovaj kulturološki vid prava da se natrag otkupe predmeti, životinje, zemlja (usp. Lev 25; 27), ili rođaci (usp. Ruta 4:14; Iz 29:22) teološki je prenijeto na YHWH-ino oslobođenje Izraela iz Egipta (usp. Izl 6:6; 15:13; Ps 74:2; 77:15; Jer 31:11). On postaje “Iskupitelj” (usp. Job 19:25; Ps 19:14; 78:35; Izr 23:11; Iz 41:14; 43:14; 44:6.24; 47:4; 48:17; 49:7.26; 54:5.8; 59:20; 60:16; 63:16; Jer 50:34).
2. *Padah* (BDB 804), što u osnovi znači “osloboditi” ili “spasiti”:
 - a. iskupljenje prvorodca (Izl 13:13.14 i Br 18:15-17)
 - b. fizičko iskupljenje suprotstavljeno je duhovnome iskupljenju (Ps 49:7.8.15)
 - c. YHWH će isкупiti Izraela od njegova grijeha i pobune (Ps 130:7-8).

B. Teološka zamisao uključuje nekoliko povezanih stavaka:

1. postoji potreba, ropstvo, gubitak, kazna zatvora:
 - a. fizičko
 - b. društveno
 - c. duhovno (usp. Ps 130:8)
2. cijena mora biti plaćena za slobodu, odrješenje, i obnovu:
 - a. naroda Izraela (usp. Pnz 7:8)
 - b. pojedinca (usp. Job 19:25-27; 33:28)
3. netko mora djelovati kao posrednik i dobrotvor. U *ga'al* taj jedan je uobičajeno član obitelji ili bliski rođak (tj. *go'el*, BDB 145)
4. YHWH često Sâm Sebe opisuje u obiteljskim pojmovima:
 - a. Otac
 - b. Suprug /Muž
 - c. Bliski rođak Iskupitelj /Osvetnik.

Iskupljenje je bilo osigurano osobnim posredovanjem YHWH; cijena je bila plaćena, i iskupljenje ostvareno!

II. NOVI ZAVJET

- A. Postoji nekoliko pojmova korištenih za prijenos teološke zamisli:
1. *Agorazō* (usp. 1. Kor 6:20; 7:23; 2. Pt 2:1; Otk 5:9; 14:3-4). Ovo je trgovački pojam što odražava plaćenu cijenu za nešto. Mi smo krvlju-kupljeni ljudi koji ne nadziru svoje vlastite živote. Mi pripadamo Kristu.
 2. *Exagorazō* (usp. Gal 3:13; 4:5; Ef 5:16; Kol 4:5). Ovo je također trgovački pojam. On odražava Isusovu nadomjesnu smrt za našu korist. Isus je podnio "prokletstvo" temeljeno na izvedbi zakona (tj. Mojsijevski Zakon, usp. Ef 2:14-16; Kol 2:14), što grješno čovječanstvo ne može ispuniti. On je podnio prokletstvo (usp. Pnz 21:23) za sve nas (usp. Mk 10:45; 2. Kor 5:21)! U Isusu, Božja pravda i ljubav spojeni su u potpuni oprost, prihvaćanje, i pristup!
 3. *Luō*, "osloboditi":
 - a. *Lutron*, "cijena plaćena" (usp. Mt 20:28; Mk 10:45). Ovo su snažne riječi iz vlastitih Isusovih usta vezano na svrhu Njegova dolaska, da bude Spasitelj svijeta plaćanjem duga za grijeh kojeg On nije dugovao (usp. Iv 1:29)
 - b. *Lutroō*, "odriješiti":
 - (1) iskupiti Izraela (Lk 24:21)
 - (2) dati Sâmog Sebe za iskupljenje i očišćenje naroda (Tit 2:14)
 - (3) biti bezgrješni nadomjestak (1. Pt 1:18-19)
 - c. *Lutrōsis*, "iskupljenje", "oslobođenje", ili "odriješenje":
 - (1) Zaharijino proročanstvo o Isusu, Evanđelje po Luki 1:68
 - (2) Anina molitva Bogu za Isusa, Evanđelje po Luki 2:38
 - (3) Isusovo bolje, jednom ponuđeno žrtvovanje, Poslanica Hebrejima 9:12
 4. *Apolytrōsis*:
 - a. iskupljenje kod Drugoga dolaska (usp. Djela 3:19-21):
 - (1) Evanđelje po Luki 21:28
 - (2) Poslanica Rimljanima 8:23
 - (3) Poslanica Efežanima 1:14; 4:30
 - (4) Poslanica Hebrejima 9:15
 - b. iskupljenje u Kristovoj smrti:
 - (1) Poslanica Rimljanima 3:24
 - (2) 1. Poslanica Korinćanima 1:30
 - (3) Poslanica Efežanima 1:7
 - (4) Poslanica Kološanima 1:14.
 5. *Antilytron* (usp. 1. Tim 2:6). Ovo je ključni tekst (kao što je Tit 2:14) što povezuje Isusovu nadomjesnu smrt na križu. On je jedna i jedina prihvatljiva žrtva, jedan koji je umro za "sve" (usp. Iv 1:29; 3:16-17; 4:42; 1. Tim 2:4; 4:10; Tit 2:11; 2. Pt 3:9; 1. Iv 2:2; 4:14).
- B. Teološka zamisao u NZ-u
1. Čovječanstvo je zarobljeno u grijeh (usp. Iv 8:34; Rim 3:10-18; 6:23).
 2. Robovanje čovječanstva grijehu bilo je otkriveno SZ-nim Mojsijevskim Zakonom (usp. Gal 3) i Isusovom Propovijedi na gori (usp. Mt 5 - 7). Ljudska činidba postala je smrtna osuda (usp. Kol 2:14).
 3. Isus, bezgrješno Janje Božje, došao je i umro umjesto nas (usp. Iv 1:29; 2. Kor 5:21). Mi smo očišćeni od grijeha kako bismo mogli služiti Bogu (usp. Rim 6).
 4. Suzvučjem su obojica i YHWH i Isus "bliski srodnik" koji djeluju u našu korist. Ovo nastavlja obiteljske metafore (tj. otac, suprug /muž, sin, brat, bliski srodnik).
 5. Iskupljenje nije bila cijena plaćena Sotoni (tj. srednjovjekovna teologija), nego pomirenje Božje riječi i Božje pravde s Božjom ljubavlju i potpuno pribavljenje u Kristu. Na križu mir je bio obnovljen, pobuna ljudi oprostena, slika Božja u čovječanstvu sad je opet u potpunosti djelotvorna u prisnome zajedništvu!
 6. Ipak postoji još uvijek budući vid iskupljenja (usp. Rim 8:23; Ef 1:14; 4:30), što uključuje uskrsnuće naših tijela i osobnu prisnost s Trojedinim Bogom. Naša uskrsna tijela bit će kao Njegovo (usp. 1. Iv 3:2). On je imao fizičko tijelo, ali s van - dimenzijskim vidom. Teško je odrediti paradoks 1. Poslanice Korinćanima 15:12-19 s 1. Poslanicom Korinćanima 15:35-58. Očito postoji fizičko, zemaljsko tijelo, i postojat će nebesko, duhovno tijelo. Isus je imao oba!

▣ (41:14) “Svetac Izraelov” Ovo je omiljeni naslov za Božanstvo u Knjizi proroka Izaije (usp. Iz 1:4; 5:19; 10:17.20; 12:6; 17:7; 29:19.23; 30:11.12.15; 31:1; 37:23; također u drugome dijelu Izaije, 40:25; 41:14.16.20; 43:3.14.15; 45:11; 47:4; 48:17; 49:7; 54:5; 55:5; 60:9.14). Zato jer je On “svet”, Njegov bi narod morao biti svet (usp. Lev 19:2; Mt 5:48; 1. Pt 1:16). [Vidjeti Posebnu temu dolje: Svet.](#)

Ovaj naslov, u biti, izražava nemoguće stremljenje grješnih, palih ljudi da budu u skladu s mjerilom svetosti. Mojsijevski Savez bilo je nemoguće održati (usp. Djela 15; Gal 3; Heb). Stari savez bio je način pokazivanja nemogućnosti ljudi da budu u skladu s Božjim mjerilom, ipak On je bio s njima, za njih, pripremajući ih za Svoj odgovor za njihovo palo stanje. On ne spušta Svoje mjerilo, nego ga osigurava kroz Svoga Mesiju. Novi savez (usp. Jer 31:31-34; Ez 36:22-38) jeste Savez vjere i pokajanja, ne ljudske izvedbe, iako ishodi u Kristo-sličnosti (usp. Jak 2:14-26). Bog želi ljude koji odražavaju Njegovu narav narodima (usp. Mt 5:48).

[Vidjeti Posebnu temu dolje: Novozavjetna svetost /posvećenje.](#)

POSEBNA TEMA: SVET

I. Uporaba u Starome zavjetu

- A. Etimologija pojma (*kadosh*, BDB 872) je neizvjesna, moguće kanaanska. Moguće da dio korijena (tj. *kds*) znači “podijeliti”. Ovo je izvor popularne odredbe “odvojen (iz kanaanske kulture, usp. Pnz 7:6; 14:2.21; 26:19) za Božju uporabu”.
- B. Odnosi se na kultne stvari, mjesta, vremena, i osobe. Uobičajen u Knjizi Izlaska, Levitskome zakoniku, i Brojevima.
- C. U proročkoj književnosti (posebice Izaija i Hošea) osobni dio prethodno prisutan, ali nenaglašen, dolazi naprijed. To postaje načinom označavanja Božje biti (usp. Iz 6:3). Bog je svet; Njegovo Ime koje predstavlja Njegovu narav je Svet; Njegov narod koji je otkrio Njegovu narav jadnome svijetu je svet (ako su poslušni Savezu u vjeri).
- D. Božje milosrđe i ljubav neodvojivi su od teoloških zamisli zavjetne, pravedne, i sržne naravi. U tome je napetost u Bogu prema nesvetome, palome, pobunjenom čovječanstvu. U *Synonyms of the Old Testament*, str. 112-113 od Roberta B. Girdlestona, postoji zanimljiv članak o odnosu između Boga kao “milosrdnoga” i Boga kao “svetoga”.

II. Novi zavjet

- A. Pisci NZ-a (osim Luke) su hebrejski mislioci, ali bili su pod utjecajem koine grčkog (tj. Septuaginte). To je grčki prijevod SZ-a, ne klasična grčka književnost, umovanje, ili religija koja nadzire njihov rječnik.
- B. Isus je svet zato jer je došao od Boga i On je kao Bog i On je Bog (usp. Lk 1:35; 4:34; Djela 3:14; 4:27.30). On je Svetac i Pravednik (usp. Djela 3:14; 22:14). Isus je svet jer je On bezgrješan (usp. Iv 8:46; 2. Kor 5:21; Heb 4:15; 7:26; 1. Pt 1:19; 2:22; 1. Iv 3:5).
- C. Zato jer je Bog svet, Njegova djeca postaju sveta (usp. Lev 11:44-45; 19:2; 20:7.26; Mt 5:48; 1. Pt 1:16). Zato jer je Isus svet, Njegovi sljedbenici postaju sveti (usp. Rim 8:28-29; 2 Kor 3:18; Gal 4:19; Ef 1:4; 1. Sol 3:13; 4:3; 1. Pt 1:15). Kršćani su spašeni kako bi služili u Kristo-sličnosti.

POSEBNA TEMA: NOVOZAVJETNA SVETOST /POSVEĆENJE

NZ tvrdi da kad se grješnici okrenu k Isusu u pokajanju i vjeri (usp. Mk 1:15; Djela 3:16.19; 20:21), oni su u istome trenutku opravdani i posvećeni. To je njihov novi položaj u Kristu. Njegova pravednost prisipana je njima (usp. Post 15:6; Rim 4). Oni su proglašeni pravednima i svetima (sudsko djelo Božje).

Ali NZ isto tako poziva vjernike na svetost ili posvećenje. Jedno i drugo je teološki položaj u dovršenom djelu Isusa Krista i poziv da se bude Kristo – sličan u stavu i djelovanjima u dnevnome životu. Dok je spasenje besplatni dar i košta sve u načinu života, tako je isto, posvećenje.

početni odaziv

Djela apostolska 26:16

Poslanica Rimljanima 15:16

A napredujuća Kristo-sličnost

Poslanica Rimljanima 6:19

2. Poslanica Korinćanima 7:1

1. Poslanica Korinćanima 1:2-3; 6:11
2. Poslanica Solunjanima 2:13
Poslanica Hebrejima 2:11; 10:10.14; 5:2; 13:12
2. Petrova poslanica 1:2

Poslanica Efežanima 1:4; 2:10
1. Poslanica Solunjanima 3:13; 4:3-4.7
1. Timoteju poslanica 2:15
2. Timoteju poslanica 2:21
1. Petrova poslanica 1:15-16
Poslanica Hebrejima 12:14

41:15-16 Izraelovi neprijatelj opisani su kao “planine” (BDB 249) i “brda” (BDB 148) koji će biti “izmlaćeni”, što je ratarski pojam za “žetvu” (usp. Mih 4:13; Hab 3:12). Ovo je hebrejska poezija, budite pozorni glede doslovnosti!

NASB (AŽURIRANI) TEKST: 41:17-20

¹⁷“Nemoćni i siromašni traže vode, ali nema je,
I njihov jezik osušen je od žeđi;
Ja, GOSPODIN, odgovorit ću im Osobno,
Kao Bog Izraelov Ja neću napustiti njih.
¹⁸Ja ću otvoriti rijeke na ogoljelim visinama
I izvore usred dolina;
Ja ću učiniti pustoš vodenim jezerom.
¹⁹Ja ću staviti cedar u pustoš,
Agavu i mirtu i maslinovo stablo;
Ja ću smjestiti smreku u pustinju
Zajedno sa šimširovim stablom i čempresom,
²⁰Tako da oni mogu vidjeti i shvatiti,
I razmišljati i dobiti pronicavost isto tako,
Da je ruka GOSPODINOVA učinila to,
I Svetac Izraelov stvorio je to.”

41:17-20 Ovi stihovi odražavaju Božju prisutnost i blagoslov što donosi obilje u prirodi (usp. Pnz 27).

41:19 Za dobar izvor identifikacije drevnih biljaka i životinja vidjeti UBS *Fauna and Flora of the Bible*.

NASB (AŽURIRANI) TEKST: 41:21-24

²¹“Predstavite svoj slučaj”, GOSPODIN kaže.
Iznesite svoje jake *dokaze*,
Kralj Jakovljevi kaže.
²²“Pustite im neka iznesu i objave nam što se događa;
A što se tiče prijašnjih *događaja*, objavite što oni *bijahu*,
Tako da ih mi možemo razmotriti i znati njihov ishod.
Ili obznanite nam što dolazi;
²³Objavite stvari što se moraju dogoditi poslije,
Tako da možemo znati da ste vi bogovi;
Doista, činite dobro ili zlo, tako da se možemo zabrinuto obazreti i bojati se zajedno.
²⁴Gle, vi ste bez vrijednosti,
I vaš rad doseže do ništa;
On tko odabra vas jeste odvratnost.”

41:21 Ovo je sudska pozornica (usp. Iz 41:1).

▣ “Kralj Jakovljevi kaže” Ovaj se naslov pojavljuje jedino ovdje. YHWH je bio savršeni Kralj zavjetnoga naroda (usp. Iz 44:6; 1. Sam 8:7). Ime Jakov (tj. Izrael) predstavlja sav zavjetni narod, svih trinaest plemena (usp. Iz 45:4).

41:22-24 Ovo upućuje na narodne bogove. Bog se poziva na njih neka djeluju ili prorokuju ili čine bilo što drugo, ali oni ne mogu jer su ispraznost ili ništavnost (Iz 41:24.28-29).

41:23 Ovaj je stih jedno od mjesta gdje su sastavljači MT-a shvatili hebrejsku inačicu i predložili promjenu.

MT ima “vidjeti /gledati”, 23c (*qere*, אָרַן, 609 BDB ,הָQal IMPERFEKT, NKJV, Leupold), ali oni predlažu “bojati se” (*ktiv*, ,134 BDB ,וָרָאQal IMPERFEKT, NASB). UBS *Text Project* daje “vidjeti /gledati” ocjenu B (neka sumnja).

41:24 “odvratnost” [Vidjeti Posebnu temu dolje: Odvratnost \(SZ\)](#).

POSEBNA TEMA: ODVRATNOST (SZ)

Osnovno značenje je “odvratan” ili “odbojan”. To je hotimičan prekršaj poznatih ograničenja. “Odvratnosti” (BDB 1072, KB 1072) može upućivati na nekoliko stvari:

1. stvari vezane na Egipćane:
 - a. oni se gnušaju jesti s Hebrejima, Knjiga Postanka 43:32
 - b. oni se gnušaju pastira, Knjiga Postanka 46:34
 - c. oni se gnušaju hebrejskih žrtvovanja, Knjiga Izlaska 8:26
2. stvari povezane s YHWH-inim osjećajima prema djelovanjima Izraela:
 - a. nečista hrana, Ponovljeni zakon 14:3-20
 - b. idoli, Ponovljeni zakon 7:25; 27:15
 - c. poganski spiritisti, Ponovljeni zakon 18:9.12
 - d. žrtvovanje (spaljivanje) djece *Moleku*, Levitski zakonik 18:21; 20:2-5; Ponovljeni zakon 12:31; 18:9.12; 2. Knjiga o Kraljevima 16:3; 17:17-18; 21:6; Knjiga proroka Jeremije 32:35
 - e. kanaanska idolatrija, Ponovljeni zakon 13:14; 17:4; 20:17-18; 32:16; Knjiga proroka Izaije 44:19; Jeremija 16:18; Ezekiel 5:11; 6:9; 11:18.21; 14:6; 16:50; 18:12
 - f. žrtvovanje životinja s manom, Ponovljeni zakon 17:1 (usp. Pnz 15:19-23; Mal 1:12-13)
 - g. žrtvovanje idolima, Knjiga proroka Jeremije 44:4-5
 - h. ponovna ženidba žene od koje si se prije rastao, Ponovljeni zakon 24:1-4
 - i. žena koje su oblačile mušku odjeću (moguće kanaansko štovanje), Ponovljeni zakon 22:5
 - j. novac od kultne prostitucije (kanaansko štovanje), Ponovljeni zakon 23:18
 - k. idolatrija Izraela, Knjiga proroka Jeremije 2:7
 - l. homoseksualizam (moguće kanaansko štovanje), Levitski zakonik 18:22; 20:13
 - m. uporaba krivih utega, Ponovljeni zakon 25:15-16; Izreke 11:1; 20:23
 - n. kršenje zakona o hrani (moguće kanaansko štovanje), Ponovljeni zakon 14:3
3. primjeri iz Mudrosne književnosti:
 - a. Knjiga o Jobu 30:10 – Job svome društvu
 - b. Psalam 88:8 – psalmist svojim poznanicima
 - c. Izreke:
 - (1) Izreke 3:32 – nepoštena osoba
 - (2) Izreke 6:16-19:
 - (a) ohole oči, Izreke 6:17a
 - (b) lažljiv jezik, Izreke 6:17a
 - (c) ubojica, Izreke 6:17b
 - (d) onaj koji ima naum zla, Izreke 6:18a; 15:26
 - (e) djelotvorno zlo, Izreke 6:18b
 - (f) lažni svjedok, Izreke 6:19a
 - (g) onaj tko sije svađu među braćom, Izreke 6:19b
 - (3) Izreke 11:1; 20:10.23 – trgovci koji varaju
 - (4) Izreke 11:20 – pokvaren u srcu
 - (5) Izreke 12:22 – lažne usne
 - (6) Izreke 15:8; 21:27 – žrtve bezbožnika

- (7) Izreke 15:9 – put bezbožnika
 - (8) Izreke 16:5 – oholost srca
 - (9) Izreke 17:15:
 - (a) on tko opravdava pokvarenoga
 - (b) onaj tko osuđuje pravednika
 - (10) Izreke 28:9 – onaj tko krši Zakon
4. postoji ponavljani eshatološki izričaj “grozota pustoši” ([vidjeti Posebnu temu dolje: Grozota pustoši](#)), što je korišten u Knjizi proroka Daniela (usp. Dn 9:27; 11:31; 12:11). Izgleda da upućuje na tri različite prigode (višestruko ispunjenje proročanstva):
- a. Antioh IV. Epifan u međubiblijskome razdoblju Makabejaca (usp. 1. Mak 1:54-59; 2. Mak 6:1-2)
 - b. rimski vojskovođa (kasnije car), Tit, koji je opljačkao Jeruzalem i uništio Hram godine 70. (usp. Mt 24:15; Mk 13:14; Lk 21:20)
 - c. vođa kraja vremena nazvan “Čovjek bezakonja” (usp. 2. Sol 2:3-4) ili “Antikrist” (usp. 1. Iv 2:18; 4:3; Otk 13).

POSEBNA TEMA: ODVRATNOST (GROZOTA) PUSTOŠI

M. R. Vincent dobro opisuje pojam “odvratnost /grozotu”: “Srodan glagol, βδελύσσαι, znači osjetiti gađenje ili gnušanje prema hrani, od čega se isti koristilo o gnušanju općenito. U moralnome smislu označava moralni objekt ili religijsko gađenje (usp. 2. Ljet 15:8; Jer 13:27; Ez 11:21; Dn 9:27; 11:31). Pojam je korišten kao ekvivalent za idolopoklonstvo u 1. Knjizi o Kraljevima 11:17; Ponovljenome zakonu 7:26; 2. Kraljevima 23:13. Opisuje bilo što u čemu otuđenje od Boga očituje samo sebe; kao jedenje nečistih životinja, Levitski zakonik 11:11; Ponovljeni zakon 14:3; i, općenito, sve oblike poganstva. Ovaj moralni smisao mora biti naglašen u Novome zavjetu uporabom riječi (tj. usporediti Lk 16:15; Otk 17:4.5; 21:27). On ne označava puko fizičko ili estetsko gađenje. Referenca ovdje vjerojatno je zauzimanje prostora oko Hrama od strane idolopokloničkih Rimljana vođenih Titom, s njihovim barjacima i zastavama. Josip Flavije kaže kako su nakon spaljivanja Hrama Rimljani donijeli svoje zastave i postavili ih nasuprot istočnih vrata, i tamo su im prinosili žrtve, i proglasili Tita, s glasnim klicanjima, carem.” (*Word Studies in the New Testament*, str. 74-75).

Hebrejska riječ “pustoš” (BDB 1055, KB 1640) značila je oskvrnuće. Taj je izričaj upotrijebljen u Knjizi proroka Daniela 9:27, 11:31, i 12:11:

1. prvotno je upućivala na Antioha IV. Epifana, koji je postavio žrtvenik Zeusu s Olimpa u Hramu u Jeruzalemu godine 167. pr.Kr. i na njemu žrtvovao svinju (usp. Dn 8:9-14; 1. Mak 1:54, 59; 2. Mak 6:1-2)
2. u Knjizi proroka Daniela 7:7-8 odnosi se na Antikrista na kraju vremena (usp. 2. Sol 2:4)
3. u Evanđelju po Mateju 24:15; Marku 13:14; Luki 21:20 ona upućuje na dolazak vojske rimskoga vojskovođe (kasnije cara) Tita godine 70., koji je žrtvovao njihovima vojnim zastavama što su bile posvećene poganskim bogovima, smještenima kod istočnih vrata blizu Hrama. Ona ne može upućivati na opsadu samoga Jeruzalema jer bi bilo za vjernike prekasno da pobjegnu.

Ovo je primjer izričaja što je bio upotrebljavan u nekoliko različitih, ali povezanih, značenja. To se naziva “višestruko ispunjenje proročanstva”. To je nemoguće tumačiti sve dok se događaji ne dogode; gledajući unatrag, tumačenje je očito.

NASB (AŽURIRANI) TEKST: 41:25-29

²⁵“Ja sam probudio jednoga sa sjevera, i on je došao.

Od izlaska sunca on će se pozivati na Moje ime;

I on će nabasati na vladare kao *na* smrtnika,

Čak kao što lončar gazi glinu.

²⁶Tko je objavio *ovo* od početka, kako bismo mogli znati?

Ili od prijašnjih vremena, kako bismo mogli reći: ‘*On je u pravu!*’?

Jamačno tamo ne bijaše nikoga tko objavi,

Jamačno tamo ne bijaše nikoga tko obznani,

Jamačno tamo ne bijaše nikoga tko ču vaše riječi.

²⁷Nekada *Ja rekoh* Sionu: ‘Gle, ovdje su oni.’
 I Jeruzalemu: ‘Ja ću dati glasnika dobrih vijesti.’
²⁸Ali onda *Ja* pogledam, nema nikoga,
 I ne postoji savjetnik među njima
 Koji, ako *Ja* pitam, može dati odgovor.
²⁹Gle, svi od njih su lažni;
 Njihova djela su bezvrijedna,
 Njihovi lijevani kipovi su vjetar i ispraznost.”

41:25 “(Ja sam) probudio jednoga sa sjevera” Ovo ponovno upućuje na Kira II. (usp. Iz 41:2; 44:28; 45:1). Jedini smjer da netko može doći u Palestinu iz Plodnoga Mjeseca bio je od sjevera jer je pustinja bila izravno prema istoku (tj. “Od izlaska sunca”).

▣ **“on će se pozivati na Moje ime”** Ovo može upućivati na 2. Knjigu Ljetopisa 36:22-23 ili Ezru 1:1-2. [Vidjeti Posebnu temu u Knjizi proroka Izaije 40:1: “Ime” YHWH.](#)

▣

NASB	“on će nabasati na vladare”
NKJV	“on će doći protiv kneževa”
NRSV, TEV, NJB	“on će gaziti po vladarima”
REB	“on korača nad vladarima”
JPSOA	“on je pogazio vladare”

MT ima uobičajen GLAGOL “doći” (BDB 97, KB 112, *Qal* IMPERFEKT) što, prevoditelji pretpostavljaju iz okvira, znači “kroči /stupa po”. *UBS Textual Project* predlaže drugi mogućí korijen:

1. יריבא – on će doći nad /stupati po
2. יריבס – korača po.

Međutim, on stavlja #1 u tekst ali daje tome ocjenu “C” (znatna sumnja). NET Bibliji više se dopada mogućnost #2 (str. 1251 #18).

41:26 YHWH pokazuje Njegovo postojanje i snagu temeljem Svojih pretkazanih djela u povijesti (usp. Iz 43:9; 45:21).

41:27 “ovdje su oni” Ovo izgleda upućuje na istinske proroke, kao što Knjiga proroka Izaije 41:28 i 29 upućuje na lažne proroke i tragediju ljudi koji se okreću bespomoćnim idolima.

IZAIJA 42

PODJELA NA ODLOMKE U SUVREMENIM PRIJEVODIMA

NASB	NKJV	NRSV	TEV	NJB
Božje obećanje glede Njegovog Sluge	Sluga Gospodinov	prva Pjesma o Sluzi	Gospodinov Sluga	prva Pjesma Sluge
42:1-4 (1-4)	42:1-4 (1-4)	42:1-4 (1-4)	42:1-4 (1-4)	42:1-9 (1-9)
		Božja slavna pobjeda		
42:5-9 (5-9)	42:5-9 (5-9)	42:5-9 (5-9)	42:5-7 (5-7)	
	hvala Gospodinu		42:8-9 (8-9)	
			Pjesma hvale	Pjesma pobjede
42:10-13 (10-13)	42:10-13 (10-13)	42:10-13 (10-13)	42:10-13 (10-13)	42:10-17 (10-17)
sljepoća naroda	obećanje o Gospodinoj pomoći		Božja obećanja za pomoć Svome narodu	
42:14-17 (14-17)	42:14-17 (14-17)	42:14-17 (14-17)	42:14-15 (14-15)	
		Izrael, slijei i gluh Sluga (42:18 - 43:7)		
			Izraelov propust da nauči	Izraelova sljepoća
42:18-22 (18-22)	42:18-20 (18-20)	42:18-25 (18-25)	42:18-20 (18-20)	42:18-25 (18-25)
	Izraelova svojeglava neposlušnost			
	42:21-22 (21-22)		42:21-22 (21-22)	
42:23-25 (23-25)	42:23-25 (23-25)		42:23-25 (23-25)	

ČITANJE KRUG TRI (vidjeti Vodič dobrog biblijskoga čitanja)

SLIJEĐENJE IZVORNE AUTOROVE NAKANE NA RAZINI ODLOMKA

Ovaj komentar je vodič za proučavanje, što znači da ste odgovorni za vaše vlastito tumačenje Biblije. Svaki od nas mora hodati u svjetlu kojeg imamo. Prvenstvo u tumačenju imate vi, Biblija, i Sveti Duh. Sad to ne morate prepustiti komentatoru.

Pročitajte odlomak odjednom. Odredite subjekte (čitanje kruga #3, str. xiv.). Usporedite vašu podjelu subjekta s pet suvremenih prijevoda navedenih gore. Podjela na odlomke nije nadahnuta, ali ona je ključ za slijeđenje izvorne autorove nakane, što je srce tumačenja. Svaki odlomak ima jedan i samo jedan subjekt.

1. Prvi odlomak
2. Drugi odlomak

3. Treći odlomak
4. I tako dalje.

OKVIRNI UVIDI

- A. Ovo je prva od posebnih spjevova naslovljenih na ili o YHWH-inome Sluzi:
1. Knjiga proroka Izaije 42:1-4 ili 42:1-7 ili 42:1-9
 2. Knjiga proroka Izaije 49:1-6 ili 49:1-7 ili 49:1-13
 3. Knjiga proroka Izaije 50:4-9 ili 50:4-11
 4. Knjiga proroka Izaije 52:13 - 53:12.
- Točno gdje prve tri završavaju prijeporno je.
- B. Sluga ima i skupno (tj. Izrael) i pojedinačno (tj. Mesija) usmjerenje. Jedino okvir i/ili opis djelovanja Sluge mogu razlikovati ova dva vida. U teološkome smislu Mesija je “savršeni Izraelac” ili “Svećenik” kraljevstva svećeništva (vidjeti NZ-nu Poslanicu Hebrejima).
- C. Aramejski prijevodi i komentari pozivaju se na Targume kako bi potvrdili da je Sluga Mesija. On će biti pojedinac Izraelac koji bude ispunio YHWH-inu volju za narod i svijet. Kao što je Kir II. bio oruđe u YHWH-inoj ruci za novi Izlazak /oslobođenje (tj. povratak iz izgnanstva), tako će isto, Mesija donijeti duhovni izlazak ili povratak iz otuđenja Pada (Post 3). On će obnoviti oštećeni sliku Božju u čovječanstvu i omogućiti da prisno zajedništvo Edena bude obnovljeno!
- Mesija (usp. Lk 2:32) će biti Svjetlo svijetu što je morao biti Izrael (usp. Iz 42:6; 51:4; 60:1.3). Svjetlo je metafora za duhovno oslobođenje (usp. Iz 49:6).

PROUČAVANJE RIJEČI I IZRIČAJA

NASB (AŽURIRANI) TEKST: 42:1-4

¹“Gle, Moj Sluga, koga Ja podupirem;
 Moj odabrani *u kome* Moja duša uživa.
 Ja sam stavio Svoga Duha na Njega;
 On će donijeti pravdu narodima.
²On neće vikati ili podignuti *Svoj glas*,
 Niti činiti da se Njegov glas čuje po ulici.
³Napuklu trsku On neće slomiti
 I tamni goreći stijenj On neće utrnuti;
 On će vjerno donijeti pravdu.
⁴On neće biti obeshrabren ili skršen
 Sve dok On ne učvrsti pravdu na zemlji;
 I obalne zemlje čekat će pune očekivanja na Njegov zakon.”

42:1 “Gle” Ova dva “gle” (BDB 243, usp. Iz 41:29 i 42:1) suprote se beživotnim idolima naroda s YHWH-inom djelatnošću, Božjemu odabiru nasuprot izboru naroda (usp. Iz 41:29).

Kao u poglavlju 40, postavlja se pitanje: “Kome YHWH govori?” To može biti:

1. prorok
2. Nebesko vijeće
3. samo književna tehnika YHWH-ina izricanja Svojih misli Svome zavjetnome narodu.

▣ **“Moj Sluga”** Ovo je bio naslov poštovanja i poziva (BDB 713):

1. bio je korišten u skupnome smislu:
 - a. patrijarsi kao skupina – Ponovljeni zakon 9:27
 - b. proroci – 2. Knjiga o Kraljevima 9:7; 17:13; Ezra 9:11; Knjiga proroka Jeremije 7:25; 26:5; 29:19; 35:15; 44:4
 - c. Izrael - Psalam 105:6; 136:22; Knjiga proroka Izaije 41:8-9; 42:18-19; 44:1.2.21; 45:4; 48:20; 49:3; Jeremija 30:10; 46:27.28
 - d. Septuaginta dodaje izričaj Knjizi proroka Izaije 42:1, što ga čini upućivanjem na narodni Izrael (“Jakov je moj sluga, Ja ću mu pomoći; Izrael je moj odabrani”)
2. bio je korišten u pojedinačnome smislu:
 - a. Abraham – Knjiga Postanka 26:24; Psalam 105:6
 - b. Job – Knjiga o Jobu 1:8; 2:3; 42:7.8
 - c. Izak – Knjiga Postanka 24:14
 - d. Jakov – 1. Knjiga Ljetopisa 16:13; Psalam 105:6; Knjiga proroka Ezekiel 28:25
 - e. Mojsije – Knjiga Izlaska 14:31; Brojevi 12:7-8; Ponovljeni zakon 34:5; Jošua 1:1-2.7.13.15
 - f. Jošua – Knjiga o Jošui 24:29; Suci 2:8
 - g. Kaleb – Knjiga Brojeva 14:24
 - h. David – Knjiga proroka Ezekiel 37:25
 - i. Zerubabel – Knjiga proroka Hagaja 2:23
 - j. Salomon – 1. Knjiga o Kraljevima 3:8
 - k. Izaija – Knjiga proroka Izaije 20:3; 44:26
 - l. Isus – Evanđelje po Mateju 12:15-21 navodi Knjigu proroka Izaije 42:1-4.

▣ **“koga Ja”** Zabilježite ono što je YHWH učinio i što će učiniti za Svoga posebnoga slugu:

1. koga Ja podupirem, Knjiga proroka Izaije 42:1
2. u kome Moja duša uživa, Knjiga proroka Izaije 42:1
3. Ja ću staviti Svoga Duha na Njega, Knjiga proroka Izaije 42:1.

▣ **“On će...”** Zabilježite ono što će učiniti sluga (nizovi GLAGOLA u IMPERFEKTU):

1. donijeti pravdu narodima (tj. sveopći suzvuk, usp. Iz 42:1.4b.c)
2. neće vikati, Knjiga proroka Izaije 42:2
3. neće podignuti Svoj glas, Knjiga proroka Izaije 42:2
4. neće činiti da se Njegov glas čuje po ulici, Knjiga proroka Izaije 42:2
5. neće slomiti napuklu trsku, Knjiga proroka Izaije 42:3
6. neće utrnuti potamnjeni goreći stijeni, Knjiga proroka Izaije 42:3
7. donijet će vjernost, Knjiga proroka Izaije 42:3
8. neće biti obeshrabren /potišten, Knjiga proroka Izaije 42:4
9. neće biti skršen, Knjiga proroka Izaije 42:4
10. učvrstit će pravdu na Zemlji, Knjiga proroka Izaije 42:4.

▣ **“Moj odabrani”** Ovaj pojam (BDB 103, KB 119) označava YHWH-in odabir ljudi, mjesta, skupina da služe Njemu:

1. skupni odabiri:
 - a. sjeme patrijarha – Ponovljeni zakon 4:37; 10:15
 - b. Izrael - Ponovljeni zakon 7:7; Psalam 135:4; Knjiga proroka Izaije 44:1; Ezekiel 20:5
 - c. narod – 1. Knjiga o Kraljevima 3:8
 - d. pleme Jude – 1. Knjiga Ljetopisa 28:4; Psalam 78:68
 - e. leviti – 1. Knjiga Ljetopisa 15:2; 2. Ljetopisa 29:11
2. pojedinačno:
 - a. Abraham – Knjiga Nehemije 9:7
 - b. Jakov - Psalam 135:4
 - c. Aron – Knjiga Brojeva 16:5; 17:5; Psalam 105:26
 - d. David – 1. Knjiga o Samuelu 10:24; 16:8.9.10; Psalam 78:70

- e. Salomon – 1. Knjiga Ljetopisa 29:1
 - f. Zerubabel – Knjiga proroka Hagaja 2:23
3. mjesta (tj. Hram) - Ponovljeni zakon 12:5.11.14.18.21.26; 14:23.24.25.

▣ **“Moja duša uživa”** Ovo je slično naslovu upotrijebljenome od Oca za Isusa, “Moj Ljubljeni” (usp. Mt 3:17; 17:5).

▣ **“Ja sam stavio Svoga Duha na Njega”** Ovo upućuje na Slugu koji je bio pomazan i opremljen za zadatak (usp. Iz 11:2; 59:21; 61:1). [Vidjeti Posebnu temu u Knjizi proroka Izaije 40:7: Duh u Bibliji.](#)

[Vidjeti Posebnu temu dolje: Osobnost Duha.](#)

POSEBNA TEMA: OSOBNOST DUHA

U SZ-u je “Božji Duh” (tj. *ruah*) bio sila koja ostvaruje YHWH-inu svrhu, ali tamo nema nagovještaja da je to bilo osobno (tj. SZ-ni monoteizam). Međutim, u NZ-u je potpuna Osoba i osobnost Duha potkrijepljena spisima:

1. On može biti vrijeđan /huljen (usp. Mt 12:31; Mk 3:29)
2. On poučava (usp. Lk 12:12; Iv 14:26)
3. On donosi svjedočanstvo (usp. Iv 15:26)
4. On obraća, vodi (usp. Iv 16:7-15)
5. On je nazvan “tko” (tj. *hos*) (usp. Ef 1:14)
6. On može biti ožalošćen (usp. Ef 4:30)
7. On može biti ugašen (usp. 1. Sol 5:19).

Trojstveni tekstovi također govore o tri Osobe ([vidjeti Posebnu temu u Iz 40:14: Trojstvo](#)):

1. Evanđelje po Mateju 28:19
2. 2. Poslanica Korinćanima 13:14
3. 1. Petrova poslanica 1:2.

Duh je povezan s ljudskom djelatnošću:

1. Djela apostolska 15:28
2. Poslanica Rimljanima 8:26
3. 1. Poslanica Korinćanima 12:11
4. Poslanica Efežanima 4:30.

Na sâmom početku Djela apostolskih naglašena je uloga Duha. Pedesetnica nije bila početak djelovanja Duha, nego novo poglavlje. Isus je uvijek imao Duha. Njegovo krštenje nije bio početak djelovanja Duha, nego novo poglavlje. Luka priprema Crkvu za novo poglavlje učinkovite službe. Isus je uvijek žarište, Duh je uvijek učinkovito sredstvo a cilj je Očeva ljubav, oprost, i obnova svega ljudstva stvorenog na Njegovu sliku!

▣ **“On će donijeti pravdu”** [Vidjeti Posebnu temu u Knjizi proroka Izaije 40:14: Sudac, osuda, i pravda \(פֶּשַׁע\) u Knjizi proroka Izaije.](#)

▣ **“narodima”** Zabilježite sveopće suzvuke ovoga izričaja te Knjigu proroka Izaije 42:4b i c, 6c i d, 10-12! Od svih proroka Izraela, Izaija je taj koji je najjasnije vidio uključivanje pogana u YHWH-ino buduće Kraljevstvo!

42:2 “On neće vikati ili podignuti Svoj glas” Ovo je ili:

1. povezano s Knjigom proroka Izaije 53:7, što upućuje na iskušenje Isusa
2. opis Njegova tihoga načina službe
3. upućivanje na molitvu za pomoć od Sluge onih koji je trebaju (usp. Iz 65:14).

Etimologija ovoga pojma vrlo je sklona #3.

42:3 “Napuklu trsku...”

tamni goreći stijenj” Ovo opisuje službu sućuti, razumijevanja, i strpljenja onima koji su bili ranjeni i iscrpljeni (usp. Iz 57:15).

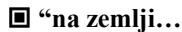

NASB, NRSV, NJB
NKJV, LXX
JPSOA

“vjerno”
“istinu”
“istinski put”

Hebrejski korijen je נחם (BDB 52) i pojavljuje se jedino ovdje. UBS *Text Project* daje ocjenu “A” za “istinu” a ne “za narode” (usp. NEB). I “istinu” i “vjeran” semantički je raspon korijenskoga značenja.

42:4 “Sve dok...” Ovo izgleda podrazumijeva da će se “slamanje” (tj. Iz 52:13 - 53:12) dogoditi ali u određeno vrijeme.

“na zemlji...”
Obalne zemlje” Ovo je usporedni odnos, i, prema tome, to su istoznačnice. To je ponovno upućivanje na poganske narode. Vidjeti bilješku u Knjizi proroka Izaije 41:1.5.

NASB (AŽURIRANI) TEKST: 42:5-9

⁵Ovako govori Bog GOSPODIN,
Koji stvori nebesa i razape ih,
Koji je rasprostro zemlju i njen plod,
Koji daje dah ljudima što žive na njoj
I duha onima koji hodaju po njoj:
⁶“Ja sam GOSPODIN, Ja sam Te pozvao u pravednosti,
Ja ću Tebe i držati rukom i čuvati Te,
Ja ću odrediti Tebe kao savez ljudima,
Kao svjetlo narodima,
⁷Da otvoriš slijepima oči,
Da izvedeš zatvorenike iz tamnice
I one koji prebivaju u tami iz zatvora.
⁸Ja sam GOSPODIN, to je Moje ime;
Ja neću dati Svoju slavu drugome,
Niti Moju hvalu izrezbarenim kipovima.
⁹Gle, prijašnje stvari moraju se dogoditi,
Sad Ja objavljujem nove stvari;
Prije negoli one postanu Ja *ih* obznanjujem vama.”

42:5-9 Ovaj je dio vrlo sličan Knjizi proroka Izaije 40:12-17, što naglašava YHWH-u kao Stvoritelja i Suverena fizičkoga Stvorenja.

42:5 “Bog GOSPODIN” Ovo su dva Imena za Božanstvo ([vidjeti Posebnu temu u Iz 40:1: Imena za Božanstvo](#)):

1. *El* – opće Ime za Božanstvo u Drevnome Bliskom Istoku (BDB 42). Ovdje ono ima ODREĐENI ČLAN
2. YHWH – zavjetno Ime za Božanstvo od GLAGOLA “biti” (BDB 217).

▣ “stvori” Ovaj GLAGOL (BDB 135, KB 153, *Qal* AKTIVNI PARTICIP) korišten je jedinstveno za Božje stvaranje (usp. Post 1:1).

▣ “nebesa” [Vidjeti Posebnu temu dolje: Nebo.](#)

POSEBNA TEMA: NEBO

Hebrejski pojam (BDB 1029, preveden kao “nebo”, “podneblje”, “nebeski svod”, “zrak”, može uputiti na nekoliko stvari (tj. nizove svodova ili sfera Stvorenja):

1. u Knjizi Postanka 1:8-20 upućuje na atmosferu iznad Zemlje gdje su se kretali oblaci i letjele ptice
2. ovaj svod (usp. Post 1:6.20; Iz 40:22; 42:5) iznad Zemlje jeste onaj iz kojega Bog šalje kišu (tj. “prozori neba”, usp. Ps 78:23-29; Mal 3:10 ili “nebeski vodeni mjehovi /posude”, usp. Job 38:37)

3. ovaj svod je onaj gdje obitavaju zvijezde i kreću se planete (dvodimenzionalan). To može upućivati na čitav stvoreni svemir (desetke milijardi galaksija)
4. iznad toga svoda prebivalište je Božje (tj. treće ili sedmo Nebo). To je najviše Nebo (npr. Pnz 10:14; 1. Kr 8:27.30.32; Ps 2:4; 148:4; Iz 66:1)
5. teološki naglasci:
 - a. Bog je Stvoritelj svega
 - b. On nadzire Stvorenje (tj. svjetlo i tamu, kišu i sušu)
 - c. On stvara i smješta nebeska svjetlila (Sunce, Mjesec, zvijezde, planete, komete)
 - d. postoje sfere ili kraljevine stvarnosti:
 - 1) Zemlja
 - 2) iznad Zemlje
 - 3) nevidljive /anđeoske (usp. Kol 1:16)
 - 4) Božja prisutnost i prebivalište
 - e. oni su svi povezani i nadzirani Njegovom voljom.

NASB
NKJV, NRSV
TEV
NJB
JPSOA

“plod”
“ono što proizlazi od nje”
“sve što živi tamo”
“ono što proizlazi od nje”
“što ona donosi”

Pojam (KB 993) ima dva smjera:

1. biljke – Knjiga o Jobu 31:8; Knjiga proroka Izaije 34:1; 42:5
2. ljudi (metafora potomaka) – Knjiga o Jobu 5:25; 21:8; 27:14; Knjiga proroka Izaije 22:24; 44:3; 48:19; 61:9; 65:23.

Zabilježite nizove “Tko”:

1. stvorio nebesa
2. razapeo ih
3. rasprostro Zemlju
4. rasprostro njen plod
5. daje “dah” (*nefeš*, BDB 675) ljudima na njoj
6. daje “duha” (*ruah*, BDB 924) onima koji hodaju po njoj.

Ako su oni zamišljeni da oblikuju kariku kao Knjiga Postanka 1, onda su biljke vjerojatno značenje. Ako su oni vrsta istoznačnoga paralelizma onda su ljudi žarište. Život, a ne samo tvar, od YHWH je. On je vječno-živi, jedino-živući Bog!

42:6-7 Ovi stihovi opisuju ono što YHWH radi za Svoj zavjetni narod. On ih je odabrao za svrhu ([vidjeti Posebnu temu u Iz 40:15-17: YHWH-in vječni iskupiteljski naum](#)):

1. pozvao (BDB 894, KB 1128, *Qal* PERFEKT) ih je u pravednosti
2. držao ih je rukom (BDB 304, KB 302, *Hiphil* JUSIV)
3. bdjeo je nad njima (BDB 665, KB 718, *Qal* IMPERFEKT)
4. odredio ih je kao zavjetni narod (BDB 678, KB 733, *Qal* IMPERFEKT):
 - a. kao svjetlo narodima (vidjeti punu bilješku u Iz 45:22)
 - b. da otvore slijepima oči
 - c. da izvedu zatvorenike.

Abrahamovo sjeme bilo je oboje:

1. i kraljevstvo svećeništva
2. i Kralj /Svećenik (Mesija, usp. Ps 110)

koje je došlo kako bi oslobodilo svijet od tame i zatvora grijeha (Post 3).

Postoji neka sumnja o hebrejskome korijenu pod #3:

1. zaštita (רצן BDB 665) - NASB, NKJV, NRSV
2. oblik (רצי BDB 427) - NJB, JPSOA, REB.

Zabilježite što će Mesija /Sluga provesti:

1. vlast u pravednosti (usp. Iz 9:6-7; 11:3-4)
2. kraljevinu širom svijeta (usp. Iz 45:22; 49:6; 52:10; Mih 5:4)
3. otvoriti slijepima oči (usp. Iz 29:18; 32:3; 35:5)
4. osloboditi zatvorenike (usp. Iz 61:1).

42:8 “Ja sam GOSPODIN, to je Moje ime” Ovo je zavjetno Ime Boga. [Vidjeti Posebnu temu u Knjizi proroka Izaije 40:1: “Ime” YHWH.](#)

▣ **“Svoju slavu”** Ovo je težak pojam (BDB 458) za odrediti. U Knjizi proroka Izaije 6:3 ona ispunjava čitavu Zemlju. U Izaiji 40:5 ona će biti otkrivena čitavoj Zemlji. U stanovitome smislu ona predstavlja YHWH-inu osobnu prisutnost.

U NZ-u YHWH-ina slava u potpunosti je otkrivena u osobi Mesije, Isusa (usp. Iv 1:14; 11:4.40; 17:4).

[Vidjeti Posebnu temu u Knjizi proroka Izaije 40:5: Slava \(*kabod*\) \(SZ\).](#)

▣ **“Ja neću dati Svoju slavu drugome”** Vidjeti Knjigu proroka Izaije 40:18-26, što govori o YHWH-inoj stvarnosti i ne-stvarnosti idola.

42:9-10 “nove stvari...

novu pjesmu” Pojam “nove /nova” (BDB 294) ponavljana je tema u Knjizi proroka Izaije 43:19; 48:6; 62:2; 65:17; 66:22 i također u NZ-noj Knjizi Otkrivenja. Vidjeti punu bilješku u Izaija 62:2.

42:9 “Prije negoli one postanu Ja ih obznanjujem vama” Ovo se također vraća unatrag u Knjigu proroka Izaije 40:18-26, gdje YHWH pita idole neka prorokuju kako bi pokazali svoju stvarnost i oni to nisu mogli, ali YHWH može!

NASB (AŽURIRANI) TEKST: 42:10-13

- ¹⁰**Pjevajte GOSPODINU novu pjesmu,
Pjevajte Njegovu hvalu s kraja zemlje!
Vi koji silazite k moru, i sve što je u njemu.
Vi otoci, i oni koji obitavaju na njima.**
- ¹¹**Neka pustinja i njeni gradovi podignu svoje glasove,
Naselja gdje Kedar stanuje.
Neka žitelji Sele pjevaju glasno,
Neka oni kliču od radosti s vrhova planina.**
- ¹²**Neka oni daju slavu GOSPODINU
I obznanjuju Njegovu hvalu u obalnim zemljama.**
- ¹³**GOSPODIN će izaći kao ratnik,
On će probuditi Svoju revnost kao ratni brod.
On će izreći poklik, da, On će podići ratni poklik.
On će nadvladati Svoje neprijatelje.**

42:10-13 Ovi stihovi usporedni su sa sveopćim naglaskom “Obalne zemlje” Knjige proroka Izaije 41:1. Pogani željno čekaju na svjetlo (tj. Iz 2:2-4; 40:4.5.6; 49:6).

Za one koji traže svjetlo, YHWH je utočište i pomoć (Iz 42:6-7), ali za one koji prijanjaju uz idole On je ratnik (Iz 42:13)!

▣ Postoji nekoliko zapovijedi u ovim stihovima:

1. “Pjevajte” - BDB 1010, KB 1479, *Qal* IMPERATIV, Knjiga proroka Izaije 42:10
2. “podignu svoje glasove” - BDB 669, KB 724, *Qal* IMPERFEKT upotrijebljen u ZAPOVJEDNOME smislu, Knjiga proroka Izaije 42:11
3. “pjevaju glasno” - BDB 943, KB 1247, *Qal* IMPERFEKT upotrijebljen u ZAPOVJEDNOME smislu, Knjiga proroka Izaije 42:11

4. “kliču od radosti” - BDB 846, KB 1011, *Qal* IMPERFEKT upotrijebljen u ZAPOVJEDNOME smislu, Knjiga proroka Izaije 42:11
5. “daju slavu” - BDB 962, KB 1321, *Qal* IMPERFEKT upotrijebljen u ZAPOVJEDNOME smislu, Knjiga proroka Izaije 42:12
6. “obznanjaju” - BDB 619, KB 665, *Hiphil* IMPERFEKT upotrijebljen u ZAPOVJEDNOME smislu, Knjiga proroka Izaije 42:12.

42:10 Zadnja dva retka Knjige proroka Izaije 42:10 upućuju na neku skupinu kao “obalne zemlje” iz Izaije 41:1 (usp. Iz 42:12b):

1. “Vi koji silazite k moru”
2. “Vi otoci”.

42:11 “Kedar” Ovo (BDB 871) moguće upućuje na arapske narode. Hebrejski korijen može upućivati na:

1. nomadska arapska plemena - Knjiga proroka Izaije 21:16; 42:11; 60:7; Jeremija 2:10; 49:28; Ezekiel 27:21
2. potomstvo Jišmaela – Knjiga Postanka 25:13; 1. Ljetopisa 1:29.

▣ **“Sela” [Sela]** Ovo znači “Stijena” (BDB 709). To moguće upućuje na Petru, glavni grad Edoma (BDB 701, usp. Iz 16:1).

▣ **“pjevaju glasno...**

kliču od radosti” Zbog čega se oni raduju? Slava YHWH-ina došla je k njima (Iz 42:12a). Svjetlo je došlo narodima (Iz 42:6d). To svjetlo je zavjetni narod i njihova spoznaja YHWH!

42:13 Ovo opisuje u vojnim pojmovima Gospodinov napad protiv idolopokloničkih naroda što se suprote Njegovoj volji i povratku Njegova naroda:

1. On “će izaći kao ratnik”
2. “On će probuditi *Svoju* revnost kao ratni brod”
3. “On će izreći poklik”
4. “On će podići ratni poklik”
5. “On će nadvladati Svoje neprijatelje” (tj. idolopoklonike, usp. Iz 42:17).

Pojam “revnost” (BDB 888) također je upotrijebljen u Knjizi proroka Izaije 9:7; 26:11; 37:32; 59:17 kako bi pokazao YHWH-ina namjeravana djelovanja što osiguravaju pobjedu!

NASB (AŽURIRANI) TEKST: 42:14-17

¹⁴“Ja sam šutio dugo vremena,
Ja sam ostao miran i obuzdao sam Sebe.
Sad kao žena u trudovima Ja ću stenjati,
Ja ću i dahtati i uzdisati.

¹⁵Ja ću poharati planine i bregove
I isušiti sve njihovo raslinje;
Ja ću pretvoriti rijeke u obalne zemlje
I isušiti jezerca.

¹⁶Ja ću povesti slijepu putem kojeg oni ne poznaju,
Po cestama koje oni ne poznaju Ja ću ih voditi.
Ja ću pretvoriti tminu u svjetlo pred njima
I neravna mjesta u ravnice.
Ovo su stvari što ću Ja učiniti,
I Ja ih neću ostaviti neučinjenima.”

¹⁷Oni će biti odbačeni i biti potpuno posramljeni,
Koji se pouzdaju u idole,
Koji kažu lijevanim kipovima:
“Vi ste naši bogovi.”

42:14 Ovo moguće upućuje na razdoblje izgnanstva. YHWH je podnosio izgnanstvo Svoga zavjetnoga naroda s dubokim emocijama:

1. “Ja sam šutio dugo vremena”
2. “Ja sam ostao miran i obuzdao sam Sebe”
3. Ja sam čekao u mucu kao žena u trudovima:
 - a. u stenjanju (BDB 821, KB 949)
 - b. u dahtanju (BDB 983, KB 1375)
 - c. u uzdisanju (BDB 675, KB 730).

42:15-16 YHWH opisuje Svoju pomoć za povratak zavjetnoga naroda:

1. stih 15 je metafora o pripremanju glatkoga i poravnatoga glavnoga puta za povratak (također Iz 42:16d)
2. stih 16a-c opisuje Njegovu skrb za povratnike
3. stih 16e-f opisuje YHWH-inu nesumnjivu predanost djelovanju (dva *Qal* PERFEKTA).

42:17 Ovo nastavlja YHWH-ino odbacivanje i osuđivanje idolatrije (tj. Iz 1:28-31; 44:9-11; 45:16).

NASB (AŽURIRANI) TEKST: 42:18-22

¹⁸Slušajte, vi gluhi!

I pogledajte, vi slijepi, da biste mogli vidjeti.

¹⁹Tko je slijep ako ne Moj sluga,

Ili tako gluh kao Moj glasnik koga Ja poslah?

Tko je tako slijep kao sluga GOSPODINOV?

²⁰Vi ste vidjeli mnoge stvari, ali vi niste opazili *njih*;

Vaše uši su otvorene, ali nitko ne čuje.

²¹GOSPODIN bijaše zadovoljan radi Svoje pravednosti

Da učini zakon velikim i dičnim.

²²Ali ovo je narod opljačkan i oplijenjen;

Svi su od njih uhvaćeni u pećine,

Ili skriveni u zatvore;

Oni su postali grabež bez ikoga da oslobodi *njih*,

I plijen, bez ikoga da kaže: “Vratite *ih*!”

42:18-22 Ova kitica opisuje zavjetni narod. Šok je taj što su oni također postali idolopoklonici! Ipak oni su imali čak više odgovornosti za svoje duhovno stanje jer su imali:

1. patrijarhe
2. Saveze
3. obećanja (usp. Rim 9:4-5).

Oni koji su morali donijeti svjetlo narodima u tmini sami su postali tmina! Oni su sažetak prokletstva Knjige proroka Izaije 6:9-10, ali postojala je nada u Izaiji 35:5!

42:18 Zabilježite dva IMPERATIVA:

1. “Slušajte” - BDB 1033, KB 1570, *Qal* IMPERATIV
2. “pogledajte” - BDB 613, KB 661, *Hiphil* IMPERATIV.

▣ “gluhi...

slijepi” Ove se riječi pojavljuju nekoliko puta u ovome okviru i one su smjeranje na Knjigu proroka Izaije 6:9-10.

42:19 Zabilježite usporednicu između naslova: (1) “Moj Sluga”, redak 1; (2) “Moj glasnik”, redak 2; i (3) “sluga GOSPODINOV” u retku 4. Također zabilježite trostruko ponavljanje “slijepi” (BDB 734). Ironija jeste ta da je “slijepi” opisan kao:

NASB
NKJV

“on koji je u miru *sa Mnom*”
“on koji je savršen”

NRSV "moj posvećeni"
JPSOA "odabranik"
REB "onaj koji ima pouzdanje"

Hebrejska riječ מַלְאָךְ (BDB 1023, KB 1532, DVOJNI PARTICIP) neizvjesna je. Postojalo je nekoliko teorija. Izgleda kako to:

1. mora biti usporednica s drugim naslovima za Izraela (vidjeti gore)
2. jeste naslov što je pokazivao kako je daleko bio Izrael od svoga poziva i istinskoga sebe.

42:20 Postoji očiti paralelizam između dva dijela retka 1 (povezano s uvidom) i retka 2 (povezano sa slušanjem).

Prvi par jeste onaj kojeg su sastavljači MT-a identificirali kao inačicu:

1. MT ima "vidjeti", *Qal* INFINITIVNI APSOLUT (*qere*)
2. židovski znanstvenici predlagali su "vidio si", *Qal* PERFEKT (*ketiv*, također u Svicima s Mrtvoga mora).

42:21 Poteškoća s Izraelom nije bio Božji Zakon nego Izraelova nesposobnost da ga provede! Pad je utjecao na sve ljude (usp. Iz 42:22; tj. Ez 36:22-38). Izraelov grijeh imao je posljedice! Novi savez Knjige proroka Jeremije 31:31-34 morao je značiti odgovor ovoj ljudskoj nesposobnosti (usp. Iz 42:23-25).

42:22

NASB, NJB "u pećine"
NKJV, NRSV, JPSOA "u rupe"

MT ima "mladi ljudi" (BDB 104), ali okvir podrazumijeva sličan oblik "u rupe" (BDB 359):

1. בְּחֹרִים – mladi ljudi
2. בְּרוּעִים – u rupe.

Okvir, okvir, okvir je ključan! Hebrejski paralelizam u poeziji ključan je u tumačenju!

NASB (AŽURIRANI) TEKST: 42:23-25

²³Tko će među vama slušati ovo?

Tko će se obazreti i slušati ubuduće?

²⁴Tko preda Jakova za plijen, i Izraela pljačkašima?

Ne bijaše li to GOSPODIN, protiv kojeg smo griješili,

I po čijim putovima oni ne bijahu voljni hodati,

I čiji zakon oni nisu poslušali?

²⁵Tako On izli na njega žar Svoga bijesa

I razjarenost bitke;

I postavi ga zapaljenog sve uokolo,

Ipak on nije shvatio to;

I to spali njega, ali on ne obrati pozornost.

42:24 "hodati" Ovo je korišteno u Bibliji za pokazivanje kako je biblijska vjera predanost načinu života, a ne samoj teologiji. To je moguće izvor ranoga naslova o kršćanstvu u Djelima apostolskim, "Put" (usp. Djela 9:2; 19:9.23; 22:4; 24:14.22; i Iv 14:6).

PITANJA ZA RASPRAVU

Ovaj komentar je vodič za proučavanje, što znači da ste odgovorni za vaše vlastito tumačenje Biblije. Svaki od nas mora hodati u svjetlu kojeg imamo. Prvenstvo u tumačenju imate vi, Biblija, i Sveti Duh. Sad to ne morate prepustiti komentatoru.

Ova pitanja za raspravu predviđena su da vam pomognu promišljati kroz glavne teme ovoga odjeljka Knjige. Ona su napravljena da budu misaono-nametljiva, ne konačna.

1. Zašto su Izrael i Juda trebali ovu poruku tako nužno? (usp. Iz 40:27)
2. Zašto je Božja snaga naglašena?
3. Upućuje li naslov "Moj Sluga" na Židove ili na Mesiju?
4. Zašto su brojna upućivanja na uključivanje pogana toliko važna u ovome odlomku?
5. Zašto je Bog odabrao Židove?

IZAIJA 43

PODJELA NA ODLOMKE U SUVREMENIM PRIJEVODIMA

NASB	NKJV	NRSV	TEV	NJB
Izrael iskupljen	Iskupitelj Izraela	Izrael, slijep i gluhi (42:18 - 43:7)	Božje obećanje za izbavljenje Njegova naroda	Bog, Izraelov Zaštitnik i Osloboditelj
43:1-7 (1-7)	43:1-7 (1-7)	43:1-7 (1-7)	43:1-5a (1-5a)	43:1-7 (1-7)
Izrael je Božji svjedok		Sluga Izrael je Gospodinov svjedok	43:5b-7 (5b-7)	
43:8-13 (8-13)	43:8-13 (8-13)	43:8-13 (8-13)	Izrael je Gospodinov svjedok	Jahve jedini jeste Bog
			43:8-9 (8-9)	43:8-12a (8-12a)
			43:10 (10)	
			43:11-13 (11-13)	
Babilon mora biti uništen		iskupljenje i obnova Izraela (43:14 - 44:5)	bijeg iz Babilona	43:12b-13 (12b-13)
43:14-21 (14-21)	43:14-15 (14-15)	43:14-21 (14-21)		protiv Babilona
	43:16-21 (16-21)		43:14-15 (14-15)	43:14-15 (14-15)
				čudo Novoga izlaska
			43:16-17 (16-17)	43:16-17 (16-17)
			43:18-21 (18-21)	
nedostaci Izraela	raspravljanje s nevjernim Izraelom		Izraelov grijeh	Izraelova nezahvalnost
43:22-24 (22-24)	43:22-24 (22-24)	43:22-24 (22-24)		43:22-28 (22-28)
43:25-28 (25-28)	43:25-28 (25-28)	43:25-28 (25-28)		
			43:26-28 (26-28)	

ČITANJE KRUG TRI (vidjeti Vodič dobrog biblijskoga čitanja) SLIJEĐENJE IZVORNE AUTOROVE NAKANE NA RAZINI ODLOMKA

Ovaj komentar je vodič za proučavanje, što znači da ste odgovorni za vaše vlastito tumačenje Biblije. Svaki od nas mora hodati u svjetlu kojeg imamo. Prvenstvo u tumačenju imate vi, Biblija, i Sveti Duh. Sad to ne morate prepustiti komentatoru.

Pročitajte odlomak odjednom. Odredite subjekte (čitanje kruga #3, str. xiv.). Usporedite vašu podjelu subjekta s pet suvremenih prijevoda navedenih gore. Podjela na odlomke nije nadahnuta, ali ona je ključ za slijeđenje izvorne autorove nakane, što je srce tumačenja. Svaki odlomak ima jedan i samo jedan subjekt.

1. Prvi odlomak
2. Drugi odlomak
3. Treći odlomak
4. I tako dalje.

OKVIRNI UVIDI

- A. Izraelov jedinstveni položaj kao YHWH-in zavjetni narod jasno je otkriven u Knjizi proroka Izaije 43:1-7:
 1. On ih je oblikovao, Knjiga proroka Izaije 43:1.7
 2. On ih je iskupio, Knjiga proroka Izaije 43:1
 3. On ih je pozvao Svojim Imenom, Knjiga proroka Izaije 43:1.7
 4. On ih je zaštitio, Knjiga proroka Izaije 43:2
 5. On je njihov zavjetni Bog, Knjiga proroka Izaije 43:3
 6. oni su dragocjeni u Njegovu pogledu, Knjiga proroka Izaije 43:4
 7. On ih je prihvatio, Knjiga proroka Izaije 43:4
 8. On ih je ljubio, Knjiga proroka Izaije 43:4
 9. On je s njima, Knjiga proroka Izaije 43:5.
- B. YHWH ih želi upotrijebiti kako bi otkrio Sebe Sâmog narodima, Knjiga proroka Izaije 43:8-10 (posebice Iz 43:10c).
- C. Stihovi 10d-f - 13 teološka su potvrda YHWH-ine jedinstvenosti. [Vidjeti Posebnu temu u Knjizi proroka Izaije 40:14: Monoteizam.](#)
- D. YHWH će dovesti Svoj narod natrag iz izgnanstva (Iz 43:5-6.14.16.19-20):
 1. kroz Kira II.
 2. konačno kroz Mesiju.
- E. YHWH će iskupiti Izraela čak iako to oni nisu zavrijedili (usp. Iz 43:22-24).
- F. YHWH kao Izraelov Iskupitelj žarište je ovoga poglavlja (usp. Iz 43:1.3.11.14.25-26). YHWH djeluje zbog toga kakav On jeste i za Svoje svrhe. Izrael je dragocjeno oruđe u ruci Božjoj za sveopće iskupljenje.
- G. Imena korištena za Boga u poglavlju 43 ([vidjeti Posebnu temu u Iz 40:1: Imena za Božanstvo](#)):
 1. **“GOSPODIN”** (Iz 43:1.3.11.14) YHWH – zavjetno Ime za Boga (usp. Izl 3:14), “Ja Jesam”, oblik je hebrejskoga GLAGOLA “biti”
 2. **“Bog”** (Iz 43:3; “*El*” u Iz 43:13) *Elohim* –ovo je MNOŽINA riječi. Rabini kažu da je YHWH Božje Ime za milosrđe, dok se *Elohim* bavi svijetom općenito (tj. Stvoritelj, Održavatelj). Ova dva imena za Boga najuobičajenija su u SZ-u
 3. **“Svetac Izraelov”** (Iz 43:3.15) – ovaj naslov izražava Božju čistoću i transcendentnost (vidjeti bilješku u Iz 40:25)
 4. **“Spasitelj”** (Iz 43:3.11.12) *Yasha* – ovo je oblik istoga korijena kao Jošua i Isus. Temeljno značenje je “biti sveobuhvatan” ili “prostran” (usp. Iz 19:20; 45:15.21; 49:26; 60:16; 63:8)
 5. **“Iskupitelj”** (Iz 43:14) – ovo je oblik istoga korijena kao *Go’el*, rođak iskupitelj ili osvetnik (usp. Ruta 4:4.6). Taj pojam opisuje Boga kao našega bliskog rođaka (usp. Iz 41:14; 44:6.24; 47:4; 48:17; 49:7.26; 54:5.8; 59:20; 60:16; 63:16). To je još jedan primjer osobnoga odnosa s nama. Drugi primjeri su Bog kao roditelj ili muž

6. “**Stvoritelj**” (Iz 43:15) - YHWH Stvoritelj (usp. Iz 40:28) također je osobit zavjetni Bog Izraela. Ovo je (GLAGOL *bara*, usp. Iz 43:1) uobičajena tema (usp. Iz 40 - 66)
7. “**Kralj**” (Iz 43:15) – Bog je istinski Kralj Izraela. Zemaljski kralj tek je Njegov predstavnik (usp. 1. Sam 8).

PROUČAVANJE RIJEČI I IZRIČAJA

NASB (AŽURIRANI) TEKST: 43:1-7

¹Ali sad, ovako govori GOSPODIN, tvoj Stvoritelj, o Jakove,
I On koji te oblikova, o Izraele:
“Nemoj se bojati, jer Ja sam iskupio tebe;
Ja sam te pozvao po imenu; ti si Moj!
²Kad prelaziš preko voda, Ja ću biti s tobom;
I preko rijeka, one neće preplaviti tebe.
Kad hodaš preko vatre, ti nećeš biti spržen,
Niti će te plamen opeći.
³Jer Ja sam GOSPODIN tvoj Bog,
Svetac Izraelov, tvoj Spasitelj;
Ja sam dao Egipat kao tvoj otkup,
Kuš i Šebu umjesto tebe.
⁴Budući si ti dragocjen u Mome pogledu,
Budući si ti čestit i Ja te ljubim,
Ja ću dati *druge* ljude umjesto tebe i *druge* narode u zamjenu za tvoj život.
⁵Nemoj se bojati, jer Ja sam s tobom;
Ja ću dovesti tvoje potomstvo s istoka,
I skupiti te sa zapada.
⁶Ja ću reći sjeveru: ‘Predaj *ih!*’
I jugu: ‘Nemoj *ih* zadržavati.’
Dovedi Moje sinova izdaleka
I Moje kćeri s krajeva zemlje,
⁷Svakoga tko je nazvan Mojim imenom,
I koga sam ja stvorio za Svoju slavu,
Koga sam Ja oblikovao, čak koga sam načinio.”

43:1 “GOSPODIN” Ovo je oblik riječi YHWH. U Knjizi Izlaska 3:14 to je prevedeno “Ja Jesam”. Taj je oblik iz hebrejskoga GLAGOLA “biti”. [Vidjeti Posebnu temu u Knjizi proroka Izaije 40:1: Imena za Božanstvo.](#)

▣ **“tvoj Stvoritelj”** Ovo je *Qal* PARTICIP (BDB 135, KB 153). To je uobičajena tema kroz Pjesme o Sluzi. Ovdje to upućuje na ustroj naroda (usp. Post 12; 15; 22).

Drugi redak poglavlja 43 ima usporedni GLAGOL “oblikova” (BDB 427, KB 428, *Qal* PARTICIPI, usp. Iz 43:21; 44:2.21.24). YHWH nije bio samo Stvoritelj fizičke kraljevine nego i zavjetnoga naroda (usp. Post 12; 15; 18; 22).

▣ **“o Jakove...”**

o Izraele” Ova dva VOKATIVA upućuju na skupni zavjetni narod, sjeme Abrahama.

▣ **“Nemoj se bojati”** Ovo je zapovijed (BDB 431, KB 432, *Qal* IMPERFEKT upotrijebljen u ZAPOVJEDNOME smislu). To je toliko česta Božja riječ za Njegov narod, posebno nakon izgnanstva i uništenje Jeruzalema i Hrama (usp. Iz 40:9; 41:10.13.14; 44:2; 54:4).

▣ **“iskupio”** [Vidjeti Posebnu temu u Knjizi proroka Izaije 41:14: Otkupnina /iskupljenje.](#)

▣ **“Ja sam te pozvao po imenu”** Ovo (i “iskupio” i “pozvao” su *Qal* PERFEKTI) upućuje na Božji odabir Izraela (usp. Iz 43:7; 45:3-4). To je bio poseban poziv kroz Abrahama (usp. Post 12; 15; 18; 22).

▣ **“ti si Moj”** Vidjeti Knjigu proroka Izaije 43:21 i Izlazak 19:5-6. Izrael je bio jedinstven YHWH-in narod.

**43:2 “voda...
vatre...
plamen”**

Ovo je tako predivan tekst! Ovi su pojmovi upotrijebljeni kao metafore za poteškoće, strahove, i dušmanine!

▣ **“ću biti s tobom”** Ovo je Božje najveće obećanje (tj. Njegova osobna prisutnost, usp. Iz 43:5; Pnz 31:6.8; Ps 23:4; Mt 28:20).

▣ **“Niti će te plamen opeći”** Za takav primjer vidjeti Knjigu proroka Daniela 3.

43:3 “Spasitelj” Značenje ove osnove korijena može biti prevedeno “biti širok /sveobuhvatan” (BDB 446, KB 448). Imena Jošua i Isus utemeljena su na ovome korijenu.

▣ **“otkup”** Ovo govori o visokoj cijeni iskupljenja ([vidjeti Posebnu temu u Iz 41:14: Otkupnina /iskupljenje](#)). Objekt ovoga stiha izgleda kako moraju biti osvajanja Kira II.

43:4 Postoji očita usporednica između:

1. Knjiga proroka Izaije 43:3 – otkup što uključuje Egipat, Kuš, i Šebu umjesto Izraela
2. Knjiga proroka Izaije 43:4 – otkup što uključuje:
 - a. druge ljude
 - b. druge narode.

UBS *Text Project* (str. 111) daje drugu mogućnost (tj. Asirija ... Edom), što je nađeno u REB. Ta je promjena moguća bez promjene suglasnika. Međutim, UBS *Text Project* ocjenjuje mogućnost #1 kao A (vrlo visoka vjerojatnost).

Stihovi 3 i 4 književan su način pokazivanja YHWH-ine velike ljubavi za Izraela i Njegovu voljnost za Kirove vojne pobjede kako bi se osigurao Izraelov povratak u Palestinu.

43: 5-7 Ovo upućuje na povratak iz babilonskoga sužanjstva odobrenoga proglasom Kira II.

**43:7 “nazvan...
stvorio...
oblikovao...
načinio”**

Bog je imao svrhu za Izraela (usp. Iz 43:10; Post 12:1-3; Izl 19:5-6). [Vidjeti Posebnu temu u Knjizi proroka Izaije 40:15-17: YHWH-in vječni iskupiteljski naum.](#)

NASB (AŽURIRANI) TEKST: 43:8-13

⁸Izvedi ljude koji su slijepi, čak premda imaju oči,
I gluhi, čak premda imaju uši.

⁹Svi narodi okupili su se zajedno
Tako da ljudi mogu biti skupljeni.

Tko među njima može navijestiti ovo
I objaviti nam prijašnje stvari?

Pustite im neka predstave svoje svjedoke tako da mogu biti opravdani,
Ili neka čuju i kažu: “To je istina.

¹⁰Ti si Moj svjedok”, objavljuje GOSPODIN,
“I Moj sluga kojeg sam Ja odabrao,
Tako da možete znati i vjerovati Meni

I razumjeti da Ja sam On.

Prije Mene nije bio nijedan Bog načinjen,

I neće biti nijednoga poslije Mene.

¹¹**Ja, štoviše Ja, jesam GOSPODIN,**

I nema spasitelja osim Mene.

¹²**Ja sam taj koji sam navijestio i spasio i objavio,**

I nije bilo tuđega *boga* među vama;

Tako vi ste Moji svjedoci”, objavljuje GOSPODIN,

“I Ja sam Bog.

¹³**Čak od vječnosti Ja sam On,**

I nema nikoga koji može osloboditi iz Moje ruke;

Ja činim i tko može preokrenuti to?”

43:8 “Ijude koji su slijepi” Ovo je bilo zbog njihove neprekidne nevjere i zavjetne neposlušnosti (usp. Iz 6:9-10 i 42:18-22).

43:9 Postoje nizovi *Qal* IMPERFEKTA upotrijebljenih kao JUSIVI (usp. NRSV i NJB: “pustite ih /neka...”):

1. neka dovedu svoje svjedoke (BDB 678, KB 733)
2. neka se opravdaju (BDB 842, KB 1003)
3. neka čuju (BDB 1033, KB 1570)
4. neka kažu (BDB 55, KB 65).

Narodi, kao idoli u Knjizi proroka Izaije 40, ne znaju budućnost. Jedino YHWH drži vrijeme i povijest u Svojoj ruci. On će koristiti Izraela kako bi otkrio Sebe i konačno On će koristiti Mesiju, Svoga posebnoga Slugu.

43:10-13 Zabilježite izražene mnoge načine YHWH-ine jedinstvenosti, sile, i vječnosti:

1. On želi ljude, stvorene u Njegovoj slici, da:
 - a. znaju (BDB 393, KB 390, *Qal* IMPERFEKT)
 - b. vjeruju (BDB 52, KB 63, *Hiphil* IMPERFEKT)
 - c. razumiju (BDB 106, KB 122, *Qal* IMPERFEKT)
2. On je jedini Bog ([vidjeti Posebnu temu u Iz 40:14: Monoteizam](#)):
 - a. Ja sam On, Knjiga proroka Izaije 43:10.11.12.13
 - b. prije Mene nije bio nijedan Bog načinjen, Knjiga proroka Izaije 43:10
 - c. nakon Mene niti jedan Bog neće biti oblikovan, Knjiga proroka Izaije 43:10
 - d. nema spasitelja osim Mene, Knjiga proroka Izaije 43:11
3. On djeluje (svi *Hiphil* PERFEKTI):
 - a. On je govorio (BDB 616, KB 665)
 - b. On je spasio (BDB 446, KB 448)
 - c. On je objavio /navijestio (BDB 1033, KB 1570)
4. On je od vječnosti, Knjiga proroka Izaije 43:13a
5. Njegova sila /snaga, Knjiga proroka Izaije 43:13b.c.

Ovo su istine što narodi trebaju spoznati i posvjedočiti, Knjiga proroka Izaije 43:9.

43:10 “Ti si Moj svjedok” Ovo je metaforički za sudsku pozornicu (usp. Iz 43:12; 1:18; 41:21; 44:8; Rim 8:31-39), gdje su okupljeni svi narodi (usp. Iz 43:9).

▣ **“Prije Mene nije bio nijedan Bog”** Ovo upućuje na monoteizam (usp. Iz 43:10-13, [vidjeti Posebnu temu u Iz 40:14: Monoteizam](#)). To je odraženo u Knjizi Izlaska 20:5.

43:13 “vječnosti” Ovo slijedi Septuagintu. MT ima “od dana”.

NASB (AŽURIRANI) TEKST: 43:14-21

¹⁴Ovako govori GOSPODIN tvoj Izbavitelj, Svetac Izraelov:

“Zbog vas Ja sam poslao Babilon,
I oborit ću ih sve kao bjegunce,
Čak Kaldejce, u lađe u kojima se oni vesele.

¹⁵Ja sam GOSPODIN, vaš Svetac,
Stvoritelj Izraela, vaš Kralj.”

¹⁶Ovako govori GOSPODIN,
Koji načini put kroz more
I cestu kroz silne vode,

¹⁷Koji izvede kočiju i konja,
Vojku i moćnoga čovjeka
(Oni će leći zajedno i neće ustati ponovno;
Oni su bili ugašeni i utrnuti kao stijeni):

¹⁸“Nemojte dozivati u sjećanje prijašnje stvari,
Niti promišljati o prošlim stvarima.

¹⁹Gle, Ja ću učiniti nešto novo,
Sad to će nastati;
Nećete li biti pozorni zbog toga?
Ja ću čak napraviti cestu u divljini,
Rijeke u pustinji.

²⁰Zvijeri poljske slavit će Mene,
Čagljevi i nojevi,
Jer Ja sam dao vode u divljini
I rijeke u pustinji,
Da daju piti Mome odabranome narodu.

²¹Narodu kojeg Ja oblikovah za Sebe
Objavit će Moju hvalu.”

43:14 “oborit ću ih sve kao bjegunce” Ovo upućuje na pad Babilona poraženog od Kira II. To nije bila Kirova snaga što je porazila Neo-Babilon nego YHWH-ina snaga i svrha (tj. “zbog tebe”).

Postoji moguća revokalizacija hebrejskih suglasnika:

1. “bjegunce” (NASB, NKJV, NET Biblija)
2. “prepreke” (JPSOA, NRSV, NJB, TEV).

▣ **“Kaldejce”** Herodot (450. g.pr.Kr.), *Hist.* I., koristi ovaj pojam za upućivanje na etničku skupinu (usp. 2. Kr 24:1-4; Dn 5:30) kao i svećeničku klasu (usp. Dn 2:2; 3:8; 4:7; 5:7.11) čija se uporaba vraća unatrag na Kira II. Čak i prije ovoga vremenskog razdoblja asirijski zapisi koriste pojam (BDB 505) u etničkome smislu (usp. R. K. Harrison, *Introduction to the Old Testament*, str. 1113). Također pročitati dobru raspru o mogućnostima zbrke zbog dva slična pojma (tj. *Kal-du* nasuprot *Kasdu*) u *The Expositors Bible Commentary*, tom 7, str. 14-15 ili od Roberta Dick Wilsona, *Studies in the Book of Daniel*, serija 1.

Zbog toga što Knjiga Postanka 11:28 izjavljuje kako je Ur Kaldejski bio dom Teraha i njegove obitelji, Kaldejci su mogli biti etnički semitski (tj. ista rasna skupina kao Hebreji).

▣ Postoji još jedna moguća revokalizacija hebrejskih suglasnika:

1. u brodove (NASB, NKJV)
2. u tužaljku (JPSOA, NRSV, NJB, TEV, REB, NET Biblija)
3. LXX ima “vezane lađe”.

Moguće je da bi Knjiga proroka Izaije 43:14 mogla biti uzeta kao babilonski ljudi misleći da oni nisu mogli pobjeći od perzijske vojske plutajući niz rijeku (tj. Eufkrat) u svojim lađama.

43:15 “vaš Kralj” Ovo je moguće povezano s 2. Knjigom o Samuelu 7.

43:16 Ovo koristi: (1) Izlazak iz Egipta (usp. Iz 43:17; Izl 14 - 15) kao primjer povratka iz Babilona ili (2) YHWH-in nadzor voda kaosa.

43:19 “**Ja ću učiniti nešto novo**” Vidjeti punu bilješku u Knjizi proroka Izaije 62:2.

▣ “**Ja ću čak napraviti cestu u divljini**” Ovo je vrlo uobičajena biblijska tema (usp. Iz 40:1-4).

▣ “**Rijeke**” Svici s Mrtvoga mora imaju “putove” (REB).

43:20 Umjesto prokletstva (usp. Pnz 27 - 29) zvijeri postaju pitome. Priroda cvjeta i rađa u svjetlu YHWH-ine prisutnosti i blagoslova.

NASB (AŽURIRANI) TEKST: 43:22-24

²²“**Ipak Ti nisi pozvao Mene, o Jakove,
Nego si ti postao umoran od Mene, o Izraele.**
²³**Ti nisi doveo k Meni ovce svojih paljenih prinosa,
Niti si Mene častio sa svojim žrtvama.
Ja te nisam obremenio s prinosima,
Niti ti dodijavao s kađenjem.**
²⁴**Ti Mi nisi kupio slatku trsku s novcem,
Niti si Me zasitio sa salom svojim žrtava;
Radije ti si Me obremenio sa svojim grijesima,
Ti si Mi dodijavao sa svojim nepravdama.”**

43:22-24 Ovo nije osuda žrtvovanja općenito nego se radi o krivim pobudama (usp. Jer 7). Svi GLAGOLI su PERFEKTI što pokazuju ustaljen stav ili pobunu.

43:24 “slatku trsku” Ovo upućuje na sveto ulje za pomazanje (usp. Izl 30:23; Jer 6:20).

NASB (AŽURIRANI) TEKST: 43:25-28

²⁵“**Ja, štoviše Ja, jesam onaj koji briše tvoje prijestupe zbog sâmoga Sebe,
I Ja se neću spominjati tvojih grijeha.**
²⁶**Stavi Me u sjećanje, hajdemo obrazložiti naš slučaj zajedno;
Izreci svoj *slučaj*, kako bi ti mogao dokazati pravičnost.**
²⁷**Tvoj je prvi praotac zgriješio,
I tvoji govornici izvršili su prijestup protiv Mene.**
²⁸**Tako Ja ću oskrnuti knezove svetišta,
I izručiti Jakova da bude proklet i Izraela poruzi.**

43:25 “**Ja, štoviše Ja, jesam onaj koji briše tvoje prijestupe zbog sâmoga Sebe**” Božji oprost čin je čiste milosti, ne zasluge (usp. Iz 37:35; 48:9.11; Ez 36:22-38).

▣ “**Ja se neću spominjati tvojih grijeha**” Kad Bog oprost, Bog zaboravlja (usp. Iz 1:18; 38:17; 44:22; Ps 103:12; Mih 7:19). Kakva potrebna istina u svjetlu Sotonovih neprestanih osuđivanja! O milosrđu i milost Božja!

[Vidjeti Posebnu temu dolje: Oprost u Starome zavjetu.](#)

POSEBNA TEMA: OPROST U STAROME ZAVJETU

Ovdje je većina hebrejskih riječi ili idioma što izražavaju Božanski oprost ljudskoga grijeha i pobune:

1. “oprostiti”, “oproštenje”, חָלַם – BDB 699, KB 757, tj. Knjiga Izlaska 34:9; Levitski zakonik 4:20.26. 31.35; 5:10.13.16.18; 6:7; 19:22; Brojevi 14:20; 15:25-28; 30:5.8.12; 1. Kraljevima 8:30.34.36.39.50; Psalam 25:11; 103:3; Knjiga proroka Izaije 55:7; Daniel 9:19; Amos 7:2 (ovaj je pojam uvijek korišten o Bogu, nikad o ljudima)
2. “obrisati”, “izbrisati”, אָשַׁן (vrlo uobičajen GLAGOL s mnogim značenjima) – BDB 669, KB 724, tj. Knjiga Izlaska 23:21; 32:32; 34:7; Brojevi 14:18; Jošua 24:19; Psalam 25:18; 32:1.5; 85:2; 99:8; Knjiga proroka Miheja 7:18
3. “pokriti”, “okajati /izmiriti”, רָפַח – BDB 497, KB 493, tj. vrlo uobičajeno u Levitskome zakoniku; Psalam 65:3; 78:38; 79:9; Knjiga proroka Izaije 6:7; 22:14; Jeremija 18:23; Ezekiel 16:63; Daniel 9:24
4. “izbrisati”, “obrisati”, הָחַם – BDB 562, KB 567, tj. Knjiga Nehemije 4:5; Psalam 51:1.9; Knjiga proroka Izaije 43:25; 44:22; Jeremija 18:23
5. “iscijeliti”, אָפַר – BDB 950, KB 1272, tj. 2. Knjiga Ljetopisa 7:14; Psalam 41:4; 103:3; Knjiga proroka Izaije 6:10; 57:18; Jeremija 3:22; 17:14; 30:17; Hošea 5:13; 14:4
6. “prijeći (preko nečega)”, רָעַע – BDB 716, KB 778, tj. Izreke 19:11; Knjiga proroka Amosa 7:8; 8:2; Mihej 7:18
7. “oprati”, סָבַח – BDB 460, KB 459, tj. Psalam 51:2.7; Knjiga proroka Jeremije 2:22; 4:14
8. “očistiti”, רָהַט – BDB 372, KB 369, tj. Levitski zakonik 16:30; Psalam 51:7; Izreke 20:9; Knjiga proroka Ezekiel 24:13; 36:25
9. “baciti iza leđa”, דָּלַשׁ – BDB 1020, KB 1527, tj. Knjiga proroka Izaije 38:17; Mihej 7:19
10. “pročistiti”, אָטַח – BDB 306, KB 305, tj. Psalam 51:7 (ovaj suzruk o Božanskom očišćenju toga uobičajenoga GLAGOLA, nađen je jedino ovdje)
11. “skriti Svoje lice od”, רָחַט – BDB 711, KB 771, tj. Psalam 51:9
12. “spomeni se” (negativno), רָכַז – BDB 269, KB 269, tj. Knjiga proroka Izaije 43:25
13. “zgaziti” (doslovno “zatomiti”), שָׁבַח – BDB 461, KB 460, tj. Knjiga proroka Miheja 7:19.

43:26 “hajdemo obrazložiti naš slučaj zajedno” Ovo odražava zakonsku metaforu sudske dvorane (usp. Iz 1:18; 41:21; Rim 8:31-39). Taj stih ima nizove zapovijedi suca:

1. stavi Me u sjećanje - BDB 269, KB 269, *Hiphil* IMPERATIV
2. hajdemo obrazložiti naš slučaj zajedno - BDB 1047, KB 1627, *Niphal* KOHORTATIV
3. iznesi svoj slučaj - BDB 707, KB 765, *Piel* IMPERATIV.

43:27 “Tvoj je prvi praotac zgriješio” Doslovno to je “otac”. Može upućivati na Adama ili Jakova ili ikojega židovskog pretka. Ovo pokazuje da je Božja ljubav nezaslužena. SZ ne počiva na podrijetlu grijeha, nego na spoznaji njegove prisutnosti i izopačenosti. Neki rabini, kao Pavao, naglašavaju Knjigu Postanka 3, ali ostali naglašavaju Postanak 6. [Vidjeti Posebnu temu dolje: Pad.](#)

POSEBNA TEMA: PAD (iz Knjige Postanka 3; vidjeti egzegetske bilješke *online* u komentarima Knjige Postanka) u NZ-u

Pad je pogodilo čitavo čovječanstvo kao što je jasno izraženo od Pavla u Poslanici Rimljanima 5:12-21. On razvija svoju teologiju o grješnosti čitavoga ljudstva u Poslanici Rimljanima. Prva točka “dobrih vijesti” Evanđelja jesu loše vijesti o ljudskoj potrebi! Pavao razvija ovo iz Rimljanima 1:18 - 3:18 (sažetak zaključka je Rim 3:19-31). Poslanica Rimljanima opisuje izgubljenost, grješnost, i potrebu svih ljudskih bića:

1. nemoralnih pogana
2. moralnih pogana
3. Židova.

Svatko je odgovoran Bogu zbog:

1. prirodne objave, Poslanica Rimljanima 1:18-23
2. unutarnjega moralnog svjedoka, Poslanica Rimljanima 2:14-16.

Jedan od najstrašnijih ponavljanih izričaja u Poslanici Rimljanima 1 – 3 je: “Bog ih preda” (usp. Rim 1:24.26.28; Ef 4:17-19). Potresna litanija SZ-nih tekstova navedena je u Rimljanima 3:9-18! Ljudi su u dubokoj nevolji, potrebi, i pobuni! Netko ne treba “Spasitelja” sve dok on /ona ne shvati svoju potrebu!

Poslanica Rimljanima 5:12-21 je raspra o Isusu kao drugomu Adamu (usp. 1. Kor 15:21-22.45-49; Fil 2:6-8). Ona daje naglasak na teološku zamisao obojega i pojedinačnoga grijeha i skupne krivnje. Pavlov razvitak pada čovječanstva (i Stvorenja, usp. Rim 8:18-23) u Adamu bio je jedinstven i različit od rabinskoga, dok je njegovo stajalište o skupnosti bilo vrlo slično rabinskome učenju. To je pokazalo Pavlovu sposobnost da pod nadahnućem koristi, ili dopuni, istine što je učio tijekom svoje obuke u Jeruzalemu pod Gamalielom (usp. Djela 22:3).

Doktrina o izvornome grijehu iz Knjige Postanka 3, i od Pavla, bila je razvijena od Augustina i Kalvina. Ona tvrdi da su ljudi rođeni grješni. Često su Psalmi 51:5; 58:3; i Knjiga o Jobu 15:14; 25:4 korišteni kao SZ-ni dokazni tekstovi. Zamjenični teološki položaj da su ljudi moralno i duhovno odgovorni za svoje vlastite odabire i sudbinu bio je razvijen prvo od rabina a potom u crkvi od Pelagija i Arminija. Postoji neki dokaz za njihovo gledište u Ponovljenome zakonu 1:39; Knjizi proroka Izaije 7:15; i Jone 4:11; Evandelju po Ivanu 9:41; 15:22.24; Djelima apostolskim 17:30; Poslanici Rimljanima 4:15. Postisak ovoga teološkoga položaja bio bi taj da su djeca nedužna sve do doba moralne odgovornosti (za rabine to je bilo 13 godina starosti za dječake i 12 godina starosti za djevojčice).

Postoji posredujući položaj u kojem su i prirodna sklonost k zlu i doba moralne odgovornosti oboje istiniti! Zlo nije samo skupno, nego razvijajuće zlo sebičnosti i grijeha (život odvojen od Boga). Pokvarenost ljudstva nije pitanje (usp. Post 6:5.11-12.13; Rim 3:9-18.23), nego kada, kod rođenja ili kasnije u životu?

▣ (43:27) “**govornici**” Ovo je referenca ili na:

1. proroke
2. svećenike
3. političare.

43:28 “Ja ću oskrvnuti knezove svetišta” GLAGOL “oskrvnuti” (BDB 320 III, KB 319, *Piel* IMPERFEKT) može značiti “oskrvnuti”, “okaljati”, ili “uniziti”. NEB i REB lagano mijenjaju hebrejske suglasnike na: “tvoji kneževi okaljaše moje svetište”, što slijedi LXX-u.

Neizvjesno je upućuju li dva GLAGOLA Knjige proroka Izaije 43:28 na prošlost ili na budućnost. Hebrejski tekst povezuje stihove 27 i 28. Stih 28 očito upućuje na prošlost. Većina poglavlja 43 bavi se s YHWH-inim tekućim oslobođenjem Izraela iz izgnanstva. Hebrejska GLAGOLSKA VREMENA ne daju vrijeme, nego samo djelovanje; vrijeme mora biti utvrđeno iz okvira.

▣ “**proklet**” Ovo je oblik riječi *kerem* (BDB 356). Nešto je bilo “sveto”, toliko neiskoristivo od paloga ljudstva, prema tome, to mora biti uništeno. Jedan primjer mogao bi biti Jerihon (usp. Jš 6).

IZAIJA 44:1-23

PODJELA NA ODLOMKE U SUVREMENIM PRIJEVODIMA

NASB	NKJV	NRSV	TEV	NJB
blagoslovi Izraela	Božji blagoslov Izraela	Ješurun	Gospodin je jedini Bog	blagoslov pohranjen za Izraela
44:1-5 (2-5)	44:1-5 (2-5)	44:1-5 (1-5)	44:1-5 (1-5)	44:1-5 (1-5)
	ne postoji drugi Bog	Božja jedinstvenost		postoji samo jedan Bog
44:6-8 (6-8)	44:6-8 (6-8)	44:6-8 (6-8)	44:6-8 (6-8)	44:6-8 (6-8)
ludost idolatrije	idolatrija je budalaština	satira protiv idolatrije	idolatrija je smiješna	blesavost idola
44:9-17	44:9-11 (9-11)	44:9-11	44:9-11	44:9-11
	44:12 (12)	44:12-17	44:12	44:12
	44:13-14 (13-14)		44:13-17	44:13-17
	44:15-17 (15-17)			
44:18-20	44:18-20 (18-20)	44:18-20	44:18-19	44:18-19
			44:20	44:20
Bog oprašta i izbavlja	Izraelu nije oprošteno	Izraelu je oprošteno I on je iskupljen	Gospodin, Stvoritelj i Spasitelj	odanost Jahvi
44:21-23 (21-23)	44:21-22 (21-22)	44:21-22 (21-22)	44:21-22 (21-22)	44:21-23 (21-23)
	44:23 (23)	44:23 (23)	44:23 (23)	

ČITANJE KRUG TRI (vidjeti **Vodič dobrog biblijskoga čitanja**) SLIJEĐENJE IZVORNE AUTOROVE NAKANE NA RAZINI ODLOMKA

Ovaj komentar je **vodič** za proučavanje, što znači da ste odgovorni za vaše vlastito tumačenje Biblije. Svaki od nas mora hodati u svjetlu kojeg imamo. Prvenstvo u tumačenju imate vi, Biblija, i Sveti Duh. Sad to ne morate prepustiti komentatoru.

Pročitajte odlomak odjednom. Odredite subjekte (čitanje kruga #3, str. xiv.). Usporedite vašu podjelu subjekta s pet suvremenih prijevoda navedenih gore. Podjela na odlomke nije nadahnutna, ali ona je ključ za slijeđenje izvorne autorove nakane, što je srce tumačenja. Svaki odlomak ima jedan i samo jedan subjekt.

1. Prvi odlomak
2. Drugi odlomak
3. Treći odlomak
4. I tako dalje.

NASB (AŽURIRANI) TEKST: 44:1-5

¹“Ali sad slušaj, o Jakove, Moj slugo,
I Izraele, koga sam Ja odabrao:
²Ovako govori GOSPODIN koji te stvorio
I oblikovao te od maternice, koji će ti pomoći:
‘Nemoj se bojati, o Jakove Moj slugo;
I ti Ješurune koga sam Ja odabrao.
³Jer Ja ću izliti vodu na žednu *zemlju*
I potoke na suho tlo;
Ja ću izliti Svoga Duha na tvoje potomstvo
I Svoj blagoslov na tvoje potomke;
⁴I oni će se podići među travom
Kao jablani kraj vodenih potoka.’
⁵Ovaj jedan će reći: ‘Ja sam GOSPODINOV’;
I onaj tamo pozvat će se na ime Jakovljevo;
A drugi će napisati *na* svojoj ruci: ‘Pripada GOSPODINU’,
I prozvat će Izraelovo ime sa čašću.”

44:1 “slušaj” Ovo je IMPERATIV (BDB 1033, KB 1570) što karakterizira mnoga proroštva u Knjizi proroka Izaije (usp. Iz 1:2.10; 6:8.9.10; 7:13; 28:14; 32:9; 33:13; 34:1; 36:13; 39:5; 42:18; 46:3.12; 47:8; 48:1.12.14.16; 51:1.7.21; 55:2.3; 59:1; 66:5).

Ova riječ znači “čuti kao i izvršiti”. Ona postaje Ime (*Šema*) slavne židovske molitve u Ponovljenome zakonu 6:4-5.

▣ **“o Jakove, Moj slugo”** Zabilježite paralelizam između redaka 1 i 2. YHWH naslovljava skupni Izrael.

▣ **“koga sam Ja odabrao”** YHWH je:

1. odabrao Izraela, Knjiga proroka Izaije 44:1.2
2. stvorio Izraela, Knjiga proroka Izaije 44:2
3. oblikovao Izraela, Knjiga proroka Izaije 44:2
4. pomagao Izraelu, Knjiga proroka Izaije 44:2.

44:2 Zabilježite paralelizam između redaka 1 i 2:

1. “te stvorio” - BDB 793, KB 889, *Qal* PARTICIP, redak 1
2. “oblikovao te” - BDB 427, KB 428, *Qal* PARTICIP, redak 2.

Postoji nekoliko hebrejskih riječi upotrijebljenih za opis YHWH-inih stvarateljskih djela.

▣ **“Nemoj se bojati”** Ovaj izričaj (BDB 431, KB 432, *Qal* IMPERFEKT upotrijebljen u ZAPOVJEDNOME smislu) korišten je često u poglavljima 40 - 66 (usp. Iz 40:9; 41:10.13.14; 43:1.5; 44:3; 51:7; 54:4.14; 57:11). Oni se nisu morali bojati jer:

1. oni su bili Božji narod
2. On je bio s njima
3. njihova kazna je prošla
4. On će osigurati sve što oni trebaju.

▣ **“Ješurune” [Ješurun]** Ovo (BDB 449) je bio rijedak naslov za Izraela u značenju “uspravan” (usp. Pnz 32:15; 33:5.26). To je usporedno s “o Jakove, Moj slugo”.

44:3 “Ja ću izliti” Ovaj GLAGOL (BDB 427, KB 428, *Qal* IMPERFEKT) često je korišten u vezi s pomazanjima ili žrtvama. U ovome stihu ponovljen je dva puta:

1. jednom o nadnaravnoj vodi obilja
2. jednom za Duha (usp. [1] 32:15, različita riječ [BDB 788]; [2] Joel 2:28, različita riječ [BDB 1049]).

YHWH je izvor blagoslova a za ljude pustinje voda je bila simbol života i obilja (usp. Iz 44:4).

▣ **“na tvoje potomstvo”** Blagoslovi, kao prokletstva, kreću se kroz obitelji (usp. Pnz 5:9-10; 7:9).
Ovi budući naraštaji znat će tko oni jesu u YHWH-i i radovat će se u tome (Iz 44:5).

44:5 Tekstualno pitanje jeste na koga upućuje ovaj stih:

1. ponosno Abrahamovo potomstvo
2. strance koji traže i veličaju Izraelova Boga (usp. Iz 56:3-6).

GLAGOL “pozvat” (BDB 894, KB 1128, *Qal* IMPERFEKT) preveden je kao:

1. PASIVNI u aramejskim Targumima: “bit će pozvan”
2. POVRATNI (*Niphal*) u LXX-i i Pešiti: “pozvat će ga”
3. AKTIVNI u hebrejskome: “pozvat će se na” (tj. čin štovanja).

Meni izgleda iz okvira paralelizma redaka 2 i 3 da se govori o strancima. Ako je tako, onda je to jedan od onih tekstova koji osiguravaju ne-Židovima pristupanje jedinome istinskom Bogu! Ne samo da je Sluga svjetlo narodima, nego je On spasitelj naroda! Knjiga Postanka 3:15 je ispunjena, kao i Postanak 12:3!

NASB (AŽURIRANI) TEKST: 44:6-8

⁶Ovako govori GOSPODIN, Kralj Izraelov i njegov Iskupitelj, GOSPODIN nebeskih vojska:

“Ja sam prvi i Ja sam posljednji,

I nema Boga osim Mene.

⁷Tko je kao Ja? Pustite mu neka obznani i objavi to;

Da, pustite mu neka nabroji to Meni po redu,

Od vremena kad Ja učvrstih drevni narod.

I pustite im neka objave stvari što dolaze

I događaje što će se dogoditi.

⁸Nemojte drhtati i nemojte se bojati;

Nisam li ja odavno objavio *to* vama i obznanio *to*?

I vi ste Moji svjedoci.

Postoji li ikoji Bog osim Mene,

Ili postoji li ikoja *druga* Stijena?

Ja ne znam ni za jedno.”

44:6 Zabilježite naslove za Boga u ovome okviru (slično Iz 43:3.15).

1. GOSPODIN (YHWH)
2. Kralj Izraelov
3. Iskupitelj (BDB 145 I, usp. Iz 41:14)
4. GOSPODIN nebeskih Vojska
5. Ja sam Prvi i Ja sam Posljednji (usp. Iz 41:4; 43:10; 48:12; Otk 1:8.17; 22:13)
6. Bog (*Elohim*)
7. Stijena, Knjiga proroka Izaije 44:8 (usp. Iz 17:10; 26:4; 30:29; Ps 18:2).

[Vidjeti Posebnu temu u Knjizi proroka Izaije 40:1: Imena za Božanstvo.](#)

Ovi naslovi naglašavaju jedinstvenost, vječnost, vjernost, i snagu Boga Izraelova.

▣ **“nema Boga osim Mene”** Ovo je potvrda jedinstvenosti i monoteizma. [Vidjeti Posebnu temu u Knjizi proroka Izaije 40:14: Monoteizam.](#) To je ponavljajuća tema u Izaiji.

44:7 “Pustite mu neka obznani i objavi to” Ovo je smjerenje na sudsku pozornicu ponovno. YHWH izaziva idole neka dokažu svoje postojanje i snagu ali oni ne mogu (usp. Iz 41:21-24). Oni ne mogu navijestiti budućnost.

Zabilježite broj zapovijedi naslovljenih na lažne bogove (idole naroda):

1. obznani - BDB 894, KB 1128, *Qal* IMPERFEKT upotrijebljen u ZAPOVJEDNOME smislu
2. objavi - BDB 616, KB 615, *Hiphil* IMPERFEKT upotrijebljen u ZAPOVJEDNOME smislu
3. nabroji - BDB 789, KB 884, *Qal* IMPERFEKT upotrijebljen u ZAPOVJEDNOME smislu
4. objave – isto kao #2.

44:8 U svjetlu nemoći lažnih bogova naroda, Izrael ne mora:

1. drhtati - BDB 808, KB 922, *Qal* IMPERFEKT upotrijebljen u ZAPOVJEDNOME smislu
2. bojati se - BDB 923, KB 437 (ההר), *Qal* IMPERFEKT (NEGATIVNO) upotrijebljen u ZAPOVJEDNOME smislu (različit korijen iz Iz. 44:2 [הרי] BDB 431, KB 432).

▣ “vi ste Moji svjedoci” YHWH je imao posebnu otkrivajuću svrhu za Svoje sluge /slugu.

▣ “Ja ne znam ni za jedno” YHWH odgovara Svojim vlastitim pitanjem. GLAGOL je *Qal* PERFEKT; ne postoji drugi bog ili bogovi, samo On ([vidjeti Posebnu temu u Iz 40:14: Monoteizam](#)).

NASB (AŽURIRANI) TEKST: 44:9-11

⁹Oni koji su načinili idole svi su od njih ništavni, i njihove dragocjene stvari su bez koristi; čak su njihovi svjedoci promašili vidjeti ili znati, tako da će oni biti posramljeni. ¹⁰Tko je činio boga ili lijevao idol a da nema koristi? ¹¹Gle, svi njegovi drugovi bit će posramljeni, jer su sâmi zanatlije puki ljudi. Neka se svi okupe, neka ustanu, neka drhte, neka zajedno budu posramljeni.

44:9-20 Ovo je dio proze što se bavi s ludošću idolatrije (usp. Jer 10:2-16).

44:9

NASB	“ništavni”
NKJV	“beskorisni”
NRSV	“ništa”
TEV	“bezvrijednost”
NJB	“ništavnost”

Ovo je hebrejska riječ (BDB 1062) prevedena “bezoblični” u Knjizi Postanka 1:2; “opustošenje” u Knjizi proroka Izaije 34:11; i “ispraznost” u Izaiji 41:29. Ovdje ona označava nestvarnost.

44:11 Postoje nizovi IMPERFEKTA upotrijebljenih kao JUSIVI što opisuju tvorca idola i štovatelja:

1. neka se okupe - BDB 867, KB 1062, *Hithpael* IMPERFEKT upotrijebljen u ZAPOVJEDNOME smislu
2. neka se dignu - BDB 763, KB 840, *Qal* IMPERFEKT upotrijebljen u ZAPOVJEDNOME smislu
3. neka drhte - BDB 808, KB 922, *Qal* IMPERFEKT upotrijebljen u ZAPOVJEDNOME smislu
4. neka budu posramljeni - BDB 101, KB 116, *Qal* IMPERFEKT upotrijebljen u ZAPOVJEDNOME smislu.

NASB (AŽURIRANI) TEKST: 44:12-17

¹²Čovjek oblikuje željezo u alatku za rezanje i pravi svoj rad nad ugljvljem, oblikujući ga s čekićima i praveći ga sa svojom snažnom rukom. On isto tako postaje gladan i njegova snaga malakše; on ne pije vode i postaje iscrpljen. ¹³Drugi oblikuje drvo, on rasteže mjerno uže; on ga crta crvenom kredom. On ga pravi s ravnalima i crta sa šestarom, i pravi ga da bude kao lik čovjeka, kao ljepotu čovjeka, tako da može sjediti u kući. ¹⁴Zasigurno on siječe cedrove za sebe, i uzima čempres ili hrast i njeguje ga za sebe među stablima šume. On sadi jelu, i kiša čini da ona raste. ¹⁵Onda to postaje nešto za čovjeka da spali, tako on uzima jedno od njih i grije samoga sebe; on isto tako pravi vatru da ispeče kruh. On isto tako pravi boga i štuje ga; on pravi idol i pada ničice pred njim. ¹⁶Polovicu od njega on spaljuje u vatri; nad ovom polovicom on jede meso dok peče pečenku i zadovoljan je. On isto tako grije sebe i kaže: “Aha! Ja se grijem, vidio sam vatru.” ¹⁷Ali od ostatka on pravi boga, svoj idol. On pada pred njim ničice i štuje; on se isto tako moli njemu i govori: “Izbavi me, jer ti si moj bog.”

44:14-20 Ovo pokazuje ludost idolatrije (usp. Jer 10:2-16):

1. sadi stablo
2. reže ga:
 - a. za grijanje
 - b. kuhanje hrane
 - c. pravljenje boga

3. pada ničice u štovanju pred bespomoćnim bogom, ostatkom izrezanog balvana. On moli balvan neka mu pomogne, neka ga spasi!
4. tvorac zaboravlja sve te pripreme jer je obmanuo samog sebe (Iz 44:20).

NASB (AŽURIRANI) TEKST: 44:18-20

¹⁸Oni ne znaju, niti oni razumiju, jer On je premazao njihove oči tako da ne mogu vidjeti i njihova srca tako da ne mogu shvatiti. ¹⁹Niti jedan ne poriče, niti postoji znanje ili razumijevanje da kaže: “Ja sam spalio pola u vatri i isto sam tako ispekao kruh na njegovu ugljvlju. Pečem meso i jedem ga. Onda sam od ostatka napravio odvratnost, pao sam ničice pred drvenim panjem!” ²⁰On se hrani na pepelu; obmanuto srce skrenulo ga je krivim putem. I on ne može izbaviti samoga sebe, niti reći: “Nije li to laž u mojoj desnoj ruci?”

44:18 Je li nevjera i praznovjerje ishod:

1. Pada
2. YHWH-ina ruka?

SZ povezuje svu uzročnost Bogu (tj. faraon, također zabilježite 6:9-10; 29:10), ali ipak ljudi su odgovorni za svoja djela. Ovo je misterija Božje suverenosti i ljudske slobodne volje (tj. neophodnost ljudskih djelovanja za Božji oprost, usp. Iz 55:7). Možda Psalam 81:12 to najbolje sažima (usp. Rim 1:24.26.28).

[Vidjeti Posebnu temu dolje: Izbor /predestinacija i potreba za teološkom ravnotežom.](#)

POSEBNA TEMA: IZBOR /PREDESTINACIJA I POTREBA ZA TEOLOŠKOM RAVNOTEŽOM

Izbor je predivna doktrina. Međutim, to nije poziv na pristranost [favoritizam], nego poziv za biti kanalom, oruđem ili sredstvom iskupljenja drugih! U Starome zavjetu pojam je prvenstveno korišten za služenje; u Novome zavjetu prvenstveno je korišten za spasenje što proizlazi iz služenja. Biblija nikad ne usklađuje prividno oprečje između Božje suverenosti i slobodne volje čovječanstva, nego potvrđuje oboje! Dobar primjer biblijske napetosti o Božjemu suverenom izboru mogao bi biti Poslanica Rimljanima 9 te o potrebi neophodnoga odgovora čovječanstva Rimljanima 10 (usp. 10:11.13).

Ključ ove teološke napetosti može biti nađen u Poslanici Efežanima 1:4. Isus je Božji izbor čovjeka i svi su mogući izbori u Njemu (Karl Barth). Isus je Božji “da” potrebi paloga čovječanstva (Karl Barth). Poslanica Efežanima 1:4 također pomaže razjasniti sporno pitanje dokazivanjem da cilj predestinacije nije Nebo, nego svetost (Kristo-sličnost). Mi smo često privučeni koristima Evanđelja a zanemarujemo odgovornosti! Božji poziv (izbor) jeste za sada kao i za vječnost!

Doktrine dolaze u vezu s drugim istinama, a ne kao pojedinačne, nepovezane istine. Dobra analogija mogla bi biti zvijezde nasuprot pojedinačnoj zvijezdi. Bog predstavlja istinu u istočnjačkoj, a ne u zapadnjačkoj, književnoj vrsti. Ne moramo pomaknuti napetost uzrokovanu dijalektalnim (paradoksalnim) parovima doktrinarnih istina:

1. predestinacija nasuprot ljudskoj slobodnoj volji
2. sigurnost vjernika nasuprot potrebi za ustrajnošću
3. izvorni grijeh nasuprot voljnome grijehu
4. bezgrješnost (perfekcionizam) nasuprot griješenju manje
5. početno trenutačno opravdanje i posvećenje nasuprot napredujućem posvećenju
6. kršćanska sloboda nasuprot kršćanskoj odgovornosti
7. Božja transcendentnost nasuprot Božjoj imanentnosti
8. Bog kao konačno nespoznatljiv nasuprot Bogu kao spoznatljivome u Pismu
9. Kraljevstvo Božje kao prisutnost nasuprot budućem dovršetku
10. pokajanje kao dar od Boga nasuprot pokajanju kao neophodnost ljudskoga zavjetnog odaziva
11. Isus kao Božanski nasuprot Isusu kao čovjeku
12. Isus istovrijedan s Ocem nasuprot Isusu kao podređenome Ocu.

Teološki okvir “Saveza” ujedinjuje Božju suverenost (koji uvijek poduzima prvi korak i postavlja raspored) s naredbenim početnim i neprekinutim pokajanjem, odaziv vjere od ljudi. Budite pozorni u dokazivanju teksta [proof-texting] jedne strane paradoksa a zapostavljajući druge strane! Budite pozorni u dokazivanju samo vaše najvažnije doktrine ili sustavne teologije!

NASB (AŽURIRANI) TEKST: 44:21-23

- ²¹“Upamti ove stvari, o Jakove,
I Izraele, jer ti si Moj sluga;
Ja sam te oblikovao, ti si Moj sluga,
O Izraele, ti nećeš biti zaboravljen od Mene.
²²Ja sam izbrisao tvoje prijestupe kao gusti oblak
I tvoje grijehе kao tešku maglu.
Vrati se k Meni, jer Ja sam te iskupio.”
²³Kličite od radosti, o nebesa, jer GOSPODIN je učinio *to!*
Kličite veselo, vi ispod zemlje;
Prolomite se u povik radosti, vi planine,
O šumo, i svako stablo u njoj;
Jer GOSPODIN je iskupio Jakova
I u Izraelu On obznanjuje Svoju slavu.

44:21-23 U svjetlu lažnoga svjedoka idolatrije, pravi svjedok YHWH-inoga naroda je ključan! Njima je zapovjedbno:

1. neka se sjete, Knjiga proroka Izaije 44:21 - BDB 269, KB 269, *Qal* IMPERATIV
2. neka se vrate, Knjiga proroka Izaije 44:22 - BDB 996, KB 1427, *Qal* IMPERATIV.
YHWH-ino Stvorenje također mora svjedočiti:
3. kličite od radosti, o nebesa, Knjiga proroka Izaije 44:23 - BDB 943, KB 1247, *Qal* IMPERATIV
4. kličite radosno, o dubine Zemlje, Knjiga proroka Izaije 44:23 - BDB 929, KB 1206, *Hiphil* IMPERATIV
5. prolomite se u povik radosti, vi planine i šume, Knjiga proroka Izaije 44:23 - BDB 822 KB 953, *Qal* IMPERATIV.

Ironično je da tvorci spaljuju i oblikuju stabla, ali stabla se raduju nad YHWH-inim iskupljenjem i Izraelovu svjedočanstvu za Njegovu slavu.

44:21

NASB, NKJV, NRSV “ti nećeš biti zaboravljen od Mene”
REB, LXX, Pešita, JPSOA “nikad me ne zaboravi”

Razlika je samo u vokalizaciji. UBS *Text Project* daje mogućnosti #1 (NASB) ocjenu “C” (znatna sumnja).

44:22 Ovo je još jedno strašno obećanje o potpunome oprost. GLAGOL “izbrisao” (BDB 562, KB 567, *Qal* PERFEKT) također je upotrijebljen u Knjizi proroka Izaije 43:25; Psalm 51:1.2.9. Kad Bog oprost, Bog oprost (usp. Iz 1:18; 38:17; 43:25; 44:22; Mih 7:19).

Temelji za ovo potpuno brisanje naših prijestupa su:

1. YHWH-ino iskupljenje
2. vjernikovo pokajanje.

[Vidjeti Posebnu temu dolje: Pokajanje u Starome zavjetu.](#)

POSEBNA TEMA: POKAJANJE U STAROME ZAVJETU

Ova je zamisao ključna ali teška za odredbu. Većina od nas ima odredbu koja proizlazi iz naše denominacijske pripadnosti. Međutim, uobičajeno je “postavljena” teološka odredba nametnuta od nekoliko hebrejskih (i grčkih) riječi koje ne podrazumijevaju posebno ovu “postavku” odredbe. Mora biti zapamćeno da su NZ-ni autori (osim Luke) bili hebrejski mislioci koji su koristili pojmove koine grčkog, tako da su mjesto za početak hebrejski pojmovi sami za sebe, od kojih prvenstveno postoje dva:

1. *nham* (נחם, BDB 636, KB 688)
2. *swb* (שב, BDB 996, KB 1427).

Prvi, *nhm*, koji je izgleda izvorno morao značiti duboko udahnuti, bio je korišten u nekoliko značenja:

- a. “odmor” ili “udobnost” (npr. Post 5:29; 24:67; 27:42; 37:35; 38:12; 50:12; često bilo korišteno u imenima, usp. 2. Kr 15:14; 1. Ljet 4:19; Neh 1:1; 7:7; Nah 1:1)
- b. “žaliti” (npr. Post 6:6.7)
- c. “promijenjeno mišljenje” (npr. Izl 13:17; 32:12.14; Br 23:19)
- d. “sućut” (npr. Pnz 32:36).

Zabilježite da sve od ovoga uključuje dubok osjećaj! Ovo je ključ: duboki osjećaji koji vode djelovanju. Ova promjena djelovanja često je usmjerena na druge osobe, ali i prema Bogu. To je ona promjena stava i djelovanja prema Bogu što natapa ovaj pojam s toliko teološke znakovitosti. Ali ovdje se mora biti pozoran. Bog je rekao da se treba “pokajati” (usp. Post 6:6.7; Izl 32:14; Suci 2:18; 1. Sam 15:11.35; Ps 106:45), ali to ne ishodi iz žalosti nad grijehom ili zabludom, nego je to doslovan način pokazivanja Božje sućuti i brige (usp. Br 23:19; 1. Sam 15:29; Ps 110:4; Jer 4:27-28; Ez 24:14). Dug kazne za grijeh i pobunu je oprošten ako se grješnik istinski okrene od njegova/njena/njihovih grijeha i okrene se Bogu.

Ovaj pojam ima široko semantičko polje. Okvir je ključan u određivanju njegova namjeravanog značenja.

Drugi pojam, *swb*, znači “okrenuti se” (okrenuti se od, okrenuti se natrag, okrenuti se prema/k). Ako je istinito da su dva zahtjeva Saveza “pokajanje” i “vjera” (npr. Mt 3:2; 4:17; Mk 1:4.15; 2:17; Lk 3:3.8; 5:32; 13:3.5; 15:7; 17:3), onda *nhm* upućuje na jake osjećaje prepoznavanja nečijeg grijeha i okretanje od grijeha, dok bi *swb* mogao upućivati na okretanje od grijeha do okretanja k Bogu (jedan primjer ova dva duhovna djelovanja je Knjiga proroka Amosa 4:6-11: “niste se okrenuli Meni” [pet puta] te Amos 5:4.6.14: “tražite Me ...tražite Gospodina ... tražite dobro a ne zlo”).

Prvi veliki primjer snage pokajanja je Davidov grijeh s Bat-Šebom (usp. 2. Sam 12; Ps 32; 51). Bilo je neprekidnih posljedica za Davida, njegovu obitelj, i Izraela, ali David je bio obnovljen za zajedništvo s Bogom! Čak se grješan Manaše mogao pokajati i bilo mu je oprošteno (usp. 2. Ljet 33:12-13).

Oba od ovih pojmova korištena su usporedno u Psalmu 90:13. Mora biti prepoznavanje grijeha i namjeravano, osobno okretanje od njega, kao i čežnja za traženjem Boga i Njegove pravednosti (usp. Iz 1:16-20). Pokajanje ima spoznajni vid, osobni vid, i moralni vid. Sva su tri zahtijevana, i započeti novi odnos s Bogom i nastaviti novi odnos. Dubok osjećaj žaljenja okreće se u trajnu privrženost Bogu i za Boga!

44:23

NASB, NKJV
NRSV, JPSOA
TEV
NJB
LXX, Pešita

“ispod zemlje”
“dubine zemlje”
“duboka mjesta zemlje”
“podzemni svijet”
“temelji zemlje”

Ovo očito upućuje na *Šeol* (BDB 982).

[Vidjeti Posebnu temu dolje: Gdje su mrtvi? \(*Šeol/Hades, Gehena, Tartarus*\).](#)

POSEBNA TEMA: GDJE SU MRTVI? (*Šeol/Hades, Gehena, Tartarus*)

I. Stari zavjet

- A. Svi ljudi idu u *Šeol* (etimologija neizvjesna, BDB 982), što je način upućivanja na smrt ili grob, uglavnom u Mudrosnoj književnosti i Knjizi proroka Izaije. U SZ-u to je sjenovito, svjesno, ali postojanje bez radosti (usp. Job 10:21-22; 38:17).
- B. *Šeol* obilježava:
 1. povezanost s Božjim Sudom (vatra), Ponovljeni zakon 32:22
 2. povezanost s kaznom čak prije Sudnjega dana, Psalm 18:4-5
 3. povezanost s *abandonom* (uništenje), u kojem je Bog također prisutan, Knjiga o Jobu 26:6; Psalm 139:8; Knjiga proroka Amosa 9:2
 4. povezanost s “Jamom” (grobom), Psalm 16:10; Knjiga proroka Izaije 14:15; Ezekiel 31:15-17
 5. grješni silaze živi u *Šeol*, Knjiga Brojeva 16:30.33; Psalm 55:15
 6. često poosobljen sa životinjom velikih ustiju, Knjiga Brojeva 16:30; Knjiga proroka Izaije 5:14; Habakuk 2:5
 7. ljudi su tamo zvani *Repha'im* (tj. “duhovi umrlih”), Knjiga proroka Izaije 14:9-11.

- II. Novi zavjet
- A. Hebrejski *Šeol* preveden je grčkim *Hadom* (*Hades*) (nevidljivi svijet).
- B. *Had* ima osobine:
1. upućuje na smrt, Evanđelje po Mateju 16:18
 2. povezan je sa smrću, Otkrivenje 1:18; 6:8; 20:13-14
 3. često sličan mjestu stalne kazne (*Gehena*), Evanđelje po Mateju 11:23 (SZ-ni navod); Luka 10:15; 16:23-24
 4. često sličan grobu, Evanđelje po Luki 16:23.
- C. Moguće podijeljen (rabini):
1. dio za pravednike nazvan raj (pravo drugo ime za Nebo, usp. 2. Kor 12:4; Otk 2:7), Evanđelje po Luki 23:43
 2. dio za grješne nazvan *Tartarus*, 2. Petrova poslanica 2:4, gdje je mjesto zadržavanja za zle anđele (usp. Post 6; 1. Hen).
- D. *Gehena*:
1. odražava SZ-ni izričaj, “dolina sinova Hinnoma”, (južno od Jeruzalema). To je bilo mjesto gdje je fenički bog vatre, *Molek* (BDB 574), bio štovan žrtvovanjem djece (usp. 2. Kr 16:3; 21:6; 2. Ljet 28:3; 33:6), što je bilo zabranjeno Levitskim zakonikom 18:21; 20:2-5.
 2. Jeremija ga mijenja iz mjesta poganskoga štovanja u mjesto YHWH-ina Suda (usp. Jer 7:32; 19:6-7). To postaje mjesto vatre, vječnoga suda u 1. Henokovoj 90:26-27 i Sib. 1:103.
 3. Židovi Isusovih dana bili su toliko užasnuti sudjelovanjem svojih predaka u poganskome štovanju žrtvovanjem djece, da su ovo područje pretvorili u smetišta za Jeruzalem. Mnoge od Isusovih metafora za Vječni sud proizašle su iz ovoga odlagališta (vatra, dim, crvi, smrad, usp. Mk 9:44.46). Pojam *Gehena* koristio je samo Isus (osim u Jak 3:6).
 4. Isusova uporaba riječi *Gehena*:
 - a. vatra, Evanđelje po Mateju 5:22; 18:9; Marko 9:43
 - b. bez kraja [neprekidno], Evanđelje po Marku 9:48 (Mt 25:46)
 - c. mjesto uništenja (oboje i duše i tijela), Evanđelje po Mateju 10:28
 - d. usporedivo sa *Šeolom*, Evanđelje po Mateju 5:29-30; 18:9
 - e. označava grješnog kao “sin pakla”, Evanđelje po Mateju 23:15
 - f. ishod sudske presude, Evanđelje po Mateju 23:33; Luka 12:5
 - g. zamisao *Gehene* usporediva je s drugom smrću (usp. Otk 2:11; 20:6.14) ili ognjenim jezerom (usp. Mt 13:42.50; Otk 19:20; 20:10.14-15; 21:8). Moguće da ognjeno jezero postaje trajno stanište ljudi (iz *Šeola*) i zlih anđela (iz *Tartarusa*, 2. Pt 2:4; Juda stih 6 ili Abis, usp. Lk 8:31; Otk 9:1-11; 20:1.3)
 - h. nije bila određena za ljude, nego za Sotonu i njegove anđele, Evanđelje po Mateju 25:41.
- E. Moguće je, zbog preklapanja *Šeola*, *Hada*, i *Gehene* da:
1. prvotno su svi ljudi išli u *Šeol* /*Had*
 2. njihovo tamošnje iskustvo (dobro /zlo) pogoršano je nakon Sudnjeg dana, ali mjesto za grješne ostaje isto (to je zašto je KJV *hades* [grob] preveo kao *gehena* [pakao])
 3. jedini NZ-ni tekst što spominje muku prije Suda jeste parabola u Evanđelju po Luki 16:19-31 (Lazar i bogataš). *Šeol* je također opisan kao mjesto kazne sada (usp. Pnz 32:22; Ps 18:1-5).
- Međutim, doktrina se ne može postaviti na paraboli.

III. Međustanje između smrti i uskrsnuća

- A. NZ ne uči o “besmrtnosti duše”, što je jedan od nekoliko drevnih pogleda na život poslije smrti:
1. ljudske duše postojale su prije njihova fizičkog života
 2. ljudske duše su vječne prije i poslije fizičke smrti
 3. često je ljudsko tijelo viđeno kao zatvor a smrt kao oslobođenje za povratak u pred-postojeće stanje.

- B. NZ nagovješćuje bestjelesno stanje između smrti i uskrsnuća:
1. Isus govori o diobi između tijela i duše, Evanđelje po Mateju 10:28
 2. Abraham može imati tijelo sada, Evanđelje po Marku 12:26-27; Luka 16:23
 3. Mojsije i Ilija imaju fizičko tijelo kod preobraženja, Evanđelje po Mateju 17
 4. Pavao tvrdi da će kod Drugoga dolaska prvo duše s Kristom dobiti svoja nova tijela, 1. Poslanica Solunjanima 4:13-18
 5. Pavao tvrdi da će vjernici svoja nova duhovna tijela dobiti na Dan uskrsnuća, 1. Poslanica Korinćanima 15:23.52
 6. Pavao tvrdi da vjernici ne idu u *Had*, nego su u smrti s Isusom, 2. Poslanica Korinćanima 5:6.8; Filipljanima 1:23. Isus je pobijedio smrt i uzeo je pravednike na Nebo sa Sobom, 1. Petrova poslanica 3:18-22.

IV. Nebo

- A. U Bibliji je ovaj pojam korišten u tri značenja:
1. atmosfera iznad Zemlje, Postanak 1:1.8; Knjiga proroka Izaije 42:5; 45:18
 2. zvjezdana nebesa, Postanak 1:14; Ponovljeni zakon 10:14; Psalam 148:4; Poslanica Hebrejima 4:14; 7:26
 3. mjesto Božjega prijestolja, Ponovljeni zakon 10:14; 1. Knjiga o Kraljevima 8:27; Psalam 148:4; Poslanica Efežanima 4:10; Hebrejima 9:24 (treće nebo, 2. Kor 12:2).
- B. Biblija ne otkriva mnogo o životu poslije smrti, vjerojatno zato što palo čovječanstvo nema načina ili sposobnost to razumjeti (usp. 1. Kor 2:9).
- C. Nebo je oboje i mjesto (usp. Iv 14:2-3) i Osoba (usp. 2. Kor 5:6.8). Nebo može biti obnovljeni Edenski vrt (Post 1 - 2; Otk 21 - 22). Zemlja će biti očišćena i obnovljena (usp. Djela 3:21; Rim 8:21; 2. Pt 3:10). Slika Boga (Post 1:26-27) obnovljena je u Kristu. Sad je ponovno moguće prisno zajedništvo Edenskoga vrta. Međutim, ovo može biti metaforički (Nebo kao ogromni, kockasti grad iz Otk 21:9-27) a ne doslovno. Prva Korinćanima 15 opisuje razliku između fizičkoga tijela i duhovnoga tijela kao sjeme pa do zrele biljke. Ponovo, 1. Poslanica Korinćanima 2:9 (navod iz Iz 64:4 i 65:17) jeste veliko obećanje i nada! Ja znam da kad ćemo Ga vidjeti bit ćemo kao On (usp. 1. Iv 3:2).

V. Korisni izvori

- A. William Hendriksen, *The Bible On the Life Hereafter*
- B. Maurice Rawlings, *Beyond Death's Door*.

IZAIJA 44:24 – 45:25

PODJELA NA ODLOMKE U SUVREMENIM PRIJEVODIMA

NASB	NKJV	NRSV	TEV	NJB
	Juda će biti obnovljena	ovlast Kira (44:24 - 45:13)		Bog, Stvoritelj svijeta i Gospodar povijesti
44:24-28 (24-28)	44:24-28 (24-28)	44:24-28 (24-28)	44:24-28 (24-28)	44:24-28 (24-28)
Bog koristi Kira	Kir, Božje oruđe		Bog postavlja Kira	Kir, oruđe Božje
45:1-7 (1-7)	45:1-7 (1-7)	45:1-4 (1-4)	45:1-4 (1-4)	45:1-7 (1-7)
Božja vrhovna snaga		45:5-7 (5-7)	45:5-8 (5-8)	molitva
45:8 (8)	45:8 (8)	45:8 (8)		45:8 (8)
			Gospodar stvaranja i povijesti	Jahvina vrhovna snaga
45:9-10 (9-10)	45:9-10 (9-10)	45:9-13	45:9-13 (9-13)	45:9-13 (9-13)
45:11-13 (11-13)	45:11-13 (11-13)			
	Gospodin, jedini Spasitelj	preobraćenja naroda		preobraćenja naroda
45:14-17 (14-17)	45:14 (14)	45:14-17 (14-17)	45:14-17 (14-17)	45:14-19 (14-19)
	45:15-17 (15-17)			
45:18-19 (19)	45:18-19 (18-19)	45:18-19 (18-19)	45:18-19 (18-19)	
			Gospodin svijeta i babilonskih idola	Bog, Gospodin čitavoga svemira
45:20-25 (20-25)	45:20-21 (20-21)	45:20-21 (20-21)	45:20-21 (20-21)	45:20-25 (20-25)
	45:22-25 (22-25)	45:22-23 (22-23)	45:22-23 (22-23)	
		45:24-25 (24-25)	45:24-25 (24-25)	

ČITANJE KRUG TRI (vidjeti Vodič dobrog biblijskoga čitanja)
SLIJEĐENJE IZVORNE AUTOROVE NAKANE NA RAZINI ODLOMKA

Ovaj komentar je vodič za proučavanje, što znači da ste odgovorni za vaše vlastito tumačenje Biblije. Svaki od nas mora hodati u svjetlu kojeg imamo. Prvenstvo u tumačenju imate vi, Biblija, i Sveti Duh. Sad to ne morate prepustiti komentatoru.

Pročitajte odlomak odjednom. Odredite subjekte (čitanje kruga #3, str. xiv.). Usporedite vašu podjelu subjekta s pet suvremenih prijevoda navedenih gore. Podjela na odlomke nije nadahnuta, ali ona je ključ za slijeđenje izvorne autorove nakane, što je srce tumačenja. Svaki odlomak ima jedan i samo jedan subjekt.

1. Prvi odlomak
2. Drugi odlomak
3. Treći odlomak
4. I tako dalje.

OKVIRNI UVIDI KNJIGE PROROKA IZAIJE 44:24 – 45:25

- A. Ovo je vrlo osobito proročanstvo. Kir II., također poznat kao Kir Veliki, spomenut je po imenu u Knjizi proroka Izaije 44:28 i 45:1. Za one koji niječu mogućnost predskazujućeg proročanstva (glavni dokaz je u Iz 41:22-23; 44:7.26), ovo je glavni poticaj za teoriju višestrukoga autorstva Knjige proroka Izaije. Ja vjeruje kako je Knjiga Izaije pisana od jednoga autora te kako Bog ne samo da otkriva budućnost Asirijskoga Carstva, nego isto tako i Babilonaca i Perzijaca kroz ovo proročanstvo iz VIII. st. pr.Kr.
- B. Ova naročita referenca na Kira mora se baviti s njegovim proglasom godine 538. pr.Kr. kojim se dopušta svim izgnanim ljudima povratak svojim zemljama rođenja te ponovnu izgradnju svojih narodnih hramova uz pomoć blaga Perzije. Za posebnu referencu na povratak Židova vidjeti Knjigu Ezre 1:2-4; 6:3-5. Kirova prvenstvena pobuda za ovo bila je molitva svakoga pojedinačnoga naroda svome vlastitom bogu u njegovu korist i za njegove potomke (usp. Ezr 6:10; 7:23).
- C. Mislim kako je Knjiga proroka Izaije 45:6 izvanredno značajna. Ona ponovno pokazuje ne samo Božju svrhu odabira Izraela, nego i Božji odabir Kira. Bog je odabrao Abrahama kako bi odabrao svijet i On je odabrao Kira za istu svrhu.
- D. Zabilježite koliko su puta uporabljene različite riječi za stvaranje:
 1. BDB 427, KB 428 - oblikovao, stvorio, Knjiga proroka Izaije 44:24; 45:7.9 (dva puta).18 (dva puta)
 2. BDB 793, KB 889 - napravio, učinio, Knjiga proroka Izaije 44:24; 45:7.9.11.18
 3. BDB 135, KB 153 - stvorio, Knjiga proroka Izaije 45:7 (dva puta).8.12.18 (dva puta).Teološki naglasci ovoga dijela o "Novome dobu" su:
 1. YHWH je sâm stvorio sve
 2. YHWH je oblikovao Izraela
 3. YHWH je jedini i jedinstven (monoteizam)
 4. YHWH dokazuje Svoje postojanja:
 - a. predskazujućim proročanstvom
 - b. Izraelovim postojanjem.

PROUČAVANJE RIJEČI I IZRIČAJA

NASB (AŽURIRANI) TEKST: 44:24-28

²⁴Ovako govori GOSPODIN, tvoj Iskupitelj, i onaj koji te oblikovao od maternice:

“Ja, GOSPODIN, jesam stvaratelj svega,

Razapinjem nebesa Ja Osobno

I širim zemlju s kraja na kraj,

²⁵Uzrokuje da znamenja hvastavaca propadnu,

Činim budale od vračeva,
 Uzrokuje da se mudri ljudi povlače
 I pretvaram njihovo znanje u ludost,
²⁶Potvrđujem riječ Njegovog sluge
 I izvršavam svrhu Njegovih glasnika.
To sam Ja koji govorim o Jeruzalemu: ‘On će biti nastanjen!’
 I o gradovima Jude: ‘Oni će biti izgrađeni.’
 I Ja ću podići njene ruševina *ponovno*.
²⁷*To sam Ja* koji govori dubinama mora: ‘Budite isušene!’
 I Ja ću učiniti tvoje rijeke suhima.
²⁸*To sam Ja* koji govori o Kiru: ‘*On je Moj pastir!*’
 I on će provesti svu Moju žudnju.’
 I on objavljuje o Jeruzalemu: ‘On će biti izgrađen’,
 I o hramu: ‘Tvoj temelj bit će položen.’”

44:24-28 Ovo je jedna rečenica u hebrejskome. To su nizovi odnosnih kratkih rečenica što su od NIV prevedeni kao: “koji...”. Značajno je kako je ovo građena jedinica zbog vrhunca nađenog u spominjanju Kira po imenu u Knjizi proroka Izaije 45:28. To je u osnovi jedinica što se bavi s “Bog koji može” nasuprot idolima koji ne mogu. YHWH obznanjuje unaprijed ono što će se dogoditi kako bi dokazao Svoje postojanje i snagu (usp. Iz 41:22-23; 44:7.26).

Zabilježite prvi popis “koji...” u NIV (tj. *Qal* PARTICIPI):

1. “koji te oblikovao iz maternice”, Knjiga proroka Izaije 45:24
2. koji je stvorio sve, Knjiga proroka Izaije 45:24
3. koji je sâm razapeo nebesa, Knjiga proroka Izaije 45:24
4. koji širi Zemlju On Sâm, Knjiga proroka Izaije 45:24
5. koji osujećuje znakove lažnih proroka, Knjiga proroka Izaije 45:25
6. koji obara učenje mudrog, Knjiga proroka Izaije 45:25
7. koji ispunjava riječi Svojih slugu, Knjiga proroka Izaije 45:26
8. koji kaže o Jeruzalemu: “... bit će nastanjen”, Knjiga proroka Izaije 45:26
9. koji kaže dubini vode: “Budi isušena”, Knjiga proroka Izaije 45:27
10. koji kaže o Kiru: “On je Moj pastir”, Knjiga proroka Izaije 45:28.

44:24 “Iskupitelj” Ovo je pojam *Go'el*, što ima istu odredbu kao “otkupnina” s pridodanom zamisli o bliskome rodaku kao posredniku. To je često naslov za Boga; u ovome osobnome smislu upotrijebljen je kako bi otkrio Božju narav. [Vidjeti Posebnu temu u Knjizi proroka Izaije 41:14: Otkupnina /iskupljenje.](#)

▣ **“onaj koji te oblikovao od maternice”** Ovo prvenstveno upućuje na ustroj naroda Izraela (usp. Iz 45:2). Upotrijebljeno je jedinstveno o iskustvu Izlaska. Ta zamisao o rođenju također se pridodaje zamisli o narodu Božjem kao djeci Božjoj.

▣ **“Ja, GOSPODIN, jesam”** Ovo je doslovni izričaj: “Ja sam YHWH”, što je ključni izričaj u SZ-u. To je igra o zavjetnome Imenu za Boga, iz GLAGOLA “biti” (usp. Izl 3:14). Temeljno značenje je: “Ja sam uvijek-postojeći, jedino-postojeći Bog”. [Vidjeti Posebnu temu u Knjizi proroka Izaije 40:1: Imena za Božanstvo.](#)

▣ **“stvaratelj svega”** Ovo je naglasak o Bogu i kao Stvoritelju i kao Iskupitelju (usp. Iz 45:12.18).

▣ **“Razapinjem nebesa Ja Osobno”** Ovdje je ponovno Bog kao Stvoritelj. Ova je frazeologija korištena u Knjizi proroka Izaije 40:22; 42:5; 45:12.18; 51:13. [Vidjeti Posebnu temu dolje: Nebo i Treće nebo.](#)

POSEBNA TEMA: NEBO I TREĆE NEBO

U SZ-u izričaj “nebesa” uobičajeno je MNOŽINA (tj. *shamayim*, BDB 1029). Hebrejski pojam znači “visina”. Bog prebiva u visini. Ovo shvaćanje odražava svetost i transcendentnost Božju.

U Knjizi Postanka 1:1 na MNOŽINU “nebesa i zemlja” gledalo se kao na Božje stvaranje: (1) atmosfere iznad ove planete ili (2) način upućivanja na svu stvarnost (tj. duhovnu i fizičku). Iz toga temeljnog razumijevanja navođeni su drugi tekstovi kao upućivanje na stupnjeve Neba: “nebesa nad nebesima” (usp. Ps 68:33) ili “nebo i nebesa nad nebesima” (usp. Pnz 10:14; 1. Kr 8:27; Neh 9:6; Ps 148:4). Rabini su nagađali da bi to moglo biti:

1. dva neba (tj. R. Judah, Hagigah 12b)
2. tri neba (svjedočanstva u Lev 2 - 3; uzdizanje u Iz 6 - 7; *Midrash Tehillim* u Ps 114:1)
3. pet neba (III. Baruh)
4. sedam neba (R. Simonb. *Lakish*; 2. Henokova 8; uzdizanje iz Iz 9:7)
5. deset neba (2. Henokova 20:3b; 22:1).

Sve ovo trebalo je prikazati Božje odvojenje od fizičkog Stvorenja i/ili Njegovu transcendentnost. Najčešći broj nebesa u rabinskom judaizmu bio je sedam. A. Cohen, u *Everyman's Talmud* (str. 30), kaže da je ovo bilo povezano s astronomskim sferama, ali ja mislim da to upućuje na sedam kao broj savršenstva (tj. dani stvaranja u Post 1, sedmi dan predstavlja odmor).

Pavao, u 2. Poslanici Korinćanima 12:2, spominje “treće” nebo (grčki *ouranos*) kao način poistovjećivanja Božje osobne, veličanstvene prisutnosti. Pavao je doživio poseban susret s Bogom!

▣ **“Širim zemlju s kraja na kraj”** Engleski “s kraja na kraj” (*qere*, NEB) doslovno je retoričko pitanje: “Tko je bio sa Mnom?” (*ketiv*, DSS, LXX, NRSV). Ovo je naglasak, kao izričaj gore, “Ja Osobno”, na Božjemu jedinstvenome položaju. On je Taj i Jedini Bog Stvoritelj (usp. Job 38:4 i dalje). [Vidjeti Posebnu temu u Knjizi proroka Izaije 40:14: Monoteizam.](#)

44:25 “znamenja...

vračeva...

mudri ljudi” Ovaj stih je raskrinkavanje okultnih praksa okolnih naroda, posebice Babilona. To je pozadina za Boga da raspravlja o Svojim pravim prorocima u Knjizi proroka Izaije 45:26. Biblijski, način određivanja pravoga proroka nađen je u Ponovljenome zakonu 13:1-3; 18:22. Lažni proroci i istinski proroci suprotstavljeni su kako bi se otkrilo da je Bog jedini Bog.

Moguće da hebrejska riječ “hvastavci” može značiti:

1. lašci, isprazni govornici (BDB 95 III)
 2. gataoci, iz akadškoga korijena (AB, tom 20, str. 72), što može činiti usporednicu s “vračeva” (redak 2).
- Zabilježite kako su slične hebrejske riječi:

#1 מידב na #2 מירב

Barimski babilonski svećenici bili su poznati kao proricatelji (Leupold, str. 133).

44:26 “Potvrđujem riječ Njegovog slugu” Bog je u nadzoru povijesti. Njegovo naviještanje budućih događaja jedan je način dokazivanja svemu čovječanstvu da je Bog jedini Stvoritelj, Iskupitelj Bog (usp. Iz 41:22-23; 45:7.26). Kroz ovaj dio Knjige proroka Izaije proročanstvo je upotrijebljeno kao sredstvo o Božjem pokazivanju Njegove sposobnosti nasuprot nesposobnosti okultnih praksi da odrede buduće događaje.

Riječ “slugu” (BDB 712) i “glasnika” (BDB 521) usporedne su. Ova prva je JEDNINA a druga je MNOŽINA. Morale bi uputiti na:

1. Slugu
2. proroke

ili bi obje trebale biti shvaćene kao prorok? Prema tome, “sluga” bi trebao biti način karakterizacije svih proroka. Ovaj bi stih mogao biti smjeranje na Knjigu proroka Izaije 2:2-4 ili Miheja 4:1-4.

▣ **“To sam Ja koji govorim o Jeruzalemu: ‘On će biti nastanjen’”** Ovo je vrlo posebno proročanstvo ne samo o obnovi Jeruzalema nego i gradova Jude (usp. Iz 2:2-4; Mih 4:1-3).

44:27 Postojalo je mnogo raspre o značenju ovoga stiha. Evo teorija:

1. YHWH nadzire vode kaosa (usp. Post 1; Ps 74:12-17; Iz 51:10).
2. to je referenca na Božje razdjeljivanje Crvenoga mora i rijeke Jordan te, prema tome, to je upućivanje na Izlazak
3. to pokazuje kako Bog može nadvladati sve prepreke i upotrijebljeno je u smislu Božjega isušivanja ili prelaska rijeke Eufrat (tj. zabilježiti Iz 11:15-16) tako da Kir može pobijediti Babilon
4. ovo je u nekome smislu o tome da je Bog nadzornik vlage što dokazuje kako je On bog plodnosti a ne Baal.

44:28 “To sam Ja koji govori o Kiru” Kir je spomenut po imenu prvi puta u ovome okviru. On je spomenut po imenu i u Knjizi proroka Izaije 45:1. Josip Flavije, u svojoj knjizi *Antiquities of the Jews*, 11.1.2, kaže kako židovska predaja vjeruje da su proročanstva bila pokazana Kiru i on je dopustio Židovima povratak u Judu. Mi isto tako doznajemo da je Kir bio impresioniran ovim proročanstvima a to doznajemo u 2. Knjizi Ljetopisa 36:22-23.

▣ **“On je Moj pastir”** Ovaj pojam prvenstveno govori o vođi ili upravitelju. Ovdje su upotrijebljena dva vrlo jaka kraljevska pojma: “pastir” (BDB 944 I) u Knjizi proroka Izaije 44:28 i “pomazanik” (BDB 603) u Knjizi proroka Izaije 45:1. Oba od ovih pojmova pokazuju da će Bog upotrijebiti Kiru kako bi ispunio Svoje svrhe. To ne podrazumijeva da je Kir postao vjernik (usp. Iz 45:5c), nego da Bog koristi ljude kao oruđe zato da izvrši Svoje svrhe (tj. Izl 3:7-10).

▣ **“Tvoj temelj bit će položen”** Ispunjenje ovoga proročanstva, povezanog i s gradom Jeruzalemom i s Hramom, nađeno je u Knjigama Ezre, Nehemije i proroka Hagaja.

NASB (AŽURIRANI) TEKST: 45:1-7

¹Ovako govori GOSPODIN Kiru Svome pomazanome,
Koga sam Ja uzeo desnom rukom,
Da podjarmim narode pred njim
I odriješim slabine kraljeva;
Da otvorim vrata pred njim tako da vrata ne budu zatvorena:
²“Ja ću ići pred tobom i učiniti neravna mjesta ravnima;
Ja ću razbiti vrata od tuča i prerezati njihove željezne zasune.
³Ja ću ti dati blaga tmine
I skriveno bogatstvo skrovitih mjesta,
Tako da bi ti mogao znati da to sam Ja,
GOSPODIN, Bog Izraelov, koji te zove tvojim imenom.
⁴Zbog Jakova Moga sluga,
I Izraela Moga *odabranika*,
Ja sam tebe također pozvao tvojim imenom;
Ja sam ti dao naslov časti
Iako ti nisi poznao Mene.
⁵Ja sam GOSPODIN, i nema drugoga;
Osim Mene nema Boga.
Ja ću te opasati, iako ti nisi poznao Mene;
⁶Kako bi ljudi mogli znati od izlaska do zalaska sunca
Da nema nikoga osim Mene.
Ja sam GOSPODIN, i nema nijednoga drugoga,
⁷Onaj koji čini svjetlo i stvara tamu,
Uzrokuje blagostanje i stvara nesreću;
Ja sam GOSPODIN koji čini sve to.”

45:1 “pomazanome” Ovo je naslov u SZ-u korišten za nekoliko vrsta ljudi:

1. za kralja Šaula, 1. Knjiga o Samuelu 12:3; 24:6
2. za narod Božji, Knjiga proroka Habakuka 3:13
3. za patrijarhe, Psalam 105:15
4. za svećenike, Levitski zakonik 4:3.5.16
5. za “Dolazećeg”, Knjiga proroka Daniela 9:25; Psalam 2:2.

Korišten je kao mesijanski naslov razvijen tijekom među-biblijskoga razdoblja. Pojam “Mesija” ([vidjeti Posebnu temu u Iz 40:10: Mesija](#)) dolazi od hebrejskoga pojam “Pomazanik”. Kirovo nazivanje tim pojmom pokazuje da je izbor u SZ-u prvenstveno bio za službu, ne za spasenje.

▣ **“desnom rukom”** [Vidjeti Posebnu temu u Knjizi proroka Izaije 40:2: Ruka \(slikovito prikazano iz Knjige proroka Ezekijela\).](#)

▣ **“odriješim slabine kraljeva”** Ovo upućuje na odrješenje lente, što podrazumijeva ili odoru muškarca koju je bilo teško ukloniti, ili lentu što je imala skriveno oružje i oni su, stoga, bili bačeni na tlo (usp. Iz 45:5).

45:2

NASB

NKJV

NRSV, TEV

NJB

“neravna mjesta ravnima”

“iskrivljena mjesta pravima”

“izravnati planine”

“otvoriti prolaze”

NRSV je doslovan (usp. Iz 49:11). Također je nađen u DSS i LXX-i. Planina može biti metafora poteškoća ili strahova (usp. Iz 40:4; 41:15; 42:15).

▣ **“razbiti vrata od tuča i prerezati njihove željezne zasune”** Sve su ovo metafore za pokazivanja da će Bog prouzročiti Kiru da uspije u njegovu osvajanju obzidanih gradova Mezopotamije i Palestine. Zanimljivo je da povjesničar, Herodot, 1:179, spominje kako je grad Babilon imao više od 100 vrata od tuča.

45:3 **“blaga tmine”** Ovo je skriveno blago Carstava Mezopotamije i Bliskoga Istoka.

45:4 **“Zbog Jakova Moga sluga,**

I Izraela Moga odabranika” Ovdje imamo prvi od dva razloga zašto je Bog koristio Kira: (1) obnova Svoga odabranoga naroda i (2) On je želio da narod Izraela bude svjetlo svijetu, Knjiga proroka Izaije 45:6. Izrael nije bio svjetlo pa je tako Bog upotrijebio Kira (usp. Ez 36:22-38).

▣ **“Iako ti nisi poznao Mene”** Bog je koristio Kira iako Ga on nije poznao. Postoji igra na riječ “znati /poznati” u Knjizi proroka Izaije 45:4.5.6. U hebrejskome pojam “znati /poznati” govori o prisnome osobnom odnosu (usp. Post 4:1), ne samo o svjesnome znanju. Nije bilo zasluge na Kirovome dijelu da bi ga Bog odabrao, nego ga je Bog upotrijebio za Božanske svrhe ([vidjeti Posebnu temu u Iz 40:15-17: YHWH-in vječni iskupiteljski naum](#)).

[Vidjeti Posebnu temu dolje: Znati /poznati \(korišteno uglavnom u Ponovljenom zakonu kao obrazac\).](#)

POSEBNA TEMA: ZNATI /POZNATI (korišteno uglavnom u Ponovljenom zakonu kao obrazac)

Hebrejska riječ “znati” (BDB 393) ima nekoliko značenja (semantičkih polja) u *Qal*:

1. razumjeti dobro i zlo – Knjiga Postanka 3:22; Ponovljeni zakon 1:39; Knjiga proroka Izaije 7:14-15; Jona 4:11
2. znati razumijevanjem – Ponovljeni zakon 9:2.3.6; 18:21
3. znati iskustvom – Ponovljeni zakon 3:19; 4:35; 8:2.3.5; 11:2; 20:20; 31:13; Knjiga o Jošui 23:14
4. procijeniti – Ponovljeni zakon 4:39; 11:2; 29:16
5. poznati osobno:
 - a. osobu – Knjiga Postanka 29:5; Izlazak 1:8; Ponovljeni zakon 22:2; 33:9
 - b. boga – Ponovljeni zakon 11:28; 13:2.6.13; 28:64; 29:26; 32:17
 - c. YHWH-u – Ponovljeni zakon 4:35.39; 7:9; 29:6; Knjiga proroka Izaije 1:3; 56:10-11
 - d. osobu seksualno – Knjiga Postanka 4:1.17.25; 24:16; 38:26
6. naučena vještina ili znanje – Knjiga proroka Izaije 29:11.12; Amos 5:16
7. biti mudar – Ponovljeni zakon 29:4; Izreke 1:2; 4:1; Knjiga proroka Izaije 29:24
8. Božje poznavanje:
 - a. Mojsija – Ponovljeni zakon 34:10
 - b. Izraela – Ponovljeni zakon 31:21.27.29.

45:5 **“Ja sam GOSPODIN, i nema drugoga”** Ovo je potvrda monoteizma (usp. Iz 44:24; 45:6-7.14.18.21.22, [vidjeti Posebnu temu u Iz 40:14: Monoteizam](#)).

▣ **“Osim Mene nema Boga”** Ovo je još jedan način upućivanja na monoteizam (usp. Iz 44:6.8; 43:11).

▣ **“Ja ću te opasati”** Ovo znači “naoružati te”. Oružje je bilo nošeno za pojasom (usp. Iz 45:1). To je oprečno Knjizi proroka Izaije 45:1d.

45:6 “Kako bi ljudi mogli znati od izlaska do zalaska sunca

Da nema nikoga osim Mene” Ovo je ponovno začuđujuće proročanstvo da je Bog odabrao Kira za istu svrhu za koju je On odabrao Izraela, što je bila da otkrije Sebe čitavome svijetu kako bi svijet mogao doći k Njemu da Ga spozna.

45:7 Ovaj stih prouzročio je veliko zaprepaštenje među komentatorima jer izgleda kako Bog stvaranja čini zlo. U osnovi, to što je vidljivo ovdje jeste nijekanje dualizma u svemiru. To može odraziti perzijski utjecaj zoroastrijanizma, ali mi smo nesigurni o Kirovu odnosu s ovim razvijenim dualizmom. Ovaj stih u osnovi govori kako je samo jedna uzročnost u svemiru (usp. Prop 7:14; Am 3:6b). Bog je u nadzoru svega. On koristi zlo za Svoje svrhe! Ovo je još jedan način potvrđivanja monoteizma.

Stih 7 nizovi su *Qal* PARTICIPA povezanih s Božjim stvaralačkim djelatnostima stavljenih u oprečne parove:

1. čini - BDB 427, KB 428
2. stvara - BDB 135, KB 153
3. uzrokuje - BDB 793, KB 889
4. stvara - BDB 135, KB 153
5. čini - BDB 793, KB 889.

Budite pozorni od govorenja jednoga stiha izvađenoga iz poetskoga okvira i korištenja istog na temelju doktrinarne izjave. Žanr i okvir ključni su u primjerenome tumačenju!

NASB (AŽURIRANI) TEKST: 45:8

**⁸Padnite dolje, o nebesa, od gore,
I pustite oblacima lijevati dolje pravednost;
Neka se zemlja otvori i spasenje donese plod,
I pravednost se podigne s njom.
Ja, GOSPODIN, stvorio sam nju.**

45:8 Prorok koristi krizu svoga vlastita vremena da navijesti buduće Kraljevstvo Božje. U okviru, ovaj je stih pod utjecajem Knjige proroka Izaije 45:6, što znači kako je savršena budućnost ona kad će svi ljudi poznati i štovati Boga, što je bila svrha prvotnoga Stvorenja (usp. Post 3:8).

▣ Stih 8 nizovi su zapovijedi (tj. molitava) usmjerenih prema Božjemu stvorenome redu:

1. padnite dolje - BDB 950, KB 1271, *Hiphil* IMPERATIV
2. (pustite) lijevati - BDB 633, KB 683, *Qal* IMPERFEKT upotrijebljen u ZAPOVJEDNOME smislu
3. otvori - BDB 834, KB 986, *Qal* IMPERFEKT upotrijebljen u ZAPOVJEDNOME smislu
4. donese plod - BDB 826, KB 963, *Qal* IMPERFEKT upotrijebljen u ZAPOVJEDNOME smislu
5. podigne - BDB 855, KB 1033, *Qal* IMPERFEKT upotrijebljen u ZAPOVJEDNOME smislu.

YHWH završava odlomak /stih sa Svojom sažetom izjavom o Svojoj stvaralačkoj snazi (BDB 135, KB 153, *Qal* PERFEKT)! Ovaj naglasak na Boga kao Stvoritelja uvodi ostatak poglavlja (posebice Iz 45:18). Kao što je On stvorio Zemlju, isto će tako, i Izraela. Stvaranje ima svrhu odnosa.

NASB (AŽURIRANI) TEKST: 45:9-10

**⁹“Jao onome tko se pravda sa svojim Tvorcem –
Zemljana posuda među posudama zemlje!
Hoće li glina reći lončaru: ‘Što radiš?’
Ili stvar što si napravio kazati: ‘On nema ruke?’
¹⁰Jao njemu koji kaže ocu: ‘Što radiš?’
Ili ženi: ‘Čemu radiš?’”**

45:9 “Jao onome tko se pravda sa svojim Tvorcem-” Vidjeli smo nekoliko smjerenja na književni model sudske pozornice u Knjizi proroka Izaije 40 - 45. Sad “jao” poistovjećuje još jedan književni model, “pogrebnu povorku”. To je bilo upozorenje “groba” onima (Židovima ili poganima) koji propitkuju YHWH-u. U okviru, ova bi kitica trebala upućivati na šok što su osjetili Židovi kod uključivanja pogana!

Ovo pokazuje prisutnost nekih Židova koji su se odazvali negativno na Božji način postupanja glede iskupljenja (usp. Iz 45:11). Oni su bili smeteni zato što će Bog upotrijebiti nevjernoga vladara kao što je Kir (usp. Iz 45:13). To je vrlo slično Habakukovim proročanskim sumnjičavim mislima o Božjem korištenju Babilona.

▣ **“Hoće li glina reći lončaru”** Ova zamisao o ljudima kao o glini i Bogu kao o lončaru uobičajena je u Bibliji, vjerojatno zbog toga što su:

1. ljudi napravljeni od praha ili gline i vratit će se u prah (usp. Iz 29:16; Jer 18:1 i dalje; Rim 9:20-21)
2. to osvjetljuje YHWH-inu slobodu činjenja sa Svojim Stvorenjem što god On želi i namisli.

▣

NASB, NKJV
NRSV, JPSOA
REV, REB
NJB
Pešita
NAB

“On nema ruke”
“Tvoje djelo nema drška”
“ti nemaš vještinu”
“tvoje djelo nema ruku”
“nisam li ja djelo tvojih ruku”
“ono što praviš nema ruku”

Ovo može značiti:

1. idoli nemaju ruke
2. zanatlija nema vještinu
3. posuda nema držače.

Jednostavno je najbolje shvatiti višeznačnost i promotriti druge retke Knjige proroka Izaije 45:9 i 45:10 za opće okvirno značenje. Ono što je stvoreno ne može ispitivati stvoritelja!

NASB (AŽURIRANI) TEKST: 45:11-13

¹¹Ovako govori GOSPODIN, Svetac Izraelov, i njegov Tvorac:

**“Pitaj Me o stvarima što moraju doći glede Mojih sinova,
I ti ćeš predati Meni rad Mojih ruku.**

¹²To sam Ja koji sam načinio zemlju, i stvorio čovjeka na njoj.

**Ja razapeh nebesa sa Svojim rukama
I odredih svu njihovu vojsku.**

¹³Ja sam podignuo njega u pravednosti

**I Ja ću učiniti sve njegove putove ravnima;
On će izgraditi Moj grad i pustiti Moje prognanike da idu slobodni,
Bez ikakva plaćanja ili nagrade”, govori GOSPODIN nebeskih vojska.**

45:11 Ovaj stih započinje s nekoliko naslova za Boga:

1. YHWH
2. Svetac Izraelov
3. Izraelov Stvoritelj (BDB 427, KB 428, *Qal* PARTICIP).

On tada nastavlja naglasak na YHWH-u kao navjestitelju budućih događaja (tj. Kirovo osvajanje).

UBS *Text Project* (str. 125) predlaže: “pitajte me o stvarima što se moraju dogoditi, (ali) o mojim sinovima i djelo mojih ruku, pustite meni da se brinem o njima!”

45:12 “I odredih svu njihovu vojsku” Ovdje ponovno YHWH veliča Svoje jedinstveno mjesto kao Stvoritelj neba i Zemlje. Babilonci su štovali zvijezde i planete. Ovo je jaka izjava kako je YHWH zapovjedio (BDB 845, KB 1010, *Piel* PERFEKTI) čitavoj njihovoj nebeskoj Vojsci (usp. Iz 40:26). To je naglasak na YHWH-i kao Stvoritelju i Nadziratelju nebeskih tijela (tj. Sunca, Mjeseca, zvijezda, planeta, kometa) što djeluje kao Knjiga Postanka 1 u pokazivanju ludosti astralnoga štovanja.

U Knjizi proroka Izaije 24:21-22 riječ “nebeska vojska” upotrijebljena je za anđeoske snage i za narode (usp. LXX u Pnz 32:8 i Dn 10). Štogaod da je anđeosko ili planetarno, YHWH je u nadzoru svih nižih bogova svemira nazvanih *elohim*. Ne postoji drugi Bog osim YHWH, ali postoje druge duhovne sile.

[Vidjeti Posebnu temu dolje: Anđeli i demoni.](#)

POSEBNA TEMA: ANĐELI I DEMONI

- A. Drevni narodi bili su animalisti. Oni su dodavali crte ljudske osobnosti silama prirode, životinja, i prirodnih pojava. Život je bio objašnjen kroz uzajamno djelovanje ovih duhovnih entiteta s čovječanstvom.
- B. Vremenom je ova personifikacija postala politeizam (mnogo bogova – mnogoboštvo). Uobičajeno su demoni (*geniji*) bili niži bogovi ili polubogovi (dobro ili zlo) koji su utjecali na pojedinačne ljudske živote:
1. Mezopotamija, kaos i sukob
 2. Egipat, red i djelovanje
 3. Kanaan, vidjeti od W. F. Albrigha *Archaeology and the Religion of Israel*, peto izdanje, str. 67-92.
- C. SZ ne počiva niti razvija predmet nižih bogova, anđela, ili demona, vjerojatno zbog svoga strogoga monoteizma ([vidjeti Posebnu temu u Iz 40:14: Monoteizam](#), usp. Izl 8:10; 9:14; 15:11; Pnz 4:35.39; 6:4; 33:26; Ps 35:10; 71:19; 86:8; Iz 46:9; Jer 10:6-7; Mih 7:18). On spominje lažne bogove poganskih naroda (*Šedim*, BDB 993, usp. Pnz 32:17; Ps 106:37) i imenuje ih ili personificira neke od njih:
1. *Se'im* (satiri ili dlakavi demoni, BDB 972 III, KB 1341 III, usp. Lev 17:7; 2. Ljet 11:15; Iz 13:21; 34:14)
 2. *Lilit* (ženski rod, zavodnički noćni demon, BDB 539, KB 528, usp. Iz 34:14)
 3. *Mavet* (hebrejski pojam za smrt upotrijebljen za kanaanskoga boga Podzemlja, *Mota*, BDB 560, KB560, usp. Iz 28:15.18; Jer 9:21; i moguće Pnz 28:22)
 4. *Rešef* (pomor, vatra, ili tuča, BDB 958, KB 958, usp. Pnz 32:24; Ps 78:48; Hab 3:5)
 5. *Dever* (kuga, BDB 184, usp. Ps 91:5-6; Hab 3:5)
 6. *Azazel ili Hazazel* (ime neizvjesno, ali moguće pustinjki demon ili ime mjesta, BDB 736, KB 736, usp. Lev 16:8.10.26).
- (Ovi su primjeri uzeti iz *Encyclopaedia Judaica*, tom 5, str. 1523.)
- Međutim, ne postoji dualizam ili andeoska neovisnost od YHWH u SZ-u. Sotona je YHWH-in sluga (usp. Job 1 - 2; Zah 3), ne neovisan, samo-upravljan neprijatelj (usp. A. B. Davidson, *A Theology of the Old Testament*, str. 300-306).
- D. Judaizam se razvio tijekom babilonskoga izgnanstva (586.-538. g.pr.Kr.). Bio je teološki pod utjecajem perzijskoga personificiranog dualizma zorostrijanizma, dobar visoki bog nazvan *Mazda* ili *Ormuzd* i zla imenovanog *Ahriman*. Ovo je omogućilo unutar judaizma nakon izgnanstva personificirani dualizam između YHWH i Njegovih anđela te Sotone i njegovih anđela ili demona.
- Judaistička teologija o personificiranome zlu objašnjena je i dobro potkrijepljena spisima u *The Life and Times of Jesus the Messiah*, tom 2, Dodatak XIII (str. 749-863) i XVI (str. 770-776) od Alfreda Edersheima. Judaizam je personificirao zlo na tri načina:
1. Satan (Sotona) ili *Samael*
 2. dobra namjera (*yetzer hara*) unutar čovječanstva
 3. Anđeo smrti.
- Edersheim ovo karakterizira kao:
1. Optužitelj
 2. Zavodnik /Napasnik
 3. Kažnjavatelj (tom 2, str. 756).
- Postoji primjetna teološka razlika između judaizma nakon izgnanstva te NZ-ne predstave i objašnjenja zla.
- E. NZ, posebice Evandjelja, potvrđuju postojanje i protivljenje zlim duhovnim bićima prema ljudstvu i prema YHWH-i (u judaizmu, Sotona je bio neprijatelj čovječanstva, a ne Boga). Oni se protive Božjoj volji, vladavini, i Kraljevstvu.
- Isus se suprotstavljao i istjerivao ova demonska bića, nazvana i: (1) nečisti duhovi (usp. Lk 4:36; 6:18) ili (2) zli duhovi (usp. Lk 7:21; 8:2), iz ljudskih bića. Isus je jasno činio razliku između bolesti (fizičke i mentalne) i demonskoga. On je očitovao Svoju snagu i duhovni uvid prepoznavanjem i

egzorcizmom tih zlih duhova. Oni su često prepoznali Njega i pokušali Ga nasloviti, ali Isus je odbacio njihovo svjedočenje, zapovijedajući da utihnu, i istjerao ih. Egzorcizam je znak poraza Sotonova kraljevstva.

Postoji iznenađujući manjak obavijesti u NZ-nim apostolskim pismima o tome predmetu. Egzorcizam nikad nije naveden kao duhovni dar, niti je metodologija ili postupak za to dato za buduće naraštaje službujućih ili vjernika.

- F. Zlo je stvarno; zlo je osobno; zlo je prisutno. Niti je otkriveno njegovo podrijetlo ni svrha. Biblija potvrđuje njegovu stvarnost i silovito se suprotstavlja njegovu utjecaju. U stvarnosti ne postoji konačan dualizam. Bog je u potpunome nadzoru; zlo je poraženo i osuđeno i bit će uklonjeno iz Stvorenja.
- G. Božji ljudi moraju se oduprijeti zlu (usp. Jak 4:7). Oni ne mogu biti nadzirani od njega (usp. 1. Iv 5:18), ali oni mogu biti kušani i njihovo svjedočenje i utjecaj oštećeno (usp. Ef 6:10-18). Zlo je otkriveni dio kršćanskoga svjetonazora. Suvremeni kršćani nemaju pravo ponovno određivati zlo (demitologiziranje od Rudolfa Baltmanna); depersonalizirati zlo (društvene strukture od Paula Tillicha), niti ga nastojati objasniti u potpunosti u psihološkim pojmovima (Sigmund Freud). Njegov utjecaj je prožimajući, ali poražen. Vjernici moraju hodati u Kristovoj pobjedi!

45:13 “Ja sam podignuo njega u pravednosti” NIV prevodi “njega” kao Kir. YHWH je pobudio Kira da čini Njegovu volju. Ovo upućuje na: (1) brza i potpuna Kirova osvajanja i (2) proglas Kira čime je dopušteno izgnanim narodnim skupinama ići doma i ponovno izgraditi svoje narodne hramove. Ovaj je proglas bio izdan godine 538. pr.Kr., godinu dana nakon pada Babilona.

▣ **“Bez ikakva plaćanja ili nagrade”** YHWH će dati Kiru II. pobjedu a on će zauzvrat pustiti Izraelu povratak u Judu bez mita ili naplate (TEV).

Jewish Study Bible (str. 876) kaže da Knjiga proroka Izaije 45:14 upućuje na YHWH-inu nagradu Kiru.

NASB (AŽURIRANI) TEKST: 45:14-17

¹⁴ **Ovako govori GOSPODIN:**

“Proizvodi Egipta i trgovačka roba Kuša

I Sebejci, ljudi velika rasta,

Prijeći će k tebi i bit će tvoji;

Oni će hodati iza tebe, oni će prijeći u okovima

I klanjat će se tebi;

Oni će se moliti tebi:

‘Zasigurno, Bog je s tobom, i nema nikoga drugoga,

Nema drugog Boga.’”

¹⁵ **Uistinu, Ti si Bog koji se skriva,**

O Bože Izraelov, Spasitelj!

¹⁶ **Oni će biti posramljeni i čak poniženi, svi od njih;**

Izrađivači idola otići će zajedno u poniženju.

¹⁷ **Izrael je spašen GOSPODINOM**

S vječnim spasenjem;

Ti nećeš biti posramljen ili ponižen

Za svu vječnost.

45:14 Neizvjesno je obuhvaća li Knjiga proroka Izaije 45:14-17 književnu jedinicu. Očito je kako Izaija 45:15-17 upućuje na Izraela. Moguće da Izaija 45:14 može upućivati na Perziju (usp. Iz 43:3) a ne na Judu. Međutim, ovi su narodi dati kao otkupnina za Božji narod u Izaiji 43:3. Čitav svijet morao je doći Bogu u Izaiji 45:20-22. Prema tome, Juda može biti subjekt Izaije 45:14. Ovo je vrlo slično proročanstvima kako će se svi narodi slijevati da obnove Sion (usp. Iz 2:2-4; 60:1 i dalje; Ps 72:8-11).

Sažetak retka Izaije 45:14: “Nema drugoga Boga”, prenosi se na Izaiju 45:16 (tj. “oni”). I idoli i njihovi štovatelji bit će:

1. posramljeni - BDB 101, KB 116, *Qal* PERFEKT
 2. poniženi - BDB 487, KB 480, *Niphal* PERFEKT.
- Ali Izrael neće biti (usp. Iz 45:17)!

45:15 Zabilježite imena za Boga:

1. Bog (*El*, BDB 42)
2. Bog (*Elh*, BDB 43) Izraela
3. Spasitelj (BDB 446).

Spasitelj Izraela skrivao je Sebe od Svoga naroda na određeno vremensko razdoblje zbog njihova grijeha i pobune (usp. Iz 1:15; 8:17; 54:8; 57:17; Ps 44:24; 88:14, također zabilježiti Job 13:24). Ali to razdoblje osude je prošlo (usp. Iz 40:2) i sad je počeo povratak i obnova kroz Kira.

AB, tom 20, str. 82, predlaže ovu skrivenost zbog toga jer je Izrael bio mali i nevažan narod u tome razdoblju.

45:16 Vidjeti bilješku u Knjizi proroka Izaije 45:14. Stih 16 teološki je uspoređan s Izaijom 44:11.

45:17 Ovo je predivno obećanje ali čitatelji moraju zapamtiti kako je uvjet Izraelova zavjetna poslušnost. Čitanje samo toga i zaboraviti kako je Izrael bio ponovno osvojen i uništen i od strane Grčke i Rima pokazuje ograničenja *proof-textinga*.

Poteškoća nije bila YHWH-ina ljubav i obećanja, nego Izraelova nesposobnost držanja Njegovih zapovijedi.

Hebrejski pojmovi “vječno” (BDB 761) i “vječnost” (BDB 761) iz hebrejskoga su korijena što ima široki opseg značenja (semantičko polje). [Vidjeti Posebnu temu dolje: Zauvijek \(*’olam*\)](#).

POSEBNA TEMA: ZAUVIJEK (*’olam*)

Etimologija hebrejskoga pojma *’olam*, אֵלֶּם (BDB 761) je neizvjesna (NIDOTTE, tom 3, str. 345). Korišten je u nekoliko značenja (uobičajeno određenih okvirom). Sljedeće su samo izdvojeni primjeri:

1. drevno:
 - a. ljudi, Knjiga Postanka 6:4; 1. Samuelova 27:8; Knjiga proroka Jeremije 5:15; 28:8
 - b. mjesta, Knjiga proroka Izaije 58:12; 61:4
 - c. Bog, Psalam 93:2; Izreke 8:23; Knjiga proroka Izaije 63:16
 - d. stvari, Knjiga Postanka 49:26; Job 22:15; Psalam 24:7.9; Knjiga proroka Izaije 46:9
 - e. vrijeme, Ponovljeni zakon 32:7; Knjiga proroka Izaije 51:9; 63:9.11
2. buduće vrijeme:
 - a. nečiji život, Knjiga Izlaska 21:6; Ponovljeni zakon 15:17; 1. Samuelova 1:22; 27:12
 - b. hiperbola za kralja, 1. Knjiga o Kraljevima 1:31; Psalam 61:7; Knjiga Nehemije 2:3
 - c. neprekidno postojanje:
 - (1) Zemlja, Psalam 78:69; 104:5; Propovjednik 1:4
 - (2) nebesa, Psalam 148:5
 - d. postojanje Boga:
 - (1) Knjiga Postanka 21:33
 - (2) Knjiga Izlaska 15:18
 - (3) Ponovljeni zakon 32:40
 - (4) Psalam 93:2
 - (5) Knjiga proroka Izaije 40:28
 - (6) Knjiga proroka Jeremije 10:10
 - (7) Knjiga proroka Daniela 12:7
 - e. Savez:
 - (1) Knjiga Postanka 9:12.16; 17:7.13.19
 - (2) Knjiga Izlaska 31:16
 - (3) Levitski zakonik 24:8
 - (4) Knjiga Brojeva 18:19

- (5) 2. Knjiga o Samuelu 23:5
- (6) Psalam 105:10
- (7) Knjiga proroka Izaije 24:5; 55:3; 61:8
- (8) Knjiga proroka Jeremije 32:40; 50:5
- f. poseban Savez s Davidom:
 - (1) 2. Knjiga o Samuelu 7:13.16.25.29; 22:51; 23:5
 - (2) 1. Knjiga o Kraljevima 2:33.45; 9:5
 - (3) 2. Knjiga Ljetopisa 13:5
 - (4) Psalam 18:50; 89:4.28.36.37
 - (5) Knjiga proroka Izaije 9:7; 16:5; 37:35; 55:3
- g. Božji Mesija:
 - (1) Psalam 45:2; 72:17; 89:35-36; 110:4
 - (2) Knjiga proroka Izaije 9:6
- h. Božji zakoni:
 - (1) Knjiga Izlaska 29:28; 30:21
 - (2) Levitski zakonik 6:18.22; 7:34; 10:15; 24:9
 - (3) Knjiga Brojeva 18:8.11.19
 - (4) Psalam 119:89.160
- i. Božja obećanja:
 - (1) 2. Knjiga o Samuelu 7:13.16.25; 22:51
 - (2) 1. Knjiga o Kraljevima 9:5
 - (3) Psalam 18:50
 - (4) Knjiga proroka Izaije 40:8
- j. Abrahamovo potomstvo i Obećana zemlja:
 - (1) Knjiga Postanka 13:15; 17:19; 48:4
 - (2) Knjiga Izlaska 32:13
 - (3) 1. Knjiga Ljetopisa 16:17
- k. Blagdani prema Savezu:
 - (1) Knjiga Izlaska 12:14; 17:24
 - (2) Levitski zakonik 23:14; 21:41
 - (3) Knjiga Brojeva 10:8
- l. vječna vječnost:
 - (1) 1. Knjiga o Kraljevima 8:13
 - (2) Psalam 61:7-8; 77:8; 90:2; 103:17; 145:13
 - (3) Knjiga proroka Izaije 26:4; 45:17
 - (4) Knjiga proroka Daniela 9:24
- m. ono što Psalmi kažu vjernici će činiti zauvijek:
 - (1) zahvaljivanje, Psalam 30:12; 79:13
 - (2) prebivanje u Njegovoj prisutnosti, Psalam 41:12; 61:4.7
 - (3) pouzdanje u Njegovo milosrđe, Psalam 52:8
 - (4) slavljenje GOSPODINA, Psalam 52:9
 - (5) pjevanje hvala, Psalam 61:8; 89:1
 - (6) izricanje Njegove pravde, Psalam 75:9
 - (7) slavljenje Njegovog Imena, Psalam 86:12; 145:2
 - (8) blagoslivljanje Njegovog Imena, Psalam 145:1
- 3. unatrag i unaprijed u vremenu ("od vječnosti do vječnosti"):
 - a. Psalam 41:13 (slavljenje Boga)
 - b. Psalam 90:2 (Sâm Bog)
 - c. Psalam 103:17 (dobrota GOSPODINOVA).

Upamtite, okvir određuje širinu značenja pojma. Vječni Savezi i obećanja su uvjetovani (tj. Jer 7). Kod svake uporabe SZ-a o ovoj veoma tečnoj riječi budite pozorni kod čitanja vaših suvremenih gledišta o vremenu ili vašoj NZ-noj sustavnoj teologiji. NZ su opće primjenjiva SZ-na obećanja.

NASB (AŽURIRANI) TEKST: 45:18-19

¹⁸Jer ovako govori GOSPODIN, koji stvori nebesa
(On je Bog koji oblikova zemlju i načini je,
On je učvrsti i nije je stvorio pustim mjestom,
Nego je oblikova da bude nastanjena):
“Ja sam GOSPODIN, i ne postoji nijedan drugi.
¹⁹Ja nisam govorio u tajnosti,
U nekoj mračnoj zemlji;
Ja nisam rekao potomstvu Jakova:
‘Tražite me na pustome mjestu’;
Ja, GOSPODIN, govorim pravednost,
Objavljujem stvari koje su ispravne.”

45:18 “(On je učvrsti i nije je stvorio pustim mjestom)” Ovo je smjerenje na Knjigu Postanka 1:2. To može biti prevedeno: “bez oblika” (BDB 1062). Bog je uvijek imao svrhu za Stvorenje. Ta svrha jeste ta da je ona trebala biti nastanjena. Postojao je razvoj u Božjemu stvaranju. To ne dokazuje neku vrstu razaranja između Postanka 1:1 i 1:2 (tj. Teorija jaza). Vidjeti punu bilješku u Knjizi Postanka 1:1-2 online na www.freebiblecommentaries.org.

▣ **“(Nego je oblikova da bude nastanjena)”** Ovo je korišteno od rabina kao naglasak da svi moraju biti oženjeni (usp. Post 1:28; 9:1.7).

45:19 YHWH je tvrdio i tvrdio u ovome dijelu Knjige proroka Izaije kako je On Bog koji čuje i djeluje; Onaj koji zna budućnost i određuje njen smjer! Ova teološka tvrdnja prvenstveno je dokaz Njegova postojanja! Drugi dokaz je postojanje Izraela i njegov povratak u Obećanu zemlju.

NASB (AŽURIRANI) TEKST: 45:20-25

²⁰“Skupite se i dodite;
Primaknite se zajedno, vi bjegunci naroda;
Oni nemaju znanje,
Koji nose sobom svoj drveni idol
I mole se bogu koji ne može spasiti.
²¹Objavite i razložite svoj slučaj;
Doista, pustite im neka se savjetuju zajedno.
Tko je najavio to od davnine?
Tko je vrlo odavno objavio to?
Nisam li to Ja, GOSPODIN?
I nema drugoga Boga osim Mene,
Pravednoga Boga i Spasitelja;
Nema drugoga osim Mene.
²²Obratite se k Meni i budite spašeni, svi krajevi zemlje;
Jer Ja sam Bog, i nema drugoga.
²³Ja sam se zakleo Sâmim Sobom,
Moja riječ izašla je iz Mojih usta u pravednosti
I neće se vratiti,
Da će se Meni prignuti svako koljeno, svaki jezik prisegnut će *odanost*.
²⁴Oni će Mi reći: ‘Samo u GOSPODINU su pravednost i snaga.’
Ljudi će doći k Njemu,
I svi koji bijahu gnjevni na Njega bit će posramljeni.
²⁵U GOSPODINU sve će potomstvo Izraela
Biti opravdano i slaviti će.”

45:20 “Skupite se i dodite;

Primaknite se zajedno, vi bjegunci naroda;

Oni nemaju znanje” Neki kažu kako ovo upućuje na raspršene, izgnane Izraelce koji se vraćaju doma (tj. “vi bjegunci naroda”, također zabilježiti Iz 45:25), dok drugi vjeruju kako je to još jedan opći poziv poganskim narodima, kao u Knjizi proroka Izaije 45:6.22.23 (usp. Rim 14:11; Fil 2:10). Oboje je moguće u ovome okviru.

Postoje nizovi zapovijedi u Izaiji 45:20-22 povezanih s time kako ljudi moraju pristupiti YHWH-i i odazvati se na Njegovu ponudu dostupnosti:

1. skupite se zajedno - BDB 867, KB 1062, *Niphal* IMPERATIV, Knjiga proroka Izaije 45:20
2. dođite - BDB 97, KB 112, *Qal* IMPERATIV, Knjiga proroka Izaije 45:20
3. primaknite se - BDB 620, KB 670, *Hiphil* IMPERATIV, Knjiga proroka Izaije 45:20
4. obratite se k Meni - BDB 815, KB 937, *Qal* IMPERATIV, Knjiga proroka Izaije 45:22
5. budite spašeni - BDB 446, KB 448, *Niphal* IMPERATIV, Knjiga proroka Izaije 45:22.

NZ koristi Izaiju 45:23 u dva navoda što upućuju na sve ljude (tj. Rim 14:11 i posebice Fil 2:10)! Kakav predivan poziv i ispunjenje Knjige Postanka 3:15 i 12:3 ([vidjeti Posebnu temu u Iz 4:15-17: YHWH-in vječni iskupiteljski naum](#)).

▣ **“Koji nose sobom svoj drveni idol”** Ovo poziva narode neka odbace svoje idole koji ne mogu djelovati, i neka dođu Bogu Izraelovu koji može djelovati i koji će ih spasiti.

45:21 Ovo je slika sudske pozornice. Ona naviješta: (1) Kira i njegov uspjeh i (2) povratak Izraela kao evangelizacijsko oruđe za privođenje svijeta Bogu. Ovdje je Bog nazvan “Spasitelj” i u ovome okviru to ne podrazumijeva samo Židove nego čitav svijet (usp. Iz 45:22). Očit suzvuk monoteizma ([vidjeti Posebnu temu u Iz 40:14: Monoteizam](#)) jeste taj da Sveti Bog ljubi sve ljude stvorene na Njegovu sliku (usp. Post 1:26-27).

45:22 “Obratite se k Meni” Ovo je hebrejska riječ što se koristi za štovanje (BDB 815, KB 937). Dok se ljudi obrate Bogu oni ostavljaju svoje idolopoklonstvo i grijeh (usp. Iz 55:7).

Ljudi imaju izbor. Oni se mogu obratiti k YHWH-i i biti spašeni ili se okrenuti k idolima (usp. Lev 19:4.31; 20:6; Pnz 31:18.20) i ne imati nadu!

▣ **“i budite spašeni, svi krajevi zemlje”** Ovo je referenca na sveopće spasenje ponuđena svim ljudima koji se pokaju i pouzdaju se u YHWH-u jer ne postoji drugi Bog (usp. Iz 45:21). Ta sveopća ponuda tako je osobita Knjizi proroka Izaije (usp. Iz 2:2-4; 12:4-5; 25:6-9; 42:6-12; 49:5-6; 51:4-5; 60:1-3; 66:23). Ovo može biti prevedeno: “spasite se” (*Niphal* IMPERATIV), što bi mogla biti igra na Postanak 12:3.

45:23 “Ja sam se zakleo Sâmim Sobom” Nije moguća veća prisega!

▣ **“Moja riječ izašla je iz Mojih usta u pravednosti**

I neće se vratiti” Ovo je drevno vjerovanje u snagu izgovorene riječi (usp. Iz 24:3; 25:8; 40:8; 55:10-11). Bog je to rekao; On želi da svijet bude spašen (tj. Iv 3:16)!

▣ **“Da će se Meni prignuti svako koljeno, svaki jezik prisegnut će odanost”** Ovo je upotrijebljeno u tome okviru o YHWH-i. Međutim, u Poslanici Filipljanima 2:10 to je upotrijebljeno o svemu svjesnome Stvorenju koje ispovijeda Isusa Krista kao Gospodina /Gospodara. Okvir ponovno pokazuje kako Bog želi da čitav svijet dođe k Njemu i kasnije će otkrivenje pokazati da je kroz Njegova Mesiju, Isusa Krista, ostvarena ova sveopća ponuda (usp. Mk 10:45; 2. Kor 5:21).

Teološko pitanje vrlo je jasno. Ako je NZ otkrivenje, onda su SZ-na obećanja narodu Izraela proširena.

[Vidjeti Posebnu temu dolje: Zašto obećanja prema SZ-nome Savezu izgledaju tako različita od obećanja prema NZ-nome Savezu.](#)

POSEBNA TEMA: ZAŠTO OBEĆANJA PREMA SZ-nome SAVEZU IZGLEDAJU TAKO RAZLIČITO OD OBEĆANJA PREMA NZ-nome SAVEZU

Kroz godine moga proučavanja eshatologije naučio sam da većina kršćana nemaju ili ne žele razvijenu, sustavnu, kronologiju kraja vremena. Postoje neki kršćani koji se usredotočuju ili većinom na ovo područje kršćanstva iz teoloških,

psiholoških, ili denominacijskih razloga. Takvi kršćani izgleda postaju opsjednuti time kako će se sve završiti, i nekako promašuju nužnost Evanđelja! Vjernici ne mogu utjecati na Božji eshatološki (kraj vremena) raspored, ali mogu sudjelovati u opunomoćenju Evanđelja (usp. Mt 28:19-20; Lk 24:47; Djela 1:8). Većina vjernika potvrđuje Drugi Kristov dolazak i dovršetak Božjih obećanja na kraju vremena. Poteškoće tumačenja narastaju iz toga kako razumijeti ovaj vremenski dovršetak što proizlazi iz nekoliko biblijskih paradoksa:

1. napetost između proročkih uzoraka Saveza SZ-a i apostolskih uzoraka Saveza NZ-a
2. napetost između biblijskoga monoteizma (jedan Bog za sve) i izbor Izraela (poseban narod)
3. napetost između uvjetovanoga vida biblijskih Saveza i obećanja (“ako ... onda”) te neuvjetovane Božje vjernosti za iskupljenje paloga čovječanstva
4. napetost između književnih vrsta Bliskoga Istoka i suvremenih zapadnjačkih književnih obrazaca
5. napetost između Kraljevstva Božjega kao sadašnjost, a ipak budućnost
6. napetost između vjerovanja u skorašnji Kristov povratak i vjerovanja da se prvo moraju dogoditi neki događaji.

Raspravimo ove napetosti jednu po jednu.

PRVA NAPETOST (SZ-ne rasne, nacionalne, i zemljopisne grupacije nasuprot svim vjericima svijeta)

SZ-ni proroci predkazuju obnovu židovskoga kraljevstva u Palestini sa središtem u Jeruzalemu gdje se skupljaju svi narodi Zemlje kako bi slavili i služili Davidovskoga vladara, ali niti Isus ni NZ-ni apostoli nisu se nikad usredotočili na taj raspored. Nije li SZ nadahnut (usp. Mt 5:17-19)? Kako NZ-ni autori izostavljaju ključne događaje na kraju vremena?

Postoji nekoliko izvora obavijesti o kraju svijeta:

1. SZ-ni proroci (Izaija, Mihej, Malahija)
2. SZ-ni apokaliptički pisci (usp. Ez 37 - 39; Dn 7 - 12; Zah)
3. međuzavjetni, nekanonski židovski apokaliptički pisci (kao 1. Henokova, na koju se poziva u Judinoj poslanici)
4. Sâm Isus (usp. Mt 24; Mk 13; Lk 21)
5. Pavlova pisanja (usp. 1. Kor 15; 2. Kor 5; 1. Sol 4 - 5; 2. Sol 2)
6. Ivanova pisanja (1. Ivanova poslanica i Otkrivenje).

Uče li svi ovi jasno o rasporedu kraja vremena (događaji, kronologija, osobe)? Ako ne, zašto? Nisu li svi nadahnuti (osim židovskih međuzavjetnih spisa)?

Duh otkriva istine SZ-nim piscima u pojmovima i grupacijama koje oni mogu razumijeti. Međutim, kroz napredujuće otkrivenje Duh je proširio ove SZ-ne eshatološke zamisli na sveopći opseg (“tajna Krista”, usp. Ef 2:11 - 3:13. [Vidi Posebnu dolje: Tajna](#)). Evo nekih mjerodavnih primjera:

1. grad Jeruzalem u SZ-u bio je korišten kao metafora naroda Božjega (Sion), ali prenesen je u NZ kao pojam izražavanja Božje prihvaćenosti svih pokajnika, vjerujućih ljudi (novi Jeruzalem u Knjizi Otkrivenja 21 – 22). Teološko proširenje doslovnoga, fizičkog grada u novi Božji narod (vjerujući Židovi i pogani) bilo je predkazano u Božjem obećanju o iskupljenju paloga čovječanstva u Knjizi Postanka 3:15, prije negoli su čak postojali ikoji Židovi ili židovski glavni grad. Čak je poziv Abrahama (usp. Post 12:1-3) uključivao pogane (usp. Post 12:3; Izl 19:5)
2. u SZ-u neprijatelji Božjega naroda su okolni narodi Drevnoga Bliskog Istoka, ali u NZ-u oni su bili prošireni na sve nevjerujuće, protu-Božje, sotonističke ljude. Bitka se pomakla od zemljopisnoga, područnoga sukoba na sukob širom svijeta, kozmički sukob (usp. Kol)
3. obećanje zemlje koja je tako cjelovita u SZ-u (patrijarhalna obećanja Postanka, usp. Post 12:7; 13:15; 15:7.15; 17:8) postalo je sada čitava Zemlja. Novi Jeruzalem silazi kako bi ponovno oblikovao Zemlju, ne samo ili isključivo Bliski Istok (usp. Otk 21 - 22)
4. neki ostali primjeri SZ-nih proročkih zamisli koja su bila proširena su:
 - a. Abrahamovo potomstvo sad je duhovno obrezano (usp. Rim 2:28-29)
 - b. narod po Savezu sad uključuje pogane (usp. Hoš 1:10; 2:23, navedeno u Rim 9:24-26; također Lev 26:12; Izl 29:45, navedeno u 2. Kor 6:16-18 i Izl 19:5; Pnz 14:2, navedeno u Tit 2:14)
 - c. Hram je sad Isus (usp. Mt 26:61; 27:40; Iv 2:19-21) i kroz Njega mjesna crkva (usp. 1. Kor 3:16) ili pojedinačni vjernik (usp. 1. Kor 6:19)
 - d. čak Izrael i njegovi osobiti opisni SZ-ni izričaji sad upućuju na čitav Božji narod (tj. “Izrael”, usp. Rim 9:6; Gal 6:16, tj. “kraljevstvo svećeništva”, usp. 1. Pt 2:5.9-10; Otk 1:6).

Proročki uzorak bio je ispunjen, proširen, i sad je više uključujući. Isus i pisci apostoli ne predstavljaju kraj vremena na isti način kao SZ-ni proroci (usp. Martin Wyngaarden, *The Future of The Kingdom in Prophecy and Fulfillment*). Suvremeni tumači koji pokušavaju SZ-ni obrazac učiniti doslovnim ili mjerodavnim uvijaju Otkrivenje u čistu židovsku Knjigu te prisiljavaju značenje u atomizirane, višeznačne Isusove i Pavlove izričaje! NZ-ni pisci ne riječe SZ-ne proroke, nego pokazuju njihov konačan sveopći suzvuk. Nema uređenoga, logičkog sustava za Isusovu ili Pavlovu eshatologiju. Njihova svrha prvenstveno je iskupiteljska ili pastoralna.

Međutim, čak unutar NZ-a postoji napetost. Ne postoji jasna sustavnost eshatoloških događaja. Na mnogo načina Otkrivenje začuđujuće koristi SZ-na smjerenja u opisivanju kraja umjesto Isusovih učenja (usp. Mt 24; Mk 13)! Ono slijedi književnu vrstu započetu Ezekielom, Danielom, i Zaharijom, ali razvijenu tijekom međuzavjetnoga razdoblja (židovska apokaliptička književnost). Ovo je mogao biti Ivanov način povezivanja Staroga i Novoga saveza. To pokazuje stari uzorak ljudske pobune i Božje predanosti iskupljenju! Ali mora biti rečeno da iako Otkrivenje koristi SZ-ni jezik, osobe, i događaje, ono ih ponovno objašnjava u svjetlu prvoga stoljeća Rima (usp. Otk 1:7).

DRUGA NAPETOST (monoteizam nasuprot izabranome narodu)

Biblijski naglasak je na jednome osobnom, duhovnom, stvoritelju-iskupitelju, Bogu (usp. Izl 8:10; Iz 44:24; 45:5-7.14.18.21-22; 46:9; Jer 10:6-7). SZ-na jedinstvenost njegovih vlastitih dana bila je monoteizam. Svi okolni narodi bili su politeisti. Božje jedinstvo je srce SZ-nog otkrivenja (usp. Pnz 6:4). Stvorenje je pozornica sa svrhom zajedništva između Boga i čovječanstva, stvorenog na Njegovu sliku i sličnost (usp. Post 1:26-27). Međutim, čovječanstvo se pobunilo, griješi protiv Božje ljubavi, vodstva, i svrhe (usp. Post 3). Božja ljubav i svrha bili su tako snažni i sigurni da je On obećao iskupiti palo čovječanstvo (usp. Post 3:15)!

Napetost izrasta kad Bog odabire uporabiti jednoga čovjeka, jednu obitelj, jedan narod kako bi dosegnuo ostatak čovječanstva. Božji izbor Abrahama i Židova kao kraljevstvo svećeništva (usp. Izl 19:4-6) prouzročilo je ponos umjesto služenja, isključivost umjesto uključivosti. Božji poziv Abrahama uključio je namjeravan blagoslov čitavoga čovječanstva (usp. Post 12:3). Mora biti zapamćeno i naglašeno da je SZ-ni izbor bio za služenje, ne spasenje. Čitav Izrael nikad nije bio u pravilnome odnosu s Bogom, nikad vječno spašen temeljeno isključivo na njegovu pravu prvorodstva (usp. Iv 8:31-59; Mt 3:9), nego osobnom vjerom i poslušnosti (usp. Post 15:6, navedeno u Rim 4). Izrael je izubio svoje poslanje (sad je Crkva kraljevstvo svećenstva, usp. 1:6; 2. Pt 2:5.9), preokrenuta naredba u povlasticu, služenje u poseban stav! Bog odabire jednog kako bi odabrao sve!

TREĆA NAPETOST (uvjetovani Savezi nasuprot neuvjetovanih Saveza)

Postoji teološka napetost ili paradoks između uvjetovanih i neuvjetovanih Saveza. Zasiurno je istinito da je Božja iskupljujuća svrha/naum neuvjetovana (usp. Post 15:12-21). Međutim, naređeni ljudski odaziv uvijek je uvjetovan!

Ovaj "ako ... onda" uzorak pojavljuje se i u SZ-u i NZ-u. Bog je vjeran; čovječanstvo je nevjerno. Ova je napetost prouzročila mnogo zbrke. Tumači su stremili usredotočiti se na samo jedan "rog dvojbe", Božju potpunu vjernost ili ljudski napor, Božju suverenost ili slobodnu volju čovječanstva. Oboje je biblijski i neophodno.

Ovo se odnosi na eshatologiju, na Božja SZ-na obećanja Izraelu. Ako to Bog obeća, to i odredi! Bog je vezan Svojim obećanjima; uključen je Njegov ugled (usp. Ez 36:22-38). Neuvjetovani i uvjetovani Savezi sreću se u Kristu (usp. Iz 53), ne Izraelu! Božje konačno ispunjenje vjernosti leži u iskupljenju svih koji će se pokajati i uzvjerovati, ne u tome tko je bio njihov otac/majka! Krist, ne Izrael, jeste ključ za sve Božje Saveze i obećanja. Postoji li teološka parenteza u Bibliji, to nije Crkva, nego Izrael (usp. Djela 7 i Gal 3).

Poslanje navješćivanja Evandjelja svijetu prešlo je na Crkvu (usp. Mt 28:19-20; Lk 24:47; Djela 1:8). To je ipak uvjetovani Savez! Ovo ne podrazumijeva da je Bog potpuno odacio Židove (usp. Rim 9 – 11). Mora postojati mjesta i svrhe za kraj vremena, za vjerujući Izrael (usp. Zah 12:10).

ČETVRTA NAPETOST (književni obrasci Bliskoga Istoka nasuprot zapadnjačkim obrascima)

Žanr je kritički dio u ispravnome tumačenju Biblije. Crkva se razvijala u zapadnjačkoj (Grčka) kulturološkoj okolnosti. Istočnjačka književnost više je slikovita, metaforička, i simbolička negoli suvremeni, zapadnjački kulturološki književni obrasci. Usredotočuje se na ljude, sukobe, te događaje više negoli na sažete izrečene istine. Kršćani snose krivnju za uporabu svojih povijesnih i književnih obrazaca u tumačenju biblijskoga proročanstva (i SZ-noga i NZ-noga). Svaki naraštaj i zemljopisna zasebna jedinica koristila je svoju kulturu, povijest, i književnost za tumačenje Otkrivenja. Svaki od njih bio je u krivu! Osiono je misliti da je suvremena zapadnjačka kultura žarište biblijskoga proročanstva!

Žanr u kojem je izvorni, nadahnuti autor odabrao pisati jeste književni ugovor s čitateljem. Knjiga Otkrivenja nije povijesna pripovijetka. Ona je složenica pisma (poglavlja 1 – 3), proročanstva, i uglavnom apokaliptičke književnosti.

Pogrješno je činiti tako da Biblija kaže više negoli je bila nakana izvornoga autora kao i to da kaže manje negoli je on namjeravao! Drskost i dogmatizam tumača čak su još više neprimjereni u knjizi kao što je Otkrivenje.

Crkva se nije nikad složila o primjerenome tumačenju Otkrivenja. Moja briga je slušati i baviti se čitavom Biblijom, ne samo izdvojenim dijelom (dijelovima). Biblijski istočnjački način razmišljanja predstavlja istinu u parovima punima napetosti. Naše zapadnjačko stremljenje prema izrečenoj istini nije neispravno, nego neuravnoteženo! Mislim da je moguće pomaknuti barem neku mrtvu točku u tumačenju Otkrivenja ne mijenjajući ništa u nakani za naredne naraštaje vjernika. Većini je tumača očito da Otkrivenje mora biti tumačeno u svjetlu njegovih vlastitih dana i njegova žanra. Povijesni pristup Otkrivenju mora se baviti onime što su prvi čitatelji mogli, ili morali, razumjeti. Na mnogo su načina suvremeni tumači izgubili značenje mnogih simbola Knjige. Početni glavni potisak Otkrivenja bio je ohrabrivanje progonjenih vjernika. Ono je pokazalo Božji nadzor povijesti (kao što su učinili SZ-ni proroci); ono potvrđuje da se povijest kreće prema imenovanoj krajnjoj točki, osudi ili blagoslovu (kao što su činili SZ-ni proroci). Ono je potvrdilo u prvome stoljeću židovske apokaliptičke pojmove Božje ljubavi, prisutnosti, snage, i suverenosti!

Ono djeluje na ovaj isti teološki način za svaki naraštaj vjernika. Opisuje kozmičku borbu dobra i zla. Pojedini prvoga stoljeća mogu biti izgubljene za nas, ali ne snažne, ohrabrujuće istine. Kad suvremeni, zapadnjački tumači pokušavaju siliti pojedini Otkrivenja u njihovu suvremenu povijest, nastavlja se uzorak krivih tumačenja!

Vrlo je moguće da pojedini Knjige mogu postati doslovno neobične ponovno (kao što je bio SZ u vezi s Kristovim rođenjem, životom, i smrću) za posljednji naraštaj vjernika kad se suoče s napadom protu-Božjega vođe (usp. 2. Sol 2) i kulturom. Nitko ne može znati ovo doslovno ispunjenje Otkrivenja sve dok Kristove riječi (usp. Mt 24; Mk 13; i Lk 21) i Pavlove (usp. 1. Kor 15; 1. Sol 4 - 5; i 2. Sol 2) također ne postanu povijesni dokaz. Pretpostavljanje, nagađanje, i dogmatizam svi su neprikladni. Apokaliptička književnost dozvoljava ovu fleksibilnost. Hvala Bogu za slike i simbole koji nadmašuju povijesnu pripovijest! Bog je u nadzoru; On kraljuje; On dolazi!

Većina suvremenih komentatora promašuju svrhu žanra! Suvremeni zapadnjački tumači često traže jasan, logički teološki sustav radije negoli da budu otvoreni s višeznačnim, simboličkim, dramatskim žanrom židovske apokaliptičke književnosti. Ova je istina dobro izražena od Ralpa P. Martina u njegovu članku, "Approaches to New Testament Exegesis" ["Pristupi egzegezi Novoga zavjeta" – slobodan prijevod - op.prev.], u knjizi *New Testament Interpretation*, izdanoj od Howarda Marshalla:

"Ukoliko ne prepoznamo dramatsku kakvoću ovog pisanja te opozovemo način na koji je korišten jezik kao pomoćno sredstvo za izražavanje religijske istine, strašno ćemo pogriješiti u našem razumijevanju Apokalipse, te pogrešno pokušavati tumačiti njena viđenja kao da je to bila knjiga književne proze i pobrinula se opisati događaje koje je iskusila te odredila vrijeme povijesti. Poduzeti drugi pravac znači uletjeti u sve vrste poteškoća tumačenja. Mnogo ozbilnije to vodi iskrivljavanju srznoga značenja apokaliptičkoga i tako promašuje ogromnu vrijednost ovoga dijela Novoga zavjeta kao dramatsku tvrdnju u mitsko-poetskome jeziku Božje suverenosti u Kristu i paradoks njegova pravila koji skladno uklapa moć i ljubav (usp. 5:5.6; Lav je Janje)" (str. 235).

W. Randolph Tate u svojoj je knjizi *Biblical Interpretations* rekao:

"Ni jedan drugi žanr Biblije nije bio čitan tako vatreno s toliko ishoda potištenosti kao apokalipsa, posebice knjige Daniela i Otkrivenje. Ovaj je žanr pretrpio od pogubne povijesti pogrešnoga tumačenja zbog temeljnoga nerazumijevanja njegovih književnih oblika, građe, i svrhe. Zbog njegova jasnoga traženja da otkrije što se uskoro mora dogoditi, apokalipsa je bila viđena kao karta ceste u i nacrt budućnosti. Tragična mana u ovome pogledu je pretpostavka da je okvir uputa knjige čitateljevo današnje doba radije negoli autorovo. Ovaj pristup apokalipsi koji je posljedica pogrešnoga upućivanja (naročito Otkrivenju) razmatra djelo kao da je bilo kriptogram [šifrom pisani tekst – op.prev.] kojim današnji događaji mogu biti korišteni za tumačenje simbola teksta ... Prvo, tumač mora prepoznati da apokaliptik navješćuje svoje poruke putem simbolizma. Tumačiti simbol doslovno kad je on metaforički jednostavno je pogrešno tumačenje. Pitanje nije jesu li događaji u apokalipsi povijesni. Događaji mogu biti povijesni; oni su se uistinu dogodili, ili mogli dogoditi, ali autor predstavlja događaje i navješćuje značenje putem slika i prototipova" (str. 137).

Iz *Dictionary of Biblical Imagery*, izdano od Rykena, Wilhosta i Longmana III:

"Današnji čitatelji često su smeteni i zbunjeni ovim žanrom. Neočekivani slikoviti prikaz i iskustva van-ovoga-svijeta izgledaju čudno i van sklada s većinom Pisma. Shvaćanje ove književnosti doslovno ostavlja mnoge čitatelje u koprcanju određivanja 'što će se dogoditi kad', čime promašuju nakanu apokaliptičke poruke" (str. 35).

PETA NAPETOST (Kraljevstvo Božje kao sadašnjost a ipak budućnost)

Kraljevstvo Božje je sadašnjost, a ipak budućnost. Ovaj teološki paradoks postaje usmjeren na glavnu točku eshatologije. Očekuje li netko doslovno ispunjenje svih SZ-nih proročanstava za Izraela onda Kraljevstvo postaje uglavnom

obnova Izraela na zemljopisno odredište i teološka nadmoćnost! To bi moglo iziskivati da Crkva bude potajice uznesena u poglavlju 5 i da se preostala poglavlja odnose na Izraela (ali promotrite Otk 22:16).

Međutim, ako je žarište na bivanju Kraljevstva ustoličenim od strane obećanoga SZ-nog Mesije, onda je ono sadašnjost s Kristovim prvim dolaskom, i tada žarište postaje Kristovo utjelovljenje, život, učenja, smrt i uskrsnuće. Teološki naglasak je na trenutačnome spasenju. Kraljevstvo je došlo, SZ se ispunio u Kristovoj ponudi spasenja za sve, ne u Njegovome Tisućgodišnjem kraljevstvu za neke!

Zasigurno je istina da Biblija govori o oba Kristova dolaska, ali gdje mora biti stavljen naglasak? Meni izgleda da se većina SZ-nih proročanstava usredotočuje na Prvi dolazak, ustanovljenje Mesijanskoga kraljevstva (usp. Dn 2). Ovo je na mnogo načina slično Božjoj vječnoj vladavini (usp. Dn 7). U SZ-u žarište je na Božjoj vječnoj vladavini, ali mehanizam za to očitovanje vladavine je služba Mesije (usp. 1. Kor 15:26-27). Nije pitanje što je istinito; oboje je istinito, ali gdje je naglasak? Mora biti rečeno da su neki tumači postali toliko usredotočeni na Tisućgodišnje kraljevstvo Mesije (usp. Otk 20) da su promašili biblijsko žarište na Očevoj vječnoj vladavini. Kristova vladavina je uvodni događaj. Kao što Kristova dva dolaska nisu bila očita u SZ-u, tako nije niti privremena vladavina Mesije!

Ključ Kristova propovijedanja i učenja je Božje kraljevstvo. Oboje je sadašnjost (u spasenju i služenju), i budućnost (u ispunjenju i snazi). Otkrivenje, ako se usredotočuje na tisućljetnu vladavinu Mesije (usp. Otk 20), ona je privremena, ne konačna (usp. Otk 21 – 22). Iz SZ-a nije očito da je privremena vladavina neophodnost; ustvari, Mesijanska vladavina iz Knjige Daniela 7 je vječna, ne tisućgodišnja.

ŠESTA NAPETOST (predstojeći Kristov povratak nasuprot odgođenoj *Parusiji*)

Većina vjernika bila je učena da je Isusov dolazak skori, iznenadan, i neočekivan (usp. Mt 10:23; 24:27.34.44; Mk 9:1; 13:30; Otk 1:1.3; 2:16; 3:11; 22:7.10.12.20). Ali svaki očekujući naraštaj vjernika toliko je bio u krivu! Skorost (neposrednost) Isusova povratka snažno je obećana nada svakoga naraštaja, ali stvarnost za samo jedan (i taj jedan je onaj progonjen). Vjernici moraju živjeti ako bude Njegov dolazak sutra, ali predviđati i vršiti Veliko poslanje (usp. Mt 28:19-20) ako On odugovlači.

Neki odlomci u Evanđeljima (usp. Mk 13:10; Lk 17:2; 18:8) te 1. i 2. Poslanica Solunjanima temeljeni su na odgođenoj Drugome dolasku (*Parusija*). Postoje neki povijesni događaji koji se prvo moraju dogoditi:

1. evangelizacija širom svijeta (usp. Mt 24:14; Mk 13:10)
2. otkrivenje "Čovjeka grijeha" (usp. Mt 24:15; 2. Sol 2; Otk 13)
3. veliki progon (usp. Mt 24:21.24; Otk 13).

Postoji namjeravana višeznačnost (usp. Mt 24:42-51; Mk 13:32-36)! Živjeti svaki dan kao da vam je zadnji ali predviđati i obučavati se za buduću službu!

POSEBNA TEMA: TAJNA

I. U Starome zavjetu

Ova aramejska riječ (BDB 1112, KB 1980), *raz*, znači "skriti", "čuvati tajnu". Nekoliko puta upotrijebljena je u Knjizi proroka Daniela (usp. Dn 2:18.19.27.28.29.30.47; 4:9). Ona postaje središnjom temom u apokaliptičkoj književnosti i često je spominjana u Svicima s Mrtvoga mora. Bog otkriva Sebe preko skrivenoga Vijeća Svojim prorocima (usp. Post 18:17; Jer 23:18; Dn 9:22; Am 3:7).

U zajednici Svitaka s Mrtvoga mora Božje je otkrivenje bilo posredovano kroz: (1) poruku SZ-nih proroka (*raz*), ali i (2) tumačenje (*pesher*) "učitelja pravednosti". Ovaj dvostruki uzorak otkrivenja i tumačenja karakterizira apokaliptičku književnost.

II. U sinoptičkim Evanđeljima "tajna" je korištena o duhovnim uvidima skupljenima iz Isusovih parabola:

1. Evanđelje po Marku 4:11
2. Evanđelje po Mateju 13:11
3. Evanđelje po Luki 8:10.

III. Pavao je koristi na nekoliko različitih načina

1. Djelomično otvrdnuće Izraela kako bi se dopustilo da pogani budu uključeni. Ovaj priliv pogana djelovat će kao mehanizam za Židove da prihvate Isusa kao Krista proročanstva (usp. Rim 11:25-32).
2. Evanđelje je učinjeno poznatim narodima, govoreći im da su svi uključeni u Krista i kroz Krista (usp. Rim 16:25-27; Kol 2:2).
3. Nova tijela vjernika pri Drugomu dolasku (usp. 1. Kor 15:5-57; 1. Sol 4:13-18).

4. Sažimanje svega u Kristu (usp. Ef 1:8-11).
5. Pogani i Židovi kao su-baštinici (usp. Ef 2:11 - 3:13).
6. Prisnost odnosa između Krista i Crkve opisana u pojmovima braka (usp. Ef 5:22-33).
7. Pogani uključeni u zavjetni narod i ispunjeni Duhom Kristovim kako bi proizveli Kristo-sličnu zrelost, to jest, obnovili iskvarenu sliku Boga u čovjeku (usp. Post 1:26-27; 5:1; 6:5.11-13; 8:21; 9:6; Kol 1:26-28).
8. Antikrist na kraju vremena (usp. 2. Sol 2:1-11).

IV. Himna Rane crkve ili katekizam o tajni Evanđelja nađena je u 1. Timoteju poslanici 3:16.

V. U Ivanovu Otkrivenju to je upotrijebljeno o značenju Ivanovih apokaliptičkih simbola:

1. Otkrivenje 1:20
2. Otkrivenje 10:7
3. Otkrivenje 17:5.6.

VI. Ove su tajne istine što ljudi ne mogu otkriti; one moraju biti otkrivene od Boga.

VIII. [Vidjeti Posebnu temu u Knjizi proroka Izaije 40:15-17: YHWH-in vječni iskupiteljski naum.](#)

45:24 “I svi koji bijahu gnjevni na Njega bit će posramljeni” Ovo ne pokazuje kako će jednoga dana svi ljudi, vjerovali oni u YHWH-u ili ne, spoznati Njega kao Gospodina (usp. Fil 2). Neki će imati prijašnje znanje o Njemu i biti spašeni, ali neki će Ga spoznati tek prije osude i razdvajanja (usp. Mt 25:31-46; Otk 20:11-15).

PITANJA ZA RASPRAVU

Ovaj komentar je vodič za proučavanje, što znači da ste odgovorni za vaše vlastito tumačenje Biblije. Svaki od nas mora hodati u svjetlu kojeg imamo. Prvenstvo u tumačenju imate vi, Biblija, i Sveti Duh. Sad to ne morate prepustiti komentatoru.

Ova pitanja za raspravu predviđena su da vam pomognu promišljati kroz glavne teme ovoga odjeljka Knjige. Ona su napravljena da budu misaono-nametljiva, ne konačna.

1. Popišite Božje osobine spomenute u Knjizi proroka Izaije 44:24-28 (postoji devet odnosnih kratkih rečenica).
2. Zašto je Bog odabrao Kira?
3. Što je znakovitost hebrejske riječi “znati /spoznati”? (usp. Iz 45:4-6)
4. Zašto je Knjiga proroka Izaije 45:6 toliko važna?
5. Popišite koliko je puta i na koliko načina spomenuta doktrina o monoteizmu u ovome odlomku.
6. Upućuje li Knjiga proroka Izaije 45:8 za povratak iz izgnanstva ili na Mesijansko kraljevstvo? Zašto?
7. Što je znakovitost Knjige proroka Izaije 45:22?
8. Kako je Knjiga proroka Izaije 45:23 korištena u NZ-u i kakvu važnost ona ima za ovaj odlomak?

IZAIJA 46

PODJELA NA ODLOMKE U SUVREMENIM PRIJEVODIMA

NASB	NKJV	NRSV	TEV	NJB
babilonski idoli i istinski Bog	mrtvi idoli i živi Bog	Gospodin podupire Izraela	Gospodin svijeta i idoli Babilona (45:20 - 46:13)	pad Babilona
46:1-2 (1-2)	46:1-2 (1-2)	46:1-2 (1-2)	46:1-2 (1-2)	46:1-13 (1-13)
46:3-4 (3-4)	46:3-4 (3-4)	46:3-4 (3-4)	46:3-4 (3-4)	
46:5-7 (5-7)	46:5-7 (5-7)	46:5-7 (5-7)	46:5-7 (5-7)	
46:8-11 (8-11)	46:8-11 (8-11)	46:8-11 (8-11)	46:8-11 (8-11)	
46:12-13 (12-13)	46:12-13 (12-13)	46:12-13 (12-13)	46:12-13 (12-13)	

ČITANJE KRUG TRI (vidjeti Vodič dobrog biblijskoga čitanja)

SLIJEĐENJE IZVORNE AUTOROVE NAKANE NA RAZINI ODLOMKA

Ovaj komentar je vodič za proučavanje, što znači da ste odgovorni za vaše vlastito tumačenje Biblije. Svaki od nas mora hodati u svjetlu kojeg imamo. Prvenstvo u tumačenju imate vi, Biblija, i Sveti Duh. Sad to ne morate prepustiti komentatoru.

Pročitajte odlomak odjednom. Odredite subjekte (čitanje kruga #3, str. xiv.). Usporedite vašu podjelu subjekta s pet suvremenih prijevoda navedenih gore. Podjela na odlomke nije nadahnuta, ali ona je ključ za slijeđenje izvorne autorove nakane, što je srce tumačenja. Svaki odlomak ima jedan i samo jedan subjekt.

1. Prvi odlomak
2. Drugi odlomak
3. Treći odlomak
4. I tako dalje.

OKVIRNI UVIDI

- A. Leupold, u svome komentaru Knjige proroka Izaije, str. 147, podsjetio me kako je /su:
 1. u Izaiji 14 osuđeno Kraljevstvo Babilona
 2. u Izaiji 46 osuđeni idoli Babilona
 3. u Izaiji 47 narod, poosobljen kao kraljica, osuđen.
- B. Babilon je, u Bibliji, metafora za čitavo ljudsko društvo uređeno i djelatno odvojeno od Boga. To je nakana čovječanstva da zadovolji svoje potrebe sa svojim vlastitim sredstvima. Babilon je poosobljen kao velika Bludnica u Knjizi Otkrivenja 18.

NASB (AŽURIRANI) TEKST: 46:1-2

¹Bel se poklonio, Nebo se zaustavlja;
 Njihovi su kipovi položeni na životinje i stoku.
 Njihove stvari što vi nosite su teške,
 Teret za iscrpljenu životinju.
²Oni se zaustaviše, oni se pokloniše zajedno;
 Oni ne mogu izbaviti teret,
 Nego su oni sami otišli u ropstvo.

46:1 “Bel” *Bel* (BDB128, KB 132, akadski od “gospodin”) sličan je naslov kanaanske naslovu *Baal*. Ovo je referenca na glavnoga boga akadskoga panteona (*Enlil*, koji je bio zvan “gospodin”). Kad je Babilon postao moćan ime glavnoga boga bilo je promijenjeno u *Marduk* (BDB 597, usp. Jer 50:2).

▣ **“Nebo”** Ovo je bio *Marduk* (nazvan imenom jedino ovdje u SZ-u) i bio je bog učenja i pisanja (BDB 612). Bel i Nebo mogu biti viđeni u mnogima od babilonskih imena toga razdoblja (Nebukadnezar [Dn 1:1]; Nebušazdan [Jer. 39:13]; Nebuzaradan [Jer. 39:9]; Nabopolasar [prvi kralj Neo-Babilona, Nebukadnezarov otac]; Nabonid [otac Bel-šar-usura, posljednji kralj Neo-Babilona]; Baltazar [Dn 1:7]; Bel-šar-usur [Dan. 5:1]). Ovo su bila dva glavna boga babilonskoga panteona.

▣ **“se poklonio ... se zaustavlja”** Postoji igra na zamisao “poklonio se” (BDB 505, KB 499). To se odnosi na Knjigu proroka Izaije 45:23, božanstva Babilona klanjaju se pred YHWH-om Stvoriteljem.

▣ **“vi nosite ... teške...”**

Teret” Postoji igra na riječ “nosite” u Knjizi proroka Izaije 46:1-2 i 3-4. Prva od svih jeste ta da idoli Babilona moraju biti nošeni na teretnim životinjama da pobjegnu Perzijancima ili u obrednim marševima kroz ulice velikih gradova. Bog nosi Svoju djecu, i metaforički u maternici i poslije, kroz njihove živote (usp. Iz 46:4). To je nesposobnost babilonskih bogova da čuju, da djeluju nasuprot skrbi, opskrbi, i djelovanjima milosti Boga Izraelova, s kojim su suprotstavljeni u Izaiji 46:1-4.

46:2 “Nego su oni sami otišli u ropstvo” Ovdje su ti babilonski bogovi poosobljeni kao oni koji idu u ropstvo sa svojim narodom.

NASB (AŽURIRANI) TEKST: 46:3-4

³“Poslušaj Me, o kućo Jakovljeva,
 I sav ostatak kuće Izraelove,
 Ti si bio nošen od Mene od rođenja
 I bio vođen od maternice;
⁴Čak do tvoje starosti Ja ću biti isti,
 I čak do tvojih sijedih godina Ja ću nositi tebe!
 Ja sam učinio to, i Ja ću voditi tebe;
 I Ja ću nositi tebe i Ja ću osloboditi tebe.”

46:3 “Poslušaj” Ovo je, kao Knjiga proroka Izaije 46:12, *Qal* IMPERATIV (BDB 1033, KB 1570). Vidjeti bilješku u Izaiji 44:1.

▣ **“ostatak”** [Vidjeti Posebnu temu dolje: Ostatak, tri značenja.](#)

POSEBNA TEMA: OSTATAK, TRI ZNAČENJA

SZ-na zamisao “vjernoga Ostatka” ponavljana je tema Proroka (uglavnom u osmome stoljeću proroka i Jeremije). Korištena je u tri značenja:

1. oni koji prežive progonstvo (npr. Iz 10:20-23; 17:4-6; 37:31-32; Jer 42:15.19; 44:12.14.28; Am 1:8)
2. oni koji ostanu vjerni YHWH-i (npr. Iz 4:1-5; 11:11.16; 28:5; Joel 2:32; Am 5:14-15; Mih 2:12-13; 4:6-7; 5:7-9; 7:18-20)
3. oni koji su dio eshatološke obnove i ponovnog stvaranja (npr. Am 9:11-15).

▣ **“bio vođen od maternice”** Ovo je prvenstveno referenca na Boga kao roditelja i Izraela kao dijete. Međutim, to također upućuje na ustroj naroda Izraela počevši s Knjigom Izlaska (usp. Pnz 1:31; Iz 63:9).

46:4 “Čak do tvoje starosti” Bog ne samo da je stvorio Izraela nego će ga podupirati (tj. “nositi” ili “voditi” ih, usp. Izl 19:4; Pnz 1:31; 32:11).

▣ **“Ja ću biti isti”** Ovo je (doslovno “Ja *Jesam* On”, usp. NKJV) zamisao da se Bog ne mijenja (usp. NJB, usp. Mal 3:6). Čak premda je Izrael bio nevjeran Savezu, Bog ostaje vjeran. On je Bog zavjetne odanosti. On je isti jučer, danas, i zauvijek!

▣ **“Ja ću nositi tebe i Ja ću osloboditi tebe”** Ovo je referenca na narod Izraela, ali se odnosi i na svakoga pojedinačnoga vjernika (JEDNINSKI GLAGOLI). Zabilježite GLAGOLE u Knjizi proroka Izaije 46:4:

1. Bog je stvorio Izraela (*Qal* PERFEKT, BDB 793, KB 889)
2. Bog će nastaviti osiguravati i štiti:
 - a. nositi te - *Qal* IMPERFEKT, BDB 687, KB 741 (dva puta)
 - b. voditi te - *Qal* IMPERFEKT, BDB 669, KB 724 (dva puta)
 - c. osloboditi te - *Qal* IMPERFEKT, BDB 572, KB 589.

NASB (AŽURIRANI) TEKST: 46:5-7

⁵“S kime ćete Me učiniti sličnim
I učiniti Me istim i usporediti Me,
Da bismo mogli biti slični?
⁶One koji rasipaju zlato iz novčanika
I važu srebro na vagi
Uzajmljuje zlatar, i on pravi to u boga;
Oni se prigibaju, uistinu oni ga štiju.
⁷Oni ga dižu na ramena i nose ga;
Oni ga postavljaju na njegovo mjesto i stoji *tamo*.
On se ne pokreće sa svojega mjesta.
Iako ga netko može zazivati, on ne može odgovoriti;
On ga ne može osloboditi od njegove nesreće.”

46:5 “S kime ćete Me učiniti sličnim” Ovo je naglasak da nitko ne može biti uspoređen s YHWH-om (usp. Iz 43:11; 44:6.8; 45:6). To je usporedba između YHWH i idola naroda (usp. Iz 40:18-20; 44:9-20).

Zabilježite paralelizam:

1. “S kime ćete Me učiniti sličnim” - *Piel* IMPERFEKT (BDB 197, KB 225)
2. “učiniti Me istim” - *Hiphil* IMPERFEKT (BDB 1000, KB 1436)
3. “i usporediti Me” - *Hiphil* IMPERFEKT (BDB 605, KB 647)
4. “Da bismo mogli biti slični” - *Qal* IMPERFEKT (BDB 197, KB 225).

YHWH je jedinstven! On je uvijek-živi, jedino-živi, jedan istinski Bog ([vidjeti Posebnu temu u Iz 40:14: Monoteizam](#)). Također zabilježite teološku zamisao Trojstva; [vidjeti Posebnu temu u Knjizi proroka Izaije 40:14: Trojstvo](#).

46:6-7 Ova su dva stiha oprečje između jednoga istinskoga Boga Knjige proroka Izaije 46:5 i idola naroda:

1. ljudi daju novac da naprave kipove i onda se klanjaju i štiju ih (Iz 46:6)
2. onda ih pomiču amo-tamo ali oni se ne mogu pomicati sami; idoli ne mogu osloboditi (Iz 46:7).

NASB (AŽURIRANI) TEKST: 46:8-11

⁸“Spomenite se toga, i budite sigurni;
Prisjetite se toga, vi prijestupnici.
⁹Sjetite se prijašnjih stvari što su odavno prošle,
Jer Ja sam Bog, i nema nijednoga drugoga.
Ja sam Bog, i nema drugoga poput Mene,
¹⁰Koji objavljuje kraj od početka,
I od drevnih vremena stvari što se nisu dogodile,
Govoreći: ‘Moja svrha bit će utvrđena,
I Ja ću ostvariti svu Svoju dobru volju’;
¹¹Koji poziva pticu grabljivicu s istoka,
Čovjeka Svoje namisli s daleke zemlje.
Uistinu Ja sam rekao; uistinu Ja ću to ostvariti.
Ja sam naumio *to, zasigurno* Ja ću to učiniti.”

46:8 “Spomenite se” Ovaj stih u prvi redak Knjige proroka Izaije 46:9 sadržavaju nizove IMPERATIVA:

1. “Spomenite se”, Knjiga proroka Izaije 46:8 - *Qal* IMPERATIV (BDB 269, KB 269)
2. “budite sigurni”, Knjiga proroka Izaije 46:8 - *Hithpoel* IMPERATIV (BDB 84, KB 100)
3. “Prisjetite se”, Knjiga proroka Izaije 46:8 - *Hiphil* IMPERATIV (BDB 996, KB 1427)
4. “Sjetite se”, Knjiga proroka Izaije 46:9 – isto kao #1.

Broj 2 riječak je oblik. Aramejski Targumi prevode ga kao “skupiti hrabrost”, moguće iz odnosnoga arapskoga korijena (usp. Leupold, str. 145).

▣ “**vi prijestupnici**” Ovo pokazuje kako su neki u Izraelu još uvijek imali sumnje o načinu kako je Bog izvodio Svoje djelo iskupljenja (usp. Iz 45:9-11, Hab). Na ovu istu skupinu upućuje Knjiga proroka Izaije 46:12 kao na one “tvrdooglave naravi” židovskoga naroda.

46:9 “**prijašnjih stvari što su odavno prošle**” Ovo može upućivati na:

1. YHWH-in drevni Savez s Abrahamom (usp. Iz 43:18; 65:17; Jer 16:14; 23:7)
2. YHWH-ina djela začetka (tj. Izl) njih
3. Izraelovo drevno obećanje da će biti odani i ustrajati u Savezu (usp. Pnz 32:7)
4. YHWH-in dokaz Njegova postojanja putem navješćivanja budućnosti (usp. Iz 46:10.11; 42:9).

▣ “**Jer Ja sam Bog**” Vidjeti bilješku u Knjizi proroka Izaije 46:5.

46:10-11 Ponovno, Bog koristi primjer predskazujućega proročanstva kako bi pokazao da je On u nadzoru povijesti. Naglasak na Njegovim svrhama, spomenutima toliko često u Knjizi proroka Izaije 46:10-11, pokazuje kako povijest nije slučajna nego ima Božansku svrhu (tj. teološku; usp. Iz 14:24.26; 25:1). Ova izvjesnost YHWH-ina ispunjenja Njegova Božanskoga nauma također je vidljiva u Izaiji 14:24; 25:1; 40:8; 55:11 (vidjeti Millard Erickson, *Christian Theology*, II. izdanje, str. 371-390).

Izričaj u 10a teološki je uspoređan s Izaijom 41:4; 44:6; 48:12. YHWH je “prisutan” od “samoga” početka pa do “samoga” kraja (tj. Prvi i Posljednji)!

NASB (AŽURIRANI) TEKST: 46:12-13

¹²“Slušajte Me, vi tvrdooglave naravi,
Koji ste daleko od pravednosti.
¹³Ja ću dovesti blizu Svoju pravednost, ona nije daleko;

**I Moje spasenje neće zakasniti.
I Ja ću udijeliti spasenje Sionu,
I Svoju slavu za Izraela.**

46:12-13 Ovo je vrlo važan odlomak i pokazuje kako će Bog imati milosrđa čak nad nevjernome Izraelu. To pokazuje da židovski narod nije zavrijedio Božju ljubav i milosrđe. Mnogi od njih još su uvijek bili tvrdoglavi i tvrde šije (usp. Iz 48:4), ali Bog im donosi spasenje zbog toga Tko On jeste a ne zbog toga tko su oni (usp. Ez 36:22-38). To je sad model Novoga saveza (usp. Jer 31:31-34).

46:12

NASB, NKJV, LXX, Pešita

“pravednosti”

NRSV

“oslobođenja”

TEV, JPSOA, NJB

“govorenja pravičnosti ... pravo”

Hebrejska riječ upotrijebljena dva puta je “pravednost” (BDB 842). BDB kaže kako je ona korištena o Božjemu spasenju (#6a), Knjiga proroka Izaije 45:8; 46:13; 51:6.

Hebrejski pojam “spasenje” (BDB 448) uspoređan je u Izaiji 46:13b. Ovo je doslovno:

1. Moje će vijeće (BDB 420) stajati - BDB 877, KB 1086, *Qal* IMPERFEKT
2. sve Svoje naume (BDB 481 GRAĐA 343), Ja ću ostvariti - BDB 793 I, KB 889, *Qal* IMPERFEKT.

▣ **“Koji ste daleko od”** Ovaj opis Božjega zavjetnog naroda uspoređen je sa skorošću /blizinom (“ona nije daleko”, Iz 46:13b) YHWH-ina oslobođenja:

1. kroz Kira II. (vremensko)
2. kroz Mesiju (eshatološko).

IZAIJA 47

PODJELA NA ODLOMKE U SUVREMENIM PRIJEVODIMA

NASB	NKJV	NRSV	TEV	NJB
naricaljka za Babilon	poniženje Babilona	naricaljka nad Babilonom	osuda nad Babilonom	naricaljka za Babilon
47:1-7 (1-7)	47:1-3 (1-3)	47:1-4 (1-4)	47:1-3 (1-3)	47:1-3 (1-3)
	47:4 (4)		47:4 (4)	47:4-7 (4-7)
	47:5-7 (5-7)	47:5-7 (5-7)	47:5-7 (5-7)	
47:8-11 (8-11)	47:8-9 (8-9)	47:8-9 (8-9)	47:8-9 (8-9)	47:8-15 (8-15)
	47:10-11 (10-11)	47:10-13 (10-13)	47:10-13 (10-13)	
47:12-15 (12-15)	47:12-15 (12-15)			
		47:14-15 (14-15)	47:14-15 (14-15)	

ČITANJE KRUG TRI (vidjeti Vodič dobrog biblijskoga čitanja)

SLIJEĐENJE IZVORNE AUTOROVE NAKANE NA RAZINI ODLOMKA

Ovaj komentar je vodič za proučavanje, što znači da ste odgovorni za vaše vlastito tumačenje Biblije. Svaki od nas mora hodati u svjetlu kojeg imamo. Prvenstvo u tumačenju imate vi, Biblija, i Sveti Duh. Sad to ne morate prepustiti komentatoru.

Pročitajte odlomak odjednom. Odredite subjekte (čitanje kruga #3, str. xiv.). Usporedite vašu podjelu subjekta s pet suvremenih prijevoda navedenih gore. Podjela na odlomke nije nadahnuta, ali ona je ključ za slijeđenje izvorne autorove nakane, što je srce tumačenja. Svaki odlomak ima jedan i samo jedan subjekt.

1. Prvi odlomak
2. Drugi odlomak
3. Treći odlomak
4. I tako dalje.

OKVIRNI UVIDI

- A. Ako poglavlje 46 naglašava pad babilonskih idola, onda poglavlje 47 opisuje pad samoga Carstva (tj. grada Babilona) zajedno s okultnim prorocima i svećenicima.
- B. Stihovi 1-7 imaju nizove IMPERATIVA usmjerenih na Babilon, ocrtanih kao prostitutka /kraljica:
 1. siđi, Knjiga proroka Izaije 47:1 - *Qal* IMPERATIV (BDB 432, KB 434)
 2. sjedni u prah, Knjiga proroka Izaije 47:1 - *Qal* IMPERATIV (BDB 442, KB 444)
 3. sjedni na tlo, Knjiga proroka Izaije 47:1 – isto kao #2 (zabilježite koliko je puta taj pojam upotrijebljen u Iz 47:1 [dva puta].5. 8 [dva puta])

4. uzmi, Knjiga proroka Izaije 47:2 - *Qal* IMPERATIV (BDB 542, KB 534)
 5. melji, Knjiga proroka Izaije 47:2 - *Qal* IMPERATIV (BDB 377, KB 374)
 6. ukloni svoj veo, Knjiga proroka Izaije 47:2 - *Piel* IMPERATIV (BDB 162, KB 191)
 7. makni suknju, Knjiga proroka Izaije 47:2 - *Qal* IMPERATIV (BDB 362, KB 359)
 8. otkrij noge, Knjiga proroka Izaije 47:2 - *Piel* IMPERATIV (BDB 162, KB 191)
 9. prijedi rijeku, Knjiga proroka Izaije 47:2 - *Qal* IMPERATIV (BDB 716, KB 778)
 10. neka tvoja nagost bude otkrivena, Knjiga proroka Izaije 47:3 - *Niphal* JUSIV (BDB 162, KB 191)
 11. sjedi šutke, Knjiga proroka Izaije 47:5 – isto kao #3.4
 12. idi u tminu, Knjiga proroka Izaije 47:5 - *Qal* IMPERATIV (BDB 97, KB 112).
- C. Proročki književni oblik ovoga poglavlja je “pogrebna naricaljka”. Prepoznata je po ritmu /metru u Poslanici Hebrejima (3, 2 ritam, kao spjevovi Tužaljke). To je pogrebna tužaljka ali u sarkastičnome smislu (Pjesma rugalica).

PROUČAVANJE RIJEČI I IZRIČAJA

NASB (AŽURIRANI) TEKST: 47:1-7

- ¹“Sidi i sjedni u prah,
**O djevico kćeri Babilona;
 Sjedni na tlo bez prijestolja,
 O kćeri Kaldejaca!**
 Jer ti nećeš više biti zvana krhkom i nježnom.
- ²Uzmi mlinsko kamenje i melji brašno.
 Ukloni svoj veo, makni suknju,
 Otkrij noge, prijedi rijeku.
- ³Tvoja nagost bit će otkrivena,
 Tvoj sram isto će tako biti izložen;
 Ja ću se osvetiti i i neću poštediti čovjeka.”
- ⁴Naš Iskupitelj, GOSPODIN nebeskih vojska je Njegovo ime,
 Svetac Izraelov.
- ⁵“Sjedi šutke, i idi u tminu,
 O kćeri Kaldejaca,
 Jer ti nećeš više biti zvana
 Kraljicom kraljevstava.
- ⁶Ja bijah srdit na Svoj narod,
 Ja unizih Svoju baštinu
 I dadoh ih u tvoju ruku.
 Ti nisi pokazala milosrđe prema njima,
 Na starcima ti si činila svoj jaram vrlo teškim.
- ⁷Ipak ti reče: ‘Ja ću biti kraljica zauvijek.’
 Ove stvari ti nisi promišljala
 Niti se spomenula njihova ishoda.”

47:1 “Sidi” Ovo je jedan od tri književna modela upotrijebljenih od hebrejskih proroka za prenošenje njihovih Božanskih poruka:

1. pogrebna naricaljka
2. sudska pozornica
3. obećavajuće proroštvo.

▣ **“O djevico kćeri Babilona”** Ovo je bio semitski idiom o sigurnosti i dragocjenosti u obiteljskim metaforama. Ono (Neo-Babilonsko Carstvo) koje je bilo tako sigurno i zaštićeno, sad je postalo ranjivo.

▣ “sjedni u prah...

...**Sjedni na tlo bez prijestolja**” Ovo je doslovno “sjedni” (BDB 442, usp. Iz 47:1[dva puta].5.8 [dva puta]). T je bio jedan od fizičkih znakova žalovanja. [Vidjeti Posebnu temu dolje: Običaji žalovanja.](#)

POSEBNA TEMA: OBIČAJI ŽALOVANJA

Izraelci su izražavali žaljenje za smrt voljene osobe, i za osobno pokajanje, kao i za zajedničke zločine, na nekoliko načina:

1. kidanjem svoje odjeće, Knjiga Postanka 37:29.34; 44:13; Suci 11:35; 2. Samuelova 1:11; 3:31; 1. Kraljevima 21:27; Job 1:20
2. stavljanjem kostrijeti na sebe, Knjiga Postanka 37:34; 2. Samuelova 3:31; 1. Kraljevima 21:27; Knjiga proroka Jeremije 48:37
3. izuvanjem obuće, 2. Knjiga o Samuelu 15:30; Knjiga proroka Izaije 20:3
4. polaganjem ruku na glavu, 2. Knjiga o Samuelu 13:9; Knjiga proroka Jeremije 2:37
5. posipanjem glave pepelom, Knjiga o Jošui 7:6; 1. Knjiga o Samuelu 4:12; Knjiga Nehemije 9:1
6. sjedenjem na tlu, Tužaljke 2:10; Knjiga proroka Ezekielu 26:16 (ležanje na tlu, 2. Sam 12:16); Izaija 47:1
7. udaranjem o grudi, 1. Knjiga o Samuelu 25:1; 2. Samuelova 11:26; Nahum 2:7
8. zarezivanjem tijela, Ponovljeni zakon 14:1; Knjiga proroka Jeremije 16:6; 48:37
9. postom, 2. Knjiga o Samuelu 1:16.22; 1. Kraljevima 21:27
10. naricanjem, 2. Knjiga o Samuelu 1:17; 3:31; 2. Ljetopisa 35:25
11. čelavošću (iščupana kosa ili obrijana glava), Knjiga proroka Jeremije 48:37
12. šišanjem brade, Knjiga proroka Jeremije 48:37
13. pokrivanjem glave ili lica, 2. Knjiga o Samuelu 15:30; 19:4.

▣ (47:1) “**Kaldejaca**” Ovo je usporedno s “Babilona”, vidjeti bilješku u Knjizi proroka Izaije 43:14.

▣ “**nećeš više biti zvana krhkom i nježnom**” Ova dva pojma (BDB 940 i 772) upotrijebljena su u Ponovljenome zakonu 28:56 za raskošno, rasipno življenje. To je oprečno s Knjigom proroka Izaije 47:2-3, gdje je ona sad:

1. rob
2. prostitutka.

47:2-3 Ovo su nizovi izričaja upotrijebljenih za opis onoga tko je bio korišten da bude kralj naroda (Iz 47:5.7) a sad je rob:

1. ona melje brašno, Knjiga proroka Izaije 47:2
2. ona uklanja svoj veo, Knjiga proroka Izaije 47:2
3. ona je morala pripremiti svoju odjeću za težak rad, Knjiga proroka Izaije 47:2
4. ona je morala prijeći rijeke sama a ne biti nošena (moguće u izgnanstvo), Knjiga proroka Izaije 47:2
5. njezina nagost bila je otkrivena, Knjiga proroka Izaije 47:3:
 - a. kao osuda za grijeh (usp. Iz 20:4)
 - b. jednostavno manjak robova koji su bili loše odjeveni i seksualno ranjivi.

47:3

NASB
NKJV
NRSV
TEV
NJB
JPSOA
REB

“neću poštediti čovjeka”
“Ja se neću suditi s čovjekom”
“Ja neću poštediti nikoga”
“nitko me neće zaustaviti”
“nitko ne stoji na Mome putu”
“neka nijedan čovjek ne posreduje”
“ne pokazuj milosti ni prema kome”

Ovo je nekako višeznačno ali pojam (BDB 803) je imao etimološki odnos s molitvenim posredovanjem (usp. Iz 53:12; 59:16; Jer 36:25). To je izgleda značilo kako nitko ne može posredovati za Babilon ili da nijedan čovjek nije bio dovoljno snažan da zaustavi YHWH-in predodređeni naum za njenu osudu.

47:4 Ovo je usklik od autora koji sâm sebe ubacuje u poetski tijek. Ovdje su vidljiva tri prekrasna naslova za Boga kad prorok slavi Boga za ono Tko On jeste. Naslovi su:

1. Iskupitelj – naglasak na Boga kao Spasitelja; On je taj koji otkupljuje ljude iz ropstva
2. Gospodin nebeskih Vojska – perzijski naslov što se usredotočuje na jedno od dva područja:
 - a. andeosko Vijeće, Knjiga proroka Izaije 24:21-22
 - b. astralna božanstva Babilona, Knjiga proroka Izaije 40:26
3. Svetac Izraelov – naslov za Boga koji će dovesti da ovo prođe u korist Njegova naroda.

47:5 “Sjedi šutke, i idi u tminu” Ova glavna svjetska snaga sad je postala kmet. Taj stih joj kaže neka traži zabitost i bude tiho (dva IMPERATIVA).

▣ **“Kraljicom kraljevstava”** Ovo je idiom o stajalištu Neo-Babilona o samome sebi i svojoj snazi (usp. Iz 47:7). Kraljica je postala seksualni rob (usp. Iz 47:2-3.8a). Ono što je ona činila izgnanicima sad se događa njoj (tj. Božanski prouzročeni obrat).

Gotovo je moguće da se ovaj idiom odnosi na Nabonida koji je odveo Neo-Babilon od štovanja *Marduka* vodeći ga u štovanje boginje Mjeseca zvane “Nebeska kraljica”. Njeno ime bilo je *Sin* (akadski) ili *Nanna* (sumerski). Vidjeti [Posebnu temu dolje: Štovanje Mjeseca](#).

POSEBNA TEMA: ŠTOVANJE MJESECA

Štovanje Mjeseca bila je najraširenija mitologija Drevnoga Bliskog Istoka započevši sa *Sumerom*. Postojala su oba vida mita i muški i ženski. Prvotno Mjesec je proizašao iz silovanja boginje žitarica, *Ninlil* od *Enlila*, boga neba. *Enlil* je bio izbačen iz panteona i osuđen na podzemlje zbog svoga djela, ali kad je *Ninlil* bila pronađena ona je bila s djetetom koje mu je ona pridružila. Djetetu, imenom *Sin*, bilo je dopušteno penjati se na nebo svake noći.

Štovanje Mjeseca obilježeno je različitim etapama:

1. novi Mjesec – *Asimabbbar*
2. mladi Mjesec – *Sin*
3. puni Mjesec – *Nanaa* (sumerska “iluminacija” od *En-su*, “gospodar mudrosti”).

Ova imena u osnovi znače “mudar gospodar” (tj. *Suen*) ili “iluminacija” (*Nanaa*), štovan u Uru Kaldejskome. Samo je mjesto često bilo nazivano gradom Nannar. Par plodnosti bio je štovan u ziguratima (široke piramide s ravnim vrhovima) smještenima u gradu. Bog Sunca (*Šamaš*) bio je prvorođenac para i kasnije *Ereškigal* (Kraljica Podzemlja) i *Nanna* (Kraljica Neba /nebeskoga svoda).

Kult je bio proširen diljem Drevnoga Bliskog Istoka, ali glavna središta štovanja bila su:

1. Ur
2. Haran
3. Tema
4. Kanaan
5. Meka.

Načelno ova je mitologija složenica naglasaka plodnosti i astralnoga štovanja.

SZ odbija astralno štovanje (usp. Pnz 4:19; 17:3; 2. Kr 21:3.5; 23:5; Jer 8:2; 19:13; Sef 1:5) i štovanje plodnosti (tj. *Baal* i *Ašera*, ugaritski spjevovi). Hebreji, izvorno nomadi, bili su vrlo pozorni u otporu prema štovanju Mjeseca jer je općenito štovanje Mjeseca bila osobina nomadskih naroda koji su putovali noću, dok je Sunce bilo mnogo više štovano od sjedilačkih ili poljodjelskih naroda. Na kraju nomadi su se ustalili i onda je astralno štovanje općenito postalo poteškoćom.

47:6 “Ja bijah srdit na Svoj narod” Ovo objašnjava zašto su Židovi bili odvedeni u izgnanstvo. U drevnome svijetu štitilo ih je narodno božanstvo. Činjenica da su i Izrael i Juda bili odvedeni u ropstvo od svijeta je bilo viđeno kao da su bogovi Plodnoga Polumjeseca bili jači nego Bog Izraela, ali to nije bio slučaj. Bog je koristio snage Plodnoga Polumjeseca da osudi Svoj narod za njihov grijeh (usp. Iz 42:24).

▣ **“Ti nisi pokazala milosrđe prema njima”** Iako je Bog dao Svoj narod Asiriji i Babilonu zato da ih kazni, oni su otišli predaleko i sad će oni biti osuđeni za njihov manjak milosrđa.

47:7 “Ove stvari ti nisi promišljala

Niti se spomenula njihova ishoda” Dva GLAGOLA su *Qal* PERFEKTI, što označavaju ustaljeni stav:

1. nisi promišljala, doslovno: “nisi stavila ove stvari u srce”.
2. nisi se sjetila njihova kraja.

Zabilježite kako Knjiga proroka Izaije 47:8 nastavlja misao.

NASB (AŽURIRANI) TEKST: 47:8-11

⁸“Sad, dakle, počuj ovo, ti razbludnice,

Koja obitavaš bezbrižno,

Koja kažeš u svome srcu:

‘Ja jesam, i nema drugog osim mene.

Ja neću sjediti kao udovica,

Niti znati za gubitak djece.’

⁹Ali ove će dvije stvari doći na tebe iznenada u jednome danu:

Gubitak djece i udovištvo.

One će doći na tebe u punoj mjeri

Usprkos tvojih mnogih čaranja,

Usprkos velike snage tvojih vraćanja.

¹⁰Ti si se osjećala sigurnom u svojoj bezbožnosti i rekla:

‘Nitko me ne vidi’,

Tvoja mudrost i tvoje znanje, oni su te obmanuli;

Jer ti si rekla u svome srcu:

‘Ja jesam, i nema drugoga osim mene.’

¹¹Ali zlo će doći na tebe

Kojeg nećeš znati kako ukloniti;

I propast će pasti na tebe

Za kojeg ti ne možeš platiti;

I uništenje o kojem ti ne znaš

Doći će na tebe iznenada.”

47:8-9 “Koja obitavaš bezbrižno...

Ali ove će dvije stvari doći na tebe iznenada” Iz Knjige proroka Daniela 5 i od Herodota izgleda da se narod Babilona smijao kod dolaska perzijske vojske. Međutim, perzijska vojska preusmjerila je prokope voda rijeke Eufkrat, da idu ispod zidova ovoga važnog grada, i jednoga dana grad je pao (usp. Dn 5). Ljudi Babilona vidjeli su Perzijance kao osloboditelje zbog Baltazara i njegova oca, Nabonida, koji su počeli štovati tuđinsku boginju Mjeseca zvanu *Sin* (*Nanna*, [vidjeti Posebnu temu u Iz 47:5: Štovanje Mjeseca](#)) a Kir im je dopustio da se vrate svojim tradicionalnim božanstvima – *Belu*, *Marduku* i *Nebu*.

47:8 “Ja jesam, i nema drugog osim mene” Ovo je očito izazivanje YHWH (usp. Iz 47:10). Koji će osloboditi Svoj narod? Koji je istinski, jedinstveni Bog?

47:9 “Gubitak djece” Zabilježite Knjigu proroka Izaije 13:16.18. Ono što je ona činila drugima dogodit će se njoj!

▣ “mnogih čaranja...

velike snage tvojih vraćanja” Naglasak na babilonskim okultnim praksama, učinjenima tako osobitima ovdje u Knjizi proroka Izaije 47:9, nastavlja se u Izaiji 47:11-13. Te su prakse osuđene u Ponovljenome zakonu 18:9 i dalje. Zbog svih njenih magičnih čina Babilon nije mogao zaštititi sebe, što pokazuje potkupljivost i neučinkovitost okultnih praksa (tj. slabost njenih bogova).

47:10 “sigurnom u svojoj bezbožnosti” Svici s Mrtvoga mora mijenjaju “bezbožnosti” mijenjajući “d” u “r”, što čini da to znači “spoznaj”. Objekti od ovih riječi odgovaraju okviru.

▣ **“Nitko me ne vidi”** Ovo podrazumijeva da su oni znali da je ono što su činili grješno i pokušavali su se skriti (usp. Iz 29:15).

47:11 “ukloniti” Ovo znači “podmititi”. Njihove magične čarolije ne mogu podmititi YHWH-u (usp. Iz 47:3c).

▣ **“platiti”** Ovo je hebrejska riječ “pokriti” i korištena je o SZ-noj zamisli o pomirenju kao bivanje pokritima krvlju na sjedištu milosrđa (usp. Lev 16).

NASB (AŽURIRANI) TEKST: 47:12-15

¹²“Stoj čvrsto u svojim vraćanjima

I u svojim mnogim čaranjima

S kojima si radila od svoje mladosti;

Možda ćeš biti kadra okoristiti se,

Možda ćeš moći uzrokovati drhtanje.

¹³Ti si iscrpljena sa svojima mnogim savjetnicima;

Neka sad zvjezdoznanci,

Oni koji prorokuju po zvijezdama,

Oni koji predviđaju po mladim mjesecima,

Stanu i spase te od onoga što će doći na tebe.

¹⁴Gle, oni su postali kao strnjika,

Vatra ih spaljuje;

Oni ne mogu osloboditi sebe od snage plamena;

Tamo neće biti ugljena za ogrijati se

Niti vatre da se sjedi pred njom!

¹⁵Takvi se dolikuju tebi s kojima si radila,

Koji su trgovali s tobom od tvoje mladosti;

Svaki je lutao po svome vlastitome putu;

Nema nikoga da te spasi.”

47:12 “Možda ćeš moći uzrokovati drhtanje” Leupold dodaje riječ “meni” kako bi se pokazalo da im Bog govori neka vide ako njihova čaranja ugrožavaju Njega ili uzrokuju da On dršće. Ovo bi izgleda moralo biti značenje odlomka. On može, međutim, upućivati na vojsku Perzije (NJB).

47:13 Ne samo da su babilonska božanstva bespomoćna i ponižena (usp. Iz 47:1-3.5), nego su i njihovi proroci i savjetnici /vračari (usp. Iz 47:14).

▣

NASB, NKJV, LXX

NRSV, NJB

TEV

“savjetnicima”

“vijećanjima”

“preporukom”

Ovo je ista hebrejska riječ (BDB 420) što je prevedena “svrha” u Knjizi proroka Izaije 46:10.11. To može biti oprečje između YHWH-inih nauma /svrha što će se dogoditi i nesavršenih, slabih, neučinkovitih nauma /svrha babilonske religijske elite!

Nitko nije “savjetovao” YHWH-u (usp. Iz 40:13). On uvijek ispunjava Svoje naume (usp. Iz 44:26; 46:10.11).

▣

NASB, NKJV, TEV, NJB, LXX

NRSV

JPSOA

Pešita

Biblija s naglascima

“zvjezdoznanci”

“oni koji proučavaju nebesa”

“čitači nebesa”

“Kaldejci”

“razdjeljivači nebesa”

MT ima *Qal* PERFEKT od BDB 211, KB 237 (*ketiv*), što izgleda znači “podijeliti” iz arapskoga korijena. Masoretski znanstvenici predlagali su da *Qal* PARTICIP istoga korijena mora biti čitan (*qere*). Ako je to ispravno onda je to usporedno s “onima koji prorokuju po zvijezdama” (tj. astrolozi).

**47:14 “Tamo neće biti ugljena za ogrijati se
Niti vatre da se sjedi pred njom”**

Vatra je ovdje upotrijebljena kao osuda okultnih praksa Babilona. Vatra je imala kućne svrhe za kuhanje hrane i održavanje topline, ali ova će vatra biti vatra osude. [Vidjeti Posebnu temu dolje: Vatra.](#)

POSEBNA TEMA: VATRA (BDB 77)

U Pismu vatra ima i pozitivna i negativna suzvučja.

A. Pozitivna:

1. grije (usp. Iz 44:15; Iv 18:18)
2. svijetli (usp. Iz 50:11; Mt 25:1-13)
3. kuha (usp. Izl 12:8; Iz 44:15-16; Iv 21:9)
4. čisti (usp. Br 31:22-23; Izr 17:3; Iz 1:25; 6:6-8; Jer 6:29; Mal 3:2-3)
5. svetost (usp. Post 15:17; Izl 3:2; 19:18; Ez 1:27; Heb 12:29)
6. Božje vodstvo (usp. Izl 13:21; Br 14:14; 1. Kr 18:24)
7. Božja ovlast (usp. Djela 2:3)
8. zaštita (usp. Zah 2:5).

B. Negativna:

1. spaljuje (usp. Jš 6:24; 8:8; 11:11; Mt 22:7)
2. uništava (usp. Post 19:24; Lev 10:1-2)
3. bijes /gnjev (usp. Br 21:28; Iz 10:16; Zah 12:6)
4. kazna (usp. Post 38:24; Lev 20:14; 21:9; Jš 7:15)
5. lažan eshatološki znak (usp. Otk 13:13).

C. Božji bijes /gnjev protiv grijeha izražen je u metaforama vatre:

1. Njegov gnjev spaljuje (usp. Hoš 8:5; Sef 3:8)
2. On izlijeva vatru (usp. Nah 1:6)
3. vječna vatra (usp. Jer 15:14; 17:4)
4. eshatološki Sud (usp. Mt 3:10; 13:40; Iv 15:6; 2. Sol 1:7; 2. Pt 3:7-10; Otk 8:7; 16:8).

D. Kao toliko mnogo metafora u Bibliji (tj. kvasac, lav) i vatra može biti blagoslov ili prokletstvo ovisno o okviru.

PITANJA ZA RASPRAVU

Ovaj komentar je vodič za proučavanje, što znači da ste odgovorni za vaše vlastito tumačenje Biblije. Svaki od nas mora hodati u svjetlu kojeg imamo. Prvenstvo u tumačenju imate vi, Biblija, i Sveti Duh. Sad to ne morate prepustiti komentatoru.

Ova pitanja za raspravu predviđena su da vam pomognu promišljati kroz glavne teme ovoga odjeljka Knjige. Ona su napravljena da budu misaono-nametljiva, ne konačna.

1. Što je igra između Knjige proroka Izaije 45:23 i 46:1-2?
2. Što je igra riječi između Knjige proroka Izaije 46:1-2 i 46:3-4?
3. Popišite broj načina kojima se naglašava monoteizam u Knjizi proroka Izaije 46 i 47.
4. Što ima zajedničko Knjiga proroka Izaije 46:8 s Izaijom 46:12?
5. Kako netko može uskladiti Božji nadzor nad poviješću i ljudsku slobodu?
6. Zašto je Knjiga proroka Izaije 46:12-13 važna za našu zamisao opravdanja po vjeri?
7. Popišite broj načina kako je Babilon pao od raskoši do ropstva.
8. Popišite vrste okultnih praksi nađenih u Knjizi proroka Izaije 47:9-13.

IZAIJA 48

PODJELA NA ODLOMKE U SUVREMENIM PRIJEVODIMA

NASB	NKJV	NRSV	TEV	NJB
Izraelova tvrdoglavost	Izrael pročišćen za Božju slavu	čuti i vidjeti	Bog je Gospodin budućnosti	Jahve je predskazao sve
48:1-11 (1-11)	48:1-2 (1-2)	48:1-2 (1-2)	48:1-2 (1-2)	48:1-11 (1-11)
	48:3-5 (3-5)	48:3-5 (3-5)	48:3-5 (3-5)	
	48:6-8 (6-8)	48:6-8 (6-8)	48:6-8 (6-8)	
	48:9-11 (9-11)	48:9-11 (9-11)	48:9-11 (9-11)	
oslobođenje obećano	Božji drevni naum da iskupi Izraela		Kir, Gospodinov odabrani vođa	Jahve je odabrao Kira
48:12-16 (12-16)	48:12-13 (12-13)	48:12-13 (12-13)	48:12-13 (12-13)	48:12-15 (12-15)
	48:14-16 (14-16)	48:14-16 (14-16)	48:14-15 (14-15)	Izraelova sudbina
			48:16 (16a)	48:16-19 (16-19)
			Gospodinov naum za Njegov narod	
48:17-19 (17-19)	48:17-19 (17-19)	48:17-19 (17-19)	48:17 (17)	
			48:18-19 (18-19)	kraj izgnanstva
48:20-22 (20-22)	48:20-21 (20-21)	48:20-22 (20-22)	48:20-22 (20-22)	48:20-22 (20-22)
	48:22 (22)			

ČITANJE KRUG TRI (vidjeti Vodič dobrog biblijskoga čitanja)

SLIJEĐENJE IZVORNE AUTOROVE NAKANE NA RAZINI ODLOMKA

Ovaj komentar je vodič za proučavanje, što znači da ste odgovorni za vaše vlastito tumačenje Biblije. Svaki od nas mora hodati u svjetlu kojeg imamo. Prvenstvo u tumačenju imate vi, Biblija, i Sveti Duh. Sad to ne morate prepustiti komentatoru.

Pročitajte odlomak odjednom. Odredite subjekte (čitanje kruga #3, str. xiv.). Usporedite vašu podjelu subjekta s pet suvremenih prijevoda navedenih gore. Podjela na odlomke nije nadahnuta, ali ona je ključ za slijeđenje izvorne autorove nakane, što je srce tumačenja. Svaki odlomak ima jedan i samo jedan subjekt.

1. Prvi odlomak
2. Drugi odlomak

3. Treći odlomak
4. I tako dalje.

OKVIRNI UVIDI

- A. Kao što je YHWH naslovljavao Babilona u Knjizi proroka Izaije 46 i 47, On sad naslovljava Svoj narod, Svoje povratnike, Svoj vjeran Ostatak.
- B. Zabilježite različite načine što upućuju na Izraela:
 1. o kuću Jakova, Knjiga proroka Izaije 48:1
 2. koji ste nazvani Izrael, Knjiga proroka Izaije 48:1
 3. koji ste proizašli od slabina Jude, Knjiga proroka Izaije 48:1
 4. koji se kunete imenom GOSPODINOVIM, Knjiga proroka Izaije 48:1
 5. koji prizivate Boga Izraelova, Knjiga proroka Izaije 48:1
 6. vi ste tvrdoglavi /jogunasti, Knjiga proroka Izaije 48:4
 7. vi ste bili nazvani pobunjeničkima od rođenja, Knjiga proroka Izaije 48:8
 8. o Jakove, Knjiga proroka Izaije 48:12.20.
- C. Zabilježite različite naslove i opise YHWH:
 1. ime GOSPODINOVO, Knjiga proroka Izaije 48:1
 2. Bog Izraela, Knjiga proroka Izaije 48:1.2
 3. Ja sam On, Knjiga proroka Izaije 48:12
 4. Ja sam Prvi, Ja sam Posljednji, Knjiga proroka Izaije 48:12
 5. GOSPODIN (YHWH), Knjiga proroka Izaije 48:14.17.20.22
 6. Gospodin BOG (*Adon* YHWH), Knjiga proroka Izaije 48:16
 7. Iskupitelj, Knjiga proroka Izaije 48:17
 8. Sveti Bog, Knjiga proroka Izaije 48:17
 9. GOSPODIN tvoj Bog, Knjiga proroka Izaije 48:17.
- D. Postoji nekoliko značajnih i teološki važnih stihova u ovome dijelu Knjige proroka Izaije što će biti razvijeni u NZ-u:
 1. Knjiga proroka Izaije 45:23
 2. Knjiga proroka Izaije 46:8-11
 3. Knjiga proroka Izaije 48:8-11
 4. Knjiga proroka Izaije 48:16.
- E. Leupold je naslovio ovo poglavlje “Oštar prijekor i milosrdan izazov” (str. 158). Ova tečnost između osude i milosrđa karakterizira proročku književnost i događa se usporedno s malim prijelazom ili bez njega.

PROUČAVANJE RIJEČI I IZRIČAJA

NASB (AŽURIRANI) TEKST: 48:1-11

¹“Čuj ovo, o kuću Jakova, koji ste nazvani Izrael
 I koji ste proizašli iz slabina Jude,
 Koji se kunete imenom GOSPODINOVIM
 I koji prizivate Boga Izraelova,
 Ali ne u istini niti u pravednosti.
²Jer oni nazivaju sami sebe po svetome gradu
 I oslanjate se na Boga Izraelova;
 GOSPODIN nebeskih vojska je Njegovo ime.

³Ja obznanih prijašnje stvari odavno
I one izadoše iz Mojih usta, i Ja ih objavih.
Iznenada Ja odlučih, i one su se dogodile.

⁴Jer Ja znam da ste vi tvrdoglavi,
I vaš vrat je željezna žila
I vaše čelo tuč,

⁵Stoga Ja obznanih *njih* vama odavno,
Prije negoli se oni dogodiše Ja *ih* objavih vama,
Tako da ne možete reći: ‘Moj idol napravio ih je,
I moj isklesan kip i moj lijevani kip zapovjedio ih je.’

⁶Vi ste čuli; promotrite sve to.
I vi, nećete li vi obznaniti to?
Ja objavih vama nove stvari od ovoga vremena,
Čak skrivene stvari što vi niste znali.

⁷One su stvorene sad a ne odavno prije;
I prije danas vi ih niste čuli,
Tako da nećete reći: ‘Gle, ja ih znah.’

⁸Vi niste čuli, vi niste znali.
Čak odavna vaše uho nije bilo otvoreno,
Jer Ja znah da ćete vi postupati vrlo izdajnički;
A vi ste bili nazvani pobunjeničkima od rođenja.

⁹Zbog Moga imena Ja odgađam Svoj gnjev,
I za Svoju hvalu Ja *ga* zadržavan od vas,
Zato da vas ne odrežem.

¹⁰Gle, Ja sam vas pročistio, ali ne kao srebro;
Ja sam vas iskušavao u usijanoj peći nesreće.

¹¹Zbog Sebe Sâmog, zbog Sebe Sâmog, Ja ću djelovati;
Jer kako može *Moje ime* biti uniženo?
I Svoju slavu Ja neću dati drugome.”

48:1 “Čuj” Ovo je uobičajeni IMPERATIV (BDB 1033, KB 1570) za Knjigu proroka Izaije, kao i za Ponovljeni zakon, Knjigu o Kraljevima, Knjigu o Jobu, Psalme, i Knjigu proroka Amosa, za početak novoga dijela (usp. Iz 1:2.10; 7:13; 28:22; 36:13; 37:17; 47:18; 46:3.12; 47:8; 48:1.14.16; 49:1; 51:1.7; 55:2; 66:5). YHWH želi Svoju poruku “čuj” i “proživjeti”. Otkrivenje zahtijeva poslušnost! Istina nije samo mentalna nego način života!

NASB, NRSV	“iz slabina Jude”
NKJV	“od izvora Jude”
TEV	“vi koji potekoste od Jude”
NJB	“izadoste od voda Jude”

Postoje tri hebrejske riječi što nastoje objasniti ovaj tekst:

1. “vode”, יָמַמ (UBS *Text Project* daje tome ocjenu “B”, str. 128)
2. “slabina”, יַעֲמֹמ (NASB, NRSV, AB)
3. “sjeme”, עֲרֹמֹ.

Svi od ovih hebrejskih pojmova su metaforički o potomcima prirodnim sredstvima o skupini, plemenu, obitelji.

Zabilježite da su svi potomci obilježeni:

1. Jakovom
2. Izraelom
3. Judom.

To podrazumijeva povratnike (uglavnom od južna tri plemena nazvanih Juda) iz izgnanstva. Izrael sad upućuje na sveukupno Abrahamovo sjeme, kao što je bilo prije razdvajanja Ujedinjene Monarhije godine 922. pr.Kr.

▣ “Koji se kunete...

prizivate” Oba od ovih GLAGOLA upućuju na činove štovanja:

1. zakleti se imenom (usp. Iz 19:18; 65:16)
2. prizivati (doslovno “prouzročiti sjetiti se”, *Hiphil*, usp. Iz 12:4; 26:13; 62:6).

▣

NASB, NKJV, LXX

“Ali ne u istini niti u pravednosti”

NRSV

“Ali niti u istini ni pravu”

TEV

“Ali vi ne mislite riječ što kažete”

NJB

“Premda ne u dobroj vjeri ili čestitosti”

JPSOA

“Premda ne u istini i iskrenosti”

REB

“Ali ne s čašću i iskrenošću”

Vau, kakva osuđujuća procjena Izraelova štovanja! Pojam “istina” je .’tsonrejv“ ičanz i (45 BDB) אמת [Vidjeti Posebnu temu dolje: Povjerenje, pouzdanje, vjera, i vjernost u Starome zavjetu.](#)

Za drugu riječ, פקדון (BDB 842), [vidjeti Posebnu temu dolje: Pravednost.](#)

POSEBNA TEMA: POVJERENJE, POUZDANJE, VJERA, I VJERNOST U STAROME ZAVJETU (אמת)

I. Uvodne izjave

Treba biti izjavljeno da uporaba ove teološke zamisli, tako ključne za NZ, nije jasno određena u SZ-u. Ona je zasigurno tamo, ali prikazana u ključu izabranih odlomaka i osoba.

SZ spaja:

- A. pojedinca i zajednicu
- B. osobni susret i poslušnost Savezu.

Vjera je oboje i osobni susret i svakodnevni način života! Lakše ju je opisati u osobi nego u leksičkom obliku (tj. proučavanje riječi). Ovaj osobni vid najbolje je slikovito opisan u:

- A. Abrahamu i njegovu potomstvu
- B. Davidu i Izraelu.

Ovi ljudi susreli su Boga i njihovi životi bili su trajno promijenjeni (ne savršeni životi, već neprekidna vjera). Kušnja je otkrila slabost i snagu njihove vjere u susretu s Bogom, ali prisran, odnos pouzdanja nastavio se kroz vrijeme! Bila je iskušana i pročišćena, ali je nastavljena kao svjedočenje njihove pobožnosti i načina života.

II. Uporaba glavnog korijena

- A. אמת (BDB 52)

1. GLAGOL

- a. *Qal* osnova – poduprijeti, ojačati (tj. 2. Kr 10:1.5; Est 2:7, ne teološka uporaba)
- b. *Niphal* osnova – učiniti sigurnim ili čvrstim, ustanoviti, potvrditi, biti vjeran ili pouzdan:
 - (1) o čovjeku, Knjiga proroka Izaije 8:2; 53:1; Jeremija 40:14
 - (2) o stvari, Knjiga proroka Izaije 22:23
 - (3) o Bogu, Ponovljeni zakon 7:9; Knjiga proroka Izaije 49:7; Jeremija 42:5
- c. *Hiphil* osnova – stajati čvrsto, vjerovati, pouzdati se:
 - (1) vjerova Abraham Bogu, Knjiga Postanka 15:6
 - (2) Izraelci u Egiptu su vjerovali, Knjiga Izlaska 4:31; 14:31 (nijekano u Pnz 1:32)
 - (3) Izraelci su vjerovali YHWH-i koji je govorio kroz Mojsija, Knjiga Izlaska 19:9; Psalam 106:12.24
 - (4) Ahaz nije vjerovao u Boga, Knjiga proroka Izaije 7:9
 - (5) tkogod vjeruje u to /njega, Knjiga proroka Izaije 28:16
 - (6) vjerovati istine o Bogu, Knjiga proroka Izaije 43:10-12.

2. IMENICA (MUŠKI ROD) – vjernost (tj. Pnz 32:20; Iz 25:1; 26:2).

3. PRILOG – zaista, uistinu, slažem se, moglo bi biti tako (usp. Pnz 27:15-26; 1. Kr 1:36; 1. Ljet 16:36; Iz 65:16; Jer 11:5; 28:6). Ovo je obredno korištenje “amen” u SZ-u i NZ-u.

- B. אמת (BDB 54) IMENICA ŽENSKOG RODA, nepokolebljivost, odanost, istina:
1. o čovjeku, Knjiga proroka Izaije 10:20; 42:3; 48:1
 2. o Bogu, Knjiga Izlaska 34:6; Psalam 117:2; Knjiga proroka Izaije 38:18.19; 61:8
 3. o istini, Ponovljeni zakon 32:4; 1. Knjiga o Kraljevima 22:16; Psalam 33:4; 98:3; 100:5; 119:30; Knjiga proroka Jeremije 9:5; Zaharija 8:16.
- C. אמונה (BDB 53), nepokolebljivost, postojanost, čestitost:
1. o rukama, Knjiga Izlaska 17:12
 2. o vremenima, Knjiga proroka Izaije 33:6
 3. o ljudima, Knjiga proroka Jeremije 5:3; 7:28; 9:2
 4. o Bogu, Psalam 40:11; 88:12; 89:1.2.5.8; 119:138.

III. Pavlova uporaba ove SZ-ne zamisli

- A. Pavao temelji svoje novo razumijevanje YHWH i SZ-a na svome osobnom susretu s Isusom na putu za Damask (usp. Djela 9; 22; 26).
- B. Pronašao je SZ-nu potporu za svoje novo razumijevanje u dva ključna SZ-na odlomka što koriste korijen אמן:
1. Knjiga Postanka 15:6 – Abramov osobni susret potaknut od Boga (Post 12) ishodio je u poslušnome životu vjere (Post 12 - 22). Pavao na ovo cilja u Poslanici Rimljanima 4 i Galaćanima 3.
 2. Knjiga proroka Izaije 28:16 – onima koji vjeruju u to (tj. Božji prokušani i čvrsto postavljeni ugaoni kamen) nikad neće biti:
 - a. Poslanica Rimljanima 9:33, “posramljeni” ili “razočarani”
 - b. Poslanica Rimljanima 10:11, isto kao gore.
 3. Knjiga proroka Habakuka 2:4 – oni koji poznaju vjernog Boga trebali bi živjeti vjerne živote (usp. Jer 7:28). Pavao je koristio ovaj tekst u Poslanici Rimljanima 1:17 i Galaćanima 3:11 (također zabilježite Heb 10:38).

IV. Petrova uporaba SZ-ne zamisli

- A. Petar usklađuje:
1. Knjiga proroka Izaije 8:14 – 1. Petrova poslanica 2:8 (kamen spoticanja)
 2. Knjiga proroka Izaije 28:16 – 1. Petrova poslanica 2:6 (ugaoni kamen)
 3. Psalam 118:22 – 1. Petrova poslanica 2:7 (odbačeni kamen).
- B. On okreće jedinstven jezik što opisuje Izraela, “izabrani rod, kraljevstvo svećeništva, sveti narod, narod za Božju vlastitu svojinu” iz:
1. Ponovljenog zakona 10:15; Knjige proroka Izaije 43:21
 2. Knjige proroka Izaije 61:6; 66:21
 3. Knjige Izlaska 19:6; Ponovljenog zakona 7:6
- i sada to upotrebljava za vjeru Crkve u Krista.

V. Ivanova uporaba zamisli

- A. Njena NZ-na uporaba
- Pojam “povjerova” dolazi od grčkog pojma (*pisteuō*) koji se može prevesti i “povjerovati”, “vjera”, ili “pouzdanje”. Na primjer, IMENICA se ne pojavljuje u Evanđelju po Ivanu, ali je česta uporaba GLAGOLA. U Ivanu 2:23-25 postoji neizvjesnost o iskrenoj predanosti mnoštva Isusu iz Nazareta kao Mesiji. Ostali primjeri površne uporabe ovog pojma “povjerovati” nalaze se u Ivanu 8:31-59 i Djelima apostolskim 8:13.18-24. Prava biblijska vjera više je od početnoga odaziva. Ona mora biti slijeđena postupkom učenja (usp. Mt 13:20-22.31-32).
- B. Njena uporaba s PRIJEDLOZIMA
1. *eis* znači “u”. Ova jedinstvena građa naglašava vjernikovo stavljanje njihova pouzdanja /vjere u Isusa:
 - a. u Njegovo Ime (Iv 1:12; 2:23; 3:18; 1. Iv 5:13)
 - b. u Njega (Iv 2:11; 3:15.18; 4:39; 6:40; 7:5.31.39.48; 8:30; 9:36; 10:42; 11:45.48; 12:37.42; Mt 18:6; Djela 10:43; Fil 1:29; 1. Pt 1:8)
 - c. u Mene (Iv 6:35; 7:38; 11:25.26; 12:44.46; 14:1.12; 16:9; 17:20)
 - d. u Sina (Iv 3:36; 9:35; 1. Iv 5:10)
 - e. u Isusa (Iv 12:11; Djela 19:4; Gal 2:16)

- f. u Svjetlo (Iv 12:36)
- g. u Boga (Iv 14:1)
- 2. *ev* znači “u” kao u Evanđelju po Ivanu 3:15; Marku 1:15; Djelima apostolskim 5:14
- 3. *epi* znači “u” ili “iznad /nad”, kao u Evanđelju po Mateju 27:42; Djelima apostolskim 9:42; 11:17; 16:31; 22:19; Poslanici Rimljanima 4:5.24; 9:33; 10:11; 1. Timoteju poslanici 1:16; 1. Petrovoj poslanici 2:6
- 4. DATIV bez PRIJEDLOGA kao u Poslanici Galaćanima 3:6; Djelima apostolskim 18:8; 27:25; 1. Ivanovoj poslanici 3:23; 5:10
- 5. *hoti*, što znači “vjerovati da”, daje sadržaj kako što vjerovati:
 - a. Isus je Svetac Božji (Iv 6:69)
 - b. Isus je Ja Jesam (Iv 8:24)
 - c. Isus je u Ocu i Otac je u Njemu (Iv 10:38)
 - d. Isus je Mesija (Iv 11:27; 20:31)
 - e. Isus je Sin Božji (Iv 11:27; 20:31)
 - f. Isus je bio poslan od Oca (Iv 11:42; 17:8.21)
 - g. Isus je jedno s Ocem (Iv 14:10-11)
 - h. Isus dolazi od Oca (Iv 16:27.30)
 - i. Isus poistovjećuje Sebe u zavjetnom imenu Oca, “Ja Jesam” (Iv 8:24; 13:19)
 - j. mi ćemo živjeti s Njim (Rim 6:8)
 - k. Isus je umro i ponovo ustao (1. Sol 4:14).

VI. Zaključak

Biblijska vjera je čovjekov odaziv na Božansku riječ /obećanje. Bog uvijek započinje (tj. Iv 6:44.65), ali dio ovoga Božanskog naviještanja je potreba čovjekova odaziva:

- A. pouzdanje
- B. zavjetna poslušnost.

Biblijska vjera je:

- 1. osobni odnos (početna vjera)
- 2. potvrda biblijske istine (vjera u Božje otkrivenje)
- 3. prikladan odgovor u poslušnosti (svakodnevna vjera).

Biblijska vjera nije karta za Nebo ili polica osiguranja. To je osobni odnos. To je svrha stvaranja i ljudi stvorenih na sliku i sličnost Boga (usp. Post 1:26-27). Ishod je “prisnost”. Bog zahtijeva zajedništvo, a ne određeno teološko stajalište! Ali zajedništvo sa svetim Bogom zahtijeva da djeca pokazuju “obiteljske” osobine (tj. svetost, usp. Lev 19:2; Mt 5:48; 1. Pt 1:15-16). Pad (usp. Post 3) povrijedio je našu sposobnost ispravnoga odaziva. Stoga, Bog je djelovao za naše dobro (usp. Ez 36:27-38), dajući nam “novo srce” i “novog duha”, koji nam kroz vjeru i pokajanje omogućava zajedništvo s Njim i poslušnost Njemu!

Svo troje je ključno. Svo troje mora se držati. Cilj je upoznati Boga (hebrejski i grčki smisao) i odražavati Njegovu narav u svojim životima. Cilj vjere nije Nebo jednoga dana, nego Kristo-sličnost svakoga dana!

Čovjekova vjernost je ishod (NZ), ne temelj (SZ) odnosa s Bogom: čovjekova vjera u Njegovu vjernost; čovjekovo pouzdanje u Njegovu pouzdanost. Srce NZ-nog gledišta na spasenje jeste da se ljudi moraju početno i neprekidno odazivati na početnu Božju milost i milosrđe pokazanu u Kristu. On je ljubio, On je poslao, On je providio; mi moramo odgovoriti u vjeri i vjernosti (usp. Ef 2:8-9 i 10)!

Vjeran Bog želi vjerne ljude kako bi otkrio Sâm Sebe nevjernome svijetu i dovede ga u osobnu vjeru u Njega.

POSEBNA TEMA: PRAVEDNOST

“Pravednost” je tako ključna tema da učenik Biblije mora napraviti osobno prošireno proučavanje zamisli.

U SZ-u Božja je osobina opisana kao “pravičan” ili “pravedan” (BDB 841). Sâm mezopotamijski pojam dolazi od riječne trstike koja je bila upotrebljavana kao gradbeno oruđe za procjenu vodoravno točnih zidova i bedema. Bog odabire pojam da bude korišten metaforički za Njegovu osobnu narav. On je ravna oštrica (ravnalo) kojom su sve stvari procijenjene. Ova zamisao potvrđuje Božju pravednost kao i Njegovu pravo na suđenje.

Čovjek je bio stvoren na sliku Božju (usp. Post 1:26-27; 5:1.3; 9:6). Čovječanstvo je bilo stvoreno za zajedništvo s Bogom. Svo Stvorenje je pozornica ili pozadina za uzajamno djelovanje Boga i čovječanstva. Bog je želio da Ga Njegovo vrhunsko Stvorenje, čovječanstvo, poznaje, ljubi Ga, služi Mu, i bude kao On! Odanost čovječanstva bila je ispitana (usp. Post 3) i prvotni par pao je na ispit. To je ishodilo raskolom međusobnoga odnosa Boga i ljudstva (usp. Post 3; Rim 5:12-21).

Bog je obećao da će popraviti i obnoviti zajedništvo (usp. Post 3:15). On to čini kroz Svoju vlastitu volju i Svoga vlastitog Sina. Ljudi su bili nesposobni obavljati prijelom (usp. Rim 1:18 - 3:20).

Nakon Pada, Božji prvi korak prema obnovi bila je zamisao Saveza temeljena na Njegovu pozivu te pokajničkome, iskrenome, pokornome odazivu čovječanstva. Zbog Pada, ljudi su bili nesposobni primjereno djelovati (usp. Rim 3:21-31; Gal 3). Osobno je Bog morao poduzeti početni korak kako bi obnovio ljude koji su prekršili Savez. On je to učinio:

1. objavljujući čovječanstvu pravednost kroz Kristovo djelo (tj. sudska pravednost)
2. slobodno dajući čovječanstvu pravednost kroz Kristovo djelo (tj. pripisana pravednost)
3. osiguravajući obitavajućeg Duha koji proizvodi pravednost (tj. Kristo-sličnost, obnova Božje slike) u čovječanstvu.
4. obnavljanjem zajedništva Vrta Eden.

Međutim, Bog zahtijeva zavjetni odgovor. Bog određuje (tj. besplatno daje) i osigurava, ali ljudi se moraju odazvati i nastavljati se odazivati u:

1. pokajanju
2. vjeri
3. načinom života poslušnosti
4. ustrajnosti.

Pravednost je, stoga, ugovoreno, uzajamno djelovanje između Boga i Njegova vrhunskog Stvorenja, temeljena na Božjoj naravi, Kristovom djelu, i ovlaštenju Duha, kome se svaki pojedinac mora osobno i neprestano primjereno odazivati. Zamisao je nazvana “opravdanje po vjeri”. Zamisao je otkrivena u Evanđeljima, ali ne u ovim pojmovima. Prvenstveno ju je odredio Pavao, koji koristi grčki pojam “pravednost” u njegovim raznovrsnim oblicima više od 100 puta.

Pavao, koji je bio školovan rabin, koristi pojam *dikaionē* u njegovu hebrejskome smislu pojma *SDQ* uporabljenog u Septuaginti, a ne iz grčke književnosti. U grčkim pisanjima pojam je povezan s nekim tko se prilagodio očekivanjima božanstva i društva. U hebrejskome smislu uvijek je građen u pojmovima Saveza. YHWH je pravičan, etički, moralan Bog. On želi da Njegovi ljudi odražavaju Njegovu narav. Iskupljeno čovječanstvo postaje novo stvorenje. Ova novina ishodi novim načinom života pobožnosti (rimski katolicizam usredotočuje se na opravdanje). Otkad je Izrael bio teokracija nije bilo jasnog obrisa između svjetovnog (društvena mjerila) i svetog (Božja volja). Ova razlika izražena u hebrejskim i grčkim pojmovima prevodila se u engleskome kao “pravda” (u odnosu na društvo) i “pravednost” (u odnosu na religiju).

Isusovo Evanđelje (Radosna vijest) jeste to da je palo čovječanstvo bilo obnovljeno za zajedništvo s Bogom. To je bilo potpuno dovršeno kroz Očevu ljubav, milosrđe, i milost; Sinov život, smrt, i uskrsnuće; snubljenje te privlačenje Duha ka Evanđelju. Opravdanje je besplatno Božje djelo, ali ono mora biti posljedica pobožnosti (Augustinov stav, koji odražava oboje i naglasak Reformacije na slobodi Evanđelja te naglasak Rimokatoličanstva na promijenjenom životu ljubavi i vjernosti). Za reformatore je pojam “Božja pravednost” padež OBJEKTA GENITIV (tj. djelo činjeno od grješnog čovječanstva prihvatljivo Bogu [položajno posvećenje], dok je za katolike padež SUBJEKTA GENITIV, koji je postupak postajanja sve sličniji Bogu [iskustveno napredujuće posvećenje]. U stvarnosti je to zasigurno oboje!!).

Prema mome stajalištu sve u Bibliji od Knjige Postanka 4 – Otkrivenja 20 jest objava Božjeg obnavljanja edenskoga zajedništva. Biblija započinje s Bogom i čovječanstvom u zajedništvu u zemaljskoj okolnosti (usp. Post 1 – 2) i Biblija završava s istom okolnošću (usp. Otk 21 – 22). Božja slika i svrha bit će obnovljeni!

Za potkrepu gornjih rasprava zabilježite sljedeće odvojene NZ-ne odlomke što slikovito prikazuju grčku skupinu riječi:

1. Bog je pravedan (često povezano s Bogom kao Suceom):
 - a. poslanica Rimljanima 3:26
 - b. 2. poslanica Solunjanima 1:5-6
 - c. 2. Timoteju poslanica 4:8
 - d. Otkrivenje 16:5
2. Isus je pravedan:
 - a. Djela apostolska 3:14; 7:52; 22:14 (naslov Mesije)
 - b. Evanđelje po Mateju 27:19
 - c. 1. Ivanova poslanica 2:1.29; 3:7

3. Božja volja za Njegovo Stvorenje je pravednost:
 - a. Levitski zakonik 19:2
 - b. Evanđelje po Mateju 5:48 (usp. Mt 5:17-20)
4. Božja sredstva osiguravanja i stvaranja pravednosti:
 - a. Poslanica Rimljanima 3:21-31
 - b. Poslanica Rimljanima 4
 - c. Poslanica Rimljanima 5:6-11
 - d. Poslanica Galaćanima 3:6-14
 - e. dano od Boga:
 - 1) Poslanica Rimljanima 3:24; 6:23
 - 2) 1. Poslanica Korinćanima 1:30
 - 3) Poslanica Efežanima 2:8-9
 - f. primljeno vjerom:
 - 1) Poslanica Rimljanima 1:17; 3:22.26; 4:3.5.13; 9:30; 10:4.6.10
 - 2) 2. Poslanica Korinćanima 5:21
 - g. kroz Sinova djela:
 - 1) Poslanica Rimljanima 5:21
 - 2) 2. Poslanica Korinćanima 5:21
 - 3) Poslanica Filipljanima 2:6-11
5. Božja volja je da Njegovi sljedbenici budu pravedni:
 - a. Evanđelje po Mateju 5:3-48; 7:24-27
 - b. Poslanica Rimljanima 2:13; 5:1-5; 6:1-23
 - c. Poslanica Efežanima 1:4; 2:10
 - d. 1. Timoteju poslanica 6:11
 - e. 2. Timoteju poslanica 2:22; 3:16
 - f. 1. Ivanova poslanica 3:7
 - g. 1. Petrova poslanica 2:24
6. Bog će suditi svijetu pravednošću:
 - a. Djela apostolska 17:31
 - b. 2. Timoteju poslanica 4:8.

Pravednost je osobina Boga, besplatno dana grješnom čovječanstvu kroz Krista. To je:

1. Božja odluka
2. Božji dar
3. Kristovo djelo
4. život koji se mora živjeti.

Ali to je isto tako postupak postajanja pravednim što se mora odlučno i postojano njegovati, i koji će jednog dana biti dovršen pri Drugome dolasku. Zajedništvo s Bogom je obnovljeno spasenjem ali napreduje kroz čitavi život da dođe do susreta licem-u-lice kod smrti ili *Parusije!*

Ovdje je dobar navod za zaključak ove rasprave. Uzet je iz *Dictionary of Paul and His Letters* od IVP:

“Kalvin, toliko više negoli Luther, naglašava odnosni vid Božje pravednosti. Lutherov pogled na Božju pravednost izgleda sadrži vid odrješenja [oslobađanja osude – op.prev]. Kalvin naglašava čudesnu narav navješćivanja ili kazivanja Božje pravednosti nama” (str. 834).

Za mene vjernikov odnos s Bogom ima tri vida:

1. Evanđelje je Osoba (naglasak Istočne crkve i Kalvina)
2. Evanđelje je istina (naglasak Augustina i Luthera)
3. Evanđelje je promijenjen život (katolički naglasak).

Svi su oni istiniti i moraju se držati zajedno za zdravo, ispravno, biblijsko kršćanstvo. Ako je bilo koji od njih prenaplašen ili podcijenjen, nastaju poteškoće.

Moramo dati dobrodošlicu Isusu!

Moramo vjerovati Evanđelju!

Moramo težiti Kristo-sličnosti!

48:2 Prva dva retka podsjećaju me na Jeremijinu “Propovijed u Hramu” u Knjizi proroka Jeremije 7, gdje Izraelci imaju pouzdanja u Hram a ne u YHWH-u:

1. sami sebe nazivaju po svetome gradu (BDB 894, KB 1128, *Niphal* PERFEKT, usp. Iz 48:1)
2. oslanjaju se na Boga Izraelova (BDB 701, KB 759, *Niphal* PERFEKT).

Njihovo bogoštovlje izgleda ortodoksno i pobožno ali ono je bilo lažno i usmjereno na krivi izvor.

48:3 YHWH ponovno govori (zabilježite broj “Ja”) o Svome nadzoru vremena i povijesti. On koristi predskazujuće proročanstvo kako bi pokazao Svome narodu Svoje postojanje i snagu.

48:4 YHWH opisuje Svoj narod kao:

1. tvrdoglavi /svojeoglavi (usp. Ez 2:4; 3:7)
2. vrat je željezna žila
3. čelo je tuč.

▣ **“znam”** Ova riječ (BDB 393, KB 390) upotrijebljena je nekoliko puta u ovome poglavlju (usp. Iz 48:4.6.7.8 [dva puta]), gdje znači “spoznaja o”, ali može značiti “prisno zajedništvo s”.

48:6 Postoji neko pitanje o tome kako bi GLAGOLI prva dva retka trebali biti prevedeni. Ja volim NJB verziju: “Vi ste čuli i vidjeli sve to, zašto ne želite to priznati?”

Ovaj “to” upućuje na YHWH-ina proroštva (usp. Iz 48:5). YHWH dokazuje Svoje postojanje Svojim znanjem o i nadzorom budućih događaja utječući na sve narode ne samo na Izrael /Judu.

Za “nove stvari” vidjeti punu bilješku u Knjizi proroka Izaije 62:2.

48:8 **“postupati vrlo izdajnički”** Ovaj pojačani gramatički oblik je *Qal* IMPERFEKT i *Qal* INFINITIVNI APSOLUT istoga korijena (BDB 93, KB 108).

▣ **“pobunjeničkima od rođenja”** Vidjeti Ponovljeni zakon 9:7. Čak i u izlasku iz Egipta, Izrael je bio idolopoklonički (tj. Ez 20:8.13; Am 5:25-26).

48:9 Ovo je dobar sažetak YHWH-inih poteškoća s Abrahamovim sjemenom. On je želio upotrijebiti ih tako da Ga svijet spozna i dođe k Njemu (usp. Post 12:3, [vidjeti Posebnu temu u Iz 40:15-17: YHWH-in vječni iskupiteljski naum](#)). Ali oni nisu bili vjerni. On je obznanio: “duša koja griješi umrijet će” (tj. Post 2:16.17; Ez 18:4.20). Sad Božja riječ i Božja svrha dolaze u sukob. On će odabrati djelovati za veće dobro (tj. spasenje svih ljudi, usp. 1. Sam 12:22; Ps 106:8; Jer 14:7; Ez 20:8-9.14.17). Tekst što tako dobro opisuje to nalazi se u Knjizi proroka Ezekielu 36:22-38! YHWH djeluje za Izraela za Svoju veću svrhu! Nije li to ono što Knjiga proroka Izaije 48:11 potvrđuje? Ovo je predivna poruka Izaije ([vidjeti Posebnu temu u Iz 40:15-17: YHWH-in vječni iskupiteljski naum](#)).

NASB (AŽURIRANI) TEKST: 48:12-16

¹²“Slušaj Me, o Jakove, čak Izrael koga Ja pozvah;

Ja sam On, Ja sam prvi, Ja sam i posljednji.

¹³Zasigurno Moja ruka utemelji zemlju,

I Moja desna ruke razape nebesa;

Kad ih Ja pozovem, oni stoje zajedno.

¹⁴Skupite se, svi vi, i slušajte!

Tko je među njima obznanio ove stvari?

GOSPODIN ga ljubi; on će provesti Svoju dobru volju na Babilonu,

I Njegova ruka *bit će protiv* Kaldejaca.

¹⁵Ja, čak Ja, govorio sam; uistinu Ja sam ga pozvao,

Ja sam ga doveo, i On će učiniti svoje putove uspješnima.

¹⁶Dodi blizu Mene, slušaj ovo:

Od početka Ja nisam govorio u tajnosti,

Od vremena kad se dogodilo, Ja bijah tamo.

I sad Gospodin BOG poslao je Mene, i Svoga Duha.”

48:12 “Ja sam On, Ja sam prvi, Ja sam i posljednji” Ovo je ponavljani idiom u Knjizi proroka Izaije (usp. Iz 41:4; 44:6) i postaje uobičajena oznaka za Krista u Otkrivenju 1:8.17; 22:13! To označava Boga stvaranja (Iz 48:13) i vječnosti. Vječnost prošlosti, vječnost budućnosti. Jedini Bog je YHWH ([vidjeti Posebnu temu u Iz 40:14: Monoteizam](#)).

48:14 Dva IMPERATIVA retka 1 ponovljena su u Knjizi proroka Izaije 48:16, redak 1.

Također zabilježite paralelizam između “GOSPODIN ga ljubi” i “Njegova ruka”. Kir je Božje oruđe protiv Babilona u korist Izraela.

48:15 Prvi izričaj (“Ja, čak Ja, govorio sam”, BDB 180, KB 210, *Piel* PERFEKT) način je prihvaćanja snage YHWH-ine izgovorene riječi (usp. Iz 55:11). Njegove svrhe ne mogu biti spriječene!

48:16

NASB

NKJV

NRSV

TEV

NJB

JPSOA

LXX

“sad Gospodin BOG poslao je Mene, i Svoga Duha”

“i sad Gospodin BOG i Njegov Duh poslao je Mene”

“i sad Gospodin BOG poslao je mene i svoga duha”

“Sad Suvereni GOSPODIN dao mi je svoju snagu i poslao Me”

“i sad Gospodin Jahve poslao me sa svojim duhom”

“i sad Gospodin BOG poslao me, obdarenog sa Svojim Duhom”

“i sad GOSPODIN je poslao mene i svoga duha”

Vau! Koliko mnogo osoba i tko su oni koji bivaju spomenutima? Tko je govornik? Očevidno jedan je YHWH. Njegov Duh vjerojatno je isti kao u Knjizi Postanka 1:2; Knjizi proroka Izaije 11:2; 42:1; 61:1. Ali tko je “me /mene”?:

1. “Ja” retka 3
2. prorok Izaija
3. Mesija (ili Sluga)
4. Kir II. (kao da govori).

Kršćani mogu lako vidjeti Trojstvo u ovome tekstu ([vidjeti Posebnu temu u Iz 40:14: Trojstvo](#)). Iste tri osobe spomenute su ponovno u Knjizi proroka Izaije 61:1.

[Vidjeti Posebnu temu u Knjizi proroka Izaije 42:1: Osobnost Duha.](#)

NASB (AŽURIRANI) TEKST: 48:17-19

¹⁷Ovako govori GOSPODIN, tvoj Iskupitelj, Svetac Izraelov:

“Ja sam GOSPODIN tvoj Bog, koji te uči probitku,

Koji te vodi putem kojim trebaš ići.

¹⁸Ako bi samo obratio pozornost na Moje zapovijedi!

Tada bi tvoje blagostanje bilo kao rijeka,

I tvoja pravednost kao valovi mora.

¹⁹Tvojih potomaka bilo bi kao pijeska,

I tvoga potomstva kao njegovih zrnca;

Njihovo ime nikad ne bi bilo odrezano ili uništeno iz Moje prisutnosti.”

48:17 “GOSPODIN, tvoj Iskupitelj, Svetac Izraelov” Ovo je ponavljani naslov u ovome dijelu Knjige proroka Izaije (usp. Iz 41:14; 43:14; 49:7.26; 54:5.8). Izražava lagano drukčiji ali usporedan način u Izaiji 49:26: “Ja GOSPODIN, jesam tvoj Spasitelj, i tvoj Iskupitelj, Svemoćni Jakovljevi”. [Vidjeti Posebnu temu u Izaiji 40:1: Imena za Božanstvo.](#)

▣ **“koji te uči probitku”** Ovo je “probitak /dobit /korist” (BDB 418 I, *Hiphil* INFINITIVNA GRAĐA) u smislu prednosti (usp. Job 21:15; 35:3; Jer 12:13; Iz 47:12). Često je korišten o tome što idoli ne mogu učiniti za štovatelja (usp. Iz 44:9.10; 57:12; 1. Sam 12:21; Jer 2:8; 7:8.11; 23:32; Hab 2:18).

▣ **“Koji te vodi putem kojim trebaš ići”** Ovo je semitski idiom o pravednome životu kao “dobrome putu” (usp. Ps 32:8; 119:105). Ovdje to vjerojatno upućuje na YHWH-inu prisutnost i opskrbu na putu prema doma iz izgnanstva (usp. Iz 48:20; 49:9-10).

48:18-19 Ovo je “što ako ...” tekst što odražava zavjetni blagoslov i prokletstvo Levitskoga zakonika 26 i Ponovljenoga zakona 27 - 29. Izrael je griješio i žeo strahovite posljedice. On je bio stvoren za pravednost i otkrivenje, ali neposlušnost i idolopoklonstvo vodilo ga je u tamu i zbrku.

NASB (AŽURIRANI) TEKST: 48:20-22

²⁰“Izađite iz Babilona! Bježite od Kaldejaca!

Obznanite sa zvukom radosna klicanja, objavite ovo,

Poručite to do kraja zemlje;

Recite: GOSPODIN je iskupio Svoga slugu Jakova.”

²¹Oni nisu žedali kad ih je On vodio kroz pustinje.

On učini da voda teče iz stijene za njih;

On raskoli stijenu i voda se izlije.

²²“Nema mira za pokvarenoga”, kaže GOSPODIN.

48:20 Ovo su nizovi zapovijedi o povratku židovskih izgnanika:

1. “Izađite iz Babilona” - *Qal* IMPERATIV (BDB 422, KB 425)
2. “Bježite od Kaldejaca” - *Qal* IMPERATIV (BDB 137, KB 156)
3. “Obznanite sa zvukom radosna klicanja” - *Hiphil* IMPERATIV (BDB 616, KB 665)
4. “objavite ovo” - *Hiphil* IMPERATIV (BDB 1033, KB 1570)
5. “Poručite to do kraja zemlje” - *Hiphil* IMPERATIV (BDB 422, KB 425)
6. “Recite...” - *Qal* IMPERATIV (BDB 55, KB 65).

YHWH objavljuje Svome narodu neka ostave izgnanstvo i idu doma. Svijetu On objavljuje Svoju nakanu (usp. Iz 62:11; Jer 31:10; 50:2) i da ju je On izvršio! On želi da svijet zna tako pa će oni doći kako bi Ga spoznali (usp. Iz 2:2-4; 42:6; 45:22-23; 51:4-5; 60:1.3; Djela 13:46-49)!

48:21 Povratak iz asirijskoga i babilonskoga izgnanstva bilo je viđeno kao Novi izlazak i lutanje pustinjom. YHWH će osigurati svaku njihovu potrebu. On će biti s njima kao što je On bio s Izraelcima tijekom Izlaska.

48:22 Ovo je sažeta izjava povezana s nevjernicima, idolopoklonicima (usp. Iz 57:21; 59:8). Svaki put bez YHWH jeste put uništenja i ruševine. Taj postupak donošenja odluke poznat je u SZ-u kao “dva puta” (usp. Pnz 30:15; Ps 1:1; Izr 4:10-19; Jer 21:8; Mt 7:13-14).

IZAIJA 49

PODJELA NA ODLOMKE U SUVREMENIM PRIJEVODIMA

NASB	NKJV	NRSV	TEV	NJB
spasenje doseže do kraja Zemlje	Sluga, Svjetlo poganima	Druga pjesma o Sluzi	Izrael, svjetlo narodima	druga Pjesma o Sluzi
49:1-4 (1-4)	49:1-2 (1-2)	49:1-4 (1-4)	49:1-3 (1-3)	49:1-7 (1-7)
	49:3-4 (3-4)		49:4-5 (4-5)	
49:5-7 (5-7)	49:5-6 (5-6)	49:5-6 (5-6)	49:6 (6)	
	49:7 (7)	povratak i obnova 49:7 (7)	49:7a (7a)	
			49:7b (7b)	
			obnova Jeruzalema	radostan povratak doma
49:8-13 (8-13)	49:8-9a (8-9a)	49:8-12 (8-12)	49:8-10 (8-10)	49:8-12 (8-12)
	49:9b-12 (9b-12)		49:11-16 (11-16)	
	49:13 (13)	49:13 (13)		49:13-17 (13-17)
obećanja Sionu	Bog će se sjetiti Siona			
49:14-21 (14-21)	49:14-18 (14-18)	49:14-18 (14-18)	49:17-18 (17-18)	
				49:18-22 (18-22)
	49:19-21 (19-21)	49:19-21 (19-21)	49:19-21 (19-21)	
49:22-23 (22-23)	49:22-23 (22-23)	49:22-23 (22-23)	49:22-23 (22-23)	
				49:23-26 (23-26)
49:24-26 (24-26)	49:24 (24)	49:24-26 (24-26)	49:24 (24)	
	49:25-26 (25-26)		49:25-26 (25-26)	

ČITANJE KRUG TRI (vidjeti Vodič dobrog biblijskoga čitanja)
SLIJEĐENJE IZVORNE AUTOROVE NAKANE NA RAZINI ODLOMKA

Ovaj komentar je vodič za proučavanje, što znači da ste odgovorni za vaše vlastito tumačenje Biblije. Svaki od nas mora hodati u svjetlu kojeg imamo. Prvenstvo u tumačenju imate vi, Biblija, i Sveti Duh. Sad to ne morate prepustiti komentatoru.

Pročitajte odlomak odjednom. Odredite subjekte (čitanje kruga #3, str. xiv.). Usporedite vašu podjelu subjekta s pet suvremenih prijevoda navedenih gore. Podjela na odlomke nije nadahnuta, ali ona je ključ za slijeđenje izvorne autorove nakane, što je srce tumačenja. Svaki odlomak ima jedan i samo jedan subjekt.

1. Prvi odlomak
2. Drugi odlomak
3. Treći odlomak
4. I tako dalje.

OKVIRNI UVIDI

- A. Književna jedinica Knjige proroka Izaije 40 – 66 usredotočuje se na Božju obnovu Njegova naroda kroz djelo “Njegovog Sluge” (usp. Iz 49 - 57). [Vidjeti Posebnu temu u Izaiji 41:8: Moj Sluga.](#)
- B. Ovaj je odlomak poznat kao Druga pjesma o Sluzi. Vidjeti potpuni popis o Pjesmama /Spjevovima u Uvodu u Knjigu proroka Izaije 42, A.
- C. Ovo poglavlje ima nekoliko važnih istina:
 1. Bog je pripremio posebnoga Spasitelja /Slugu
 2. taj će Sluga privesti sve ljude Bogu
 3. Bog nije zaboravio Svoga narodnoga Slugu, Izraela.
- D. Zabilježite usporedne teme i slike između Knjige proroka Izaije 40 i 49.

PROUČAVANJE RIJEČI I IZRIČAJA

NASB (AŽURIRANI) TEKST: 49:1-4

¹“**Slušajte Me, o otoci,**
I obratite pozornost, vi narodi izdaleka.
GOSPODIN me pozva od maternice;
Od tijela Moje majke On prozva Mene.
²**On bijaše učinio Moja usta kao oštar mač,**
U sjeni Svoje ruke On je skrio Mene;
I On je učinio Mene isto tako odabranom strijelom,
On je skrio Mene u Svome tobolcu.
³**On reče Meni: “Ti si Moj Sluga, Izraele,**
U Kome ću Ja pokazati Svoju slavu.”
⁴**Ali Ja rekoh: “Ja sam se mučio uzalud,**
Ja sam istrošio Svoju snagu za ništa i ništavnost;
Ipak zasigurno pravda *zbog* Mene je s GOSPODINOM,
I Moja nagrada s Mojim Bogom.”

49:1 “Slušajte” Vidjeti punu bilješku u uvodnome dijelu o IMPERATIVU Knjige proroka Izaije 48:1.

Postoje dva IMPERATIVA što uvode ovu novu književnu jedinicu:

1. slušajte - *Qal* IMPERATIV (BDB 1033, KB 1570)
2. obratite pozornost - *Hiphil* IMPERATIV (BDB 904, KB 1151).

Božje otkrivenje Njega i Njegovih svrha bilo je zato da se čuje, razumije, i djeluje sukladno njemu!

▣ “o otoci...

narodi izdaleka” Ovi usporedni izričaji pokazuju sveopće suzvuke zadatka “Sluge” (usp. Iz 42:6-7). Ljubav Božja:

1. sjeća se svoga Saveza s Abrahamovim potomcima (usp. Iz 49:5-6b)
2. sjeća se obećanja svim ljudima, Knjiga Postanka 3:15; 12:3 (usp. Iz 49:6c).

Postoji dvostruki vid za YHWH-inu poruku:

1. za židovske izgnanike koji se vraćaju pod Kirom
2. za narode koji se vraćaju pod Slugom /Mesijom.

U Knjizi proroka Izaije uvijek postoji pogled na sadašnjost (Asirija); blisku budućnost (Babilon, Perzija), i daleku budućnost (doba Evandjelja). YHWH-ine žudnje za Izraelovom:

1. pravednošću
2. otkrivenjem narodima

nikad nisu bile ispunjene. Nalog za evangeliziranjem ([vidjeti Posebnu temu u Iz 40:15-17: YHWH-in vječni iskupiteljski naum](#)) bio je prenijet na NZ-ni narod Božji (usp. Mt 28:18-20; Lk 24:46-47; Djela 1:8).

▣ **“GOSPODIN me pozva od maternice”** NASB ima ZAMJENICE s velikim slovima kako bi se pokazalo da to upućuje na Mesiju, individualiziranoga Slugu. Božji poseban poziv izražen je u prijerodnome pozivu Sluge (kao što je bio poziv Jeremije, usp. Jer 1:5). Postoji očigledna napetost u ovim odlomcima o “Sluzi” između osobnoga i skupnoga vida Sluge. Iz Knjige proroka Izaije 41:8-9; 42:19; 43:10; 49:3 jasno je da je naslov skupni Izrael. Međutim, osobno žarište JEDNINSKIH ZAMJENICA poglavlja 49 i djelo pojedinca u Izaiji 52:13 - 53:12 pokazuje kako ovi odlomci imaju dvojno žarište. Dvojno se žarište također može vidjeti u poglavlju 42. Stihovi 1-4 odnose se na Mesiju, dok je Izaija 49:19-21 očito skupni Izrael. Izrael je bio pozvan da bude kraljevstvo svećeništva kako bi svijet doveo Bogu, Postanak 12:1-3; Izlazak 19:4-6. Izrael nije uspio jer nije vršio i nije držao Savez. Bog je ispunio Svoj sveopći iskupiteljski zadatak kroz jednoga vjernoga Izraelca – Isusa! Ova ista napetost između pojedinačnoga i skupnoga vida može se vidjeti u tome što je Izaija 49:6 naveden u Evandelju po Luki 2:32 kao upućivanje na Isusovu službu i u Djelima apostolskim 13:46-49 kao upućivanje na službu Pavla i Barnabe.

▣ **“Od tijela Moje majke”** Riječ “tijela” doslovno je “unutarnji dijelovi” (BDB 588). Ovo govori o stvaranju i razvitku bebe (usp. Ps 139:13). Ova je ista riječ upotrijebljena u Knjizi proroka Izaije 48:19 za “potomstva” [potomstvo] (također zabilježite Post 15:4).

▣ **“On prozva Mene”** Sluga je od YHWH pozvan i imenovan prije rođenja. On je Njegov poseban predstavnik.

Ovo uspoređuje što je YHWH učinio za narodni Izrael u Knjizi proroka Izaije 43:1. Postoji stvarna i neprekidna tečnost između skupne i pojedinačne slike povezane sa Slugom!

49:2 “On bijaše učinio Moja usta kao oštar mač” Ovo je metafora što opisuje snažnoga govornika, a ovdje i u Poslanici Efežanima 6:17; Hebrejima 4:12 govori o otkrivenju. Upotrijebljena je za opis proslavljenoga Krista kao Suca u Knjizi proroka Izaije 11:4; Otkrivenju 1:16; 2:12-16; 19:15.21.

▣ **“U sjeni Svoje ruke”** Ovaj stih ima dvije metafore o zaštiti i skrivanju (usp. Iz 51:16) sve do pravoga vremena. Zadatak Sluge osobit je i poseban. Ta je misao uhvaćena ponavljanim NZ-nim izričajem “u punini vremena” (usp. Mk 1:15; Gal 4:4; Ef 1:10; 1. Tim 2:6; Tit 1:3).

49:3-4 Žarište ovih stihova jeste to da je Sluga skupni Izrael, ali skupni Sluga promašio je svoj dobiveni zadatak! Izrael je morao biti Božje odabrano oruđe iskupljenja svijeta, Knjiga proroka Izaije 49:6c.d, ali sad on sâm mora biti iskupljen (usp. Iz 49:5-6a.b; 53:8d).

49:4 Postoji okvirno pitanje odnose li se ovi stihovi na neuspjeh Izraela ili na patećega Mesiju. Svi GLAGOLI su PERFEKT. Višeznačnost može biti namjeravana!

Završna dva retka Knjige proroka Izaije 49:4 izražavaju konačno pouzdanje u Božju pravdu i nagradu (usp. Iz 49:5c).

▣ **“Moja nagrada s Mojim Bogom”** Mislim da se ovo povezuje s Knjigom proroka Izaije 53:10-11. Nagrada će biti iskupljenje na sveopćoj razini!

NASB (AŽURIRANI) TEKST: 49:5-7

**⁵I sad kaže GOSPODIN, koji Me oblikova od maternice da budem Njegov Sluga,
Da dovedem Jakova natrag k Njemu, tako da Izrael može biti skupljen k Njemu
(Jer Ja sam prihvaćen u pogledu GOSPODINOVU,**

I Moj Bog je Moja snaga),

⁶On reče: “Premalo je da bi Ti bio Moj Sluga

Da podigneš plemena Jakovljeva i da obnoviš očuvane od Izraela;

Ja ću Tebe učiniti i svjetlom narodima

Tako da Moje spasenje može doseći do kraja zemlje.”

⁷Ovako govori GOSPODIN, Iskupitelj Izraela i njegov Svetac,

Prezrenome,

Omrznutome od naroda,

Sluzi vladara:

“Kraljevi će vidjeti i ustati,

Knezovi će se također pokloniti,

Zbog GOSPODINA koji je vjeran, Sveca Izraelova koji je odabrao Tebe.”

49:5 “Da dovedem Jakova natrag k Njemu” Ovaj stih i Knjiga proroka Izaije 49:6b pokazuje da Sluga mora obnoviti Izraela, prema tome, Sluga ne može biti Izrael.

▣ **“(Jer Ja sam prihvaćen u pogledu GOSPODINOVU,**

I Moj Bog je Moja snaga)” Ovo je osvrt od Sluge. To može biti način ohrabivanja Sluge usred razočaranja i protivljenja na koje će On naići tijekom Svoje službe (usp. Iz 53:1-12).

49:6 “da obnoviš očuvane od Izraela” Ovaj izričaj upućuje na vjerni Ostatak ([vidjeti Posebnu temu u Iz 46:3: Ostatak, tri značenja](#)) odabranoga naroda, odabrano oruđe otkrivenja. Nada obnovljenoga, vjerujućega Izraela vidljiva je u Knjizi proroka Zaharije 12:10 i Poslanici Rimljanima 9 - 11 ([vidjeti besplatne komentare o ovima Knjigama online na www.freebiblecommentary.org](#)).

▣ **“Ja ću Tebe učiniti i svjetlom narodima**

Tako da Moje spasenje može doseći do kraja zemlje” Zabilježite kako je Sluga /Mesija imao dvije svrhe. Ako Knjiga proroka Izaije 49:5 odražava Izraela usredotočenoga na službu Evanđelja, onda Izaija 49:6 predstavlja širenje Rane crkve širom svijeta. Ovo širenje Evanđelja često je ponavljana tema u Izaiji (usp. Iz 2:2-4; 42:6-12; 45:22-23; 51:4-5; 60:1.3; 66:23; Djela 13:46-49).

49:7 “GOSPODIN, Iskupitelj Izraela i njegov Svetac” Ovi nizovi naslova ([vidjeti bilješku u Iz 48:17](#)) pokazuju nam napetost između:

1. transcendentnosti i imanentnosti Boga
2. Boga kao Spasitelja i Boga kao Suca
3. Boga kao prijatelja i Boga kao gospodara.

Mi moramo držati zajedno opravdanje i posvećenje. Oni oblikuju jednu svrhu! YHWH želi ljude koji javno pokazuju Njegovu narav.

▣ **“Prezrenome,**

Omrznutome od naroda,

Sluzi vladara” Ovo podrazumijeva niskost Sluge, čak odbacivanje Sluge (usp. Iz 50:4-11; 52:14 - 53:6; Ps 22). Ali u konačnici svaka će zemaljska vlast spoznati Njega (usp. Fil 2:6-11, što smjera na Iz 45:22-23).

Ironički je da Onaj koji je bio prezren i omrznut od naroda (usp. Ps 2) jeste Onaj će donijeti spasenje narodima!

▣ “Zbog GOSPODINA koji je vjeran, Sveca Izraelova koji je odabrao Tebe” Ovo je ključ za našu nadu, YHWH-ina vjernost. Naša nada je u naravi Onoga koji zove, obećava, i iskupljuje!

[Vidjeti Posebne teme dolje: Osobine Boga Izraelova \(SZ\); Osobine Boga Izraelova \(NZ\) - iz 1. Timoteju poslanice 1:17.](#)

POSEBNA TEMA: OSOBINE IZRAELOVA BOGA (SZ)

1. Milosrdan (BDB 933) - Knjiga Izlaska 34:6; Ponovljeni zakon 4:31; 2. Ljetopisa 30:9; Psalam 86:15; 103:8; Nehemija 9:17.31; Knjiga proroka Joela 2:13; Jona 4:2
2. Veličanstven (BDB 337) - Knjiga Izlaska 34:6; 2. Ljetopisa 30:9; Psalam 86:15; 103:8; 111:4; Nehemija 9:17.31; Knjiga proroka Joel 2:13; Jona 4:2
3. Spor na gnjev (BDB74 REČENIČNI SASTAV BDB 60):
- Knjiga Izlaska 34:6; Psalam 86:15; 103:8; Nehemija 9:17; Knjiga proroka Joela 2:13; Jona 4:2
4. Obilan u postojanoj ljubavi (BDB 912 I. REČENIČNI SASTAV BDB 338):
- Knjiga Izlaska 34:6-7; Psalam 86:15; 103:8; Nehemija 9:17; Knjiga proroka Joela 2:13; Jona 4:2
5. Vjeran (BDB 54) - Knjiga Izlaska 34:6; Psalam 86:15
6. Bogat opraštanjem (BDB 699):
- Knjiga Nehemije 9:17
7. Nije ih napustio (BDB 736 I):
- Knjiga Nehemije 9:17.31
8. Tuguje zbog zla (BDB 636, KB 688, *Niphal* PARTICIP + BDB 948):
- Knjiga proroka Joela 2:13; Jona 4:2
9. Veliki Bog (BDB 42, 152): Knjiga Nehemije 1:5; 9:32
10. Velik i strašan (BDB 152, 431):
- Knjiga Nehemije 1:5; 4:14; 9:32
11. Drži Savez (BDB 1036, 136):
- Knjiga Nehemije 1:5; 9:32
12. Postojana ljubav (BDB 338):
- Knjiga Nehemije 1:5; 9:32.

POSEBNA TEMA: OSOBINE BOGA IZRAELOVA (NZ) - iz 1. Timoteju poslanice 1:17

- A. “Kralj” – ova doksologija slična je 1. Timoteju poslanici 6:15-16, što može odražavati Ponovljeni zakon 10:17. Ona odražava jezik kasnije sinagoge (“Kralj svemira”, usp. Otk 15:3) i Židova u dijaspori.
Vrlo je moguće da Pavao navodi kredo ili himnu rane Crkve kao što čini u 1. Timoteju poslanici 3:16; 6:15-16 i 2. Timoteju poslanici 2:11-13.
- B. “Vječni” – ovo je prvi od četiri snažna PRIDJEVA, što je isti kao onaj uporabljen u izričaju “vječni život” u 1. Timoteju poslanici 1:16 ali ovdje za opis Boga. To je doslovno “doba” (*aiōnion*), što može biti metafora vječnosti ili referenca na židovsku zamisao o dva Doba:
 1. sadašnje Doba zla okarakterizirano neovisnošću i pobunom (anđela i ljudi)
 2. dolazeće obećano Doba pravednosti uvedeno Duhom i provedeno Mesijom ([vidjeti Posebnu temu dolje: Ovo doba i dolazeće doba](#)).
- C. “besmrtn” – ovo je doslovno “neuništiv”. To upućuje metaforički na uvijek živućega, jedino živućega Boga (YHWH iz hebrejskoga GLAGOLA “biti”, usp. Izl 3:14, [vidjeti Posebnu temu u Iz 40:1: Imena za Božanstvo](#)). Jedino Bog ima život u Sebi Sâmom (usp. Rim 1:23; 1. Tim 1:17; 6:16). Sav ostali život izveden je i dan na upravljanje. On dolazi jedino kroz milost Oca, djelo Krista (usp. 2. Tim 1:10), i službu Duha.

- D. “nevidljiv” – ovo je upotrijebljeno u smislu duhovne kraljevine (usp. Kol 1:15) ili moguće YHWH kao nevidljivoga Boga (tj. nema slika, usp. Izl 33:20; Pnz 4:15; 1. Tim 6:16). Bog je taj vječni Duh prisutan u svemu Stvorenju!
- E. “jedini Bog” – ovo upućuje na židovski monoteizam ([vidjeti Posebnu temu u Iz 40:14: Monoteizam](#)). Taj okvir odražava Izraelovo jedinstveno stajalište. Biblija predstavlja čovječanstvo sa stajališta vjere van pet osjetila:
1. postoji jedan i samo jedan Bog (usp. Post 1:1; Izl 8:10; 9:14; Pnz 4:35-39; 1. Sam 2:2; 2. Sam 7:22; 22:32; 1. Kr 8:23; Ps 86:8,10; Iz 43:11; 44:6,8; 45:6-7,14,18,21-22; 46:5,9; Jer. 2:11; 5:7; 10:6; 16:20)
 2. On je osobni (osoba), Stvoritelj, Iskupitelj Bog (usp. Post 1 - 2; 3:15; Ps 103 - 104)
 3. On daje obećanja nade i obnove putem Mesije (usp. Iz 53)
 4. vjera u Mesiju popravlja lom prouzročen pobunom (Evangelje)
 5. tko god vjeruje u Mesiju može imati vječni život (Evangelje).
Textus Receptus, slijedeći grčke uncijalne rukopise α^c , D^c , K, L, i P, dodaje “mudar” (NKJV, “Bogu koji je jedini mudar”). Ovaj dodatak nedostaje u grčkim rukopisima α^* , A, D^* , F, G, i H^* . To može biti pisarski dodatak iz Poslanice Rimljanima 16:27. UBS⁴ daje kraćem tekstu ocjenu “A” (izvjesno).
- F. “*pripada* čast i slava” – ovo je u osnovi značenje SZ-noga pojma *kabod* (usp. 1. Tim 1:11). Upotrijebljen je nekoliko puta u Knjizi Otkrivenja zajedno s drugima hvalama (usp. Otk 4:9,11; 5:12,13; 7:12).
U SZ-u najčešća hebrejska riječ za “slavu” (*kabod*, [vidjeti Posebnu temu u Iz 40:5: Slava \[kabod\] \[SZ\]](#)) bila je prvotno trgovački pojam što je upućivao na par mjera što znači “biti težak”. To što je bilo teško bilo je vrijedno ili je imalo pravu vrijednost. Često je zamisao sjajnosti bila dodana riječi kako bi izrazila Božje veličanstvo (usp. Izl 15:16; 24:17; Iz 60:1-2). On je jedini dostojan i častan. On je presjajan da bi Ga palo čovječanstvo moglo vidjeti (usp. Izl 33:17-23; Iz 6:5). Bog može biti jedino istinski spoznat kroz Krista (usp. Jer 1:14; Mt 17:2; Heb 1:3; Jak 2:1).
Pojam “slava” je nekako višeznačan:
1. može biti usporedan s “pravednost Božja”
 2. može odražavati “svetost” ili “savršenost” Božju
 3. može upućivati na Božju sliku na koju je stvoreno čovječanstvo (usp. Post 1:26-27; 5:1; 9:6), ali koja je kasnije bila pokvarena kroz pobunu (usp. Post 3:1-22; Rim 3:9-18).
Prvi puta je upotrijebljena o YHWH-inoj prisutnosti s Njegovim narodom (usp. Izl 16:7,10; Lev 9:23; Br 14:10).
- G. “zauvijek i uvijek” – ovo je doslovno “vijeke vjekova”, idiom za vječnost (usp. Gal 1:5; Fil 4:20; 2. Tim 4:18). Ovaj isti pojam upotrijebljen je u 1. Timoteju poslanici 4:16 za “vječni život” i u 2. Timoteju poslanici 4:18 za “vječnoga Kralja”. [Vidjeti Posebnu temu u Knjizi proroka Izaije 45:17 Zauvijek \(‘olam\)](#) (grčki idiom).

POSEBNA TEMA: OVO DOBA I DOLAZEĆE DOBA

SZ-ni proroci vidjeli su budućnost kao proširenje sadašnjosti. Za njih će budućnost biti obnova zemljopisnog Izraela. Međutim, čak su i oni to vidjeli kao Novi dan (usp. Iz 65:17; 66:22). Neprestanim voljnim odbijanjem YHWH od Abrahamovih potomaka (čak nakon progonstva) u židovskoj se međuzavjetnoj apokaliptičkoj književnosti razvio nov obrazac (tj. 1. Henokova, 4. Ezrina, 2. Baruhova). Ova su pisanja počela činiti razliku između dva Doba: sadašnje Zlo doba pod vlašću Sotone te dolazeće Doba pravednosti pod vlašću Duha i ustoličeno od strane Mesije (često energičan ratnik).

U ovome području teologije (eshatologija) postoji očit razvoj. Teolozi to nazivaju “napredujuće otkrivenje”. NZ potvrđuje ovu novu kozmičku stvarnost dva Doba (tj. vremenski dualizam).

<u>Isus</u>	<u>Pavao</u>	<u>Hebrejima</u>
Matej 12:32	Rimljanima 12:2	1:2
Matej 13:22 i 29	1. Korinćanima 1:20; 2:6,8; 3:18	6:5
Marko 10:30	2. Korinćanima 4:4	11:3

Luka 16:8	Galaćanima 1:4
Luka 18:30	Efežanima 1:21; 2:1.7; 6:12
Luka 20:34-35	1. Timoteju 6:17
	2. Timoteju 4:10
	Titu 2:12

U NZ-noj teologiji ova su se dva židovska doba preklapala zbog neočekivanoga i previđenog pretkazanja dva Dolaska Mesije. Isusovo utjelovljenje ispunilo je SZ-na proročanstva o ustoličenju Novoga doba (Dn 2:44-45). Doduše, SZ također je vidio Njegov Dolazak kao Suca i Osvajača [Pobjednika], ipak On je prvo došao kao Pateći Sluga (usp. Iz 53; Zah 12:10), ponizan i krotak (usp. Zah 9:9). On će se vratiti u sili kao što je SZ predskazao (usp. Otk 19). Ovo dvo-stupanjsko ispunjenje uzrokovalo je da Kraljevstvo bude sadašnje (ustoličeno), ali buduće (ne dovršeno u potpunosti). To je NZ-na napetost gotovo, ali ne još!

NASB (AŽURIRANI) TEKST: 49:8-13

⁸Ovako govori GOSPODIN:

“U pogodno vrijeme Ja sam odgovorio Tebi,
I u dan spasenja Ja sam pomogao Tebi;
I Ja ću čuvati Tebe i dati Tebe za savez ljudima,
Da obnoviš zemlju, da *ih* učiniš baštinom opustošenih baština;

⁹Da kažeš onima koji su vezani: ‘Izadite’,
Onima koji su u tmuni: ‘Pokažite se.’

Po cestama oni će pasti,
I njihova paša *bit će* po svim ogoljelim visinama.

¹⁰Oni neće ogladnjeti ili ožednjeti,
Niti će biti prženi vrućinom niti će ih sunce oboriti;
Jer On koji ima milosrđa nad njima povest će ih
I voditi ih na izvore voda.

¹¹Ja ću učiniti sve Moje planine cestom,
I Moje glavne ceste bit će podignute.

¹²Gle, ovi će doći izdaleka;
I evo, ovi će doći sa sjevera i sa zapada,
I ovi iz zemlje Sinim.”

¹³Kličite od radosti, o nebesa! I veseli se, o zemljo!
Prolomite se u radosno klicanje, o planine!
Jer GOSPODIN je utješio Svoj narod
I imat će milosrđa nad Svojim nevoljnima.

49:8 Zabilježite da su “u pogodno vrijeme” i “u dan spasenja” usporedni. Ovaj je tekst naveden u 2. Poslanici Korinćanima 6:2. U Psalmu 69:13-15 upotrijebljen je o oslobođenju. Može označavati fizičko ili duhovno oslobođenje /spasenje. Jubilarna godina (Lev 25:10) simbolizirala je ovo potpuno oprostjenje dugova. U ovome okviru oni govore o povratku u Palestinu, što je započelo s Kirovim proglasom godine 538. Pr.Kr. i bilo dovršeno u nekoliko valova:

1. Šešbasar – Knjiga Ezre 1
2. Zerubabel i Jošua – Knjiga Ezre 2
3. Nehemija – Knjiga Nehemije 1
4. Ezra – Knjiga Nehemije 8.

Zabilježite GLAGOLE u Knjizi proroka Izaije 49:8 što opisuju YHWH-ina djelovanja:

1. Ja sam Ti odgovorio - *Qal* PERFEKT (BDB 772, KB 851)
2. Ja sam Ti pomogao - *Qal* PERFEKT (BDB 740, KB 810)
3. Ja ću te čuvati - *Qal* IMPERFEKT (BDB 665, KB 718)
4. Ja ću Ti dati - *Qal* IMPERFEKT (BDB 678, KB 733):
 - a. da obnoviš zemlju - *Hiphil* INFINITIVNA GRAĐA (BDB 877, KB 1086)
 - b. da ih učiniš baštinom - *Hiphil* INFINITIVNA GRAĐA (BDB635, KB 686).

▣ **“dati Tebe za savez ljudima”** Ovaj je izričaj bio upotrijebljen ranije u Knjizi proroka Izaije 42:6 u kojem se teme Izaije 49:6.8 podudaraju. YHWH-in Savez s Abrahamom i njegovim sjemenom imao je šire usmjerenje negoli samo na Izraela (usp. Post 12:3; [vidjeti Posebnu temu u Iz 40:15-17: YHWH-in vječni iskupiteljski naum](#)). To je bilo isto tako za čitav svijet (tj. narode). Ovo je logičan i teološki suzvuk monoteizma – samo jedan Bog ([vidjeti Posebnu temu u Iz 40:14: Monoteizam](#)), svi ljudi stvoreni na Božju sliku (usp. Post 1:26-27), i obećanje o iskupljenju svih ljudi u Postanku 3:15, davno prije negoli je narod Izraela postojao.

49:8d-12 Ovi su stihovi metafore o hranjenju ovaca na bogatoj paši. Oni odražavaju zavjetni blagoslov Ponovljenoga zakona 27 - 28. Božji narod bio je obnovljen za Obećanu zemlju! Pavao koristi ovaj tekst za Novo doba u 2. Poslanici Korinćanima 6:2. Stih 10 isto je tako upotrijebljen u Otkrivenju 7:16, što pokazuje da su pogani uključeni.

49:9 Izraelci su opisani kao oni koji su u tamnici (tj. utamničeni, BDB 63, usp. Iz 42:7; 61:1):

1. onima koji su vezani
2. onima koji su u tmuni.

Njima je bilo rečeno neka:

1. izađu - *Qal* IMPERATIV (BDB 422, KB 425)
2. se pokažu - *Niphal* IMPERATIV (doslovno “otkrijte se”, BDB162, KB 191).

49:10 “On koji ima milosrđa nad njima povest će ih” Ovo su opisni naslovi za YHWH-u:

1. Onaj koji ima milosrđa - *Piel* PARTICIP (BDB 933, KB 1216)
2. Onaj koji će ih voditi - *Piel* IMPERFEKT (BDB 624, KB 675)
3. Onaj koji će ih skupiti - *Piel* IMPERFEKT (BDB 624, KB 675).

▣ Ratarske metafore o opskrbi iz Knjige proroka Izaije 49:9 nastavljaju se:

1. neće ogladnjeti
2. neće ožednjeti
3. neće biti prženi vrućinom.

Povratak doma bit će lak, zaštićen i s obilnim opskrbama. Ova ista slika upotrijebljena je u Otkrivenju 7:16 o Mesijanskome razdoblju. YHWH-in Mesija njihov je Pastir (usp. Ps 121:5-6).

49:11 Pristup Jeruzalemu metaforički je osiguran uklanjanjem svih zapreka i osiguranjem popravljene, čak podignute, ceste (usp. Iz 11:16; 19:23; 62:10).

Postojat će slobodno-protočni pokret između naroda u svrhu štovanja YHWH. Narodi su došli!

Zanimljivo je koliko često Izaija koristi sliku glavne ceste:

1. glavna cesta za izgnane Židove da se vrate, Knjiga proroka Izaije 11:16; 57:14
2. glavna cesta za poganske štovatelje da dođu, Knjiga proroka Izaije 19:23
3. glavna cesta svetosti, Knjiga proroka Izaije 26:7; 35:8; 43:19; 49:11; 51:10
4. Mesijanska glavna cesta, Knjiga proroka Izaije 40:3; 42:16.

49:12 “I ovi iz zemlje Sinim” Točan položaj je neizvjestan. Potisak teksta jeste taj da će Bog dovesti Svoj narod doma, čak iz najudaljenije zemlje:

1. **NASB, NKJV, Pešita** – “Sinim”
2. **NRSV, REB** – “Siene”
3. **TEV, NIV, NJB** – “Asuan”
4. **DSS** – “Sevan”.

Sve od ovoga su različita slovanja drevnoga i suvremenoga grada u južnome Egiptu koji ima veliku židovsku populaciju (usp. Ez 30:6).

49:13 “o nebesa... o zemlju...”

o planine” Ovi su služili kao svjedoci Božjoj osudi protiv Njegova naroda (tj. 48:1 i dalje). Sad oni služe kao radosni svjedoci o Božjoj vjernosti (usp. Iz 44:23)!

Zabilježite nizove IMPERATIVA:

1. kličite - *Qal* IMPERATIV (BDB 943, KB 1247)
2. radujte se - *Qal* IMPERATIV (BDB 162, KB 189)
3. prolomite se - *Qal* IMPERATIV (BDB 822, KB 953).

NASB (AŽURIRANI) TEKST: 49:14-21

- ¹⁴Ali Sion reče: “GOSPODIN me napustio,
I Gospodin me zaboravio.”
- ¹⁵“Može li žena zaboraviti svoje dojenče
I ne imati sućuti nad sinom svoje maternice?
Čak ako bi ove zaboravile, ali Ja neću zaboraviti tebe.
- ¹⁶Gle, Ja sam te upisao na dlanove *Svojih ruku*;
Tvoji zidovi neprestano su preda Mnom.
- ¹⁷Tvoji graditelji žure;
Tvoji uništavatelji i pustošnici
Odstupit će od tebe.
- ¹⁸Podigni svoje oči i promotri uokolo;
Sve od njih skupi zajedno, svi dolaze k tebi.
Dok Ja živim”, objavljuje GOSPODIN,
“Ti ćeš zasigurno staviti sve njih kao dragulje i uzeti ih kao mladenku.
- ¹⁹Jer tvoja pusta i poharana mjesta i tvoja uništena zemlja –
Zasigurno sad ti ćeš biti previše sputan za žitelje,
I oni koji su te progutali bit će daleko.
- ²⁰Djeca od kojih si bio ucviljen ipak će kazivati u tvoje uši:
‘Mjesto je previše sputano za mene;
Napravi prostora za mene da mogu živjeti *ovdje*.’
- ²¹Onda ćeš ti reći u svome srcu:
‘Tko je začeo ove za mene,
Budući sam ja bio ucviljen od svoje djece
I ja sam jalov, izgnanik i lualica?
I tko je podignuo ove?
Gle, ja bijah nesmetan;
Odakle su ovi došli?’”

49:14-21 Ovi su stihovi riječi ohrabrenja od Boga za obeshrabren i neplodan Jeruzalem (tj. Sion). Zabilježite koliko je puta riječ “zaboraviti” (BDB 1013, KB 1489) upotrijebljena:

1. “Gospodin me zaboravio” - *Qal* PERFEKT
2. “Može li žena zaboraviti svoje dojenče” - *Qal* IMPERFEKT
3. “Čak ako bi ove zaboravile” - *Qal* IMPERFEKT
4. “Ja neću zaboraviti tebe” - *Qal* IMPERFEKT.

Bog koristi antropomorfički jezik za opis Svoje ljubavi i vjerne zaštite povratnika pomoću ženskih metafora (poslušajte propovijed online na www.freebiblecommentary.org pod naslovom “*Difficult and Controversial Texts*”, broj 111, “*The Femininity of God*”).

49:15 Ovo je snažna metafora o Božjoj zavjetnoj ljubavi (usp. Iz 66:9-13). YHWH je opisan u pojmovima majke dojilje. [Vidjeti Posebnu temu u Knjizi proroka Izajje 40:10: Bog opisan kao čovjek \(jezik antropomorfizama\).](#)

49:16-17 Ovo je još jedna snažna metafora o Božjemu neprekidnome sjećanju o Njegovu Savezu s Abrahamovim potomstvom. Čak premda je Jeruzalem u ruševinama, Božji narod predviđa Novi dan obnove!

49:17
NASB
NKJV
NJB
JPSOA

“Tvoji graditelji žure”
“tvoji sinovi požuruju”
“tvoji ponovni graditelji su u žurbi”
“hitro tvoja djeca dolaze”

UBS *Text Project* (str. 134-135) pokazuje dvije mogućnosti:

1. tvoj sin, יָיָב - MT, DSS
2. tvoji graditelji, יָיָב - što UBS naziva “babilonska vokalizacija”.

UBS *Text Project* daje mogućnosti #2 ocjenu C (znatna sumnja), str. 134.

Drugi redak također je u obliku pitanja:

1. **REV** - “Tvoji graditelji prestižu tvoje razoritelje”
2. **NEB** - “One koji moraju graditi ti si učinio bržima od onih koji te ruše”.

Ova razlika uključuje jedino revokalizaciju hebrejskih suglasnika (UBS *Text Project*, str. 135).

49:18 Jeruzalem je bio razoren! On je ocrtan kao majka bez djece (usp. Iz 49:20-21). Njen muž, YHWH, sad je mora obnoviti i osigurati brojnu djecu kao krunu njene starosti!

YHWH izaziva povratnike neka:

1. podignu svoje oči - *Qal* IMPERATIV (BDB 669, KB 724)
2. promotre uokolo - *Qal* IMPERATIV (BDB 906, KB 1157).

49:21-22 Onih koji se vraćaju u Jeruzalem, što simbolizira štovanje YHWH (tj. Hram), bit će toliko mnogo da grad fizički ne može zadržati sve njih!

NASB (AŽURIRANI) TEKST: 49:22-23

²²Ovako govori Gospodin BOG:

“Gle, Ja ću podići Svoju ruku prema narodima
I postaviti Svoju odredbu ljudima;
I oni će donijeti tvoje sinove u *svojim* njedrima,
I tvoje kćeri bit će nošene na *njihovim* ramenima.

²³Kraljevi će biti tvoji branitelji,

I njihove kneginje tvoje dojlje.
Oni će se pokloniti tebi sa svojim licima do zemlje
I lizati prašinu tvojih nogu;
I *ti* ćeš znati da sam Ja GOSPODIN;
Oni koji puni nade čekaju na Mene neće biti posramljeni.”

49:22-23 U Knjizi proroka Izaije 49:7 vode poganskih naroda odbacili su i pobunili se protiv Božjega Mesije (usp. Ps 2). Sad oni dolaze pokajnički u Jeruzalem dovodeći Božji zavjetni narod, sa sobom. Ovaj stih ne znači da se mora veličati Stari savez, nego Bog koji je stvoritelj Saveza! Poštovanje pogana prema YHWH-i bit će vidljivo u njihovu poštovanju Njegova naroda (usp. Iz 45:14).

49:22 “postaviti Svoju odredbu ljudima” Ovo je usporedno s “podići Svoju ruku prema narodima”. Sluga će biti znak /zastava za narode (tj. pogane) da se skupe (usp. Iz 11:10.12). Konačan cilj obnove zavjetnoga naroda je obnova čitavoga čovječanstva! [Vidjeti Posebnu temu u Knjizi proroka Izaije 40:9: Zašto su događaji na kraju vremena tako prijeporni?](#)

49:23 “*I ti ćeš znati da sam Ja GOSPODIN*” Izrael je morao biti svjedok narodima. Sad će narodi biti svjedok Izraelu. Dok se pogani pouzdaju u YHWH-u i obraćeni su u velikome broju, to je znak Izraelu da je Bog s njima ali oni također moraju imati vjeru (usp. Rim 9 - 11).

▣ “Oni koji puni nade čekaju na Mene neće biti posramljeni” Zamisao o “čekaju” nađena je često u Knjizi proroka Izaije: 25:9; 26:8; 40:31 (Ps 37:9). Ovo je analogno onima koji se “pouzdaju u” Slugu!

Izričaj “biti posramljeni” još je jedna tema SZ-a (usp. Iz 45:17; Ps 25:3; Joel 2:27). Oni koji čekaju /pouzdaju se neće biti posramljeni /razočarani!

NASB (AŽURIRANI) TEKST: 49:24-26

²⁴“Može li plijen biti uzet od moćnoga čovjeka,
Ili zarobljenici od nasilnika biti izbavljeni?”

²⁵Zasigurno, ovako govori GOSPODIN:

“Čak ako će zarobljenici od moćnoga čovjeka biti oduzeti,
I plijen će od nasilnika biti izbavljen;
Jer Ja ću se boriti s onim tko se bori s tobom,
I Ja ću spasiti tvoje sinove.

²⁶Ja ću hraniti tvoje tlačitelje s njihovim vlastitim mesom,
I oni će postati pijani sa svojom vlastitom krvi kao sa slatkim vinom;
I svako tijelo znat će da Ja, GOSPODIN, jesam tvoj Spasitelj
I tvoj Iskupitelj, Svemoćni Jakovljevi.”

49:24-26 Ovi su stihovi metaforički o iskustvu Drugoga izlaska. Bog oslobađa Svoj narod ponovno od snažnih svjetovnih carstava. Znakovito je da Božja svrha u ovome oslobođenju, kao Njegovo prvo oslobođenje, nije samo ta da Njegov zavjetni narod može ići slobodno nego da će svi narodi spoznati Njega (usp. Iz 49:26c; 45:6; Mal 1:11).

49:24b

NASB, NRSV, NJB

“nasilnika”

NKJV

“pravednoga”

REB

“okrutnika”

JPSOA

“pobjednika”

Prijevod slijeđen od NKJV nađen je u MT-u, ali ostali iz DSS, Sirijskoga, i Vulgate:

1. pravednoga - צדיק
2. nasilnika – ערין.

49:25 “Jer Ja ću se boriti” Ovo je slika “sudske pozornice”. Moguće njena uporaba u Knjizi proroka Jeremije 50:34 baca svjetlo na ovaj stih.

YHWH /Sluga promijenio se od Tužitelja na Branjenika!

49:26d Zabilježite ponovno snažne naslove za Božanstvo Izraela (usp. Iz 41:14; 43:14; 44:6.24; 47:4; 48:17; 49:7.26; 54:5.8; 59:20; 60:16; 63:16).

IZAIJA 50

PODJELA NA ODLOMKE U SUVREMENIM PRIJEVODIMA

NASB	NKJV	NRSV	TEV	NJB
Bog pomaže Svome Sluzi	Sluga, Izraelova nada	Savez, vjernost, i Sud		Izraelova kazna
50:1-3 (1-3)	50:1-3 (1-3)	50:1-3 (1-3)	50:1 (1)	50:1-3 (1-3)
			50:2-3 (2-3)	
			Poslušnost Gospodinovog Sluge	Treća pjesma o Sluzi
50:4-11 (4-11)	50:4-6 (4-6)	50:4-6 (4-6)	50:4-6 (4-6)	50:4-11 (4-11)
	50:7-9 (7-9)	50:7-9 (7-9)	50:7-9 (7-9)	
	50:10-11 (10-11)	50:10-11 (10-11)	50:10-11 (10-11)	

ČITANJE KRUG TRI (vidjeti Vodič dobrog biblijskoga čitanja) SLIJEĐENJE IZVORNE AUTOROVE NAKANE NA RAZINI ODLOMKA

Ovaj komentar je vodič za proučavanje, što znači da ste odgovorni za vaše vlastito tumačenje Biblije. Svaki od nas mora hodati u svjetlu kojeg imamo. Prvenstvo u tumačenju imate vi, Biblija, i Sveti Duh. Sad to ne morate prepustiti komentatoru.

Pročitajte odlomak odjednom. Odredite subjekte (čitanje kruga #3, str. xiv.). Usporedite vašu podjelu subjekta s pet suvremenih prijevoda navedenih gore. Podjela na odlomke nije nadahnuta, ali ona je ključ za slijeđenje izvorne autorove nakane, što je srce tumačenja. Svaki odlomak ima jedan i samo jedan subjekt.

1. Prvi odlomak
2. Drugi odlomak
3. Treći odlomak
4. I tako dalje.

OKVIRNI UVIDI

- A. Ovo je Treća pjesma o Sluzi (Iz 50:4-9).
- B. U Knjizi proroka Izaije 49:25d slika suda upotrijebljena je sa Slugom kao zastupnikom braniteljem. Ovdje je slika suda upotrijebljena o YHWH-i kao Onoga koji se rastaje od Svoga zavjetnoga naroda zbog nevjere.
- C. U suprotivosti s nevjerom zavjetnoga naroda, vjernost Sluge, savršenoga Izraelca, naglašena je. On će ostvariti ono što Izrael nije mogao!

- D. Zabilježite da većina engleskih prijevoda vidi tri odlomka u Knjizi proroka Izaije 50:4-11, što će označiti tri glavne istine:
1. Knjiga proroka Izaije 50:4-6
 2. Knjiga proroka Izaije 50:7-9
 3. Knjiga proroka Izaije 50:10-11.

PROUČAVANJE RIJEČI I IZRIČAJA

NASB (AŽURIRANI) TEKST: 50:1-3

¹Ovako govori GOSPODIN:
“Gdje je potvrda o rastavi
Kojom sam Ja otposlao vašu majku?
Ili kojem od Svojih vjervnika bih vas Ja prodao?
Gle, vi bijaste prodani zbog vaših nepravda,
I zbog vaših prijestupa vaša majka bijaše otposlana.
²Zašto tamo ne bijaše nijednoga čovjeka kad Ja dodoh?
Kad Ja zazvah, *zašto* tamo ne bijaše nikoga da odgovori?
Je li Moja ruka toliko kratka da to ne može otkupiti?
Ili Ja nemam snage za osloboditi?
Gle, Ja isušujem more sa Svojim ukorom,
Ja činim rijeke pustarom;
Njihova riba smrdi zbog manjka vode
I umire od žeđi.
³Ja odijevam nebesa s mračnošću
I činim kostrijet njihovim pokrivačem.”

50:1 Postoje dva drevna zakonska stanja upotrijebljena za osvjetljavanje Izraelova zakonskoga položaja:

1. rastava od nevjerne žene (usp. Iz 54:6-7; Jer 3:1.8; Hoš 2:4)
2. prodavanje nekoga u ropstvo zbog duga (usp. Pnz 32:30; 2. Kr 4:1; Neh 5:5).

Zbog Izraelove “nepravde” i “prekršaja” on je bio osuđen i izgnan. To nije bila slabost YHWH, nego pobuna Njegova naroda (usp. Iz 59:2).

50:2 Ovaj stih započinje s nizovima od četiri retorička pitanja, kao što je Knjiga proroka Izaije 50:1 imala dva. Prva dva bave se s YHWH-om, iznenađenog kod nedostatka zastupnika i odaziva u vjeri.

On pita je li Izrael izgubio pouzdanje u Njegovu sposobnost spasenja!

▣ “Je li Moja ruka toliko kratka” Ovo je *Qal* PERFEKT i *Qal* INFINITIVNI APSOLUT istoga korijena (BDB 894, KB 1126), što pojačava zamisao, ovdje pitanje.

▣ “otkupiti” [Vidjeti Posebnu temu u Knjizi proroka Izaije 41:14: Otkupnina /iskupljenje.](#)

NASB (AŽURIRANI) TEKST: 50:4-11

⁴Gospodin BOG dao mi je jezik učenika,
Tako da Ja mogu znati kako okrijepiti umornoga s riječju.
On *Me* budi jutro za jutrom.
On budi Moje uho da slušam kao učenik.
⁵Gospodin BOG otvorio je Moje uho;
I Ja ne bijah neposlušna
Niti Ja okrenuh leđa.
⁶Ja dadoh Svoja leđa onima koji *Me* udaraju,
I Svoje obraze onima koji čupaju bradu;
Ja nisam skrivao Svoje lice od poniženja i pljuvanja.

⁷Jer Gospodin BOG pomaže Meni,
Stoga, Ja nisam osramoćen;
Stoga, Ja sam postavio Svoje lice tvrdim kao kremen,
I Ja znam da neću biti posramljen.

⁸On tko Me brani blizu je;
Tko će se boriti sa Mnom?
Hajdemo stati jedan prema drugome;
Tko ima slučaj protiv Mene?
Pustite mu neka Mi se primakne.

⁹Gle, Gospodin BOG pomaže Meni;
Tko je on koji Me osuđuje?
Gle, oni će se svi pohabati kao odjeća;
Moljac će ih pojesti.

¹⁰Tko je među vama koji se boji GOSPODINA,
Da sluša glas Njegovog sluga,
Da hoda u tmini i nema svjetlo?
Neka se pouzda u ime GOSPODINOVO i osloni se na svoga Boga.

¹¹Gle, svi vi koji zapaljujete vatru,
Koji se okružujete sa smutljivcima,
Hodate u svjetlu svoje vatre
I među ugarcima vi ste se zapalili.
Ovo ćete vi imati iz Moje ruke:
Vi ćete leći u mucu.

50:4-6 Ovi stihovi opisuju vidove službe Sluge (u Njegovima vlastitim riječima):

1. obdaren da sluša
2. obdaren da ohrabri, Knjiga proroka Izaije 50:4a
3. On osluškuje:
 - a. povrijeđene, umorne (usp. Jer 31:25), Knjiga proroka Izaije 50:4b
 - b. YHWH-u, Knjiga proroka Izaije 50:4c.d.5a
4. On nije bio neposlušan, Knjiga proroka Izaije 50:5b
5. On nije okrenuo leđa, Knjiga proroka Izaije 50:5c
6. On je dopustio Sebi da bude zlostavljan od vođa (usp. Mt 26:67; 27:30; Mk 15:19):
 - a. bičevali su Njegova leđa
 - b. čupali su Njegovu bradu
 - c. pljuvali su u Njegovo lice.

Govorne vještine Sluge vodit će do odbacivanja Njegove poruke i Osobe od onih koji odbijaju slušati (usp. Iz 50:11).

50:4a “učenika” Ovo je rijetka riječ (BDB 541), nađena jedino ovdje (dva puta) i u 8:16 u tome smislu. Uobičajeno ona je prevedena “učio je” (54:13).

50:4b

NASB, NRSV

NKJV

TEV

NJB

JPSOA

REB

“okrijepiti umornoga”

“reći riječ na vrijeme onome tko je umoran”

“ojačati umorne”

“dati riječ utjehe umornome”

“govoriti prigodne riječi umornome”

“utješiti umornoga”

Očito je MT višeznačan zbog riječi “okrijepiti” (BDB 736, KB 804) što se pojavljuje jedino ovdje.

50:4c.d Postoji ponovljeni *Hiphil* IMPERFEKT (BDB 734, KB 802), “budi”. U *Hiphilu* upotrijebljen je za prenuti se ili pobuditi djelatnost:

1. 13:17 - Medije (Jer. 51:11)
2. 41:2.25 - Kira II.
3. 45:13 - Kira II.
4. ovdje - Sluge
5. Knjiga proroka Daniela 11:2 – među-biblijskoga vladara.

YHWH je u nadzoru povijesti svijeta i iskupljenja svijeta!

50:6 Poseban postupak poslušnoga Sluge nagovještaj je Isusova postupka. Ovo uvodi Četvrtu pjesmu o Sluzi u Knjizi proroka Izaije 52:13 - 53:12, posebno Izaija 50:3.4-5.7-9. Sluga će platiti visoku cijenu za Svoju odanost, pouzdanje, i poslušnost YHWH-i (usp. Ps 2; 22). Postoji svrha u trpljenju za Njega (usp. Mk 10:45; 2. Kor 5:21; Heb).

50:7-9 Prvi stih ove kitice ponovljen je u Knjizi proroka Izaije 50:9a: “Gospodin (*Adon*) BOG (YHWH) pomaže Meni”.

Zbog ovoga Sluga:

1. neće biti osramoćen
2. postavlja Svoje lice tvrdim kao kremen (usp. Lk 9:51)
3. neće biti posramljen.

Zašto, zbog YHWH-inih djela u Njegovu korist, uveden drugim nizom pitanja (Iz 50:8-9). Gramatička građa (tj. “Tko...?”) protječe kroz Knjigu proroka Izaije 50:10.

50:8

NASB, NRSV

NKJV, LXX

TEV

NJB

JPSOA

REB

“brani”

“opravdava”

“dokazuje moju nedužnost”

“govoreći pravično”

“Moj branitelj”

“očistit će moje ime”

Kao što Knjiga proroka Izaije 50:6-7 opisuje nepravedno suđenje, tako Izaija 50:8 opisuje pravednu presudu. GLAGOL (BDB 842, KB 1003) je *Hiphil* PARTICIP što znači “proglasiti pravednim” (usp. Izl 23:7; Pnz 25:1; 1. Kr 8:32; Izr 17:15). U negativnome okviru upotrijebljen je u Izaiji 5:23. On opisuje:

1. Boga u ovome okviru
2. Slugu u Knjizi proroka Izaije 53:11.

▣ **“Pustite mu neka Mi se primakne”** Ovo je *Qal* IMPERFEKT upotrijebljen u ZAPOVJEDNOME smislu. GLAGOL (BDB 620, KB 670) je korišten o pristupanju suca na suđenje. Zabilježite ovdje je Sluga Sudac.

50:10-11 AB uzima ova dva stiha kao odaziv Sluzi (str. 116), očito od YHWH (Leupold, str. 196). Postoji suprotnost između dvije vrste “svjetla”:

1. tmina onih koji imaju vjeru u Boga i Njegovog Mesiju ali ne razumiju u potpunosti (Iz 50:10):
 - a. “Neka se pouzda u ime GOSPODINOVO” - *Qal* IMPERFEKT (BDB 105, KB 120) upotrijebljen u ZAPOVJEDNOME smislu
 - b. neka se osloni na svoga Boga - *Qal* IMPERFEKT (BDB 1043, KB 1612) upotrijebljen u ZAPOVJEDNOME smislu
2. oni koji čine svoje vlastito svjetlo (tj. vatru, [vidjeti Posebnu temu u Iz 47:15: Vatra](#)) i hodaju u njemu (*Qal* IMPERATIV) koja će ih moguće proždrijeti (tj. leći u muci, Iz 50:11).

IZAIJA 51

PODJELA NA ODLOMKE U SUVREMENIM PRIJEVODIMA

NASB	NKJV	NRSV	TEV	NJB
Izrael opomenut	Gospodin tješi Sion	spasenje za Abrahamovu djecu	riječi utjehe Jeruzalemu	blagoslovi spremjeni za odabrani narod
51:1-3 (1-3)	51:1-2 (1-2) 51:3 (3)	51:1-3 (1-3)	51:1-2 (1-2) 51:3 (3)	51:1-3 (1-3)
51:4-8 (4-8)	51:4-6 (4-6) 51:7-8 (7-8)	51:4-8 (4-8)	51:4-6 (4-6) 51:7-8 (7-8)	51:4-8 (4-8) Jahve se budi
51:9-11 (9-11)	51:9 (9) 51:10-11 (10-11)	51:9-11 (9-11)	51:9-11 (9-11)	51:9-11 (9-11) Jahve, Savjetnik
51:12-16 (12-16)	51:12-16 (12-16) Božja srdžba uklonjena	51:12-16 (12-16) Božje kraljevsko dostojanstvo (51:17 - 52:12)	51:12-16 (12-16) kraj patnje Jeruzalema	51:12-16 (12-16) buđenje Jeruzalema
51:17-20 (17-20)	51:17-20 (17-20)	51:17-20 (17-20)		51:17-23 (17-23)
51:21-23 (21-23)	51:21-23 (21-23)	51:21-23 (21-23)	51:21-23 (21-23)	

ČITANJE KRUG TRI (vidjeti Vodič dobrog biblijskoga čitanja) SLIJEĐENJE IZVORNE AUTOROVE NAKANE NA RAZINI ODLOMKA

Ovaj komentar je vodič za proučavanje, što znači da ste odgovorni za vaše vlastito tumačenje Biblije. Svaki od nas mora hodati u svjetlu kojeg imamo. Prvenstvo u tumačenju imate vi, Biblija, i Sveti Duh. Sad to ne morate prepuštiti komentatoru.

Pročitajte odlomak odjednom. Odredite subjekte (čitanje kruga #3, str. xiv.). Usporedite vašu podjelu subjekta s pet suvremenih prijevoda navedenih gore. Podjela na odlomke nije nadahnuta, ali ona je ključ za slijeđenje izvorne autorove nakane, što je srce tumačenja. Svaki odlomak ima jedan i samo jedan subjekt.

1. Prvi odlomak
2. Drugi odlomak
3. Treći odlomak
4. I tako dalje.

OKVIRNI UVIDI

- A. Postoje nizovi IMPERATIVA što pozivaju Božji zavjetni narod neka se probudi duhovno i odazove primjereno:
1. slušajte, obrati pozornost, Knjiga proroka Izaije 51:1.4.7.21
 2. probudi se, Knjiga proroka Izaije 51:9[tri puta].17[dva puta]
 3. pogledaj, podignite svoje oči, Knjiga proroka Izaije 51:1-2.6.
- Ovaj je naglasak nastavljen u Knjizi proroka Izaije 52.
- B. Sadržaj ovoga okvira pomiče se naprijed nizovima retoričkih pitanja: Knjiga proroka Izaije 51:9-10.12-14; 52:5.

PROUČAVANJE RIJEČI I IZRIČAJA

NASB (AŽURIRANI) TEKST: 51:1-3

¹“Slušajte me, vi koji slijedite pravednost,
Koji tražite GOSPODINA:
Pogledajte na stijenu iz koje bijaste isječeni
I na drevni kop iz kojeg bijaste iskopani.
²Pogledajte na Abrahama svoga oca
I na Saru koja vas je rodila u bolu;
Kad *on bijaše samo jedan* kad ga Ja pozvah,
Onda Ja ga blagoslovih i umnožih ga.”
³Uistinu, GOSPODIN će utješiti Sion;
On će utješiti sva njegova pusta mjesta.
I njegovu pustaru On će učiniti kao Eden,
I njegovu pustinju kao vrt GOSPODINOV;
Veselje i radost bit će nadena u njemu,
Zahvaljivanje i zvuk pjesme.

51:1 “Slušajte” Ovo je hebrejska riječ *Šema* (BDB 1033, KB 1570). Ona znači “čuti kao i činiti”. IMPERATIV je ponavljajući u Knjizi proroka Izaije! Ova ista riječ započinje čuvenu monoteističku molitvu Ponovljenoga zakona 6:4-6.

▣ **“vi koji...”** Ovo je kazivanje vjernim zavjetnim ljudima (usp. Iz 50:10). Postoje tri opisna izričaja:

1. koji slijedite pravednost, Knjiga proroka Izaije 51:1
2. koji tražite Gospodina, Knjiga proroka Izaije 51:1
3. koji imate Zakon u svojim srcima, Knjiga proroka Izaije 51:7.

Moguće da je “oslobođenje” (BDB 841, “pravednost”) usporedno s YHWH-om u retku 2, prema tome, to može biti naslov: “Pravednik”. Ovi “vi koji...” trebali bi govoriti o vjernima koji:

1. slijede Boga, redak 1
2. traže Boga, redak 2.

▣ **“stijenu...”**

drevni kop Ovo upućuje na Abrahama i Saru (usp. Iz 51:2) Zemljopisni položaj Abrahamova poziva (tj. Ur Kaldejski) bio je isti kao položaj babilonskih zarobljenika (potok Kebar). YHWH je obećao blagosloviti Abrahama i njegovo sjeme (usp. Post 12:1-3; 15:1-11; 18:18; 22:16-18).

51:2 “koja vas je rodila u bolu” Ovo upućuje na normalno rođenje djeteta (usp. Post 3:16).

▣ **“Ja ga blagoslovih i umnožih ga”** YHWH je obećao dvije stvari:

1. blagosloviti Abrahama - BDB 138, KB 159, *Piel* IMPERFEKT
2. umnožiti ga - BDB 915, KB 1176, *Hiphil* IMPERFEKT.

Bog je obećao Abrahamu zemlju i sjeme /potomstvo. Bilo mu je rečeno da će njegovih potomaka biti kao:

1. praha zemaljskoga (Post 13:16; 28:14; Br 23:10)
2. nebeskih zvijezda (Post 15:5; 22:17; 26:4)
3. pijeska morske obale (Post 22:17; 32:12).

Iz Knjiga proroka Izaije i Miheja učimo da je Abrahamova obitelj bila čak veća od onoga što bi itko mogao sanjati. To je uključivalo vjerujuće “pogane i Židove” (usp. Rim 2:28-29; 3:21-31; 4:1-25; Gal 3:1-29; 6:16).

51:3 “GOSPODIN će utješiti Sion” GLAGOL “utješiti” (BDB 636, KB 688, *Piel* PERFEKT) pojavljuje se dva puta u retku 1 i retku 2. To je ponavljajuća tema ovoga dijela Knjige proroka Izaije (usp. Iz 40:1 [dva puta]; 49:13; 51:3 [dva puta]. 12:19; 52:9; 54:11; 61:2; 66:13 [tri puta]). Njegovo osnovno značenje u *Pielu* je “utješiti”, “tješiti”. To znači dovesti zarobljeništvo kraju i obnoviti ih za plodnu Obećanu zemlju (usp. Iz 40:1). To je ponovni ustroj od Boga prema Savezu Ponovljenoga zakona 27 - 28.

▣ “pusta mjesta...

Pustaru...

pustinju kao vrt GOSPODINOV” Fizička ljepota i plodnost znak su Božjega blagoslova (usp. Lev 26; Pnz 27 - 29). Spominjanje Edena podrazumijeva ne samo obilje nego zajedništvo s prisutnim Bogom! Eden je bio Božje svetište (usp. John H. Walton, *ANE Thought and the OT*, str. 124).

POSEBNA TEMA: EDEN (BDB 727)

Eden je zemljopisni položaj (tj. u sumerskome, “stepa” ili “ravnicama”; u ugaritskome, “ravan”) u Knjizi Postanka 2 - 3, što je imao poseban vrt zasađen i pripremljen od Boga (usp. Post 2:8) za Njegovo najviše stvorenje, čovječanstvo (tj. stvoreno na sliku i sličnost, usp. Post 1:26-27; 5:1; 9:6). Na poseban vrt smjera se u Knjizi proroka Izaije 51:3; Ezekielu 28:13; 31:9.16.18 (dva puta); 36:35; i Joela 2:3.

Očito riječ znači “obilje” iz aramejskoga korijena. U hebrejskome (BDB 727 III, KB 792 II) korijen znači “zadovoljstvo” ili “ugoda” (doslovno). Nakon Knjige Postanka pojam postaje metafora za dobro navodnjeno, plodonošno mjesto.

Vrt Edena morao je predstavljati vrijeme savršenoga zajedništva između Boga i čovječanstva. On, dakle, postaje slika upotrijebljena o Nebu (usp. Otk 21 - 22).

Za mene, ja sam došao do vjerovanja da je stvaranje ljudstva i Edena bilo nedavno (tj. 40000. – 15000. g.pr.Kr.), ne prvotno. To se zove “napredujući kreacionizam”. Na ovoj točki u mom životu, to je način dopuštanja Bibliji da potvrdi “Tko” i “Zašto” stvaranja i dopusti suvremenoj znanosti izvijestiti me o “kako” i “kada”. Ja se ne ljutim na “evoluciju”, nego na “naturalizam”!

▣ (51:3) “Veselje i radost...

Zahvaljivanje i zvuk pjesme” Ovo odražava sretan društveni život, što je također znak Božjega blagoslova.

NASB (AŽURIRANI) TEKST: 51:4-8

⁴“Obrati pozornost na Mene, o Moj puče,
I prigni uho k Meni, o Moj narode;
Jer zakon će izaći od Mene,
I Ja ću postaviti Svoju pravdu za svjetlo ljudima.
⁵Moja pravednost je blizu, Moje spasenje je moralo izaći,
I Moje ruke će suditi pucima;
Obalne zemlje čekati će na Mene,
I na Moju ruku oni će čekati puni iščekivanja.
⁶Podignite svoje oči prema nebu,
Onda pogledajte na zemlju dolje;
Jer nebo će iščeznuti kao dim,
I zemlja će se pohabati kao halja

I njeni žitelji izumrijet će kao vrsta;
 Ali Moje spasenje bit će zauvijek,
 I Moja pravednost neće nestati.
⁷Slušajte Me, vi koji znate pravednost,
 Narod u čijem srcu je Moj zakon;
 Nemojte se bojati poniženja od čovjeka,
 Niti biti zastrašeni od njihovih pogrda.
⁸Jer moljac će ih pojesti kao halju,
 I crv će ih pojesti kao vunu.
 Ali Moja pravednost bit će zauvijek,
 I Moje spasenje svim naraštajima.”

51:4-8 Zabilježite koliko se puta u engleskome pojavljuju OSOBNE ZAMJENICE (tj. “Mene”, “Me”, “Moja”, “Moje”, “Ja”).

51:4 Zabilježite paralelizam redaka 1 i 2. IMPERATIVI:

1. “Obrati pozornost” - BDB 904, KB 1151, *Hiphil* IMPERATIV
2. “prigni uho” - BDB 24, KB 27, *Hiphil* IMPERATIV.

Redci 3 i 4 također su usporedni. Zabilježite ponovno YHWH-ina učenja (Tora, BDB 435) što su značila blagosloviti:

1. Izraela
2. svijet (usp. Iz 42:6; 49:6; 60:1.3); zabilježite MNOŽINU “pucima” u Knjizi proroka Izaije 51:5b i “obalne zemlje” u Izaiji 51:5c; oni čekaju puni iščekivanja na YHWH-inog Slugu.

▣ “zakon...”

pravdu” Ove dvije IMENICE također su usporedne. One govore o YHWH-inoj istini i volji za čovječanstvo što je sada dostupno svima (tj. Pismo, otkrivenje).

51:5 “Moja pravednost je blizu, Moje spasenje je moralo izaći” GLAGOL (BDB 422, KB 425) je *Qal* PERFEKT. Ovaj redak poezije usporedan je u Knjizi proroka Izaije 46:13. YHWH je spreman djelovati u i kroz Svoga Slugu.

Stih 5 naslovljava duhovnu glad poganskih naroda. Izrael mora biti upozoren o samodopadnosti. Mnogi Judejci vratili su se u Palestinu pouzdajući se u Boga ali mnogo više njih nije!

Oni koji gladuju za Bogom naći će Ga dostupnim. Oni koji ne gladuju naći će Ga kao Suca!

▣ “**Moje ruke**” Ovo je antropomorfistički jezik kao u Knjizi proroka Izaije 51:9; 52:10. Bog nema tijelo. To je metafora o Božjoj djelotvornosti u povijesti. [Vidjeti Posebnu temu u Izaija 40:10: Bog opisan kao čovjek \(jezik antropomorfizama\).](#)

▣ “**pucima**” Vidjeti punu bilješku u Knjizi proroka Izaije 45:22.

51:6 “nebo će iščeznuti kao dim” Nebo i Zemlja bili su drevni svjedoci ali čak će i oni proći (usp. Iz 65:17; 66:22; 2. Pt 3:10).

▣

NASB (fusnota), NKJV, NRSV	“vrsta”
TEV, REB	“muhe”
NJB	“crvi”
JPSOA	“isto tako”

Ovo je vrlo težak izričaj. Taj pojam u MNOŽINI često je preveden “komarci” (BDB 485 I).

▣ “**Moje spasenje bit će zauvijek**” Zadnja dva retka su usporedni. Božja vječnost uspoređena je s konačnošću ljudstva i njegova svijeta (usp. Iz 51:12; 40:6-8; Job 14:1-2; Ps 90:5-6; 103:15-18; Mt 24:35; Heb 1:10-12; 1. Pt 1:24-25).

51:7 “Slušajte” Ovo je još jedan poziva na pozornost (usp. Iz 51:1).

▣ **“vi koji”** Zabilježite kako je okarakteriziran Božji narod:

1. vi koji znate pravednost, Knjiga proroka Izaije 51:7a
2. narod u čijem je srcu Moj Zakon, Knjiga proroka Izaije 51:7b (usp. Jer 31:31-34).

U svjetlu spoznaje oni:

1. se ne boje - Knjiga proroka Izaije 51:7c, BDB 431, KB 432, *Qal* IMPERFEKT upotrijebljen u ZAPOVJEDNOME smislu
2. neće biti osramoćeni - Knjiga proroka Izaije 51:7d, BDB 369, KB 365, *Qal* IMPERFEKT upotrijebljen u ZAPOVJEDNOME smislu.

▣ **“Narod u čijem srcu je Moj zakon”** U Mojsijevim pisanjima ovaj idiom upotrijebljen je o prisnoj i neprekidnoj dostupnosti istine (usp. Pnz 6:6). Također se pojavljuje u Mudrosnoj književnosti (usp. Izr 3:3; 7:3; Ps 37:31; 40:8), kao i u Proročkoj književnosti (usp. Iz 51:7; Jer 17:1).

51:8 “moljac...”

crv U ovome je okviru spomenuto nekoliko životinja (usp. Iz 51:6 [NASB fusnota], “komarci”). U Knjizi proroka Izaije 14:11 i 66:24 “crvi” su upotrijebljeni kao simbol za smrt i uništenje. Priroda uzima umjesto da daje!

▣ **“Moja pravednost...”**

Moje spasenje Ovo je bilo usporedno i u Knjizi proroka Izaije 51:5. Oni su morali izaći ali oni ostaju zauvijek. Vidjeti [Posebnu temu u Izaiji 45:17: Zauvijek \(Colam\)](#). Kakva suprotivost između sudbine nevjernika i vjernika!

NASB (AŽURIRANI) TEKST: 51:9-11

⁹Probudi se, probudi se, obuci se u snagu, o ruko GOSPODINOVA;

Probudi se kao u drevnim danima, naraštajima odavna.

Nisi li to Ti koji je rasjekao Rahaba u komade,

Koji probode zmaja?

¹⁰Nisi li to Ti koji si isušio more,

Vode velike dubine;

Koji napravi dubine morske cestom

Za iskupljene da je prijeđu?

¹¹Tako otkupljeni od GOSPODINA vratit će se

I doći s radosnim klicanjem k Sionu,

I vječna radost *bit će* na njihovim glavama.

Oni će postići radost i veselje,

A tuga i uzdisanje će pobjeći.

51:9 “Probudi se, probudi se” Ovaj trostruki IMPERATIV (BDB 734, KB 802, *Qal* IMPERATIV) poziva na djelovanje: (1) djelovanje na Božjemu dijelu, Knjiga proroka Izaije 51:9 i (2) djelovanje na Izraelovu dijelu, Izaija 51:17 (usp. Iz 52:1.11).

▣ **“Probudi se kao u drevnim danima”** Ovo je smjerenje na YHWH-inu djelatnost u Izlasku (usp. Izl 6:6; Pnz 4:34; 5:15; 26:8).

▣ **“Rahaba... [Rahab]**

zmaja” [Zmaj] Ova riječ (KB 1193) ima tri uporabe:

1. mitsko morsko čudovište - Knjiga proroka Izaije 51:9; Knjiga o Jobu 9:13; 26:12; Psalam 74:13; 89:10; 148:7
2. metafora za Egipat temeljena na zavijanje rijeke Nil - Knjiga proroka Izaije 30:7; Psalam 87:4; Knjiga proroka Ezekielia 29:3
3. “ponos” (NASB, BDB 923) ili neprijatelji YHWH - Psalam 40:4.

Broj 1 isto je tako opisan pojmom “zmaj” (BDB 49) u Knjizi o Jobu 7:12.

51:10 “dubine” Ovo je također bio mitološki pojam korišten u Sumerskome i Babilonskome izvješću o stvaranju. U Bibliji to nije bog (usp. Post 1:2) nego dubina vode - *tiamat* (BDB 1062, 63:13).

▣ **“cestom**

Za iskupljene da je prijeđu” Ovo je očito smjerenje na razdjeljivanje Crvenoga mora tijekom Izlaska iz Egipta (usp. Izl 14; 15).

51:11 Kao što je Bog oslobodio Svoj narod iz egipatskoga ropstva, tako će On osloboditi Svoj narod iz asirijskoga i babilonskoga izgnanstva! Potomstvo Abrahama vratit će se u Obećanu zemlju.

▣ **“vječna radost”** Pojam “vječna” je *'olam* (BDB 761). [Vidjeti Posebnu temu u Izaiji 45:17: Zauvijek \(*'olam*\)](#). Izaija je često koristi za opis Novoga doba:

1. vječni Savez, Knjiga proroka Izaije 24:5; 55:3; 61:8
2. YHWH je vječna Stijena, Knjiga proroka Izaije 26:4
3. vječna radost, Knjiga proroka Izaije 35:10; 51:11; 61:7
4. Vječni Bog, Knjiga proroka Izaije 40:28
5. vječno spasenje, Knjiga proroka Izaije 45:17
6. vječna dobrotu (*hesed*), Knjiga proroka Izaije 54:8
7. vječni znak, Knjiga proroka Izaije 55:13
8. vječno Ime, Knjiga proroka Izaije 56:5; 63:12.16
9. vječno svjetlo, Knjiga proroka Izaije 60:19.20.

Negativno usmjerena uporaba povezana s vječnom kaznom grješnih nađena je u Izaiji 33:14, “neprestanim gorenjem”. Izaija često koristi “vatru” za opis Božjega gnjeva (usp. Iz 9:18.19; 10:16; 47:14), ali jedino u Izaiji 33:14 to je opisano kao “vječno”.

NASB (AŽURIRANI) TEKST: 51:12-13

¹²“Ja, čak Ja, jesam On koji tješi vas.
Tko ste vi da se bojite čovjeka koji umire
I sina čovječjega koji je stvoren kao trava,
¹³Da ste zaboravili GOSPODINA svoga Tvorca,
Koji razape nebesa
I postavi temelje zemlje,
Da se bojite neprekidno duž čitavoga dana zbog jarosti tlačitelja,
Dok je on spreman uništiti?
Ali gdje je jarost tlačitelja?”

51:12 “čovjeka...

sina čovječjega” Ovo je hebrejski način upućivanja na ljudsko biće (usp. Ps 8:4; Ez 2:1). Kasnije je postao naslov za Isusa jer je potvrđivao Isusovu ljudskost i zbog Knjige proroka Daniela 7:13, što potvrđuje Njegovo Božanstvo.

[Vidjeti Posebnu temu dolje: Sin Čovječji \(iz Knjige proroka Daniela 7:13\)](#).

POSEBNA TEMA: SIN ČOVJEČJI (iz Knjige proroka Daniela 7:13)

Aramejski izričaj (“*ben enosh*”, BDB 1085 GRAĐA i 1081) “sin čovječji” različit je od sličnoga hebrejskoga izričaja (“*ben adam*”) nađenome u Psalmima i Knjizi proroka Ezekielu. Oba su izričaja upotrijebljena usporedno u Knjizi o Jobu 25:6; Psalmu 8:4; 90:3; 144:3; Knjizi proroka Izaije 13:12. To očito upućuje na Mesiju i povezuje s Njegovom ljudskošću (usp. Dn 8:17; Job 25:6; Ps 8:4; Ez 2:1 [i mnogo više u Ez]), što je značenje aramejskoga i hebrejskoga izričaja “sin čovječji”, s njegovim božanstvom zbog oblaka koji su prijevoznik božanstva (usp. Dn 7:13; Mt 24:30; 26:64; Mk 13:26; 14:62; Otk 1:7; 14:14).

Isus koristi izričaj kako bi uputio na Samoga Sebe u NZ-u. U rabinskome judaizmu izričaj nije bio korišten o Mesiji. Izričaj nema isključive, nacionalističke, vojne suzvuke. On jedinstveno opisuje Mesiju kao potpunoga čovjeka i potpunoga Boga (usp. 1. Iv 4:1-3). Danielova uporaba prva je što se usredotočuje na njen Božanski vid!

Isus je koristio izričaj za Sebe u tri smisla:

1. Njegova patnja i smrt (npr. Mk 8:31; 10:45; 14:21; Lk 9:22.44)
2. Njegov dolazak kao Suca (npr. Mt 16:27; 25:31; Iv 5:27)
3. Njegov dolazak u slavi kako bi uspostavio Svoje kraljevstvo (npr. Mt 16:28; 19:28; Mk 13:26-27; 14:62).

Iz *The Jewish Study Bible*, str. 1657 (također vidjeti George E. Ladd, *A Theology of the New Testament*, str. 136-139), popisani su kasniji židovski prijevodi o ovome tekstu u Knjizi proroka Daniela:

1. ovaj okvir je Mesijanski (usp. 1. Hen 46:1; 48:10; 4 Ezra [2 Ezdre] poglavlje 13; b. Sanh. 98a)
2. sva naviještanja u ovome okviru već su ispunjena (usp. b. Sanh. 97b)
3. ovaj okvir ne upućuje na kraj vremena (usp. Post Rab. 98:2)
4. ovaj okvir predstavlja Izraela (usp. Ibn Ezra i Rashi).

▣ (51:12) “koji umire...

kao trava” Paralelizam naglašava krhkost i ograničeni život ljudi (usp. Iz 40:6.7; Job 14:1-2; Ps 90:5-6; 103:15; 1. Pt 1:24). Ovaj okvir, kao 1. Petrova poslanica 1:24-25, suprotstavlja Božju silu i vječnost s onom od Njegovog Stvorenja (tj. YHWH kao Stvoritelj u Iz 51:13).

51:13 Ovo može biti prikriveno smjerenje na idolatriju Božjega naroda u štovanju *Baala* kao stvoritelja, davatelja života i plodnosti umjesto štovanja YHWH. Njihova je idolatrija uzrokovala njihovo izgnanstvo i djelovanja tlačitelja što je Bog dopustio.

NASB (AŽURIRANI) TEKST: 51:14-16

¹⁴“Izgnan će uskoro biti oslobođen, i neće umrijeti u tamnici, niti će njegov kruh biti nedostatan. ¹⁵Jer Ja sam GOSPODIN tvoj Bog, koji burka more i njegovi valovi huče (GOSPODIN nebeskih vojska je Njegovo ime). ¹⁶Ja sam stavio Svoje riječi u tvoja usta i zakrili te sa sjenom Svoje ruke, da učvrstim nebesa, da utemeljim zemlju, i kažem Sionu: ‘Vi ste Moj narod.’”

51:14 Ovo su opisi ljudi u zatvoru koji će biti oslobođeni, iako pojam “tamnica” (“jama”, BDB 1001, KB 1472) može upućivati na:

1. grob ili *Šeol* – Knjiga o Jobu 33:22.24.28; Psalam 16:10; 49:9
2. ovdje paralelizam predlaže “zatvor”.

51:15 Kao u Knjizi proroka Izaije 51:9-11 ovaj stih je smjerenje na YHWH-ino oslobađanje Njegova naroda iz Egipta. Isto tako, kao Izaija 51:9.10, postoji prikrivena referenca na Postanak 1, gdje YHWH dijeli i nadzire vode. Vidjeti punu bilješku u Izaiji 51:10.

▣ “(GOSPODIN nebeskih vojska je Njegovo ime)” Pojam “nebeskih vojska” može biti korišten na dva načina:

1. YHWH kao Stvoritelj i nadzornik zvijezda i planeta
2. YHWH kao vojni zapovjednik anđela.

U smislu obje su mogućnosti reakcija na babilonsko astralno štovanje što okreće nebeska tijela u bogove. [Vidjeti Posebnu temu u Knjizi proroka Izaije 40:1: Imena za Božanstvo.](#)

51:16 Postoje tri *Qal* INFINITIVA u ovome stihu:

1. učvrstiti (BDB 642, KB 694)
2. utemeljiti ili učvrstiti (BDB 413, KB 417)
3. kazati (BDB 55, KB 65).

U okviru ovaj bi se stih trebao odnositi na iskupljenike od Izraelaca koji se vraćaju. Međutim, INFINITIVI su presnažni za ljudska bića da to izvrše. Prema tome, to mora upućivati na “Slugu”, Božjega posebnoga Izraelca, koji će izvršiti ono što Izrael nije mogao. Postoji kretanje u poglavljima 40 – 53 naslova “Sluga” od nacionalnoga Izraela, Knjiga proroka Izaije 41:8-9; 42:1.19; 43:10, na “pojedince”, Izaija 49:1-7 i Izaija 52:13 - 53:12.

NASB (AŽURIRANI) TEKST: 51:17-20

- ¹⁷Preni se! Preni se! Ustani, o Jeruzaleme,
Ti koji si pio iz GOSPODINOVE ruke čašu Njegova bijesa;
Kalež teturanja ti si ispio do dna.
- ¹⁸Nema nikoga da ga vodi među svim sinovima koje je on rodio,
Niti nema ikoga da ga uzme rukom među svim sinovima koje je on podigao.
- ¹⁹Ove dvije stvari snašle su tebe;
Tko će žalovati za tebe?
Opustošenje i uništenje, glad i mač;
Kako ću te Ja utješiti?
- ²⁰Tvoji sinovi su klonuli,
Oni leže *bespomoćni* na čelu svake ulice,
Kao antilopa u mreži,
Puni gnjeva GOSPODINOVA,
Prijekora tvogega Boga.

51:17-20 YHWH ohrabruje Svoj narod neka se oslobodi drhtanja od Njegova dovršene osude i pripremi se na povratak u Jeruzalem!

51:17 “Preni se! Preni se! Ustani, o Jeruzaleme” Ovo su tri IMPERATIVA u retku zbog naglaska:

1. preni se - *Hithpolel* ili *Hithpael* (BDB 734, KB 802)
2. ponovljeno
3. ustani - *Qal* (BDB 877, KB 1086).

▣ “času...”

Kalež” Ovo dvoje je usporedno i upućuje na idiom o osudi kao čaši jakoga pića kako bi se izazvalo teturanje i pad (usp. Iz 29:9; 63:6; Job 21:20; Ps 60:3; 75:8; Jer 25:15-16; Tuž 4:21; Ez 23:32-34). Također zabilježite njegovu uporabu u NZ-u:

1. o Isusu kao nositeljem grijeha – Evandjelje po Mateju 20:22; 26:38-42; Marko 14:36; Luka 22:42; Ivan 18:11
2. štovatelji Zvijeri - Otkrivenje 14:10; 16:19; 19:15.

51:19 Zabilježite što se dogodilo zavjetnome narodu i sad se događa Babilonu:

1. opustošenje (BDB 994)
2. uništenje (BDB 991)
3. glad (BDB 944)
4. mač (BDB 352).

Nema nikoga da utješi Babilon; postoji Jedan da utješi Abrahamovo sjeme (usp. Iz 51:3.12; 40:1).

51:20 Kad su Asirija i Babilon upali u grad oni su poubijali stare, mlade, i snažne na istaknutome vidljivom mjestu (tj. “na čelu svake ulice”). Sad se ovaj zao čin događa njima.

NASB (AŽURIRANI) TEKST: 51:21-23

- ²¹Stoga, molim čujte ovo, vi nemoćni,
Koji ste opijeni, ali ne s vinom;
- ²²Ovako govori Gospodin, GOSPODIN, čak tvoj Bog
Koji se bori za Svoj narod:
“Gle, Ja sam uzeo iz tvoje ruke čašu teturanja,
Kalež Svoga bijesa;
Ti je nikad nećeš piti ponovno.
- ²³Ja ću je staviti u ruku tvojih mučitelja,

Koji su ti rekli: 'Lezi da mi možemo prelaziti preko tebe.'

Ti si čak učinio svoja leđa kao tlo

I kao ulicu za one koji prelaze preko nje."

51:21-23 Bog obećava uzeti osudu Svoje čaše, što je opustošila Izraela i Judu i sad je daje njihovim mučiteljima. Asirija i Babilon žet će upravo ono što su sijali (usp. Iz 17:10; 32:19; Gal 6:7-10)! Bog upravlja vremenom i poviješću!

51:23 "prelaziti preko tebe" Ovo postupanje s poraženim mrtvima naslikano je na egipatskome umjetničkome zidu (usp. IVP *Bible Background Commentary*, str. 633):

1. "Lezi" - *Qal* IMPERATIV (BDB 1005, KB 1457)
2. "prelaziti preko tebe" - *Qal* KOHORTATIV (BDB 716, KB 778).

IZAIJA 52:1-12

PODJELA NA ODLOMKE U SUVREMENIM PRIJEVODIMA

NASB	NKJV	NRSV	TEV	NJB
odabrani za obaranje Siona	Bog iskupljuje Jeruzalem	Božje kraljevsko dostojanstvo (51:17 - 52:12)	Bog će iskupiti Jeruzalem	oslobođenje Jeruzalema
52:1-2 (1-2)	52:1-2 (1-2)	52:1-2 (1-2)	52:1-2 (1-2)	52:1-2 (1-2)
52:3-6	52:3 (3) 52:4-6 (4-6)	52:3-6	52:3-6	52:3-6 (3-6)
52:7-10 (7-10)	52:7-10 (7-10)	52:7-10 (7-10)	52:7-8 (7-8) 52:9-12 (9-12)	52:7-12 (7-12)
52:11-12 (11-12)	52:11-12 (11-12)	52:11-12 (11-12)		
uzvišeni Sluga	Pjesma o Sluzi koji nosi grijeh (52:13 - 53:12)	Četvrta pjesma o Sluzi (52:13 - 53:12)	pateći Sluga (52:13 - 53:12)	Četvrta pjesma o Sluzi (52:13 - 53:12)
52:13-15 (13-15)	52:13-15 (13-15)	52:13-15 (13-15)	52:13-15 (13-15)	52:13-15 (13-15)

ČITANJE KRUG TRI (vidjeti Vodič dobrog biblijskoga čitanja) SLIJEĐENJE IZVORNE AUTOROVE NAKANE NA RAZINI ODLOMKA

Ovaj komentar je vodič za proučavanje, što znači da ste odgovorni za vaše vlastito tumačenje Biblije. Svaki od nas mora hodati u svjetlu kojeg imamo. Prvenstvo u tumačenju imate vi, Biblija, i Sveti Duh. Sad to ne morate prepustiti komentatoru.

Pročitajte odlomak odjednom. Odredite subjekte (čitanje kruga #3, str. xiv.). Usporedite vašu podjelu subjekta s pet suvremenih prijevoda navedenih gore. Podjela na odlomke nije nadahnuta, ali ona je ključ za slijeđenje izvorne autorove nakane, što je srce tumačenja. Svaki odlomak ima jedan i samo jedan subjekt.

1. Prvi odlomak
2. Drugi odlomak
3. Treći odlomak
4. I tako dalje.

OKVIRNI UVIDI

- A. Okvir Knjige proroka Izaije 51 kreće se kroz Izaiji 52:12.
- B. Zabilježite različite ljude /narod kojima su naslovljeni IMPERATIVI (Iz 52:4-12):
1. o Moji ljudi. . o Moj narode (Iz 51:4-8):
 - a. obratite pozornost - *Hiphil* (BDB 904, KB 1151)
 - b. prignite uho - *Hiphil* (BDB 24, KB 27)
 - c. podignite svoje oči - *Qal* (BDB 669, KB 724)
 - d. pogledajte - *Hiphil* (BDB 613, KB 661)
 - e. čujte - *Qal* (BDB 1033, KB 1570)
 2. o ruko GOSPODINOVA (Iz 51:9-11):
 - a. probudi se - *Qal* (BDB 734, KB 802)
 - b. probudi se – isto kao “a”
 - c. stavi na - *Qal* (BDB 527, KB 519)
 - d. probudi se – isto kao “a”
 3. o Jeruzaleme (Iz 51:17-23):
 - a. preni se - *Hithpolel* ili *Hithpael* (BDB 734, KB 802)
 - b. preni se – isto kao “a”
 - c. ustani - *Qal* (BDB 872, KB 1086)
 4. o Sione, o Jeruzaleme (Iz 52:1):
 - a. probudi se - *Qal* (BDB 734, KB 802)
 - b. probudi se - isto kao “a”
 - c. odjeni se - *Qal* (BDB 527, KB 519)
 - d. odjeni se - isto kao “c”
 5. o zarobljeni (Iz 52:2):
 - a. stresi - *Hithpael* (BDB 654, KB 707)
 - b. ustani - *Qal* (BDB 877, KB 1086)
 - c. odriješi - *Hithpael* (BDB 605, KB 647 [MT ima MUŠKI ROD ali *qere* je ŽENSKI ROD])
 6. neodređeno (Iz 52:9-10, odgovara #1,3,4, ili 5):
 - a. prolomite se - *Qal* (BDB 822, KB 953)
 - b. kličite radosno - *Piel* (BDB 943, KB 1247)
 7. neodređeno (Iz 52:11-12, odgovara #1,3,4, ili 5):
 - a. otidite - *Qal* (BDB 693, KB 747)
 - b. otidite – isto kao “a”
 - c. izađite - *Qal* (BDB 422, KB 425)
 - d. ne dodirujte ništa - *Qal* IMPERFEKT upotrijebljen u ZAPOVJEDNOME smislu (BDB 619, KB 668)
 - e. izađite – isto kao “c”
 - f. očistite se - *Niphal* (BDB 140, KB 162).

PROUČAVANJE RIJEČI I IZRIČAJA

NASB (AŽURIRANI) TEKST: 52:1-2

¹Probudi se, probudi se,
Odjeni se u svoju snagu, o Sione;
Odjeni se u svoje predivne haljine,
O Jeruzaleme, sveti grade;
Jer neobrezani i nečisti
Neće više ulaziti u tebe.
²Stresi sa sebe prah, ustani,

O zarobljeni Jeruzaleme;
 Odriješi se od okova oko svoga vrata,
 O zarobljena kćeri Siona.

52:1-2 “Probudi se, ...

Odjeni se...

Stresi...

Odriješi” Ovo su nizovi IMPERATIVA (vidjeti Okvirne uvide, B), kao Knjiga proroka Izaije 51:9.17. Mnogi ovo uspoređuju s oprečnim uvjetom grada Babilona u Izaiji 47:1 i dalje.

52:1e “Jer neobrezani i nečisti

Neće više ulaziti u tebe” Ovo ne može upućivati na isključivanje pogana iz iskupljenja, nego da nijedan neznačajni narod ne može ponovno upasti u Obećanu zemlju. To može biti izvor Ivanove slike u Otkrivenju 21:27.

52:2

NASB, NRSV, NJB, NET

“zarobljeni”

NKJV

“sjedni”

LXX, Vulgata, TEV, JPSOA

“sjedni [na svoje prijestolje]”

MT ima “sjedni” (BDB 442, KB 444, *Qal* IMPERATIV, שבי, ali poslije u stihu שביה (BDB 985), prevedeno je “zarobljeni”). UBS *Text Project* daje “sjedni” ocjenu B (neka sumnja). Izrael se mora dići i sjesti na svoje prijestolje.

▣ **“Odriješi**” Ovo je mjesto gdje MT ima oblik MNOŽINE MUŠKOGA RODA od *Hithpael* IMPERATIVA, ali masoretski znanstvenici predlagali su (*qere*) oblik JEDNINE ŽENSKOGA RODA.

NASB (AŽURIRANI) TEKST: 52:3-6

³Jer ovako govori GOSPODIN: “Vi bijaste prodani za ništa i bi ćete biti iskupljeni bez novaca.” ⁴Jer ovako govori Gospodin BOG: “Moj narod side prvo u Egipat da prebiva tamo; onda Asirija ih potlači bez razloga. ⁵Sad dakle, što Ja činim ovdje”, objavljuje GOSPODIN, “budući da je Moj narod bio odveden bez razloga?” *Ponovno* GOSPODIN objavljuje: “Oni koji vladaju nad njima urlaju, i Moje ime neprekidno je huljeno duž čitavoga dana. ⁶Stoga Moj narod spoznat će Moje ime; stoga u taj dan Ja sam onaj koji govori: ‘Evo Me’”

52:3 “iskupljeni bez novaca” Ovaj se stih mora vidjeti u svjetlu Knjige proroka Izaije 45:13. Kir će pustiti Židovima da se slobodno vrata. Kir je okrenuo politiku preseljenja i Asiraca i Babilonaca. On je dopustio osvojenim narodima povratak kući i ponovnu izgradnju njihovih nacionalnih hramova. To je bio njegov način obnavljanja reda u njegovu Carstvu i on je bio i praznovjeran i želio je da se sve narodne skupine koje se vraćaju mole svojim bogovima za njega i njegove nasljednike.

52:4-5 Stih 5 upućuje na babilonsko izgnanstvo iako Babilon nije spomenut ovdje imenom. Ovi stihovi gledaju na tlačenje u prošlosti (tj. Egipat i Asirija). Teološki Izrael i Juda bili su izgnani zbog njihova grijeha protiv YHWH (usp. Iz 43:22-24; 50:1).

52:4 “Egipat ... Asirija” Ovo su bila dva od židovskih prijašnjih neprijatelja prije Babilona (usp. Iz 10:5 i dalje).

52:5 Postoji nekoliko načina promatranja ovoga hebrejskog teksta:

1. vladari (“oni koji vladaju”, BDB 605, KB 647, *Qal* PARTICIP):
 - a. vođe Jeruzalema koji “jadikuju” (BDB 410, KB 413, *Hiphil* IMPERFEKT) nad padom Jeruzalema
 - b. vođe Babilona “izruguju se” dok Jeruzalem pada.

▣ **“Moje ime neprekidno je huljeno”** Ovaj GLAGOL (BDB 610, KB 658) rijedak je *Hithpolel* oblik. Božje Ime bilo je povezano na Izraelovo stanje. Bog će djelovati, ne zbog Izraelove dobrote nego zbog Svoga Imena (usp. Iz 48:11; Ez 20:9.14.22.44; 36:19-20.22-23; Dn 9:17-19; Rim 2:24).

52:6 YHWH-inim oslobođenje Njegov će narod znati da je On ponovno uspostavio Savez. Njegovo će Ime opet imati značenje!

[Vidjeti Posebnu temu u Knjizi proroka Izaije 40:1: "Ime" YHWH.](#)

▣ "u taj dan" [Vidjeti Posebnu temu dolje iz moga komentara: Povijesna okolnost proroka osmoga stoljeća](#); te [Posebne teme dolje: Taj dan: Štovanje plodnosti u Drevnome Bliskom Istoku.](#)

POSEBNA TEMA: POVIJESNA OKOLNOST PROROKA OSMOGA STOLJEĆA

- A. Biblijska građa nađena je u:
1. 2. Knjizi o Kraljevima 14:3 - 17:6
 2. 2. Knjiga Ljetopisa 25 - 28
 3. Knjiga proroka Amosa (Izrael)
 4. Knjiga proroka Jone (Izrael)
 5. Knjiga proroka Hošee (Izrael)
 6. Knjiga proroka Izaije (Juda)
 7. Knjiga proroka Miheja (Juda).
- B. Dobar sažetak idolatrije ([vidjeti Posebnu temu dolje: Štovanje plodnosti u Drevnome Bliskom Istoku](#)) među Božjim narodom može se vidjeti u Knjizi proroka Hošee:
1. 2:18: "neće Me više zvati Baali" (zvan muž *Baal*)
 2. 4:12-14: "... kćeri igraju bludnicu ... " (štovanje plodnosti)
 3. 4:17: "Efrajim je pridružen idolima; ostavi ga samog" (nema nade za pokajanje)
 4. 13:2: "ljudi ljube telad!" (obred zlatnoga teleta u Betelu i Danu).
- C. Društvena okolnost
1. To je bilo vrijeme ekonomskoga napretka i vojnoga širenja i za Izrael i za Judu. Međutim, taj napredak bio je koristan samo bogatoj klasi. Siromašni su bili iskorištavani i zlouporabljani. Gotovo izgleda da su "jarac i vatreno oružje" postali idoli!
 2. Društvena stabilnost i vlasništvo i Izraela i Jude povezani su s nekoliko uzroka:
 - a. dugo i uspješno kraljevanje Jeroboama II. (786.-746. g.pr.Kr.) na Sjeveru i Uzije (783.-742. g.pr.Kr.) na Jugu
 - b. poraz Asirije od sirijskoga Adad-Nirarija III. godine 802. g.pr.Kr.
 - c. neimanje sukoba između Izraela i Jude
 - d. porez i iskorištavanje trgovačkih ruta od sjevera prema jugu kroz kopneni most Palestine prouzročeni brzim ekonomskim rastom, čak ekstravagancijom za bogatu klasu.
 3. "Ostraka iz Samarije", što su datirane u vremenu kraljevanja Jeroboama II., izgleda pokazuju upravnu organizaciju više kao što je bila Salomonova. To izgleda potvrđuje širenje jaza između "onih koji imaju" i "onih koji nemaju".
 4. Nepoštenje bogatih jasno je ocrtano u Knjizi proroka Amosa, koji je nazvan "prorokom društvene pravde". Podmitljivost pravosuđa i krivotvorenje trgovačkih težina dva su jasna primjera zlouporabe onoga što je bilo uobičajeno očevito i u Izraelu i u Judi.
- D. Religijska okolnost
1. To je bilo vrijeme velike izvanjske religijske djelatnosti, ali vrlo malo istinske vjere. Kanaanski kultovi plodnosti bili su stopljeni u Izraelovu religiju. Ljudi su bili idolopoklonici ali oni su to zvali Jahvizam. Stremljenje Božjega naroda prema političkim savezima uključio ih je u pogansko štovanje i izvedbe.
 2. Idolatrija Izraela sročena je u 2. Knjizi o Kraljevima 17:7-18:
 - a. u 2. Kraljevima 17:8 oni su slijedili izvedbe štovanja Kanaanaca:
 - (1) štovanje plodnosti (usp. Lev 18:22-23):
 - (a) uzvišice, 2. Kraljevima 17:9.10.11
 - (b) sveti stupovi (*Baal*), 2. Kraljevima 17:10.16
 - (c) *ašere*, 2. Kraljevima 17:16, ovo su bili drveni simboli ženske supruge *Baala*. Oni su bili ili izrezbareni stupovi ili živa stabla

- (2) proricanje, 2. Kraljevima 17:17. To je bilo zabranjeno u Levitskome zakoniku 19 - 20 i Ponovljenim zakonom 18
- b. u 2. Kraljevima 17:16 oni su nastavili štovanje dva zlatna teleta, što su simbolizirali YHWH-u, postavljenih u Danu i Betelu od Jeroboama I. (1. Kr 12:28-29)
- c. u 2. Kraljevima 17:16 oni su štovali astralna božanstva Babilona: Sunce, Mjesec, zvijezde, i zvijezda
- d. u 2. Kraljevima 17:18 oni su štovali fenicijskoga boga vatre, Moleka, žrtvovanjem svoje djece (usp. Lev 18:21; 20:2-5). Ta je praksa nazvana *molek*; to nije bilo ime boga.
3. Baalizam (usp. W. F. Albright: *Archaeology and the Religion of Israel*, str. 82 i dalje):
- a. naš najbolji arheološki izvor je "Ep o Baalu iz Ugarita":
- (1) on označava *Baala* kao boga koji sezonski umire i uzdiže se. On je bio poražen od *Mota* i zatvoren u Podzemlje. Čitav je život na Zemlji prestao. Ali, uz pomoć ženske boginje (*Anat*), on se diže i poražava *Mota* svako proljeće. On je bio božanstvo plodnosti koje je bilo štovano oponašanjem magije
- (2) on je bio poznat i kao *Hadad*
- b. *El* je glavno božanstvo kanaanskoga panteona, ali *Baalova* popularnost prigrabila je njegovo mjesto
- c. Izrael bio je većinom pod utjecajem baalizma Tira kroz Jezabelu koja je bila kćer tirkoga kralja. Ona je bila odabrana od Omrija za njegovog sina, Ahaba, za ženidbu
- d. u Izraelu je *Baal* bio štovan na mjesnim uzvišicama. On je bio simboliziran uzdignutim kamenom. Njegova žena, *Ašera*, simbolizirana je izrezbarenim kolcem simbolizirajući tako stablo života.
4. Spomenuto je nekoliko sredstava i vrsta idolatrije:
- a. zlatna teleta u Betelu i Danu postavljena od Jeroboama I., za štovanje YHWH
- b. štovanje tirkoga boga i boginje plodnosti na mjesnim uzvišicama
- c. potreba idolatrije uključivala je političke saveze toga vremena.
- E. Kratak sažetak invazija Asirije i Babilona tijekom osmoga stoljeća što su utjecale na Palestinu:
1. prva četiri proroka osmoga stoljeća bili su djelatni tijekom uzdizanja Carstva Asirije između rijeka Tigris – Eufkrat. Bog je trebao upotrijebiti ovaj okrutan narod za osudu Svoga naroda, posebno Izraela:
- a. poseban incident bilo je uobličavanje transjordanskoga političkog i vojnog saveza poznatoga kao "Siro-Efrajinski savez" (735. g.pr.Kr.). Sirija i Izrael pokušavali su prisiliti Judu da im se pridruži protiv Asirije. U zamjenu Ahaz je poslao pismo Asiriji za pomoć. Prvi sklon snažni kralj Carstva Asirije, Tiglat Pileser III. (745.-727. g.pr.Kr.), odazvao se vojnim izazovom i upao u Siriju
- b. poslije, marioneta asirijskoga kralja, Hošea (732.-722. g.pr.Kr.), u Izraelu je također dizao pobune, apelirajući na Egipat. Salmanasar V. (727.-722. g.pr.Kr.) upao je u Izrael ponovno. On je umro prije negoli je Izrael bio podjarmljen ali njegov nasljednik, Sargon II. (722.-705. g.pr.Kr.), zarobio je izraelski glavni grad Samariju godine 722. pr.Kr. Asirija je deportirala više od 27.000 Izraelaca tom prilikom kao što je Tiglat Pileser izgnao tisuće njih ranije godine 732. pr.Kr.
2. nakon Ahazove smrti (735.-715. g.pr.Kr.) uobličena je još jedna vojna koalicija od transjordanijskih zemalja i Egipta protiv Asirije (714.-711. g.pr.Kr.). Poznata je kao "Ašdodska pobuna". Mnogi su judejski gradovi bili uništeni kad je Asirija ponovno upala. Prvotno Ezekija je podupro ovu koaliciju, ali kasnije je povukao svoju potporu
3. međutim, još je jedna koalicija pokušavala uzeti prednost od smrti asirijskoga silnoga kralja, Sargona II., godine 705. pr.Kr., zajedno s mnogima drugim pobunjenicima koji su se pojavili diljem Asirijskoga Carstva:
- a. Ezekija je u potpunosti sudjelovao u toj pobuni. U svjetlu toga izazova Sanherib (705.-681. g.pr.Kr.) je upao (701. g.pr.Kr.) u Palestinu i utaborio se nedaleko grada Jeruzalema (2. Kr 18 - 19; Iz 36 - 39), ali njegova je vojska na čudesan način bila uništena od Boga
- b. postoji neko pitanje među znanstvenicima o tome koliko je puta Sanherib upao u Palestinu (npr. John Bright ima jedan upad godine 701. pr.Kr. i drugi moguće 688. g.pr.Kr., usp. *The History of Israel*, str. 270)

- c. Ezekija je bio pošteđen od asirijskoga preuzimanja vlasti, ali zbog njegova ohologa pokazivanja bogatstva Jude babilonskim poslanicima, Izaija je navijestio pad Jude pod Babilon (Iz 39:1-8). Jeruzalem je pao pod Nabukodonozora godine 587.-586. pr.Kr.
- 4. Izaija posebice naviješta obnovu Božjega naroda pod Kirom II., vladarom Medo-Perzije (Iz 41:2-4; 44:28; 45:1; 56:11). Niniva (glavni grad Asirije) pala je godine 612. pr.Kr. pod Babilon, ali grad Babilon pao je godine 539. pr.Kr. pod Kirovu vojsku. Godine 538. pr.Kr. Kir je izdao proglas da se svi izgnani narodi, uključujući Židove, mogu vratiti kući. On je čak osigurao financijska sredstva iz svoje riznice za ponovnu izgradnju nacionalnih hramova. On je bio praznovjerna osoba i želio je da mu svi bogovi budu skloni.

POSEBNA TEMA: ŠTOVANJE PLODNOSTI U DREVNOME BLISKOM ISTOKU

- I. Razlozi za
 - A. Drevni ljudi započeli su kao lovci-skupljači, ali kad je nomadski život postao sjedilački, razvila se potreba za usjevima i stadima.
 - B. Žitelji Drevnoga Bliskog Istoka bili su osjetljivi prema silama prirode. Kao što su se uljudbe razvijale oko velikih područja gdje je bila slatka voda oni su postali ovisni o redovitoj smjeni godišnjih doba.
 - C. Sile prirode postale su bogovi koji su trebali biti zaklinjani i nadzirani.
- II. Gdje i zašto
 - A. Religije plodnosti razvile su se u:
 - 1. Egiptu (Nil)
 - 2. Mezopotamiji (Tigris i Eufrat)
 - 3. Kanaanu (Jordan).
 - B. Postoji temeljna istovjetnost među kultovima plodnosti Drevnoga Bliskog Istoka.
 - C. Promjenjiva i nepredvidiva godišnja doba i vremenski uvjeti prouzročili su razvitak mitova koristeći ljudske /božanske podudarnosti kao temelj života u duhovnoj kraljevini i na Zemlji.
- III. Tko i kako
 - A. Tko (bogovi i boginje):
 - 1. Egipat:
 - a. Izida (žensko)
 - b. Oziris (muško)
 - 2. Mezopotamija:
 - a. Ištar /Inana [ili Inani – op.prev.] (žensko)
 - b. Tamuz /Dumuzi (muško)
 - 3. Kanaan:
 - a. Baal (muško)
 - b. Ašera, Aštarta, Anat (žensko).
 - B. Svaki od ovih parova bio je pretvoren u mit na slične načine:
 - 1. jedan umire
 - 2. drugi se obnavlja
 - 3. uzorak umiranja i uskrsavanja bogova oponaša godišnje cikluse prirode.
 - C. Oponašanje čarolije vidjelo je ljudska seksualna sjedinjenja (tj. ženidba bogova) kao način osiguravanja plodnosti usjeva, stada, i ljudi.
- IV. Izraelci
 - A. YHWH-in narod bio je upozoren (tj. Lev i Pnz) neka se kloni kultova plodnosti (posebice kanaanskih).
 - B. Ovi su kultovi bili vrlo popularni zbog praznovjerja ljudskih bića i dodatne pobude seksualne djelatnosti.
 - C. Idolatrija uključuje blagoslov života da bude viđen na kultne ili obredne načine umjesto osobne vjere i pouzdanja u YHWH-u.
- V. Preporuka za čitanje

- A. W. F. Albright, *Archaeology and the Religion of Israel*
- B. J. H. Breasted, *Development of Religion and Thought in Ancient Egypt*
- C. James G. Frazer:
 1. *Adonis, Attis, Osiris*
 2. *Folklore in the Old Testament*
 3. *The Worship of Nature*
- D. C. H. Gordon, *Before the Bible*
- E. S. N. Kramer, *Mythologies of the Ancient World*

POSEBNA TEMA: TAJ DAN

Ovaj izričaj, “u taj dan” ili “toga dana”, način je za proroke osmoga stoljeća da govore o Božjemu pohodu (prisutnosti) za osudu i za obnovu:

Hošea		Amos		Mihej	
<u>pozitivno</u>	<u>negativno</u>	<u>pozitivno</u>	<u>negativno</u>	<u>pozitivno</u>	<u>negativno</u>
1:11	1:5		1:14(2)		2:4
	2:3		2:16		3:6
2:15			3:14	4:6	
2:16	4:5		5:18 (2)		5:10
2:18	5:9		5:20		7:4
2:21	6:2		6:3	7:11(2)	
	7:5		8:3	7:12	
	9:5	9:11	8:9 (2)		
	10:14		8:10		
			8:13		

Ovaj uzorak tipičan je za proroke. Bog ide djelovati protiv grijeha u vremenu, ali On isto tako nudi dan pokajanja i oprosta onima koji su voljni promijeniti svoja srca i djelovanja (tj. primiti novo srce, novi um, i novi duh, usp. Ez 36:22-27)! Božja svrha iskupljenja i obnove bit će ostvarena! On će imati ljude koji odražavaju Njegovu narav. Svrha stvaranja (zajedništvo između Boga i ljudstva) bit će ispunjena!

▣ (52:6)

NASB, NJB, REB

NKJV

NRSV

JPSOA

LXX

Pešita

“Evo Me”

“Gle, to sam Ja”

“Evo Me”

“Ja sam sad pri ruci”

“Ja sam ovdje”

“To sam Ja”

Ovaj je izričaj uobičajeno odaziv vjere od ljudskoga bića koje je bilo naslovljeno od Boga (tj. Post 22:1.11; Izl 3:4; Iz 6:8). To može označavati dostupnost Božjoj volji.

Jedino u Knjizi proroka Izaije upotrijebljen je o Bogu i označava Njegovu prisutnost, silu, i sposobnost učiniti ono što je On obećao (usp. Iz 58:9; 65:1).

NASB (AŽURIRANI) TEKST: 52:7-10

⁷Kako su ljupke po gorama

Noge od onoga koji donosi dobre vijesti,

Koji naviješta mir

**I donosi dobre vijesti o radosti,
 Koji naviješta spasenje,
 I kaže Sionu: "Tvoj Bog kraljuje!"**
⁸Slušajte! Vaši stražari podižu svoje glasove,
 Oni kliču radosno zajedno;
 Jer oni će vidjeti sa svojim vlastitim očima
 Kad GOSPODIN obnovi Sion.
⁹Prolomite se, kličite radosno zajedno,
 Vi pusta mjesta Jeruzalema;
 Jer GOSPODIN je utješio Svoj narod,
 On je iskupio Jeruzalem.
¹⁰GOSPODIN je razgolio Svoju svetu ruku
 U pogledu svih naroda,
 Da svi krajevi zemlje mogu vidjeti
 Spasenje našega Boga.

52:7-9 Ovi stihovi koriste metaforu o: (1) vladinome glasniku koji donosi dobre vijesti (usp. Iz 52:7) i (2) stražaru (usp. Iz 52:8) na vratima koji ih objavljuje čitavome gradu. Grad je Sion; dobre vijesti su te da YHWH kraljuje ponovno kao Kralj nad Svojim obnovljenim narodom.

52:7 Na hebrejski GLAGOL "donosi dobre vijesti" (BDB 142, KB 163, *Piel* PARTICIP, dva puta) smjera se u Poslanici Rimljanima 10:15 za "dobre vijesti" Evanđelja Isusa Krista (usp. Iz 52:13 - 53:12).

▣ Zabilježite paralelizam između objavljene dobre vijesti:

1. mir (BDB 1022)
2. radost /dobro (BDB 373 I)
3. spasenje (BDB 447).

[Vidjeti Posebnu temu dolje: Mir \(*shalom*\).](#)

POSEBNA TEMA: MIR (*shalom*)

Hebrejski pojam (BDB 1022, KB 1532) uobičajen je u semitskim srodnim jezicima.

- A. Akadski:
 1. biti neozlijeđen
 2. biti dobro
 3. biti u dobrome stanju.
- B. Ugaritski (kanaanski):
 1. biti neozlijeđen
 2. zdrav.
- C. Arapski:
 1. biti zdrav
 2. biti u sretnome stanju.
- D. Aramejski:
 1. biti potpun
 2. doći do kraja /dovršenje
 3. zaključiti mir
 4. ostati neozlijeđen.
- E. Hebrejska suzvučja:
 1. cjelovitost
 2. jakost

- 3. blagostanje
- 4. mir.

Danas je pojam *shalom* hebrejski pozdrav kao i oprostajna izjava. On ipak označava nepostojanje zla i prisutnost dobra (tj. zadovoljstva, zadovoljstvo sa životom). Obilježava mentalno stanje sigurnosti i zadovoljstva.

▣ (52:7) “**Tvoj Bog kraljuje**” Ovo je (BDB 573, KB 590, *Qal* PERFEKT) ispunjenje Knjige proroka Izaije 24:23. To može odražavati dobro poznatu izraelsku liturgiju (usp. Ps 93:1; 96:10; 97:1; 99:1).

52:8

NASB, TEV, NJB

“oni će vidjeti sa svojim vlastitim očima”

NKJV

“oni će vidjeti oči u oči”

NRSV

“jasnim pogledom oni vide”

JPSOA

“svako oko će gledati”

NET Biblija

“oni će vidjeti sa sâmima vlastitim očima”

MT ima “okom u oko”. Leupold, u svome komentaru Knjige proroka Izaije, čini dobar naglasak:

“Izričaj ‘okom u oko’ ima posve drukčije značenje u engleskome negoli u hebrejskome. U engleskome to znači nešto kao slaganje u potpunosti s nečijim pristupom i gledištem s drugim. U hebrejskome značenje je ‘blizu ruke’, nešto kao bivanje tako blizu da možete vidjeti bjeloočnicu oka osobe koja pristupa.” (str. 219)

52:10 Izrael je bio ustanovljen od YHWH da bude kraljevstvo svećeništva svijetu (usp. Post 12:3; Izl 19:4-6). Međutim, njegova zavjetna nevjera zahtijevala je Božju osudu, prema tome, svijet nikad nije vidio Božju pravu narav. Božjim oslobođenjem Izraela iz zarobljeništva, prvo iz Egipta, onda Asirije, i sad iz Babilona, svi će narodi Zemlje vidjeti Božju snagu, ljubav, i blagoslov.

▣ “razgolio Svoju svetu ruku” GLAGOL (BDB 362, KB 359, *Qal* PERFEKT) je antropomorfička metafora ([vidjeti Posebnu temu u Iz 40:2: Ruka \[slikovito prikazano iz Knjige proroka Ezekiel\]](#)) za YHWH-ino bivanje spremnim za djelovanje /oslobođenje (usp. Ez 4:7).

Često izričaj “s ispruženom rukom” označava ista Božanska djelovanja (usp. Izl 6:6; Pnz 4:34; 5:15; 26:8).

▣ “U pogledu svih naroda” Ovo je usporedno s narednim izričajem “svi krajevi zemlje mogu vidjeti”. To je također usporedno s izričajem “svako tijelo vidjet će” (Iz 40:5; također zabilježite Joel 2:28 za još jednu sveopću sliku).

NASB (AŽURIRANI) TEKST: 52:11-12

¹¹Otidite, otidite, izađite od tamo,

Ne dodirujte ništa nečisto;

Izađite iz njegove sredine, očistite se,

Vi koji nosite posude GOSPODINOVE.

¹²Ali vi nećete izaći u žurbi,

Niti ćete vi ići kao bjegunci;

Jer GOSPODIN će ići pred vama,

I Bog Izraelov *bit* će vaš stražar na zaleđu.

52:11-12 Ovi stihovi koriste Božje smjernice svećenicima (usp. Iz 52:11d) kao način osiguranja čitavome zavjetnom narodu da je Bog s njima i za njih (usp. Iz 52:12). To je prikriveno upozorenje da ostave idolatriju Mezopotamije iza sebe!

Povratnici će uzeti posude iz YHWH-ina Hrama sa sobom (usp. Ezra 1:5-11; 5:14; 6:8; također zabilježite 2. Ljet 4 gdje je ono opisano). Oni ostavljaju Babilon kao što su ostavili Egipat (usp. Izl 11:2; 12:35-36) uzevši plijen zemlje sa sobom (tj. simbol poraza naroda i njegovih bogova).

PITANJA ZA RASPRAVU

Ovaj komentar je vodič za proučavanje, što znači da ste odgovorni za vaše vlastito tumačenje Biblije. Svaki od nas mora hodati u svjetlu kojeg imamo. Prvenstvo u tumačenju imate vi, Biblija, i Sveti Duh. Sad to ne morate prepustiti komentatoru.

Ova pitanja za raspravu predviđena su da vam pomognu promišljati kroz glavne teme ovoga odjeljka Knjige. Ona su napravljena da budu misaono-nametljiva, ne konačna.

1. Zašto je Izaija koristio poziv Abrahamu kao ohrabrenje Židovima u zarobljeništvu?
2. Kako stvaranje i Izlazak donosi ohrabrenje izgnanome Izraelu i Judi?
3. Na koga upućuje Knjiga proroka Izaije 51:16?
4. Kako je Bog koristio Izraela da dosegne pogane?

IZAIJA 53 (52:13 - 53:12)

PODJELA NA ODLOMKE U SUVREMENIM PRIJEVODIMA

NASB	NKJV	NRSV	TEV	NJB
pateći Sluga	griješ – nosi ga Sluga (52:13 - 53:12)	Četvrta pjesma o Sluzi (52:13 - 53:12)	pateći Sluga (52:13 - 53:12)	Četvrta pjesma o Sluzi (52:13 - 53:12)
53:1-3 (1-3)	53:1-3 (1-3)	53:1-3 (1-3)	53:1-3 (1-3)	53:1-7 (1-7)
53:4-6 (4-6)	53:4-6 (4-6)	53:4-6 (4-6)	53:4-6 (4-6)	
53:7-9 (7-9)	53:7-9 (7-9)	53:7-9 (7-9)	53:7-9 (7-9)	53:8-9 (8-9)
53:10-12 (10-12)	53:10-12 (10-12)	53:10-12 (10-12)	53:10-12 (10-12)	53:10 (10) 53:11 (11) 53:12 (12)

ČITANJE KRUG TRI (vidjeti Vodič dobrog biblijskoga čitanja)

SLIJEĐENJE IZVORNE AUTOROVE NAKANE NA RAZINI ODLOMKA

Ovaj komentar je vodič za proučavanje, što znači da ste odgovorni za vaše vlastito tumačenje Biblije. Svaki od nas mora hodati u svjetlu kojeg imamo. Prvenstvo u tumačenju imate vi, Biblija, i Sveti Duh. Sad to ne morate prepustiti komentatoru.

Pročitajte odlomak odjednom. Odredite subjekte (čitanje kruga #3, str. xiv.). Usporedite vašu podjelu subjekta s pet suvremenih prijevoda navedenih gore. Podjela na odlomke nije nadahnuta, ali ona je ključ za slijeđenje izvorne autorove nakane, što je srce tumačenja. Svaki odlomak ima jedan i samo jedan subjekt.

1. Prvi odlomak
2. Drugi odlomak
3. Treći odlomak
4. I tako dalje.

OKVIRNI UVIDI

- A. Ovo je ključni tekst za NZ-no razumijevanje službe i poistovjećivanja Isusa kao YHWH-inoga Patećeg Sluge. Zabilježite mjesta što su navedena ili na koje se smjera u NZ-u:
 1. Knjiga proroka Izaije 52:15 – Poslanica Rimljanima 15:21
 2. Knjiga proroka Izaije 53:1 - Poslanica Rimljanima 10:16; Evanđelje po Ivanu 12:38

3. Knjiga proroka Izaije 53:3 - Evanđelje po Luki 18:31-33 (aluzija); Marko 10:33-34 (aluzija); Ivan 1:10-11 (aluzija)
 4. Knjiga proroka Izaije 53:4 - Evanđelje po Mateju 8:17; 1. Petrova poslanica 2:24 (aluzija)
 5. Knjiga proroka Izaije 53:5 - Poslanica Rimljanima 4:25 (aluzija); 1. Poslanica Korinćanima 15:3 (aluzija); Hebrejima 9:28 (aluzija); 1. Petrova poslanica 2:24-25 (aluzija)
 6. Knjiga proroka Izaije 53:6 – 1. Petrova poslanica 2:25 (aluzija)
 7. Knjiga proroka Izaije 53:7-8 - Evanđelje po Mateju 26:63 (aluzija); Matej 27:12-14 (aluzija); Marko 14:61 (aluzija); Marko 15:5 (aluzija); Luka 23:9 (aluzija); Ivan 19:9 (aluzija); Djela apostolska 8:32-33 (navod); 1. Petrova poslanica 2:23 (aluzija)
 8. Knjiga proroka Izaije 53:9 - Evanđelje po Mateju 27:57-60 (aluzija); 1. Petrova poslanica 2:22
 9. Knjiga proroka Izaije 53:10 - Evanđelje po Ivanu 1:29 (aluzija); Marko 10:45 (aluzija)
 10. Knjiga proroka Izaije 53:11 - Evanđelje po Ivanu 10:14-18 (aluzija); Poslanica Rimljanima 5:18.19 (aluzija); 1. Petrova poslanica 2:24 (aluzija)
 11. Knjiga proroka Izaije 53:12 – Evanđelje po Luki 22:37; 2. Poslanica Korinćanima 5:21 (aluzija); Filipljanima 2:6.7 (aluzija).
- B. Ja sam iznenađen da ovaj vrlo jasan tekst što se odnosi na zamjenu nije izravno više navođen u NZ-u. Moje sklonosti kao evanđeoskoga kršćanina jasno su vidljive u mom razumijevanju ovoga okvira. Za mene SZ mora biti tumačen u svjetlu njegova vlastitog vremena (tj. autorova nakana), ali isto tako uporabom čitavoga Pisma (2. Tim 3:16), mi moramo čitati SZ kroz otkrivenje Isusa i apostola.
- C. Mislim da bi koristan način za pristup ovome snažnome tekstu, i u smislu jedinstvenome, SZ-na pjesma /spjev trebao biti:
1. odrediti kitice
 2. odrediti govornika
 3. skicirati poruku.

PROUČAVANJE RIJEČI I IZRIČAJA

NASB (AŽURIRANI) TEKST: 52:13-15

¹³Gle, Moj sluga će uspjeti,

On će biti visok i podignut i uvelike uzvišen.

¹⁴Upravo kao što mnogi bijahu začuđeni tobom, *Moj narode,*

Tako Njegova vanjština bijaše nagrđena više od ikojega čovjeka

I Njegov oblik više negoli od sinova čovječjih.

¹⁵Na taj način On će poškropiti mnoge narode,

Kraljevi će zatvoriti svoja usta radi Njega;

Jer što nije bilo rečeno njima oni će vidjeti,

I što oni nisu čuli oni će razumjeti.

52:13 “će uspjeti” Ovaj GLAGOL (BDB 968, KB 1328, *Hiphil* IMPERFEKT) ima dva suzvuca:

1. smatrati, dati pozornost, promišljati - Knjiga proroka Izaije 41:20; 44:18; Ponovljeni zakon 32:29; Psalam 64:9
2. napredovati, “imati uspjeh” – 1. Knjiga o Samuelu 18:15; Knjiga proroka Izaije 52:13; Jeremija 20:11; 23:5.

Pitanje je što je od ovoga najbolja usporednica nizova GLAGOLA “visok”, “podignut”, i “uvelike uzvišen”. Hoće li Sluga biti:

1. slušan
2. podignut.

Oboje odgovara okviru poglavlja 44 - 55.

▣ **“On će biti visok i podignut i uvelike uzvišen”** Trostruko pitanje ovih GLAGOLA sa sličnim značenjem pojačava zamisao:

1. bit će visok - BDB 926, KB 1202, *Qal* IMPERFEKT, usp. Knjiga proroka Izaije 6:1; 57:15
2. bit će podignut - BDB 669, KB 724, *Niphal* PERFEKT (s *waw*), usp. Knjiga proroka Izaije 6:1; 33:10; 57:15
3. bit će uvelike uzvišen - BDB 146, KB 170, *Qal* PERFEKT (s *waw*), usp. Knjiga proroka Izaije 5:16.

52:14

NASB, NKJV, LXX

“bijahu začuđeni tobom”

NRSV

“bijahu začuđeni njime”

NJB

“bijahu prestravljeni njime”

JPSOA

“bijahu prestrašeni njime”

REB

“ustuknu od pogleda na njega”

Pešita

“zaprepašteni njime”

MT ima “vama”, וַיִּלַּע (i LXX-a), ali “njime”, וַיִּלַּע je čitano u Targumima i nekim Sirijskim verzijama. UBS *Text Project* daje “vama” ocjenu B, str. 142.

Postoji tečnost između skupnoga žarišta (“vama /vi”) i pojedinačnoga (“njime”) u Pjesmama o Sluzi. Pojedinačno savršeni Izraelac platio je cijenu za skupni Izrael (usp. Iz 53:8) i skupno ljudstvo!

▣ **“Moj narode”** Ovo nije u Masoretskome hebrejskom tekstu. Sluga nije poistovječen sa skupnim Izraelom nego s pojedinačnim, savršenim Izraelcem.

▣ **“Njegova vanjština bijaše nagrđena više od ikojega čovjeka**

I Njegov oblik više negoli od sinova čovječjih” Isus je bio prebijen toliko strašno, gotovo do neprepoznatljivosti, prvo od Sanhedrina i onda od rimskih vojnika. Rabini koriste ovaj stih za kazivanje da će Mesija imati gubu.

52:15

NASB, NKJV

“poškropiti”

NRSV, JPSOA, NET

“zapanjiti”

NJB, LXX

“začuden”

Pešita

“očistiti”

Ovo je žrtveni pojam (BDB 633 I, KB 683, *Hiphil* IMPERFEKT, usp. Izl 29:21; Lev 4:6; 8:11; 14:7). Mnogi suvremeni prijevodi imaju “zapanjen” (BDB 633 II, “uzrokovano da skače”), što dolazi od arapskoga korijena. To slijedi LXX-a i Vulgata.

Pitanje je: “Što kraljevi čuju i vide?”:

1. nagrđenoga čovjeka (Iz 53:14; 53:5)
2. visoko, podignutoga, i uvelike uzvišenoga čovjeka (Iz 53:13).

Znači li GLAGOL Knjige proroka Izaije 53:15a:

1. škropiti s veseljem
2. škropiti sa šokom
3. poškropljen kao žrtva (usp. Iz 53:4-5.10).

NASB (AŽURIRANI) TEKST: 53:1-3

¹Tko je povjerovao našoj poruci?

I kome je ruka GOSPODINOVA bila otkrivena?

²Jer On izrasta pred Njim kao nježan izdanak,

I kao korijen iz osušene zemlje;

On nema *dostojanstven* oblik ili veličanstvo

Da bismo pogledali na Njega,

Niti vanjštinu da bismo bili privučeni k Njemu.

³On bijaše prezren i ostavljen od ljudi,

Čovjek žalosti i upoznat s tugom;

I kao jedan od kojeg ljudi skrivaju svoje lice

On bijaše prezren, i mi nismo cijenili Njega.

53:1 “Tko je povjerovao našoj poruci” Govornik (MNOŽINA) je nepoznat, ali moguće je: (1) vjeran židovski Ostatak ili (2) proroci. Očito da je samo nekolicina razumjela zamisao patećega Mesije (usp. Iv 12:38; Rim 10:16)! Međutim, jednoga dana kraljevi Zemlje razumjet će (usp. Iz 52:15 i Fil 2:6-11)!

Za “povjerova” (BDB 52, KB 63, *Hiphil* PERFEKT) [vidjeti Posebnu temu u Knjizi proroka Izaije 48:1: Povjerenje, pouzdanje, vjera, i vjernost u Starome zavjetu.](#)

▣ **“ruka GOSPODINOVA”** Ovo je antropomorfistički izričaj (usp. Iz 51:9; 52:9.10; Pnz 5:15, [vidjeti Posebnu temu u Iz 40:10: Bog opisan kao čovjek \[jezik antropomorfizama\]](#)) za YHWH-ina djelovanja, ovdje uključujući službu Sluge.

53:2 “kao nježan izdanak” Ovo (BDB 413) upućuje na Njegove neprimjetne početke. To ima neki suzvučni odnos s Mesijanskim pojmom “Mladica” (BDB 666, usp. Iz 4:2; 11:1.10). Oba su pojma zajedno upotrijebljena u Knjizi proroka Izaije 11:1.

[Vidjeti Posebnu temu dolje: Isus Nazarećanin.](#)

POSEBNA TEMA: ISUS NAZAREĆANIN

Postoji nekoliko različitih grčkih pojmova što koristi NZ kad govori o Isusu.

A. NZ-ni pojmovi

1. Nazaret – grad u Galileji (usp. Lk 1:26; 2:4.39.51; 4:16; Djela 10:38). Taj grad nije spomenut u suvremenim izvorima, ali nađen je u kasnijim natpisima. To što je Isus bio iz Nazareta nije bio kompliment (usp. Iv 1:46). Znak nad Isusovim križem što je uključivao ime ovoga mjesta bio je znak židovskoga prijezira.
2. *Nazarēnos* – izgleda kako također upućuje na zemljopisni položaj (usp. Lk 4:34; 24:19).
3. *Nazōraios* – može upućivati na grad, ali isto tako može biti igra hebrejskoga mesijanskoga pojma “Mladica /Izdanak” (*netzer*, BDB 666, KB 718 II, usp. Iz 11:1; SINONIM, BDB 855, Jer 23:5; 33:15; Zah 3:8; 6:12; na to se smjera u Otk 22:16). Luka koristi ovo o Isusu u 18:37 i Djelima apostolskim 2:22; 3:6; 4:10; 6:14; 22:8; 24:5; 26:9.
4. Vezano na #3 *nāzir* (BDB 634, KB 684), što znači “posvećen sredstvom svečane prisege”.

B. Povijesna uporaba pojma van NZ-a

1. On označava židovsku (pred-kršćansku) heretičku skupinu (aramejski *nāsōrayyā*).
2. Bio je korišten u židovskim krugovima za opis vjernika u Krista (usp. Djela 24:5.14; 28:22, *nosri*).
3. Postao je uobičajen pojam za obilježavanje vjernika u sirijskim (aramejskim) crkvama. “Kršćanin” se koristilo u grčkim crkvama za označavanje vjernika.
4. U neko vrijeme nakon pada Jeruzalema, farizeji su se reorganizirali u Jamniji i poticali formalno odvojenje između sinagoge i Crkve. Primjer vrste pravila prokletstva protiv kršćana nađen je u “Osamnaest blagoslova” iz Berakota 28b-29a, što vjernike naziva “Nazarenima”:
“Neka Nazareni i heretici nestanu u trenutku; oni će biti izbrisani iz knjige života i neće biti upisani s vjernima.”
5. Bio je korišten od Justina Mučenika, *Dial.* 126:1, koji je koristio Izaijin *netzer* (Iz 11:1) o Isusu.

C. Mišljenje autora

Ja sam iznenađen s toliko mnogo slovanja pojma, iako znam kako nije nepoznato da u SZ-u “Jošua” ima nekoliko različitih slovanja u hebrejskome. Sljedeće stavke uzrokovale su mi ostati u neizvjesnosti o njegovu točnome značenju:

1. bliska povezanost s mesijanskim pojmom “Mladica /Izdanak” (*netzer*) ili sličan pojam *nāzir* (netko posvećen sredstvom prisege)
2. negativan suzvuk regije Galileje poganske
3. malo ili ništa suvremenoga književnoga dokaza za grad Nazaret u Galileji
4. to dolazi iz usta demona u eshatološkome smislu (tj. “Jesi li došao uništiti nas?”).

Za punu bibliografiju o proučavanjima ove skupine riječi, vidjeti Colin Brown (urednik), *New International Dictionary of New Testament Theology*, tom 2, str. 346 ili Raymond E. Brown, *Birth of the Messiah*, str. 209-213, 223-225.

▣ (53:2) “On nema dostojanstven oblik ili veličanstvo

Da bismo pogledali na Njega” Isus nije bio fizički neobičan ili privlačan. On se nije isticao u mnoštvu ni na koji način (tj. On se mogao stopiti s mnoštvom, usp. Iv 8:59; 12:36).

53:3 “On bijaše prezren” Ovaj GLAGOL (BDB 102, KB 117, *Niphal* PARTICIP) upotrijebljen je kao naslov, “Prezren” u Knjizi proroka Izaije 49:7. *Qal* PASIVNI PARTICIP upotrijebljen je u Psalmu 22:6, za koji kršćani vjeruju da opisuje Isusa koji je bio razapet (usp. Mt 27:35.39.43.46; Mk 15:29.34; Lk 23:34; Iv 19:24; 20:25).

Toliko je mnogo tekstova u ovome dijelu Izaije korišteno u NZ-u. Izaija jasno otkriva Božji iskupiteljski naum za sve ljude ([vidjeti Posebnu temu u Iz 40:15-17: YHWH-in vječni iskupiteljski naum](#)).

▣ Zadnja dva retka Knjige proroka Izaije 53:3 bila su tumačena na nekoliko načina:

1. neki su rabini rekli da je Mesija imao gubu (usp. Iz 53:11)
2. neki to povezuju s Izaijom 52:14 i vide da to upućuje na bičevanje Isusa što je primao od Herodovih ruku i Pilatovih stražara
3. neki to povezuju s Isusovim riječima u Evanđelju po Mateju 26:31; Marku 14:27 (iz Zah 13:7) ili Ivanu 16:32.

▣ “žalosti” Ova riječ (BDB 456) može značiti:

1. fizičku bol – Knjiga Izlaska 3:7
2. emocionalnu bol - Psalm 38:17-18; Knjiga proroka Jeremije 45:3.

U ovome je okviru (53:13-14) upotrijebljena o trpljenju Sluge u korist Izraela (usp. Iz 53:8) i čovječanstva (usp. Iz 53:6).

NASB (AŽURIRANI) TEKST: 53:4-6

⁴Zasigurno naše žalosti On Sâm ponese,
I naše tuge On odnese;

Ipak mi sami držasmo Ga ranjenog,
Udarenog od Boga, i nemoćnoga.

⁵Ali On bijaše proboden sasvim za naše prijestupe,
On bijaše zgažen za naše nepravde;
Kažnjavanje za naše dobro *pade* na Njega,
I bičevanjem Njega mi smo iscijeljeni.

⁶Svi od nas kao ovce smo lutali,
Svaki od nas krenuo je svojim vlastitim putem;
Ali GOSPODIN je prouzročio da nepravda od nas svih
Padne na Njega.

53:4 “žalosti” Riječ doslovno znači “bolest” (BDB 318, usp. Pnz 28:59.61), ali korištena je u puno širemu smislu u hebrejskome (Iz 1:6; 6:10). Ovo govori o Isusovu zamjenskom djelu (usp. Mk 10:45; 2. Kor 5:21).

Mnogi su pokušavali tumačiti ovu kiticu i Knjigu proroka Izaije 53:5d kao učenje da se Isusova smrt bavi s grijesima vjernika i bolestima, ali ovo je pogrešan paralelizam (usp. Ps 103:3). “Bolest” je u hebrejskome idiom za grijeh (usp. Iz 1:5-6). Moj omiljeni karizmatički autor, Gordon Fee, napisao je snažnu knjižicu o ovome predmetu naslovljenu *The Disease of the Health and Wealth Gospels*.

[Vidjeti Posebnu temu dolje: Iscjeljenje.](#)

POSEBNA TEMA: ISCJELJENJE

Za mene je potresno da svi koji su bili iscijeljeni u NZ-u nisu bili istovremeno “spašeni” (tj. pouzdanje u Krista i imanje vječnoga života). Fizičko iscjeljenje slab je nadomjestak za duhovno spasenje. Čudesa su samo istinski korisna ako nas dovode k Bogu. Svi ljudi žive u palome svijetu. Događaju se loše stvari. Bog često odabire ne posredovati, ali to ne govori ništa o Njegovoj ljubavi i skrbi. Budite pozorni od zahtijevanja da Bog djeluje čudesno za svaku potrebu u ovome sadašnjem Dobu zla. On je suveren i mi ne znamo potpune suzvučke ikojega datog stanja.

Na ovoj točki želio bih dodati svoje bilješke iz komentara **2. Timoteju poslanice 4:20** o Pavlu i fizičkome iscjeljenju (vidjeti www.freebiblecommentaries.org):

“Postoji toliko mnogo pitanja što bismo htjeli postaviti NZ-nim piscima. Jedno pitanje jeste to što svi vjernici razmišljaju o fizičkome iscjeljenju. U Djelima apostolskim (usp. 19:12; 28:7-9) Pavao je kadar iscijeliti, ali ovdje i u 2. Poslanici Korinćanima 12:7-10 i Filipljanima 2:25-30, on izgleda nemoćan. Zašto su neki iscijeljeni a ne svi, i postoji li vremenski prozor povezan s iscjeljenjem koji se zatvorio?”

Ja jamačno vjerujem u nadnaravnoga, milosrdnoga Oca koji je iscjeljivao i iscjeljuje fizički kao i duhovno, ali zašto je ovaj iscjeljujući vid naizgled prisutan i potom upadljivo izostaje? Ja ne mislim kako je to povezano s ljudskom vjerom, jer Pavao je zasigurno imao vjeru (usp. 2. Kor 12). Osjećao sam da iscjeljujuća i vjerujuća čudesa potvrđuju vjerodostojnost i pravovaljanost Evanđelja, koja se još uvijek događaju u područjima svijeta gdje su prvo naviještena. Međutim, osjećam kako Bog želi da mi hodamo sukladno vjeri a ne znaku. Isto tako, fizičko oboljenje često je dopušteno u životima vjernika:

1. kao privremena kazna za grijeh
2. kao životne posljedice u palome svijetu
3. da pomognu vjernicima biti duhovno zrelima.

Moja poteškoća jeste ta da nikad nisam znao što je uključeno! Moja molitva da bude vršena Božja volja u svakome slučaju nije manjak vjere nego iskrena nakana dopuštanja milostivome, milosrdnome Bogu da vrši Svoju volju u životu svakoga.”

Ovdje su moji zaključci:

1. iscjeljenje je bio važan vid službe Isusa i apostola
2. prvenstveno je bilo namjeravano potvrditi temeljito novu poruku o Bogu i Njegovu Kraljevstvu
3. ono pokazuje Božje srce za ljude koji pate
4. Bog se nije promijenio (Mal 3:6) i On još uvijek djeluje u ljubavi, u iscjeljenju (svi se duhovni darovi nastavljaju, usp. 1. Kor 12:9.28.30)
5. postoje primjeri gdje se iscjeljenje onih s velikom vjerom nije dogodilo (brošura što mi je pomogla u ovome području je od Gordona Feeja, *The Disease of the Health, Wealth Gospel*):
 - a. Pavao, 2. Poslanica Korinćanima 12:7-10
 - b. Trofim, 2. Timoteju poslanica 4:20
6. grijeh i bolest bili su povezani u rabinskoj misli (usp. Iv 9:2; Jak 5:13-18)
7. iscjeljenje nije jamstvo Novoga saveza. Ono nije dio pomirenja opisanog u Knjizi proroka Izaije 53:4-5 i Psalmu 103:3, gdje je iscjeljenje slika za oprostjenje (vidjeti Iz 1:5-6, gdje je bolest metafora za grijeh)
8. postoji istinska tajnovitost o tome zašto neki jesu a neki nisu iscijeljeni
9. moguće da iako je iscjeljenje prisutno u svakome dobu, postojalo je znakovito povećanje tijekom Isusova života; ovo povećanje ponovno će se dogoditi netom prije Njegova povratka.

Suvremeni autor koji mi je pomogao shvatiti kako je moja vlastita denominacijska predaja podcijenila djelo Duha, posebice ono čudesno, jeste Gordon Fee. On ima nekoliko knjiga, ali dvije što se bave s ovim područjem su:

1. *Paul, the Spirit, and the People of God*
2. *God's Empowering Presence: The Holy Spirit and the Letters of Paul.*

Kao i s većinom biblijskih pitanja, postoje dvije krajnosti. Mi moramo hodati u svjetlu što imamo u ljubavi, ali uvijek biti otvorenima za više svjetla iz Biblije i od Duha.

▣ (53:4) “ponese...”

odnese” Ova su dva GLAGOLA usporedna:

1. ponese - BDB 669, KB 724, *Qal* PERFECT, upotrijebljen o nošenju nečije krivnje, Knjiga Postanka 4:13; Levitski zakonik 5:1.17; 7:18; Knjiga Brojeva 5:31; 14:34; Knjiga proroka Ezekiel 14:10; 44:12, ali također se koristi o nekome ili nekoj životinji koja nosi krivnju drugoga, usp. Levitski zakonik 10:17; 16:22; Brojevi 14:33; Ezekiel 4:4.5.6 i o službi iskupljenja Patećega Sluge u Knjizi proroka Izaije 53:4
2. odnese - BDB 687, KB 741, *Qal* PERFECT; ovo je doslovno “nositi težak teret”, upotrijebljeno o Sluzi u Izaiji 53:4 i Izaiji 53:11 (*Qal* IMPERFECT).

Zabilježite nizove GLAGOLA u Knjizi proroka Izaije 53:4-6 o tome što je YHWH učinio Sluzi u korist ljudstva:

1. udarenog od Boga, Knjiga proroka Izaije 53:4 - BDB 645, KB 697, *Hophal* PARTICIP
2. nemoćnoga (od Boga), Knjiga proroka Izaije 53:4 - BDB 776, KB 853, *Pual* PARTICIP
3. proboden sasvim za naše prijestupe, Knjiga proroka Izaije 53:5 - BDB 319, KB 320, *Poal* PARTICIP

4. zgažen za naše nepravde, Knjiga proroka Izaije 53:5 - BDB 193, KB 221, *Pual* PARTICIP
5. kažnjavanje za naše dobro (nema GLAGOLA) palo na Njega, Knjiga proroka Izaije 53:5
6. bičevanjem Njega mi smo iscjeljeni, Knjiga proroka Izaije 53:5.

Ovo je tekstualni temelj za doktrinu o nadomjesnome, zamjenskome ispaštanju.

▣ **“Udarenog od Boga”** Božja volja bila je da Isus umre (usp. Iz 53:10; Iv 3:16; Mk 10:45; 2. Kor 5:21). Isusovo suđenje i smrt nisu bili slučajnosti ili pogreške, nego Božji naum (usp. Djela 2:23; 3:18; 4:28; 1. Pt 1:20).

53:5 “proboden...”

zgažen” Kao što su “ponese” i “odnese” u Knjizi proroka Izaije 53:4 bili usporedni, tako su također, ovi GLAGOLI:

1. proboden - BDB 319, KB 320, *Poal* PARTICIP uobičajeno od mača u bitci, ali ne ovdje. Isti korijen znači “opterećen” za očišćenje čovječanstva i oprostjenje
2. zgažen - BDB 193, KB 221, *Pual* PARTICIP; ovaj GLAGOL upotrijebljen je nekoliko puta u Izaiji:
 - a. 57:15 - *Niphal* PARTICIP, “pokajničko srce”
 - b. 3:15 - *Piel* IMPERFEKT, “gaziti Moj narod”
 - c. 19:10; 53:5 - *Pual* PARTICIP, “biti zgažen”
 - d. 53:10 - *Piel* INFINITIVNA GRAĐA, “zgaziti”.

To označava nekoga tko je ponižen. U ovome okviru od Sámoga YHWH za najveće dobro čitavoga čovječanstva.

53:6 Ovo je SZ-ni dopunski dio Poslanici Rimljanima 3:9-18.23; 5:12.15.18; 11:32; Galaćanima 3:22. To pokazuje strahovit razvitak Pada iz Knjige Postanka 3 (usp. Post 6:5.11-12; Ps 14:3; 143:2).

▣ “da nepravda od nas svih

Padne na Njega” Isus je umro za grijeha čitavoga svijeta. Svatko je moguće spašen Kristom (usp. Iv 1:29; 3:16-17; Rim 5:18; Tit 2:11; 1. Iv 2:2; 4:14). Jedino voljna nevjera drži bilo koga od Boga.

Neki komentatori pokušali su napraviti ograničenu razliku između “svih” [dva puta] Knjige proroka Izaije 53:6 i “mnoge” Izaije 53:11d i 12e. Međutim, paralelizam Poslanice Rimljanima 5:18, “svih” i “mnoge” Izaije 5:19, jasno pokazuje da oni upućuju na istu skupinu (tj. palo ljudstvo stvoreno na sliku i sličnost YHWH, Post 1:26-27).

Bog žudi da svi ljudi budu spašeni – Evanđelje po Ivanu 1:12, 3:16, 4:42; 1. Timoteju poslanica 2:4; 4:10; Poslanica Titu 2:11; 2. Petrova poslanica 3:9; 1. Ivanova poslanica 2:1; 4:14.

NASB (AŽURIRANI) TEKST: 53:7-9

⁷On bijaše ugnjetavan i On bijaše nemoćan,
 Ipak On nije otvorio Svoja usta;
 Kao janje što je vođeno na klanje,
 I kao ovca što šuti pred svojim strigačima,
 Tako On nije otvorio Svoja usta.
⁸Ugnjetavanjem i osudom On bijaše uklonjen;
 I što se tiče Njegova naraštaja, koji promišljaše
 Da On bijaše odrezan iz zemlje živih
 Za prijestup moga naroda, kome udarac *bijaše pripao?*
⁹Njegov grob bijaše određen s pokvarenim ljudima,
 Ipak On bijaše s bogatim čovjekom u Svojoj smrti,
 Jer On nije učinio nasilje,
 Niti ne postojahu ikoje lukavstvo u Njegovim ustima.

53:7 “Kao janje” Žrtveno smjerenje je znakovito (usp. Iv 1:29 i 2. Kor 5:21).

▣ **“On nije otvorio Svoja usta”** Ovo znači da Sluga nije nastojao obraniti Sebe. Postoji nekoliko smjerenja na ova Isusova suđenja:

1. Isusovo noćno suđenje pred Kajfom – Evanđelje po Mateju 26:63; Marko 14:61
2. Isusovo suđenje pred Pilatom - Evanđelje po Mateju 27:12-14; Marko 15:5; Ivan 19:9
3. Isusovo suđenje pred tetarhom Herodom - Evanđelje po Luki 23:9.

53:8 “Za prijestup moga naroda” Ovaj izričaj pokazuje da pojam “Sluga” u okviru ne može biti nacionalni Izrael. Sluga umire (usp. Iz 8d) za Izraela.

Ova pjesma /poema ima nekoliko rijetkih i neuobičajenih GLAGOLA:

1. 52:15: “što nije bilo rečeno” - *Pual* PERFEKT (BDB 707, KB 765)
2. 52:15: “oni će razumjeti” - *Hithpolel* PERFEKT (BDB 106, KB 122)
3. 53:4: “Udarenog” - *Hophal* PARTICIP (BDB 645, KB 697)
4. 53:4: “nemoćnoga” - *Pual* PARTICIP (BDB 776, KB 853)
5. 53:5: “proboden” - *Poal* PARTICIP (BDB 319, KB 320)
6. 53:5: “zgažen” - *Pual* PARTICIP (BDB 193, KB 221)
7. 53:7: “vođeno” - *Hophal* IMPERFEKT (BDB 384, KB 383)
8. 53:8: “promišljaše” - *Polel* IMPERFEKT (BDB 967, KB 1319).

53:9 Ovaj stih opisuje vrlo izričito raspeće i ukop Isusa (usp. Mt 27:38-59), kao što to čini Psalam 22.

NASB (AŽURIRANI) TEKST: 53:10-12

¹⁰Ali GOSPODIN bijaše zadovoljan

Da Ga zgazi, stavljajući Ga u duboku žalost;

Ako bi On želio predati Sebe kao prinos za krivnju,

On će vidjeti Svoje potomstvo,

On će produljiti Svoje dane,

I dobra ugoda GOSPODINA uspjeh će u Njegovoj ruci.

¹¹Kao ishod muke Njegove duše,

On će vidjeti to i biti zadovoljan;

Svojim znanjem Pravednik,

Moj Sluga, opravdat će mnoge,

Dok će On nositi njihove nepravde.

¹²Zato, Ja ću Mu dodijeliti udio s velikima,

I On će dijeliti plijen sa snagom;

Zato jer On izli Sebe do smrti,

I bijaše obročan s prijestupnicima;

Ipak On Sâm ponese grijeh mnogih,

I zauze se za prijestupnike.

53:10 “Ali GOSPODIN bijaše zadovoljan

Da Ga zgazi, stavljajući Ga u duboku žalost” Zabilježite posrednika i predmet ovih GLAGOLA:

1. YHWH je bio zadovoljan (doslovno: “to bijaše volja od” - BDB 342, KB 339, *Qal* PERFEKT). Taj GLAGOL znači “uživati u” (usp. Iz 58:2; 62:4) ili “žudjeti” (55:11). Čak je upotrijebljen o YHWH-inome zadovoljstvu da se nekoga pogubi u 1. Knjizi o Samuelu 2:25. Šokantno je upotrijebiti GLAGOL kao ovaj u vezi s nepoštenim, bolnim postupanjem s pravednim Slugom. YHWH je imao iskupiteljski naum ([vidjeti Posebnu temu u Iz 40:15-17: YHWH-in vječni iskupiteljski naum!](#))
2. YHWH-ina volja i svrha bila je “zgaziti” (*Piel* INFINITIVNA GRADA, usp. Iz 53:5) i “staviti u duboku žalost” (*Hiphil* PERFEKT, BDB 317, KB 311). GLAGOL znači “učiniti bolesnim” (JPSOA) ili “bolan od udaranja”. Postojala je visoka i skupa cijena što se morala platiti za iskupljenje ljudi! YHWH i Njegov Sluga platili su je u potpunosti i darežljivo!

NASB
NKJV, NRSV
TEV
NJB
JPSOA
Pešita

“Ako bi On želio predati Sebe kao prinos za krivnju”

“Kad Ti učini Njegovu dušu prinosom za grijeh”

“Njegova smrt bijaše žrtva da donese oprostjenje”

“ako on daje svoj život kao prinos za grijeh”

“ako on čini sebe prinosom za krivnju”

“on položi svoj život kao prinos za grijeh”

Ovaj je izričaj tako je jednostavan a ipak tako dubok. On uključuje:

1. YHWH-inu volju
2. volju Sluge
3. grješni koji su odabrali primiti ovaj prinos za krivnju (pretpostavljeno).

Ovo je hebrejska teološka zamisao o “tjelesnosti”. Ona je slikovito prikazana:

1. žrtvenim sustavom (Lev 1-7), ali posebice na Dan pomirenja (usp. Lev 16)
2. grijeh Akana utjecao je na izraelsku vojsku (Jš 7)
3. jasno objašnjenje u Poslanici Rimljanima 5:12-21
4. još jedan veliki primjer u 2. Poslanici Korinćanima 5:21.

Jedan Nedužan platio je cijenu za oslobodi sve od krivnje!

▣ **“On će produljiti Svoje dane”** Očito je da Sluga umire (usp. Iz 53:8.9.12). Prema tome, ovaj stih mora upućivati na život nakon smrti!

Zabilježite sve što će YHWH učiniti za Njega:

1. “On će vidjeti *Svoje* potomstvo” (doslovno “sjeme”), Knjiga proroka Izaije 53:10
2. “On će produljiti *Svoje* dane” (ovo mora upućivati na Njegov život nakon smrti), Knjiga proroka Izaije 53:10
3. “dobra uгода GOSPODINA uspjeh će u Njegovoj ruci” (tj. YHWH-in naum da obnovi zajedništvo s čovječanstvom), Knjiga proroka Izaije 53:10
4. “On će vidjeti *to i* biti zadovoljan”, Knjiga proroka Izaije 53:11 (upućuje na YHWH-ino dobro zadovoljstvo [volju]), Knjiga proroka Izaije 53:10e
5. On će opravdati mnoge, Knjiga proroka Izaije 53:11
6. dodijeliti Mu udio s velikima, Knjiga proroka Izaije 53:12
7. “On će dijeliti plijen sa snagom”, Knjiga proroka Izaije 53:12.

Poeziju je uvijek teško tumačiti. Neke od ovih točaka su neizvjesne!

53:11 “to” LXX i Svici s Mrtvoga mora imaju “svjetla” (NRSV, NJB). MT nema “to” (vidjeti NKJV). UBS *Text Project* misli da “svjetlo” odstupa od teksta (ocjena B), str.146.

▣ **“Svojim znanjem”** NRSV ima “on će naći svoje zadovoljstvo kroz svoje znanje”. Pitanje o “koje znanje” izgleda kako se odnosi na:

1. vidjeti Njegovo potomstvo (Iz 53:10d)
2. produljiti Njegov život (Iz 53:10e)
3. uspijevanje YHWH-ine volje (Iz 53:10 i dalje)
4. ishode Njegove muke (Iz 53:11a).

▣ **“Pravednik...**

opravdat” Ova su oba oblikovana iz istoga korijena (BDB 842, 843). YHWH-in Sluga koji nosi grijeh (usp. Iz 53:11e) provest će pravednost za sve koji vjeruju i primaju (usp. Iv 1:12; 3:16; Rim 10:9-13).

▣ **“mnoge”** Vidjeti bilješku o “svi” u Knjizi proroka Izaije 53:6.

▣ **“On (će) nositi njihove nepravde”** Isti GLAGOL (BDB 687, KB 741, *Qal* IMPERFEKT) bio je također upotrijebljen u Knjizi proroka Izaije 53:4. Vidjeti bilješku tamo.

53:12a.b “On će dijeliti plijen sa snagom” Ovo je ratna metafora o pobjedi. Ne smije se uzeti doslovno, nego slikovito o duhovnoj pobjedi (usp. Iz 52:13)!

▣ **“On izli Sebe do smrti”** Ovaj GLAGOL (BDB 788, KB 881, *Hiphil* PERFEKT) doslovno je “biti gol” ili “biti nag” ili “isprazniti”. U Knjizi proroka Izaije upotrijebljen je u nekoliko značenja:

1. otkriti oružje, Knjiga proroka Izaije 22:6
2. za Duha koji je bio dan (tj. izliven), Knjiga proroka Izaije 32:15

3. BDB naziva to metaforom u ovome tekstu odražavajući *Piel* uporabu #3 (usp. Ps 141:8)
4. KB naziva to “ispasti”, metafora za “baciti nečiji život do smrti”.

▣ **“I bijaše obročan s prijestupnicima”** Evanđelje po Luki 22:37 navodi ovaj stih kao bivanje rečenim od Isusa u Getsemanskome vrtu kad su vojnici i stražari došli kako bi Ga uhitili. Zabilježite ista riječ (BDB 833) bila je upotrijebljena o Izraelovu grijehu u Knjizi proroka Izaije 53:8 i grijehu čitavoga ljudstva u Izaiji 53:5.

▣ **“On Sâm ponese grijeh mnogih”** Ovo znači zamjensko, nadomjesno ispaštanje (usp. Mt 20:28; Mk 10:45; 14:24; 2. Kor 5:21; Gal 1:4; 1. Tim 2:6; Tit 2:14). UBS *Text Project* misli da bi “grijeh” trebao biti MNOŽINA (ocjena B).

▣ **“I zauze se za prijestupnike”** I On to još uvijek čini (usp. Rim 8:27.34; Heb 7:25; 9:24; 1. Iv 2:1)!

PITANJA ZA RASPRAVU

Ovaj komentar je vodič za proučavanje, što znači da ste odgovorni za vaše vlastito tumačenje Biblije. Svaki od nas mora hodati u svjetlu kojeg imamo. Prvenstvo u tumačenju imate vi, Biblija, i Sveti Duh. Sad to ne morate prepustiti komentatoru.

Ova pitanja za raspravu predviđena su da vam pomognu promišljati kroz glavne teme ovoga odjeljka Knjige. Ona su napravljena da budu misaono-nametljiva, ne konačna.

1. Upućuje li naslov "Moj Sluga" na Židove ili Mesiju?
2. Zašto su brojne reference na uključivanje pogana toliko važne u ovome odlomku?
3. Zašto je Bog odabrao Židove?
4. Zašto je Sluga patio?
5. Zašto je Bog bio zadovoljan da Ga zgazi?
6. Što Knjiga proroka Izaije 53:6 govori o grijehu?
7. Zašto je ovaj odlomak bio toliko utjecajan na Crkvu?

IZAIJA 54

PODJELA NA ODLOMKE U SUVREMENIM PRIJEVODIMA

NASB	NKJV	NRSV	TEV	NJB
obilje Siona	vječit Savez mira	Pjesma o sigurnosti za Izraela	Gospodinova ljubav za Izraela	Jeruzalem obnovljen do Jahvinog miljenika
54:1-3 (1-3)	54:1-3 (1-3)	54:1-3 (1-3)	54:1-3 (1-3)	54:1-10 (1-10)
54:4-8 (4-8)	54:4-8 (4-8)	54:4-8 (4-8)	54:4-5 (4-5)	
			54:6-10 (6-10)	
54:9-10 (9-10)	54:9-10 (9-10)	54:9-10 (9-10)	Budući Jeruzalem	Novi Jeruzalem
54:11-17 (11-17)	54:11-15 (11-15)	54:11-17 (11-17)	54:11-12 (11-12)	54:11-17 (11-17)
			54:13-15 (13-15)	
	54:16-17 (16-17)		54:16-17 (16-17)	

ČITANJE KRUG TRI (vidjeti Vodič dobrog biblijskoga čitanja)

SLIJEĐENJE IZVORNE AUTOROVE NAKANE NA RAZINI ODLOMKA

Ovaj komentar je vodič za proučavanje, što znači da ste odgovorni za vaše vlastito tumačenje Biblije. Svaki od nas mora hodati u svjetlu kojeg imamo. Prvenstvo u tumačenju imate vi, Biblija, i Sveti Duh. Sad to ne morate prepustiti komentatoru.

Pročitajte odlomak odjednom. Odredite subjekte (čitanje kruga #3, str. xiv.). Usporedite vašu podjelu subjekta s pet suvremenih prijevoda navedenih gore. Podjela na odlomke nije nadahnuta, ali ona je ključ za slijeđenje izvorne autorove nakane, što je srce tumačenja. Svaki odlomak ima jedan i samo jedan subjekt.

1. Prvi odlomak
2. Drugi odlomak
3. Treći odlomak
4. I tako dalje.

OKVIRNI UVIDI

- A. Postoji nekoliko smjerenja na razdoblje patrijarha (Post 12 - 50) u ovome poglavlju:
 1. majke bez djece
 2. življenje u šatorima
 3. uporaba "sjemena" za potomke.

- B. Postoji također smjernje na Potop u vrijeme Noe (Post 6 - 9) u Knjizi proroka Izaije 54:9.
- C. YHWH obnavlja zavjetna obećanja o oslobođenju:
1. iz Egipta
 2. iz Mezopotamije
 3. od neprijatelja na kraju vremena.

PROUČAVANJE RIJEČI I IZRIČAJA

NASB (AŽURIRANI) TEKST: 54:1-3

¹“Kliči od radosti, o neplodna, ti koja nisi rodila *djecu*;
 Prolomi u radosno klicanje i viči glasno, ti koje nisi imala porođajnih bolova;
 Jer sinova osamljene *bit će* više brojnijih
 Negoli sinova udane žene”, govori GOSPODIN.
²“Povećaj prostor svoga šatora;
 Razapni zastore svojih obitavališta, ne štedi;
 Produži svoje uzice
 I ojačaj svoje kolce.
³Jer ti ćeš se raširiti na desno i na lijevo.
 I tvoji potomci posjedovat će narode
 I ponovno će nastaniti opustošene gradove.”

54:1-3 Ova prva kitica ima nekoliko IMPERATIVA što se odnose na ponovnu izgradnju obnovljene Jude /Jeruzalema (usp. Iz 49:20):

1. “Kliči od radosti” - *Qal* IMPERATIV, BDB 943, KB 1247
2. “Prolomi u radosno klicanje” - *Qal* IMPERATIV, BDB 822, KB 953
3. “viči glasno” - *Qal* IMPERATIV, BDB 843, KB 1007
4. “Povećaj prostor svoga šatora” - *Hiphil* IMPERATIV, BDB 931, KB 1210
5. “Razapni zastore” - *Hiphil* IMPERATIV, BDB 639, KB 692, upotrijebljen u ZAPOVJEDNOME smislu
6. “ne štedi” - *Qal* IMPERFEKT, BDB 362, KB 359, upotrijebljen u ZAPOVJEDNOME smislu
7. “Produži svoje uzice” - *Hiphil* IMPERATIV, BDB 72, KB 88
8. “ojačaj svoje kolce” - *Piel* IMPERATIV, BDB 304, KB 302.

Pavao koristi ovaj navod u svojoj doktrini o Abrahamovim sinovima i dva Saveza u Poslanici Galaćanima 4:21-31.

Uvijek me iznenađuje kako suvremeni vjernici uzimaju stih kao ovaj posve van iz okvira i koriste ga za propovijed o gradnji izgradnje Nove crkve! Ako si dozvolite potpuno nepoštivanje za izvornu okolnost i nakanu nadahnutoga autora, možete poduprijeti svako djelovanje. Izgleda kako suvremeni evanđeoski kršćani psihički trebaju tekst Pisma da bi poduprli sve svoje događaje i projekte! Vidjeti Seminar o tumačenju Biblije online na www.freebiblecommentary.org.

54:3 “tvoji potomci posjedovat će narode” Na prvi pogled ovaj izričaj izgleda kao drugi sveopći tekstovi u Knjizi proroka Izaije, ali zabilježite paralelizam narednoga retka. Taj upućuje na preuzimanje plemenskih područja Jude i Benjamina. To upućuje na proglas Kira II. o sjemenu Abrahama koje se vraća u Palestinu nakon asirijskoga i babilonskoga izgnanstva (usp. Iz 14:1-2).

NASB (AŽURIRANI) TEKST: 54:4-8

⁴“Nemoj se bojati, jer ti nećeš biti posramljena;
 I nemoj se osjećati poniženom, jer ti nećeš biti osramočena;
 Nego ti ćeš zaboraviti sram svoje mladosti,
 I poniženje svoga udovištva ti se više nećeš sjećati.
⁵Jer tvoj muž je tvoj Tvorac,
 Čije je ime GOSPODIN nebeskih vojska;
 I tvoj Iskupitelj je Svetac Izraelov,
 Koji je nazvan Bogom sve zemlje.

⁶Jer GOSPODIN je pozvao tebe,
 Kao ženu napuštenu i ojađenu u duhu,
 Čak kao ženu *nečije* mladosti kad je ona odbačena”,
 Govori tvoj Bog.
⁷“Jer za kratak trenutak Ja te ostavih,
 Ali s velikim milosrđem Ja ću te skupiti.
⁸U provali bijesa
 Ja skrih Svoje lice od tebe za trenutak,
 Ali s vječnom ljubavlju Ja ću imati milosrđa nad tobom”,
 Govori GOSPODIN tvoj Iskupitelj.

54:4 “Nemoj se bojati” Ovo je *Qal* IMPERFEKT (BDB 431, KB 432) upotrijebljen u ZAPOVJEDNOME smislu. To je ponavljana tema u Knjizi proroka Izaije (usp. Iz 7:4; 8:12; 35:4; 41:10.13.14; 43:5; 44:2; 51:7; 54:4.14; 57:11). Abrahamovo sjeme mora se sjetiti da su oni primatelji:

1. YHWH-ine prisutnosti
2. YHWH-inih obećanja
3. YHWH-ine svrhe /cilja.

▣ **“jer ti nećeš biti posramljena;**

I nemoj se osjećati poniženom, jer ti nećeš biti osramočena” Zabilježite tri obećanja Abrahamovu sjemenu koje se vraća:

1. posramljena - negativan *Qal* IMPERFEKT, BDB 101, KB 116 (oprečno Iz 1:29; 20:5)
2. osjećati poniženom - negativan *Niphal* IMPERFEKT, BDB 482, KB 480, usp. Knjiga proroka Izaije 45:17; 50:7
3. osramočena - negativan *Qal* IMPERFEKT, BDB 344, KB 340.

▣ **“ti ćeš zaboraviti...**

ti se više nećeš sjećati” Zabilježite paralelizam. Ovi su povratnici ohrabreni uporabom dva obiteljska pojma:

1. svoje mladosti
2. svoga udovištva.

Izrael je bio grješan u svojim ranim danima (i to nastavlja biti), stoga, on mora biti izgnan od YHWH (tj. udovištvo), ali sad oboje će biti zaboravljeno i započinje novi dan vjere i vjernosti!

54:5 Ponovno, kao Knjiga proroka Izaije 54:4, korištene su obiteljske metafore. Zabilježite različite naslove za Izraelova muža (usp. Iz 54:6-8; Hoš 1 - 3):

1. “tvoj Tvorac” – YHWH je i muž i Stvoritelj, usp. Knjiga proroka Izaije 43:1.7; 44:2.21.24; Ponovljeni zakon 32:18
2. “GOSPODIN nebeskih vojska” – [vidjeti Posebnu temu dolje: Gospodin Nebeskih vojska](#)
3. “tvoj Iskupitelj” – ponavljani naslov u Izaiji (usp. Iz 41:14; 43:14; 44:6.24; 47:4; 48:17; 49:7.26; 54:5.8; 59:20; 63:16)
4. “Svetac Izraelov” - ponavljani naslov u Izaiji (usp. Iz 1:4; 5:19.24; 10:20; 12:6; 17:7; 29:19.23; 30:11.12.15; 31:1; 37:23; 41:14.16.20; 43:3.14.15; 45:11; 48:17; 49:7; 54:5; 55:5; 60:9.14 [u oba dijela Izaije: 1 - 39 i 40 – 66])
5. “Bogom sve zemlje” – ovaj univerzalizam osobit je za Izaiju, tj. ponavljani naslov u Izaiji 6:3; 11:9; 45:6; 52:10.

Ovi su naslovi hebraistički način rasvjetljavanja osobina Izraelova Boga! Za ostale predivne tekstove o Božjoj naravi vidjeti Knjige: Izlaska 34:6; Brojeva 14:18; Nehemije 9:17; Psalam 86:15; 103:8; 145:8-9.

[Vidjeti Posebne teme: u Knjizi proroka Izaije 49:7 Osobine Boga Izraelova \(SZ\); i u Izaiji 49:7: Osobine Boga Izraelova \(NZ\) - iz 1. Timoteju poslanice 1:17.](#)

POSEBNA TEMA: GOSPODIN NEBESKIH VOJSKA

Ovaj naslov, "GOSPODIN nebeskih vojska" (usp. 1. Sam 1:3.11 kao prva uporaba od nekoliko stotina pojavaka) napravljen je od:

- A. zavjetnoga imena za Boga, YHWH. [Vidjeti Posebnu temu u Knjizi proroka Izaije 40:1: Imena za Božanstvo](#)
- B. vojni pojam "vojske" (BDB 838, KB 994) može označavati:
 - 1. anđele općenito (usp. Neh 9:6)
 - 2. nebesku vojsku anđela (usp. 1. Sam 17:45; Dn 8:10; Lk 2:13)
 - 3. anđeosko Vijeće (usp. 1. Kr 22:19; Dn 7:10)
 - 4. narod YHWH-in (usp. Izl 12:41, što odražava Izl 3:8.10 kao upućivanje na sav Izrael, usp. 2. Sam 7:27)
 - 5. ljudsku vojsku (tj. Post 21:22.32; Br 2:4.6; Suci 8:6; 9:29)
 - 6. svjetla na noćnome nebu (tj. "vojske", Post 2:1; Iz 45:12), mislilo se da su duhovne sile (tj. babilonsko astralno štovanje, usp. Pnz 4:19; 17:3; 2. Kr 17:16; 21:3.5; 23:4-5; 2. Ljet 33:3.5; Jer 8:2; 19:13)
 - 7. naslov za YHWH-u postao je u Knjizi proroka Amosa 4:13; 5:27 (s ČLANOM u Am 3:13; 6:14; 9:5 i bez ČLANA u Am 5:14.15.16; 6:8; 1. Kr 19:10.14). Označava YHWH-inu borbu u korist Izraela
 - 8. postoji posebna uporaba u Knjizi o Jošui 5:14-15 što može upućivati na Mihaela, anđeoskoga stražara Izraela. To je nekako usporedno s Anđelom Gospodnjim kao predstavnikom Sámoga Božanstva (moguće pred-utjelovljeni Krist).

54:6 Izrael je opisan kao nevjerna žena koja je bila rastavljena (usp. Iz 49:14-21; 50:1.2; 62:4).

54:7 YHWH se rastao od Svoje nevjerne žene ali sad je traži ponovno (usp. Hoš 1 - 3). To je potresno u svjetlu Mojsijevih pisanja o ne-ponovnoj-ženidbi iste žene.

▣ **"Jer za kratak trenutak Ja te ostavih"** Vidjeti Knjigu proroka Izaije 26:20. Bog je bio bijesan ali to je prošlo (usp. Ps 103:9-14).

▣ **"Ja ću te skupiti"** Ovo (*Piel* IMPERFEKT, BDB 867, KB 1062) je način upućivanja na obrat izgnanstva, Novi izlazak iz Mezopotamije (usp. Iz 11:12; 43:5; 49:18; 56:8; 60:4).

54:8 U SZ-u osobine YHWH kao ljubećega i milosrdnoga suprotstavljene su s Njim kao s Bogom pravde i pravednosti. Izrael je predmet i YHWH-ine ljubavi i gnjeva (doslovno "preplavljujući bijes", BDB 1009, KB 1637, nađeno jedino ovdje). Teološki ovo je gdje je djelo Mesije (Iz 52:13 - 53:12) potrebno. Ljubav i pravda susreću se na Golgoti!

▣ **"Ali s vječnom ljubavlju Ja ću imati milosrda nad tobom"** Vau! Ovo su snažne riječi o Božjoj ljubavi i obećanjima:

- 1. "vječnom" - [vidjeti Posebnu temu u Knjizi proroka Izaije 45:17: Zauvijek \(ʿolam\)](#)
- 2. "ljubavlju" - [vidjeti Posebnu temu u Knjizi proroka Izaije 40:6: Ljubaznost /blagost /dobrota \(hesed\)](#)
- 3. "milosrda" - *Piel* PERFEKT, BDB 933, KB 1216; ovo je upotrijebljeno o YHWH-i u Knjizi proroka Izaije 14:1; 30:18; 49:10.13.15; 54:7.8.10; 55:7; 60:10; Miheja 7:19 (negativno u Iz 9:17; 27:11).

▣ **"GOSPODIN"** Ovo je doslovno "YHWH"; [vidjeti Posebnu temu u Knjizi proroka Izaije 40:1: Imena za Božanstvo](#).

▣ **"Iskupitelj"** [Vidjeti Posebnu temu u Knjizi proroka Izaije 41:14: Otkupnina /iskupljenje](#).

NASB (AŽURIRANI) TEKST: 54:9-10

⁹"Jer ovo je kao dani Noe za Mene,
Kad se Ja zakleh da vode Noe
Neće potopiti zemlju ponovno;
Tako Ja sam se zakleo da Ja neću biti srdit na tebe
Niti ću te Ja prekorigiti.

**¹⁰Jer planine mogu biti uklonjene i brda se mogu tresti,
Ali Moja ljubav neće biti uklonjena od tebe,
I Moj savez mira neće biti uzdrman”,
Govori GOSPODIN koji ima milosrđa nad tobom.**

54:9-10 Ovi stihovi moraju opisivati “Novi savez” Knjige proroka Jeremije 31:31-34 (usp. Ez 36:22-38) zbog Izraelaca koji su se vratili nastavljanju grijeha (usp. Mal).

54:9 Ovaj je stih izravno smjeran na Potop Knjige Postanka 6 - 9 (posebice Post 8:21; 9:11).

Hebrejski “vode Noe” može lako biti “kao dani Noe” (NASB) s DSS i drugima drevnim verzijama, ali ne sa LXX-om što ima: “od voda u vrijeme Noe”.

54:10 “Moj savez mira” Ovo je vjerojatno još jedan način upućivanja na “vječni Savez” (usp. Iz 55:3; 59:21; 61:8; Post 17:7; Ps 105:10; Jer 32:40; 50:5). To vremensko razdoblje opisivano je često u Knjizi proroka Ezekielu (usp. Ez 16:60; 20:37; 34:25; 37:26; za više proučavanja vidjeti moj komentar Ezekielu online na www.freebiblecommentary.org). Poteškoća je u tome što je YHWH slomio Svoj Savez s Abrahamovim sjemenom uništenjem i izgnanstvom Jeruzalema i napuštanjem Hrama (Ez 8 - 10). Dio naše poteškoće je s engleskom riječi “zauvijek” ili “vječno” ([vidjeti Posebnu temu u Iz 45:17: Zauvijek \[olaml\]](#)). Drugi dio naše poteškoće je tumačenje tekstova kao da su to dva Saveza! Nešto se uistinu važno dogodilo u Kristu. On je ispunjenje svih SZ-nih obećanja. NZ je o Njemu i onima koji vjeruju u Njega, ne o nacionalnome Izraelu. Nama je ovo teško prihvatiti zbog naše ljubavi i pouzdanja u Bibliju i snažne naravi ovih tekstova. Međutim, niti je Isus ni ikoji NZ-ni pisac ikad ponovno potvrdio obećanja narodnome Izraelu ([vidjeti Posebnu temu u Iz 45:23: Zašto obećanja prema SZ-nome Savezu izgledaju tako različita od obećanja prema NZ-nome Savezu](#)).

NASB (AŽURIRANI) TEKST: 54:11-17

¹¹“O nevoljnice, bacana olujom, i neutješena,
Gle, Ja ću umetnuti tvoje kamenje u antimon,
I tvoje temelje Ja ću položiti u safire.
¹²Štoviše, Ja ću načiniti tvoje grudobrane od rubina,
I tvoja vrata od kristala,
I tvoj čitav zid od dragocjenoga kamenja.
¹³Svi tvoji sinovi bit će učeni od GOSPODINA;
I dobrobit tvojih sinova bit će velika.
¹⁴U pravednosti ti ćeš biti učvršćena;
Ti ćeš biti daleko od ugnjetavanja, jer ti se nećeš bojati;
I od nasilja, jer ono neće doći blizu tebe.
¹⁵Ako bilo tko okrutno nasrne na *tebe* to neće biti od Mene.
Tko god nasrne na tebe past će zbog tebe.
¹⁶Gle, Ja Sâm sam stvorio kovača koji raspiruje vatru od uglja,
I iznosi oružje za njegov rad;
I Ja sam stvorio rušitelja da razori.
¹⁷Nijedno oružje što je načinjeno protiv tebe neće uspjeti;
I svaki jezik koji optužuje tebe na sudu ti ćeš osuditi.
Ovo je baština slugu GOSPODINOVIH,
I njihova obrana je od Mene”, objavljuje GOSPODIN.

54:11-13 Zabilježite broj dragulja korištenih kao način pokazivanja Božje naklonosti (usp. Ez 28:13):

1. antimon (BDB 806, KB 918) – ili crni kamen, usp. 1. Knjiga Ljetopisa 29:2, ili crna žbuka, usp. Knjiga proroka Izaije 54:11
2. safiri (BDB 705, KB 764) – moguće lazurni kamen
3. rubini (BDB 461, KB 460)
4. kristal (BDB 869, KB 82) – moguće beril
5. dragocjeno kamenje, ali nije točno određeno na koje se odnosi.

Samo je jedan od tih dragulja (#2) bio korišten u naprsniku velikoga svećenika (usp. Izl 28:17-19; 39:10-11). Sliku zidova od dragulja uzeo je Ivan u Otkrivenju 21:18-21.

54:11 “O nevoljnice” Ovo je poetski usporedno s “o neplodna” iz Knjige proroka Izaije 54:1. Oboje upućuje na povratnike.

54:13 “Svi tvoji sinovi bit će učeni od GOSPODINA” Ovo zvuči vrlo slično kao Knjiga proroka Jeremije 31:34 (tj. “Novi savez”). Isus navodi ovaj stih u Evanđelju po Ivanu 6:45 povezano s Očevim privlačenjem vjernika /učenika k Sebi kroz Isusa.

NEB revokalizira MT i mijenja “i svi tvoji sinovi” u “tvoji zidari”, sli UBS *Text Project* daje “i svi tvoji sinovi” ocjenu A (vrlo velika vjerojatnost).

54:14 Ovaj stih spominje četiri stvari što će povratnici iskusiti što se tiče Božje skrbi i zaštite:

1. ti ćeš biti učvršćena u pravednosti - *Hithpolel* IMPERFEKT (BDB 465, KB 464)
2. ugnjetavanje će biti daleko od tebe - *Qal* IMPERATIV (BDB 934, KB 1221)
3. ti se nećeš bojati - *Qal* IMPERFEKT (BDB 431, KB 432)
4. nasilje neće doći blizu tebe - *Qal* IMPERFEKT (BDB 897, KB 1132).

54:15-17 Ovo je jamačno odlomak o YHWH-noj suverenosti. Netko se pita kako se ova istina odnosi na eshatološki progon vjernika.

54:15 Ovaj je stih u značenju sličan Knjizi Postanka 12:3b. Povratnici mogu iskusiti poteškoće ali one nisu od Boga i bit će kažnjeni (usp. Iz 41:11-16). Postoji *Qal* INFINITIVNI APSOLUT, *Qal* IMPERFEKT, i *Qal* PERFEKT istoga hebrejskoga korijena (BDB 158, KB 184). Ova GRAMATIČKA GRAĐA naglašava njihovu moguću poteškoću ali i Božja sigurna djelovanja u njihovu korist.

54:16-17 Ovi stihovi, kao Evanđelje po Ivanu 6:45, naglašavaju suverenost YHWH da ispuni Svoju svrhu kroz Abrahamovo sjeme (tj. Izrael i Mesiju).

54:17 “slugu GOSPODINOVIH” NASB *Study Bible* ima dobru bilješku o ovome izričaju (str. 1033):

“Nakon poglavlja 53 jednina ‘sluga’ više se ne pojavljuje u Izaiji. ‘Sluge’ (vidjeti Iz 63:17; 65:8-9.13-15; 66:14) su istinski vjernici – i Židovi i pogani (vidjeti Iz 56:6-8) – koji su vjerni Gospodinu. Oni su u značenju ‘potomstva’ sluge.” (Iz 53:10)

▣ **“njihova obrana je od Mene”** Nema GLAGOLA u MT-u. YHWH će osloboditi Svoj narod.

IZAIJA 55

PODJELA NA ODLOMKE U SUVREMENIM PRIJEVODIMA

NASB	NKJV	NRSV	TEV	NJB
besplatna ponuda milosrđa	poziv na život obilja	Himna o radosti i pobjedi	Božja ponuda milosrđa	konačan poziv
55:1-5 (1-5)	55:1-5 (1-5)	55:1-5 (1-5)	55:1-2 (1-2)	55:1-3a (1-3a)
			55:3-5 (3-5)	55:3b-5 (3b-5)
55:6-13 (6-13)	55:6-7 (6-7)	55:6-9 (6-9)	55:6-9 (6-9)	55:6-11 (6-11)
	55:8-9 (8-9)			
	55:10-11 (10-11)	55:10-11 (10-11)	55:10-11 (10-11)	Zaključak
	55:12-13) (12-13)	55:12-13) (12-13)	55:12-13) (12-13)	55:12-13) (12-13)

ČITANJE KRUG TRI (vidjeti Vodič dobrog biblijskoga čitanja) SLIJEĐENJE IZVORNE AUTOROVE NAKANE NA RAZINI ODLOMKA

Ovaj komentar je vodič za proučavanje, što znači da ste odgovorni za vaše vlastito tumačenje Biblije. Svaki od nas mora hodati u svjetlu kojeg imamo. Prvenstvo u tumačenju imate vi, Biblija, i Sveti Duh. Sad to ne morate prepustiti komentatoru.

Pročitajte odlomak odjednom. Odredite subjekte (čitanje kruga #3, str. xiv.). Usporedite vašu podjelu subjekta s pet suvremenih prijevoda navedenih gore. Podjela na odlomke nije nadahnuta, ali ona je ključ za slijeđenje izvorne autorove nakane, što je srce tumačenja. Svaki odlomak ima jedan i samo jedan subjekt.

1. Prvi odlomak
2. Drugi odlomak
3. Treći odlomak
4. I tako dalje.

UVODNA PITANJA

1. Kome govori ovo poglavlje (Židovima u izgnanstvu ili svim ljudima)?
2. Što je za njih prinos: (obnovljena Obećana zemlja ili duhovno spasenje [tj. Ibn Ezra])?
3. Ovo je gdje se sudaraju dva hermeneutička načela!
 - a. svaki odlomak mora biti tumačen u svjetlu izvorne, od autora nadahnute nakane. Način prosudbe primjerenoga tumačenja je: “Što bi prvotni slušatelji (tj. ciljano slušateljstvo) razumjeli?” Svaki tekst ima samo jedno značenje
 - b. NZ je primjereno ispunjenje i tumač SZ-a (usp. Mz 5:17-48). Isus je cilj i svrha SZ-nih obećanja. U Njemu i samo u Njemu mora biti tumačen SZ. NZ je o Isusu i sveopćemu iskupljenju, ne o narodu Izraela

4. zabilježite da povratak iz izgnanstva nije posebno spomenut (ukoliko nije Iz 55:12a.b) niti se čak smjera na to. Poziv je više općenit, više širok!

OKVIRNI UVIDI

- A. Ova okolnost je ili:
1. Mesijanska gozba, Evanđelje po Mateju 25:6-8; Luka 14:15-24; 22:16,18; Otkrivenje 19:9
 2. jeruzalemska tržnica.
- B. SZ-ni proroci često koriste povijesne događaje svojih vlastitih dana kako bi navijestili eshatološke događaje (vidjeti Dodatak dva).
- C. Kao kršćanin Velikoga poslanja (tj. Mt 28:18-20; Lk 24:47; Djela 1:8) koji vjeruje u prvenstvo evangelizacije i učenitva, ovo poglavlje ima dragocjeno mjesto u mom srcu i službi. YHWH se, kroz Svoga proroka, zauzima za palo ljudstvo da se vrate k Njemu kako bi im On mogao dati potpuno i besplatno oprostjenje (usp. Iz 55:1-5). Ovo je cilj Knjige Postanka 3:15!
- Međutim, postoji naredeni zavjetni odaziv (usp. Iz 55:6-7). Ljudi se moraju pokajati, vjerovati, poslušati, i ustrajati.
- YHWH ima vječni iskupiteljski naum (usp. Iz 55:8-11). [Vidjeti Posebnu temu u Knjizi proroka Izaije 40:15-17: YHWH-in vječni iskupiteljski naum!](#) Božje otkrivenje kroz Abrahamovo sjeme bila je poruka čitavome svijetu. Abrahamovo sjeme sad su svi vjernici u Kristu (usp. Rim 2:28-29)!
- D. Zabilježite govornik u spjevu je YHWH (ili Poosobljena Mudrost iz Izr 9:1-6). Jedino je poziv Knjige proroka Izaije 55:6-7 izgovoren od proroka koji je bio preplavljen milosrdem YHWH-inim.

PROUČAVANJE RIJEČI I IZRIČAJA

NASB (AŽURIRANI) TEKST: 55:1-5

¹“Hej! Svatko koji žeda, dođite k vodama;
I vi koji nemate novca dođite, kupite i jedite.
Dođite, kupite vina i mlijeka
Bez novca i bez troška.
²Zašto trošite novac za ono što nije kruh,
I svoje nadnice za ono što ne zadovoljava?
Slušajte Me pažljivo, i jedite što je dobro,
I uživajte u obilju.
³Priklonite svoje uho i dođite k Meni.
Slušajte, kako biste mogli živjeti;
I Ja ću učiniti vječni savez s vama,
Prema vjernim milosrdima pokazanima Davidu.
⁴Gle, Ja sam ga učinio svjedokom narodima,
Vodom i zapovjednikom za narode.
⁵Gle, vi ćete zvati narod kojeg vi ne znate,
I narod koji pozna vas neće trčati k vama,
Zbog GOSPODINA vašega Boga, čak Sveca Izraelova;
Jer On je proslavio vas.”

55:1-3 YHWH-in poziv ljudstvu (tj. “Svatko koji žeda”, usp. Iz 55:1a) ima mnogo zapovijedi što su uglavnom posebno naglašene Božanskim pozivima:

1. dođite k vodama - *Qal* IMPERATIV (BDB 229, KB 246)
2. dođite – isto kao #1
3. kupite - *Qal* IMPERATIV (BDB 991, KB 1404)
4. jedite - *Qal* IMPERATIV (BDB 37, KB 46)

5. dođite – isto kao #1 i 2
6. kupite – isto kao #3
7. slušajte pažljivo - *Qal* IMPERATIV i INFINITIVNI APSOLUT istoga korijena (BDB 1033, KB 1570) za naglasak
8. jedite – isto kao #4
9. uživajte - *Qal* IMPERFEKT (BDB 772, KB 851) upotrijebljen u ZAPOVJEDNOME smislu
10. priklonite svoje uho - *Hiphil* IMPERATIV (BDB 639, KB 692)
11. dođite k Meni Me – isto kao #1,2,5; zabilježite osobni dio
12. slušajte - *Qal* IMPERATIV (BDB 1033, KB 1570)
13. kako biste mogli živjeti - *Qal* JUSIV (BDB 310, KB 309)
14. Ja ću učiniti vječni savez s vama - *Qal* KOHORTATIV (BDB 503, KB 560, [vidjeti Posebnu temu u Iz 40:1: Savez](#)).

55:1 “Svatko koji” Ovo govori o sveopćemu Božjem pozivu (usp. Iz 55:4-5; Post 3:15; 12:3; Izl 19:5-6; Iv 1:12; 3:16; 4:42; 1. Tim 2:4; 4:10; Tit 2:11; 2. Pt 3:9; 1. Iv 2:1-2; 4:14).

▣ **“žeda”** Ovo se izgleda odnosi na smisao o duhovnoj potrebi. To je uvijek prvi korak kojeg pali ljudi moraju poduzeti (usp. Mt 5:6; Otk 22:17).

▣ **“vodama”** Rana crkva tumačila je ovo kao krštenje. Ovo je dobar primjer izogeze (čitanje teksta na način da ga čitamo kao što mi vjerujemo). Za ljude pustinje, ovo je bio znak života i napretka (usp. Iz 41:17; 44:3).

▣ **“vi koji nemate novaca...”**

(55:2) za ono što ne zadovoljava Ovo upućuje na manjak osobnih sredstava. Milost, ne zasluga, jedina je nada, ne samo za čovječanstvo, nego i čak za Izraela (usp. Ez 36:22-38).

▣ **“jedite”** Jelo je bilo vrlo važan čin na Srednjemu Istoku. Zavjeti i prijateljstva bili su zapečaćeni preko hrane.

▣ **“kupite...”**

bez troška Ovo je očigledno paradoksalna izjava što je morala osvijetliti potragu čovječanstva za mirom s Bogom:

1. to ne može biti kupljeno ali cijena mora biti plaćena
2. ljudi često očajnički pokušavaju pronaći mir i sreću, ali bez koristi (usp. Prop 1 - 2)
3. Bog je osigurao način kroz novog “Davida” da se dođe k Njemu
4. ipak postoji cijena, ali sad se treba pokajati i primiti ono što je Bog besplatno ponudio u Davidovskome Mesiji.

55:2 “Zašto trošite novac...”

za ono što ne zadovoljava Ovo odražava neprestanu potragu čovječanstva za srećom, stvarima, užitkom, ili moći (usp. Prop).

▣ **“uživajte u obilju”** Bog nas želi sretne i zadovoljne u zajedništvu s Njim (usp. Lev 26; Pnz 27 - 28; Iv 5:11). Zemlja sa svojom ljepotom i obiljem jeste za užitak čovječanstva!

55:3 “dođite k Meni” Osobni odnos ključ je za biblijsku vjeru! YHWH Osobno je cilj, ne samo istine o Njemu! [Vidjeti Posebnu temu u Knjizi proroka Izaije 45:4: Znati /poznati \(korišteno uglavnom u Ponovljenom zakonu kao obrazac\)](#).

▣ **“Slušajte”** Ovo je oblik riječi *Šema* (usp. Pnz 6:4-5). Ona znači “slušati i činiti”.

▣ **“vječni savez”** “Vječni” (BDB 761, [vidjeti Posebnu temu u Iz 45:17: Zauvijek \$\Gamma\$ olam](#)) je upotrijebljen za opis mnogo toga u Knjizi proroka Izaije 40 - 66. Ovo je usporedno izražavanje za “Novi savez” Knjige proroka Jeremije 31:31-34 opisanog u Ezekielu 36:22-28.

▣ **“vjernim milosrdima”** Ovo je od riječi *hesed* (BDB 338). To znači “zavjetna odanost”. [Vidjeti Posebnu temu u Knjizi proroka Izaije 40:6: Ljubaznost /blagost /dobrota \(hesed\)](#).

▣ **“Davidu” [David]** Ovo je još jedan primjer Božje ljubavi i skrbi čak za nedostojnoga (usp. Ps 32; 51). Ova referenca ima i Mesijanske suzvuke (usp. 2. Sam 7:1 i dalje), koji imaju vječni vid.

55:4 “Vođom i zapovjednikom za narode” Ovo naglašava dalje od Davida na Mesiju (usp. 2. Sam 7) jer su objekt pogani (usp. Iz 55:4-5).

MT i LXX imaju “njega” upućujući na Davidovo sjeme (tj. Mesija), ali iz nekog razloga, Sirijske verzije imaju “tebe”. Ovo je isto teološko pitanje teksta o “Patećem Sluzi” Knjige proroka Izaije 52:13 - 53:12.

55:4-5 “narodima...

narod” Pogani su uključeni (zabilježite MNOŽINE).

55:5 Narodi će doći Bogu Izraelovu i častiti Njegov narod (usp. Iz 45:14.22-25; 49:6.12.23; Zah 8:20-23). Ostaje pitanje: je li to upućivanje na vjerujući, obnovljeni Izrael (ne svjetovnu državu suvremenoga Izraela) ili je to eshatološko upućivanje na Veliko poslanje?

▣ Zabilježite Imena Izraelova Božanstva ([vidjeti Posebnu temu u Iz 40:1: Imena za Božanstvo](#)):

1. YHWH
2. tvoj *Elohim*
3. Svetac Izraelov (vidjeti bilješku u Iz 1:4 online na www.freebiblecommentary.org).

NASB (AŽURIRANI) TEKST: 55:6-13

⁶Tražite GOSPODINA dok On može biti nađen;

Zazovite Ga dok je On još blizu.

⁷Neka pokvaren ostavi svoj put

I nepravedan čovjek svoje misli;

I neka se on vrati GOSPODINU,

I On će imati milosrđa nad njim,

I k našem Bogu,

Jer On će obilno oprostiti.

⁸“Jer Moje misli nisu vaše misli,

Niti su vaši putovi Moji putovi”, objavljuje GOSPODIN.

⁹“Jer kao što su nebesa viša od zemlje,

Tako su Moje misli od vaših misli.

¹⁰Jer kao što kiša i snijeg silaze s neba,

I ne vraćaju se tamo bez da navodne zemlju

I čine da ona rodi i klije,

I daje sjeme sijaču i kruh izjelici;

¹¹Tako će Moja riječ biti koja izade iz Mojih usta;

Ona se neće vratiti k Meni prazna,

Bez ispunjenja onoga što Ja želim,

I bez uspijevanja u *onoj stvari* za koju ju Ja poslah.

¹²Jer ti ćeš izaći s veseljem

I biti vođen naprijed s mirom;

Planine i bregovi će se prolomiti u radosno klicanje pred tobom,

I sva stabla poljska pljeskat će *svojim* rukama.

¹³Umjesto trnova grma čempres će se uzdići,

I umjesto koprive mirta će se uzdići,

I to će biti spomen GOSPODINU,

Za vječni znak što neće biti dokončan.”

55:6 “Tražite GOSPODINA dok On može biti nađen” “Tražite” je *Qal* IMPERATIV (BDB 205, KB 233). Ovaj GLAGOL često je korišten o traženju Boga u osobnome smislu (usp. Pnz 4:29; Iz 58:2; 65:10). To je traženje dobro opisano u Ponovljenome zakonu 30:1-3.10 i Knjizi proroka Jeremije 29:13-14; Amosa 5:14-15.

▣ **“dok On može biti nađen”** Nitko ne može doći k Bogu osim ako ih On ne privuče (usp. Iz 45:22; Iv 6:44.65), ali kad On privuče, ljudi se onda moraju odazvati. Bog nikad ne napušta Svoje Stvorenje (usp. Ps 103:8-14), ali postoji vrijeme odabira. Ako to vrijeme prođe, tvrdoća ljudskoga srca razvije se u nesposobnost da se Bog čuje i da Mu se odazove.

▣ **“Zazovite Ga dok je On još blizu”** “Zazovite” također je *Qal* IMPERATIV (BDB 894, KB 1128). Ovaj redak poezije uspoređan je s retkom gore. Taj jezik opisuje okolnost štovanja, kao što čini Poslanica Rimljanima 10:9-13 ili Evanđelje po Ivanu 1:12. Ljudi se moraju odazvati u pokajanju i vjeri (usp. Jer 3:12-13; 4:1-4; Joel 2:12-13; Am 5:4-7.14-15; Mk 1:15; Iv 3:16; Djela 20:21). Taj je primjeren zavjetni odaziv istinit i za SZ-a kao i za NZ. YHWH žudi za zajedništvom, ljudima!

55:7 “Neka pokvaren ostavi svoj put” Način života pokajanja je ključan. [Vidjeti Posebnu temu u Knjizi proroka Izaije 44:22: Pokajanje u Starome zavjetu.](#)

▣ Zabilježite paralelizam između prva dva retka. Zlo je opisano na dva načina:

1. način života djelovanja
2. životna misao.

Rabini imaju korisnu misao o ovome. Oni opisuju životnu misao kao vrt spreman za sjeme. Što mi pustimo unutra kroz naše oči i uši pada na to spremno tlo. Ako odaberemo obitavati na njemu onda ono postaje ono što mi jesmo. grijeh započinje u životnoj misli, ali vremenom doseže ruku /nogu /usta! Stražarite svoju životnu misao!

Prva tri GLAGOLA Knjige proroka Izaije 55:7 su JUSIVI:

1. ostavi - *Qal* IMPERFEKT (BDB 736, KB 806) upotrijebljen u ZAPOVJEDNOME smislu
2. vrati - *Qal* JUSIV (BDB 996, KB 1427, usp. Knjiga proroka Izaije 31:6; 44:22
3. imat će milosrđe - *Piel* IMPERFEKT (BDB 933, KB 1216), usp. Knjiga proroka Izaije 49:10.13; 54:8

▣ **“On će imati milosrđa...”**

obilno oprostiti” Kad Bog oprost, On oprost (usp. Ps 103:12; Iz 1:18; 38:17; 43:25; 44:22; Mih 7:19). Kakva predivna istina o Božjoj ljubavi i oprost (usp. Heb 9:14; 1. Iv 1:7). YHWH je voljan, spreman, i kadar prihvatiti, oprostiti, i obnoviti Svoje palo Stvorenje stvoreno na Njegovu sliku!

▣ **“On će obilno oprostiti”** Vau, ja volim ovo poglavlje! Ono je predivni poziv duhovno gladnim ljudima koji su nasilnički gledali na ljubećega Boga, Boga koji oprašta, Boga Stvoritelja!

Zabilježite snažne GLAGOLE:

1. “On će obilno” - *Hiphil* IMPERFEKT
2. oprostiti - *Qal* INFINITIVNA GRAĐA.

Oni koji su iskusili Božju ljubav i oprostjenje imaju snažnu, predivnu poruku za podijeliti s prestrašenim, zbunjenim, povrijeđenim, obeshabrenim, grješnim svijetom! [Vidjeti Posebne teme u Knjizi proroka Izaije 49:7: Osobine Boga Izraelova \(SZ\); i u Izaiji 49:7: Osobine Boga Izraelova \(NZ\) - iz 1. Timoteju poslanice 1:17.](#)

55:8-11 Ovi stihovi imaju ujedinjenu temu, YHWH-ine iskupiteljske svrhe! Usporedni redci Knjige proroka Izaije 55:8 govore o jedinstvenosti Njegove veličanstvene naravi. Ljudi zaslužuju smrt ali On daje život, mir, i Svoju osobnu prisutnost! On je posve drukčiji od ljudi, ali On ljubi ljude. On ih je stvorio sličnima Sebi (usp. Post 1:26-27) za zajedništvo (usp. Post 3:8; Lev 26:12). On nas neće pustiti otići! On nas slijedi u milosrđu i u Kristu! [Vidjeti Posebnu temu u Knjizi proroka Izaije 40:15-17: YHWH-in vječni iskupiteljski naum.](#)

55:11 “Moja riječ...”

... se neće vratiti k Meni prazna” Bog je suveren (usp. Iz 40:8). Božja izgovorena riječ ima veliku snagu u SZ-u (usp. Post 1). U ovome poglavlju Njegova snažna, odlučna riječ je za milosrđe, oprost, i zajedništvo (usp. Iz 14:24; 25:1; 45:23; 46:10; 59:21; Mt 24:35)!

[Vidjeti Posebnu temu dolje: Kršćaninova sigurnost.](#)

POSEBNA TEMA: KRŠĆANINOVA SIGURNOST

Sigurnost je: (1) biblijska istina, (2) iskustvo vjernikove vjere, i (3) način života.

A. Biblijski temelj za sigurnost je:

1. narav Boga Oca i svrha:
 - a. Knjiga Izlaska 34:6-7 ([vidjeti Posebnu temu u Iz 49:7 Osobine Boga Izraelova \[SZ\]](#), i [Posebnu temu u Iz 49:7: Osobine Boga Izraelova \[NZ\] - iz 1. Timoteju poslanice](#))
 - b. Knjiga Nehemije 9:17
 - c. Evanđelje po Ivanu 3:16; 10:28-29 ([vidjeti Posebnu temu u Iz 40:15-17: YHWH-in vječni iskupiteljski naum](#))
 - d. Poslanica Rimljanima 8:38-39
 - e. Poslanica Efežanima 1:3-14; 2:5.8-9
 - f. Poslanica Filipljanima 1:6
 - g. 2. Timoteju poslanica 1:12
 - h. 1. Petrova poslanica 1:3-5
2. djelo Boga Sina:
 - a. Njegova svećenička molitva, Evanđelje po Ivanu 17:9-24, posebno stih 12; Poslanica Hebrejima 7 - 9
 - b. Njegova nadomjesna žrtva (usp. Iz 52:13 - 53:12)
 - 1) Evanđelje po Marku 10:45
 - 2) 2. Poslanica Korinćanima 5:21
 - 3) 1. Ivanova poslanica 2:2; 4:9-10
 - c. Njegovo neprekidno posredovanje:
 - 1) Poslanica Rimljanima 8:34
 - 2) Poslanica Hebrejima 7:25
 - 3) 1. Ivanova poslanica 2:1
3. osposobljavanje Boga Duha:
 - a. Njegov poziv, Evanđelje po 6:44.65
 - b. Njegovo pečaćenje:
 - 1) 2. Poslanica Korinćanima 1:22; 5:5
 - 2) Poslanica Efežanima 1:13-14; 4:30
 - c. Njegovo osobno jamstvo:
 - 1) Poslanica Rimljanima 8:16-17
 - 2) 1. Ivanova poslanica 5:7-13.

B. Neophodnost vjernikova zavjetnog odaziva (vidjeti Posebnu temu u Iz 40:1: Savez):

1. početno i stalno pokajanje i vjera ([vidjeti Posebnu temu dolje: Što znači "Primiti", "Vjerovati", "Ispovjediti se /Priznati", i "Pozvati se"?](#))
 - a. Evanđelje po Marku 1:15
 - b. Evanđelje po Ivanu 1:12
 - c. Djela apostolska 3:16; 20:21
 - d. Poslanica Rimljanima 10:9-13
2. zapamtiti da je cilj spasenja Kristo-sličnost:
 - a. Poslanica Rimljanima 8:28-29
 - b. 2. Poslanica Korinćanima 3:18
 - c. Poslanica Galaćanima 4:19
 - d. Poslanica Efežanima 1:4; 2:10; 4:13
 - e. 1. Poslanica Solunjanima
 - f. 2. Poslanica Solunjanima 3:13; 4:3; 5:23
 - g. Poslanica Titu 2:14
 - h. 1. Petrova poslanica 1:15

3. zapamtiti da je sigurnost potvrđena načinom života:
 - a. Jakov
 - b. 1. Ivanova poslanica
4. zapamtiti da je sigurnost potvrđena djelatnom vjerom i ustrajnošću ([vidjeti Posebnu temu u Iz 55:11: Ustrajnost](#)):
 - a. Evanđelje po Marku 13:13
 - b. 1. Poslanica Korinćanima 15:2
 - c. Poslanica Hebrejima 3:14; 4:14
 - d. 2. Petrova poslanica 1:10
 - e. Juda 20-21.

POSEBNA TEMA: ŠTO ZNAČI “PRIMITI”, “VJEROVATI”, “ISPOVJEDITI SE /PRIZNATI”, I “POZVATI SE”?

Kao evanđeoski Veliki nalog uskrsloga Gospodina, Evanđelje po Mateju 28:18-20 ima za mene prvenstvenu važnost. Moje protestantstvo zahtijeva osobni susret s Bogom kroz Krista. Uvijek sam razmišljao što “učiniti učenicima” znači. Obično one kršćanske skupine koje naglašavaju model početnoga osobnog susreta govore o:

1. “primanju” – Evanđelje po Ivanu 1:12
2. “vjerovanju” – Evanđelje po Marku 1:15; Ivanu 3:16.18.36; 6:40; 11:25-26; Djela apostolska 10:43
3. “ispovjediti se” /“priznati” – Evanđelje po Mateju 10:32; Luki 12:8; Ivanu 9:22; 12:42; 1. Timoteju poslanica 6:12; 1. Ivanova 2:23; 4:15
4. “pozvati se” – Poslanica Rimljanima 10:9-13

ali Veliki nalog koristi “učiniti učenicima” i “učiti ih vršiti sve što sam Ja učio vas”. Isusova raspra o vratima (početni osobni susret) i uskome putu (dnevno pobožno življenje) u Evanđelju po Mateju 7:13-14; Luki 13:24 dala mi je ključnu teološku zamisao – spasenje je proces ([vidjeti Posebnu temu dolje: Grčka glagolska vremena upotrijebljena za opis spasenja](#)). Ono započinje s mehanizmom “susreta” ali nije točno jasno kako je to učinjeno! Zsigurno to je početno vabljenje Duha (Iv 6:44.65) i osjećaj osobnoga grijeha i duhovne potrebe, sastavljeno od voljnosti za pokajanjem i vjerovanjem (usp. Mk 1:15; Djela 2:38; 3:16.19; 20:21; 26:20). Ovaj početni susret (aha trenutak) mora potom ishoditi u Kristo-sličnome životu (usp. Rim 8:28-30; 2. Kor 3:18; Gal 4:19; Ef 1:4; 2:10; 4:13; 1. Sol 3:13; 4:3; 5:23; 2. Sol 2:13; Tit 2:14; 1. Pt 1:15). Opravdanje i posvećenje ne mogu, ne smiju, biti odvojeni! Došao sam do uvjerenja da zrelo spasenje mora uključivati:

1. pokajanje, početno i stalno ([vidjeti Posebnu temu u Iz 44:22: Pokajanje u Starome zavjetu i vidjeti Posebnu temu dolje: Pokajanje u Novome zavjetu](#))
2. vjeru /pouzdanje /uvjerenje, početno i stalno ([vidjeti Posebnu temu dolje: Vjera, uvjerenje, ili pouzdanje \[imenica, glagol, pridjev, u NZ-ul\]](#))
3. ustrajnost kroz život ([vidjeti Posebnu temu dolje: Ustrajnost](#)).

Kao što to ja vidim, postoje dvije opasnosti:

1. pre naglašeno početno spasenje što vidi spasenje kao kartu za Nebo na kraju života ili policu osiguranja nepovezana s odabirima dnevnoga načina života
2. pre naglašeni put kao proces gdje pitanje postaje “hoće li moja dobra djela prevagnuti moja loša djela?” (oblik djela pravednosti).

Spasenje je:

1. osoba kojoj se daje dobrodošlica (Isus)
2. istine o toj osobi kojima se mora vjerovati (Biblija)
3. život kao da živi ta osoba (Kristo-sličnost).

Spasenje je besplatni dar (Rim 3:24; 6:23) Božjega milostivoga, Kristom dovršenoga djela, i vodstvo Duha. Kršćanski život također je dar milosti koji mora biti priman dnevno. Ovdje je teološko pitanje: “Kako netko prima /vjeruje /poziva se /ispovijeda se ili priznaje” Molim vas pogledajte sljedeće bilješke i Posebne teme:

1. primiti – [vidjeti bilješku u Evanđelju po Ivanu 1:12](#)
2. vjerovati – [vidjeti Posebnu temu u Knjizi proroka Izaije 48:1: Povjerenje, pouzdanje, vjera, i vjernost u Starome zavjetu](#)
3. ispovijed /priznanje – [vidjeti Posebnu temu dolje: Ispovijed /Priznanje](#)
4. pozvati se – [vidjeti bilješke u Poslanici Rimljanima 10:9-13](#).

Spasenje su “vrata” (početni osobni susret) i put (dnevno pobožno življenje). Ovo ne može biti odvojeno ili okrenuto u vremenu! Uobičajen ishod spasenja je:

1. Kristo-sličnost (usp. Rim 7:1; 8:28-30; 2. Kor 3:18; Gal 4:19; Ef 1:4; 2:10; 4:13; 1. Sol 3:13; 4:3; 5:23; 2. Sol 2:15; 1. Pt 1:15)
2. služenje (usp. Mt 25:31-46).

“Samo vjeruj, samo vjeruj” ili “čini bolje” su neprimjerene izjave.

Ja procjenjujem kako je razlog za ovu Posebnu temu moj sukob u evangeliziranju među pravoslavnom ili katoličkom populacijom. Susreo sam toliko mnogo ljudi koji očito poznaju i ljube Isusa ali ne odgovaraju na “moja pitanja” na način za koji osjećam da je zadovoljavajući. Ali mislim kako je poteškoća s mojim predajama. Tvrditi kako netko mora moliti “molitvu grješnika”, kad to nije naglasak u NZ-u, pokazuje teološku predrasudu. Ja vjerujem u neophodnost mehanizma susreta, ali moram proširiti svoje vlastito razumijevanje što to uključuje. Izjava osobe o vjeri i plodu načina života uzima prednost nad izvjesnom metodologijom ili teološkom građom.

Samo teološka strana o “plodu”. Moje razumijevanje toga dolazi od Isusova dva odlomka:

1. Propovijedi na gori – Evandjelje po Mateju 7:13-23
2. usporedbi o tlima – Evandjelje po Mateju 13:1-24; Marku 4:1-20; Luki 8:4-15.

“Plod” nije način da se bude spašen nego dokaz istinskoga preobraćenja (usp. Jak 2:14-26). Nema ploda, nema korijena! Vječni život ima vidljive osobine!

Još jedna teološka strana nekih od neprimjerenih *proof-text* metoda korištenih od evangelizatora:

1. korištenje Knjige Otkrivenja 3:20 kao poziva na početno spasenje kad je to dio pisama sedmerim crkvama (Otk 2 - 3)
2. korištenje “rimske ceste” kao “toga” puta da se bude spašen. Prva tri stiha:
 - a. Poslanica Rimljanima 3:23
 - b. Poslanica Rimljanima 6:23
 - c. Poslanica Rimljanima 5:8

sažimaju poruku Evandjelja, ali ne postoji stih o “susretu” u književnoj jedinici Poslanice Rimljanima, poglavljima 1 – 8, tako da skačemo na sljedeću književnu jedinicu o “zašto Izrael nije povjerovao Evandjelju?” (Rim 9 - 11) i navodima u Rimljanima 10:9-13 kao zaključnome činu u “tome” naumu spasenja.

Neki čak tvrde da zbog Rimljanima 10:9-13, to mora biti izgovorena molitva (tj. Rim 10:9).

3. ili kao što sam spomenuo u ovoj Posebnoj temi, mi činimo “molitvu grješnika” (što vjerojatno dolazi iz usporedbe o farizeju i grješniku, usp. Lk 18:9-14) “tim” modelom za spasenje svih.

Ponovno, ja želim potvrditi neophodnost mehanizma “susreta” ali mislim da postoje mnogi načini:

1. poseban trenutak otkrivenja (tj. navođenje vjerovanja)
2. poseban trenutak štovanja (tj. slušanje svjedočanstva ili pjevanje himne)
3. životne krize
4. susret u snu
5. jamačno je molitva pravovaljani način
6. i mnogu drugi načini.

Bog gleda na najmanji odaziv kako bi nas preplavio Svojom milošću i spasenjem!

Spasenje je volja Božja za sve ljude (usp. Iv 1:12; 3:16; 1. Tim 2:4; 4:10; Tit 2:11; 2. Pt 3:9; 1. Iv 2:2; 4:14) stvorene na Njegovu sliku za zajedništvo ([vidjeti Posebnu temu u IZ 40:15-17: YHWH-in vječni iskupiteljski naum](#)). Isusov život, učenja, i smrt platili su kaznu za ljudski grijeh i pobunu (usp. Rim 1 - 3). Sad “čija god želja, “itko tko”, “svi”, “koliko god” postaje otvoreni poziv! Vabljenje Duha dozvoljava palim ljudima shvatiti njihovu potrebu, shvatiti Božju opskrbu u Isusu, a to isto tako zahtijeva: (1) osobnu, konačnu odluku (tj. dragovoljni odabir) i (2) promjenu načina života.

Evandjelje nije teško, zamršeno, ili zbunjujuće nego dostupno, razumljivo, i otvoreno za sve! Učenici su oni koji:

1. slušaju
2. razumiju
3. odazivaju se
4. poslušaju
5. nastavljaju ([vidjeti Posebnu temu dolje: Ustrajnost](#)).

Neka bi Bog oprostio denominacijskoj oholosti i ograničenjima što su stvorili ljudi, ali isto tako neka bude “ekskluzivistički skandal” Evanđelja po Ivanu 10:1-8; 14:6; Djela apostolskih 4:12; 1. Timoteju poslanice 2:5 naviješten svima! Svi mogu doći i oni mogu doći na različite načine, ali oni svi moraju doći kroz Isusa i živjeti za Njega (tj. biti promijenjeni, usp. Mt 28:20)! Postoje samo jedna vrata ali ona su širom otvorena (usp. Djela 14:27; Kol 4:3; Otk 3:7-8) – “koliko god”, “čija god želja”, “svi koji” žele ući!

POSEBNA TEMA: POKAJANJE U NOVOME ZAVJETU

Pokajanje (zajedno s vjerom) zavjetni je zahtjev oba i Staroga zavjeta (*Nacham*, BDB 636, npr. Joel 2:13-14; *Shuv*, BDB 996, npr. 1. Kr 8:47.48; Ez 14:6; 18:30; Joel 2:12-14; Zah 1:3-4) i Novoga zavjeta:

1. Ivan Krstitelj (Mt 3:2; Mk 1:4; Lk 3:3.8)
2. Isus (Mt 4:17; Mk 1:15; Lk 5:32; 13:3.5; 15:7; 17:3)
3. Petar (Djela 2:38; 3:19; 8:22; 11:18; 2. Pt 3:9)
4. Pavao (Djela 13:24; 17:30; 20:21; 26:20; Rim 2:4).

Ali što je pokajanje? Je li to tuga? Je li to prestanak grijeha? Najbolje poglavlje u NZ-u za razumijevanje različitih suzvučja ove zamisli jeste 2. Poslanica Korinćanima 7:8-11, gdje su upotrijebljena tri povezana, ali različita, grčka pojma:

1. “tuga” (*lupē*, usp. stihove 8 [dva puta].9 [tri puta].10 [dva puta].11). To znači žalovanje ili jad i ima teološki neutralni suzvuk
2. “pokajanje” (*metanoēō*, usp. stihove 9.10). To je složenica od “nakon /poslije” i “um”, što podrazumijeva novi um, novi način razmišljanja, novi stav prema životu i Bogu. To je istinsko pokajanje
3. “žaljenje” (*metamelomai*, usp. stihove 8 [dva puta].10). To je složenica od “nakon /poslije” i “briga /skrb”. Upotrijebljena je za Judu u Evanđelju po Mateju 27:3 i Ezava u Poslanici Hebrejima 12:16-17. Podrazumijeva žaljenje nad posljedicama, ne nad djelovanjima.

Pokajanje i vjera zahtijevana su zavjetna djelovanja (usp. Mk 1:15; Djela 2:38.41; 3:16.19; 20:21). Postoje neki tekstovi koji podrazumijevaju kako Bog daje pokajanje (usp. Djela 5:31; 11:18; 2. Tim 2:25). Ali većina tekstova vidi ovo kao neophodnost ljudskoga zavjetnoga odaziva Božjoj ponudi besplatnoga spasenja.

Odredbe oba i hebrejskoga i grčkoga pojma zahtijevaju shvaćanje punoga značenja pokajanja. Hebrejski zahtijeva “promjenu djelovanja”, dok grčki zahtijeva “promjenu uma”. Spašena osoba prima novi um i srce. Ona misli drukčije i živi drukčije. Umjesto: “Što je u tome za mene?” pitanje je sad: “Što je Božja volja?” Pokajanje nije emocija što se gubi ili potpuna bezgrješnost, nego novi odnos sa Svetim Bogom koji mijenja vjernika napredujuće u svetoga.

POSEBNA TEMA: VJERA, POVJERENJE, ILI POUZDANJE (*Pistis* [IMENICA], *Pisteuō*, [GLAGOL], *Pistos*[PRIDJEV])

- A. To je veoma važan pojam u Bibliji (usp. Heb 11:1.6). Bio je subjekt Isusova ranoga propovijedanja (usp. Mk 1:15). Postoje najmanje dva zahtjeva Novoga saveza: pokajanje i vjera (usp. Mk 1:15; Djela 3:16.19; 20:21).
- B. Njegova etimologija
 1. Pojam “vjera” u SZ-u znači odanost, vjernost, ili pouzdanost i bio je opis Božje naravi, ne naše.
 2. Dolazi iz hebrejskoga pojma (*emun*, *emunah*, BDB 53, tj. Hab 2:4), što znači “biti siguran ili trajan”. Spasavajuća vjera je:
 - a. osoba kojoj se daje dobrodošlica (tj. osobno pouzdanje, vjera, usp. E.1., dolje)
 - b. istine koje se vjeruju o toj osobi (tj. Pismo, usp. E.5., dolje)
 - c. življenje života kao ta osoba (tj. Kristo-sličnost).
- C. Njegova SZ-na uporaba

Mora biti naglašeno da Abrahamova vjera nije bila u budućega Mesiju, nego u Božje obećanje da će imati dijete i potomstvo (usp. Post 12:2; 15:2-5; 17:4-8; 18:14; Rim 4:1-5). Abraham se odazvao tome obećanju pouzdavajući se u Boga ([vidjeti Posebnu temu u Iz 48:1: Povjerenje, pouzdanje, vjera, i vjernost u Starome zavjetu](#)) i u Njegovu riječ. On je ipak imao sumnje i poteškoće s ovim obećanjem, koje je uzelo trinaest godina da bude ispunjeno. Njegova je nesavršena vjera, međutim, bila prihvaćena od Boga. Bog je voljan raditi s neispravnima ljudskim bićima koji se odazivlju Njemu i Njegovim obećanjima u vjeri, čak iako je ta vjera veličine gorušičinog sjemena (usp. Mt 17:20) ili mješovita vjera (usp. Mk 9:22-24).
- D. Njegova NZ-na uporaba

Pojam “povjerovala” iz grčkoga je pojma (*pisteuō*) koji također može biti preveden “povjerenje”, “vjera”, ili “pouzdanje”. Primjerice, IMENICA se ne pojavljuje u Evanđelju po Ivanu, ali GLAGOL je korišten često. U Evanđelju po Ivanu 2:23-25 postoji neizvjesnost o iskrenosti predanosti mnoštva Isusu iz Nazareta kao Mesiji. Ostali primjeri ove površne uporabe pojma “povjerenje” su u Ivanu 8:31-59 te Djelima apostolskim 8:13.18-24. Istinska biblijska vjera više je od početnoga odaziva. Ona mora biti slijedena tijekom učenja (usp. Mt 13:20-22.31-32; 28:19-20).

E. Njegova uporaba s PRIJEDLOGOM

1. *eis* znači “u”. Ova jedinstvena građa naglašava da vjernici stavljaju svoje pouzdanje /vjeru u Isusa:
 - a. u Njegovo Ime (Iv 1:12; 2:23; 3:18; 1. Iv 5:13)
 - b. u Njega (Iv 2:11; 3:15.18; 4:39; 6:40; 7:5.31.39.48; 8:30; 9:36; 10:42; 11:45.48; 17:37.42; Mt 18:6; Djela 10:43; Fil 1:29; 1. Pt 1:8)
 - c. u Mene (Iv 6:35; 7:38; 11:25.26; 12:44.46; 14:1.12; 16:9; 17:20)
 - d. u Sina (Iv 3:36; 9:35; 1. Iv 5:10)
 - e. u Isusa (Iv 12:11; Djela 19:4; Gal 2:16)
 - f. u Svjetlo (Iv 12:36)
 - g. u Boga (Iv 14:1)
2. *en* znači “u” kao u Ivanu 3:15; Marku 1:15; Djelima apostolskim 5:14
3. *epi* znači “u” ili na, kao u Mateju 27:42; Djelima apostolskim 9:42; 11:17; 16:31; 22:19; Poslanici Rimljanima 4:5.24; 9:33; 10:11; 1. Timoteju poslanici 1:16; 1. Petrovoj 2:6
4. PADEŽ DATIV bez PRIJEDLOGA kao u Poslanici Galaćanima 3:6; Djelima apostolskim 18:8; 27:25; 1. Ivanovoj poslanici 3:23; 5:10
5. *hoti*, što znači “povjеровati da”, daje sadržaj u što povjеровati:
 - a. Isus je Svetac Božji (Iv 6:69)
 - b. Isus je Ja Jesam (Iv 8:24)
 - c. Isus je u Ocu i Otac je u Njemu (Iv 10:38)
 - d. Isus je Mesija (Iv 11:27; 20:31)
 - e. Isus je Božji Sin (Iv 11:27; 20:31)
 - f. Isus je bio poslan od Oca (Iv 11:42; 17:8.21)
 - g. Isus je jedno s Ocem (Iv 14:10-11)
 - h. Isus je došao od Oca (Iv 16:27.30)
 - i. Isus je Sebe poistovjetio u Očevu zavjetnome Imenu, “Ja Jesam” (Iv 8:24; 13:19)
 - j. mi ćemo živjeti s Njim (Rim 6:8)
 - k. Isus je umro i ponovo bio uzdignut (1. Sol 4:14).

POSEBNA TEMA: USTRAJNOST

Teško je objasniti odnos biblijske doktrine prema životu kršćanina zato jer su iznesene u tipičnim istočnjačkim dijalektalnim parovima. Ovi parovi izgledaju oprečni, iako su oba pola biblijski. Zapadni kršćani imaju stremljenje odabiru jedne istine i zanemarivanju ili podcjenjivanju oprečne istine. Neki primjeri:

1. Je li spasenje početna odluka o pouzdanju u Isusa ili doživotna obaveza za učenje?
2. Je li spasenje izbor pomoću milosti suverenoga Boga ili vjerujućeg čovječanstva i opetovani odgovor na Božansku ponudu?
3. Je li spasenje, jednom primljeno, nemoguće izgubiti, ili postoji potreba za neprekidnom pozornošću?

Pitanje o ustrajnosti bilo je prijeporno kroz crkvenu povijest. Poteškoća započinje s prividno sukobljavajućim odlomcima u NZ-u.

1. Tekstovi o jamstvu:
 - a. Isusove izjave u Evanđelju po Ivanu (Iv 6:37; 10:28-29)
 - b. Pavlove izjave (Rim 8:35-39; Ef 1:13; 2:5.8-9; Fil 1:6; 2:13; 2. Sol 3:3; 2. Tim 1:12; 4:18)
 - c. Petrove izjave (1. Pt 1:4-5)

2. Tekstovi o potrebi ustrajnosti:

- a. Isusove izjave u sinoptičkim Evanđeljima (Mt 10:22; 13:1-9,24-30; 24:13; Mk 13:13)
- b. Isusove izjave u Evanđelju po Ivanu (Iv 8:31; 15:4-10)
- c. Pavlove izjave (Rim 11:22; 1. Kor 15:2; 2. Kor 13:5; Gal 1:6; 3:4; 5:4; 6:9; Fil 2:12; 3:18-20; Kol 1:23; 2. Tim 3:2)
- d. izjave autora Poslanice Hebrejima (2:1; 3:6,14; 4:14; 6:11)
- e. Ivanove izjave (1. Iv 2:6; 2. Iv 9; Otk 2:7,17,20; 3:5,12,21; 21:7).

Biblijsko spasenje proizlazi iz ljubavi, milosrđa, i milosti suverenoga Trojedinog Boga. Nijedan čovjek ne može biti spašen bez početnoga podstreka Duha. Božanstvo dolazi prvo i postavlja raspored, ali zahtijeva ljudski odaziv u vjeri i pokajanju, oboje i početno i neprekidno. Bog radi s čovječanstvom u zavjetnom odnosu. Postoje povlastice i odgovornosti!

Spasenje je ponuđeno svim ljudima. Isusova smrt bavi se s poteškoćom grijeha paloga Stvorenja! Bog je osigurao način i želi sve ovo učiniti prema Svojoj slici kako bi se odgovorilo na Njegovu ljubav i opskrbu u Isusu.

Želite li više čitati o tome predmetu vidjeti:

1. Dale Moody, *The Word of Truth*, Eerdmans, 1981. (str. 348-365)
2. Howard Marshall, *Kept by the Power of God*, Bethany Fellowship, 1969.
3. Robert Shank, *Life in the Son*, Westcott, 1961.

U ovome području Biblija naslovljava dvije različite poteškoće: (1) uzimanje jamstva kao dozvolu da se živi besplodan, sebičan život i (2) ohrabrivanje onih koji se bore sa službom i osobnim grijehom. Poteškoća je ta što krive skupine uzimaju krivu poruku i grade teološke sustave na ograničenim biblijskim odlomcima. Neki kršćani očajnički trebaju poruku o jamstvu, dok drugi trebaju stroga upozorenja o ustrajnosti! U kojoj ste vi skupini?

Postoji povijesna teološka borba mišljenja što uključuje Augustina nasuprot Pelagija te Calvina nasuprot Arminija (semi-pelagijanizam). Predmet uključuje pitanje spasenja: ako je netko uistinu spašen, mora li on ustrajati u vjeri i plodnosti?

Kalvinisti se postavljaju iza onih biblijskih tekstova koji potvrđuju Božju suverenost i držanje-moći (Iv 10:27-30; Rim 8:31-39; 1. Iv 5:13,18; 1. Pt 1:3-5) i GLAGOLSKIH VREMENA poput PERFEKTA PASIVNIH PARTICIPA Poslanice Efežanima 2:5,8.

Arminijanisti se postavljaju iza biblijskih tekstova koji upozoravaju vjernike na “izdržati”, “odoljeti”, ili “nastaviti” (Mt 10:22; 24:9-13; Mk 13:13; Iv 15:4-6; 1. Kor 15:2; Gal 6:9; Otk 2:7,11,17,26; 3:5,12,21; 21:7). Ja osobno ne vjerujem kako je Poslanica Hebrejima 6 i 10 primjenjiva, ali mnogi je arminijanisti koriste kao upozorenje protiv otpada [apostazija – op.prev.]. Parabola o sijaču u Evanđelju po Mateju 13 i Marku 4 naslovljava pitanje prividnoga uvjerenja, kao što čini Evanđelje po Ivanu 8:31-59. Kao što kalvinisti navode GLAGOLE u PERFEKT GLAGOLSKOME VREMENU koristeći ih za opis spasenja, arminijanisti navode odlomke u PREZENT GLAGOLSKOME VREMENU kao 1. Poslanica Korinćanima 1:18; 15:2; 2. Korinćanima 2:15.

Ovo je savršen primjer kako teološki sustavi zlorabe proof-texting metodu tumačenja. Uobičajeno je vodeće načelo ili glavni tekst korišten za gradnju teološke mreže kroz koju su viđeni svi ostali tekstovi. Budite pozorni od mreža iz ikojeg izvora. One dolaze iz zapadnjačke logike, ne otkrivenja. Biblija je istočnjačka Knjiga. Ona predstavlja istinu u napetošću-ispunjenim, naizgled paradoksalnim parovima. Kršćanima je namijenjeno da potvrde oboje i žive unutar napetosti. NZ predstavlja oboje i sigurnost vjernika i zahtjev za nastavljajućom vjerom i pobožnošću. Kršćanstvo je početni odaziv pokajanja i vjere slijeđen neprekidnim odazivom u pokajanju i vjeri. Spasenje nije proizvod (ulaznica za Nebo ili polica osiguranja protiv požara), nego odnos. Ono je odluka i učenje. U NZ-u to je opisano u svim GLAGOLSKIM VREMENIMA:

AORISTU (dovršeno djelovanje), Djela apostolska 15:11; Poslanica Rimljanima 8:24; 2. Timoteju 1:9; Titu 3:5

PERFEKTU (dovršeno djelovanje s nastavljajućim ishodom), Poslanica Efežanima 2:5,8

PREZENTU (neprekinuto djelovanje), 1. Poslanica Korinćanima 1:18; 15:2; 2. Korinćanima 2:15

FUTURU (budući događaji ili izvjesni događaji), Poslanica Rimljanima 5:8,10; 10:9; 1. Poslanica Korinćanima 3:15; Poslanica Filipljanima 1:28; 1. Solunjanima 5:8-9; Hebrejima 1:14; 9:28.

POSEBNA TEMA: GRČKA GLAGOLSKA VREMENA UPOTRIJEBLJENA ZA OPIS SPASENJA

Spasenje nije proizvod, već međusobni odnos. Nije završeno kad netko povjeruje Kristu; ono je tek počelo! To nije polica za osiguranje protiv požara, niti karta za Nebo, već život rastuće Kristo-sličnosti.

SPASENJE JE DOVRŠENO DJELOVANJE (AORIST)

- Djela apostolska 15:11
- Poslanica Rimljanima 8:24
- 2. Timoteju poslanica 1:9
- Titu poslanica 3:5
- Poslanica Rimljanima 13:11 (spaja AORIST s FUTUROM /BUDUĆIM USMJERENJEM)

SPASENJE KAO STANJE POSTOJANJA (PERFEKT)

- Poslanica Efežanima 2:5.8

SPASENJE KAO STALNI TIJEK (PREZENT)

- 1. Poslanica Korinćanima 1:18; 15:2
- 2. Poslanica Korinćanima 2:15

SPASENJE KAO BUDUĆE DOKONČANJE (FUTUR u GLAGOLSKOME VREMENU ILI OKVIRU)

- Poslanica Rimljanima 5:9.10; 10:9.13 (podrazumijevano u Mt 10:22; 24:13; Mk 13:13)
- 1. Poslanica Korinćanima 3:15; 5:5
- Poslanica Filipljanima 1:28
- 1. Poslanica Solunjanima 5:8-9
- Poslanica Hebrejima 1:14; 9:28
- 1. Petrova poslanica 1:5.9

Prema tome, spasenje započinje s početnom odlukom vjere (usp. Iv 1:12; 3:16; Rim 10:9-13), ali ono mora proizlaziti u tijeku načina života vjere (usp. Rim 8:29; Gal 4:19; Ef 1:4; 2:10), koje će jednog dana biti vidljivo dovršeno (usp. I. Iv 3:2). Ovo konačno stanje nazvano je proslavljenje. Može ga se prikazati kao:

1. početno spasenje - opravdanje (spašeni od kazne grijeha)
2. napredujuće spasenje - posvećenje (spašeni od sile grijeha)
3. konačno spasenje - proslavljenje (spašeni od prisutnosti grijeha).

55:12-13 U ovome SZ-nome okviru vidljiv znak Božje prisutnosti i blagoslova bilo je ratarsko obilje (tj. Iz 55:1-2). Stvorenje je često personificirano kao radost pri Božjoj prisutnosti. Idilično zajedništvo Vrta Edem je obnovljeno!

Tumač mora pitati, je li ovo ispunjeno u povratku pod Zerubabelom, Još uom, Ezrom, Nehemijom? Odgovor jasno jeste, ono nije bilo ispunjeno! Prema tome, ovo se mora vidjeti kao eshatološka okolnost.

IZAIJA 56

PODJELA NA ODLOMKE U SUVREMENIM PRIJEVODIMA

NASB	NKJV	NRSV	TEV	NJB
nagrade za poslušnost Bogu	spasenje za pogane	blagoslov nad svima koji drže subotu	Božji ljudi uključivat će sve narode	obećanja tuđincima
56:1-5 (1-5)	56:1-2 (1-2)	56:1 (1)	56:1-2	56:1-7 (1-7)
		56:2 (2)	56:3a	
	56:3-5 (3-5)	56:3-5 (3-5)	56:3b-5	
56:6-8 (6-8)	56:6-8 (6-8)	56:6-8 (6-8)	56:6-7	
	neodgovorni vođe Izraela	protiv potkupljivih vođa	56:8	56:8-9 (8-9)
			vođe Izraela su osuđeni	
56:9-12 (9-12)	56:9-12 (9-12)	56:9-12 (9-12)	56:9-12	nedostojnost narodnih vođa
				56:10-57:2

ČITANJE KRUG TRI (vidjeti Vodič dobrog biblijskoga čitanja)

SLIJEĐENJE IZVORNE AUTOROVE NAKANE NA RAZINI ODLOMKA

Ovaj komentar je vodič za proučavanje, što znači da ste odgovorni za vaše vlastito tumačenje Biblije. Svaki od nas mora hodati u svjetlu kojeg imamo. Prvenstvo u tumačenju imate vi, Biblija, i Sveti Duh. Sad to ne morate prepustiti komentatoru.

Pročitajte odlomak odjednom. Odredite subjekte (čitanje kruga #3, str. xiv.). Usporedite vašu podjelu subjekta s pet suvremenih prijevoda navedenih gore. Podjela na odlomke nije nadahnuta, ali ona je ključ za slijeđenje izvorne autorove nakane, što je srce tumačenja. Svaki odlomak ima jedan i samo jedan subjekt.

1. Prvi odlomak
2. Drugi odlomak
3. Treći odlomak
4. I tako dalje.

OKVIRNI UVIDI

Postoji promjena od Izaijine poruke povratnicima iz mezopotamijskoga izgnanstva (Iz 40 - 55) za vjeran, zavjetni narod u Palestini (Iz 56 - 66).

NASB (AŽURIRANI) TEKST: 56:1-5

¹Ovako govori GOSPODIN:

“Držite pravdu i činite pravednost

Jer Moje spasenje mora doći

I Moja pravednost mora biti otkrivena.

²Kako je blagoslovljen čovjek koji čini to,

I sin čovječji koji se uhvati za to;

Koji se čuva od oskvrnjenja subote

I usteže svoju ruku od činjenja ikojega zla.”

³Neka nijedan tudinac koji se pridružio GOSPODINU ne kaže:

“GOSPODIN će me zasigurno odvojiti od Svoga naroda.”

Niti neka eunuh ne kaže: “Gle, ja sam osušeno stablo.”

⁴Jer ovako govori GOSPODIN:

“Eunusi koji poštuju Moje subote,

I odabiru što Mi ugada,

I drže čvrsto Moj savez,

⁵Njima ću Ja dati u Svojjoj kući i unutar Svojih zidina spomen,

I ime bolje nego ono od sinova i kćeri;

Ja ću im dati vječno ime što neće biti dokončano.”

56:1 Ovo poglavlje započinje s dvije zapovijedi povezane s primjerenim životom vjere (usp. Iz 55:7):

1. “Držite pravdu” - *Qal* IMPERATIV (BDB 1036, KB 1581, usp. Iz 1:17); za “pravu” [vidjeti Posebnu temu u Knjizi proroka Izaije 40:14: Sudac, osuda, i pravda \(פּוֹדֵד\)](#) u [Knjizi proroka Izaije](#)
2. “činite pravednost” - *Qal* IMPERATIV (BDB 793, KB 889); za “pravednost” [vidjeti Posebnu temu u Knjizi proroka Izaije 48:1: Pravednost](#).

▣ Razlog za život vjere je:

1. “Moje spasenje mora doći” - *Qal* INFINITIVNA GRAĐA (BDB 97, KB 112, usp. Iz 46:13; 51:5; Ps 85:9)
2. “Moja pravednost mora biti otkrivena” - *Niphal* INFINITIVNA GRAĐA (BDB 162, KB 191, vidjeti iste prve dvoje reference kao #1).

Vjernici moraju živjeti svaki dan kao da je Gospodin došao danas! Takav stav i način života drže nas blizu Boga (usp. Ps 85:9).

56:2 Zabilježite da su prva dva retka usporedna. Isto tako “blagoslovljen čovjek” (usp. Ps 1:1-3; 112:1; 119:1-2; 128:1) jeste onaj koji sluša /čuva Božji Zakon.

▣ Druga dva retka opisuju dvoje posebne stvari što “blagoslovljen čovjek” neće učiniti:

1. oskvrnuti subotu (usp. Izl 20:8-11)
2. činiti ikakvo zlo (sažetak izričaja).

[Vidjeti Posebnu temu dolje: Blagoslov \(GLAGOL, BDB 138; IMENICA, BDB 139 \[SZ\]\).](#)

GLAGOL “čuva” (BDB 1036, KB 1581) pojavljuje se četiri puta u ovome poglavlju (Iz 56:2 [dva puta].4.6). Način života vjere i poslušnosti životni su i ključni vidovi osobnoga odnosa s YHWH-om [Vidjeti Posebnu temu dolje: Čuvati /održavati \(iz Ponovljenoga zakona 5:10\)](#).

POSEBNA TEMA: BLAGOSLOV (GLAGOL, BDB 138; IMENICA, BDB 139 [SZ])

Postoji nekoliko vrsta blagoslova (BDB 139) u SZ-u. Dva najuobičajenija su:

1. Božji blagoslovi:
 - a. svim narodima kroz Abrahama (i patrijarhe), Knjiga Postanka 12:3; 22:18; 27:29; Djela apostolska 3:25; Poslanica Galaćanima 3:8

- b. uvjetovani na pokajanju, Knjiga Izlaska 32:29; Knjiga proroka Joela 2:14
 - c. uvjetovani na poslušnosti Savezu, Levitski zakonik 25:21
 - d. primjeren odnos s Bogom donosi napredak (tj. prokletstva nasuprot blagoslovima), Ponovljeni zakon 11:26.27.29; 23:5; 28:2.8; 30:1.19; Knjiga o Jošui 8:34; Psalam 133:3
 - e. ovisni o poslušnosti Izraela, Ponovljeni zakon 12:15; 16:17; 32:13; Knjiga proroka Izaije 44:3; Ezekiel 34:25-31; Malahije 3:10-12
 - f. ovisni o svećenicima levitima, Knjiga proroka Ezekiel 44:30; Malahije 3:3-4.10-12
 - g. ovisni o Davidovskoj i Mesijanskoj lozi, 2. Knjiga o Samuelu 7:29; Psalam 3:8; 21:3; 118:26 (usp. Mt 21:9; 23:39; Mk 11:9; Lk 13:35; 19:38; Iv 12:13)
 - h. ovisni o onome tko je poslan od Boga, Psalam 118:26; 129:8
2. blagoslov roditelja:
- a. Izak je blagoslovio Jakova (varkom), Knjiga Postanka 27:12.18-29.35
 - b. Jakov, Knjiga Postanka 49:3-27.28-29
 - c. Mojsije (nadmjesni roditelj), Ponovljeni zakon 33:1-25.

Božja riječ, i u tome smislu, izgovoreni blagoslovi patrijarha, postaju neovisna, samo-usmjerena snaga za dovršenje svoje svrhe, Knjiga proroka Izaije 55:11; 45:23; Evanđelje po Mateju 24:35 (5:17-19); Marko 13:31; Luka 21:33. Snaga izgovorene riječi može biti vidljiva u:

1. stvaranju (tj. "On reče...")
2. Mesija je nazvan "Riječ", Evanđelje po Ivanu 1:1.14; 1. Ivanova poslanica 1:1; Otkrivenje 19:13.

Božji najveći blagoslov je On Sâm! Njegova osobna prisutnost je s nama i za nas!

POSEBNA TEMA: ČUVATI /ODRŽAVATI (iz Ponovljenoga zakona 5:10)

Osobina Ponovljenoga zakona jeste povezivanje poslušnosti YHWH-inu Savezu na ljubav za YHWH-u (usp. Pnz 6:5; 7:9; 10:12; 11:1.13.22; 13:3; 19:9; 30:6.16.20).

YHWH-ina ljubav nije mušičava, nego jasno određena. On ne pokazuje djelomičnost. Njegova početna zavjetna ljubav očuvana je zavjetnom poslušnošću.

"Čuvati" (BDB 1036, KB 1581) je ključna zamisao u ovome poglavlju (usp. Pnz 5:1.10.12.29.32 i mnogo češće u Pnz-u). SZ temeljen je na YHWH-inoj milosti i ljudskoj poslušnosti /vršenju. YHWH je želio pokazati ljudima nesposobnost primjerenoga odaziva (usp. Gal 3). NZ (usp. Jer 31:31-34; Ez 36:22-38) temeljen je na Božjemu milosrdnome započinjanju i iskupljenju u Kristu. Vjernicima je ipak određeno da budu pravedni (usp. Ef 1:14; 2:10), ali oni su bili prihvaćeni i oprošteno im je milošću kroz vjeru (usp. Ef 2:8-9). Sad oni su poslušni /vrše u smislu zahvalnosti i obiteljske ljubavi (tj. "oni koji Me ljube"). Cilj je isti, pravednost (Kristo-sličnost) ljudi, ali mehanizam se promijenio od ljudskoga vršenja do Kristova vršenja (usp. Mk 10:45; 2. Kor 5:21).

Drugi hebrejski korijen upotrijebljen u Ponovljenome zakonu 6:4, "čuj" (BDB 1033, KB 1581), također znači "čuti kao i činiti /poslušati". Poslušnost je dokaz da vjerni sljedbenici jesu vjerni sljedbenici. Zabilježite Isusove riječi u Evanđelju po Luki 6:46! Jedan od najtužnijih odlomaka u Knjizi proroka Izaije opisuje Izraelovu nemogućnost da bude poslušan (usp. Iz 6:9-13)! Također zabilježite Isusove riječi u Evanđelju po Mateju 7:21-23.24-27.

56:3 Ovaj stih osigurava onima koji su obično bili isključeni od Izraelova Boga da će oni biti uključeni:

1. fizički oštećene osobe (usp. Iz 56:6-8, Pnz 23:1-8)
2. ne-izraelski štovatelj (usp. Iz 56:4-5).

Riječ "kaže", što je ponovljena dva puta (tuđinac, eunuh) je *Qal* IMPERFEKT (BDB 55, KB 65) upotrijebljen u ZAPOVJEDNOME smislu.

☐ "zasigurno odvojiti" Ovo je *Hiphil* INFINITIVNI APSOLUT i *Hiphil* IMPERFEKT od istoga korijena (BDB 95, KB 110) upotrijebljen za naglasak. Međutim, velik naglasak je taj da ova izjava nije istinita!

☐ "eunuh" Ovo upućuje na osobu:

1. s oštećenim testisima
2. kastriranu osobu.

Izveštaj o etiopskome eunuhu u Djelima apostolskim 8 koji je bio u potpunosti prihvaćen u Božji narod vjerom u Isusa Krista, Patećega Sluge, velik je primjer uključivanja takvih vrsta osoba!

56:5 Eunusi ne mogu imati djecu prirodnim putem tako će YHWH dati vjernim eunusima spomen u Svome domu. On će im dati “vječno ime” (tj. hebrejski idiom za potomstvo).

NASB, REB “spomen”
NRSV, LXX, Pešita “mjesto”
NJB, JPSOA “spomenik”

Hebrejski pojam je doslovno “ruka” (BDB 388, #4) ali korišten je kao idiom za spomen (usp. 1. Sam 15:12; 2. Sam 18:18).

NASB (AŽURIRANI) TEKST: 56:6-8

6“Isto tako tuđinci koji se pridružuju GOSPODINU,
Da služe Njemu, i ljube ime GOSPODINOVO,
Da budu Njegove slugе, svatko tko se čuva od oskrvnjivanja subote
I drži čvrsto Moj savez;
7Čak njih Ja ću dovesti do Svoje svete planine
I učiniti ih radosnima u Mome domu molitve.
Njihovi paljeni prinosi i njihove žrtve bit će prihvaćene na Mome žrtveniku;
Jer Moj dom bit će zvan domom molitve za sve ljude.”
8Gospodin BOG, koji okuplja raspršene od Izraela, objavljuje:
“Ipak *ostale* Ja ću pridružiti njima, onima *već* skupljenima.”

56:6 Zabilježite kako su okarakterizirani vjerni tuđinci:

1. pridružuju se GOSPODINU - *Niphal* PARTICIP (BDB 530, KB 522)
2. služe Mu - *Piel* INFINITIVNA GRAĐA (BDB 1058, KB 1661)
3. ljube Ime GOSPODINOVO - *Qal* INFINITIVNA GRAĐA (BDB 12, KB 17)
4. budu Njegove slugе - *Qal* INFINITIVNA GRAĐA (BDB 224, KB 243)
5. čuvaju se od oskrvnjivanja subote - *Qal* PARTICIP (BDB 1036, KB 1581, usp. stihovi 2.4) i *Piel* INFINITIVNA GRAĐA (BDB 320, KB 319)
6. “drži čvrsto Moj savez” - *Hiphil* PARTICIPL (BDB 304, KB 302).

YHWH-ini istinski sljedbenici poznati su po svome načinu života vjere (usp. Mt 5 - 7, posebice Mt 7:15-23.24-27).

56:7-8 Kao što je Knjiga proroka Izaije 56:6 opisivala djelovanja vjernih tuđinaca, tako Izaija 56:7-8 opisuje što će vjeran Bog učiniti za njih:

1. “Ja ću (ih) dovesti do Svoje svete planine” (tj. Hrama)
2. Ja ću ih “učiniti radosnima ... u Mome domu molitve”
3. Ja ću prihvatiti njihove žrtve na Mome žrtveniku
4. Ja ću skupiti njih i ostale.

56:7 “Moj dom bit će zvan domom molitve za sve ljude” Ovo je bila izrečena svrha Salomonova Hrama (usp. 1. Kr 8:41-43). Isus navodi ovaj stih u Evanđelju po Mateju 21:13; Marku 11:17; Luki 19:46 kao Njegovo očišćenje Hrama od prodavača životinja i mjenjača novaca. Za potpuno popisivanje ovoga sveopćega elementa u Knjizi proroka Izaije vidjeti 45:22.

56:8

NASB “Ipak *ostale* Ja ću pridružiti njima”
NKJV “Ipak Ja ću pridružiti njemu *druge* povrh toga”
NRSV, Pešita “Ja ću pridružiti *druge* k njima”
TEV “obećao je da će on dovesti ipak *druge* ljude da im se pridruže”
NJB “postoje drugi koje ću Ja okupiti”

Postoje dvije mogućnosti:

1. YHWH je okupiti čak više od izgnanoga Abrahamova potomstva (JPSOA)
2. YHWH će okupiti druge izgnanike (tj. tuđince, eunuhe).

Isusova uporaba ovoga teksta (usp. Mk 11:17 slijedeći LXX-u) pokazuje njegov širi namjeravani doseg.

NASB (AŽURIRANI) TEKST: 56:9-12

⁹Sve vi zvijeri poljske,

Sve vi zvijeri u šumi,

Dodite jesti.

¹⁰Njihovi stražari su slijepi,

Svi od njih ne znaju ništa.

Svi od njih su nijemi psi nesposobni lajati,

Sanjari leže dolje, koji ljube drijemati;

¹¹I psi su gramzljivi, oni nisu zadovoljni.

I oni su pastiri koji nemaju razumijevanja;

Oni su sve okrenuli na svoj vlastiti put,

Svaki od njih k svojoj nepravilnoj dobiti, do zadnjega.

¹²“Dodite”, govore oni, “dajte nam vina, i dajte nam piti teško od jakoga pića;

I sutra će biti kao danas, samo što prije.”

56:9 Ovo je parodija na poziv na Božansku večeru (usp. Iz 56:12; 55:1-2), ali ovdje u okviru osude (Iz 56:10-12) to je zapovijed (“dodite” - *Qal* INFINITIVNA GRAĐA). To će biti gozba osude!

Postoji pitanje za tumačenje povezano s Knjigom proroka Izaije 56:9-12, kao ono kad se ovo događa:

1. prije izgnanstva
2. u izgnanstvu
3. poslije izgnanstva.

Pitanje je na koje razdoblje Izraelove povijesti upućuju ovi stihovi? Moguće se to odnosi na nešto u svakome razdoblju. Uvijek su postojali vjerni vođe i ljudi.

56:10-12 Ovi su stihovi u oštrome oprečju s vjernim izgnanicima Knjige proroka Izaije 56:1-8. Oni opisuju Izraelovo duhovno stanje (uglavnom njegovih vođa):

1. stražari su slijepi
2. svi od njih ne znaju ništa
3. svi od njih gluhi psi
4. sanjaju /bulazne (iz arapskoga korijena ili “dahtati” [KB 243], upućujući na “pse” iz Iz 56:10c)
5. vole spavati
6. gramzljivi su
7. nikad zadovoljni
8. pastiri bez razumijevanja
9. svaki se okreće svojim vlastitim putovima
10. svaki se od njih okreće svojoj nepravilnoj dobiti.

Vau! Kakav strašan opis zavjetnoga naroda. Njihovi su vođe potkupljivi i ako je mudra izreka istinita, kakav vođa, takav narod! Božje otkrivenje, Hram, i pobožni vođe ne čine razliku. Njihov plod je očevidan (tj. sebičnost)!

56:10 “Njihovi stražari su slijepi” MT znanstvenici zabilježili su poteškoću u hebrejskome tekstu. On čita *Qal* PERFJEKT (BDB 859, KB 1044), sli oni predlažu *Qal* PARTICIP. Niti jedno ne mijenja smisao teksta.

56:12 “Dodite” Ovaj IMPERATIV (*Qal*, BDB 87, KB 102) podudara se s jednim u Knjizi proroka Izaije 56:9c! Ljudi dolaze kako bi se napili i zanemaruju Boga (Iz 56:12b), tako sad su životinje pozvane od Boga da prožderu Njegov zavjetni narod (usp. Iz 18:6; Jer 7:33; 12:9; 15:3; 34:20).

IZAIJA 57

PODJELA NA ODLOMKE U SUVREMENIM PRIJEVODIMA

NASB	NKJV	NRSV	TEV	NJB
zli vođe ukoreni	Izraelova ništavna idolatrija	protiv idolatrije	Izraelova idolatrija je osuđena	nedostojnost narodnih vođa (56:10 - 57:2)
57:1-10 (1-10)	57:1-2 (1-2)	57:1-10 (1-10)	57:1-2	protiv idolatrije
	57:3-6 (3-6)		57:3-10	57:3-13 (3-13)
	57:7-10 (7-10)			
57:11-13 (11-13)	57:11-13 (11-13)	57:11-13 (11-13)	57:11-13	
	ozdravljenje za odmetnika	spjev o tješnju	Božja obećanja o pomoći i ozdravljenju	spasenje za slabe
57:14-21 (14-21)	57:14 (14)	57:14-21 (14-21)	57:14	57:14-16 (14-16)
	57:15-18 (15-18)		57:15-17	
				57:17 (17)
			57:18-21	57:18-21 (18-21)
	57:19-20 (19-20)			
	57:21 (21)			

ČITANJE KRUG TRI (vidjeti Vodič dobrog biblijskoga čitanja) SLIJEĐENJE IZVORNE AUTOROVE NAKANE NA RAZINI ODLOMKA

Ovaj komentar je vodič za proučavanje, što znači da ste odgovorni za vaše vlastito tumačenje Biblije. Svaki od nas mora hodati u svjetlu kojeg imamo. Prvenstvo u tumačenju imate vi, Biblija, i Sveti Duh. Sad to ne morate prepuštiti komentatoru.

Pročitajte odlomak odjednom. Odredite subjekte (čitanje kruga #3, str. xiv.). Usporedite vašu podjelu subjekta s pet suvremenih prijevoda navedenih gore. Podjela na odlomke nije nadahnuta, ali ona je ključ za slijeđenje izvorne autorove nakane, što je srce tumačenja. Svaki odlomak ima jedan i samo jedan subjekt.

1. Prvi odlomak
2. Drugi odlomak

3. Treći odlomak

4. I tako dalje.

OKVIRNI UVIDI

- A. Očevidno okvir Izraelova grijeha nastavlja se iz Knjige proroka Izaije 56.
- B. Ovo opisuje SZ-ni odabir o “dva puta”; jedan je put život i mira a drugi je put sebičnosti, grijeha, i propadanja (usp. Pnz 30:15.19).
- C. Leupold daje zanimljiv osvrt (str. 271) da kao što je Knjiga proroka Izaije 56 završila s nevjernim vođama, Izaija 57 bavi se s nevjernim narodom.
- D. Okolnost idolatrije nije Mezopotamija nego kanaanski kultovi plodnosti (tj. *Baal*, *Ašera*, *Molek*). To je doseglo svoj vrhunac pod vladavinom kralja Manašea. [Vidjeti Posebne teme dolje: Molek i Posebnu temu Molek \(iz Ponovljenoga zakona 12:31\)](#).

POSEBNA TEMA: MOLEK

Pojam (BDB 574, KB 592) neizvjestan je. Postoji nekoliko teorija:

- povezan s božanstvom podzemnoga svijeta:
 - “*Malik*” iz pločica iz Eble (\pm 2.300. g.pr.Kr. iz sjeverne Sirije)
 - “*Maliku*” ili “*Muluk*” iz pločice iz Mare (\pm 1800.-1750. g.pr.Kr. iz sumerskoga grada smještenoga na rijeci Eufrat)
- povezano s vrstom žrtve iz uporabe kartaškoga pojma “*molk*” iz stele iz Sjeverne Afrike iz IV. do I. st.pr.Kr. Ona je mogla uključiti nadomjesno janje koje je bilo spaljeno umjesto djeteta (Eissfeldt). N. H. Snaith teoretizira kako je to značilo da su djeca bila dana za javnu prostituciju, temeljeno na:
 - Levitskome zakoniku 18:19-23 koji govori o seksualnim grijesima, tako isto može biti i stih 18
 - ovo je način na koji to isto tako vidi Talmud
- moguća zbrka s *Milkomom* (usp. *Molek* u 1. Kr 11:7, ali zabilježite da je *Milkom* spomenut u 1. Kr 11:5.33. Međutim, na oba boga upućivalo se u Ps. 106:35-39)
- riječ je hebrejska igra riječi iz suglasnika za “kralj” (MLK, BDB 591) složena sa samoglasnicima iz pojma “sram” (BDB 101 ili 102). Čak i ako je to istina, to ne poistovjećuje boga ili kult.

Kult *Moleka* opisan je kao ljudsko žrtvovanje djece, vatrom (ili su spaljena živa ili prinošena kao prinijeti paljeni prinos nakon što su bila ubijena na drugi način što je neizvjesno). Ako je ovo istina onda je to bila:

- vrsta kulta plodnosti
- kult što štuje boga podzemnoga svijeta.

Ovaj je bog bio štovan u Jeruzalemu u dolini sinova Hinoma, koja je postala poznata kao “Tofet” (usp. Iz 30:33; 57:5; Jer 7:31; 32:35). Štovanje je bilo obilježeno uzrokovanjem da njihovi sinovi i kćeri prođu kroz vatru (usp. Pnz 12:31; 18:10; 2. Kr 16:3; 17:17.31; 21:6; Ps 106:37; Jer 7:31; 19:5; Ez 16:20-21). Sama riječ pojavljuje se u Levitskome zakoniku 18:21; 20:2.3.4.5; 1. Knjizi o Kraljevima 11:7; 2. Kraljevima 23:10; Knjizi proroka Jeremije 32:35; moguće u Amosu 5:26; Djelima apostolskim 7:43. Kult je više usvojen od judejskih kraljeva, Ahaba i Manašea, iako se pojavljuje ranije u židovskim dodirima s okolnim poganskim štovanjem plodnosti.

POSEBNA TEMA: MOLEK (iz Ponovljenoga zakona 12:31)

YHWH zabranjuje štovanje *Moleka* (BDB 574), kanaanskoga (amonskoga) boga vatre, koji je bio štovan žrtvovanjem prvorodenog djeteta svake obitelji u zajednici kako bi se osigurala plodnost. Njegovo ime (kao što je bilo korišteno od Izraelaca) hebrejska je igra suglasnika za “kralj” i samoglasnika za “sram”. Izrael je bio upozoren glede toga boga rano i često (usp. Lev 18:21; 20:2.3.4.5; 1. Kr 11:7; 2. Kr 23:10; Jer 32:35; Mih 6:7). Ovo je štovanje često bilo obilježeno izričajem: “provođenje kroz vatru” (usp. 12:31; 18:10; 2. Kr 16:3; 17:17.31; 21:6; Ps 106:37; Jer 7:31; 19:5).

NASB (AŽURIRANI) TEKST: 57:1-10

¹“Pravedan čovjek gine, i nijedan čovjek to ne uzima k srcu;

I pobožni ljudi su uklonjeni, ma da nitko ne razumije.

Jer pravedan čovjek je uklonjen od zla,

²On ulazi u mir;

Oni odmaraju na svojim ležajevima,

Svaki onaj koji hoda u svome ispravnome putu.

³Ali dodite ovdje, vi sinovi vračare,

Potomstvo preljubnice i prostitutke.

⁴Protiv koga se vi rugate?

Protiv koga vi otvarate širom svoja usta

I plazite svoj jezik?

Niste li vi djeca pobune,

Potomstvo obmane,

⁵*Koji* se raspaljujete među hrastovima,

Pod svakim raskošnim stablom,

Koji koljete djecu u gudurama,

Pod pukotinama litica?

⁶Među glatkim *kamenjem* gudure

Vaš je udio, oni su vaš zgoditak;

Čak njima ste izlili prinos pića,

Vi ste napravili prinos žita.

Hoću li se Ja smekšati glede ovih stvari?

⁷Kod visoke i dične planine

Ti si napravila svoj ležaj.

Ti si isto tako otišla gore prinijeti žrtvu.

⁸Iza vrata i do vratnika

Ti si postavila svoj znak;

Doista, daleko bilo uklonjeno od Mene, ti si se razodjenula,

I popela se i napravila svoj ležaj širokim.

I ti si napravila nagodbu za sebe s njima,

Ti si ljubila njihov ležaj,

Ti si gledala na *njihovu* muževnost.

⁹Ti si putovala kralju s uljem

I pojačala svoje miomirise:

Ti si poslala svoje poslanike na velikoj udaljenosti

I učinila *njima* da siđu u Šeol.

¹⁰Ti si bila iscrpljena duljinom svoje ceste,

Ipak ti nisi rekla: ‘To je beznadno.’

Ti si našla obnovljenu snagu,

Stoga ti nisi oslabila.”

57:1 Đavao trijumfira kad su pravednici progonjeni i ubijani, i izgleda kako nitko ne mari!:

1. nijedan čovjek si to ne uzima k srcu
2. nitko ne razumije.

▣ “je uklonjen od zla” Kao što pokvareni traže sebičnost i grijeh, pravednici su oslobođeni od strašnoga utjecaja Pada (usp. Post 3; 6:5.11-12). [Vidjeti Posebnu temu u Knjizi proroka Izaije 43:27: Pad.](#)

57:2 Ovaj stih opisuje duhovno stanje pravednoga čovjeka:

1. “ulazi u mir” (zbog Iz 57:1 ovo mora biti mentalno)
2. “odmaraju na svojim ležajevima” (BDB 1012). Postoji igra na ovu riječ upotrijebljenu ovdje o pravednicima, ali u Knjizi proroka Izaije 57:7.8, ona je o pokvarenima:
 - a. ležaj za spavanje
 - b. ležaj za seks
 - c. grob
3. “hoda u svome ispravnome putu” (tj. način života vjernosti).

57:3-4 Ovi stihovi opisuju pokvarene spomenute u Knjizi proroka Izaije 57:1. Oni su okarakterizirani kao:

1. sinovi vračare (BDB 778 II)
2. potomstvo preljubnice (BDB 610)
3. potomstvo prostitutke (BDB 275).
YHWH ih zove neka pristupe (*Qal* IMPERATIV, BDB 897, KB 1132) Njegovoj prisutnosti zbog osude:
4. potomstvo obmane (BDB 833):
 - a. “Protiv koga se vi rugate”
 - b. “Protiv koga vi otvarate širom svoja usta”
 - c. protiv koga “plazite svoj jezik” (ovi navodi opisuju njihove optužbe protiv pravednika)
5. djeca pobune (BDB 1055).

57:5-6 Idolatrija je opisana kao:

1. “raspaljujete (se) među hrastovima” (*Niphal* PARTICIP, BDB 328, KB 328, ovo upućuje na štovanje plodnosti *Baala* i *Ašere*, tj. Jer 2:23-27)
2. “koljete djecu” (*Qal* PARTICIP, BDB 1006, KB 1458, ovo upućuje na štovanje *Moleka*)
3. izlijevaju vino u slavu bogova (*Qal* PERFEKT, BB 1049, KB 1629)
4. prave prinose žita (*Hiphil* PERFEKT, BDB 748, KB 828).

[Vidjeti Posebnu temu u Knjizi proroka Izaije 52:6: Štovanje plodnosti u Drevnome Bliskom Istoku i Posebne teme u Okvirnim uvidima. D: Molek i Molek \(iz Ponovljenoga zakona 12:31\).](#)

57:6e

NASB	“Hoću li se Ja smekšati glede ovih stvari”
NKJV	“Hoću li Ja primiti utjehu u ovome”
NRSV	“Hoću li Ja biti umiren zbog ovih stvari”
TEV	“Mislite li da sam Ja zadovoljan sa svime ovime”

Izraelovo štovanje plodnosti, čak ako je bilo učinjeno u YHWH-ino Ime, bilo je neprihvatljivo!

57:7 Ovo upućuje na žrtvenike *Baala* i *Ašere* koji su bili smješteni na vrhovima brežuljaka (usp. Pnz 12:2; 2. Kr 17:10; Jer 3:6; 17:2; Hoš 4:13). Izričaj “napravila svoj (njihov) ležaj” upućuje na seksualne aktivnosti prinесene za plodnost zemlje, stada, i ljudske populacije (usp. Iz 57:8b-d).

57:8 Prva dva retka su višeznačni. Ovo može upućivati na idolatrijski kip postavljen:

1. u njihovim kućama
2. na njihovim seoskim zidinama
3. u sâmome Hramu (usp. Ez 8 - 10).

Netko se pita je li to nekako povezano s političkim /vojnim savezima s poganskim narodima koji su zahtijevali štovanje tuđinskih bogova (usp. Iz 57:8d-e.9).

▣

NASB	“Ti si gledala na njihovu muževnost”
NKJV	“gdje si vidjela njihovu ruku”
TEV	“tamo si ti zadovoljila svoju putenost”
NJB	“sa svojim očima na svetome znamenu”
JPSOA	“ti si odabrala putenost”
NRSV, NIV, Pešita	“gdje si vidjela njihovu nagost”
NET Biblija	“zuriš čeznutljivo na njihova spolovila”

Poteškoća je יד (BDB 388, KB 386) što je doslovno “ruka”. U ugaritskome ידד znači “ljubav”; u arapskome ידד znači “penis” (usp. NIDOTTE, tom 2, str. 56). To može upućivati na “snagu” ovdje u smislu štovanja plodnosti. Postoji nekoliko eufemizama [ublaženih izričaja /riječi – op.prev.] korištenih od hebrejskih autora što upućuju na seksualne organe (drugi primjer je “noge”, BDB 919, usp. Izl 4:25; Pnz 28:57; Suci 3:24; Ruta 3:8; 1. Sam 24:3; Ez 16:25).

57:9-10 Ovo izgleda upućuje na političke obrede kako bi se osigurala njihova sigurnost protiv stranog upada.

57:9 “kralju” Ovo može biti shvaćeno kao upućivanje na boga plodnosti *Moleka*, čije ime ima iste suglasnike kao “kralj” u hebrejskome. UBS *Text Project* daje “kralju” ocjenu B (neka sumnja), str.150.

▣ “Šeol” [Vidjeti Posebnu temu u Knjizi proroka Izaije 44:23: Gdje su mrtvi \(Šeol /Hades, Gehena, Tartarus\).](#)

NASB (AŽURIRANI) TEKST: 57:11-13

¹¹“Od koga si se uznemirila i uplašila
 Kad si legla, a nisi se sjetila Mene
 Niti razmišljala o *Meni*?
 Nisam li Ja šutio čak dugo vremena
 Tako da Me se ne bojiš?
¹²Ja ću obznaniti tvoju pravednost i tvoja djela,
 Ali oni ti neće koristiti.
¹³Kad vičeš, neka te tvoja zbirka *idola* oslobodi.
 Ali vjetar će uznijeti sve njih,
 I lahor će ih uzeti.
 Ali oni koji uzima utočište u Meni baštinit će zemlju
 I posjedovat će Moju sveti planinu.”

57:11-13 Ovaj stih započinje s nizovima pitanja od YHWH za Njegov nevjeran zavjetni narod. Tragedija je bila ta što su oni bili “religiozni” (usp. Iz 57:12.13a) ali nisu se:

1. sjetili (*Qal* PERFEKT, BDB 269, KB 269, negativno) Njega
2. “Niti razmišljala o *Meni*” (doslovno “staviti to na svoje srce”, *Qal* PERFEKT, BDB 962, KB 1321, negativno).

Razlozi zbog kojih su oni zanemarili YHWH-u bila je Njegova šutnja (Iz 57:11d). To može upućivati na prave proroke koji nisu bili poslani ili u najmanju ruku nisu se čuli.

Idoli su “ništavnost” i “ispraznost”. Vjetar će ih otpuhnuti i zajedno s njima, one koji se pouzdaju u njih.

57:11

NASB, NJB	“dugo vremena”
NKJV	“od davnine”
TEV	“za toliko dugo”
JPSOA	“toliko dugo”
REB	“izgledati daleko”
NAB	“koji ne vidi”

JPSOA spominje ispravak što ishodi u “i zatvori moje oči” (str. 898), što je slijeđeno od REB i NAB. Isti hebrejski suglasnici מלעמרו mogu biti prevedeni “i od vječnosti” ili “i bivanje skrivenim”.

57:13d-e Ali onih nekoliko koji se pouzdaju u YHWH-u i uzimaju “utočište” (*Qal* PARTICIP, BDB 340, KB 337) u Njemu bit će očuvani iagrađeni davanjem:

1. Obećane zemlje
2. YHWH-ine prisutnosti (tj. Hram).

NASB (AŽURIRANI) TEKST: 57:14-21

¹⁴I bit će rečeno:
 “Nasipajte, nasipajte, pripravite put,

Uklonite svaku zapreku s puta Moga naroda.”

¹⁵Jer ovako kaže Višnji i Uzvišeni

Koji živi zauvijek, čije ime je Sveti:

“Ja obitavam na visokome i svetome mjestu,

I isto tako sa skrušenima i poniznoga duha

Zato da se ponovno oživi duh poniznih

I ponovno oživi srce skrušeno.

¹⁶Jer Ja se neću prepirati zauvijek,

Niti ću Ja uvijek biti bijesan;

Jer duh će rasti klonuli preda Mnom,

I dah onih koje sam Ja stvorio.

¹⁷Zbog nepravde njegova nepravičnog dobitka Ja bijah bijesan i udarih ga;

I skrih Svoje lice i bijah bijesan,

I on se ode otpraviti, po putu svoga srca.

¹⁸Ja sam vidio njegove putove, ali Ja ću ga ozdraviti;

Ja ću ga voditi i obnoviti utjehu za njega i za njegove ožalošćene,

¹⁹Stvarajući hvalu usana.

Mir, mir njemu koji je daleko i njemu koji je blizu”,

Kaže GOSPODIN, “i Ja ću ga ozdraviti.”

²⁰Ali pokvareni su kao uzburkano more,

Jer ono ne može biti mirno,

I njegove vode izbacuju izmet i mulj.

²¹“Nema mira”, kaže moj Bog, “zbog pokvarenih.”

57:14 Postoje nizovi IMPERATIVA čime YHWH zapovijeda da budu napravljene sve potrebne pripreme za Njegove vjerne kako bi se vratili iz izgnanstva (usp. Iz 40:3-4; 62:10):

1. “nasipajte” (dva puta) - *Qal* IMPERATIV, BDB 699, KB 757
2. “pripravite put” - *Piel* IMPERATIV, BDB 815, KB 937
3. “Uklonite svaku zapreku” - *Hiphil* IMPERATIV, BDB 926, KB 1202.

57:15 Zabilježite Božje naslove i osobine:

1. Višnji - *Qal* PARTICIP, BDB 926, KB 1202 (isti GLAGOL upotrijebljen u Iz 57:14 preveden je “uklonite”, tj. podignite)
2. Uzvišeni - *Niphal* PARTICIP, BDB 669, KB 724 (isti GLAGOL upotrijebljen u Iz 57:7.13, ali u drukčijim značenjima)
3. koji živi zauvijek - *Qal* PARTICIP, BDB 1014, KB 1496, (doslovno “koji nastanjuje vječnost”; NET Biblija [str. 1275] misli kako u ovome okviru to mora biti razumjeto kao “Onaj koji vlada zauvijek”)
4. čije je Ime Sveti ([vidjeti Posebnu temu u Iz 41:14: Svet](#))
5. obitava na visokome i svetome mjestu - *Qal* IMPERFEKT, BDB 1014, KB 1496 (u oprečju s bogovima plodnosti)
6. sa skrušenim (BDB 194 I) i poniznim (BDB 1050) duhom (BDB 924)
7. ponovno oživi srce skrušeno - *Hiphil* INFINITIVNA GRAĐA, BDB 310, KB 309, upotrijebljeno dva puta:
 - a. o YHWH-i, #6
 - b. o Njegovim vjernima.

57:16a-b Ovo nastavlja opis o YHWH-i od YHWH:

1. “Ja se neću prepirati zauvijek” - *Qal* IMPERFEKT, BDB 936, KB 1224, usp. Knjiga Postanka 6:3
2. “Niti ću Ja uvijek biti bijesan” - *Qal* IMPERFEKT, BDB 893, KB 1124, usp. Psalam 79:5; 85:5; 103:9; Knjiga proroka Miheja 7:18-19.

Ovo ne bi smjelo biti tumačeno kao vremensko razdoblje postavljeno od Boga nakon kojeg Njegova milost prestaje, nego stvarnost da kad ljudi zanemaruju i krše Njegovu riječ i volju, postoje strahovita posljedica otvrdnuća. Ljudsko srce postaje nesposobno čuti i odazvati se!

Zanimljivo je da SZ suprotstavlja ljudske osjećaje ljubavi i bijesa opisujuća Boga:

1. ljubav je dugotrajna i sigurna - Ponovljeni zakon 5:10; 7:9; Psalam 30:5; Knjiga proroka Izaije 54:7-8; Jeremija 31:3
2. bijes je kratkoga života – Ponovljeni zakon 5:9; Psalam 30:5; Knjiga proroka Izaije 26:20; 54:7-8; 57:16-19.

57:16c-d YHWH otkriva razloge zašto On ne ostaje bijesan ([vidjeti Posebnu temu u Iz 40:10: Bog opisan kao čovjek \[jezik antropomorfizama\]](#)). To je vrlo slično Psalmu 103:8-14:

1. jer duh ([vidjeti Posebnu temu u Iz 40:7: Duh u Bibliji](#)) će rasti klonuli preda Mnom
2. dah će rasti klonuli.

Zabilježite paralelizam za “duh” (BDB 924) i “dah” (BDB 675) kao u Knjizi proroka Izaije 42:5. Krhko fizičko i psihološko stanje paloga čovječanstva ne može podnijeti šutnju (Iz 57:11.17) i bijes (Iz 57:16.17) svoga Stvoritelja i Iskupitelja!

57:17 YHWH-ina osuda je analogna roditeljskoj kazni (usp. Hoš 11). On to čini kako bi Njegova djeca naučila i okrenula se od toga, ali nažalost neka neće, ne mogu (Iz 57:17c; 1:3.4).

57:18-21 Postoji očevidno oprečje između načina kako će YHWH postupati sa skrušenima i pobunjenima:

1. skrušeni - Knjiga proroka Izaije 57:15-16.18-19
2. pobunjeni - Knjiga proroka Izaije 57:17.20-21.

57:18-19 Zabilježite što će YHWH učiniti za skrušene i poniznoga duha (Iz 57:15), i oni blizu i oni daleko (Iz 57:19):

1. ponovno oživi, Knjiga proroka Izaije 57:15 - *Hiphil* INFINITIVNA GRAĐA (BDB 310, KB 309)
2. Ja se neću prepirati, Knjiga proroka Izaije 57:16 - *Qal* IMPERFEKT (BDB 936, KB 1224)
3. Ja neću uvijek biti bijesan, Knjiga proroka Izaije 57:16 - *Qal* IMPERFEKT (BDB 893, KB 1124)
4. Ja ću ozdraviti, Knjiga proroka Izaije 57:18 - *Qal* IMPERFEKT (BDB 950, KB 1272)
5. Ja ću voditi, Knjiga proroka Izaije 57:18 - *Hiphil* IMPERFEKT (BDB 634, KB 685)
6. Ja ću obnoviti utjehu, Knjiga proroka Izaije 57:18 - *Piel* IMPERFEKT (BDB 1022, KB 1532)
7. Ja ću stvoriti njihove hvale mira, Knjiga proroka Izaije 57:19 *Qal* PARTICIP (BDB 135, KB 153)
8. Ja ću ih ozdraviti, Knjiga proroka Izaije 57:19 *Qal* PERFEKT (BDB 950, KB 1272).

57:20-21 Pobunjeni, nevjerni zavjetni ljudi opisani su kao:

1. uzburkano more
2. more što ne može biti mirno
3. more što izbacuju izmet
4. more što izbacuje mulj
5. nema mira.

IZAIJA 58

PODJELA NA ODLOMKE U SUVREMENIM PRIJEVODIMA

NASB	NKJV	NRSV	TEV	NJB
običaj postova	post što ugada Bogu	Gospodin ne želi post, nego dobrotu i pravdu	istinski post	post ugada Bogu
58:1-12 (1-12)	58:1-3a (1-3a)	58:1-5 (1-5)	58:1-2	58:1-12 (1-12)
	58:3b-5 (3b-5)		58:3a	
	58:6-9a (6-9a)	58:6-9a (6-9a)	58:3b-5	
	58:9b-12 (9b-12)	58:9b-12 (9b-12)	58:6-7	
držanje subote			58:8-9a	
58:13-14 (13-14)	58:13-14 (13-14)	58:13-14 (13-14)	58:9b-12	
			nagrada za držanje subote	Subota
			58:13-14	58:13-14 (13-14)

ČITANJE KRUG TRI (vidjeti Vodič dobrog biblijskoga čitanja) SLIJEĐENJE IZVORNE AUTOROVE NAKANE NA RAZINI ODLOMKA

Ovaj komentar je vodič za proučavanje, što znači da ste odgovorni za vaše vlastito tumačenje Biblije. Svaki od nas mora hodati u svjetlu kojeg imamo. Prvenstvo u tumačenju imate vi, Biblija, i Sveti Duh. Sad to ne morate prepustiti komentatoru.

Pročitajte odlomak odjednom. Odredite subjekte (čitanje kruga #3, str. xiv.). Usporedite vašu podjelu subjekta s pet suvremenih prijevoda navedenih gore. Podjela na odlomke nije nadahnuta, ali ona je ključ za slijeđenje izvorne autorove nakane, što je srce tumačenja. Svaki odlomak ima jedan i samo jedan subjekt.

1. Prvi odlomak
2. Drugi odlomak
3. Treći odlomak
4. I tako dalje.

POZADINA

- A. Ovo je poglavlje osuda religijskoga obreda bez osobne vjere (usp. Iz 29:13; Jer 7).
- B. Ovo je duhovna poteškoća što je prouzročila Izgnanstvo.

NASB (AŽURIRANI) TEKST: 58:1-12

¹“Kliči glasno, nemoj se suzdržavati;

Podigni svoj glas kao truba,
I obznani Mome narodu njihov prijestup
I kući Jakovljevoj njihove grijehе.

²Ipak oni Me traže dan za danom i uživaju znati Moje putove,

Kao narod što je činio pravednost
I nije ostavio odredbu svoga Boga.
Oni Me pitaju za pravične odluke,
Oni uživaju u blizini Božjoj.

³Zašto smo postili a Ti ne vidiš?

Zašto smo se ponizili a Ti nisi mario?
Gle, na dan vašega posta vi nalazite *svoje* žudnje,
I tjerate teško sve svoje radnike.

⁴Gle, vi postite za sukob i prepirku i udarate s pokvarenom pesnicom.

Vi nemojte postite kao što *vi radite* danas da učinite da se vaš glas čuje na visini.

⁵Je li to post kao ovaj što sam Ja odabrao, dan za čovjeka da se ponizi?

Je li to za prigibanje nečije glave kao trske
I za prostiranje kostrijeti i pepela kao ležaj?
Hoćete li to zvati postom, čak prihvatljivim danom za GOSPODINA?

⁶Nije li ovo post što sam Ja odabrao,

Odriješiti okove bezbožnosti,
Razvrći obruče jarma,
I dozvoliti potlačenome neka ide slobodno
I slomiti svaki jaram?

⁷Nije li to podijeliti vaš kruh s gladnima

I dovesti beskućnika siromaha u kuću;
Kad vidite gologa, zagrnuti ga;
I ne se skrivati od svoga vlastitog mesa?

⁸Tada će se tvoje svjetlo prolomiti kao zora,

I tvoje ozdravljenje će brzo procvasti;
I tvoja pravednost ići će pred tobom;
Slava GOSPODINOVA bit će tvoj stražar na zaledu.

⁹Onda ćeš zvati, i GOSPODIN će odgovoriti;

Ti ćeš kliknuti, a On će reći: ‘Ovdje sam.’
Ako ti ukloniš jaram iz svoje sredine,
Pokazivanje prstom i govorenje bezbožnosti,

¹⁰Ako sebe daš gladnome

I udovoljiš čežnji nemoćnoga,
Onda će tvoje svjetlo izaći u tmini
I tvoja tama *postat će* kao podne.

¹¹I GOSPODIN će neprekidno voditi tebe,

I udovoljiti tvoju čežnju u sprženim mjestima,
I dati jakost tvojim kostima;
I ti ćeš biti kao navodnjeni vrt,
I kao izvor vode čijih voda ne manjka.

¹²Onima od vas ti ćeš ponovno izgraditi drevne ruševine;

Ti ćeš podići prastare temelje;
I ti ćeš biti zvan popravljач pukotine,
Obnovitelj ulica u kojima se obitava.

58:1 Ovo poglavlje, kao mnoga poglavlja u Knjizi proroka Izaije (tj. tipična književna oznaka za novi spjev), započinje s nizovima IMPERATIVA. Pitanja za tumačenje su:

1. tko je govornik?
2. tko je primatelj?

Ovdje je popis onoga što je zapovjedbno (zabilježite paralelizam):

1. “Kliči glasno” - *Qal* IMPERATIV, BDB 894, KB 1128
2. “nemoj se suzdržavati” - *Qal* IMPERFEKT, BDB 362, KB 359, upotrijebljen u ZAPOVJEDNOME smislu
3. “Podigni svoj glas” - *Hiphil* IMPERATIV, BDB 926, KB 1202
4. “obznani” - *Hiphil* IMPERATIV, BDB 616, KB 665.

Govornik je YHWH kroz usta Svoga proroka a primatelji su:

1. Izrael prije izgnanstva
2. izgnani Izrael
3. Izrael koji se vraća
4. eshatološki Božji narod.

▣ “truba” Ovo je BDB 1051. [Vidjeti Posebnu temu dolje: Rogovi korišteni od Izraela.](#)

POSEBNA TEMA: ROGOVI KORIŠTENI OD IZRAELA

Postoje četiri riječi u hebrejskome povezane s rogovima/trubama:

1. “rog ovna” (BDB 901, KB 1144) – korišten kao duhački instrument, usp. Knjiga o Jošui 6:5. Ova ista riječ upotrijebljena je za ovna što se uhvatio sa svojim rogovima kojeg je Abraham zamijenio za Izaka u Knjizi Postanka 22:13
2. “truba” (BDB 1051) – iz asirijskoga pojma za divlju ovcu (kozorog). To je rog koji je bio korišten u Knjizi Izlaska 19:16.19 na planini Sinaj /Horeb; #1 i #2 usporedne su u Knjizi o Jošui 6:5. Bila je korištena za naviještanje:
 - a. vremena za štovanje (usp. Lev 25:9)
 - b. vremena za borbu (tj. za Jerihon bilo je oboje, usp. Jš 6:4; Suci 3:27; 6:34; 1. Sam 13:3; Jer 4:5; Hoš 5:8)
 - c. vremena za pomazanje novoga kralja, 1. Knjiga o Kraljevima 1:34.39
 - d. trubljenje od Boga, Knjiga proroka Zaharije 9:14
3. “ovnov rog” (BDB 385, KB 398) – iz fenicijske riječi za ovna (usp. Jš 6:4.6.8.13). To je isto tako bilo i za Jubilarnu godinu (usp. Lev 25:13.28.40.50.52.54; 7:17.18.23.24).

Svi od ova prva tri izgledaju zamjenjivi bez namjeravane razlike. Mišna [RH 3.2] dopuštala je životinjske rogove od ovaca, koza, ili antilope, ali ne od krave.
4. “trube” (BDB 348, KB 344) – moguće iz GLAGOLA “razapeti /razvući”, podrazumijevajući ravnu kost (ne zakrivljenu kao što su životinjski rogov). Ove su bile napravljene od srebra (prema egipatskome okviru i obliku). Ove su bile korištene:
 - a. s običajima štovanja (usp. Br 10:2.8.10; Ezra 3:10; Neh 12:35.41)
 - b. za vojne svrhe (usp. Br 10:9; 31:6; Hoš 5:8)
 - c. za kraljevske svrhe (usp. 2. Kr 11:14).

Jedan od ovih metalnih rogova nacrtan je na Titovu slavoluku u Rimu; Josip Flavije također ih opisuje u *Antiq.* 3.12.6.

▣ (58:1) “njihov prijestup...

njihove grijeha” Formalni obred zamijenio je osobnu pravednost. Oni su bili religiozni ali daleko od YHWH (usp. 2. Tim 3:5). Religija može biti zapreka istinskoj osobnoj vjeri!

58:2 Zabilježite kako je okarakterizirana lažna vjera:

1. “oni Me traže dan za danom”
2. oni “uživaju znati Moje putove”
3. “narod. . . nije ostavio odredbu svoga Boga ”
4. “Oni Me pitaju za pravične odluke”
5. “Oni uživaju u blizini Božjoj”.

Sve od ovoga zvuči predivno ali to je bila predstava, lakrdija, religijska igra; riječi, ne djela (usp. Iz 29:13).

▣ **“Kao narod što je činio pravednost”** Ovo je sarkazam.

▣ **“Oni Me pitaju za pravične odluke”** Ovo upućuje na:

1. Urim i Tumim (tj. veliki svećenik, usp. Izl 28:30; Br 27:23; Pnz 33:8; Neh 7:65)
2. proroke
3. mjesne levite.

58:3 “postili...

smo se ponizili” Riječ “postili” (*Qal* PERFEKT, BDB 847, KB 1012) usporedna je s “ponizili” (*Piel* PERFEKT, BDB 776, KB 853, usp. Lev 16:29.31). Oni su mislili da Bog mora blagosloviti njihove religijske činidbe. SZ ima samo jedan godišnji post (Lev 16), Dan pomirenja (usp. Iz 58:6a). Tijekom Izgnanstva Židovi su umnožili ovo na četiri dana posta kako bi slavili spomen na tragične događaje u svome nacionalnome životu (tj. pad Jeruzalema, uništenje Hrama, itd., usp. Zah 7:3.5; 8:19).

▣ **“na dan vašega posta vi nalazite svoje žudnje**

I tjerate teško sve svoje radnike” Oni su postili za “religijske” svrhe i nisu dopuštali svojim radnicima imati udjela u tome! Učinci Pada nastavljaju se!

58:4 Dani posta proizvodili su razdraženost a ne vjeru.

▣

NASB
AB
LXX

“udarate s pokvarenom pesnicom”

“udarate siromaha s pesnicom”

“udarate poniznu osobu s vašim pesnicama”

MT ima “udariti pokvarenoga s pesnicom”, ali zabilježite kako LXX uzima uporište iz Knjige proroka Izaije 58:3c-d.

▣ **“da se vaš glas čuje na visini”** Jedna svrha posta bila je da se pomogne s molitvama, ali to je prouzročilo suprotan odaziv (usp. Iz 1:15; 59:2).

58:5 Ovo je popis vanjskih znakova žalovanja, kao kostrijet i pepeo, ali u stvarnosti to je bilo samo za pokazivanje (usp. Mt 6:5.16-18). [Vidjeti Posebnu temu u Knjizi proroka Izaije 47:1: Običaji žalovanja.](#)

58:6-7 “Nije li ovo post što sam Ja odabrao” Bog popisuje što On ustvari želi od Svoga naroda (tj. dnevnu društvenu pravdu, usp. Izl 21:2; Lev 25:39-41; Pnz 15:12; i Jer 34:8-11, što upućuje na Jubilarnu godinu; Tit 1:16):

1. “Odriješiti okove bezbožnosti” - *Piel* INFINITIVNI APSOLUT, BDB 834, KB 986
2. “Razvrći obruče jarma” - *Hiphil* INFINITIVNI APSOLUT, BDB 684, KB 736
3. “dozvoliti potlačenome neka ide slobodno” - *Piel* INFINITIVNI APSOLUT, BDB 1018, KB 1511
4. slomiti svaki jaram” - *Piel* PASIVNI PARTICIP, BDB 954, KB 1285
5. “podijeliti vaš kruh s gladnima” - *Qal* INFINITIVNI APSOLUT, BDB 828, KB 969
6. “dovesti beskućnika siromaha u kuću” - *Hiphil* IMPERFEKT, BDB 97, KB 112, usp. Evanđelje po Mateju 25:35; Poslanica Rimljanima 12:13; 1. Timoteju 3:2; Titu 1:8; Hebrejima 13:2; 1. Petrova 4:9
7. zagrnuti gologa - *Piel* PERFEKT, BDB 491, KB 487, usp. Jakovljeva poslanica 2:14-18
8. “ne se skrivati od svoga vlastitog mesa” - *Hithpael* PERFEKT, BDB 761, KB 834, usp. 1. Timoteju poslanica 5:8.

Ovo je podrijetlo proslavljenoga mjerila Mesije za dijeljenje ovaca (vjerni vjernici) od koza (nevjernici koji djeluju sebično u Evanđelju po Mateju 25:31-46. To nije pravednost u radovima, nego dokaz načina života da su ishodi Pada (tj. sebičnost) bili obrnuti (tj. ostali).

58:8-9b Ovo je obećana obnova ako će se oni pokajati i pokazati način života vjere. Zabilježite što istinska vjernost donosi:

1. “tvoje svjetlo prolomit (će se) kao zora”
2. “tvoje ozdravljenje će brzo procvasti”
3. “tvoja pravednost ići će pred tobom”

4. “Slava GOSPODINOVA bit će tvoj stražar na zaleđu”
5. ti “ćeš zvati, i GOSPODIN će odgovoriti”
6. “Ti ćeš kliknuti, a On će reći: ‘Ovdje sam.’” (usp. Iz 65:1).

To je ono što je Bog želio učiniti za Svoj narod, ali njihov grijeh i pobuna prouzročili su osudu i odvojenje!

▣ **“Slava GOSPODINOVA bit će tvoj stražar na zaleđu”** Ovo upućuje na *Šekina Oblak Slave* što bi bio njihova zaštita kao što je bio tijekom razdoblja Izlaska (usp. Izl 14:19 i Iz 52:12).

58:9c-10 “Ako” Ovo (usp. Iz 58:9 i 10) pokazuje uvjetovani dio Božjega uzajamnoga zavjetnog odnosa s Njegovim narodom. Zabilježite uvjete:

1. ukloniti jaram
2. prestati pokazivati prstom, usp. Izreke 6:13
3. prestati govoriti bezbožnost
4. dati sebe gladnima (*Hiphil* JUSIV, BDB 807, KB 920)
5. zadovoljiti čežnju nemoćnoga.

58:9 “Pokazivanje prstom” Ovo upućuje na zlu gestu i riječi (usp. Izr 6:13).

58:10c-12 Ovaj “onda” (blagoslov) dio uvjetovanoga Saveza (usp. Lev 26; Pnz 28 - 29) sročten je kako slijedi:

1. “tvoje (će) svjetlo izaći u tmini”
2. “tvoja tama *postat će* kao podne”
3. “GOSPODIN će neprekidno voditi tebe”
4. Gospodin će “udovoljiti tvoju čežnju”
5. Gospodin će “dati jakost tvojim kostima”
6. “ti ćeš biti kao navodnjeni vrt”
7. ti ćeš biti “kao izvor vode čijih voda ne manjka”
8. “ti ćeš ponovno izgraditi drevne ruševine”
9. “Ti ćeš podići prastare temelje”
10. “ti ćeš biti zvan popravljivač pukotine”
11. ti ćeš biti nazvan obnoviteljem ulica.

Prorok koristi nekoliko izvora slika kako bi opisao YHWH-inu prisutnost i blagoslov:

1. svjetlo nasuprot tmini
2. slika pastira
3. ratarski blagoslov
4. slika ponovne gradnje.

58:11 Postoje dva okvirna pitanja u ovome stihu:

1. Knjiga proroka Izaije 58:11b:

NASB	“udovoljiti tvoju čežnju”
NKJV	“udovoljiti tvoju dušu u suši”
TEV	“udovoljiti te s dobrim stvarima”
NJB	“udovoljit će tvoje potrebe u sprženoj zemlji”
JPSOA	“On će utažiti tvoju žeđ u osušanim mjestima”
Pešita	“udovoljiti tvoju dušu s bogatom hranom”
LXX	“ti ćeš biti udovoljen točno onako kako tvoja duša čezne”

Riječ “čežnju” je *nefeš* (BDB 659) što ima mnoga suzvučja.

Ovo “sprženim mjestima” nađeno je jedino ovdje (BDB 850, KB 1019) i značenje je neizvjesno.

2. Knjiga proroka Izaije 58:11e

NASB, NKJV	“čijih voda ne manjka”
-------------------	------------------------

U MT-u GLAGOL (BDB 469, KB 467, *Piel* IMPERFEKT) znači “lagati” ili “varati”. Izgleda kako je smisao: “vode što Bog osigurava nikad ne ‘lažu’ niti ‘varaju’” (tj. uvijek teče [NJB]).

58:12
NASB
JPSOA
LXX
Pešita
REB

“Obnovitelj ulica u kojima se obitava”
“obnovitelj uličica za stanovanje”
“ti ćeš uzrokovati putove između njih da se odmaranje”
“obnovitelj putova da se obitava u njima”
“obnovitelj kuća u ruševinama”

MT ima “putova” (BDB 677), što vjerojatno mora biti razumljivo kao “ulica” zbog GLAGOLA “obitavati” (*Qal* INFINITIVNA GRAĐA, BDB 442, KB 444).

NASB (AŽURIRANI) TEKST: 58:13-14

¹³“Ako zbog subote, ti okreneš svoju nogu
Od činjenja svoje *vlastite* ugone na Moj sveti dan,
I nazoveš subotu radošću, svetim *danom* GOSPODINOVIM časnim,
I častiš ga, odustajući od svojih *vlastitih* putova,
Od traženja svoga *vlastita* užitka
I govorenja *svoje vlastite* riječi,
¹⁴Onda ćeš uživati u GOSPODINU,
I Ja ću učiniti tvoj put po visinama zemlje;
I Ja ću te nahraniti s baštinom Jakova tvoga oca,
Jer usta GOSPODINOVA su govorila.”

58:13-14 Ova kitica koristi poslušnost zahtjevima za subotu kao način spoznaje stava i vjernosti osobe:

1. okreni svoju nogu od činjenja svoje vlastite ugone, k YHWH-inoj suboti (usp. Iz 58:13)
2. uživaj u suboti nazivajući je “časnom” (GLAGOL zI u atup avd ej nejlbejrtopu ,554 BK ,754 BDB ,כבד 58:13).

Zabilježite ponovni uvjetovani Savez (“ako ... onda”). Dobrobiti su popisane u Knjizi proroka Izaije 58:14b.c.

58:13 “subotu” Vidjeti Knjigu Izlaska 20:8-11 i Knjigu proroka Izaije 56. [Vidjeti Posebnu temu dolje: Subota \(SZ\).](#)

POSEBNA TEMA: SUBOTA (SZ)

Ovo je od hebrejske riječi što znači “odmor” ili “prestanak /obustava” (BDB 992). Povezano je sa sedmim danom kad je Bog obustavio Svoj rad nakon dovršetka prvotnoga stvaranja (usp. Post 2:1-3). Bog se nije odmarao jer je bio umoran, nego jer: (1) stvaranje je bilo završeno i dobro (usp. Post 1:31) i (2) kako bi čovječanstvu dao propisan uzorak za štovanje i odmor. Uporaba subote kao dana štovanja započinje s Knjigom Postanka 2:2-3, gdje YHWH koristi Svoj odmor kao uzorak za životinje (usp. Izl 23:12) i čovječanstvo (ljudi trebaju propisan raspored za rad, odmor, i štovanje). Subota započinje kao svi dani u Postanku 1, u sumrak; prema tome, od sumraka u petak do sumraka u subotu bilo je službeno vremensko razdoblje. Sve pojedinosti o obdržavanju dane su u Knjizi Izlaska (posebice poglavlja 16; 20; 31; i 35) i Levitskome zakoniku (posebice poglavlja 23 - 26). Prvo posebno korištenje ovoga dana od Izraela bilo je u Izlasku 16:25-26 u skupljanju mane. To je potom postalo dijelom “Deset Riječi /Deset zapovijedi” (usp. Izl 20:8-11; Pnz 5:12-15). Ovo je jedan primjer gdje su Deset zapovijedi u Izlasku 20 lagano drukčije od Deset zapovijedi u Ponovljenome zakonu 5. Ponovljeni zakon je priprema Izraela za sjedilački, ratarski život u Kanaanu.

Farizeji su uzeli ove odredbe i, prema njihovima usmenim raspravama, tumačili ih tako da su uključili mnoga pravila. Isus je često izveo čuda, znalčki kršeći njihova pozorno odabrana pravila tako da je ulazio u razgovor s njima. Nije subota ona koju je Isus odbacio ili omalovažio, nego njihov samo-pravedni legalizam i nedostatak ljubavi.

58:14 “Jer usta GOSPODINOVA su govorila” Ovo izražava vjerodostojnost i snagu Božjih obećanja (usp. Iz 55:11)!

PITANJA ZA RASPRAVU

Ovaj komentar je vodič za proučavanje, što znači da ste odgovorni za vaše vlastito tumačenje Biblije. Svaki od nas mora hodati u svjetlu kojeg imamo. Prvenstvo u tumačenju imate vi, Biblija, i Sveti Duh. Sad to ne morate prepustiti komentatoru.

Ova pitanja za raspravu predviđena su da vam pomognu promišljati kroz glavne teme ovoga odjeljka Knjige. Ona su napravljena da budu misaono-nametljiva, ne konačna.

1. Što je razlika između biblijske vjere i religioznosti?
2. Kako je etika povezana s teologijom?
3. Što je svrha posta?
4. Što je svrha subote? Je li to valjano u našim danima?

IZAIJA 59

PODJELA NA ODLOMKE U SUVREMENIM PRIJEVODIMA

NASB	NKJV	NRSV	TEV	NJB
odvojenje od Boga	odvojenje od Boga	poziv na narodno pokajanje	prorok osuđuje grijeh naroda	pokajnički Psalam
59:1-8 (1-8)	59:1-3 (1-3) 59:4-5 (4-5) 59:6-8 (6-8)	59:1-8 (1-8)	59:1-3 59:4-8	59:1-4 (1-4) 59:5-8 (5-8)
priznanje bezbožnosti	grijeh priznat		narod priznaje svoje grijehe	
59:9-15a (9-15a)	59:9-15a (9-15a) Iskupitelj Siona	59:9-15a (9-15a)	59:9-11 59:12-15a Gospodin se priprema iskusiti Svoj narod	59:9-11 (9-11) 59:12-15a
59:15b-20 (15b-20)	59:15b-19 (15b-19) 59:20 (20)	59:15b-19 (15b-19) 59:20 (20)	59:15b-21	59:15b-20 proročanstvo
59:21	59:21	59:21		59:21

ČITANJE KRUG TRI (vidjeti Vodič dobrog biblijskoga čitanja) SLIJEĐENJE IZVORNE AUTOROVE NAKANE NA RAZINI ODLOMKA

Ovaj komentar je vodič za proučavanje, što znači da ste odgovorni za vaše vlastito tumačenje Biblije. Svaki od nas mora hodati u svjetlu kojeg imamo. Prvenstvo u tumačenju imate vi, Biblija, i Sveti Duh. Sad to ne morate prepustiti komentatoru.

Pročitajte odlomak odjednom. Odredite subjekte (čitanje kruga #3, str. xiv.). Usporedite vašu podjelu subjekta s pet suvremenih prijevoda navedenih gore. Podjela na odlomke nije nadahnutu, ali ona je ključ za slijeđenje izvorne autorove nakane, što je srce tumačenja. Svaki odlomak ima jedan i samo jedan subjekt.

1. Prvi odlomak
2. Drugi odlomak
3. Treći odlomak
4. I tako dalje.

OKVIRNI UVIDI

- A. Teško je vidjeti kako se različiti spjevovi (tj. poglavlja) odnose u ovome dijelu Knjige proroka Izaije. Ja se slažem s R. K. Harrisonom da je Knjiga Izaije antologija Izaijina propovijedanja /pisanja skupljenih nakon njegove smrti. Ona je uređena na istočnjački način (tematski, igra riječi) ne na zapadnjački kronološki način.
- B. Netko se pita o ovim proročanstvima:
1. Jesu li ona višestruko ispunjenje (tj. Iz 7:14; i Dn 11:31; 12:11)?
 2. Izražavaju li ona Božje srce i čežnju za Izrael, znajući da čak sa svim dobrobitima Saveza (usp. Rim 9:4-5) oni to ne mogu izvršiti?
 3. Jesu li to spjevovi /proročanstva iz različitih razdoblja Izaijine službe, što naslovljavaju različita razdoblja Izraelove povijesti, ali sad uređeni prema uzorku da suvremenici ne mogu razumjeti?
- C. Suvremeni tumači moraju zapamtiti:
1. ovo je poezija, ne povijesna pripovijetka
 2. ovi su spjevovi predstavljeni bez njihove posebne povijesne okolnosti
 3. mnoge riječi upotrijebljene su samo jednom u Bibliji ili su poznate semitskoj književnosti
 4. budite pozorni od dogmatskih doktrinarnih tvrdnji iz ograničenih redaka poezije. Nastojte vidjeti:
 - a. paralelizam
 - b. usporedne odlomke posebice u Knjizi proroka Izaije i Miheja
 - c. NZ-nu uporabu teksta /zamisli (usp. F. F. Bruce, *Answers To Questions*, str. 87-88).
- D. *The Jewish Study Bible* (str. 901) vidi ovo poglavlje u tri dijela:
1. prorok naslovljava grijeh naroda (tj. skupno)
 2. vjernost u narodnoj spoznaji njihova grijeha (pojedinačno)
 3. prorok naviješta YHWH-ino:
 - a. milosrđe vjernome koji se kaje (usp. Iz 59:20.21)
 - b. osudu za otvrdnute:
 - (1) Židove
 - (2) obalne zemlje (tj. pogane).

PROUČAVANJE RIJEČI I IZRIČAJA

NASB (AŽURIRANI) TEKST: 59:1-8

¹Gle, GOSPODINOVA ruka nije toliko kratka

Da ona ne može spasiti;

Niti je Njegovo uho tupo

Da ono ne može čuti.

²Ali vaše nepravde napravile su odvojenje između vas i vašega Boga,

I vaši grijesi skrili su Njegovo lice od vas tako da On ne čuje.

³Jer vaše ruke okaljane su s krvlju

I vaši prsti s nepravdom;

Vaše usne govorile su lažnost,

Vaš jezik mrmlja bezbožnost.

⁴Nitko ne tuži pravedno i nitko se ne brani časno.

Oni se pouzdaju u zbrku i govore laži;

Oni smišljaju nedaću i rađaju nepravdu.

⁵Oni liježu gujina jaja i pletu paukovu mrežu;

On tko jede od njihovih jaja umire,

I iz onoga što je zdrobljeno zmija se naglo diže.

⁶Njihove mreže neće postati odjeća,

Niti će oni sebe pokriti s njihovim djelima;

Njihova djela su djela nepravde,
 I čin prekršaja je u njihovim rukama.
⁷Njihove noge trče na zlo,
 I oni brzaju proliti nedužnu krv;
 Njihove misli su misli nepravde,
 Opustošenje i uništenje su na njihovim glavnim cestama.
⁸Oni ne znaju put mira,
 I tamo nema pravde na njihovim stazama;
 Oni su napravili svoje putove iskrivljenima,
 Bilo tko korača po njima ne poznaje mira.

59:1-2 Ovi uvodni stihovi jasno pokazuju poteškoću s Božjim obećanjima Izraelu; to nije bila Njegova riječ, narav, ili snaga nego njihov ponavljanje i nastavljanje grijeh.

Stih 1 odražava prorokov odaziv na pitanja što on čuje od Izraelaca njegova vremena (tj. gdje su Gospodinova obećanja?). Izaija objavljuje mrmljanje naroda nekoliko puta (tj. Iz 40:27; 49:4.14).

59:1 “ruka” Ovo je često hebrejski idiom za djelovanje (usp. Iz 51:9). [Vidjeti Posebnu temu u Knjizi proroka Izaije 40:2: Ruka \(slikovito prikazano iz Knjige proroka Ezekijela\).](#)

Zabilježite broj dijelova ljudskoga tijela upotrijebljenih za opis Božanstva ([vidjeti Posebnu temu u Iz 40:10: Bog opisan kao čovjek \[jezik antropomorfizama\]](#)):

1. ruka
2. uho
3. lice.

Također zabilježite koliko mnogo dijelova ljudskoga tijela opisuje ljudsko zlo:

1. ruke, Knjiga proroka Izaije 59:3
2. prsti, Knjiga proroka Izaije 59:3
3. usne, Knjiga proroka Izaije 59:3
4. jezik, Knjiga proroka Izaije 59:3
5. noga na koju se smjera u Knjizi proroka Izaije 59:7-8.

▣ **“tupo”** Ova riječ (BDB 457, KB 455, *Qal* PERFEKT) znači “biti težak”, “biti tegoban”, ili “biti poštovan”. U ovome okviru to upućuje na nesposobnost da se čuje. Upotrijebljena je na isti način kao “oči” u Knjizi Postanka 48:10 i o faraonovu “srcu” u Izlasku 9:7.

59:2 “napravile su odvojenje između vas i vašega Boga” GLAGOL (BDB 95, KB 110, *Hiphil* PARTICIP) upotrijebljen je u nekoliko značenja:

1. Bog razdvaja svjetlo od tame u Knjizi Postanka 1:4
2. Bog odvaja Izraela od ostalih naroda
3. stvaranje razliku između čistoga i nečistoga
4. razdjeljivanje u dijelove (tj. žrtve)
5. YHWH i Mojsije odvajaju levite (posebno Arona, 1. Ljet 23:13)
6. isključivanje osobe od Izraela (usp. Pnz 29:20)
7. isključivanje tuđinaca (usp. Neh 13:3)
8. izdvajaju se glazbenici
9. odvajanje nekoga od tuđinaca i pogana iz nečijega društva (usp. Ezra 6:21; 9:1; 10:11; Neh 9:2)
10. odvajanje nekoga za vođu (tj. David, 1. Ljet 12:8).

U ovome okviru to je uporabljeno u jedinstvenome smislu. Izraelovi grijesi emocionalno su i duhovno odvojili zavjetni narod od zavjetnoga Boga i Njegove prisutnosti, obećanja, opskrba, i zaštite!

Jedan način slikovitoga prikaza ovoga strašnoga duhovnog stanja naredni je usporedni redak poezije. Bog skriva Svoje lice od njih (tj. On ne želi čuti njihove molitve)!

59:3-8 Ovi stihovi popisuju (u usporednim redcima) grijeh Izraela što je prouzročilo odvojenje:

1. “vaše ruke okaljane su s krvlju”, Knjiga proroka Izaije 59:3
2. “Vaše usne govore su lažnost”, Knjiga proroka Izaije 59:3
3. sudovi su potkupljivi, Knjiga proroka Izaije 59:4 (zabilježite četiri INFINITIVNA APSOLUTA)
4. vi planirate zlo i prekršaj, Knjiga proroka Izaije 59:5-7 (usp. Job 8:14-15; 15:35; Izr 1:16; za Iz 59:7 vidjeti Rim 3:15-17)
5. oni nisu znali put mira (usp. Iz 26:3.12; 57:20-21; Lk 1:79) ili pravde, Knjiga proroka Izaije 59:8 (zabilježite četiri GLAGOLA u PERFEKTU).

59:4 Stih 4, kao Knjiga proroka Izaije 59:13, koristi INFINITIVNE APSOLUTE za opis zloga ljudskoga ponašanja:

1. oni se pouzdaju u zbrku, *Qal*, BDB 105, KB 120
2. oni govore laži, *Piel*, BDB 180, KB 210
3. oni smišljaju nedaću, *Qal*, BDB 247, KB 255 (usp. Job 15:35)
4. oni rađaju nepravdu, *Hiphil* BDB 408, KB 411.

NASB (AŽURIRANI) TEKST: 59:9-20

- ⁹Zato pravda je daleko od nas,
I pravednost nas ne sustiže;
Mi se nadamo svjetlu, ali gle, tama,
Sjaju, ali mi hodamo u tmuni.
- ¹⁰Mi tapkamo duž zida kao slijepi ljudi,
Mi tapkamo kao oni koji nemaju oči;
Mi se spotičemo u podne kao u sumrak,
Među onima koji su snažni *mi smo* kao mrtvi ljudi.
- ¹¹Svi od nas reže kao medvjedi,
I stenju tužno kao golubice;
Mi se nadamo pravdi, ali nema je,
Spasenju, *ali* ono je daleko od nas.
- ¹²Jer naši prijestupi umnoženi su pred Tobom,
I naši grijesi svjedoče protiv nas;
Jer naši prijestupi su s nama,
I mi znamo naše nepravde:
- ¹³Čineći prijestup i ne priznajući GOSPODINA,
I okrećući se od našega Boga,
Govorenje o tjeskobi i pobuni,
Smišljajući *u* i izricanje iz srca lažnih riječi.
- ¹⁴Pravda je okrenuta,
A pravednost stoji daleko;
Jer istina je posrnula u ulici,
I čestitost ne može ući.
- ¹⁵Da, istina je manjkajuća;
I on tko se okrene ustranu od zla čini sebe plijenom.
Sad GOSPODIN vidje,
I bijaše nedopadljivo u Njegovu pogledu da tamo ne bijaše pravde.
- ¹⁶I On vidje da tamo ne bijaše čovjeka,
I bijaše zapanjen da tamo ne bijaše nikoga da posreduje;
Onda Njegova vlastita ruka donese spasenje k Njemu,
I Njegova pravednost podupre Njega.
- ¹⁷On stavlja pravednost kao grudobran,
I kacigu spasenja na Svoju glavu;
I On stavlja haljine odmazde za odjeću
I ogrnu Sebe s revnošću kao ogrtačem.

¹⁸Prema njihovim djelima, tako će On vratiti,
Gnjevljen Njegovim protivnicima, naknada Njegovim neprijateljima;
Obalnim zemljama On će dati naknadu.

¹⁹Tako oni će se bojati imena GOSPODINOVA od zapada
I Njegove slave od izlaska sunca,
Jer On će doći kao jureća bujica
Kuju vjetar GOSPODINOV goni.

²⁰“Iskupitelj će doći na Sion,
I onima koji se okreću od prijestupa u Jakovu”, objavljuje GOSPODIN.

59:9-11 Ovi stihovi opisuju ishode Izraelova grijeha (Iz 59:3-8):

1. “pravda je daleko od nas”
2. “pravednost nas ne sustiže”
3. nadamo se svjetlu, ali tama dolazi
4. nadamo se sjaju ali hodamo u tmuni
5. “tapkamo duž zida kao slijepi ljudi” (BDB 178, KB 206, *Piel* KOHORTATIV, dva puta, usp. Pnz 28:29; Jer 13:16; Am 5:18.20)
6. “reže kao medvjedi”
7. “stenju tužno kao golubice”
8. nadamo se pravdi, ali nikakva ne dolazi
9. nadamo se spasenju ali spasenje je daleko.

Broj 6 je metafora, nađena jedino ovdje u SZ-u. TEV prevodi (parafrazira) to i naredni redak kao “mi smo uplašeni i nevoljni”. Fusnota u NASB *Study Bible* karakterizira to kao “nesnošljivo i bespomoćno”.

Metafora broja 7 nađena je u Knjizi proroka Izaije 38:14; Ezekielu 7:16; i Nahuma 2:7.

59:12 Stih 12 opisuje tekuće duhovno stanje:

1. Izraelovi prijestupi umnoženi su pred YHWH-om
2. Izraelovi grijesi svjedoče protiv njih
3. Izraelovi prijestupi prisutni su s njima
4. Izrael zna svoje grijehove.

Zabilježite da Izaija, kao Ezra, priznaje skupni grijeh zavjetnoga naroda (usp. Ezra 9:6-7). To je ono što je veliki svećenik radio na Dan pomirenja (usp. Lev 16). Postoji skupna krivnja s posljedicama, kao i pojedinačni grijeh i njegove posljedice!

59:13 Stih 13 opisuje grijehove:

1. činiti prijestup - BDB 833, KB 981, *Qal* INFINITIVNI APSOLUT
2. nijekanje Gospodina - BDB 471, KB 469, *Piel* INFINITIVNI APSOLUT
3. okretanje od Boga - BDB 690, KB 744, *Niphal* INFINITIVNI APSOLUT
4. govorenje o tjeskobi i pobuni - BDB 180, KB 210, *Piel* INFINITIVNI APSOLUT
5. smišljanje u srcu lažnih riječi - BDB 247, KB 255, *Poel* INFINITIVNI APSOLUT
6. govorenje /izricanje iz srca lažnih riječi - BDB 211, KB 237, *Poel* INFINITIVNI APSOLUT.

Zabilježite kako autor umjetnički koristi INFINITIVNE APSOLUTE u Knjizi proroka Izaije 59:4 i 13! Nevjerno sjeme Abrahama pokazuje svoj istinski smjer (tj. sebičnost) svojim načinom života (usp. Tit 1:16). Oni govore o YHWH ali žive za sebe (usp. Iz 6:9-10; 29:13).

59:14-15a Što su ishodi ovih unaprijed smišljenih duhovnih buna?:

1. pravda se okrenula
2. pravednost stoji daleko
3. istina se spotiče u ulici
4. čestitost ne može ući
5. istine nema.

Zabilježite personifikacije! Onaj koji nastoji biti pravedan meta je i plijen grješnih!

59:15b-16b Izrael, zavjetni narod, bio je YHWH-ino sredstvo otkrivanja Sebe svijetu. Oni su jadno promašili:

1. njihova djelovanja i stavovi bili su nedopadljivi
2. nije bilo pravde
3. nije bilo pravednoga čovjeka
4. nije bilo nitko tko bi posredovao (usp. Ez 22:30).

Stoga, YHWH mora djelovati sâm. Ovo je slično teološki Knjizi proroka Ezekielu 36:22-38, koji opisuje “Novi savez” Knjige proroka Jeremije 31:31-34.

Zabilježite da prorok govori o YHWH-i u Izaiji 59:15b-20. YHWH govori za Sebe u Izaiji 59:21.

59:16c-d U svjetlu sposobnosti paloga ljudstva (čak zavjetnoga ljudstva) YHWH odabire djelovati:

1. Njegova vlastita ruka donosi spasenje Njemu, usp. Knjiga proroka Izaije 52:10; 63:5
2. Njegova Ga je pravednost podržala.

Tko je “Njemu”? U okviru to može biti Pateći Sluga (tj. Mesija) ili YHWH-in prorok (tj. Izaija).

59:17 YHWH je opisan kao “ratnik” koji se priprema za bitku. Ovaj je tekst SZ-na pozadina za Pavlovu uporabu ove vojne slike u Poslanici Efežanima 6:10-17:

1. On stavlja pravednost kao grudobran
2. On stavlja kacigu spasenja
3. On stavlja odore odmazde
4. On je ogrnuo Sebe s revnošću kao s ogrtačem.

59:18 “Prema njihovim djelima, tako će On vratiti” Ovo je ponavljajuća istina u Pismu:

1. Knjiga o Jobu 34:11
2. Psalam 28:4; 62:12
3. Izreke 24:12
4. Knjiga Propovjednika 12:14
5. Knjiga proroka Jeremije 17:10; 32:19
6. Evanđelje po Mateju 16:27; 25:31-46
7. Poslanica Rimljanima 2:6; 14:12
8. 1. Poslanica Korinćanima 3:8; 2. Korinćanima 5:10
9. Poslanica Galaćanima 6:7-10
10. 2. Timoteju poslanica 4:14
11. 1. Petrova poslanica 1:17
12. Otkrivenje 2:23; 20:12; 22:12.

Svi ljudi žanju ono što su posijali! Postoje posljedice za odabire i djelovanja što nas slijede kroz vrijeme. Hvala Bogu za Božanski oprost i zaboravljivost!

▣ **“Obalnim zemljama”** Ova riječ (BDB 15 I) koristi se često u ovome dijelu Knjige proroka Izaije (usp. Iz 40:15; 41:1.5; 42:4.10.12.15; 49:1; 51:5; 59:18; 60:9; 66:19). Često se koristi u smislu o drugim narodima ili poganskim narodima.

59:19-20 Svrha YHWH-ine naknade (BDB 168) je za iskupljenje (tj. bojati se Imena GOSPODIHOVA). Iskupitelj (usp. Iz 41:14; 43:1; 44:22) dolazi iz Izraela (tj. Mesija). On dolazi za sve koji se “vrate” (BDB 996, KB1427, *Qal* PARTICIP, [vidjeti Posebnu temu u Iz 44:22: Pokajanje u Starome zavjetu](#)).

U NZ-u okvir što se bori sa židovskom nevjerom i pobunom je Poslanica Rimljanima 9 - 11. Pavao koristi Knjigu proroka Izaije 59:20 u Izaiji 11:26-27. Mislim da su Rimljanima 3:21-31; 9-10; Galaćanima 3; i Hebrejima najbolji NZ-ni tekstovi za razumijevanje kako se Stari zavjet i Novi zavjet razilaze i ponovno spajaju!

59:19 “imena GOSPODIHOVA” [Vidjeti Posebnu temu u Knjizi proroka Izaije 40:1: “Ime” YHWH.](#)

NASB (AŽURIRANI) TEKST: 59:21

²¹“A što se Mene tiče, ovo je Moj savez s njima”, kaže GOSPODIN: “Moj Duh koji je na vama, i Moje riječi što sam Ja stavio u vaša usta neće se odvojiti iz vaših usta, niti iz usta vašega potomstva, niti iz usta vašega potomstva od potomstva”, kaže GOSPODIN, “od sad i zauvijek.”

59:21 YHWH govori (“Što se Mene tiče”) Izraelu (ili duhovnoj vjeri sjemena Abrahamova, usp. Rim 2:28-29; 9:6; Gal 6:16). On obećava:

1. Svoga Duha
2. Svoje otkrivenje
3. Svoj utjecaj kroz naraštaje.

▣ **“od sad i zauvijek”** [Vidjeti Posebnu temu u Knjizi proroka Izaije 45:17: Zauvijek \(olam\)](#). Jedna od mojih omiljenih knjiga o tumačenju proročanstva je od D. Brent Sandyja, *Plowshares and Pruning Hooks*. On ima dobru raspru o metaforičkoj uporabi pojam “zauvijek”, vidjeti str. 99-101. On izjavljuje da to često “služi pojačavanju glagola kojeg mijenja”.

IZAIJA 60

PODJELA NA ODLOMKE U SUVREMENIM PRIJEVODIMA

NASB	NKJV	NRSV	TEV	NJB
proslavljeni Sion	pogani blagoslivljaju Sion	slavna obnova Jeruzalema	buduća slava Jeruzalema	sjaj Jeruzalema
60:1-3 (1-3)	60:1-3 (1-3)	60:1-3 (1-3)	60:1-3 (1-3)	60:1-11 (1-11)
60:4-9 (4-9)	60:4-7 (4-7)	60:4-16 (4-16)	60:4-5 (4-5)	
			60:6-7 (6-7)	
	60:8-9 (8-9)		60:8-9 (8-9)	
60:10-14 (10-14)	60:10-12 (10-12)		60:10-12 (10-12)	60:12 (12)
	60:13-14 (13-14)		60:13-14 (13-14)	60:13-18 (13-18)
60:15-22 (15-22)	60:15-16 (15-16)		60:15-16 (15-16)	
	60:17-18 (17-18)	60:17-22 (17-22)	60:17-18 (17-18)	
	Bog Slava Svoga naroda			
	60:19-22 (19-22)		60:19-22 (19-22)	60:19-22 (19-22)

ČITANJE KRUG TRI (vidjeti Vodič dobrog biblijskoga čitanja)

SLIJEĐENJE IZVORNE AUTOROVE NAKANE NA RAZINI ODLOMKA

Ovaj komentar je vodič za proučavanje, što znači da ste odgovorni za vaše vlastito tumačenje Biblije. Svaki od nas mora hodati u svjetlu kojeg imamo. Prvenstvo u tumačenju imate vi, Biblija, i Sveti Duh. Sad to ne morate prepustiti komentatoru.

Pročitajte odlomak odjednom. Odredite subjekte (čitanje kruga #3, str. xiv.). Usporedite vašu podjelu subjekta s pet suvremenih prijevoda navedenih gore. Podjela na odlomke nije nadahnuta, ali ona je ključ za slijeđenje izvorne autorove nakane, što je srce tumačenja. Svaki odlomak ima jedan i samo jedan subjekt.

1. Prvi odlomak
2. Drugi odlomak
3. Treći odlomak
4. I tako dalje.

OKVIRNI UVIDI

- A. Postoji temeljita promjena u načinu između Knjige proroka Izaije 59 i Izaije 60 - 62.
- B. Knjiga proroka Izaije 60 – 62 oblikuje jedinicu što se bavi slavnom budućnošću Božjega naroda kao naroda opisanog u obnovi Jeruzalema.

PROUČAVANJE RIJEČI I IZRIČAJA

NASB (AŽURIRANI) TEKST: 60:1-3

¹“Ustani, zasjaj; jer tvoje svjetlo je došlo,
I slava GOSPODINOVA digla se nad tobom.
²Jer gle, tmina će prekriti zemlju
I duboka tmina ljude;
Ali GOSPODIN će se dići nad tobom
I Njegova slava pojaviti će se nad tobom.
³Narodi će doći k tvome svjetlu,
I kraljevi k sjajnosti tvoga uzdizanja.

60:1 “Ustani, zasjaj” Dva *Qal* IMPERATIVA preklinju zavjetni narod da budu ono na što su bili pozvani za sebe i za svijet. Svjetlo je ponavljajuća metafora u ovome poglavlju za opis:

1. Božje prisutnosti, Knjiga proroka Izaije 60:1.2.9-20; Otkrivenje 21:23; 22:5
2. duhovne svetosti, Knjiga proroka Izaije 60:1.3.5.21; 62:1
3. ove ponavljajuće metafore svjetla u Izaiji (usp. Iz 9:2; 58:8; 59:9).

▣ **“tvoje svjetlo je došlo”** Subjekt Knjige proroka Izaije 60:1-22 je “Sion” (usp. Iz 60:14), što simbolizira narod Božji. Uobičajen GLAGOL “doći” (BDB 97, KB 112) upotrijebljen je nekoliko puta u ovome poglavlju:

1. došlo je - *Qal* PERFEKT, Knjiga proroka Izaije 60:1
2. dođi - *Qal* PERFEKT, Knjiga proroka Izaije 60:4
3. doći će - *Qal* IMPERFEKT, Knjiga proroka Izaije 60:4
4. doći će - *Qal* IMPERFEKT, Knjiga proroka Izaije 60:5
5. doći će - *Qal* IMPERFEKT, Knjiga proroka Izaije 60:6
6. donijet će - *Hiphil* INFINITIVNA GRADA, Knjiga proroka Izaije 60:6
7. donijeti – isto kao #6, Knjiga proroka Izaije 60:11
8. doći će - *Qal* IMPERFEKT, Knjiga proroka Izaije 60:13
- 9-10. donijet će - *Hiphil* IMPERFEKT, dva puta, Knjiga proroka Izaije 60:17
11. zalaziti će - *Qal* IMPERFEKT, Knjiga proroka Izaije 60:20.

Zapamtite element vremena nije u hebrejskome GLAGOL nego njegova uporaba u okviru.

▣ **“slava GOSPODINOVA”** Ovo je usporedno sa “svjetlo” u retku 1. Upotrijebljeno je na drugim mjestima u Knjizi proroka Izaije povezano sa svjetlom /svjetlima (usp. Iz 24:23; 58:8) i ratarskim obiljem (usp. Iz 35:2). Hebrejski pojam za “slava” (BDB 458), zbog njegove povezanosti sa *Šekina Oblakom Slave* (usp. Izl 13:21-22; 14:19.20.24; 19:16-18; 20:21), simbolizirao je YHWH-inu osobnu prisutnost s Izraelcima tijekom Izlaska. Vatra i munja bili su povezani s dolaskom YHWH na planinu Sinaj (usp. Izl 19 - 20), tako je sjajnost postala vidom “slave”.

60:2 Ovo ima neko smjerenje na fizičku tamu u Knjizi Postanka 1:1-2 ili Izlasku 10:21-23 ili čak Knjizi proroka Izaije 9:2, i na duhovnu tamu prouzročenu grijehom. YHWH neće dopustiti da tama Pada (usp. Post 3), što prekriva sve ljude, ostane. Njegovo svjetlo otkrivenja i spasenja podignut će se (*Qal* IMPERFEKT, BDB 280, KB 281).

60:3 “Narodi će doći k tvome svjetlu” Očito je kako je Božja prvotna svrha za Izraela bila dovesti svijet k Sebi (usp. Iz 61:6.11b; 62:2.11; Post 12:3; Izl 19:5-6). [Vidjeti Posebnu temu u Knjizi proroka Izaije 40:15-17: YHWH-in vječni iskupiteljski naum.](#)

Svi od proroka, s mogućim iznimkama Miheja i Jone, Izaija je taj koji je vidio sveopće suzvuke o:

1. monoteizmu
2. SZ-nim patrijarhalnim obećanjima
3. Izraelovoj evangelizacijskoj svrsi.

Zabilježite Knjigu proroka Izaije 2:3; 45:14.22-25; 49:23. Ovo je zasigurno preteča Evanđelja po Ivanu 3:16; 4:42; 1. Timoteju poslanice 2:4; Poslanice Titu 2:11; 2. Petrove poslanice 3:9; 1. Ivanove poslanice 2:1; 4:14. NZ, slijedeći učenja Isusa, poopćuje SZ-na obećanja dana Izraelu (usp. Post 12:3; Izl 19:5), na čitav svijet (usp. Mt 28:18-20; Lk 24:47; Djela 1:8).

NASB (AŽURIRANI) TEKST: 60:4-9

⁴“Podigni svoje oči uokolo i vidi;

Oni svi skupljaju se zajedno, oni dolaze k tebi.

Tvoji sinovi doći će izdaleka,

I tvoje kćeri bit će nošene na rukama.

⁵Onda ćeš ti vidjeti i biti blistav,

I tvoje srce zadrhtat će i radovati se;

Jer će obilje mora biti okrenuto k tebi,

⁶Mnoštvo deva prekrit će te,

Mlade deve Midjana i Efe;

Svi oni iz Šebe će doći;

Oni će donijeti zlato i tamjan,

I nosit će dobre vijesti o hvalama GOSPODINOVIM.

⁷Sva stada Kedara bit će skupljena zajedno za tebe,

Ovnovi Nebajota služit će tebi;

Oni će ići gore s prihvaćanjem Moga žrtvenika,

I veličat će Moj slavni dom.

⁸Tko su ovi koji lete kao oblak

I kao golubice k svojim rešetkama?

⁹Zasigurno obalne zemlje čekat će na Mene;

I brodovi Taršiša doći će prvi,

Da dovedu tvoje sinove izdaleka,

Njihovo srebro i njihovo zlato s njima,

Za ime GOSPODINA tvoga Boga,

I za Sveca Izraelova jer On je proslavio tebe.

60:4 “Podigni ... vidi” Postoje dva *Qal* IMPERATIVA (usp. Iz 49:18; Iv 4:35). IMPERATIVI često započinju novu kiticu.

▣ “Tvoji sinovi doći će izdaleka” U poglavljima 60 - 62, postoje dva glavna eshatološka znaka što se bave putovanjem:

1. narod Božji vratit će se svome pradjedovskome domu, simboliziranog gradom Jeruzalemom
2. narodi, umjesto uzimanja židovskih zatvorenika i njihovim prognanstvom, teći će k narodu Božjem s darovima i hvalom.

60:5 Kao ishod Božjega pokajničkoga naroda koji će “vidjeti” (*Qal* IMPERFEKT, BDB 906, KB 1157), zabilježite izrečena posljedice Božjega svjetla što će vidjeti (usp. Iz 60:1.4.19.20):

1. biti blistav - *Qal* PERFEKT, BDB 626, KB 676
2. zadrhtat (doslovno “tresti”) - *Qal* PERFEKT, BDB 808, KB 922
3. radovati - *Qal* PERFEKT, BDB 931, KB 1210.

Razlozi ove nade i radosti su Božja veličanstvena djela:

1. “obilje mora biti (će) okrenuto k tebi” (tj. bogatstvo pomorskih naroda)
2. bogatstvo naroda doći će k tebi (usp. Iz 60:6-7.11; 61:6).

Ovi usporedni redci poezije opisuju zahvalnost naroda za Izraelovo:

1. otkrivenje YHWH
2. dovođenje stvarnosti o YHWH-inoj prisutnosti Zemlji
3. otvaranje puta za njihovo uključivanje Božjoj zavjetnoj obitelji (usp. Iz 56:7).

60:6 “nosit će dobre vijesti o hvalama GOSPODINOVIM” GLAGOL (*Piel* IMPERFEKT, BDB 142, KB 163) upućuje na Božju milost prema Izraelu i prema svim narodima (usp. Iz 40:9-10; 41:27; 42:10-13; 52:7). Nije li potresno čuti da poganski narodi hvale Boga Izraelova? To je očito teološki cilj monoteizma ([vidjeti Posebnu temu u Iz 40:14: Monoteizam](#)). Postoji jedan Bog i svi su ljudi stvoreni prema Njegovoj slici i sličnosti (usp. Post 1:26-27) za zajedništvo (suzvuk Post 3:8; Lev 26:12). Obećanje Knjige Postanka 3:15 svim ljudima i nada zavjetnih blagoslova obiteljima Zemlje u Postanku 12:3 došli su do ostvarenja.

60:7 “Nebajota” [Nebajot] Ovo upućuje na arapska plemena, kao što i izričaj, “stada Kedara”, čini. Ovo je pleme spomenuto u Knjizi Postanka 25:13. Od Grka i Rimljana nazvani su Nabatejci.

60:8 “Tko su ovi koji lete kao oblak

I kao golubice k svojim rešetkama” Ovo upućuje na brodske mornare na horizontu koji dolaze u ponovno ustrojen i obnovljeni Jeruzalem (usp. Iz 60:9).

60:9 “Zasigurno obalne zemlje čekat će na Mene” Ovo “obalne zemlje” (ili “otoci”) upotrijebljeno je u Knjizi proroka Izaije kao metafora za sve pagane.

GLAGOL “čekat” (*Piel* IMPERFEKT, BDB 875, KB 1082) često je korišten o pouzdanju u YHWH-u (usp. Iz 8:17; 25:9; 26:8; 33:2). Zabilježite kako je upotrijebljen o YHWH-i u Knjizi proroka Izaije 30:18!

▣ **“brodovi Taršiša”** Taršiš može upućivati na:

1. južnu Španjolsku
2. Sardiniju
3. poslovična uporaba o krajevima Zemlje.

[Vidjeti Posebnu temu dolje: Taršiš.](#)

POSEBNA TEMA: TARŠIŠ

Ovo ime mjesta (BDB 1076 II, KB 1797 I) može upućivati na:

1. grad u sjevernoj Španjolskoj na strani Atlantika, što je bila kolonija Fenicije (tj. Tartessus, Iz 23:7)
2. otok Sardinije (usp. Post 10:4)
3. grad na sjevernoj obali Afrike (Kartaga je bila kolonija Fenicije; iz LXX-e Ez 27:12)
4. metaforu za vrlo udaljenu luku (KB 1797, B., d.)
5. vrstu velikoga mora po kome plovo trgovački brodovi (usp. Iz 23:1)
6. suparnički pomorski narod (usp. 1. Kr 10:22).

Knjiga proroka Jone tvrdi da je to bilo prema zapadu Izraela (usp. Jona 1:3; 4:2), ali koliko daleko nije rečeno. Prema suzvuku, međutim, to je bilo toliko daleko koliko je Jona mogao dobiti od Boga Izraelova.

▣ **(60:9)** Zabilježite zavjetna Imena za Božanstvo (također zabilježite Iz 60:14.16):

1. YHWH (Bog kao Spasitelj i Iskupitelj)
2. *Elohim* (Bog kao Stvoritelj i Opskrbitelj)
3. Svetac Izraelov (zavjetni Bog).

[Vidjeti Posebnu temu u Knjizi proroka Izaije 40:1: Imena za Božanstvo.](#)

NASB (AŽURIRANI) TEKST: 60:10-14

¹⁰“Tuđinci će izgraditi svoje zidine,
I njihovi kraljevi služiti će tebi;
Jer u Svome gnjevu Ja te udarih,

I u Svojoj naklonosti Ja sam imao milosrđa nad tobom.

¹¹Tvoja vrata bit će otvorena neprekidno;

Ona neće biti zatvorena danju ili noću,

Tako da *ljudi* mogu donijeti k tebi bogatstvo naroda,

Sa svojim kraljevima vođenima u povorci.

¹²Jer narod i kraljevstvo koje neće služiti tebi izginut će,

I narodi će biti posve razoreni.

¹³Slava Libanona doći će k tebi,

Borovica, šimširovo stablo i čempres zajedno,

K predivnome mjestu Moga svetišta;

I Ja ću učiniti mjesto Mojih nogu slavnim.

¹⁴Sinovi onih koji te ožalostiše doći će prignuti se pred tobom,

I svi oni koji te prezirahu prignut će se do podnožja tvojih nogu;

I oni će te zvati gradom GOSPODINOVIM,

Sionom Sveca Izraelova.

60:10 “Jer u Svome gnjevu Ja te udarih,

I u Svojoj naklonosti Ja sam imao milosrđa nad tobom” Ovdje vidimo dva glavna YHWH-ina djelovanja u Bibliji: Njegovu milost (dugoročno, usp. Ps 103:10-14) i Njegov gnjev (kratkoročno, usp. Iz 57:16; Ps 103:9). Njegova osuda je roditeljska po naravi i morala je prouzročiti Njegovu Stvorenju povratak k Njemu (usp. Rim 1 - 3; Heb 12:1-13).

60:11 “Tvoja vrata bit će otvorena neprekidno” Ovaj je izričaj upotrijebljen kako bi pokazao: (1) sigurnost je osigurana i (2) dostupnost je izvjesna (usp. Otk 21:25).

60:12 “narod i kraljevstvo koje neće služiti tebi izginut će” Ovo je upozorenje slično Božjemu Savezu s Abrahamom u Knjizi Postanka 12:3 (usp. Post 27:29).

60:13 Ovaj stih govori o gradnji novoga Svetog mjesta (tj. Hrama) s prekrasnim gradbenim drvom iz Libanona.

▣ “mjestu Moga svetišta;

I Ja ću učiniti mjesto Mojih nogu slavnim” Kovčeg saveza i Svetinja nad Svetinjama simboliziraju Božju prisutnost na Zemlji. Židovi su o prostoru između krila kerubina zamišljali kao o Božjemu podnožju (usp. Ps 99:5; 132:7); Njegovo prijestolje bilo je u Nebu.

60:14 “Sionom” [Sion] Pojam “Sion” (BDB 851) istoznačnica je s Grad Jeruzalem. Hram je bio izgrađen na planini Morija, ali na grad se rijetko upućivalo ovim pojmom (usp. Iz 62:1).

NASB (AŽURIRANI) TEKST: 60:15-22

¹⁵“Budući si bio ostavljen i omrznut

Ni s kim da prolazi,

Ja ću te učiniti vječnim ponosom,

Radošću od naraštaja do naraštaja.

¹⁶Ti ćeš i sisati mlijeko naroda

I sisati grudi kraljeva;

Potom ćeš znati da Ja, GOSPODIN, jesam tvoj Spasitelj

I tvoj Iskupitelj, Silni Jakovljevi.

¹⁷Umjesto tuča Ja ću donijeti zlato,

I umjesto željeza Ja ću donijeti srebro,

I umjesto drva, tuč,

I umjesto kamenja, željezo.

I Ja ću učiniti mir tvojih upravitelja

I pravednost tvojih nadzornika.

18Nasilje se neće više čuti u tvojoj zemlji,
 Niti opustošenje ili uništenje unutar tvojih granica;
 Nego ti ćeš zvati svoje zidine spasenjem, i svoja vrata hvalom.

19Nećeš više imati sunce za svjetlo danju,
 Niti će ti za sjaj mjesec dati svjetlo;
 Nego ti ćeš imati GOSPODINA za vječno svjetlo,
 I svoga Boga za svoju slavu.

20Tvoje sunce neće više zalaziti,
 Niti će tvoj mjesec iščezavati;
 Jer ti ćeš imati GOSPODINA za vječno svjetlo,
 I dani tvoga žalovanja bit će dovršeni.

21Onda će biti svi tvoji ljudi pravedni;
 Oni će posjedovati zemlju zauvijek,
 Mladicu Moje sadnje,
 Rad Mojih ruku,
 Da Ja mogu biti proslavljen.

22Najmanji će postati pleme,
 A najneznatiji moćnim narodom.
 Ja, GOSPODIN, ubrzat ću to u svoje vrijeme.

60:15-22 Ovaj je odlomak vrlo sličan Otkrivenju 21:1-27, što opisuje “Novi Jeruzalem”. Postojale su dvije glavne mogućnosti o odnosu SZ-nih obećanja prema NZ-u:

1. ona su značila da moraju biti uzeta doslovno i Jeruzalem će biti ponovno izgrađen sa svojim središnjim žrtvenim Hramom, tj. dispencijanski predmilenijanzam
2. ovi su odlomci simbolički o Crkvi i njihova važnost dosegnuta je u NZ-u kao novi Božji narod, tj. milenijanzam.

Ista dvoznačnost može biti viđena u Knjizi proroka Izaije 61:6, gdje se na Izraela upućuje kao na “Svećenici Gospodinovi” (usp. Izl 19:6 “Spoznaja Svećenika”). Ali ovi isti pojmovi upotrijebljeni su u 1. Petrovoj poslanici 2:5.9 i Otkrivenju 1:6 za opis Crkve. Izraelova svrha uvijek je bila dovođenje svijeta Bogu (usp. Iz 62:2.11; [vidjeti Posebnu temu u Iz 40:15-17: YHWH-in vječni iskupiteljski naum](#)). Međutim, oni su promašili i Bog je odabrao Crkvu da ispuni ovaj zadatak. [Vidjeti Posebnu temu u Knjizi proroka Izaije 40:9: Zašto su događaji na kraju vremena tako prijeporni?](#)

60:15 “si bio ostavljen i omrznut” Ovaj je izričaj hebrejski idiom povezan sa ženidbom. To možemo vidjeti u pojmovima za opis “Lee” u Knjizi Postanka 29:21 i dalje. Taj isti idiom o ženidbi nastavljen je u Knjizi proroka Izaije 62:4-5 i u NZ-u kao Crkva u Poslanici Efežanima 5:22-33. “Mržnja” je hebrejski idiom o usporedbi.

60:17 Ovo je moguće smjerenje na 1. Knjigu o Kraljevima 14:26-27 povezano sa skidanjem dragocjenih kovina s Hrama kako bi se platio danak Egiptu.

▣ **“I Ja ću učiniti mir tvojih upravitelja**

I pravednost tvojih nadzornika” Ovo može odražavati Mesijansku vlast spomenutu u poglavljima 7 - 14.

60:18 Ovo se proročanstvo zasigurno ne može primijeniti na Izraelovu potonju povijest! Ono izgleda pokazuje odsutnost društvenoga prekršaja i poteškoća u Mesijanskome dobu.

60:19-20 Ivan koristi ovu sliku u Otkrivenju 21:23; 22:5. YHWH-ina prisutnost jeste istinsko svjetlo!

60:20 “tvoga žalovanja bit će dovršeni” Novi dan je /bude osvanuo, usp. Knjiga proroka Izaije 35:10; 65:19; Otkrivenje 21:4.

60:21 “će biti svi tvoji ljudi pravedni” Božji će blagoslovi doći samo kad se narod pokaje ([vidjeti Posebnu temu u Iz 44:22: Pokajanje u Starome zavjetu](#)). On, On sâm, osigurat će novo srce i novi um (usp. Jer 31:31-34; Ez 36:22-38).

Ova vrsta obećanja izvor je teološke raspore o suverenosti i slobodnoj volji. Može li palo čovječanstvo išta činiti prema svome spasenju ili je sve (tj. vjera, pokajanje) dar od Boga (usp. Djela 5:31; 11:18; 2. Tim 2:25). Drugi tekstovi daju naglasak prema propovijedanju što privlači ljude k pokajanju (tj. odaziv slobodnom voljom na Božansku ponudu, usp. Mt 3:8; Lk 3:8; Iv 1:12; Djela 2:38; itd.). Nekako je oboje biblijski! Ovo je zapadnjačka poteškoća s istočnjačkim paradoksom!

▣ **“Oni će posjedovati zemlju zauvijek”** Ovo može biti smjeranje na Knjigu Postanka 17:8. Riječ “zauvijek” poteškoća je tumačenja. [Vidjeti Posebnu temu u Knjizi proroka Izaije 45:17: Zauvijek \(olam\).](#)

▣ **“Mladicu Moje sadnje”** Ova je ista metafora upotrijebljena u Knjizi proroka Izaije 61:3. Ona izgleda odražava Psalam 1, ali viđena je i u Izaiji 11:1. SZ koristi mnoge ratarske metafore.

60:22 “pleme” Ovaj pojam može značiti “tisuće”. [Vidjeti Posebnu temu dolje: Tisuća \(eleph\).](#)

POSEBNA TEMA: TISUĆU (*eleph*)

Hebrejska riječ *eleph* znači “tisuću” (BDB 48, KB 59 II). Bila je korištena u nekoliko značenja u SZ-u:

1. obiteljska zajednica, Knjiga o Jošui 22:14; Suci 6:15; 1. Samuelova 23:23; Knjiga proroka Zaharije 9:7; 12:6
2. vojna jedinica, Knjiga Izlaska 18:21.25; Ponovljeni zakon 1:15
3. doslovno tisuću, Knjiga Postanka 20:16; Izlazak 32:28
4. simbolički broj, Knjiga Postanka 24:60; Izlazak 20:6; 34:7; Ponovljeni zakon 7:9; Knjiga proroka Jeremije 32:18
5. ugaritska srodna riječ *alluph* znači “poglavica”, Knjiga Postanka 36:15.

Ova različita suzvučja prouzročila su suvremenim tumačima pitati se o doslovnosti brojeva:

1. prilikom Izlaska
2. izraelskih plemenskih vojnih jedinica.

▣ **(60:22) “Ja, GOSPODIN, ubrzat ću to u svoje vrijeme”** Povijest je u Božjim rukama (usp. Iz 45:23; 61:11).

PITANJA ZA RASPRAVU

Ovaj komentar je vodič za proučavanje, što znači da ste odgovorni za vaše vlastito tumačenje Biblije. Svaki od nas mora hodati u svjetlu kojeg imamo. Prvenstvo u tumačenju imate vi, Biblija, i Sveti Duh. Sad to ne morate prepustiti komentatoru.

Ova pitanja za raspravu predviđena su da vam pomognu promišljati kroz glavne teme ovoga odjeljka Knjige. Ona su napravljena da budu misaono-nametljiva, ne konačna.

1. Zašto je ovo poglavlje puno metafora što opisuju “sjajnost” i “svjetlo”?
2. Hoće li biti doslovna obnova Židova ili to upućuje na Mesijansko doba?
3. Zašto će pogani htjeti teći u Jeruzalem?
4. Što je veza između Knjige proroka Izaije 60:15-22 i Knjige Otkrivenja?

IZAIJA 61

PODJELA NA ODLOMKE U SUVREMENIM PRIJEVODIMA

NASB	NKJV	NRSV	TEV	NJB
veličanje nemoćnih	dobre vijesti o spasenju	misija na Sion	dobre vijesti o oslobođenju (61:1 - 62:12)	misija proroka
61:1-3 (1-3)	61:1-3 (1-3)	61:1-4 (1-4)	61:1-4 (1-4)	61:1-9 (1-9)
61:4-9 (4-9)	61:4-7 (4-7)	61:5-7 (5-7)	61:5-7 (5-7)	
	61:8-9 (8-9)	61:8-11 (8-11)	61:8-9 (8-9)	zahvala
61:10-11 (10-11)	61:10-11 (10-11)		61:10-11 (10-11)	61:10-11 (10-11)

ČITANJE KRUG TRI (vidjeti Vodič dobrog biblijskoga čitanja) SLIJEĐENJE IZVORNE AUTOROVE NAKANE NA RAZINI ODLOMKA

Ovaj komentar je vodič za proučavanje, što znači da ste odgovorni za vaše vlastito tumačenje Biblije. Svaki od nas mora hodati u svjetlu kojeg imamo. Prvenstvo u tumačenju imate vi, Biblija, i Sveti Duh. Sad to ne morate prepustiti komentatoru.

Pročitajte odlomak odjednom. Odredite subjekte (čitanje kruga #3, str. xiv.). Usporedite vašu podjelu subjekta s pet suvremenih prijevoda navedenih gore. Podjela na odlomke nije nadahnuta, ali ona je ključ za slijeđenje izvorne autorove nakane, što je srce tumačenja. Svaki odlomak ima jedan i samo jedan subjekt.

1. Prvi odlomak
2. Drugi odlomak
3. Treći odlomak
4. I tako dalje.

OKVIRNI UVIDI

- A. Knjiga proroka Izaije 60 opisuje krajnji ishod, dok Izaija 61 opisuje sredstva Božjega blagoslova.
- B. Isus koristi ovaj odlomak o Sebi u Evanđelju po Luki 4:16-21; 7:18-23. Zbog toga, ovaj odlomak mora biti Mesijanski (tj. Sluga).
- C. Duh Gospodinov ovdje je očito analogan (tj. naviještanje) Duhu u NZ-nome smislu Trojstva:
 1. [vidjeti Posebnu temu u Knjizi proroka Izaije 40:7: Duh u Bibliji](#)
 2. [vidjeti Posebnu temu u Knjizi proroka Izaije 40:14: Trojstvo.](#)
- D. Očevidno je ovo primjer mjesnoga povijesnog stanja u životu Izraela koji je bio korišten za ocrtavanje budućih događaja u vremenu Mesije (tj. doktrina). [Vidjeti Posebnu temu u Knjizi proroka Izaije 40:10: Mesija.](#)

PROUČAVANJE RIJEČI I IZRIČAJA

NASB (AŽURIRANI) TEKST: 61:1-3

¹Duh Gospodina BOGA na meni je,
Jer GOSPODIN me je pomazao
Da donesem dobre vijesti nemoćnima;
On me je poslao da povijem rane onima koji su slomljena srca,
Da navijestim neovisnost zarobljenicima
I slobodu zatvoreniciima;
²Da navijestim pogodnu godinu GOSPODINOVU
I dan odmazde našega Boga;
Da utješim sve koji žaluju,
³Da darujem one koji žaluju u Sionu,
Dajući im vijenac umjesto pepela,
Ulje radosti umjesto žalovanja,
Ogrtač hvale umjesto duha klonulosti.
Tako oni će biti nazvani hrastovima pravednosti,
Zasad GOSPODINOV, da On može biti proslavljen.

61:1 “Duh Gospodina BOGA na meni je” Ovo se dogodilo vidljivim u Isusovu životu kod krštenja Njega (usp. Iz. 11:1-2; 42:1; Mt 3:13-17; Mk 1:9-11; Lk 3:21.22; Iv 1:31-34), ali Duh je uvijek bio s Isusom. [Vidjeti Posebnu temu u Knjizi proroka Izaije 42:1: Osobnost Duha.](#)

▣ “pomazao” Ovo je ista riječ u značenju “Mesija” (BDB 602, [vidjeti Posebnu temu u Iz 40:10: Mesija](#)) ili Pomazanik. To je bio znak Božjega jedinstvenog blagoslova i opremanja za zadatak (usp. Ps 23:5). U SZ-u su proroci, svećenici, i kraljevi bili pomazani kao simbolički čin Božje jedinstvene prisutnosti i poziva nad njihovim životima. Iz ovoga Jean Calvin izvodi svoju trostruku kategoriju za opisivanje Kristove službe kao proroka, svećenika, i Kralja (usp. Heb. 1:2-3).

[Vidjeti Posebnu temu dolje: “Pomazanje” u Bibliji \(hebrejski GLAGOL, BDB 602, KB 643 I; IMENICA, BDB 603\).](#)

POSEBNA TEMA: “POMAZANJE” U BIBLIJI (hebrejski GLAGOL, BDB 602, KB 643 I; IMENICA, BDB 603)

- A. Korišteno za uljepšavanje (BDB 691 I, usp. Pnz 28:40; Ruta 3:3; 2. Sam 12:20; 14:2; 2. Ljet 28:15; Dn 10:3; Mih 6:15).
- B. Korišteno za goste (BDB 206, usp. Ps 23:5; Lk 7:38.46; Iv 11:2).
- C. Korišteno za iscjeljenja (BDB 602, usp. Iz 61:1; Mk 6:13; Lk 10:34; Jak 5:14; [korišteno u higijenskom smislu u Ez 16:9]).
- D. Korišteno u pripravi za ukop (usp. Mk 16:1; Iv 12:3.7; 19:39-40; zabilježite 2. Ljet 16:14, ali bez GLAGOLA “pomazati”).
- E. Korišteno u religijskom smislu (o objektu, BDB 602, usp. Post 28:18; 31:13 [stup]; Izl 29:36 [žrtvenik]; Izl 30:26; 40:9-16; Lev 8:10-13; Br 7:1 [Svetište]).
- F. Korišteno za postavljanje vođa:
 - 1. svećenici:
 - a. Aron (Izl 28:41; 29:7; 30:30)
 - b. Aronovi sinovi (Izl 40:15; Lev 7:36)
 - c. standardni izričaj ili naslov (Br 3:3; Lev 16:32)

2. kraljevi:
 - a. od Boga (usp. 1. Sam 2:10; 2. Sam 12:7; 2. Kr 9:3.6.12; Ps 45:7; 89:20)
 - b. od proroka (usp. 1. Sam 9:16; 10:1; 15:1.17; 16:3.12-13; 1. Kr 1:45; 19:15-16)
 - c. od svećenika (usp. 1. Kr 1:34.39; 2. Kr 11:12)
 - d. od starješina (usp. Suci 9:8.15; 2. Sam 2:7; 5:3; 2. Kr 23:30)
 - e. o Isusu kao Mesijanskoga Kralja (usp. Ps 2:2; Lk 4:18 [Iz 61:1]; Djela 4:27; 10:38; Heb 1:9 [Ps 45:7])
 - f. Isusovi sljedbenici (usp. 2. Kor 1:21; 1. Iv 2:20.27 [krizma])
3. moguće o prorocima (usp. 1. Kr 19:16; Iz 61:1)
4. nevjerujući posrednici Božanskoga oslobođenja:
 - a. Kir (usp. Iz 45:1)
 - b. kralj Tira (usp. Ez 28:14, gdje on koristi metafore Vrta Eden)
5. pojam ili naslov "Mesija" znači "Pomazanik" (BDB 603), usp. Psalam 2:2; 89:38; 132:10.

Djela apostolska 10:38 stih je gdje su uključene sve tri Osobe Božanstva u pomazanje. Isus je bio pomazan (usp. Lk 4:18; Djela 4:27; 10:38). Zamisao je proširena na uključivanje svih vjernika (usp. 1. Iv 2:27). Pomazanik je postao pomazanici! To može biti usporedno s Antikristom i antikristima (usp. 1. Iv 2:18). SZ-ni simbolički čin fizičkoga pomazanja s uljem (usp. Izl 29:7; 30:25; 37:29) odnosi se na one koji su bili pozvani i opremljeni od Boga za poseban zadatak (tj. proroci, svećenici, i kraljevi). Riječ "Krist" prijevod je hebrejskoga pojma "pomazanik" ili Mesija.

▣ **(61:1) "Da donesem dobre vijesti nemoćnima"** Mesijina ([vidjeti Posebnu temu u Iz 40:10: Mesija](#)) poruka bit će jedna od nada i oprost prognanima, izopćenima, i društveno potlačenima (usp. Iz 35:5-6).

Zabilježite nizove INFINITIVNIH GRAĐA u Knjizi proroka Izaije 61:1-3 što opisuju zadatak Mesije:

1. donijeti dobre vijesti nemoćnima - *Piel*, BDB 142, KB 163
2. navijestiti neovisnost zarobljenicima - *Qal*, BDB 894, KB 1128
3. navijestiti pogodnu godinu Gospodinovu – isto kao #2
4. utješiti sve koji žaluju - *Piel* BDB 636, KB 688
5. darivati one koji žaluju u Sionu vijencem umjesto pepelom:
 - a. vijenac - *Qal*, BDB 962, KB 1321
 - b. dati - *Qal* BDB 678, KB 733
6. još jedna INFINITIVNA GRAĐA ali usmjerena prema Mesiji, Osobno – "da On može biti proslavljen" - *Hithpael*, BDB 802, KB 908.

61:2 "pogodnu godinu GOSPODINOVU" Ovo je smjerenje na Jubilarnu godinu (usp. Lev 25:10). To je bila godina opraštanja svih dugova i povratak sve zemlje prvotnim vlasnicima svake pedesete godine. Ne postoji primjer u SZ-u da se ikad povijesno dogodilo.

▣ **"dan odmazde našega Boga"** Važno je zabilježiti da se pogodna godina i dan odmazde događa u isto vrijeme. Za one koji poznaju Boga u Mesiji, to je dan nagrade. Za one koji ne poznaju našega Krista, to je dan osude i velike muke. Moraju postojati loše vijesti prije postojanja dobrih vijesti! (usp. Rim 1 - 3).

61:3 Zabilježite suprotivosti (tj. "umjesto"):

1. vijenac umjesto pepela
2. ulje radosti umjesto žalovanja
3. ogrtač hvale umjesto duha klonulosti.

Također zabilježite istu suprotivost u Knjizi proroka Izaije 61:7:

1. dvostruki udio umjesto srama
2. klicanje od radosti umjesto poniženja.

▣ **"vijenac ... pepela"** Ovo su primjeri vrsta stvari što se stavljaju na glavu (usp. Ez 24:17).

▣ **"Ulje radosti"** Drevni ljudi nisu imali dostupnu šminku, prema tome, za pripremiti se za vremena veselja i blagdana, oni su se mazali s maslinovim uljem (usp. Ps 45:7).

▣ “Ogrtač hvale” Ovdje je SZ-ni primjer oblačenja upotrijebljen kao metafora za stav i duhovni položaj.

▣ “hrastovima pravednosti,

Zasad GOSPODINOV” U Psalmu 1 to upućuje na Božju početnu ljubav te neprekidnu podršku i opskrbu (usp. Jer 17:7-8). Ovdje to upućuje na Mesiju (usp. Iz 60:1-2).

NASB (AŽURIRANI) TEKST: 61:4-9

⁴Onda će oni ponovno izgraditi drevne ruševine,
Oni će podići negdašnja opustošenja;
I oni će popraviti razorene gradove,
Pustoši mnogih naraštaja.
⁵Stranci će stajati i pasti vaša stada,
I tuđinci će biti vaši zemljoradnici i vaši vinogradari.
⁶A vi ćete biti nazvani svećenici GOSPODINOVI;
O vama će biti govoreno kao o slugama našega Boga.
Vi ćete jesti bogatstvo naroda,
I u njihovim obiljima vi ćete se hvaliti.
⁷Umjesto vašega srama vi ćete imati dvostruki udio,
I umjesto ponizjenja oni će klicati od radosti nad svojim dijelom.
Stoga oni će posjedovati dvostruki udio u svojoj ruci,
Vječna radost bit će njihova.
⁸Jer Ja, GOSPODIN, ljubim pravdu,
Ja mrzim grabež u paljenome prinosu;
I Ja ću im vjerno dati njihovu naknadu
I učiniti vječni savez s njima.
⁹Onda će njihovo potomstvo biti poznato među narodima,
I njihovi potomci usred ljudi.
Svi koji ih vide prepoznat će ih
Jer oni su potomstvo kojeg je GOSPODIN blagoslovio.

61:4 “će oni ponovno izgraditi drevne ruševine” Za ne-Židova teško je zamisliti jačinu osjećaja što je povezan s Obećanom zemljom (usp. Iz 49:8; 58:12; 60:10).

Ovaj stih popisuje nekoliko stvari što će biti napravljene vlastitom voljom:

1. ponovna izgradnja drevnih ruševina
2. podizanje negdašnjih opustošenja
3. popravak razorenih gradova.

Zadnji redak Knjige proroka Izaije 61:4 pokazuje da autor naslovljava one koji se vraćaju iz izgnanstva iz Mezopotamije.

61:5 Stih 5 nastavlja temu o tuđincima koji dolaze u Jeruzalem s darovima i službom, kako bi štovali Boga Izraelova.

Iz NZ-noga otkrivenja mi sad znamo kako ovo upućuje na Novi savez u Kristu dostupan za sve kroz pokajanje i vjeru (usp. Mk 1:15; Djela 3:16.19; 20:21)!

Ja tumačim SZ-na obećanja narodnome Izraelu kao višestruko ispunjenje proročanstava. Ona se nikad nisu ispunila u Izraelovoj povijesti zbog njihova grijeha i pobune. Ona su jedino našla ispunjenje u Kristu. [Vidjeti Posebne teme u Knjizi proroka Izaije 40:9: Zašto su događaji na kraju vremena tako prijeporni?, i u Izaiji 40:15-17: YHWH-in vječni iskupiteljski naum.](#)

61:6 “vi ćete biti nazvani svećenici GOSPODINOVI” Izrael je morao biti narod svećenika, sad oni će biti! Petar koristi ovaj isti izričaj za opis Crkve u 1. Petrovoj poslanici 2:5.9 (usp. Izl 19:56-6; također vidjeti uporabu u Otk 1:6).

61:7 “dvostruki udio” Ovo izgleda upućuje na nasljeđe najstarijega sina u ustroju nasljedstva drevnoga Izraela (usp. Pnz 21:17). Kao što je Izrael imao dvostruki udio YHWH-inoga gnjeva (usp. Iz 40:2), sad ima dvostruku nagradu.

▣ **“Vječna radost bit će njihova”** Ovo isto predivno obećanje nađeno je u Psalmu 16:11. Pitanje je kad će se ono dogoditi:

1. ono se nije dogodilo povratnicima iz mezopotamijskoga izgnanstva
2. ono se nije dogodilo Židovima koji su bili pod vlašću Grčke ili Rima
3. onda u budućnosti:
 - a. Izraelu nakon što Mesija dođe
 - b. Crkvi
 - c. u Tisućljeću
 - d. u obnovljenoj Vrtu Eden.

Ovo je drevna, nadahnuta poezija! Ona ne naslovljava sva suvremena pitanja. Najbolje je uzeti središnje značenje kitice i promotriti ju kroz NZ-no otkrivenje!

61:8 “Jer Ja, GOSPODIN, ljubim pravdu” YHWH je etičko, moralno Biće. On zahtijeva etička, moralna djelovanja od Svoga naroda!

Zabilježite Njegove popisane osobine:

1. ljubi pravdu
2. mrzi grabež u žrtvovanjima (tj. paljeni prinosi).

Drugi predivni tekstovi što opisuju YHWH-inu narav su u Knjizi Izlaska 34:6; Brojevima 14:18; Knjizi Nehemije 9:17; Psalmu 86:15; 103:8-14; 145:8-9! [Vidjeti Posebne teme u Knjizi proroka Izaije 49:7: Osobine Boga Izraelova \(SZ\) i Osobine Boga Izraelova \(NZ\) - iz 1. Timoteju poslanice 1:17.](#)

▣ **“paljenome prinosu”** Septuaginta i moguće neke varijacije Masoretskoga teksta imaju “s nepravdom” (isti suglasnici). UBS *Text Project* daje žrtvenome izričaju ocjenu B (neka sumnja), str.156.

▣ **“Ja ću...”**

učiniti vječni savez s njima” Židovi su neprestano kršili prvi Savez, kao što će čitanje 1. i 2. Knjige o Kraljevima i 1. i 2. Knjige Ljetopisa pokazati. Zbog toga, Bog konačno dopušta da Savez bude okončan (Njegov Duh napušta Hram; pad Jeruzalema). Svrha toga dovršetka bila je početak Novoga saveza s čak većim duhovnim značenjem (usp. Jer 31:31-34; Ez 36:22-38).

61:9 Ovdje je još jedno upućivanje na Izrael kao znak i poruka (tj. svjetlo, usp. Iz 42:6; 49:6; 51:4; Djela 13:47) o naravi Božjoj prema ostalim narodima.

NASB (AŽURIRANI) TEKST: 61:10-11

¹⁰**Ja ću se radovati uvelike u GOSPODINU,
Moja duša klicat će u mome Bogu;
Jer On me je odjenuo s haljinama spasenja,
On me je pokrio sa svećanom odorom pravednosti,
Kao što se mladoženja kiti s vijencem,
I kao što se mladenka krasi sa svojim draguljima.**
¹¹**Jer kao što zemlja rađa svoje mladice,
I kao što vrt uzrokuje da stvari posijane u njoj niknu,
Tako će Gospodin BOG uzrokovati pravednost i hvalu
Da nikne pred svim narodima.**

61:10 “Ja ću se radovati uvelike u GOSPODINU,

Moja duša klicat će u mome Bogu” Ovaj stih može upućivati na Mesiju ili narod (usp. Iz 12:1-2; 25:9; 41:16) koji se raduje u YHWH-inoj odredbi. AB predlaže da ovo poglavlje ima tri govornika:

1. prorok, Knjiga proroka Izaije 61:1-7 (moguće Sluga)
2. YHWH, Knjiga proroka Izaije 61:8-9
3. poosobljeni Sion, Knjiga proroka Izaije 61:10-11 (str. 181).

To pokazuje višeznačnost ovih spjevova kao što su govornici i primatelji (tj. vremensko razdoblje). Mnogi komentatori misle da je Izaija 61:1-3 peta Pjesma o Sluzi.

Ja mislim da je Izaija 61:10-11 obnovljeno i iskupljeno ljudstvo (usp. Post 3:15), koje je opisano u Poslanici Efežanima 2:11-3:13; Rimljanima 9 - 11.

GLAGOLSKI IZRIČAJ, “Ja ću se radovati uvelike”, je *Qal* INFINITIVNI APSOLUT i *Qal* GLAGOL u IMPERFEKTU istoga korijena (BDB 965, KB 1314). To je bio hebraistički način pokazivanja jačine.

Naredni je redak usporednica a GLAGOL “klicat” je *Qal* JUSIV (BDB 162, KB 189).

▣ **“On me je odjenuo s haljinama spasenja”** Ovdje je primjer radosti svadbenoga blagdana upotrijebljenog kao metafora za duhovnu radost zbog poznavanja Boga. Ta je metafora proširena u NZ-u da upućuje na vjernike koji imaju Kristovu odjeću pravednosti (usp. 2. Kor 5:21).

61:11 Vidjeti Knjigu proroka Izaije 40:8 i 55:10-11.

PITANJA ZA RASPRAVU

Ovaj komentar je vodič za proučavanje, što znači da ste odgovorni za vaše vlastito tumačenje Biblije. Svaki od nas mora hodati u svjetlu kojeg imamo. Prvenstvo u tumačenju imate vi, Biblija, i Sveti Duh. Sad to ne morate prepustiti komentatoru.

Ova pitanja za raspravu predviđena su da vam pomognu promišljati kroz glavne teme ovoga odjeljka Knjige. Ona su napravljena da budu misaono-nametljiva, ne konačna.

1. Ako ovo upućuje na Mesiju, zašto je to izricano u takvima nacionalističkim pojmovima?
2. Odredite pojam Mesija.
3. U kojemu smislu i s kojom svrhom su Židovi kraljevstvo svećeništva?
4. Zašto je Bog slomio vječni Savez s židovskim narodom?
5. Zašto je uporaba metafore odijevanja u Knjizi proroka Izaije 61:10 toliko važna? Kako se ona koristi u NZ-u za vjernika koji stoji pred Bogom?

IZAIJA 62

PODJELA NA ODLOMKE U SUVREMENIM PRIJEVODIMA

NASB	NKJV	NRSV	TEV	NJB
Sionova slava i Novo ime	sigurnost Sionova spasenja	slava Božjega naroda	dobre vijesti o oslobođenju (61:1 - 62:12)	sjaj Jeruzalema
62:1-5 (1-5)	62:1-5 (1-5)	62:1-9 (1-9)	62:1-5 (1-5)	62:1-5 (1-5)
62:6-9 (6-9)	62:6-7 (6-7)		62:6-7 (6-7)	62:6-9 (6-9)
	62:8-9 (8-9)		62:8-9 (8-9)	Zaključak
62:10-12 (10-12)	62:10-12 (10-12)	62:10-12 (10-12)	62:10-12 (10-12)	62:10-11 (10-11)
				62:12 (12)

ČITANJE KRUG TRI (vidjeti Vodič dobrog biblijskoga čitanja)

SLIJEĐENJE IZVORNE AUTOROVE NAKANE NA RAZINI ODLOMKA

Ovaj komentar je vodič za proučavanje, što znači da ste odgovorni za vaše vlastito tumačenje Biblije. Svaki od nas mora hodati u svjetlu kojeg imamo. Prvenstvo u tumačenju imate vi, Biblija, i Sveti Duh. Sad to ne morate prepustiti komentatoru.

Pročitajte odlomak odjednom. Odredite subjekte (čitanje kruga #3, str. xiv.). Usporedite vašu podjelu subjekta s pet suvremenih prijevoda navedenih gore. Podjela na odlomke nije nadahnuta, ali ona je ključ za slijeđenje izvorne autorove nakane, što je srce tumačenja. Svaki odlomak ima jedan i samo jedan subjekt.

1. Prvi odlomak
2. Drugi odlomak
3. Treći odlomak
4. I tako dalje.

PROUČAVANJE RIJEČI I IZRIČAJA

NASB (AŽURIRANI) TEKST: 62:1-5

¹Za dobro Siona Ja neću šutjeti,
I za dobro Jeruzalema Ja neću biti tiho,
Sve dok njegova pravednost izlazi kao sjajnost,
I njegovo spasenje kao zublja što je goruća.
²Narodi će vidjeti tvoju pravednost,
I svi kraljevi tvoju slavu;
I ti ćeš biti nazvan novim imenom
Koje će usta GOSPODINOVA odrediti.

³Ti ćeš također biti kruna ljepote u ruci GOSPODINOVOJ,
 I kraljevska dijadema u ruci svoga Boga.
⁴Neće više tebi biti rečeno: “Napušten”,
 Niti će tvojoj zemlji više biti rečeno: “Poharana”
 Nego ćeš ti biti nazvan: “Moje uživanje je u njemu”,
 A tvoja zemlja: “Udana”;
 Jer GOSPODIN uživa u tebi,
 I za Njega tvoja zemlja bit će udana.
⁵Jer kao što mlad čovjek ženi djevicu,
 Tako će tvoji sinovi oženiti tebe;
 I kao što se mladoženja raduje nad mladenkom,
 Tako će se tvoj Bog radovati nad tobom.

62:1 “Siona ...

Jeruzalema” Ovi su u hebrejskome u usporednom odnosu. Jeruzalem je bio izgrađen na sedam brežuljaka. Planina Sion nije bio strana Hrama, nego mjesto Davidove palače i postao je referenca na čitav grad Jeruzalem. [Vidjeti Posebnu temu dolje: Morija, Šalem, Jebus, Sion, Jeruzalem.](#)

POSEBNA TEMA: MORIJA, ŠALEM, JEBUS, SION, JERUZALEM

Ovaj pojam (Morija, BDB 599) bio je preveden na mnogo načina:

1. Vulgata i Samarijsko Petoknjžje imaju “vidjenja”
2. Targumi prevode to kao “štovanje”
3. Septuaginta ima “visok”
4. Pešita ima “od Amorejaca”
5. neki znanstvenici to prevode kao “pokazan od YHWH”
6. drugi “odabran”
7. a ipak drugi “mjesto pojavljivanja /ukazivanja”.

Izgleda kako “mjesto pojavljivanja” može biti najbolji mogući prijevod temeljen na drugoj uporabi toga pojma u 2. Knjizi Ljetopisa 3:1, koja spominje da je Hram bio izgrađen na Gori Morija, mjestu gdje se Bog ukazao Davidu. Ovo može uputiti ili na 2. Knjigu o Samuelu 24:16 ili vjerojatnije, na 1. Knjigu Ljetopisa 21:18-30. Spominjanje Abrahamova prinošenja Izaka u tome okviru izostavljeno je ili zbog toga što je to bilo vrlo dobro poznato ili je to bilo nepoznato autoru 1. Knjige Ljetopisa. Isto tako, Morija se izgleda odnosi na Melkisedekov grad, Šalem (Post 14:18), kasnije nazvanog Jebus, što je postao Jeruzalem:

1. Morija je povezana s Abrahamovim prinosom Izaka u Knjizi Postanka 22:2, što je kasnije postala mjesto Hrama (usp. 2. Ljet 3:1)
2. “Šalem” (BDB 1024 II) i “Sion” (BDB 851) imena su za Jeruzalem u različitim razdobljima
3. mjesto je postalo kanaanski grad nazvan Šalem (usp. Post 14:18; Heb 7:1-2)
4. kasnije je postao kanaanski grad “Jebus” (BDB 101, od “Jebusejaca”, usp. Post 10:16; 15:21; Izl 3:8.17; Jš 18:16.18; Suci 19:10-11), koji je bio zauzet od Davida (usp. 1. Ljet 11:4-5)
5. ime je bilo promijenjeno na “Jeruzalem” (BDB 436), vjerojatno nakon Davidova zauzimanja. Teško je bilo siguran zbog toga jer je ime upotrijebljeno u Knjizi o Jošui 10; 12; 15. Ime “Jeruzalem” ima neizvjesnu etimologiju.

▣ GLAGOLI “šutjeti” (*Qal* IMPERFEKT, BDB 364, KB 361) i “biti tiho” (*Qal* IMPERFEKT, BDB 1052, KB 1641), niječni, srodni su s pozitivnom izjavom u Knjizi proroka Izaije 61:1. Ovaj “Ja” može upućivati na proroka ili Slugu /Mesiju (Božanstvo prekida šutnju spomenutu u Iz 42:14; 57:11; 64:12; 65:6). Očito poglavlja 60 – 62 su književna jedinica.

▣ “pravednost...

spasenje” Ove dvije riječi također su u usporednome odnosu. Pravednost ([vidjeti Posebnu temu u Iz 48:1: Pravednost](#)) govori o položaju i načinu života naroda Božjeg što ishodi u njihovu fizičkome oslobođenju od njihovih neprijatelja. U SZ-u

pojam “spasenje” prvenstveno upućuje na fizičko oslobođenje, dok u NZ-u pojam prvenstveno upućuje na duhovno oprostjenje i stav pred Bogom. Novi dan Siona (usp. Iz 61:10-11) došao je i utjecat će na čitav svijet (usp. Iz 62:2; 60:3)!

[Vidjeti Posebnu temu dolje: Spasenje \(SZ-ni pojam\).](#)

POSEBNA TEMA: SPASENJE (SZ-ni pojam)

Ovaj pojam (BDB 447) ima nekoliko suzvuka:

1. dobrobit, napredak, Knjiga o Jobu 30:15
2. Božansko spasenje koje obuhvaća oba vida i fizički i duhovni:
 - a. Knjiga Postanka 49:18
 - b. Ponovljeni zakon 32:15
 - c. Psalam 3:2.8; 22:1; 35:3; 62:2; 69:29; 70:5; 78:22; 80:3; 89:26; 91:16; 106:4; 140:7
 - d. Knjiga proroka Izaije 12:2; 33:2; 51:6.8; 52:7.10; 56:1; 59:11; 60:18; 62:1
3. zamisao fizičkoga i duhovnoga oslobođenja jasno je predstavljena u Knjizi o Joni 2:9-10
4. često je “radost” povezana s YHWH-inim spasenjem, 1. Knjiga o Samuelu 2:1; Knjiga proroka Izaije 25:9; 26:1; Psalam 9:14; 13:5; 35:9.

Spasenje uključuje provedbu YHWH-ina izvorno nakanjenoga zajedništva i društva s Njegovim ljudskim stvorenjima. Ono uključuje pojedinačnu i društvenu čitavost!

▣ **(62:1) “sjajnost ... goruća”** Ponovno prisutnost YHWH vezana je na svjetlo, kao što je to bilo na planini Sinaj (usp. Izl 19 - 20). Vidjeti bilješku u Knjizi proroka Izaije 60:1.

Izrael je morao biti “svjetlo” od YHWH za tamu poganizma i štovanje plodnosti. Međutim, on je bio zarobljen njima. NZ daje ovo isto poslanje otkrivenja (usp. Isus je Božje konačno Svjetlo, usp. Iv 1:4; 8:12; 12:35) i evangelizaciju vjernicima (usp. Mt 5:14-16).

62:2 “Narodi će vidjeti tvoju pravednost” Izrael je bio odabran od Boga da bude svjedok čitavome svijetu kako bi ih priveo YHWH-i (usp. Iz 62:11; 52:10; 60:3; 61:6.11; 1. Pt 2:5.9; Otk 1:6). To je pravo značenje izričaja “kraljevstvo svećeništva” (usp. Izl 19:5-6).

▣ **“I ti ćeš biti nazvan novim imenom”** Dodjeljivanje novoga imena podrazumijeva Novo doba Duha. Novi savez je ostvaren.

Pojam “novim” (BDB 294 I) obimno je korišten u drugome dijelu Knjige proroka Izaije za opis Novoga dana pravednosti:

1. nove stvari, Knjiga proroka Izaije 42:9; 48:6
2. nova pjesma, Knjiga proroka Izaije 42:10 (usp. Otk 5:9; 14:3)
3. nešto novo, Knjiga proroka Izaije 43:19 (usp. Otk 3:12)
4. novo ime, Knjiga proroka Izaije 62:2 (usp. Iz 56:5)
5. nova nebesa i nova Zemlja, Knjiga proroka Izaije 65:17; 66:22 (usp. 2. Pt 3:13).

Ovaj “novi” dan (usp. Otk 21:5) bio je, ustvari, dan kojeg je Bog uvijek želio za ljude, ali Pad u Knjizi Postanka 3 prouzročio je strahovit raskol! Zasiurno je moguće da je biblijska slika Neba obnovljeni Vrt Eden (usp. Otk 21:2).

62:3 *The Jerome Bible Commentary*, tom 1, str. 383, spominje kako su drevni istočnjački ljudi vjerovali da njihovi bogovi nose krunu oblikovanu kao grad koji ih je štovao. Ako je tako, onda ovo može biti kulturalno smjiranje na ovu zamisao. Takvo gledište ovisi o sljedećem:

1. YHWH je govornik poglavlja 62
2. da je ova rasprostranjena zamisao bila poznata.

Biblija koristi pogansku sliku za opis i veličanje YHWH. Četiri od mnogih mogućih primjera su:

1. “Bog nebeski” u Knjizi Nehemije
2. smjiranje na perzijsko božanstvo zoroastrijanizma, Knjiga proroka Malahije 4:2
3. smjiranje na dvanaest znakova zodijaka u Otkrivenju 12:1
4. smjiranje na đavla kao Zmaja.

U Knjizi proroka Izaije 28:5 YHWH Sâm je kruna zavjetnoga naroda. On je njihova slava, svjetlo, opskrba, zaštita, i pobjeda!

U Knjizi proroka Zaharije 9:16 zavjetni narod su dragulji u YHWH-inoj kruni.

62:4 “Napušten”...

“Poharana” Ovo opisuje Izraelovo vlastito tumačenje Izgnanstva (tj. to je njihov naslov za sebe same). Oni su osjećali da su napušteni (usp. Iz 54:6-7) od Boga i pitali se hoće li ih Bog ikad više ljubiti.

▣ “Moje uživanje je u njemu” “Uživanje” može biti ime “Hefsi-Bah” (BDB 343, usp. 2. Kr 21:1). Ovo je početak neprekidne metafore o Bogu kao bračnome partneru (usp. Iz 62:4-5). Teško je opisati neograničenoga Svetoga Stvoritelja Boga, prema tome, mi moramo koristiti ljudske analogije ([vidjeti Posebnu temu u Iz 40:10: Bog opisan kao čovjek \[jezik antropomorfizama\]](#)). Uobičajeno je u Bibliji opisati Boga kao Oca, kao muža, kao bliskoga rođaka.

▣ “Udana” Ovo također može biti prevedeno “Beulah” (BDB 127). Redci 4 i 5 mogu biti “novo ime” Knjige proroka Izaije 62:2.

Ovaj GLAGOL (BDB 127, KB 42) upotrijebljen je četiri puta u Izaiji 62:4-5:

1. *Qal* PASIVNI PARTICIP, Knjiga proroka Izaije 62:4
2. *Niphal* IMPERFEKT, Knjiga proroka Izaije 62:4
3. *Qal* IMPERFEKT, Knjiga proroka Izaije 62:5
4. isto kao #3.

62:5

NASB, NKJV

NRSV

TEV

NJB

REB

LXX

“Tako će tvoji sinovi oženiti tebe”

“tako će tvoj graditelj oženiti tebe”

“On koji te oblikovao oženit će te”

“tvoj ponovni graditelj vjenčat će te”

“tako ti ćeš biti vjenčan za njega koji te ponovno izgradio”

“tako će tvoj sin obitavati s tobom”

Revokalizacijom suglasnika (בני) “sinovi” dobije se “graditelj” (tj. YHWH, usp. Ps 51:18; 102:16; 147:2), što odgovara bračnoj slici kitice.

The Expositor's Bible Commentary, tom 1, str. 336, kaže o ovome stihu:

“Stih 5 predstavlja nepoznatu analogiju kao onu u Izaiji 60:16. U oba slučaja to izgleda mora biti namjeravani prekid u običnoj primjeni analogije, možda u interesima živopisnoga utiska. Takve nas analogije zbunjuju, ali mi ih ne smijemo zanemariti!”

NASB (AŽURIRANI) TEKST: 62:6-9

⁶Na tvojim zidinama, o Jeruzaleme, Ja sam pomazao stražare;

Čitavoga dana i čitave noći oni neće nikad šutjeti.

Ti koji se podsjećaš GOSPODINA, nemoj uzimati počinak za sebe;

⁷I nemoj Mu dati počinka sve dok On ne učvrsti

I učini Jeruzalem hvalom na zemlji.

⁸GOSPODIN se zakleo Svojom desnom rukom i Svojom jakom mišicom:

“Ja neću nikad ponovno dati vaše žito kao hranu za tvoje neprijatelje;

Niti će tuđinci piti tvoje novo vino za koje si ti radio.”

⁹Nego oni koji ga pohranjuju jest će ga i hvaliti GOSPODINA;

I oni koji ga skupljaju pit će ga u dvorovima Moga svetišta.

62:6 Ovo upućuje na proroke (usp. Iz 52:8; 56:10 [niječno]; Jer 6:17; Ez 3:17; 33:7), iako rabini vide to kao upućivanje na anđele (usp. Zah 1:12-17).

62:6-7 “Ti koji se podsjećaš GOSPODINA...

I nemoj Mu dati počinka sve dok On ne učvrsti...

Jeruzalem” Ovo može upućivati na teološku istinu da je Bog Sebe ograničio za molitve Svoje djece (usp. Jak 4:2).

To nije obuzimanje nevoljkosti ravnodušnoga Božanstva, nego je to posrednička služba Božjega naroda u pritužbi zbog Božjih obećanja ([vidjeti Posebnu temu dolje: Zastupnička molitva](#)).

GLAGOLI “pomazao” i “podsjećaš” su *Hiphili*.

POSEBNA TEMA: ZASTUPNIČKA MOLITVA

I. Uvod

A. Molitva je značajna zbog Isusova primjera:

1. osobna molitva, Evanđelje po Marku 1:35; Luka 3:21; 6:12; 9:29; 22:29-46
2. čišćenje Hrama, Evanđelje po Mateju 21:13; Marko 11:17; Luka 19:46
3. uzorak molitve, Evanđelje po Mateju 6:5-13; Luka 11:2-4.

B. Molitva je stavljanje u opipljivo djelo našeg povjerenja u osobnoga, brižnog Boga koji je prisutan, voljan i sposoban djelovati na našu i dobrobit drugih, kroz naše molitve.

C. Bog je osobno ograničio Sebe da djeluje na molitve Svoje djece u mnogo područja (usp. Jak 4:2).

D. Najvažnija svrha molitve je naše zajedništvo i vrijeme s Trojedinim Bogom.

E. Doseg molitve je bilo što ili bilo tko što se odnosi na vjernike. Možemo moliti jednom, vjerujući, ili opet i opet ponovo kao razmišljanje ili promišljeno vraćanje.

F. Molitva može uključiti nekoliko dijelova:

1. slavljenje i obožavanje Trojedinoga Boga
2. zahvaljivanje Bogu za Njegovu prisutnost, zajedništvo, i zaštite
3. ispovijedanje naše grješnosti, oboje i prošle i sadašnje
4. molba za naše osjetljive potrebe ili čežnje
5. zastupanje kad donosimo potrebe drugih pred Oca.

G. Zastupnička molitva je tajnovitost. Bog ljubi one za koje molimo više nego što ih mi ljubimo, ali naše molitve često utječu na promjene, odaziv, ili potrebu, ne samo u nama samima, nego u njima.

II. Biblijska građa

A. Stari zavjet

1. neki primjeri zastupničke molitve:

a. Abrahamovo zauzimanje za Sodomu, Knjiga Postanka 18:22 i dalje

b. Mojsijeve molitve za Izrael:

(1) Knjiga Izlaska 5:22-23

(2) Knjiga Izlaska 32:31 i dalje

(3) Ponovljeni zakon 5:5

(4) Ponovljeni zakon 9:18.25 i dalje

c. Samuel moli za Izrael:

(1) 1. Knjiga o Samuelu 7:5-6.8-9

(2) 1. Knjiga o Samuelu 12:16-23

(3) 1. Knjiga o Samuelu 15:11

d. David za svoje dijete, 2. Knjiga o Samuelu 12:16-18

2. Bog traži zastupnike, Knjiga proroka Izaije 59:16

3. poznati, neispovjedeni grijeh ili stav nepokajanosti štetno djeluje na naše molitve:

a. Psalam 66:18

b. Izreke 28:9

c. Knjiga proroka Izaije 59:1-2; 64:7

B. Novi zavjet

1. zastupnička služba Sina i Duha

a. Isus:

(1) Poslanica Rimljanima 8:34

- (2) Poslanica Hebrejima 7:25
- (3) 1. Ivanova poslanica 2:1
- b. Sveti Duh, Poslanica Rimljanima 8:26-27
- 2. Pavlova zastupnička služba
 - a. molitve za Židove:
 - (1) Poslanica Rimljanima 9:1 i dalje
 - (2) Poslanica Rimljanima 10:1
 - b. molitve za crkve:
 - (1) Poslanica Rimljanima 1:9
 - (2) Poslanica Efežanima 1:16
 - (3) Poslanica Filipljanima 1:3-4.9
 - (4) Poslanica Kološanima 1:3.9
 - (5) 1. Solunjanima poslanica 1:2-3
 - (6) 2. Solunjanima poslanica 1:11
 - (7) 2. Timoteju poslanica 1:3
 - (8) Poslanica Filemonu, stih 4.
 - c. Pavao je molio crkve neka mole za njega:
 - (1) Poslanica Rimljanima 15:30
 - (2) 2. Poslanica Korinćanima 1:11
 - (3) Poslanica Efežanima 6:19
 - (4) Poslanica Kološanima 4:3
 - (5) 1. Solunjanima poslanica 5:25
 - (6) 2. Solunjanima poslanica 3:1
- 3. zastupnička služba crkve
 - a. molitva jedan za drugoga:
 - (1) Poslanica Efežanima 6:18
 - (2) 1. Timoteju poslanica 2:1
 - (3) Jakovljeva poslanica 5:16
 - b. molitva zahtijevana za posebne skupine:
 - (1) naše neprijatelje, Evanđelje po Mateju 5:44
 - (2) kršćanske radnike, Poslanica Hebrejima 13:18
 - (3) vladare, 1. Timoteju poslanica 2:2
 - (4) bolesne, Jakovljeva poslanica 5:13-16
 - (5) otpadnike, 1. Ivanova poslanica 5:16
 - c. molitva za sve ljude: 1. Timoteju poslanica 2:1

III. Uvjeti za odgovorenu molitvu

- A. Naš odnos prema Kristu i Duhu:
 - 1. prebivati u Njemu, Evanđelje po Ivanu 15:7
 - 2. u Njegovu imenu, Evanđelje po Ivanu 14:13.14; 15:16; 16:23-24
 - 3. u Duhu, Poslanica Efežanima 6:18; Judina poslanica 20
 - 4. prema Božjoj volji, Evanđelje po Mateju 6:10; 1. Ivanova poslanica 3:22; 5:14-15.
- B. Pobude:
 - 1. ne kolebljive, Evanđelje po Mateju 21:22; Jakovljeva poslanica 1:6-7
 - 2. poniznost i pokajanje, Evanđelje po Luki 18:9-14
 - 3. moljenje s pogrješnom nakanom, Jakovljeva poslanica 4:3
 - 4. sebičnost, Jakovljeva poslanica 4:2-3.
- C. Ostali vidovi
 - 1. ustrajnost:
 - a. Evanđelje po Luki 18:1-8
 - b. Poslanica Kološanima 4:2
 - c. Jakovljeva poslanica 5:16

2. zadržati se na moljenju:
 - a. Evanđelje po Mateju 7:7-8
 - b. Evanđelje po Luki 11:5-13
 - c. Jakovljeva poslanica 1:5
3. nesloga u kući, 1. Petrova poslanica 3:7
4. oslobođenost od znanog grijeha:
 - a. Psalam 66:18
 - b. Izreke 28:9
 - c. Knjiga proroka Izaije 59:1-2
 - d. Knjiga proroka Izaije 64:7.

IV. Teološki zaključak

- A. Kakva povlastica. Kakva prilika. Kakva dužnost i odgovornost.
- B. Isus je naš primjer. Duh je naš vodič. Otac nestrpljivo čeka.
- C. Mogla bi promijeniti vas, vašu obitelj, vaše prijatelje, i svijet.

62:8 “GOSPODIN se zakleo Svojom desnom rukom i Svojom jakom mišicom” Ovo je antropomorfički izričaj ([vidjeti Posebnu temu u Iz 40:10: Bog opisan kao čovjek \[jezik antropomorfizama\]](#)). Bog nema tijelo. On je Duh (usp. Iv 4:24), ipak On se zaklinje Svojom vlastitom sposobnošću da djeluje! YHWH je Bog koji je djelovao, djelovat će, i djeluje u pojedinačnim životima, kao i u narodima.

Božja zakletva je važno obećanje (usp. Iz 54:9; Heb 6:13-20; 7:20-28). To nas podsjeća na:

1. snagu Riječi Božje, Knjiga proroka Izaije 55:11; 66:2d
2. vjerodostojnost naravi Božje, Knjiga proroka Izaije 45:22-23.

Bog ima vječni iskupiteljski naum za sve ljude stvorene prema Njegovoj slici i sličnosti (usp. Djela 2:23; 3:18; 4:28; 1 Pt 1:20, [vidjeti Posebnu temu u Iz 40:15-17: YHWH-in vječni iskupiteljski naum](#)). Pjesma o Patećem Sluzi u Knjizi proroka Izaije 52:13 - 53:12 mehanizam je za sveopće iskupljenje (usp. Rim 5:12-21). Zajedništvo Edena bit će obnovljeno za one koji se pokaju i povjeruju u Božjega Mesiju.

▣ **“neprijatelje...**

tudinci” Ovo upućuje na invaziju Palestine od tuđinaca. To je izravno upućivanje na djelovanje blagoslova nasuprot prokletstva Levitskoga zakonika 26:16 i Ponovljenoga zakona 28:30-33. Izrael je slomio Savez. Izrael je trpio posljedice. YHWH obećava budući dan kad će blagoslov biti stvarnost.

62:9 “pit će ga u dvorovima Moga svetišta” Ovo upućuje na zajedničko jelo između Boga i Njegovog zavjetnog partnera (usp. Pnz 12:18). Ovi ljudi su natrag u zemlji i Hram je obnovljen.

NASB (AŽURIRANI) TEKST: 62:10-12

- ¹⁰Prođite kroz, prođite kroz vrata,
 Očistite put za narod;
 Izgradite, izgradite glavnu cestu,
 Uklonite kamenje, podignite stijeg nad narodima.
- ¹¹Gle, GOSPODIN je navijestio do kraja zemlje,
 Recite kćeri Siona: “Evo, tvoje spasenje dolazi;
 Gledaj Njegova nagrada je s Njim, i Njegova naplata pred Njim.”
- ¹²I oni će ih zvati: “Sveti narod,
 Iskupljeni od GOSPODINA”
 A ti ćeš biti nazvan: “Traženi, grad ne napušten.”

62:10-11 Ovo je poruka za narod što je bila dana od proroka u YHWH-inu korist. Postoje nizovi od osam IMPERATIVA:

1. prođite kroz - *Qal*, BDB 716, KB 778
2. prođite kroz – isto kao #1
3. očistite put - *Piel*, BDB 815, KB 937
4. izgradite - *Qal*, BDB 699, KB 757

5. izgradite – isto kao #4
6. uklonite kamenje - *Piel*, BDB 709, KB 768
7. podignite stijeg - *Hiphil*, BDB 926, KB 1202
8. recite - *Qal*, BDB 55, KB 65.

62:10 “prodite kroz vrata” Ovo može upućivati na:

1. vrata gradova Mezopotamije gdje su Izraelci i Judejci bili izgnani (posebno Babilon)
2. moguće van kronološkoga reda i upućivanje na vrata što su ponovno izgrađena:
 - a. Jeruzalem (Ezra, Neh)
 - b. Hram.

▣ **“Očistite put za narod;**

Izgradite, izgradite glavnu cestu” Ovo je uobičajena metafora o pripremi puta za kraljevsku posjetu (usp. Iz 35:6-10; 40:3-4; 57:14). To je upotrijebljeno na nekoliko načina u Bibliji:

1. korišteno je o povratnu izgnanih
2. korišteno je od Ivana Krstitelja kao samo-oznaka njegove vlastite službe.

▣ **“podignite stijeg”** Ovo upućuje na plemensku zastavu ili zastavu vojne jedinice. Zabilježite ovdje je stijeg nad “narodima” i u Knjizi proroka Izaije 62:11a “do kraja zemlje” . Znak Izraelov sad je zastava za sve koji vjeruju, primaju, i poznaju YHWH-u.

62:11 “do kraja zemlje” Ovo je taj sveopći vid YHWH-inih obećanja koje daju znak da je Njegova ljubav i spasenje za sve ljude, ne samo za Izraela. [Vidjeti Posebnu temu u Knjizi proroka Izaije 40:15-17: YHWH-in vječni iskupiteljski naum.](#)

▣ **“Recite...”** Postoje tri istine što moraju biti rečene (*Qal IMPERATIVI*):

1. tvoje spasenje dolazi (usp. Iz 49:6)
2. Njegova nagrada je s Njim
3. Njegova naplata je pred Njim (usp. Iz 40:10).

62:12 “oni će ih zvati” Ovo je smjerenje na “novo ime” Knjige proroka Izaije 62:2. Ne-Izraelci sad će ih zvati, ne “Napušten” ili “Poharana” (Iz 62:4), nego:

1. sveti narod
2. iskupljeni od GOSPODINA
3. traženi.

▣ **“Iskupljeni od GOSPODINA”** “Iskupljeni” (BDB 145 I, [vidjeti Posebnu temu u Iz 41:14: Otkupnina /iskupljenje](#)) povezano je sa zamisli o *Go'elu*. To je bio srodnik otkupitelj koji je vratio svoga rođaka iz siromaštva ili ropstva. YHWH kao *go'el* još je jedan primjer o Božanstvu opisanome bliskima prisnim osobnim obiteljskim pojmovima.

▣ **“Traženi, grad ne napušten”** Ovaj je naslov bio vrlo važan zato jer izjavljuje istinu da Bog nije brzo otišao od Židova nego brzo trči prema Židovima!

PITANJA ZA RASPRAVU

Ovaj komentar je vodič za proučavanje, što znači da ste odgovorni za vaše vlastito tumačenje Biblije. Svaki od nas mora hodati u svjetlu kojeg imamo. Prvenstvo u tumačenju imate vi, Biblija, i Sveti Duh. Sad to ne morate prepustiti komentatoru.

Ova pitanja za raspravu predviđena su da vam pomognu promišljati kroz glavne teme ovoga odjeljka Knjige. Ona su napravljena da budu misaono-nametljiva, ne konačna.

1. Upućuje li Knjiga proroka Izaije 62 jedino na Izgnanstvo ili je to dogmatsko upućivanje na Kraljevinu Mesije?
2. Odredite SZ-ne pojmove “pravednost” i “spasenje”.
3. Zašto se Boga u Knjizi proroka Izaije 62:6 mora podsjetiti o Njegovim obećanjima?
4. Ima li Bog posebnu ljubav za Izraela koju On nema za druge narode?

IZAIJA 63

PODJELA NA ODLOMKE U SUVREMENIM PRIJEVODIMA

NASB	NKJV	NRSV	TEV	NJB
Božja odmazda na narodima	Gospodin u osudi i spasenju	Spjev o Božanskoj odmazdi	Gospodinova pobjeda nad narodima	sud nad narodima
63:1-6 (1-6)	63:1a (1a) 63:1b (1b) 63:2 (2) 63:3-6 (3-6)	63:1a (1a) 63:1b (1b) 63:2 (2) 63:3-6 (3-6)	63:1a 63:1b 63:2 63:3-6	63:1-6 (1-6)
drevna milosrda opozvana	Božje milosrde zapamćeno	Psalam o posredovanju (63:7 - 64:12)	Božja dobrota prema Izraelu	Promišljanje o povijesti Izraela (63:7 - 64:11)
63:7-14 (7-14)	63:7-10 (7-10) 63:11-14 (11-14)	63:7-9 (7-9) 63:10-14 (10-14)	63:7 (7) 63:8-10 63:11-13a 63:13b-14	63:7 (7) 63:8-10 (8-10) 63:11-14 (11-14)
“Ti si naš Otac”	molitva pokajanja (63:15 - 64:12)		molitva za milosrde i pomoć (63:15 - 64:12)	
63:15-19 (15-19)	63:15-19 (15-19)	63:15-19 (15-19)	63:15-17 63:18 - 64:7	63:15-19b (15-19b) 63:19c - 64:11 (63:19c - 64:11)

ČITANJE KRUG TRI (vidjeti Vodič dobroga biblijskoga čitanja)

SLIJEĐENJE IZVORNE AUTOROVE NAKANE NA RAZINI ODLOMKA

Ovaj komentar je vodič za proučavanje, što znači da ste odgovorni za vaše vlastito tumačenje Biblije. Svaki od nas mora hodati u svjetlu kojeg imamo. Prvenstvo u tumačenju imate vi, Biblija, i Sveti Duh. Sad to ne morate prepustiti komentatoru.

Pročitajte odlomak odjednom. Odredite subjekte (čitanje kruga #3, str. xiv.). Usporedite vašu podjelu subjekta s pet suvremenih prijevoda navedenih gore. Podjela na odlomke nije nadahnuta, ali ona je ključ za slijeđenje izvorne autorove nakane, što je srce tumačenja. Svaki odlomak ima jedan i samo jedan subjekt.

1. Prvi odlomak
2. Drugi odlomak

3. Treći odlomak
4. I tako dalje.

PROUČAVANJE RIJEČI I IZRIČAJA

NASB (AŽURIRANI) TEKST: 63:1-6

¹Tko je ovaj koji dolazi iz Edoma,
S haljinama žarkih boja iz Bosre,
Ovaj koji je veličanstven u Svojoj odori,
Stupajući u velikosti Svoje jakosti?
“To sam Ja koji govori u pravednosti, moćan da spasi.”

²Zašto je Tvoja odora crvena,
I Tvoje haljine kao od onoga koji gazi u vinskoj preši?

³“Ja sam gazio vinsko korito sâm,
I od naroda tamo ne bijaše čovjeka sa Mnom.
Ja ih isto tako zgazih u Svome bijesu
I gazih ih u Svome gnjevu;
I njihova krv poškopila je Moje haljine,
I Ja okaljah svu Svoju odjeću.

⁴Jer dan odmazde bijaše u Mome srcu,
I Moja godina iskupljenja je došla.

⁵Ja pogledah, i tamo ne bijaše nikoga da pomogne,
I Ja bijah zapanjen i tamo ne bijaše nikoga da podupre;
Tako Moja vlastita ruka donese spasenje k Meni,
I Moj gnjev podupre Me.

⁶Ja zgazih ljude u Svome bijesu
I učinih ih pijanima u Svome gnjevu,
I izlih njihovu krv na zemlju.”

63:1-6 Ovo je dijalog ili oštra prepirka (pitanje - odgovor) između proroka /Sluge i YHWH:

1. prorok pita prvo pitanje, Knjiga proroka Izaije 63:1 – YHWH je opisan kao Onaj koji dolazi iz Edoma u veličanstvenoj odori, Knjiga proroka Izaije 63:1a-d.2
2. YHWH govori, Knjiga proroka Izaije 63:1e:
 - a. govori u pravednosti
 - b. moćan da spasi
3. prorok pita drugo pitanje, Knjiga proroka Izaije 63:2
4. YHWH odgovara, Knjiga proroka Izaije 63:3-6:
 - a. gazio vinsko korito sam (tj. Sud)
 - b. nikoga od ljudi nije bilo s Njim (usp. Iz 63:5; 59:16).

63:1 “Edoma” [Edom] Ovaj susjedni narod često je simbol za sve poganske narode (usp. Iz 34:5-15) što su osuđeni od YHWH.

[Vidjeti Posebnu temu dolje: Edom i Izrael.](#)

POSEBNA TEMA: EDMOM I IZRAEL

- A. Edom je narod istočno od Mrtvog mora, koji je proizašao od Ezava, Jakovljeva brata (usp. Post 25 - 28; 32-33). Edom znači “crven” dok Ezav znači “rutav” (usp. Post 25:25.30).
- B. Izraelu je bilo zapovjedbno neka poštuje Edoma jer su oni bili srodnici (usp. Pnz 23:7).

- C. Izrael i Edom imali su neprekinute poteškoće:
1. Knjiga Brojeva 20:14-21
 2. Knjiga o Sucima 11:16-17
 3. 1. Knjiga o Samuelu 14:47-48
 4. 2. Knjiga o Samuelu 8:14
 5. 1. Knjiga o Kraljevima 11:14-22
 6. 2. Knjiga o Kraljevima 14:22; 16:5-6
 7. 2. Knjiga Ljetopisa 20:10-30; 21:8 i dalje
 8. Knjiga proroka Amosa 1:6.9.
- D. Proročanstva protiv Edoma:
1. Knjiga proroka Izaije 34:5 i dalje; 63:1 i dalje
 2. Knjiga proroka Jeremije 49:7-22
 3. Tužaljke 4:21-22
 4. Knjiga proroka Ezekielia 25:12-14; 35:1-15; 36:2-6
 5. Knjiga proroka Amosa 1:11-12.
- E. U Knjizi proroka Obadije, Edom je bio osuđen zbog:
1. njegova ponosa, stihovi 3-4:
 - a. u zemljopisnoj sigurnosti
 - b. u političkim savezima i vojnoj snazi
 - c. u trgovačkome bogatstvu
 - d. u tradicionalnoj mudrosti
 2. njegova povreda Jude, njegova rođaka, Knjiga proroka Obadije, stihovi 10-14:
 - a. radovao se nad padom Jeruzalema (Tuž 2:15-17; 4:21)
 - b. odbio je pomoći (Obad stih 11)
 - c. djelatna podrška neprijatelja (Obad stih 14)
 - d. uzeo je Judino vlasništvo (Jer 13:19)
 3. njegovo odbijanje i preziranje YHWH (Obad stih 16).
- F. Edom može biti simbol (vrsta) za sve narode koji su se pobunili protiv Boga i Njegova naroda, Knjiga proroka Obadije, stihovi 15-21 (usp. Ps 2).
- G. Moguće povijesno ispunjenje ovoga proročanstva:
1. uništenje Edoma od Neo-Babilona oko 5 godina nakon pada Jeruzalema, godine 580. pr.Kr.
 2. istiskivanje Edoma iz Petre od nabatejskih Arapa oko godine 550. – 449. pr.Kr. (usp. Mal 1:2-5). Edom nije spomenut u Nehemijinu popisu okolnih neprijatelja, nego je ponovno premješten od arapskih plemena. Edom se preselio u Negeb
 3. poraz Edoma od Aleksandrovog vojskovođe, Antigona godine 312. pr.Kr. (zapisano u *Diodorus Seculus*)
 4. poraz Edoma u Negebu od Jude Makabejskog oko godine 175. pr.Kr. (usp. 1. Mak 5.3.15; 2. Mak 10.15; Josip Flavije u *Antiquities of the Jews* 12.8.1; 13.9.1)
 5. Edom je bio prisiljen prihvatiti judaizam od Ivana Kirkana godine 125. pr.Kr. Oni se sad zovu Idumejci
 6. rimski vojskovođa, Tit, potpuno je uništio idumejski utjecaj godine 70.

▣ (63:1) “Bosre” [Bosra] Ovo je bio važan grad u Edomu, često njegov glavni grad. Spominje se često u “jao” proročanstvima o osudi (usp. Iz 34:6; 63:1; Jer 49:13.22; Am 1:12).

NASB, NRSV, TEV, NJB
NKJV

“Stupajući”
“putujući”

U Knjizi proroka Izaije 51:14 riječ (צָרַח, BDB 858, KB 1040) je razumjeta kao “pognuti se”, ali ovdje taj suzvuk ne odgovara. Neki predlažu ispravak korijena, צָרַח (KB 1040), što znači “stupajući” ili “hodajući (dugim koracima)”. UBS *Text Project* daje “stupajući” ocjenu B (neka sumnja), str.157, ali to ne odgovara paralelizmu.

63:3 “vinsko korito sâm” Ova slika osude također je nađena u Tužaljka 1:15; Knjizi proroka Joela 3:13; Otkrivenju 14:19.20; 19:15. To je Bog /Mesija kao Božanski Ratnik.

63:4 Zabilježite kako je dan odmazde (usp. Iz 34:8; 35:4.8; 61:2) neophodno potreban preteča danu (godini) iskupljenja!

Dan Gospodinov i Dan spasenja dvije su strane jednoga Dolaska! Za vjerne je Božji dolazak veliki ponovni sastanak zajedništva; za one koji su nevjerni Njegov dolazak konačan je čin odvojenosti i odbačenosti (usp. Mt 25:31-46; Otk 20:11-15)!

63:5 “Tako Moja vlastita ruka donese spasenje k Meni,

I Moj gnjev podupre Me” Ovo je povezano s redcima 1-2. YHWH ne može ovisiti o ljudskoj pomoći u donošenju spasenja. On i samo On može to učiniti (usp. Ez 36:22-38). Ovaj tekst može biti slika apostola Ivana upotrijebljena u Otkrivenju 5, samo je Jedan dostojan otvoriti knjigu, samo Jedan, razapeto, uskrslo Janje Božje /Mesija /Sluga!

63:6 YHWH-ina osuda opisana je uporabom tri metafore (tj. YHWH kao Božanski Ratnik, usp. Iz 59:17; Izl 15:3):

1. zgazih - *Qal* IMPERFEKT, BDB 100, KB 115 (usporedno s “gazi /gazio”, upotrijebljeno tri puta u Iz 63:2-3)
2. učinih ih pijanima - *Piel* IMPERFEKT, BDB 1016, KB 1500 (osuda kao pijanstvo, usp. Iz 51:22-23; Ps 75:8)
3. izlih (doslovno “oborih njihovu pravdu do zemlje”) - *Hiphil* IMPERFEKT, BDB 432, KB 434 (ljudi leže mrtvi na tlu).

NASB (AŽURIRANI) TEKST: 63:7-14

⁷Ja ću učiniti spomen o ljubaznosti GOSPODINOVOJ, hvalama GOSPODINOVIM,

Prema svemu što nam je GOSPODIN darovao,

I velikoj dobroti prema kući Izraelovoj,

Što je On darovao njima prema Svome milosrđu

I prema obilju Svoje ljubaznosti.

⁸Jer On reče: “Jamačno, oni su Moj narod,

Sinovi koji neće dijeliti prijevarno.”

Tako On postade njihov Spasitelj.

⁹U čitavoj njihovoj nesreći On bijaše nesretan,

I andeo Njegove prisutnosti spasi ih;

U Svojoj ljubavi i Svojoj milosti On ih iskupi,

I On ih je podignuo i nosio ih svih dana od davnine.

¹⁰Ali oni se pobuniše

I ožalostiše Njegova Svetog Duha;

Stoga On okrenu Sâm Sebe da postane njihov neprijatelj,

On se borio protiv njih.

¹¹Onda se Njegov narod spomenu dana od davnine, od Mojsija.

Gdje je On koji ih izvede iz mora s pastirima Svoga stada?

Gdje je On koji stavi Svoga Svetog Duha u njihovu sredinu,

¹²Koji prouzroči da Njegova slavna mišica ide kod desne ruke Mojsija,

Koji razdijeli vode pred njima da stvori za Sebe vječno ime,

¹³Koji ih provede kroz dubine?

Kao konj u divljini, oni se nisu spoticali;

¹⁴Kao kad stoka što silazi u dolinu,

Duh GOSPODINOV dao im je odmora.

Tako Ti si vodio Svoj narod,

Da stvoriš za Sebe slavno ime.

63:7 “ljubaznosti GOSPODINOVOJ” Ovo je posebna zavjetna IMENICA, *hesed*. [Vidjeti Posebnu temu u Knjizi proroka Izaije 40:6: Ljubaznost /blagost /dobrota \(*hesed*\).](#)

▣ **“Prema”** Zabilježite kako NASB koristi ovu riječ tri puta za opis YHWH:

1. velikoj dobroti
2. Njegovu milosrđu
3. mnogostrukost Njegove ljubaznosti.

63:8 “oni su Moj narod” Ovo je jezik Saveza (usp. Izl 6:7; Iz 51:4).

▣ **“Sinovi koji neće dijeliti prijeverno”** Ovo je točno oprečno Knjizi proroka Izaije 1:2-3 (usp. Jer 3:22).

▣ **“Tako On postade njihov Spasitelj”** Zabilježite suprotivost između Knjige proroka Izaije 63:5 i 8b. Iako je naglašena Božja suverenost, ipak postoji mjesto za Izraelovu vjernost!

63:9 “U čitavoj njihovoj nesreći On bijaše nesretan” U engleskome ovo je snažna izjava o jedinstvenosti između YHWH i Njegova zavjetnog naroda (usp. Iz 57:15), ali MT je teško slijediti:

1. ovaj se izričaj može dovesti u vezu sa zadnjim retkom Knjige proroka Izaije 63:8 (NRSV, TEV)
2. ovaj izričaj može se dovesti u vezu s drugim retkom Knjige proroka Izaije 63:9 (NJB).

MT ima “ne” (לֹא) ali masoretski znanstvenici predlažu לָ, “njegovoj” (*qere*, JPSOA).

▣ **“andeo Njegove prisutnosti”** Ovo je izravno smjerenje na Knjigu Izlaska 23:20-23; 33:14.15. To upućuje na događaje tijekom razdoblja lutanja pustinjom. Izraelov grijeh prouzročio je da YHWH zamijeni Sebe s osobnim predstavnikom (tj. Anđelom Gospodnjim).

YHWH je potvrdio Svoju osobnu prisutnost (usp. Pnz 32:9-14):

1. On ih je iskupio - *Qal* PERFEKT, BDB 145, KB 169
2. On ih je podigao - *Piel* IMPERFEKT, BDB 642, KB 694
3. On ih je nosio - *Piel* IMPERFEKT, BDB 669, KB 724 (usp. Iz 46:3; Pnz 1:31).

Također zabilježite tri SZ-ne Božanske Osobe u Knjizi proroka Izaije 63:9-10:

1. Otac, Knjiga proroka Izaije 63:9a
2. pred-utjelovljeni Mesija, Knjiga proroka Izaije 63:9b
3. Sveti Duh, Knjiga proroka Izaije 63:10b.

[Vidjeti Posebnu temu u Knjizi proroka Izaije 40:14: Trojstvo.](#)

63:10 Zabilježite dva GLAGOLA opisuju Izraelov grijeh a dva GLAGOLA opisuju YHWH-in odaziv (istoznačni paralelizam):

1. pobuniše - *Qal* PERFEKT, BDB 598, KB 632
2. ožalostiše Njegova Svetog Duha - *Piel* PERFEKT, BDB 780, KB 864 (usp. Djela 7:51; [vidjeti Posebnu temu u Iz 42:1: Osobnost Duha](#); za dobar članak naslovljen “Tko je SZ-ni Sveti Duh?” vidjeti *Hard Sayings of the Bible*, str. 273-274, i str. 306-207)
3. On okrenu Sâm Sebe da postane njihov neprijatelj - *Niphal* PERFEKT, BDB 245, KB 253, usp. Tužaljke 2:4-5
4. On se borio protiv njih - *Niphal* PERFEKT, BDB 535, KB 526.

63:11-14 Ovo je popis onoga što je YHWH učinio za Izraela tijekom Izlaska:

1. izveo ih je iz mora (usp. Izl 14-15)
2. stavio je Svoga Svetog Duha u njihovu sredinu (usp. Br 11:17.25.29; Hag 2:5)
3. prouzročio je da Njegova slavna mišica ide kod desne ruke Mojsija (usp. Izl 6:6; 15:16)
4. razdijelio je vode pred njima:
 - a. Crveno more – Knjiga Izlaska 14-15 (Iz 11:15; 51:10)
 - b. rijeku Jordan – Knjiga o Jošui 3
5. vodio ih je kroz dubine (isto kao #4)
6. dao im je počinak (tj. Duha, usp. Jš 21:44; 23:1)
7. vodio je Svoj narod.

YHWH je učinio sve ovo za Izraela “da učini Sebi slavno ime”. YHWH je želio otkriti Sebe čitavome ljudstvu kroz Izraela. Njegova djela prema njima bila su za veće dobro (tj. vječni naum iskupljenja, [vidjeti Posebnu temu u Iz 40:15-17: YHWH-in vječni iskupiteljski naum](#)).

NASB (AŽURIRANI) TEKST: 63:15-19

- ¹⁵Pogledaj dolje s neba i gledaj iz Svoga svetog i slavnoga staništa;
Gdje su Tvoja revnost i Tvoja silna djela?
Uzrujanosti Tvoga srca i Tvoje milosrde obuzdani su prema meni.
- ¹⁶Jer Ti si naš Otac, iako nas Abraham ne zna
I Izrael nas ne poznaje.
Ti, o GOSPODINE, jesi naš Otac,
Naš Iskupitelj od davnine je Tvoje ime.
- ¹⁷Zašto, o GOSPODINE, nam Ti uzrokuješ da zastranjujemo od Tvojih putova
I otvrdnjuješ naše srce od straha od Tebe?
Vrati se zbog Svojih slugu, plemena Svoje baštine.
- ¹⁸Tvoj sveti narod posjedovao je Tvoje svetište za kratko,
Naši su *ga* dušmani zgazili.
- ¹⁹Mi smo postali *kao* oni nad kojima Ti nisi nikad vladao,
Kao oni koji se ne bijahu zvali Tvojim imenom.

63:15 “Pogledaj ...gledaj” Ovo su dva IMPERATIVA što traže YHWH-inu pozornost:

1. pogledaj - *Hiphil* IMPERATIV, BDB 613, KB 661, usp. Ponovljeni zakon 26:15
2. gledaj - *Qal* IMPERATIV, BDB 906, KB 1157, usp. Psalam 80:14.

▣ **“Svoga svetog i slavnoga staništa”** Ovo je način govorenja o Hramu. Za drevne Izraelce, Kovčeg saveza bio je podnožje za YHWH-u, koji obitava u Nebu (usp. 1. Ljet 28:2; Ps 99:5; 132:7; Iz 66:1; Tuž 2:1; Mt 5:35; Djela 7:49).

Nova knjiga od Johna Waltona, *The Lost World of Genesis One*, tvrdi da je Knjiga Postanka 1:1-2:3 YHWH-ino građenja Njegova Hrama.

▣ **“Uzrujanosti Tvoga srca i Tvoje milosrde obuzdani su prema meni”** Ova snažna poezija je personificirani Jeruzalem koji moli YHWH-u da ponovno razumije i vrati mu se.

63:16 “Ti si naš Otac” Ovo je logički zaključak od Izraela koji je bio zvan “sinovi” (tj. Iz 1:2). Izričaj je ponovljen u Knjizi proroka Izaije 64:8.

[Vidjeti Posebnu temu dolje: Očinstvo Boga.](#)

POSEBNA TEMA: OČINSTVO BOGA

I. Stari zavjet

- A. Postoji osjećaj da je Bog Otac temeljem stvaranja:
1. Knjiga Postanka 1:26-27
 2. Knjiga proroka Malahije 2:10
 3. Djela apostolska 17:28.
- B. Otac je analogija upotrijebljena u nekoliko značenja:
1. otac Izraela (izborom):
 - a. “Sin” – Knjiga Izlaska 4:22; Ponovljeni zakon 14:1; Knjige proroka Izaije 1:2; 63:16; 64:8; Jeremija 3:19; 31:9.20; Hošea 1:10; 11:1; Malahija 1:6
 - b. “prvorodenac” – Knjiga proroka Jeremije 31:9

2. Otac kralja Izraela (Mesijansko):
 - a. 2. Knjiga o Samuelu 7:11-16
 - b. Psalam 2:7; Djela apostolska 13:33; Poslanica Hebrejima 1:5; 5:5
 - c. Knjiga proroka Hošee 11:1; Evanđelje po Mateju 2:15
3. analogija o ljubećem roditelju:
 - a. otac (metafora):
 - (1) zbrinjava svoga sina – Ponovljeni zakon 1:31
 - (2) odgaja – Ponovljeni zakon 8:5; Izreke 3:12
 - (3) opskrbljuje (tj. Izl) – Ponovljeni zakon 32:6.10
 - (4) neće nikad napustiti – Psalam 27:10
 - (5) ljubi – Psalam 103:13
 - (6) prijatelj /vodič – Knjiga proroka Jeremije 3:4
 - (7) liječnik /onaj koji oprašta – Knjiga proroka Jeremije 3:22
 - (8) milosrdni davatelj – Knjiga proroka Jeremije 31:20
 - (9) onaj koji obučava – Knjiga proroka Hošee 11:1-4
 - (10) posebni sin – Knjiga proroka Malahije 3:17
 - b. majka (metafora):
 - (1) neće nikad napustiti – Psalam 27:10
 - (2) ljubav majke koja njeguje – Knjiga proroka Izaije 49:15; 66:9-13 i Hošee 11:4 (s predloženim tekstualnim ispravkom “jaram” na “djetesce”).

II. Novi zavjet

A. Trojstvo (tekstovi gdje su spomenuti svi Troje):

1. Evanđelja
 - a. Evanđelje po Mateju 3:16-17; 28:19
 - b. Evanđelje po Ivanu 14:26
2. Pavao:
 - a. Poslanica Rimljanima 1:4-5; 5:1.5; 8:1-4.8-10
 - b. 1. Poslanica Korinćanima 2:8-10; 12:4-6
 - c. 2. Poslanica Korinćanima 1:21-22; 13:14
 - d. Poslanica Galaćanima 4:4-6
 - e. Poslanica Efežanima 1:3-14.17; 2:18; 3:14-17; 4:4
 - f. 1. Poslanica Solunjanima 1:2-5
 - g. 2. Poslanica Solunjanima 2:13
 - h. Poslanica Titu 3:4-6
3. Petar – 1. Petrova poslanica 1:2
4. Juda – Judina poslanica, stihovi 20-21.

B. Isus:

1. Isus kao “jedino rođen” – Evanđelje po Ivanu 1:18; 3:16.18; 1. Ivanova poslanica 4:9
2. Isus kao “Sin Božji” – Evanđelja po Mateju 4:3; 14:33; 16:16; Luki 1:32.35; Ivanu 1:34.49; 6:69; 11:27
3. Isus kao Ljubljeni Sin – Evanđelje po Mateju 3:17; 17:5
4. Isusova uporaba *abba* za Boga – Evanđelje po Marku 14:36
5. Isusova uporaba ZAMJENICA za pokazivanje i Njegova i našega odnosa s Bogom:
 - a. “Moj Otac”, npr. Evanđelje po Ivanu 5:18; 10:30.33; 19:7; 20:17
 - b. “vaš Otac”, npr. Evanđelje po Mateju 5:16.45.48; 6:1.4.6.8.14.15.18.26.32; 7:11; 10:20.29; 18:14
 - c. “naš Otac”, npr. Evanđelje po Mateju 6:9.14.26.

- C. Jedna od mnogih obiteljskih metafora za opis prsnoga odnosa između Boga i čovječanstva:
1. Bog kao Otac
 2. vjernici kao:
 - a. sinovi Božji
 - b. djeca
 - c. rođeni od Boga
 - d. nanovo rođeni
 - e. posvojeni
 - f. rođeni
 - g. obitelj Božja.

▣ (63:16) “iako nas Abraham ne zna

I Izrael nas ne poznaje” Patrijarsi neće znati /poznati ove Judejce zbog:

1. vremena između njihovih naraštaja
2. grijeha ovih potomaka.

▣ “Iskupitelj” Vidjeti bilješku u Knjizi proroka Izaije 41:14. Za zamisao o “iskupljenju” [vidjeti Posebnu temu u Izaiji 41:14: Otkupnina /iskupljenje](#).

63:17 Prva dva retka ovoga stiha pokazuju kako zamisao o suverenosti Boga može biti korištena za smanjenje osobne odgovornosti. [Vidjeti Posebnu temu dolje: Izbor /predestinacija i potreba za teološkom ravnotežom i Posebnu temu dolje: Predestinacija \(kalvinizam\) nasuprot ljudske slobodne volje \(arminijanizam\)](#).

POSEBNA TEMA: IZBOR /PREDESTINACIJA I POTREBA ZA TEOLOŠKOM RAVNOTEŽOM

Izbor je predivna doktrina. Međutim, to nije poziv na pristranost [favoritizam], nego poziv za biti kanalom, oruđem ili sredstvom iskupljenja drugih! U Starome zavjetu pojam je prvenstveno korišten za služenje; u Novome zavjetu prvenstveno je korišten za spasenje što proizlazi iz služenja. Biblija nikad ne usklađuje prividno oprečje između Božje suverenosti i slobodne volje čovječanstva, nego potvrđuje oboje! Dobar primjer biblijske napetosti o Božjemu suverenom izboru mogao bi biti Poslanica Rimljanima 9 te o potrebi neophodnoga odgovora čovječanstva Rimljanima 10 (usp. 10:11.13).

Ključ ove teološke napetosti može biti nađen u Poslanici Efežanima 1:4. Isus je Božji izbor čovjeka i svi su mogući izbori u Njemu (Karl Barth). Isus je Božji “da” potrebi paloga čovječanstva (Karl Barth). Poslanica Efežanima 1:4 također pomaže razjasniti sporno pitanje dokazivanjem da cilj predestinacije nije Nebo, nego svetost (Kristo-sličnost). Mi smo često privučeni koristima Evanđelja a zanemarujemo odgovornosti! Božji poziv (izbor) jeste za sada kao i za vječnost!

Doktrine dolaze u vezu s drugim istinama, a ne kao pojedinačne, nepovezane istine. Dobra analogija mogla bi biti zvijezde nasuprot pojedinačnoj zvijezdi. Bog predstavlja istinu u istočnjačkoj, a ne u zapadnjačkoj, književnoj vrsti. Ne moramo pomaknuti napetost uzrokovanu dijalektalnim (paradoksalnim) parovima doktrinarnih istina:

1. predestinacija nasuprot ljudskoj slobodnoj volji
2. sigurnost vjernika nasuprot potrebi za ustrajnošću
3. izvorni grijeh nasuprot voljnome grijehu
4. bezgrješnost (perfekcionizam) nasuprot griješenju manje
5. početno trenutačno opravdanje i posvećenje nasuprot napredujućem posvećenju
6. kršćanska sloboda nasuprot kršćanskoj odgovornosti
7. Božja transcendentnost nasuprot Božjoj imanentnosti
8. Bog kao konačno nespoznatljiv nasuprot Bogu kao spoznatljivome u Pismu
9. Kraljevstvo Božje kao prisutnost nasuprot budućem dovršetku
10. pokajanje kao dar od Boga nasuprot pokajanju kao neophodnost ljudskoga zavjetnog odaziva
11. Isus kao Božanski nasuprot Isusu kao čovjeku
12. Isus istovrijedan s Ocem nasuprot Isusu kao podređenome Ocu.

Teološki okvir "Saveza" ujedinjuje Božju suverenost (koji uvijek poduzima prvi korak i postavlja raspored) s naredbenim početnim i neprekinutim pokajanjem, odaziv vjere od ljudi. Budite pozorni u dokazivanju teksta [proof-texting] jedne strane paradoksa a zapostavljanju druge strane! Budite pozorni u dokazivanju samo vaše najvažnije doktrine ili sustavne teologije!

POSEBNA TEMA: PREDESTINACIJA (kalvinizam) NASUPROT LJUDSKE SLOBODNE VOLJE (arminijanizam)

I. **Poslanica Rimljanima 8:29** – Pavao korist "predvidi" (*proginōskō*, "znati prije") dva puta, ovdje i u 11:2. U 11:2 to upućuje na Božju zavjetnu ljubav za Izraela prije početka vremena. Zapamtite da se pojam "(spo)znati" u Poslanici Hebrejima odnosi na prisni, osobni odnos, ne na činjenice o nekome (usp. Post 4:1; Jer 1:5). Ovdje je uključen u lanac vječnih događaja (usp. Rim 8:29-30). Ovaj pojam povezan je s predestinacijom. Međutim, mora biti napomenuto da Božje predznanje nije temelj izbora jer kad bi to bilo tako, onda bi izbor bio temeljen na budućem odazivu paloga čovječanstva, što bi bio ljudska izvedba. Ovaj pojam nađen je također u Djelima apostolskim 26:5; 1. Petrovoj poslanici 1:2.20 i 2. Petrovoj 3:17.

A. "predvidi" (*proginōskō*, "znati prije")

Oba pojma i "predznanje" i "predestinacija" složenice su s PRIJEDLOGOM "prije" i, stoga, moraju biti prevedena "znati prije", "postaviti granice prije", ili "označiti prije". Presudni odlomci o predestinaciji u NZ-u su Poslanica Rimljanima 8:28-30; Efežanima 1:3-14 i Rimljanima 9. Ovi tekstovi očitog naglašavaju da je Bog suveren. On je u potpunome nadzoru svega. Postoji unaprijed postavljen Božanski naum koji je djelovao izvan vremena. Međutim, ovaj naum nije proizvoljan ili odabirajući. Temeljen je, ne samo na Božjoj suverenosti i predznanju, nego na Njegovoj nepromjenjivoj naravi ljubavi, milosrđa i nezasluzenoj milosti. [Vidjeti Posebnu temu u Knjizi proroka Izaije 40:15-17: YHWH-in vječni iskupiteljski naum.](#)

Moramo biti pozorni da zbog našega zapadnjačkog (američkog) individualizma ili naše protestantske revnosti ne obojimo ovu čudesnu istinu. Moramo također stražariti protiv toga da idemo smjerom povijesnih, teoloških sukoba između Augustina nasuprot Pelegija ili kalvinizma nasuprot arminijanizma.

B. "predodređeni" (*proorizō*, "postaviti granice prije")

Predestinacija nije doktrina s namjerom ograničavanja Božje ljubavi, milosti, i milosrđa niti isključivanja nekih od njih iz Evandjelja. Ona ima namjeru jačanja vjernika oblikovanjem njihova pogleda na svijet. Bog je za svo čovječanstvo (usp. Iv 3:16; 1. Tim 2:4; 2. Pt 3:9; 1. Iv 2:2; 4:14). Bog je u nadzoru svega. Tko ili što nas može odvojiti od Njega (usp. Rim 8:31-39)? Bog vidi čitavu povijest kao sadašnjost; ljudi su vremenski ograničeni. Naša točka gledišta i umne sposobnosti su ograničene. Ne postoji suprotnost između Božje suverenosti i slobodne volje čovječanstva. To je ustroj Saveza. To je još jedan primjer biblijske istine date u dijalektalnoj napetosti. Biblijske su doktrine predstavljene iz različitih točki gledišta. Često se pojavljuju paradoksalno. Istina je ravnoteža između prividno oprečnih parova. Ne smijemo pomaknuti napetost izabiranjem jedne od istina. Ne smijemo odvojiti ikoju biblijsku istinu u zaseban odjeljak.

Također je važno dodati da cilj izbora nije samo Nebo kad umremo, nego Kristo-sličnost sada (usp. Rim 8:29-30; 2. Kor 3:18; Gal 4:19; Ef 1:4; 2:10; 4:13; 1. Sol 3:13; 4:3; 5:23; 2. Sol 2:13; Tit 2:14; 1. Pt 1:15). Odabrali smo biti "sveti i nedužni". Bog je odabrao promijeniti nas tako da drugi mogu vidjeti promjenu i odazvati se vjerom Bogu u Kristu. Predestinacija nije osobna povlastica nego zavjetna odgovornost. To je glavna istina odlomka. To je cilj kršćanstva. Svetost je Božja volja za svakoga vjernika. Božji izbor je biti Kristo-sličan (usp. Ef 1:4), ne biti posebnoga stava. Božja slika, što je bila data čovjeku u stvaranju (usp. Post 1:26; 5:1.3; 9:6) mora biti obnovljena.

C. "prema slici Svoga Sina" – Božji konačan cilj jeste obnova slike izgubljene u Padu. Vjernici su unaprijed određeni na Kristo-sličnost (usp. Ef 1:4).

II. Poslanica Rimljanima 9

- A. Poslanica Rimljanima 9 jedan je od najjačih NZ-nih odlomaka o Božjoj suverenosti (drugi je Ef 1:3-14), dok poglavlje 10 navodi kako će ljudska slobodna volja biti jasna i ponovljena (usp. "svatko", Rim 9:4; "bilo tko", 9:11.13; "svi", 9:12 [dva puta]). Pavao nikad ne pokušava pomiriti ovu teološku napetost. Oboje su istina! Većina biblijskih doktrina predstavljena je u paradoksalnim ili dijalektalnim parovima. Većina teoloških sustava je logička polu-istina. Augustinijanizam i kalvinizam nasuprot semi-pelagijanizmu i arminijanizmu imaju elemente istine i pogrješke. Biblijska napetost između doktrina daje prednost *proof-textingu*, dogmatskome, razumskom, teološkom sustavu što sili Bibliju u unaprijed zamišljenu rešetku tumačenja.
- B. Ova ista istina (nađena u Rim 9:23) navedena je u Poslanici Rimljanima 8:29-30 i Efežanima 1:4.11. To poglavlje najjači je izražaj Božje suverenosti u NZ-u. Ne može postojati raspra da Bog u potpunosti upravlja Stvorenjem i iskupljenjem. Ova velika istina ne smije nikad biti smekšana ili smanjena. Međutim, mora biti ravnoteže s Božjim zavjetnim odabirom kao sredstvom odnosa s ljudskim Stvorenjem, stvorenim na Njegovu sliku. Zasiurno je istina kako su neki SZ-ni Savezi, kao Knjiga Postanka 15, bezuvjetni i uopće se ne odnose na ljudski odaziv, ali drugi Savezi su uvjetovani ljudskim odazivom (npr. Eden, Noa, Mojsije, David). Bog ima naum iskupljenja za Svoje Stvorenje; niti jedan čovjek ne može utjecati na taj naum. Bog je odabrao dopustiti pojedincima sudjelovati u Njegovim naumima. Ova prilika za sudjelovanjem jeste teološka napetost između suverenosti (Rim 9) i ljudske slobodne volje (Rim 10).
Nije primjereno izdvojiti jedan biblijski naglasak a zanemariti drugi. Postoji napetost između doktrina zbog toga jer istočnjački ljudi predstavljaju istinu u dijalektalnim ili napetošću ispunjenim parovima. Doktrine ne smiju odstupati u odnosu prema drugim doktrinama. Istina je mozaik istina.

III. Poslanica Efežanima 1

- A. Izbor je predivna doktrina. Međutim, to nije poziv na pristranost, nego poziv da se bude kanal, oruđe, ili sredstvo iskupljenja drugih! U SZ-u pojam je bio korišten prvenstveno za služenje; u NZ-u korišten je prvenstveno za spasenje što ishodi u služenju. Biblija nikad ne pomiruje prividnu suprotivost između Božje suverenosti i slobodne volje čovječanstva, nego potvrđuje oboje! Dobar primjer biblijske napetosti bio bi Poslanica Rimljanima 9 o Božjemu suverenome odabiru i Rimljanima 10 o neophodnome odazivu čovječanstva (usp. 10:11.13).
Ključ za ovu teološku napetost može biti nađen u 1:4. Isus je Božji izabrani Čovjek i svi su moguće izabrani u Njemu (Karl Barth). Isus je Božje "da" potrebi paloga čovječanstva (Karl Barth). Poslanica Efežanima 1:4 također pomaže razjasniti pitanje tvrdnjom da cilj predestinacije nije samo Nebo, nego svetost (Kristo-sličnost). Mi smo često privučeni dobrobitima Evanđelja i zanemarujemo odgovornosti! Božji poziv (izbor) je za ovo vrijeme kao i za vječnost!
Doktrine dolaze u vezu s ostalim istinama, ne kao pojedinačne, nepovezane istine. Dobra analogija bila bi konstelacija nasuprot jednoj zvijezdi. Bog predstavlja istinu u istočnjačkim, ne zapadnjačkim, književnim vrstama. Mi ne smijemo pomaknuti napetost prouzročenu dijalektalnim (paradoksalnim) parovima doktrinarnih istina (Bog kao transcendentan nasuprot Bogu kao imanentnome; sigurnost nasuprot ustrajnosti; Isus je jednak s Ocem nasuprot Isus je podložan Ocu; kršćaninova sloboda nasuprot kršćaninove odgovornosti prema zavjetnome drugu, itd.).
Teološka zamisao "Saveza" ujedinjuje suverenost Boga (koji uvijek poduzima prvi korak i postavlja raspored) s naredbenim čovjekovim početnim i nastavljaćim odazivom pokajničke vjere. Budite pozorni kod *proof-textinga* jedne strane paradoksa i podcjenjivanja drugog! Budite pozorni glede potvrđivanja samo jedne omiljene doktrine ili sustava teologije.
- B. "On nas odabra" u Poslanici Efežanima 1:4 je AORIST SREDNJEJA INDIKATIVA što naglašava subjekt. Ovo se usredotočuje na Očev odabir prije vremena. Božji odabir ne smije biti razumjet u islamskome smislu determinizma, niti u ultra-kalvinističkome smisli kao neki nasuprot drugih, nego u smislu Saveza. Bog je obećao iskupiti palo čovječanstvo (usp. Post 3:15). Bog je pozvao i odabrao Abrahama kako bi odabrao sve ljude (usp. Post 12:3; Izl 19:5-6). Osobno je Bog izabrao sve osobe koje će

primijeniti vjeru u Krista. Bog uvijek poduzima prvi korak u spasenju (usp. Iv 6:44.65). Ovaj tekst i Poslanica Rimljanima 9 biblijski su temelji za doktrinu o predestinaciji naglašenu od Augustina i Kalvina.

Bog je odabrao vjernike ne samo za spasenje (opravdanje), nego i za posvećenje (usp. Kol 1:10-12). Ovo se odnosi na: (1) naš položaj u Kristu (usp. 2. Kor 5:21) ili (2) Božju žudnju za ponovno proizvede Svoju narav u Svojoj djeci (usp. Ef 2:10; Rim 8:28-29; Gal 4:19). Božja volja za Njegovu djecu je i Nebo jednoga dana i Kristo-sličnost sada!

“U Njemu” je ključ zamisli Poslanice Efežanima 1:4. Očevi blagoslovi, milost, i spasenje teku kroz Krista (usp. Iv 14:6). Zabilježite ponavljanje ovoga gramatičkog oblika (LOKATIV SFERE) u Efežanima 1:3, “u Kristu”; 1:4, “u Njemu”; 1:7, “u Njemu”; 1:9, “u Njemu”; 1:10, “u Kristu”, “u Njemu”; 1:12, “u Kristu” i 1:13, “u Njemu” (dva puta). Isus je Božje “da” palome čovječanstvu (Karl Barth). Isus je izabrani Čovjek i svi su moguće izabrani u Njemu. Svi blagoslovi Boga Oca teku kroz Krista.

Izričaj “prije utemeljenja svijeta” također je upotrijebljeno u Evanđelju po Mateju 25:34; Ivanu 17:24; 1. Petrovoj poslanici 1:19-20 i Otkrivenju 13:8. To pokazuje iskupiteljsku djelatnost trojedinoga Boga čak prije Knjige Postanka 1:1. Ljudi su ograničeni svojim osjećajem vremena; sve je za nas prošlost, sadašnjost, i budućnost, ali nije za Boga.

Cilj predestinacije je svetost, ne povlastica. Božji poziv nije za nekolicinu izabrane Abrahamove djece, nego za sve! To je poziv da se bude onakvim kakvim je Bog odredio da čovječanstvo bude, kao On Sâm (usp. 1. Sol 5:23; 2. Sol 2:13); na Njegovu sliku (usp. Post 1:26-27). Okrenuti predestinaciju u teološko pravilo umjesto u sveti život jeste tragedija. Često naše teologije govore glasnije od biblijskoga teksta.

Pojam “nedužnost /bespriječnost” (*amōmos*) ili “bez mane” upotrijebljena je o:

1. Isusu (usp. Heb 9:14; 1. Pt 1:19)
2. Zahariji i Elizabeti (usp. Lk 1:6)
3. Pavlu (usp. Fil 3:6)
4. svima istinskim kršćanima (usp. Fil 2:15; 1. Sol 3:13; 5:23).

Božja neopoziva volja za svakoga kršćanina nije samo Nebo poslije, nego Kristo-sličnost sada (usp. Rim 8:29-30; Gal 4:19; 1. Pt 1:2). Vjernici moraju odražavati Božje osobine izgubljenome svijetu za svrhu evangelizacije.

Gramatički izričaj “u ljubavi” u Poslanici Titu 2:2 može ići ili s Titom 2:4 ili 5. Međutim, kad je taj izričaj upotrijebljen na drugim mjestima u Poslanici Efežanima on uvijek upućuje na ljudsku ljubav za Boga (usp. Ef 3:17; 4:2.15.16).

C. U Poslanici Efežanima 1:5 izričaj “On nas predodredi” je AORIST AKTIVNOGA PARTICIPA. Taj grčki pojam složen je od “prije” i “označen”. To upućuje na Božji predodređeni iskupiteljski naum (usp. Lk 22:22; Djela 2:23; 4:28; 17:31; Rim 8:29-30). Predestinacija je jedna od nekoliko istina povezanih sa spasenjem čovječanstva. Ona je dio teološkoga uzorka ili nizova povezanih istina. To nikad nije značilo naglašavanje da se bude u odvojenosti! Biblijska je istina dana u nizovima napetošću ispunjenih, paradoksalnih parova. Denominacionalizam je težio pomaknuti biblijsku napetost naglašavanjem jedne od dijalektalnih istina (predestinacija nasuprot ljudske slobodne volje; sigurnost vjernika nasuprot ustrajnosti svetih; izvorni grijeh nasuprot voljnome grijehu; bezgrješnost nasuprot grijeshnju manje; trenutačno objavljeno posvećenje nasuprot napredujućemu posvećenju; vjera nasuprot djelima; kršćaninova sloboda nasuprot kršćaninove odgovornosti; transcendentnost nasuprot imanentnosti).

Božji odabir nije temeljen na predznanju ljudske izvedbe, nego na Njegovoj milosrdnoj naravi (usp. Ef 1:7.9.11). On želi da svi (ne samo neki posebni kao gnostici ili suvremeni ultra-kalvinisti) budu spašeni (usp. Ez 18:21-23.32; Iv 3:16-17; 1. Tim 2:4; 4:10; Tit 2:11; 2. Pt 3:9; 1. Iv 2:2; 4:14). Božja milost (Božja narav) teološki je ključ za ovaj odlomak (usp. Ef 1:6a.7c.9b), kao što je Božje milosrđe ključ za druge odlomke o predestinaciji, Poslanica Rimljanima 9 - 11.

Jedina nada paloga čovječanstva jeste Božja milost i milosrđe (usp. Iz 53:6 i nekoliko drugih SZ-nih tekstova navedenih u Rim 3:9-18). To je ključno u tumačenju ovih prvih teoloških poglavlja kako bi se shvatilo da Pavao naglašava one stvari koje su posve nepovezane s ljudskom izvedbom: predestinacija (Ef 1), milost (Ef 2), i Božji vječni iskupiteljski naum (tajnovitost, Ef 2:11 - 3:13). To je bila protuteža naglasku krivih učitelja na ljudskoj zaslugi i ponosu.

▣ (63:17) “Vrati zbog Svojih slugu” Ovo je *Qal* IMPERATIV (BDB 996, KB 1427) upotrijebljen kao molitva.

63:18-19 Ovi stihovi pokazuju kako su Judejci shvaćali sami sebe:

1. oni su imali Hram samo za kratko vrijeme
2. njihovi neprijatelji uzeli su nadzor nad njim
3. oni su postali samo “još jedan narod”
4. oni su postali kao narodi koji nikad nisu bili zvani YHWH-inim imenom.

IZAIJA 64

PODJELA NA ODLOMKE U SUVREMENIM PRIJEVODIMA

NASB	NKJV	NRSV	TEV	NJB
molitva za milosrđe i pomoć	pokajajnička molitva (63:15 - 64:12)	zastupnički psalam (63:15 - 64:12)	molitva za milosrđe i pomoć (63:15 - 64:12) 63:18 - 64:7	promišljanje o povijesti Izraela (63:7 - 64:12) (63:19b - 64:11)
64:1-7 (1-7)	64:1-5 (1-5) 64:6-7 (6-7)	64:1-12		
64:8-12 (8-12)	64:8-12 (8-12)		64:8-12	

ČITANJE KRUG TRI (vidjeti Vodič dobrog biblijskoga čitanja)

SLIJEĐENJE IZVORNE AUTOROVE NAKANE NA RAZINI ODLOMKA

Ovaj komentar je vodič za proučavanje, što znači da ste odgovorni za vaše vlastito tumačenje Biblije. Svaki od nas mora hodati u svjetlu kojeg imamo. Prvenstvo u tumačenju imate vi, Biblija, i Sveti Duh. Sad to ne morate prepustiti komentatoru.

Pročitajte odlomak odjednom. Odredite subjekte (čitanje kruga #3, str. xiv.). Usporedite vašu podjelu subjekta s pet suvremenih prijevoda navedenih gore. Podjela na odlomke nije nadahnuta, ali ona je ključ za slijeđenje izvorne autorove nakane, što je srce tumačenja. Svaki odlomak ima jedan i samo jedan subjekt.

1. Prvi odlomak
2. Drugi odlomak
3. Treći odlomak
4. I tako dalje.

PROUČAVANJE RIJEČI I IZRIČAJA

NASB (AŽURIRANI) TEKST: 64:1-7

- ¹O, da Ti želiš rastrgati nebesa i sići,
Da se planine mogu tresti pri Tvojoj prisutnosti –
- ²Kao kad vatra zapali guštaru, kao kad vatra prouzroči vodi da vrije –
Da učiniš Svoje ime poznatim Tvojim dušmanima,
Da narodi mogu drhtati pri Tvojoj prisutnosti!
- ³Kad Ti učini strašne stvari koje mi nismo očekivali,
Ti side, planine su se tresle pri Tvojoj prisutnosti.
- ⁴Jer od davnih dana oni nisu čuli ili nazrijeli uhom,
Niti je oko vidjelo Boga osim tebe,
Koji djeluje u korist onoga koji čeka na Njega.
- ⁵Ti susrećeš njega koji se raduje u činjenju pravednosti,

Koji se sjeća Tebe na Tvojim putovima.
 Gle, Ti bijaše bijesan, jer mi zgriješismo,
 Mi nastavismo u njima dugo vremena;
 I hoćemo li mi biti spašeni?
⁶Jer svi od nas postadosmo kao onaj koji je nečist,
 I sva naša pravedna djela su kao prljava haljina;
 I svi od nas venu kao list,
 I naše nepravde, kao vjetar, odnose nas.
⁷Nema nikoga tko se poziva na Tvoje ime,
 Tko se budi da se uhvati za Tebe;
 Jer Ti si skrio Svoje lice od nas
 I predao nas u snagu naših nepravdi.

64:1 Prva dva retka označena su kao Knjiga proroka Izaije 63:19 u MT-u. Postoje nizovi GLAGOLA u PERFEKTU od Izaije 64:18 do Izaije 64:19.

YHWH, koji živi na visini, “trga” (*Qal* PERFEKT, BDB 902, KB 1146, usp. Iz 34:4; Otk 6:14) zemljinu atmosferu (tj. nebesa, usp. Post 1:1).

Dok Stvoritelj pristupa Stvorenje se trese (*Niphal* PERFEKT, BDB 272, KB 272 [ovaj oblik pojavljuje se jedino ovdje i u Sucima 5:5, što je Deborina hvala /psalam o porazu Hasora i njegove vojske], usp. Iz 64:2; Ps 18:7-15; 68:8; 77:18; 144:5).

[Vidjeti Posebnu temu u Knjizi proroka Izaije 42:5: Nebo.](#)

64:2 “vatra” [Vidjeti Posebnu temu u Knjizi proroka Izaije 47:15: Vatra.](#)

▣ Zabilježite svrha YHWH jeste ta da Njegovo Ime bude znano i da se narodi tresu /drhte (nadamo se u pokajanju, usp. Ps 99:1-5; Jer 33:9).

64:3

NASB, NKJV, NRSV, REB	“strašne stvari”
TEV	“strahovite stvari”
NJB	“neočekivana čudesa”
JPSOA	“čuda”

Hebrejska riječ (BDB 431, KB 432, *Niphal* PARTICIP) doslovno znači “strah”, ali u ovome obliku ona može označiti YHWH-ina veličanstvena, strašna čudesa u korist Izraela (usp. Pnz 10:21; 2. Sam 7:23; 1. Ljet 17:21; Ps 66:3.5-6; 106:22; 145:6).

U Psalmu 139:14 upotrijebljeno je nekoliko hebrejskih riječi u usporednici:

1. BDB 431 – strašno
2. BDB 811 i 810 – predivno.

[Vidjeti Posebnu temu dolje: Čudesne stvari \(\(פלא\).](#)

POSEBNA TEMA: ČUDESNE STVARI (פלא)

Ova riječ (BDB 810) obilježava djelovanja koja ljudi sâmi ne mogu izvršiti ili čak ne mogu objasniti, djela što uzrokuju čuđenje i strahopoštovanje (usp. Post 18:14; Jer 32:17.27; Zah 8:6).

GLAGOL:

1. izlazak, Knjiga Izlaska 3:20; 34:10; Knjiga proroka Miheja 7:15
2. pošasti, Ponovljeni zakon 28:59
3. prelazak Jordana, Knjiga o Jošui 3:5
4. prošli Božji događaji, Knjiga o Sucima 6:13; 1. Ljetopisa 16:9.12.24; Nehemija 9:17
5. rođenje Samsona, Knjiga o Sucima 13:19
6. Davidova ljubav za Jonatana, 2. Knjiga o Samuelu 1:26

7. često u Knjizi o Jobu: 5:9; 9:10; 10:16; 37:5.14; 42:3
8. trideset i dva puta u Psalmima
9. YHWH-ino Vijeće, Knjiga proroka Izaije 28:29
10. YHWH-ina djelovanja, Knjiga proroka Izaije 29:14 (dva puta); Joel 2:26.

IMENICA:

1. izlazak, Knjiga Izlaska 15:11; Psalm 77:11.14; 78:12
2. u vezi smrti, Psalm 88:10.12
3. nebeske hvale YHWH-inih djelovanja, Psalm 89:5
4. YHWH-ini zakoni, Psalm 119:129
5. YHWH-in Mesija, Knjiga proroka Izaije 9:6
6. YHWH-ina djelovanja, Knjiga proroka Izaije 25:1; 29:14
7. djelovanja na kraju vremena, Knjiga proroka Daniela 12:6.

Bog djeluje na snažne, iskupljive načine kako bi otkrio Sebe Svome najvišemu Stvorenju (čovječanstvu). On želi da Ga oni poznaju i pouzdaju se u Njega. Njegova djela su otkrivenje, bilježenje tih djela u nadahnutosti, a razumijevanje tih djela je iluminacija /prosvjetljenje. YHWH želi da Ga svijet spozna!

64:4 Pitanje za tumačenje je na koga ZAMJENICA “oni” upućuje:

1. narodni Izrael
2. vjerne povratnike
3. narode (usp. Iz 64:2)
4. #2 i #3 zajedno.

▣ **“Boga osim tebe”** [Vidjeti Posebnu temu u Knjizi proroka Izaije 40:14: Monoteizam.](#)

▣ **“Koji djeluje...”** Riječ je “radi” (*Qal IMPERFEKT*, BDB 793, KB 889). Ovo je teološka razlika između YHWH i idola. Oni ne mogu vidjeti, čuti, djelovati, govoriti, ali On može i čini!

▣ **“onoga koji čeka na Njega”** Ovo opisuje osobu vjere. On /ona čeka (*Piel PARTICIP*, BDB 314, KB 313). Ta riječ ima suzvuk “nadanja u, pouzdavanja u, čekanja na” Boga (usp. Iz 8:17; 30:18; Hab 2:3). Drugi korijen (BDB 875 I) također je preveden “čekati”, ali često ne kao teološki važno (usp. Iz 25:9; 26:8; 33:2; 40:31; Ps 25:3; 27:14; 37:34; 40:1; 130:5; Izr 20:22).

64:5 “Ti susrećeš njega koji ...” GLAGOL (*Qal PERFEKT*, BDB 803, KB 910) u ovome okviru označava susret od /za zajedništvo i/ili ljubavnost.

Zabilježite vrstu XHWH-inoga naroda koji se “susreće” s:

1. “njim koji se raduje u činjenju pravednosti”
2. “njim koji se sjeća Tebe na Tvojim putovima”.

Ovo je usporednica ([vidjeti Dodatak jedan: Hebrejska poezija](#)).

▣ Redci 3-5 postavljaju primjereno pitanje. Izrael je narod koji lomi Savez. Može li grješan narod biti “spašen” (tj. “oslobođen”, BDB 446, KB 448):

1. od fizičkih posljedica grijeha
2. od duhovnih posljedica grijeha.

Ja želim vjerovati: “Da, da, da” (usp. Iz 64:8-9)! Ali samo Božansko milosrđe i milost (ovo poglavlje je molitva za YHWH-inu intervenciju) može učiniti to (preporučeni prijevod od UBS *Text Project*, str. 164). Posljedica Knjige Postanka 3 su posrtanje i nemilosrdnost.

Međutim, u ovome okviru (tj. Iz 64:4-7) ovaj stih nije iskupiteljski nego osuđujući (Iz 64:8-12 su krik za milosrđem). Izrael je griješio u prošlosti i sadašnjosti. Ako ovo mora biti prihvaćeno kao značenje onda GLAGOL “oslobođeni” (עשורו, BDB 446, KB 448) mora biti promijenjen na “i mi bijasmo zli” (עשורנו, UBS *Text Project*, str. 163; NET Biblija, #16, str. 1283).

NASB

**“Mi nastavismo u njima dugo vremena;
I hoćemo li mi biti spašeni?”**

NKJV

**“Po ovim putovima mi nastavljamo
I mi trebamo biti spašeni”**

NRSV

“Zato jer si se ti skrio mi zgriješismo”

NJB

“mi nastavljamo po tvojim putovima i bit ćemo spašeni”

JPSOA

“Mi smo ogrezli u njima od davnine

I možemo li mi biti spašeni?”

LXX

“stoga mi odosmo”

MT je neizvjestan. AB predlaže ispravak uključujući dva suglasnika što donosi: “mi smo se dugo bunili” (str. 190).

64:6-7 Zabilježite posljedice grijeha:

1. svi od nas – doseg poteškoće (usp. Rim 3:9-18.23; 11:32; Gal 3:22)
2. nečist (BDB 379)
3. naša pravednost je zagađena odjeća (krpa od mjesečnice, BDB 723, usp. Lev 15:19-24)
4. venu (BDB 614, KB 663, *Qal* IMPERFEKT, usp. Iz 1:30; 34:4) kao list
5. vjetar nas odnosi
6. nitko se ne poziva na Ime Gospodinovo (tj. štovanje).

YHWH se odaziva na ovu tragediju grješnoga zavjetnog naroda, kako bi promicao Svoju vlastitu narav:

1. On je skrio Svoje lice (usp. Iz 1:15; 54:8; Pnz 31:18)
2. On nas je predao (MT “rastopi”, BDB 556, KB 555) u snagu (tj. posljedice) naših nepravdi (ovo je teološki usporedno s Rim 1:24.26.28!)

Ovi stihovi služe kao zahtjev o ispovijedi. Ne postoji razlog zašto bi YHWH trebao oprostiti /zaboraviti, ali On to čini (usp. Iz 55:6-7)! Novi savez je ovdje na vidiku (usp. Jer 31:31-34; Ez 36:22-38). YHWH će se baviti s njima (tj. Izraelom) i sa svim ljudima na novi način temeljen na Njegovoj naravi, Njegovim djelovanjima, Njegovim svrhama, i kroz Njegova Sina i Duha!

NASB (AŽURIRANI) TEKST: 64:8-12

⁸Ali sad, o GOSPODINE, Ti si naš Otac,
Mi smo glina, a Ti si lončar;
I svi od nas smo djelo Tvoje ruke.

⁹Nemoj biti bijesan preko mjere, o GOSPODINE,
Niti se sjećati nepravde zauvijek;
Gle, pogledaj sad, svi od nas smo Tvoj narod.

¹⁰Tvoji sveti gradovi postali su pustara,
Sion je postao pustara,
Jeruzalem opustošenje.

¹¹Naš sveti i predivan dom,
Gdje su naši očevi slavili Tebe,
Izgorio je od vatre;

I sve naše dragocjene stvari postale su ruševinom.

¹²Hoćeš li Ti Sebe obuzdati kod ovih stvari, o GOSPODINE?
Hoćeš li šutjeti i žalostiti nas preko mjere?

64:8-12 Ovo je molitva nade za YHWH-u da se sjeti Svoga Saveza a ne grijeha Svoje djece:

1. Ti si naš Otac ([vidjeti Posebnu temu u Iz 63:15: Očinstvo Boga](#))
2. Ti si lončar
3. mi smo djelo Tvoje ruke (usp. Iz 29:16; 45:9).

64:9 Postoje nizovi zapovijedi u smislu molitvenih zahtjeva:

1. nemoj biti bijesan preko mjere - *Qal* IMPERFEKT (BDB 893, KB 1124) upotrijebljen u ZAPOVJEDNOME smislu, usp. Knjiga proroka Izaije 54:7-8
2. nemoj se sjećati nepravde zauvijek - *Qal* IMPERFEKT (BDB 269, KB 269) upotrijebljen u ZAPOVJEDNOME smislu, usp. Knjiga proroka Izaije 43:25
3. pogledaj, svi od nas smo Tvoj narod - *Hiphil* IMPERATIV (BDB 613, KB 661).

Sve od ovoga slično je Izaiji 57:16-17; Psalmu 103:8-14.

64:10-11 Svi GLAGOLI su PERFEKTI (“postati” upotrijebljeno četiri puta). Oni opisuju potpuno uništenje od YHWH-ina gnjeva:

1. gradovi Palestine su pustara
2. Jeruzalem je opustošenje
3. Hram je bio zapaljen vatrom (tj. Babilon godine 586. pr.Kr. i Tit 70.g.)
4. sve Izraelove dragocjene stvari su u ruševini.

64:12 Božji narod više za obuzdavanjem i milosrđem. Molimo, molimo, ne više, viču oni. Molimo dođi k nama opet!

IZAIJA 65

PODJELA NA ODLOMKE U SUVREMENIM PRIJEVODIMA

NASB	NKJV	NRSV	TEV	NJB
pobunjenički narod	pravednost Božje osude	Božji odgovor	Božja kazna pobunjenika	dolazeća osuda
65:1-7 (1-7)	65:1-7 (1-7)	65:1-16 (1-16)	65:1-5 65:6-7	65:1-7 (1-7)
65:8-12 (8-12)	65:8-12 (8-12)		65:8-10 65:11-16	65:8-25 (8-25)
65:13-16 (13-16)	65:13-16 (13-16)			
ново Nebo i nova Zemlja	slavno novo Stvorenje		ново Stvorenje	
65:17-25 (17-25)	65:17-19 (17-19) 65:20-23 (20-23) 65:24-25 (24-25)	65:17-25 (17-25)	65:17-25	

ČITANJE KRUG TRI (vidjeti Vodič dobrog biblijskoga čitanja)

SLIJEĐENJE IZVORNE AUTOROVE NAKANE NA RAZINI ODLOMKA

Ovaj komentar je vodič za proučavanje, što znači da ste odgovorni za vaše vlastito tumačenje Biblije. Svaki od nas mora hodati u svjetlu kojeg imamo. Prvenstvo u tumačenju imate vi, Biblija, i Sveti Duh. Sad to ne morate prepustiti komentatoru.

Pročitajte odlomak odjednom. Odredite subjekte (čitanje kruga #3, str. xiv.). Usporedite vašu podjelu subjekta s pet suvremenih prijevoda navedenih gore. Podjela na odlomke nije nadahnuta, ali ona je ključ za slijeđenje izvorne autorove nakane, što je srce tumačenja. Svaki odlomak ima jedan i samo jedan subjekt.

1. Prvi odlomak
2. Drugi odlomak
3. Treći odlomak
4. I tako dalje.

OKVIRNI UVIDI

- A. Ova zadnja dva poglavlja sadržana su u književnoj jedinici što se kreće od poglavlja 56 do poglavlja 66. To može biti okarakterizirano kao “Novi dan” ili “Novo doba”.

- B. SZ-ni proroci koriste suvremene pojavke da navijeste buduće događaje. Povratak izgnanika izgleda da mora biti nagovještaj duhovnoga povratka čitavoga Božjega ljudskog Stvorenja na izvorno adamovsko zajedništvo Edena ([vidjeti Posebnu temu u Iz 40:15-17: YHWH-in vječni iskupiteljski naum](#)).
- C. Knjiga proroka Izaije 65 je moguć odaziv na Izaijinu skupnu molitvu za pomoć i milosrđe što je zapisano u Izaiji 63:7 - 64:12. Božji temeljni odgovor je taj da je On uvijek bio spreman (usp. Iz 55:6-7), ali Njegov se narod uvijek okretao od Njega (Iz 65:5).
- D. Vrlo je zanimljivo da Pavao koristi Knjigu proroka Izaije 65:1-2 u Poslanici Rimljanima 10:20-21. Pavao tumači Izaiji 65:1 kao upućivanje na pogane a Izaiju 65:2 kao upućivanje na Židove. U okviru izgleda kako su i jedni i drugi povezani s vraćanjem Judejaca u Ezrino i Nehemijino vrijeme. Međutim, Izaija 65:1d, što sadrži izričaj: “Narodu koji se nije pozvao na Moje ime”, može upućivati na židovski narod osim ako je upotrijebljen u nekoj vrsti idolatrijskoga, sarkastičkoga, ironičkoga načina.
- E. Knjiga proroka Izaije 65 također je jedinstvena u proročanstvu zbog toga jer uvodi zamisao o skupnosti u područje pojedinačnoga odaziva. Dvije skupine mogu biti jasno vidljive u Izaiji 65:10c i 11a. Bog će napraviti razliku unutar naroda između onih koji poznaju Njega i onih su Ga odbacili (usp. Ez 18:1-21; 33:10-20; i Jer 31:29-30).
- F. Knjiga proroka Izaije 65 dovodi do vrhunca Izaijin jedinstveni naglasak na sveopćoj Božjoj ljubavi i uključivanje pogana (tj. Iz 2:2-4; 42:6; 49:6; 51:4-5; 56:7; 60:1.3). On ide tako daleko da kaže kako će Bog čak neke pogane učiniti svećenicima i levitima (usp. Iz 66:21). Ovo je vrlo značajno u svjetlu očitoga uključivanja židovskoga monoteizma i poziva Abrahama u Knjizi Postanka 12:1-3, što isto tako uključuje sve od svijeta.
- G. Zanimljivo je kako je Novo doba opisano bez ikakvoga smjerenja na Mesiju iz poglavlja 9 i 11.

PROUČAVANJE RIJEČI I IZRIČAJA

NASB (AŽURIRANI) TEKST: 65:1-7

- ¹“Ja dovolih Sebi da budem viđen od onih koji nisu pitali za *Mene*;
 Ja dovolih Sebi da budem naden od onih koji Me nisu tražili.
 Ja rekoh: ”Ovdje sam Ja, ovdje sam Ja’,
 Narodu koji se nije pozvao na Moje ime.
²Ja sam pružao Svoje ruke čitavoga dana k pobunjeničkome narodu,
 Koji hodaju *po* putu koji nije dobar, slijedeći svoje vlastite misli,
³Narodu koji Me neprekidno izazivaju u Moje lice,
 Prinoseći žrtve u vrtovima i paljeni tamjan na opekama;
⁴Koji sjede među grobovima i provode noć na tajnim mjestima;
 Koji jedu svinjsko meso,
 I juha od nečista brašna je *u* njihovim posudama.
⁵Koji kažu: ‘Zadrži za sebe, nemoj doći blizu mene,
 Jer ja sam svetiji od tebe!’
 Ovi su dim u Mojim nosnicama,
 Vatra što gori čitav dan.
⁶Gle, pisano je preda Mnom,
 Ja neću šutjeti, nego Ja ću još jednom platiti;
 Ja ću čak još jednom platiti u njihova njedra,
⁷Oboje njihove nepravde i nepravde njihovih očeva zajedno”, govori GOSPODIN.
 “Jer oni su palili tamjan na planinama
 I prezirali Me na brežuljcima,
 Stoga Ja ću mjeriti njihovo prijašnje djelo u njihova njedra.”

65:1 “Ja dovolih Sebi da budem viđen...

da budem nađen” Bog uvijek uzima inicijativu u duhovnim stvarima (tj. Iv 6:44-65). Čak u ovome okviru On dozvoljava Sebi da bude nađen, stvarno predstavljajući Sebe Židovima i poganima. Ovi uvodni stihovi podsjećaju me na Poslanicu Rimljanima 11.

▣ **”Ovdje sam Ja, ovdje sam Ja”** Podvostručenje je za naglasak! Ovo su riječi hebrejskoga idioma o dostupnosti (tj. 6:8). Bog je uvijek bio dostupan ali Njegov se narod nije želio odazvati (“pitali”, “tražili”).

▣ **“Narodu koji se nije pozvao na Moje ime”** U okviru ovo upućuje ili na: (1) židovski narod koji se pozivao na idole, posebno na bogove plodnosti ili (2) pogane (usp. Rim 10:20-21). Zamisao o pozivanju na nečije ime zamisao je o odazivanju njima. Pavao koristi ovu istu zamisao o pozivanju na Ime Gospodinovo u Poslanici Rimljanima 10:9-13 (usp. Djela 7:59; 9:14,21; 22:16; 1. Kor 1:2; 2. Tim 2:22). To se smatralo činom pouzdanja i štovanja.

[Vidjeti Posebnu temu dolje: Ime Gospodinovo \(NZ\).](#)

POSEBNA TEMA: IME GOSPODINOVO (NZ)

Ovo je bio uobičajen izričaj za osobnu prisutnost i djelatnu snagu Trojedinoga Boga u Crkvi. To nije bila magična formula, nego obraćanje na Božju narav kao što je bila vidljiva u Isusu.

Često ovaj izričaj upućuje na Isusa kao Gospodina (usp. Fil 2:11):

1. kod priznavanja nečije vjere u Isusa (usp. Rim 10:9-13; Djela 2:21,38; 8:12,16; 10:48; 19:5; 22:16; 1. Kor 1:13,15; Jak 2:7)
2. kod egzorcizma (usp. Mt 7:22; Mk 9:38; Lk 9:49; 10:17; Djela 19:13)
3. kod iscjeljivanja (usp. Djela 3:6,16; 4:10; 9:34; Jak 5:14)
4. kod čina službe (usp. Mt 10:42; 18:5; Lk 9:48)
5. u vremenu crkvene stege (usp. Mt 18:15-20)
6. tijekom propovijedanja poganima (usp. Lk 24:47; Djela 9:15; 15:17; Rim 1:5)
7. u molitvi (usp. Iv 14:13-14; 15:7,16; 16:23; 1. Kor 1:2)
8. način upućivanja na kršćanstvo (usp. Djela 26:9; 1. Kor 1:10; 2. Tim 2:19; Jak 2:7; 1. Pt 4:14).

Što god mi činili kao navjestitelji, službujući, pomoćnici, iscjelitelji, egzorcisti, itd., mi činimo u Njegovoj naravi, Njegovoj sili, Njegovim odredbama – u Njegovo Ime (tj. Fil 2:9-10)!

65:2 **“Ja sam pružao Svoje ruke čitavoga dana k pobunjeničkome narodu”** Ovo je antropomorfička ([vidjeti Posebnu temu u Iz 40:10: Bog opisan kao čovjek \[jezik antropomorfizama\]](#)) metafora što pokazuje jačinu i otvorenost Božje ljubavi (usp. Rim 10:21). Obično je to gesta molitve ali ovdje je to gesta dobrodošlice.

▣ **“Koji hodaju po putu koji nije dobar, slijedeći svoje vlastite misli”** Naredni stihovi popisuju nekoliko vidova idolatrije što karakteriziraju židovski narod. Vrlo je teško u ovome razdoblju povijesti potpuno razumjeti svaki od ovih vidova do pojedinosti (usp. Iz 65:3-7). Neki kažu kako su oni svi bili uhvaćeni u vrtu štovanja spomenutome u Knjizi proroka Izaije 65:3, dok drugi čine razliku između skupina. Ono što je očevidno jeste to da se narod Božji okrenuo drugim bogovima. Neka moguća nabranja ovih značajki su:

1. prinošenje žrtve u vrtovima, Knjiga proroka Izaije 65:3
2. paljenje tamjana na opekama, Knjiga proroka Izaije 65:3
3. sjedenje među grobovima, Knjiga proroka Izaije 65:4
4. provođenje noći na tajnim mjestima, Knjiga proroka Izaije 65:4
5. jedenje svinjskoga mesa, Knjiga proroka Izaije 65:4
6. imanje juha od nečista brašna je u njihovim posudama, Knjiga proroka Izaije 65:4
7. paljenje tamjana na planinama, Knjiga proroka Izaije 65:7
8. prezirali Me na brežuljcima, Knjiga proroka Izaije 65:7
9. postavljanje stola za Sreću, Knjiga proroka Izaije 65:11
10. punjenje čaše s miješanim vinom za Sudbinu, Knjiga proroka Izaije 65:11.

65:3 “Narodu koji Me neprekidno izazivaju u Moje lice” Ovo je hebrejska metafora o ponavljanome, otvorenom prkosu prema Bogu. Idolatrija je postala toliko uobičajena i prihvaćena da će čak nije ni skrivala.

▣ **“Prinoseći žrtve u vrtovima”** Mi nismo sigurni je li to drevno štovanje stabala što se može vidjeti u Knjizi proroka Izaije 1:29 ili je to pojedinačno štovanje u vrtnoj okolnosti (usp. Iz 66:17).

▣ **“paljeni tamjan na opekama”** Bilo je predloženo da pojam “opekama” može jednostavno upućivati na:

1. žrtvenik napravljen od rezanoga kamena (usp. Lev 20:24-25)
2. stupove štovanja *Baala* (usp. Lev 26:1)
3. krovne opeke što se odnose na babilonsko astralno štovanje božanstava
4. žrtvenici za tamjan (vidjeti *IVP Bible Background Commentary: OT*, str. 640).

Ove brojne mogućnosti pokazuju nam da mi jednostavno ne znamo što to ustvari znači.

65:4 “Koji sjede među grobovima” Ovo izgleda mora biti neka vrst štovanja ili komuniciranja s mrtvima, moguće nekromanija ili štovanje predaka (usp. Pnz 18:10-12).

▣ **“provode noć na tajnim mjestima”** Hebrejski pojam preveden “tajnim mjestima” (BDB 665) doslovno znači “gledati”, “stražariti”, ili “čuvati” ali ovdje to izgleda označava tajnu:

1. tajne stvari, Knjiga proroka Izaije 48:6
2. tajna mjesta, Knjiga proroka Izaije 65:4
3. tajno sklon, Izreke 7:10.

Mi uistinu nemamo nikakvu ideju na što ovo ima referencu ali izgleda kako to uključuje kultnu umjetnost na neki način.

▣ **“Koji jedu svinjsko meso,**

I juha od nečista brašna je u njihovim posudama” Uobičajeno su ova dva čina povezana od komentatora iako je to neizvjesno. Oni su kršenje zakona o hrani iz Levitskoga zakonika (usp. Iz 11:7). Svinje su bile uobičajene žrtve okolnih naroda (tj. Tekstovi iz Ugarita).

MT ima (*kethiv*) “ulomak /dijelić” (קרפ, BDB 830) ali BDB predlaže (*qere*) קרמ, BDB 600 II, “bogata juha”, zajedno s DSS, LXX, i Aramejskim Targumom.

65:5 “Koji kažu: ‘Zadrži za sebe, nemoj doći blizu mene,

Jer ja sam svetiji od tebe!’” Prva dva GLAGOLA su zapovijedi:

1. zadrži za sebe - *Qal* IMPERATIV, BDB 897, KB 1132
2. nemoj doći blizu mene - *Qal* IMPERFEKT, BDB 620, KB 670 upotrijebljen u ZAPOVJEDNOME smislu.

Zabilježite da su ove zapovijedi od idolopoklonika (usp. Iz 65:2-4.7.11-12), moguće njihovih “svećenika”. Oni su bili zabrinuti o:

1. prijenosu “svetosti” (usp. Ez 44:19, tj. nekako smanjenje njihove snage ili ugleda)
2. prijenosu s mogućim negativnim učinkom za opće poganske štovatelje.

▣

NASB, NKJV

“ja sam svetiji od tebe”

NRSV

“ja sam previše svet za tebe”

TEV

“mi smo previše sveti za vas da nas dotaknete”

NJB

“kako ne bi moja svetost došla blizu tebe”

JPSOA

“Ja bih ti dao da budeš posvećen”

REB

“moja svetost će te zaraziti”

Pešita

“Ja sam posvećen”

UBS *Text Project* daje drukčiju vokalizaciju: “Ja sam te posvetio”, ali zabilježite kako od MT-a: “ja sam svet za tebe” ima ocjenu B (neka sumnja), str.166.

▣ **“Ovi su dim u Mojim nosnicama,**

Vatra što gori čitav dan” Ovaj idiom pokazuje Božju razdraženost i bijes kod ove vrste osobine i idolatrijske djelatnosti.

65:6 “Gle, pisano je preda Mnom,

Ja neću šutjeti, nego Ja ću još jednom platiti” Zamisao o nečemu “pisanome” drevna je metafora što upućuje na sjećanje Božje (usp. Knjiga djela i Knjiga života, Dn 7:10; Otk 20:12-15). Istina je da će osuda doći jednoga dana. Ovo je riječ koju svi ljudi moraju čuti. Zabilježite što će učiniti YHWH:

1. “Ja neću šutjeti”
2. “Ja ću još jednom platiti”
3. “Ja ću još jednom platiti ... u njihova njedra”.

[Vidjeti Posebnu temu dolje: Dvije Božje Knjige.](#)

POSEBNA TEMA: DVIJE BOŽJE KNJIGE

A. U jednome smislu naslov ove Posebne teme može opisati:

1. prirodu (tj. stvaranje, usp. Ps 19:1-6)
2. Pismo (usp. Ps 19:7-14).

Ovo je zašto ne mislim da će najzad postojati sukob između znanosti i vjere, sva istina je Božja istina.

Molim vas pogledajte moj komentar Knjige Postanka 1 – 11 [online](http://www.freebiblecommentary.org) besplatno na

www.freebiblecommentary.org.

B. Postoje dvije Knjige spomenute u Bibliji (usp. Dn 7:10; Otk 20:12):

1. Knjiga koja sadržava sva ljudska djela, i dobra i loša. U stanovitome smislu to je metafora Božjeg sjećanja i toga jednog dana svi će ljudi dati račun svome Stvoritelju o svome upravljanju darom života:
 - a. Psalam 56:8; 139:16
 - b. Knjiga proroka Izaije 65:6
 - c. Knjiga proroka Malahije 3:16
 - d. Otkrivenje 20:12-13
2. Knjiga koja opisuje one koji imaju odnos vjere/pokajanja/poslušnosti s YHWH-om/Isusom. Ovo je metafora Božjeg pamćenja o onima koji su iskupljeni i povezani s Nebom:
 - a. Knjiga Izlaska 32:32-33
 - b. Psalam 69:28
 - c. Knjiga proroka Izaije 4:3
 - d. Knjiga proroka Daniela 12:1
 - e. Poslanica Filipljanima 4:3
 - f. Poslanica Hebrejima 12:23
 - g. Otkrivenje 3:5; 13:8; 17:8; 20:12.15; 21:27
 - h. također spomenuto u 1. Knjizi Henokovoj 47:3; 81:1-2; 103:2; 108:3.

Ove Knjige predstavljaju Božju odanost Njegovoj Riječi. Za one koji se bune i odbacuju, On pamti; za one koji se kaju, povjeruju, poslušaju, služe, i ustraju, On zaboravlja (usp. Ps 103:11-13; Iz 1:18; 38:17; 43:25; 44:22; Mih 7:19). Postoji obilato jamstvo i pouzdanje u Božju nepromjenljivu, milosrdnu narav, obećanja, i zaštite. Bog je vjerodostojan!

▣ (65:6) “Ja ću čak još jednom platiti u njihova njedra” Metafora za “njedra” znači: “Ja ću im vratiti njihov vlastiti grijeh” (usp. Job 34:11; Ps 28:4; 62:12; Izr 24:12; Prop 12:14; Jer 17:10; 32:19; Mt 16:27; 25:31-46; Rim 2:6; 14:12; 1. Kor 3:8; 2. Kor 5:10; Gal 6:7-10; 2. Tim 4:14; 1. Pt 1:17; Otk 2:23; 20:12; 22:12).

65:7 “Oboje njihove nepravde i nepravde njihovih očeva zajedno” Ovo je složenica skupnoga grijeha i pojedinačnoga, voljnoga grijeha. Mi smo pogođeni ne samo prošlošću skupno, i sadašnjošću skupno, nego i pojedinačnim odabirom u sadašnjosti. Iz Deset zapovijedi u Knjizi Izlaska 20:5; Ponovljenoga zakona 5:9 učimo, da smo pogođeni grijesima roditelja do trećega i četvrtoga naraštaja. Učimo također iz Knjige proroka Ezekielia 18 oprečnu istinu da smo odgovorni jedino za naše grijeha.

▣ “Jer oni su palili tamjan na planinama

I prezirali Me na brežuljcima” Ovo je, prema proroku Hoše, vid štovanja boga plodnosti *Baala* (usp Hoš 4:13-14).

NASB, NKJV
NRSV
TEV
NJB, JPSOA

“njihovo prijašnje djelo”
“punu naplatu”
“njihova prošla djela”
“u cijelosti”

NASB slijedi MT tekst. NRSV, NJB, i JPSOA predlažu ispravak הַבְּשֵׂאִר (BDB 911) značenja “prijašnji”, na הַבְּשֵׂאִר (PRIJEDLOG PLUS BDB 911) značenja “u cijelosti” (Lev 6:5) ili “prvi” (Jer 16:18).

NASB (AŽURIRANI) TEKST: 65:8-12

⁸Ovako govori GOSPODIN:
 “Kao što je novo vino nađeno u klasteru,
 I jedan kaže: ‘Nemoj ga uništiti, jer je dobrobit u njemu’,
 Tako ću Ja djelovati u korist Mojih slugu
 Zato da ne uništim sve od njih.
⁹Ja ću iznijeti potomstvo od Jakova,
 I baštinika Mojih planina iz Jude;
 Čak Moji odabranici baštinit će to,
 I Moje sluge obitavat će tamo.
¹⁰Šaron će biti zemlja paše za stada,
 I dolina Akor odmorište za krda,
 Za Moj narod koji traže Mene.
¹¹Ali vi koji ostavljate GOSPODINA,
 Koji zaboravljate Moju svetu planinu,
 Koji postavljate stol za Sreću,
 I koji punite čaše s miješanim vinom za Sudbinu,
¹²Ja ću vas namijeniti za mač,
 I svi od vas prignut će se za klanje.
 Jer Ja zвах, ali vi niste odgovorili.
 Ja govorah, ali vi niste čuli.
 I vi činiste zlo u Mome pogledu
 I odabraste ono u čemu Ja ne uživah.”

65:8 “Kao što je novo vino nađeno u klasteru” Ovo je metafora koja kaže da čak u klasteru grožđa što sadrži neki loš plod postoji uvijek neko dobro grožđe. To je početak raspre što ide od Knjige proroka Izaije 65:8 do Izaije 65:10 što izjavljuje da će Ostatak Židova ([vidjeti Posebnu temu u Iz 46:3: Ostatak, tri značenja](#)) biti vjeran YHWH-i. Međutim, Izaija 65:11-13 pokazuje potpuno odbacivanje i osudu onih od Jude koji nastavljaju odbacivati Boga. To je početak bolnoga ali istinitoga naglaska kako će sud započeti s kućom Božjom. Postoji oblik naše religije u kojem Bog ne uživa. Bog gleda na srce (usp. Iz 29:13).

Za “novo vino” [vidjeti Posebnu temu dolje: Biblijski stavovi prema alkoholu i zlorabi alkohola](#).

POSEBNA TEMA: BIBLIJSKI STAVOVI PREMA ALKOHOLU I ZLOPORABI ALKOHOLA

- I. Biblijski pojmovi
- A. Stari zavjet
1. *Yayin* – To je općeniti pojam za vino (BDB 406, KB 409), upotrijebljen 141 puta. Etimologija je neizvjesna jer nije iz hebrejskoga korijena. Uvijek znači fermentirani voćni sok, obično grožđe. Neki posebni odlomci su Knjiga Postanka 9:21; Izlazak 29:40; Brojevi 15:5.10.
 2. *Tirosh* – To je “novo vino” (BDB 440, KB 1727). Zbog klimatskih uvjeta na Bliskome Istoku, fermentacija je započinjala najmanje šest sati nakon izlučivanja soka. Taj pojam upućuje na vino u tijeku fermentacije. Vidjeti neke posebne odlomke u Ponovljenome zakonu 12:17; 18:4; Knjizi proroka Izaije 62:8-9; Hošei 4:11.

3. *Asis* – To je očito alkoholno piće (“slatko vino”, BDB 779, KB 860, npr. Joel 1:5; Iz 49:26).
4. *Sekar* – To je pojam “jako piće” (BDB 1016, KB 1500). Hebrejski korijen korišten je u pojmu “pijan” ili “pijanica”. Ima nekakve dodatke da bude više opojno. Usporedno je s *yayin* (usp. Izr 20:1; 31:6; Iz 28:7).

B. Novi zavjet

1. *Oinos* – grčki ekvivalent pojmu *yayin*.
2. *Neos oinos* (novo vino) – grčki ekvivalent pojmu *tiros* (usp. Mk 2:22).
3. *Gleuchos vinos* (slatko vino, *asis*) – vino u ranim stupnjevima fermentacije (usp. Djela 2:13).

II. Biblijska uporaba

A. Stari zavjet

1. Vino je dar od Boga (Post 27:28; Ps 104:14-15; Prop 9:7; Hoš 2:8-9; Joel 2:19.24; Am 9:13; Zah 10:7).
2. Vino je dio žrtvenoga prinosa (Izl 29:40; Lev 23:13; Br 15:7.10; 28:14; Pnz 14:26; Suci 9:13).
3. Vino je upotrebljavano kao lijek (2. Sam 16:2; Izr 31:6-7).
4. Vino može biti stvarna poteškoća (Noa – Post 9:21; Lot – Post 19:33.35; Samson – Suci 16:19; Nabal – 1. Sam 25:36; Urija – 2. Sam 11:13; Amnon – 2. Sam 13:28; Eli – 1. Kr 16:9; Ben Hadad – 1. Kr 20:12; vladara – Amos 6:6; i dame [nemoralne žene – op.prev.] – Am 4).
5. Vino može biti zlorabljeno (Izr 20:1; 23:29-35; 31:4-5; Iz 5:11.22; 19:14; 28:7-8; Hoš 4:11).
6. Vino je bilo zabranjeno određenim skupinama (svećenicima na dužnosti, Lev 10:9; Ez 44:21; nazarenima, Br 6; i vladarima, Izr 31:4-5; Iz 56:11-12; Hoš 7:5).
7. Vino je korišteno u eshatološkoj okolnosti (Am 9:13; Joel 3:18; Zah 9:17).

B. Međubiblijski

1. Umjerenost u vinu od velike je pomoći (Prop 31:27-30).
2. Rabini kažu: “Vino je najveće od svih medicina, a tamo gdje vino nije dovoljno, potrebni su lijekovi.” (BB 58b).

C. Novi zavjet

1. Isus je promijenio veliku količinu vode u vino (Iv 2:1-11).
2. Isus je pio vino (Mt 11:18-19; Lk 7:33-34; 22:1 i dalje).
3. Na dan Pedesetnice Petar je bio okrivljen za pijanstvo zbog “novoga vina” (Djela 2:13).
4. Vino može biti korišteno kao lijek (Mk 15:23; Lk 10:34; 1. Tim 5:23).
5. Vođe ga ne smiju zlorabiti. To ne znači potpuna apstinencija (1. Tim 3:3.8; Tit 1:7; 2:3; 1. Pt 4:3).
6. Vino je korišteno u eshatološkim okolnostima (Mt 22:1 i dalje; Otk 19:9).
7. Pijanstvo je za žaliti (Mt 24:49; Lk 12:45; 21:34; 1. Kor 5:11-13; 6:10; Gal 5:21; 1. Pt 4:3; Rim 13:13-14).

III. Teološki uvid

A. Dijalektičke napetosti

1. Vino je dar od Boga.
2. Pijanstvo je velika poteškoća.
3. Vjernici u nekim kulturama moraju ograničiti svoje slobode radi Evanđelja (Mt 15:1-20; Mk 7:1-23; 1. Kor 8 – 10; Rim 14).

B. Stremljenje da se ide preko datih granica

1. Bog je izvor svih dobrih stvari.
2. Palo čovječanstvo zlorabilo je sve Božje darove uzimajući ih preko Bogom-danih granica.

C. Zloporaba je u nama, ne u stvarima. Nema ničega zloga u fizičkome stvorenju (usp. Mk 7:18-23; Rim 14:14.20; 1. Kor 10:25-26; 1. Tim 4:4; Tit 1:15).

IV. Prvo stoljeće židovske kulture i fermentacija

- A. Fermentacija započinje vrlo brzo, otprilike 6 sati nakon tiskanja grožđa.
- B. Židovska predaja kaže da kad se pojavi neznatna pjena na površini (znak fermentacije), tada se obvezno mora izdvojiti desetina vina (*Maaseroth* 1:7). To se naziva “mlado vino” ili “slatko vino”.
- C. Prvotna burna fermentacija bila je dovršena nakon tjedan dana.
- D. Druga fermentacija traje otprilike 40 dana. Na tome stupnju ono se smatra “zrelim vinom” i moglo bi biti ponuđeno na žrtvenik (*Edhuyyoth* 6:1).

- E. Vino što je odležalo na svome talogu (staro vino) smatralo se dobrim, ali moralo je biti dobro procijeđeno prije uporabe.
 - F. Vino se smatralo primjerene starosti obično nakon jedne godine fermentacije. Najdulje vremensko razdoblje u kojem bi se vino moglo sigurno uskladištiti bilo je tri godine. Ono se nazivalo “staro vino” i moralo se razrijediti vodom.
 - G. Fermentacija se odgađa samo u zadnjih 100 godina i to sa sterilnom sredinom i kemijskim dodacima. Stari svijet nije mogao zaustaviti tijekom fermentacije.
- V. Završne izjave
- A. Budite sigurni da vaše iskustvo, teologija, i biblijsko tumačenje ne podcjenjuju Isusa i prvo stoljeće židovsko /kršćanske kulture! Oni očigledno nisu bili potpuni apstinenti.
 - B. Ja ne zagovaram društvenu uporabu alkohola. Štoviše, mnogi su pretjerali biblijski stav o tome predmetu i sad zahtijevaju vrhunsku pravednost temeljenu na kulturološko/denominacijskoj zabludi.
 - C. Za mene, poslanice Rimljanima 14 i 1. Korinćanima 8 – 10 osigurale su uvid i nit vodilju temeljeno na ljubavi i poštovanju braće vjernika te objavu Evanđelja u našoj kulturi, a ne na osobnoj slobodi ili osuđujućem kriticismu. Ako je Biblija jedini izvor vjere i primjene, onda možda svi moramo ponovno razmisliti o tome pitanju.
 - D. Ako proguramo potpunu apstinenciju kao Božju volju, kako ćemo razumjeti ono što se odnosi na Isusa, kao i sve suvremene kulture koje redovito koriste vino (npr. Europa, Izrael, Argentina)?

65:10-11 “Za Moj narod koji traže Mene.

Ali vi koji ostavljate GOSPODINA” Ovo pokazuje novu zamisao u SZ-u. Bog se uvijek bavio u skupnome vidu s narodom. Čitav je narod bio blagoslovljen ili je čitav narod bio proklet (tj. Lev 26; Pnz 28 - 29). Sad dolazimo do individualiziranoga žarišta Knjige proroka Ezekielia 18:32; 30:10-19; i Jeremije 31:29-30, gdje postoji razlika unutar Božjega naroda kao na one koji vjeruju i na one koji ne vjeruju (usp. Pnz 29:24-28). Kasnije u poglavlju Knjige proroka Izaije 66 postojat će razlika između čitavoga čovječanstva, onih koji odbacuju i onih koji primaju YHWH-u.

65:11 “vi koji ostavljate GOSPODINA” GLAGOL (*Qal* PARTICIP, BDB 736 I, KB 806) znači “napustiti” ili “ostaviti”. Redovito je korišten o ostavljanju Boga (usp. Pnz 28:20; 31:16; Suci 10:10; Jer 1:16; Jona 2:8). Oni su napustili YHWH-u zbog idola (usp. 2. Kr 9 - 22; 2. Ljet 36:13-21). Bog će napustiti njih (usp. Pnz 31:17; Iz 41:17; 49:14; 54:7).

▣ “Koji postavljate stol za Sreću,

I koji punite čaše s miješanim vinom za Sudbinu” Pojam “Sreću” (BDB 151 II, KB 176 II) i hebrejski “Sudbinu” (BDB 584, KB 602) imena su za poganske bogove, moguće povezane sa štovanjem planetarnih božanstava (usp. Jer 7:18; 44:17), što je bilo štovanje “kraljice neba”. Izvjesno je da ovi pojmovi upućuju na idolatrijsko štovanje neke vrste!

65:12

NASB

“Ja ću vas namijeniti za mač”

NKJV

“Ja ću vas brojiti za mač”

NRSV, NJB

“Ja ću vas namijeniti k maču”

Zabilježite igru na GLAGOL (*Qal* PERFEKT, BDB 584, KB 599), što je korišteno kao naslov za lažnoga boga u Knjizi proroka Izaije 65:11, “Sudbina” (BDB 584).

▣ **“Jer Ja zвах, ali vi niste odgovorili”** Ovo je sažetak Knjige proroka Izaije 65:1-7. Bog ih je neprekidno ljubio i zvao ih ali oni su odbili i odbacili Njegov poziv (usp. Iz 41:28; 50:2; 66:4; Hoš 11:2).

Zadnji redci Izaije 65:12 ponovljeni su u Izaiji 66:4.

NASB (AŽURIRANI) TEKST: 65:13-16

¹³Stoga, ovako govori Gospodin BOG:

“Moje sluge će jesti, ali ti ćeš biti gladan

Gle, Moje sluge će piti, ali ti ćeš biti žedan.

Gle, Moje sluge će se radovati, ali ti ćeš biti posramljen.

¹⁴Gle, Moje sluge klicat će od veselja s radosnim srcem,

Ali ti ćeš vikati s teškim srcem,

I ti ćeš jadikovati sa slomljenim duhom.
¹⁵**Ti ćeš ostaviti svoje ime za kletvu Mojim odabranicima,**
I Gospodin BOG pogubit će te.
Ali Moje sluge bit će nazvane drugim imenom.
¹⁶**Jer on tko je blagoslovljen na zemlji**
Bit će blagoslovljen od Boga istine;
I on tko se zaklinje na zemlji
Bit će zaklet Bogom istine;
Jer prijašnje nevolje su zaboravljene,
I jer su one skrivene od Moga pogleda.

65:13-16 Ovo je nastavljeni naglasak na suprotivosti između dvije vrste sjemena (tj. potomaka) Abrahamova – vjerujuće i nevjerujuće. U NZ-u ovo se okreće k svim ljudima (usp. Rim 2:28-29).

65:14 Zabilježite suprotivost između:

1. vjernih – kliču s radosnim srcem
2. nevjernih – viču s teškim, bolnim srcem.

Postoji podjela među ljudima (usp. Mt 7:13-14.15-23.24-27; Lk 13:22-30), čak među onim koji izgledaju “religioznima”!

65:15 “Ti ćeš ostaviti svoje ime za kletvu Mojim odabranicima” Ovo je još jedna igra na riječ “ime” (BDB 1027). Ovdje je to zamisao da će ime nevjernika postati proketo, dok će vjernici imati novo ime. Iz trenutačnoga okvira mi ne znamo novo ime kojim će oni biti nazvani. Novo Ime za Boga dano je u Knjizi proroka Izaije 65:16 – “Bog Amen”, “Bog Istine”, ili “Bog vjernosti” (usp. Otk 3:14). Novo ime vjernika moguće će biti povezano s tim.

U Knjizi Postanka YHWH-ino obećanje Abrahamu donosi upozorenje i blagoslov povezano s pripremom Abrahama koristeći “ime” za njegovo predstavljanje kao osobe (usp. Post 12:2; 18:18; 22:18).

65:16 “Jer prijašnje nevolje su zaboravljene,

I jer su one skrivene od Moga pogleda” U Bibliji “kad Bog zaboravi” jeste metafora za potpuni oprost. Zabilježite nastavljaću metaforu da su grijesi skriveni od Njegova pogleda. To je ponavljajuća tema SZ-a. Kad Bog zaboravi, On zaboravi (usp. Ps 103:11-13; Iz 1:18; 38:17; 43:25; 44:22; i Mih 7:19)!

NASB, NKJV, NJB	“Boga istine”
NRSV	“Boga vjernosti”
TEV	“vjernoga Boga”
LXX, JPSOA	“istinskoga Boga”
REB	“Bogom čije ime je Amen”

Naslov za Božanstvo, “Bog”, אלה (BDB 43), često je korišten u drevnim spjevovima (usp. Pnz 32:15.17; Job 3:4; Ps 18:32; 50:22; 114:7; 139:19; Izr 30:5; Iz 44:8; Hab 3:3).

Drugi dio naslova je “Amen”. [Vidjeti Posebnu temu dolje: Amen.](#)

POSEBNA TEMA: AMEN

I. STARI ZAVJET

- A. Pojam “Amen” dolazi iz hebrejske riječi za:
 1. “istinu” (*emeth*, BDB 49)
 2. “istinitost” (*emun*, *emunah*, BDB 53)
 3. “vjeru” ili “vjernost”
 4. “pouzdanje” (*dmn*, BDB 52).
- B. Njegova etimologija dolazi iz čvrstoga fizičkog stava neke osobe. Oprečno tome bio bi netko tko je labav, klizav (usp. Ps 35:6; 40:2; 73:18; Jer 23:12) ili tetura (usp. Ps 73:2). Iz ove doslovne uporabe razvilo se metaforičko proširenje vjernosti, dostojnosti povjerenja, odanosti i pouzdanosti (usp. Post 15:16; Hab 2:4).

- C. Posebne uporabe ([vidjeti Posebnu temu u Iz 48:1: Povjerenje, pouzdanje, vjera, i vjernost u Starome zavjetu](#)):
1. stup, 2. Knjiga o Kraljevima 18:16 (1. Tim 3:15)
 2. sigurnost, Knjiga Izlaska 17:12
 3. postojanost, Knjiga Izlaska 17:12
 4. stabilnost, Knjiga proroka Izaije 33:6
 5. istina, 1. Knjiga o Kraljevima 10:6; 17:24; 22:16; Izreke 12:22
 6. čvrsto, 2. Knjiga Ljetopisa 20:20; Knjiga proroka Izaija 7:9
 7. vjerodostojno (Tora), Psalam 119:43.142.151.160.
- D. U SZ-u upotrijebljena su dva druga hebrejska pojma za djelatnu vjeru:
1. *bathach* (BDB 105), pouzdanje
 2. *yra* (BDB 431), strah, poštovanje, štovanje (usp. Post 22:12).
- E. Od značenja povjerenja ili pouzdanja razvila se liturgijska uporaba koja se koristila za potvrdu istinite ili pouzdane izjave drugog (usp. Br 5:22; Pnz 27:15-26; 1. Kr 1:36; 1. Ljet 16:36; Neh 5:13; 8:6; Ps 41:13; 72:19; 89:52; 106:48; Jer 11:5; 28:6).
- F. Teološki ključ za ovaj pojam nije vjernost čovječanstva, već YHWH-ina (usp. Izl 34:6; Pnz 32:4; Ps 108:4; 115:1; 117:2; 138:2). Jedina nada palog čovječanstva jest milosrdna vjerna zavjetna odanost YHWH i Njegovih obećanja. Oni koji poznaju YHWH-u moraju biti kao On (usp. Hab 2:4). Biblija je povijest i zapis o Božjoj obnovi Njegove slike (usp. Post 1:26-27) u čovječanstvu. Spasenje obnavlja sposobnost čovječanstva da ima prisno zajedništvo s Bogom. Ovo je zašto smo bili stvoreni.

II. NOVI ZAVJET

- A. Uporaba pojma "amen" kao završne liturgijske potvrde izjavljene pouzdanosti uobičajena je izjava u NZ-u (usp. 1. Kor 14:16; Otk 1:7; 5:14; 7:12).
- B. Uporaba pojma kao završetak molitve uobičajena je u NZ-u (usp. Rim 1:25; 9:5; 11:36; 16:27; Gal 1:5; 6:18; Ef 3:21; Fil 4:20; 2. Sol 3:18; 1. Tim 1:17; 6:16; 2. Tim 4:18).
- C. Isus je jedini koji je upotrebljavao ovaj pojam (u Ivanu udvostručeno 25 puta, tj. Iv 1:51; 3:3,5,11; itd.) kao uvod u važne izjave (usp. Lk 4:24; 12:37; 18:17.29; 21:32; 23:43).
- D. Korištena je kao naslov za Isusa u Knjizi Otkrivenja 3:14 (također zabilježite 2. Kor 1:20, moguće naslov za YHWH-u iz Iz 65:16).
- E. Zamisao vjernosti ili vjere, pouzdanja, ili pouzdanosti izražena je u grčkom pojmu *pistos* ili *pistis*, što je u engleskome prevedeno kao "pouzdanje", "vjera", "vjerovati" ([vidjeti Posebnu temu u Iz 55:11: Vjera, povjerenje, ili pouzdanje \(pistis \[IMENICA\], pisteuō, \[GLAGOL\], pistos \[PRIDJEV\]\)](#)).

NASB (AŽURIRANI) TEKST: 65:17-25

- ¹⁷“Jer gle, Ja stvaram nova nebesa i novu zemlju;
I prijašnje stvari neće biti zapamćene niti će doći na um.
- ¹⁸Ali budite veseli i radujte se zauvijek u onome što Ja stvaram;
Jer gle, Ja stvaram Jeruzalem za veselje
I njegov narod za radost.
- ¹⁹Ja ću se također veseliti u Jeruzalemu i biti radostan u Svome narodu;
I neće se više čuti u njemu
Glas plakanja i zvuk vikanja.
- ²⁰Neće više biti u njemu dojenče koji živi samo nekoliko dana,
Ili staroga čovjeka koji neće proživjeti svoje dane;
Jer mlad će umrijeti u dobi od jedne stotine
A onaj koji ne dostigne starost od jedne stotine
Bit će smatran prokletim.
- ²¹Oni će graditi kuće i nastanit ih;
Oni će i zasaditi vinograde i jesti njihov plod.

²²Oni neće graditi a drugi nastaniti,
Oni neće saditi a drugi jesti;
Jer kao životno doba stabla, *tako će biti dani Moga naroda,*
I Moji odabrani istrošit će rad svojih ruku.

²³Oni neće raditi uzalud,
Ili radati *djecu za propast;*
Jer oni su potomstvo onih blagoslovljenih od GOSPODINA,
I njihovi potomci s njima.

²⁴Isto tako dogodit će se da prije negoli zazovu, Ja ću odgovoriti; i dok budu oni još govorili, Ja ću čuti. ²⁵Vuk i janje past će zajedno, a lav će jesti slamu kao vol; i prah će biti gujina hrana. Oni neće činiti zlo ili štetu na čitavoj Mojoj svetoj planini”, govori GOSPODIN.

65:17 “Jer gle, Ja stvaram nova nebesa i novu zemlju” Okvir Knjige proroka Izaije 65:17-25 krajnje je važan jer je to ključ, ne samo za ova zadnja dva poglavlja – da Bog stvara sve novo (usp. Iz 42:9; 48:6; 66:22; 2. Pt 3:13), nego je to raspra o Novome dobu ili Dobu Mesije (usp. Rim 8:18-25). To također podrazumijeva kako će tekući poredak biti uništen (usp. Iz 51:6 i 2. Pt 3:10). Postoji isto tako odnos između Izaije 65:16 i 17 da Novi poredak neće sadržavati grijeha jer će oni biti oprošteni, kao što je spomenuto u kasnijemu dijelu Izaije 65:16.

Terminologija “novo nebo i nova zemlja” uobičajena je u židovskoj apokaliptičkoj književnosti (usp. 2. Ezdra 6:11-24; 1. Hen 91:16). Ovo postaje slikom za Otkrivenje 21 - 22! Zemlja će se vratiti u svoju slavu i svrhu kako je bilo prije Knjige Postanka 3. Vidjeti punu bilješku u Izaija 62:2.

65:18 Prvi redak poezije ima dva usporedna IMPERATIVA:

1. budite veseli - *Qal* IMPERATIV, BDB 965, KB 1314, usp. Knjiga proroka Izaije 61:10 (dva puta); 62:5; 64:5; 65:18.19; 66:10.14
2. radujte se - *Qal* IMPERATIV, BDB 162, KB 189, usp. Knjiga proroka Izaije 61:10; 65:18.19; 66:10.

AB, str. 198, vidi ove kao nove naslove za Jeruzalem i povratnike.

▣ **“zauvijek”** Ovaj pojam (BDB 723 I) označava neprekidno zajedništvo sa Stvoriteljem i Njegovim ljudskim posudama (usp. 1. Ljet 28:9; Mih 7:18).

65:19 “I neće se više čuti u njemu

Glas plakanja i zvuk vikanja” Ovo je nastavljajuća tema Knjige proroka Izaije a to je da Novo doba neće imati bol ovoga prošlog grijeha – proklete Zemlje (usp. Iz 25:8; 30:1; 35:10; 55:11). Na ovo se izgleda smjera u Otkrivenju 21:4.

65:20 “Neće više biti u njemu dojenče koji živi samo nekoliko dana,

Ili staroga čovjeka koji neće proživjeti svoje dane” Ova hiperbolička izjava može imati jedno od dva podrijetla:

1. smjerenje na duge živote Knjige Postanka 1 - 5, čime se označava povratak u vrijeme Vrta Eden
2. SZ-ni način opisivanja “Novoga doba”, što znamo iz NZ-a koji uključuje ne samo dugotrajan fizički život nego novi vječni život (*zoa*).

Za dobru raspru o Izaijinoj raspravi o produljenim životima i NZ-nu raspru o vječnome životu, vidjeti *Hard Sayings of the Bible*, str. 307-309.

65:22 Ovo su metafore za opis činjenice kako ljudi neće živjeti na Zemlji i uživati njene plodove. To je izravno smjerenje na izgnanstvo i obećanje o povratku u Palestinu. [Vidjeti Posebnu temu u Knjizi proroka Izaije 40:9: Zašto su događaji na kraju vremena tako prijeporni?](#)

Septuaginta vidi riječ “stabla” [stablo] (BDB 781) kao upućivanje na “stablo života” u Vrtu Eden, kao što imaju Aramejski Targumi.

65:24 Ovo je predivno obećanje o trenutačno odgovorenoj molitvi i to je čak proširenije od Evanđelja po Mateju 6:8.

65:25 “Vuk i janje past će zajedno” Ovdje je ponovno idilična slika o Bogu i čovječanstvu zajedno u okolnosti vrta sa životinjama (usp. Iz 11:6-9; Post 1; 2; Otk 21:22). Ovo ide zajedno s mojom posebnom teologijom da mi ne idemo k Nebu, nego Nebo dolazi natrag k ponovno stvorenoj i pročišćenoj Zemlji. Bit će onako kako je bilo!

▣ **“i prah će biti gujina hrana”** Ovo je radije neuobičajen idiom jer je prašina bila obično razumjeta kao hrana za guje u tome vremenu. Međutim, to može biti referenca na:

1. Knjigu Postanka 3:14, što pokazuje da će Satanove napasti /iskušenja biti u potpunosti dovršeni što se tiče učinka na vjerujuće i obnovljeno čovječanstvo
2. Knjigu proroka Izaije 11:8, kiticu što također opisuje Novo doba.

IZAIJA 66

PODJELA NA ODLOMKE U SUVREMENIM PRIJEVODIMA

NASB	NKJV	NRSV	TEV	NJB
Nebo je Božje prijestolje	istinsko štovanje i lažno	zaključna proroštva	Gospodin sudi narode	proročanstvo o Hramu
66:1-2 (1-2)	66:1-2 (1-2)	66:1-2 (1-2)	66:1-2 (1-2)	66:1-2 (1-2)
licemjerje ukorenih				
66:3-6 (3-6)	66:3-4 (3-4)	66:3-5 (3-5)	66:3-4 (3-4)	66:3-4 (3-4)
	Gospodin brani Sion			osuda nad Jeruzalemom
	66:5 (5)		66:5-6 (5-6)	66:5 (5)
	66:6 (6)	66:6 (6)		66:6 (6)
66:7-9 (7-9)	66:7-9 (7-9)	66:7-9 (7-9)	66:7-9 (7-9)	66:7-9 (7-9)
radost u Jeruzaleмовој budućnosti				
66:10-17 (10-17)	66:10-11 (10-11)	66:10-11 (10-11)	66:10-11 (10-11)	66:10 (10)
				66:11 (11)
	66:12-13 (12-13)	66:12-16 (12-16)	66:12-14	66:12a (12a)
	Kraljevina i srdžba Božja			66:12b-13 (12b-13)
	66:14-16 (14-16)		66:15-16	66:14 (14)
				66:15 (15)
				66:16-17 (16-17)
	66:17 (17)	66:17	66:17-19a	eshatološki govor
66:18-24 (22-24)	66:18-21	66:18-21		66:18-22
			66:19b-21	
	66:22-23 (22-23)	66:22-23 (22-23)	66:22-24	
				66:23-24 (23-24)
	66:24 (24)	66:24		

ČITANJE KRUG TRI (vidjeti Vodič dobrog biblijskoga čitanja)
SLIJEĐENJE IZVORNE AUTOROVE NAKANE NA RAZINI ODLOMKA

Ovaj komentar je vodič za proučavanje, što znači da ste odgovorni za vaše vlastito tumačenje Biblije. Svaki od nas mora hodati u svjetlu kojeg imamo. Prvenstvo u tumačenju imate vi, Biblija, i Sveti Duh. Sad to ne morate prepustiti komentatoru.

Pročitajte odlomak odjednom. Odredite subjekte (čitanje kruga #3, str. xiv.). Usporedite vašu podjelu subjekta s pet suvremenih prijevoda navedenih gore. Podjela na odlomke nije nadahnuta, ali ona je ključ za slijeđenje izvorne autorove nakane, što je srce tumačenja. Svaki odlomak ima jedan i samo jedan subjekt.

1. Prvi odlomak
2. Drugi odlomak
3. Treći odlomak
4. I tako dalje.

PROUČAVANJE RIJEČI I IZRIČAJA

NASB (AŽURIRANI) TEKST: 66:1-2

¹Ovako govori GOSPODIN:

“Nebo je Moje prijestolje i zemlja je Moje podnožje.

Gdje je onda kuća što biste vi mogli izgraditi za Mene?

I gdje je mjesto da Ja mogu počivati?

²Jer Moja ruka napravila je sve ovo,

Tako sve ovo dođe u bivanje”, objavljuje GOSPODIN.

“Ali na ovoga ću Ja gledati,

Na onoga koji je ponizna i skrušenoga duha, i tko drhti od Moje riječi.”

66:1 “Nebo je Moje prijestolje i zemlja je Moje podnožje.

Gdje je onda kuća što biste vi mogli izgraditi za Mene?

I gdje je mjesto da Ja mogu počivati?” Ovo je očevitno smjerenje na Salomonovu molitvu za posvećenje u 1. Knjizi o Kraljevima 8:27 i na ovo se ponovno smjera u Djelima apostolskim 8:47-48.

Ono što je teško znati jeste na koje se povijesno razdoblje ovo odnosi. Neki vide kako se to odnosi na povratak iz izgnanstva i ponovnu izgradnju Hrama, što je moguće iz okvira. Međutim, drugi kažu da Bog ne živi u zgradama izgrađenima ljudskom rukom te da ovo upućuje na:

1. hram ljudskoga tijela kojeg je stvorio Bog
2. Božju obitelj, vjerno sjeme od Abrahama (Židovi i pogani vjere, usp. Rim 2:28-29)
3. kozmički Hram Knjige Postanka 1, vidjeti od Johna H. Waltona, *The Lost World of Genesis One*.

66:2 “Jer Moja ruka napravila je sve ovo” Za “ruka” [vidjeti Posebnu temu u Knjizi proroka Izajje 40:2: Ruka \(slikovito prikazano iz Knjige proroka Ezekijela\)](#). Iz NZ-a učimo kako je Božji posrednik u stvaranju bio nitko drugi no pred-utjelovljeni Isus Krist (usp. Iv 1:3; 1. Kor 8:6; Kol 1:16; Heb 1:2).

▣ **“Ali na ovoga ću Ja gledati,**

Na onoga koji je ponizna i skrušenoga duha, i tko drhti od Moje riječi” Bog gleda prvo na pobude i narav ljudskoga srca. YHWH poznaje misli i nakane srca (usp. Iz 66:18):

1. 1. Knjiga o Samuelu 2:3; 16:7
2. 1. Knjiga o Kraljevima 8:39
3. 1. Knjiga Ljetopisa 28:9

4. 2. Knjiga Ljetopisa 6:30
5. Psalam 7:9; 17:3; 26:2; 44:21; 139:1.23
6. Izreke 15:11; 16:2; 21:2; 24:12
7. Knjiga proroka Jeremije 11:20; 17:9-10; 20:12
8. Evanđelje po Luki 16:15
9. Djela apostolska 1:24; 15:8
10. Poslanica Rimljanima 8:27.

Isus isto tako poznaje nutarnje misli i pobude ljudi, vidjeti Evanđelje po Ivanu 2:24-25; 6:61.64; 13:11!

Ovaj je isti opis upotrijebljen o Davidovoj skrušenosti nad grijehom s Bat-Šebom (usp. Ps 51:17); zabilježite Knjigu proroka Izaije 57:15; Psalam 34:18; Evanđelje po Mateju 5:3-4; Luka 18:13-14.

Ovo isto ima dva naslova za Božje ljude koji su predivni i opisani kao:

1. ponizni i pokajnički ljudi
2. oni koji drhte kod Njegove riječi (usp. Iz 66:5).

NASB (AŽURIRANI) TEKST: 66:3-6

³“*Ali on tko ubije vola je kao onaj tko zakolje čovjeka;*

On tko žrtvuje janje je kao onaj tko slomi psu vrat;

On tko prinosi prinos žita je kao onaj tko prinosi svinjsku krv;

Onaj tko pali tamjan je kao onaj tko blagoslivlja idola.

Kao što su oni odabrali svoje vlastite putove,

I njihova duša uživa u njihovim odvratnostima,

⁴Tako ću Ja odabrati njihove kazne

I dovesti na njih ono čega se oni groze.

Jer Ja zвах, ali nitko ne odgovori;

Ja govorih, ali oni nisu slušali.

I oni činiše zlo u Mome pogledu

I odabraše ono u čemu Ja nisam uživao.”

⁵Čujte riječ GOSPODINOVU, vi koji drhtite od Njegove riječi:

“*Vaša braća koja vas mrze, koji vas isključuju radi Moga imena,*

Rekli su: ‘Neka GOSPODIN bude proslavljen, da mi možemo vidjeti vašu radost.’

Ali oni će biti posramljeni.

⁶Glas buke iz grada, glas iz hrama,

Glas GOSPODINOV koji plaća naknadu Svojim neprijateljima.

66:3-4 Ovo pokazuje da samo obred nije zadovoljavajući (usp. Iz 29:13; Jer 7), nego kombinirano s obredom mora biti ponizno i pokajničko srce. Ono što činimo uvijek i uvijek ponovno stremi postati uobičajeno, ali u području vjere, naša pobuda jeste ključ (usp. Iz 66:2).

66:3 “**I njihova duša uživa u njihovim odvratnostima**” Ovo upućuje na različite običaje poganskoga štovanja (usp. Iz 65:4.7.11). Oni su ljubili i odabrali (BDB 103, KB 119, upotrijebljeno tri puta u Iz 66:3-4) grijeh (usp. Iz 1:4; 57:17; 65:2; 66:18; Ps 81:11-12)!

66:4

NASB

“kazne”

NKJV

“obmane”

NRSV, JPSOA

“izrugivanje”

TEV

“propast”

NJB

“čineći budale od njih”

REB

“tvrdoglavi pravac”

Riječ (BDB 760, KB 1768) je nađena jedino ovdje i u 3:4. KB predlaže:

1. djela nesreće (učinjena od djeteta iz korijena, ללוּע [BDB 760]) za Knjigu proroka Izaije 3:4
2. zlo postupanje ovdje.

NET Biblija dobiva značenje od ללוּע (BDB 760), “postupati strogo”.

▣ **“I dovesti na njih ono čega se oni groze”** O Bože! Kakva strašna kletva od Boga (usp. Izr 1:27; 10:24)!

▣ **“Jer Ja zвах, ali nitko ne odgovori”** Ovdje je ponovno ponavljanje teme (usp. Iz 41:28; 50:2; 65:12).

66:5 Postoji patnja i napetost čak unutar Božjega naroda (usp. Rim 9:6-8). Proganjanje proroka od drugova Židova dobar je primjer toga (usp. Mt 5:10-12; 10:22). Mnoge su jezovite stvari bile učinjene od “religijskih” ljudi u Božje Ime!

Zabilježite kako bi se istinski Božji ljudi trebali odazvati na proganjanje – radost (BDB 970, usp. Knjiga proroka Izaije 51:11; 55:12; 61:7; zabilježite 66:10 što ima nekoliko drugih riječi istoznačnih s riječju radost:

1. budite veseli - BDB 162
2. radujte se - BDB 965 (dva puta)
3. također *Qal* IMPERATIV za “radost” (BDB 970).

Postoje tri zapovijedi u Izaiji 66:5:

1. “Čujte riječ GOSPODINOVU” - *Qal* IMPERATIV, BDB 1033, KB 1570
2. “Neka GOSPODIN bude proslavljen” - *Qal* IMPERFEKT, BDB 457, KB 455, upotrijebljen u ZAPOVJEDNOME smislu (LXX to prevodi kao PASIV)
3. “da mi možemo vidjeti vašu radost” - *Qal* IMPEREKT, BDB 906, KB 157, upotrijebljen u KOHORTATIVNOME smislu.

66:6 Postojala je velika raspra među komentatorima o ovome stihu vezanome na okvir. Neki kažu da je to neki nepoznati povijesni događaj, dok drugi kažu kako se to izravno odnosi na Knjigu proroka Izaije 66:5, što pokazuje osudu oholih, nevjernih Židova.

NASB (AŽURIRANI) TEKST: 66:7-9

- ⁷“Prije nego je imala trudove, ona je rodila;
Prije nego dođe njena bol, ona rodi dječaka.
⁸Tko je čuo takvu stvar? Tko je vidio takve stvari?
Može li zemlja biti rođena u jednome danu?
Može li narod biti rođen sav odjednom?
Čim je Sion imao trudove, ona također rodi svoje sinove.
⁹Hoću li Ja dokrajčiti rođenje a ne dati oslobođenje?”, govori GOSPODIN.
“Ili ću Ja koji dajem oslobođenje zatvoriti *maternicu*?”, govori tvoj Bog.

66:7-13 Ovaj okvir upućuje na Sion koji rađa narod u jednome danu što uključuje pogane. Neki to vide kao povratak iz izgnanstva, ali u tome događaju pogani nisu bili uključeni. Prema tome, to mora biti eshatološki (tj. NZ).

NASB (AŽURIRANI) TEKST: 66:10-17

- ¹⁰“Budite veseli s Jeruzalemom i radujte se za njega, svi vi koji ga ljubite;
Budite neizmjerne radosni s njim, svi vi koji žalujete nad njim,
¹¹Da možete dojiti i biti zadovoljni s njegovim tješećim grudima,
Da možete sisati i biti razdragani s njegovim darežljivim njedrima.”
¹²Jer ovako govori GOSPODIN: “Gle, Ja raširih mir na njega kao rijeku,
I slavu naroda kao preobilan potok;
I vi ćete biti dojeni, vi ćete biti nošeni na boku i milovani na koljenima.
¹³Kao onaj koga njegova majka tješi, tako ću Ja tješiti vas;
I vi ćete biti utješeni u Jeruzalemu.”
¹⁴Onda ćete vi vidjeti *ovo*, i vaše srce bit će radosno,
I vaše kosti procvat će kao nova trava;
I ruka GOSPODINOVA bit će učinjena znanom Njegovim slugama,
Ali On će biti ozlojeđen prema Svojim neprijateljima.
¹⁵Jer gle, GOSPODIN će doći u vatri
I Njegove kočije kao vihor,
Da uzvratu Svoj bijes s jarošču,

I Svoj prijekor s plamenovima vatre.

¹⁶Jer GOSPODIN će provesti sud vatrom

I Svojim mačem na svemu mesu,

I onih poklanih od GOSPODINA bit će mnogo.

¹⁷“Oni koji se posvećuju i čiste *da idu* u vrtove,

Slijedeći jednoga u sredini,

Koji jedu svinjsko meso, ogavne stvari i miševe,

Završit će zajedno”, objavljuje GOSPODIN.

66:10 Kao ishod onoga što je YHWH učinio u obnovi Svoga naroda za njihovu Obećanu zemlju (tj. Post 12:1; 15:16), zapovijedi su:

1. budite veseli - *Qal* IMPERATIV, BDB 970, KB 1333
2. radujte se - *Qal* IMPERATIV, BDB 162, KB 189
3. budite neizmjereno radosni - the *Qal* IMPERATIV i IMENICA, BDB 965, KB 965.

66:12 Roditeljska slika Božje ljubavi za Njegov narod snažna je u ovome stihu. YHWH je opisan u ženskim metaforama (usp. Iz 49:15; 66:9-13; [vidjeti Posebnu temu u Iz 40:10: Bog opisan kao čovjek \[jezik antropomorfizama\]](#)). Činjenica da bi Bog koristio “ženu koja doji” kako bi opisao Sebe govori o opsezima.

[Vidjeti Posebnu temu dolje: Žene u Bibliji.](#)

POSEBNA TEMA: ŽENE U BIBLIJI

I. Stari zavjet

A. Kulturološki žene su se smatrale imovinom:

1. bile su uključene u popis imovine (Izl 20:17)
2. postupanje s ropkinjom (Izl 21:7-11)
3. ženska prisega poništiva je od društveno odgovornih muškaraca (Br 30)
4. žena kao ratni plijen (Pnz 20:10-14; 21:10-14).

B. U primjeni je postojala uzajamnost:

1. muško i žensko stvoreni su na Božju sliku (Post 1:26-27)
2. poštuju oca i majku (Izl 20:12 [Pnz 5:16])
3. poštovanje majke i oca (Lev 19:3; 20:9)
4. muškarci i žene mogli su biti nazireji (Br 6:1-2)
5. kćeri su imale pravo nasljedstva (Br 27:1-11)
6. dio naroda Saveza (Pnz 29:10-12)
7. pridržavanje pouke oca i majke (Izr 1:8; 6:20)
8. sinovi i kćeri Hemana (levitske obitelji) vodili su glazbu u Hramu (1. Ljet 25:5-6)
9. sinovi i kćeri prorokovat će u Novome dobu (Joel 2:28-29).

C. Žene su bile u ulozi vođa:

1. Mojsijeva sestra, Mirjam, nazvana proročicom (Izl 15:20-21; također zabilježite Mih 6:4)
2. žene su bile nadarene od Boga za tkanje prediva za Šator (Izl 35:25-26)
3. udana žena, Debora, također proročica (usp. Suci 4:4), vodila je sva plemena (Suci 4:4-5; 5:7)
4. Hulda je bila proročica koju je kralj Jošija pozivao da čita i tumači novonađenu “Knjigu Zakona” (2. Kr 22:14; 2. Ljet 34:22-27)
5. kraljica Estera, pobožna žena, spasila je Židove u Perziji.

II. Novi zavjet

A. Kulturološki žena je i u judaizmu i u grčko-rimskome svijetu bila drugorazredni građanin s malo prava ili povlastica (iznimka je Makedonija).

- B. Žene u vodećim ulogama:
1. Elizabeta i Marija, pobožne žene na raspolaganju Bogu (Lk 1 - 2)
 2. Ana, proročica koja je služila u Hramu (Lk 2:36)
 3. Lidija, vjernica i voditeljica kućne crkve (Djela 16:14-40)
 4. Filipove četiri kćeri djevice bile su proročice (Djela 21:8-9)
 5. Feba, đakonica crkve u Kenhrejima (Rim 16:1)
 6. Priska (Priscila), Pavlova suradnica i učiteljica Apolonova (Djela 18:26; Rim 16:3)
 7. Marija, Trifena, Trifoza, Persida, Julija, Nerejeva sestra, nekoliko žena Pavlovih suradnica (Rim 16:6-16)
 8. Junija (KJV), moguće ženski apostol (Rim 16:7)
 9. Evodija i Sintiha, Pavlove suradnice (Fil 4:2-3).

III. Kako suvremeni vjernik uravnotežuje različite biblijske primjere?

- A. Kako netko određuje povijesne i kulturološke istine, koje primjenjuje samo na izvorni okvir, od vječnih istina koje vrijede za sve crkve, sve vjernike svih doba?
1. Moramo vrlo ozbiljno uzeti nakanu izvorno nadahnutog autora. Biblija je Riječ Božja i jedini izvor za vjeru i primjenu.
 2. Moramo se baviti očitim povijesno-uvjetovanim nadahnutim tekstovima:
 - a. vjerski obredi (tj. obred i liturgija) Izraela (usp. Djela 15; Gal 3)
 - b. judaizam prvog stoljeća
 - c. Pavlove očito povijesno-uvjetovane izjave u 1. Poslanici Korinćanima:
 - (1) zakonski sustav poganskog Rima (1. Kor 6)
 - (2) ostajanje robom (1. Kor 7:20-24)
 - (3) celibat (1. Kor 7:1-35)
 - (4) djevice (1. Kor 7:36-38)
 - (5) hrana žrtvovana idolima (1. Kor 8; 10:23-33)
 - (6) nedostojno ponašanje na Večeri Gospodnjoj (1. Kor 11).
 3. Bog je potpuno i jasno otkrio Sâm Sebe određenoj kulturi, određenog vremena. Moramo uzeti ozbiljno otkrivenje, ali ne svaki vid njegova povijesnog smještaja. Riječ Božja napisana je ljudskim riječima, naslovljena na određenu kulturu u određeno vrijeme.

- B. Biblijska tumačenja moraju tražiti izvornu autorovu nakanu. Što je on govorio svome vremenu? Ovo je temeljno i ključno za pravilno tumačenje. Ali to onda moramo primijeniti u naše vrijeme. Sad, ovdje je poteškoća sa ženama u vodstvu (stvarna poteškoća tumačenja može biti određivanje pojma. Je li postojalo više službi negoli pastori koji su viđeni kao vodstvo? Jesu li đakonice ili proročice viđene kao vođe)? Prilično je jasno da Pavao, u 1. Poslanici Korinćanima 14:34-35 i 1. Timoteju 2:9-15, tvrdi da žene ne bi smjele uzeti vođenje u javnome štovanju! Ali kako to primijeniti danas? Ne želim da Pavlova kultura ili moja kultura utišavaju Riječ i volju Božju. Moguće da je Pavlovo vrijeme bilo previše ograničavajuće, ali isto tako moje vrijeme može biti previše otvoreno. Osjećam se vrlo nelagodno govoreći da su Pavlove riječi i učenja uvjetovani, prvim stoljećem, istinama mjesnih prilika. Tko sam ja da bih mogao dozvoliti svome umu ili svojoj kulturi negirati nadahnutog autora?!

Međutim, što moram učiniti kad postoje biblijski primjeri žena kao vođa (čak u Pavlovim pisanjima, usp. Rim 16)? Dobar primjer ovoga je Pavlova rasprava o javnome štovanju u 1. Poslanici Korinćanima 11 - 14. U 11:5 čini se da on dozvoljava propovijedanje i molitvu u javnom štovanju ženama s pokrivenim glavama, ipak u 14:34-35 on zahtijeva da one ostanu tiho! Postojale su đakonice (usp. Rim 16:1) i proročice (usp. Djela 21:9). To je ta raznolikost koja mi dopušta slobodu poistovjećivanja Pavlovih osvrta (kao odnosi prema sputavanju žena) kao ograničene na prvo stoljeće Korinta i Efeza. U obje crkve postojale su poteškoće sa ženskim ostvarivanjem njihove novopronađene slobode (usp. Bruce Winter, *After Paul Left Corinth*), što je moglo prouzročiti poteškoće za crkvu u dosizanju njihovog društva za Krista. Njihova sloboda morala je biti ograničena kako bi Evanđelje bilo djelotvornije.

Moje vrijeme potpuno je suprotno od Pavlovog. U moje vrijeme Evanđelje može biti ograničeno ako rječitoj, učenoj ženi nije dozvoljeno dijeljenje Evanđelja, nije joj dozvoljeno voditi! Što je krajnji cilj

javnog štovanja? Nije li evangelizacija i učenje? Može li Bog biti počašćen i zadovoljan sa ženama vođama? Čini se da Biblija kao cjelina kaže "da"!

Želim se prikloniti Pavlu; moja teologija prvenstveno je Pavlovska. Ne želim biti pod pretjeranim utjecajem ili upravljani suvremenim feminizmom! Doduše, osjećam da je crkva bila spora odgovoriti na očite biblijske istine, kao što je neprimjerenost ropstva, rasizma, pobožnjaštva, i seksizma. Bila je i spora u primjerenom odazivu na zlostavljanje žena u suvremenome svijetu. Bog je u Kristu oslobodio roba i ženu. Usudujem se ne dozvoliti kulturološkim granicama teksta ponovno ih okovati.

Još jedna točka: kao tumač znam da je crkva u Korintu bila vrlo razbijena. Karizmatički darovi bili su cijenjeni i njima se dičilo. Žene su mogle biti zahvaćene time. Također vjerujem da je Efez bio zahvaćen lažnim učiteljima koji su iskorištavali žene i koristili ih kao nadomjesne govornike u kućnim crkvama u Efezu.

C. Prijedlozi za daljnje čitanje

How to Read the Bible For All Its Worth od Gordona Feeja i Douga Stuarta (str. 61-77)

Gospel and Spirit: Issues in New Testament Hermeneutics od Gordona Feeja

Hard Sayings of the Bible od Waltera C. Kaisera, Petera H. Davidsa, F. F. Brucea, i Manfreda T. Brancha (str. 613-616; 665-667).

66:13 Riječ "tješi" (BDB 636, KB 688) upotrijebljena je tri puta u ovome stihu:

- 1-2. *Piel* IMPERFEKT (dva puta)
3. *Pual* IMPERFEKT.

Ovo podsjeća na Knjigu proroka Izaije 40:1 (*Piel* IMPERATIV, dva puta); također zabilježite 12:1; 53:3 (dva puta). 12:19; 52:9; 61:2 (57:18, BDB 637). To je tema Izaije 40 - 66. YHWH je djelovao da oprost, zaboravi, i obnovi oni koji se pouzdaju u Njega i drhte kod Njegove Riječi (Iz 66:2.5)!

66:15-16 Zabilježite različite metafore upotrijebljene za opis YHWH-ine osude:

1. vatra (BDB 77; [vidjeti Posebnu temu u Iz 47:15: Vatra](#))
2. vihor (BDB 693 I, usp. Iz 5:28; Jer 4:13)
3. Njegov bijes (BDB 60 I) s jarošću (BDB 404, usp. Iz 42:25; 51:20; 63:3.6)
4. Njegov prijekor s plamenovima vatre, usp. Knjiga proroka Izaije 29:6; 30:30
5. osuda vatrom
6. Njegov mač na svemu mesu, usp. Knjiga proroka Izaije 65:12.

66:16 "onih poklanih od GOSPODINA bit će mnogo" Ovo pokazuje da će Sud započeti s kućom Božjom. Moramo zapamtiti kako postoje mnogi unutar židovske zajednice i, Bog nam pomogao, unutar Crkve, koji ne poznaju uistinu Krista Isusa, Mesiju.

66:17 "u vrtove" Ovo bi izgleda morala biti referenca na vrstu poganskoga štovanja (usp. Iz 65:3).

▣ **"Slijedeći jednoga u sredini"** Riječ prevedena "sredini" (BDB 1063) također je upotrijebljena o "stablu života" u Knjizi Postanka 3:3. Septuaginta vidi Knjigu proroka Izaije 65:22 također kao upućivanje na stablo života. Ovdje to može upućivati na *Ašerine* kolce ili isklesane stupove kanaanskoga štovanja plodnosti. [Vidjeti Posebne teme u Knjizi proroka Izaije 52:6: Štovanje plodnosti u Drevnome Bliskom Istoku i u Izaiji 57: Okvirni uvidi: Molek.](#)

▣ **"Koji jedu..."**

1. svinjsko meso, usp. Knjiga proroka Izaije 69:4
2. ogavne stvari (BDB 1054, usp. Lev 11:10.11.12.13.20.23.41.42)
3. miševе (BDB 747, usp. Lev 11:29).

Ja mislim da zakoni o hrani u Levitskome zakoniku 11 nisu zbog higijene nego su kulturni. Oni su morali očuvati Izraela od ikoga društvenog ili religijskog dodira s Kanaancima.

NASB (AŽURIRANI) TEKST: 66:18-24

¹⁸“Jer Ja znam njihova djela i njihove misli; vrijeme dolazi da se skupe svi narodi i jezici. I oni će doći i vidjeti Moju slavu. ¹⁹Ja ću staviti znak među njih i poslat ću preživjele od njih k narodima: u Taršiš, Put, Lud, Mešek, Tubal i Javan, u udaljene obalne zemlje što nisu niti čule Moj glas niti vidjele Moju slavu. I one će objaviti Moju slavu među narodima. ²⁰Onda će one dovesti svu vašu braću od svih naroda kao prinos žita GOSPODINU, na konjima, u kočijama, na nosiljkama, na mazgama i na devama, k Mojoj svetoj planini Jeruzalem”, govori GOSPODIN, “baš kao što sinovi Izraela donose svoj prinos žita u čistoj posudi k domu GOSPODINOVU. ²¹Ja ću također uzeti neke od njih za svećenike i za levite”, govori GOSPODIN.

²²“Jer baš kao što će nova nebesa i nova zemlja

Koje ću Ja stvoriti trajati preda Mnom”, objavljuje GOSPODIN,

“Tako će vaše potomstvo i vaše ime trajati.

²³I to će biti od mladoga mjeseca do novoga mjeseca

I od subote do subote,

Sve čovječanstvo doći će se pokloniti preda Mnom”, govori GOSPODIN.

²⁴“Tada će oni ići naprijed i gledati

Na trupla čovječja

Koji su griješili protiv Mene.

Jer njihov crv neće umrijeti

I njihova vatra neće biti ugašena;

I oni će biti gađenje čitavome čovječanstvu.”

66:18-21 “vrijeme dolazi da se skupe svi narodi i jezici” Riječ “vrijeme” bila je određena od Ebena Ezre u njegovu prijevodu Masoretskoga teksta. Postoji neka pomutnja kao o točnoj okolnosti ovoga stiha. GLAGOL “znam” nije u hebrejskome tekstu.

Ovo je referenca nekako na okupljanje naroda. Oni izgleda da će doći s neprijateljskim nakanama protiv naroda Božjeg (tj. “preživjele”). Ali, u Božjemu porazu njih (usp. Iz 66:24b) neki dolaze k vjeri u Njega. Onda ih Bog šalje kao znak, Knjiga proroka Izaije 66:19 (usp. Iz 11:10.12), k njihovima vlastitim narodima kao evangelizatore. I, čudo nad čudima – pogani se odazivaju na poruku i vraćaju se Bogu u Jeruzalem kako bi štovali i On čak neke od njih čini svećenicima i levitima (usp. Iz 66:21).

Ovaj dio, Knjiga proroka Izaije 66:19-24, bezuvjetno je potresan u svome sveopćem potisku. To je prouzročilo veliko zaprepaštenje i neizvjesnost među rabinima, ali u okviru, to je očigledno ispunjenje Abrahamskoga obećanja iz Knjige Postanka 3:15; 12:1-3. [Vidjeti Posebnu temu u Knjizi proroka Izaije 40:15-17: YHWH-in vječni iskupiteljski naum.](#)

66:18 “Jer Ja znam njihova djela i njihove misli” Bog pozna srca svih ljudi. Vidjeti punu bilješku u Knjizi proroka Izaije 1:2. YHWH zna misli i nakane srca (usp. Iz 66:18):

1. 1. Knjiga o Samuelu 2:3; 16:7
2. 1. Knjiga o Kraljevima 8:39
3. 1. Knjiga Ljetopisa 28:9
4. 2. Knjiga Ljetopisa 6:30
5. Psalam 7:9; 17:3; 26:2; 44:21; 139:1.23
6. Izreke 15:11; 16:2; 21:2; 24:12
7. Knjiga proroka Jeremije 11:20; 17:9-10; 20:12
8. Evanđelje po Luki 16:15
9. Djela apostolska 1:24; 15:8
10. Poslanica Rimljanima 8:27.

Isus također pozna nutarnje misli i pobude ljudi, usp. Evanđelje po Ivanu 2:24-25; 6:61.64; 13:11!

66:20 Ovo je jedan od nekoliko tekstova što govore o poganskim narodima koji donose darove i prinose u Jeruzalem /Hram (usp. Iz 2:2-3; 56:7; Ps 22:27; 86:9; Jer 3:17; Mih 4:1-2).

66:22 Vidjeti punu bilješku u Knjizi proroka Izaije 65:17.

GLAGOL “trajati” (BDB 763, KB 840) upotrijebljen je dva puta:

1. nova Nebesa i nova Zemlja će trajati - *Qal* IMPERFEKT (vidjeti punu bilješku u Iz 62:2)
2. sjeme vjernih će trajati - *Qal* PERFEKT.

Ova riječ, premda često korištena u ovome dijelu Knjige proroka Izaije (usp. Iz 44:11; 46:7; 47:12.13; 48:13; 50:8; 59:14; 61:5), prevedena je “trajati” samo u Izaiji 66:22.

66:23 “Sve čovječanstvo doći će se pokloniti preda Mnom’, govori GOSPODIN” GLAGOL (BDB 1005, KB 295) je rijedak *Hishtapael* (nađen jedino ovdje). Ovo je očit suzvuk monoteizma ([vidjeti Posebnu temu u Iz 40:14: Monoteizam](#)). Za potpuni popis sveopćega naglaska u Knjizi proroka Izaije vidjeti 45:22.

66:24 Ovo je opis nevjernih i Židova i pogana. Ja ne mislim da netko može graditi teologiju o kraju vremena temeljenu na ovome stihu. Ovo je moguć izvor Isusove uporabe riječi *Gehena*, što znači “dolina sinova Hinoma”, što je bilo stovarište smeća u Jeruzalemu. Isus je koristio ovaj pojam za opis vječne odvojenosti od Boga ([vidjeti Posebnu temu u Iz 44:23: Gdje su mrtvi \[Šeol /Hades, Gehena, Tartarus\]](#)). Zabilježite elemente crva koji ne umire i vatre koja se ne gasi. Ovo su metafore odabrane od Sâmoga Isusa za opis sudbine onih koji odbacuju vjerovati u Njega (usp. Mt 25:46).

PITANJA ZA RASPRAVU

Ovaj komentar je vodič za proučavanje, što znači da ste odgovorni za vaše vlastito tumačenje Biblije. Svaki od nas mora hodati u svjetlu kojeg imamo. Prvenstvo u tumačenju imate vi, Biblija, i Sveti Duh. Sad to ne morate prepustiti komentatoru.

Ova pitanja za raspravu predviđena su da vam pomognu promišljati kroz glavne teme ovoga odjeljka Knjige. Ona su napravljena da budu misaono-nametljiva, ne konačna.

1. Što je središnja tema Knjige proroka Izaije 65 - 66?
2. Popišite običaje poganskoga štovanja Knjige proroka Izaije 65.
3. Na koga Knjiga proroka Izaije 65:1 i 2 upućuje i zašto?
4. Što je toliko jedinstveno o Knjizi proroka Izaije 65 što se posebno vidi u Izaiji 66:10 i 11?
5. Zašto Bog stvara novo Nebo i novu Zemlju?
6. Što je znakovitost Knjige proroka Izaije 66:19-23?

DODATAK JEDAN

POSEBNE TEME

POSEBNA TEMA: HEBREJSKA POEZIJA

I. UVOD

- A. Ova vrsta književnosti čini 1/3 Staroga zavjeta. Ona je posebice uobičajena u “Prorocima” (svi osim Hagaja i Malahije sadrže poeziju) i “Spisima” što su dijelovi Hebrejskoga kanona.
- B. Ona je vrlo različita od engleske poezije. Engleska se poezija razvila iz grčke i latinske poezije, koja je prvenstveno temeljena na zvuku. Hebrejska poezija ima mnogo zajedničkoga s kanaanskom poezijom. U osnovi to je misao temeljena u uravnoteženim, usporednim redcima.
- C. Arheološko otkriće sjevernoga Izraela kod Ugarita (Raš Šamra) pomoglo je znanstvenicima razumjeti SZ-nu poeziju. Ova poezija iz XV. stoljeća prije Krista očito ima književne veze s biblijskom poezijom.

II. OPĆE ZNAČAJKE POEZIJE

- A. Vrlo je zbijena.
- B. Pokušava izraziti istinu, osjećaje ili iskustva u slikama.
- C. Ona je prvenstveno pisana, ne usmena. Visoko je ustrojena. Ovaj je ustroj izražen u:
 - 1. uravnoteženim nizovima (paralelizam)
 - 2. igrama riječi
 - 3. igrama zvukova.

III. USTROJ (R. K. Harrison, *Introduction To The Old Testament*, str. 965-975)

- A. Bishop Robert Lowth u svojoj knjizi, *Lectures on the Sacred Poetry of the Hebrews* (1753.) prvi je obilježio biblijsku poeziju kao uravnoteženi nizovi misli. Većina suvremenih engleskih prijevoda formatirano je kako bi pokazali nizove /redove poezije:
 - 1. istoznačni – redovi izražavaju istu misao različitim riječima:
 - a. Psalam 3:1; 49:1; 83:14; 103:13
 - b. Izreke 19:5; 20:1
 - c. Knjiga proroka Izaije 1:3.10
 - d. Knjiga proroka Amosa 5:24; 8:10
 - 2. oprečni – redovi izražavaju oprečne misli putem suprotivosti ili izjavljivanja pozitivnoga i negativnoga:
 - a. Psalam 1:6; 90:6
 - b. Izreke 10:1.12; 15:1; 19:4
 - 3. umjetni /sintetički – naredna dva ili tri retka razvijaju misao: Psalam 19:7-9
 - 4. *chiasm* – obrazac poezije što izražava poruku u silaznome i uzlaznome redu. Glavna točka nađena je u sredini obrasca.

- B. A. Briggs u svojoj knjizi, *General Introduction to the Study of Holy Scripture* (1899.) razvio je naredni stupanj raščlambe hebrejske poezije:
1. simbolički – jedna kratka rečenica doslovna a druga metaforička: Psalam 42:1; 103:3
 2. klimakteričan ili stubičast – kratke rečenice otkrivaju istinu u uzlaznome načinu: Psalam 19:7-14; 29:1-2; 103:20-22
 3. introvertan – nizovi kratkih rečenica, obično najmanje četiri, povezano je nutarnjom građom retka 1 do 4 i 2 do 3: Psalam 30:8-10a.
- C. G. B. Gray u svojoj knjizi, *The Forms of Hebrew Poetry* (1915.) razvio je zamisao uravnoteženih kratkih rečenica povrh toga:
1. potpuna ravnoteža – gdje je svaka riječ u retku jedan ponovljena ili uravnotežena riječju u retku dva: Psalam 83:14; Knjiga proroka Izaije 1:3
 2. nepotpuna ravnoteža – gdje kratke rečenice nisu iste duljine: Psalam 59:16; 75:6.
- D. Danas je u rastu shvaćanje književnoga ustroja obrasca u hebrejskome nazvanog *chiasm*, što uobičajeno označava broj usporednih redova (a,b,b,a; a,b,c,b,a) oblikujući lik pješčanoga sata, često je/su naglaše(ni) središnji redak /redci.
- E. Vrste zvučnih obrazaca općenito nađenih u poeziji, ali ne često u istočnjačkoj poeziji:
1. igra alfabeta (akrostih, usp. Ps 9; 34; 37; 119; Izr 31:10 i dalje; Tuž 1 - 4)
 2. igra suglasnika (aliteracija, usp. Ps 6:8; 27:7; 122:6; Iz 1:18-26)
 3. igra samoglasnika (asonancija, usp. Post 49:17; Izl 14:14; Ez 27:27)
 4. igra ponavljanja slično-zvučnih riječi s različitim značenjima (paronomasija)
 5. igra riječi koje, kad su jasno izražene, zvuče kao biće /stvar koje(u) imenuju (onomatopeja)
 6. posebni uvod i završetak (zaključno).
- F. U Starome zavjetu postoji nekoliko vrsta poezije. Neke su povezane temom a neke oblikom:
1. pjesme posvete – Knjiga Brojeva 21:17-18
 2. radne pjesme – (smjeraju na njih ali nisu zapisane u Sucima 9:27); Knjiga proroka Izaije 16:10; Jeremija 25:30; 48:33
 3. balade – Knjiga Brojeva 21:27-30; Knjiga proroka Izaije 23:16
 4. pjesme pijenja – negativne, Knjiga proroka Izaije 5:11-13; Amos 6:4-7; i pozitivne, Izaija 22:13
 5. ljubavni spjevovi – Pjesma nad pjesmama, svadbena zagonetka – Knjiga o Sucima 14:10-18, svadbena pjesma – Psalam 45
 6. tužaljke /naricaljke – (smjeraju na njih ali nisu zapisane u 2. Sam 1:17 i 2. Ljet 35:25) 2. Knjiga o Samuelu 3:33; Psalam 27; 28; Knjiga proroka Jeremije 9:17-22; Tužaljke; Knjiga proroka Ezekiel 19:1-14; 26:17-18; Nahum 3:15-19
 7. ratne pjesme – Knjiga Postanka 4:23-24; Izlazak 15:1-18.20; Brojevi 10:35-36; 21:14-15; Jošua 10:13; Suci 5:1-31; 11:34; 1. Samuelova 18:6; 2. Samuelova 1:18; Knjiga proroka Izaije 47:1-15; 37:21
 8. posebno blagoslivljanje ili blagoslov vođe – Knjiga Postanka 49; Brojevi 6:24-26; Ponovljeni zakon 32; 2. Samuelova 23:1-7
 9. magični tekstovi – Balaam, Knjiga Brojeva 24:3-9
 10. sveti spjevovi – Psalmi
 11. spjevovi u akrostihu – Psalam 9; 34; 37; 119; Izreke 31:10 i dalje; Tužaljke 1 - 4
 12. prokletstva – Knjiga Brojeva 21:22-30
 13. spjevovi ruganja – Knjiga proroka Izaije 14:1-22; 47:1-15; Ezekiel 28:1-23
 14. Knjiga ratnih spjevova (Jašar) – Knjiga Brojeva 21:14-15; Jošua 10:12-13; 2. Samuelova 1:18.

IV. VODIČ ZA TUMAČENJE HEBREJSKE POEZIJE

- A. Potražiti središnju istinu kitice ili strofe (to je slično odlomku u prozi). RSV je bio prvi suvremeni prijevod za poistovjećivanje poezije kiticama. Usporedite suvremene prijevode zbog korisnih uvida.
- B. Odredite slikovit jezik i izrazite ga u prozi. Upamtite, ova vrsta književnosti vrlo je zbijena, više je ostavljeno čitatelju da je popuni ([vidjeti Posebnu temu dolje: Mudrosna književnost](#)).
- C. Budite sigurni da ste povezali dulje namjensko-usmjerene spjevove s njihovim književnim okvirom (često s čitavom Knjigom) i povijesnom pozadinom. Pokušajte izraziti središnju istinu svojim vlastitim riječima.
- D. Knjige o Sucima 4 i 5 vrlo su korisne u viđenju kako poezija izražava povijest. Knjige o Sucima 4 i 5 su poezija o istome događaju (također usporediti Izl 14 i 15).
- E. Nastojte poistovjetiti uključenu vrstu paralelizma, ili istoznačnoga, proturječnoga, ili umjetnoga. To je veoma važno.

POSEBNA TEMA: MUDROSNA KNJIŽEVNOST

I. ŽANR

- A. Zajednička književna vrsta u Drevnome Bliskom Istoku (R. J. Williams, Mudrost na Bliskome Istoku, *Interpreter Dictionary of the Bible*, Dopuna):
 - 1. Mezopotamija (1. Kr 4:30-31; Iz 47:10; Dn 1:20; 2:2):
 - a. Sumer je razvio mudrosnu tradiciju i poslovičnu i epsku (tekstovi iz Nipura)
 - b. babilonska poslovična mudrost bila je povezana sa svećenikom /magom. Ona nije bila moralno usredotočena (W. G. Lambert, *Babylonian Wisdom Literature*). To nije bio razvijeni žanr kao u Izraelu
 - c. Asirija je također imala mudrosnu tradiciju; jedan primjer mogla bi biti učenja Ahiqara. On je bio Sanheribov savjetodavac (704. – 681. g.pr.Kr.)
 - 2. Egipat (1. Kr 4:30; Post 41:8; Iz 19:11-12):
 - a. Učenje za vezira Ptah-hotepa, pisana oko 2450. g.pr.Kr. Njegova učenja bila su u obliku odlomaka, ne u poslovičnome obliku. Ona su bila građena kao otac svome sinu, isto tako, Učenja za kralja Meri-ka-re, oko 2200. g.pr.Kr. (LaSor, Hubbard, Bush, *Old Testament Survey*, str. 533)
 - b. Mudrost Amen-em-opeta, pisana oko 1200. g.pr.Kr., vrlo je slična Izrekama 22:17-24:12
 - 3. Fenicija (Ez 27:8-9; 28:3-5):
 - a. otkrića u Ugaritu pokazala su blisku vezu između feničke i hebrejske mudrosti, posebice stope. Mnogi od neuobičajenih oblika i rijetkih riječi u biblijskoj Mudrosnoj književnosti sad su razumljivi iz arheoloških otkrića iz Raš Šamre (Ugarit)
 - b. Pjesma nad pjesmama vrlo je nalik feničkima svadbenim pjesmama nazvanima *wasps* što su pisane oko 600. g.pr.Kr.
 - 4. Kanaan (tj. Edom, usp. Jer 49:7; Obad 8) – Albright je otkrio sličnost između hebrejske i kanaanske mudrosne književnosti, posebice ugaritski tekstovi iz Raš Šamre, pisani oko XV. st.pr.Kr.:
 - a. često se iste riječi pojavljuju kao parovi
 - b. prisutnost *chiazma*
 - c. imaju natpise
 - d. imaju glazbena označavanja

5. biblijska Mudrosna književnost uključuje pisanja nekoliko ne-Izraelaca:
 - a. Job iz Edoma
 - b. Agur iz Mase (Izraelsko kraljevstvo u Saudijskoj Arabiji, usp. Post 25:14 i 1. Ljet 1:30)
 - c. Lemuel iz Mase
6. postoje dvije židovske ne-kanonske Knjige što dijele ovaj oblik žanra:
 - a. Propovjednik (Mudrost Ben Siraha)
 - b. Mudrost Salomona (mudrost).

B. Književne osobine:

1. prvenstveno dvije različite vrste:
 - a. poslovične smjernice za sretan, uspješan život (prvotno usmeno, usp. Izr 1:8; 4:1):
 - (1) kratke
 - (2) lako razumljive kulturološki (zajedničko iskustvo)
 - (3) kroz izazovne – privlačne izjave istine
 - (4) uobičajeno koristi suprotivost
 - (5) općenito istinito ali ne uvijek posebno primjenjivo
 - b. dulje razvijena posebna tema, književni radovi (obično pisani) kao što je Knjiga o Jobu, Propovjednik, i Knjiga proroka Jone:
 - (1) monolozi
 - (2) dijalozi
 - (3) eseji
 - (4) oni se bave životnima glavnim pitanjima i tajnovitostima
 - (5) mudraci su bili skloni promijeniti teološki *status quo*!
 - c. personifikacija mudrosti (uvijek ženskoga spola). Pojam mudrost bio je ŽENSKOGA RODA:
 - (1) često je u Izrekama mudrost opisana kao žena (usp. Izr 1:8 - 9:18):
 - (a) pozitivno:
 - i. Izreke 1:20-33
 - ii. Izreke 4:6-9
 - iii. Izreke 8:1-36
 - iv. Izreke 9:1-6
 - (b) negativno:
 - i. Izreke 7:1-27
 - ii. Izreke 9:13-18
 - (2) u Izrekama 8:22-31 Mudrost je personificirana kao prvorodena od Stvorenja kojom je Bog stvorio sve ostalo (Izr 3:19-20; Ps 104:24; Jer 10:12). Ovo može biti pozadina Ivanove uporabe pojam *Logos* u Evanđelju po Ivanu 1:1 kao upućivanje na Isusa Mesiju
 - (3) ovo je isto tako vidljivo u Propovjedniku 24
2. ova književnost jedinstvena je iz Zakona i Proroka (usp. Jer 18:18) u tome što naslovljava pojedinca, a ne narod. Nisu postojali povijesni ili kulturni nagovještaji. Prvenstveno se usredotočila na dnevno, uspješno, radosno, moralno življenje
3. biblijska Mudrosna književnost u svojoj je građi ali ne i u sastavu slična onoj od okolnih susjeda. Jedini istinski Bog temelj je na kojem je biblijska Mudrosna književnost temeljena (npr. Post 41:38-39; Job 12:13; 28:28; Izr 1:7; 9:10; Ps111:10). U Babilonu to je bio *Apsu, Ea, ili Marduk*. U Egiptu to je bio *Tot*
4. hebrejska mudrost bila je vrlo praktična. Bila je temeljena na iskustvu, ne na posebnome otkrivenju. Ona se usredotočila na uspješnost u životu pojedinca (svega živoga: svetoga i svjetovnoga). To je božanski “zajednički smisao”
5. zbog toga što je Mudrosna književnost koristila ljudski razlog, iskustvo, i promatranje ona je bila međunarodna, transkulturalna. To je bio monoteistički religijski svjetonazor koji često nije izrečen, što je Izraelovu mudrost učinilo otkrivajućom.

II. MOGUĆE PODRIJETLO

- A. Mudrosna književnost razvila se u Izraelu kao alternativa ili ravnoteža za druge oblike otkrivenja (Jer 18:18; Ez 7:26):
1. svećenik - zakon – oblik (skupno)
 2. prorok - usmeno – motiv (skupno)
 3. mudrac - mudrost – praktičan, uspješan dnevni život (pojedinač)
 4. kao što su u Izraelu postojale proročice (Mirjam, Hulda), tako su isto, postojale žene - mudraci (usp. 2. Sam 14:1-21; 20:14-22).
- B. Ova vrsta književnosti izgleda kako se razvila:
1. kao narodne pripovijetke oko taborskih vatri
 2. kao obiteljske predaje što su bile predavane mladoj djeci
 3. pisane i podržavane od strane kraljevske palače:
 - a. David je povezan s Psalmima
 - b. Salomon je povezan s Izrekama (1. Kr 4:29-34; Ps 72; 127; Izr 1:1; 10:1; 25:1)
 - c. Ezekija je povezan s izdavanjem Mudrosne književnosti (Izr 25:1).

III. SVRHA

- A. U osnovi je to “kako se” usredotočiti na sreću i uspjeh. Prvenstveno je ona pojedinačna u svome žarištu. Temeljena je na:
1. iskustvu prethodnih naraštaja
 2. uzroku i učinku odnosa u životu
 3. pouzdanje u Boga ima nagrada (usp. Pnz 27 - 29).
- B. To je bio društveni način prenošenja istine i obuke narednome naraštaju vođa i građana.
- C. SZ-na mudrost, iako ne uvijek izrečena, vidi Boga Saveza iza svega života. Za Hebreje nije postojala oštra podjela između svetoga i svjetovnoga. Sve od života bilo je sveto.
- D. To je bio način promjene i ravnoteže tradicionalne teologije. Mudraci su bili slobodni mislioci koji nisu bili vezani istinama priručnika. Oni su se usudili pitati: “Zašto”, “Kako”, “Što ako”?

IV. KLJUČEVI ZA TUMAČENJE

- A. Kratke poslovične izjave:
1. tražiti uobičajene dijelove života korištenih za izražavanje istine
 2. izraziti središnju istinu u jednostavnoj izjavnoj rečenici
 3. ako okvir neće pomoći onda tražiti odlomke istoga subjekta.
- B. Duži književni dijelovi:
1. biti siguran da se izrazila središnja istina cjeline
 2. ne vaditi stihove iz okvira
 3. provjeriti povijesnu prigodu ili razlog pisanja.
- C. Neka uobičajena pogrešna tumačenja (Fee & Stuart, *How to Read the Bible for All Its Worth*, str. 207):
1. ljudi ne čitaju čitavu Mudrosnu knjigu (kao Knjiga o Jobu i Propovjednik) i traže njenu središnju istinu, ali izvlače dijelove Knjige iz njenoga okvira i primjenjuju je doslovno na suvremeni život
 2. ljudi ne razumiju jedinstvenost književnoga žanra. On je vrlo zgusnuta i slikovita književnost Drevnoga Bliskog Istoka
 3. Izreke su izjave općenite istine. One su široki dosezi pera ne posebne istine, u svakome slučaju – svakoga vremena, izjave istine.

V. BIBLIJSKI PRIMJERI

- A. Stari zavjet:
1. Knjiga o Jobu
 2. Psalmi 1; 19; 32; 34; 37 (akrostih); 49; 78; 104; 107; 110; 112 - 119 (akrostih); 127 - 128; 133; 147; 148
 3. Izreke
 4. Propovjednik
 5. Pjesma nad pjesmama
 6. Tužaljke (akrostih)
 7. Knjiga proroka Jone.
- B. Dodatne kanonske:
1. Knjiga Tobije
 2. Mudrost Ben Siraha (Propovjednik)
 3. Mudrost Salomona (Knjiga mudrosti)
 4. IV. Knjiga o Makabejcima.
- C. Novi zavjet:
1. Isusova blaženstva (Mt 5)
 2. Isusove izreke i parabole
 3. Jakovljeva knjiga.

POSEBNA TEMA: UVOD U PROROČANSTVO STAROGA ZAVJETA

I. UVOD

- A. Uvodne izjave
1. Vjerujuća zajednica ne slaže se o tome kako tumačiti proročanstvo. Druge istine bile su postavljene kao ortodoksno [pravovjerno – op.prev.] stajalište kroz stoljeća, ali ne i ova.
 2. Postoji nekoliko dobro određenih stupnjeva SZ-noga proročanstva:
 - a. predmonarhijsko (prije kralja Šaula)
 - 1) pojedinci zvani proroci:
 - (a) Abraham – Knjiga Postanka 20:7
 - (b) Mojsije – Knjiga Brojeva 12:6-8; Ponovljeni zakon 18:15; 34:10
 - (c) Aron – Knjiga Izlaska 7:1 (govornik za Mojsija)
 - (d) Mirjam – Knjiga Izlaska 15:20
 - (e) Medad i Eldad - Knjiga Brojeva 11:24-30
 - (f) Debora – Knjiga o Sucima 4:4
 - (g) neimenovan - Knjiga o Sucima 6:7-10
 - (h) Samuel – I. Knjiga o Samuelu 3:20
 - 2) upućivanja na proroke kao skupinu - Ponovljeni zakon 13:1-5; 18:20-22
 - 3) proročke skupine ili cehovi - 1. Knjiga o Samuelu 10:5-13; 19:20; 1. Kraljevima 20:35.41; 22:6.10-13; 2. Kraljevima 2:3.7; 4:1.38; 5:22; 6:1. itd.
 - 4) Mesija nazvan prorok – Ponovljeni zakon 18:15-18
 - b. monarhijski proroci koji nisu pisali (oni naslovljavaju kralja)
 - 1) Gad – 1. Knjiga o Samuelu 7:2; 12:25; 2. Samuelova 24:11; 1. Ljetopisa 29:29
 - 2) Natan – 2. Knjiga o Samuelu 7:2; 12:25; 1. Kraljevima 1:22
 - 3) Ahija – 1. Knjiga o Kraljevima 11:29
 - 4) Jehu – 1. Knjiga o Kraljevima 16:1.7.12

- 5) neimenovan – 1. Knjiga o Kraljevima 18:4.13; 20:13.22
 - 6) Elija – 1. Knjiga o Kraljevima 18; 2. Knjiga o Kraljevima 2
 - 7) Mihej – 1. Knjiga o Kraljevima 22
 - 8) Ilija – 2. Knjiga o Kraljevima 2:8.13
- c. klasična pisanja proroka (oni naslovljavaju narod kao i kralja): Izaija – Malahija (osim Daniela).

B. Biblijski pojmovi

1. *ro'eh* = vidjelac, 1. Knjiga o Samuelu 9:9. Ovo upućivanje pokazuje prijelaz na pojam *Nabi*, što znači “prorok” i dolazi iz korijena, “pozvati”. *Ro'eh* je oblik općega hebrejskog pojma “vidjeti”. Ta osoba razumije Božje načine i naume i bila je pitana za savjet da potvrdi Božju volju u nekome pitanju.
2. *hozeh* = vidjelac, 2. Knjiga o Samuelu 24:11. U osnovi to je istoznačnica za *ro'eh*. Pojam je od rijetkoga hebrejskog pojma “vidjeti u viđenju”. Participni oblik najčešće je bio upotrijebljen za upućivanje na proroke.
3. *nabi'* = prorok, srodan akadskome glagolu *nabu* = “pozvati” te arapskome *naba'a* = “najaviti”. Ovo je najuobičajeniji SZ-ni pojam za označavanje proroka. Bio je uporabljen više od 300 puta. Točna etimologija je neizvjesna, ali “pozvati” sad izgleda najbolja mogućnost. Moguće najbolje razumijevanje dolazi iz YHWH-inog opisa Mojsijeva odnosa prema faraonu posredstvom Arona (usp. Izl 4:10-16; 7:1; Pnz 5:5). Prorok je netko tko govori za Boga Njegovu narodu (usp. Am 3:8; Jer 1:7.17; Ez 3:4).
4. Sva tri pojma korištena su za proročku službu u 1. Knjizi Ljetopisa 29:29; Samuel - *Ro'eh*; Natan - *Nabi'*; i Gad - *Hozeh*.
5. Izričaj *ish ha - 'elohim*, “čovjek od Boga”, također je šira oznaka za Božjega govornika. Korišten je oko 76 puta u SZ-u u smislu “prorok”.
6. Riječ “prorok” grčkoga je podrijetla. Dolazi od: (1) *pro* = “pred” ili “za”; (2) *phemi* = “govoriti”.

II. ODREDBA PROROČANSTVA

- A. Pojam “proročanstvo” ima šire semantičko polje u hebrejskome negoli u engleskome. Židovi su označili povijesne knjige od Jošue do Knjige o Kraljevima (osim Knjige o Ruti) kao “rani proroci”. Obojica i Abraham (Post 20:7; Ps 105:5) i Mojsije (Pnz 18:18) označeni su kao proroci (isto tako i Mirjam, Izl 15:20). Prema tome, budite na oprezu glede pretpostavljenih engleskih odredbi!
- B. “Prorokovanje može biti valjano određeno kao takvo razumijevanje povijesti koje prihvaća značenje jedino u pojmovima božanske brige, božanske svrhe, božanskoga sudjelovanja” (*Interpreter's Dictionary of the Bible*, tom 3, str. 896).
- C. “Prorok nije niti filozof ni sustavni teolog, nego zavjetni posrednik koji prenosi Božju riječ Njegovu narodu kako bi oblikovao njihovu budućnost preinakom njihove sadašnjosti” (“Proroci i proročanstvo”, *Encyclopedia Judaica*, tom 13, str. 1152).

III. SVRHA PROROČANSTVA

- A. Proročanstvo je način za Boga da govori Svome narodu, osiguravajući vodstvo u njihovoj sadašnjoj okolnosti i nadi u Njegov nadzor njihovih života i svjetskih događaja. Njihova je poruka u osnovi bila skupna. Značila je ukor, ohrabrenje, izazivanje vjere i pokajanja, te izvješćivanje Božjeg naroda o Njemu Sâmom te Njegovim naumima. Oni su držali Božji narod u odanosti Božjim Savezima. Često je bilo korišteno za jasno otkrivenje Božjega odabira govornika (Pnz 13:1-3; 18:20-22). Ovo je, u konačnici, moralo upućivati na Mesiju.

- B. Često, proroci su uzimali povijesne ili teološke krize svoga vremena i prenosili ih u eshatološku okolnost. Ovaj pogled na kraj-vremena povijesti (teološki) jedinstven je za Izraela te njegov osjećaj Božanskoga izbora i obećanja temeljem Saveza.
- C. Izgleda da služba proroka uravnotežuje (Jer 18:18) i nadomještuje službu velikoga svećenika kao način spoznaje Božje volje. Urim i Tumim prelaze u govornu poruku od Božjega govornika. Služba proroka izgleda da je isto tako nestala u Izraelu nakon Malahije (ili pisanja Knjige Ljetopisa). Ne pojavljuje se sve do 400 godina kasnije s Ivanom Krstiteljem. Neizvjesno je kako se novozavjetni dar “proročanstva” odnosi prema SZ-u. Novozavjetni proroci (Djela 11:27-28; 13:1; 14:29.32.37; 15:32; 1. Kor 12:10.28-29; Ef 4:11) nisu objavitelji novoga otkrivenja, nego pred-pripovjedači i pred-kazivači Božje volje u ponavljajućim okolnostima.
- D. Proročanstvo nije isključivo ili prvenstveno po prirodi ono koje predviđa. Predviđanje je jedan način potvrde njegove službe i njegove poruke, ali mora biti zabilježeno da “... manje od 2% SZ-noga proročanstva je mesijansko. Manje od 5% posebice opisuje doba Novoga saveza. Manje od 1% odnosi se na događaje koji se tek moraju dogoditi” (Fee i Stuart, *How to Read the Bible For All Its Worth*, str. 166).
- E. Proroci predstavljaju Boga narodu, dok svećenici predstavljaju narod Bogu. Ovo je općenita izjava. Postoje iznimke kao Habakuk, koji upućuje pitanja Bogu.
- F. Jedan od razloga zašto je teško razumjeti proroke je taj da ne znamo kako su njihove Knjige bile ustrojene. Nisu kronološke. Izgleda da su tematske, ali ne uvijek na način koji bi bio očekivan. Često ne postoji očita povijesna okolnost, vremenski okvir, ili jasna podjela između proroštava. Teško je: (1) pročitati Knjige odjednom; (2) napraviti njihov kratki pregled po temama; i (3) utvrditi središnju istinu ili autorovu nakanu u svakome proroštvu.

IV. ZNAČAJKE PROROČANSTVA

- A. Izgleda da u Starome zavjetu postoji razvitak zamisli “prorok” i “proročanstvo”. U ranome Izraelu razvijalo se zajedništvo proroka, vođenih snažnim karizmatiskim vođom kao Ilija ili Elizej. Ponekad je izričaj “sinovi proroka” bio korišten za označavanje ove skupine (2. Kr 2). Proroci toga vremena bili su obilježeni oblicima zanosa (1. Sam 10:10-13; 19:18-24).
- B. Međutim, ovo je razdoblje vrlo brzo prešlo u vrijeme pojedinačnih proroka. Bilo je onih proroka (obojih i pravih i krivih) koji su se poistovjećivali s kraljem, te živjeli u palači (Gad, Natan). Isto tako, bilo je onih koji su bili neovisni, ponekad potpuno nepovezani sa stvarnim stanjem izraelskoga društva (Amos, Mihej). Postojali su i muški i ženski (2. Kr 22:14).
- C. Prorok je često bio objavitelj budućnosti, uvjetovan trenutačnim odazivom osobe ili naroda. Često je prorokov zadatak bio razotkrivanje Božjega sveopćeg nauma za Njegovo Stvorenje koji nije bio pod utjecajem odaziva ljudi. Ovaj je sveopći eshatološki naum jedinstven među prorocima Izraela u drevnome Bliskom Istoku. Proricanje i odanost Savezu bila su dva žarišta proročkih poruka (usp. Fee i Stuart, str. 150). Ovo podrazumijeva da su proroci prvenstveno bili jedinstveni u žarištu. Uobičajeno, ali ne isključivo, oni naslovljavu narod Izraela.
- D. Većina proročke građe bila je predstavljena usmeno. Poslije je bilo usklađeno značenjem tema ili kronologijom, ili drugim uzorcima bliskoistočne književnosti, koje su nam izgubljene. Zato jer je bilo usmeno, ono nema građu kao pisana proza. Ovo čini Knjige teškima za glatko čitanje i teškima za razumijevanje bez posebne povijesne okolnosti.
- E. Proroci koriste nekoliko uzoraka za prijenos svojih poruka:
 1. sudska pozornica – Bog dovodi Svoj narod na sud; često je to slučaj razvoda gdje YHWH odbacuje Svoju ženu (Izraela) zbog njene nevjernosti (Hoš 4; Mih 6)

2. žalobna naricaljka – posebna nakana ove vrste poruke i njene osobine “jao” odvaja je kao poseban oblik (Iz 5; Hab 2)
3. izricanje blagoslova Saveza – naglašena je uvjetovana narav Saveza i posljedice su, i pozitivne i negativne, izrijevkom navedene za budućnost (Pnz 27 – 29).

V. BIBLIJSKA SVOJSTVA ZA OVJERU ISTINSKOGA PROROKA

- A. Ponovljeni zakon 13:1-5 (predviđanja/znakovi povezani su s monoteističkom čistoćom).
- B. Ponovljeni zakon 18:9-22 (krivi proroci/pravi proroci).
- C. I muškarci i žene bili su pozvani i označeni kao proroci ili proročice:
 1. Mirjam - Knjiga Izlaska 15
 2. Debora – Knjiga o Sucima 4:4-6
 3. Hulda – 2. Knjiga o Kraljevima 22:14-20; 2. Ljetopisa 34:22-28.
- D. U okolnim kulturama proroci su bili ovjereni sredstvima vraćanja. U Izraelu oni su bili ovjereni:
 1. teološkim ispitom – uporaba imena YHWH
 2. povijesnim ispitom – točna predviđanja.

VI. KORISNI VODIČI ZA TUMAČENJE PROROČANSTVA

- A. Naći nakanu izvornoga proroka (uređivač teksta) bilježenjem povijesne okolnosti i književnoga okvira svakog proročanstva. Uobičajeno će to uključiti Izraelovo kidanje Mojsijeva Saveza na neki način.
- B. Pročitati i tumačiti čitavo proročanstvo, ne samo dio; napraviti kratki pregled kao sadržaj. Vidjeti kako se to odnosi na obližnja proročanstva. Pokušati napraviti kratki pregled čitave Knjige (po književnim jedinicama i stupnju odlomka).
- C. Uzeti doslovno tumačenje odlomka sve dok vas nešto u sâmome tekstu ne potakne na simboličku uporabu; potom nastojati staviti simbolički jezik u prozu.
- D. Raščlaniti simboličko djelovanje u svjetlu povijesne okolnosti i usporednih odlomaka. Budite sigurni da ste upamtili kako je to drevna bliskoistočna književnost, a ne zapadnjačka ili suvremena književnost.
- E. Pomno razmotrite predviđanja:
 1. Jesu li ona isključivo za autorovo vrijeme?
 2. Jesu li ona poslije bila ispunjena u povijesti Izraela?
 3. Jesu li ona ipak budući događaji?
 4. Imaju li ona tadašnje ispunjenje a ipak buduće ispunjenje?
 5. Dozvolite autorima Biblije, ne suvremenim autorima, voditi vaše odgovore.
- F. Posebne pozornosti:
 1. Je li predviđanje pobliže određeno uvjetovanim odazivom?
 2. Je li izvjesno kome je naslovljeno proročanstvo (i zašto)?
 3. Postoji li i biblijska i/ili povijesna mogućnost za višestruka ispunjenja?
 4. NZ-ni autori bili su sposobni pod nadahnućem vidjeti Mesiju na mnogim mjestima u SZ-u koja nama nisu očita. Izgleda da su koristili doktrinu ili igru riječi. Budući mi nismo nadahnuti, bolje da taj pristup ostavimo njima.

VII. VII. KORISNE KNJIGE

- A. *A Guide to Biblical Prophecy* od Carla E. Armerdinga i W. Warda Gasquea
- B. *How to Read the Bible for All Its Worth* od Gordona Feeja i Douglasa Stuarda
- C. *My Servants the Prophets* od Edwarda J. Younga
- D. *Plowshares and Pruning Hooks: Rethinking the Language of Biblical Prophecy and Apocalyptic* od D. Brenta Sandyja
- E. *Cracking the Old Testament Code*, D. Brent Sandy i Ronald L. Giese, Jr.

DODATAK DVA

KRATKI POVIJESNI PREGLED SILA MEZOPOTAMIJE

(korištenje nadnevakâ prvenstveno temeljeno na *A History of Israel*, str. 462 i dalje, od Johna Brighta)

I. Asirsko Carstvo (Post 10:11)

A. Religija i kultura bile su pod velikim utjecajem Sumersko/Babilonskoga Carstva.

B. Provizorni popis vladara i približni nadnevcî:

	[g.pr.Kr.]		
1.	1354.-1318.	-	Asshur-Uballit I. [Aššur-uballit I.]: (a) osvojio hetitske gradove Karkemiša (b) započeo je odstranjivati utjecaj Hetita i dozvolio razvitak Asirije
2.	1297.-1266.	-	Adad-Nirari I. (moćni kralj)
3.	1265.-1235.	-	Salmanasar I. (moćni kralj)
4.	1234.-1197.	-	Tukulti-Ninurta I. - prvi osvajač Babilonskoga Carstva na jugu
5.	1118.-1078.	-	Tiglat-Pileser I. - Asirija postaje najveća sila u Mezopotamiji
6.	1012.- 972.	-	Ashur-Rabi II.
7.	972.- 967.	-	Ashur-Resh-Isui II. [Ashur-Reš-Isui II.]
8.	966.- 934.	-	Tiglat-Pileser II.
9.	934.- 912.	-	Ashur-Dan II.
10.	912.- 890.	-	Adad-Nirari II.
11.	890.- 884.	-	Tukulti-Ninurta II.
12.	883.- 859.	-	Ashur-Nasir-Apal II. [Ašur-Nasir II.-Apal]
13.	859.- 824.	-	Salmanasar III. - bitka kod Karkara 853. g.pr.Kr.
14.	824.-811.	-	Shamashi-Adad V.
15.	811.-783.	-	Adad-Nirari III.
16.	781.-772.	-	Salmanasar IV.
17.	772.-754.	-	Ashur-Dan III.
18.	754.-745.	-	Ashur-Nirari V.
19.	745.-727.	-	Tiglat-Pileser III.: a. u II. Knjizi o Kraljevima 15:19 nazvan njegovim babilonskim kraljevskim imenom Pul b. vrlo moćan kralj c. započeo politiku izgnanstva osvojenog naroda d. 735. g.pr.Kr. postojala je postrojba “siro-efrajimske legije” čija je nakana bila ujediniti sve dostupne vojne izvore transjordanjskih naroda od gornjih voda Eufrata do Egipta u svrhu neutraliziranja rastuće vojne sile Asirije. Kralj Ahaz Judejski odbio je pridružiti se te bio napadnut od Izraela i Sirije. Pisao je Tiglat-Pileseru III. za pomoć protivno savjetu Izaije (usp. 2. Kr 16; Iz 7-12) e. 732. g.pr.Kr. Tiglat-Pileser III. napada i osvaja Siriju i Izrael te postavlja vazalnog kralja na prijestolje Izraela, Hošeu (732.-722.). Tisuće Židova iz Sjevernoga Kraljevstva bilo je prognano u Mediju (usp. 2. Kr 15).

20.	727.-722.	-	Salmanasar V.
		a.	Hošea sklapa savez s Egiptom i biva napadnut od Asirije (usp. 2. Kr 17)
		b.	opsjeda Samariju 724. g.pr.Kr.
21.	722.-705.	-	Sargon II.:
		a.	nakon tri godine opsade započete od Salmanasara V., njegov nasljednik Sargon II. osvaja glavni grad Izraela, Samariju. Više od 27.000 bilo je prognano u Mediju
		b.	Hetitsko Carstvo također je bilo osvojeno
		c.	714.-711. g.pr.Kr. pobunilo se drugo združenje transjordanijskih naroda i Egipta protiv Asirije. To je združenje poznato kao "Asdadska pobuna". Čak je Ezekija Judejski prvotno bio uključen. Asirija je napala i uništila nekoliko filistejskih gradova.
22.	705.-681.	-	Senherib:
		a.	705. g.pr.Kr. pobunilo se još jedno združenje transjordanijskih naroda i Egipta nakon smrti Sargona II. Ezekije je u potpunosti podupro ovu pobunu. Sanherib je 701. g.pr.Kr. napao. Pobuna je bila ugušena ali Jeruzalem je bio pošteđen Božjim djelovanjem (usp. Iz 36-39 i 2. Kr 18-19)
		b.	Sanherib je isto tako ugušio pobunu u Elamu i Babilonu.
23.	681.-669.	-	Asar-Hadon:
		a.	prvi vladar Asirije napao je i zauzeo Egipt
		b.	imao je veliku podršku od Babilona i ponovo izgradio njegov glavni grad.
24.	669.-633.	-	Asurbanipal:
		a.	bio je zvan i Osnapar u Knjizi Ezre 4:10
		b.	njegov brat Samas-sum-ukin [Šamaš-Shum-ukin] bio je postavljen za kralja Babilona (kasnije smijenjen i postavljen na mjesto potkralja). Ovo je donijelo nekoliko godina mira između Asirije i Babilona, ali postojala je tajna struja za neovisnošću koja je buknila 652. g.pr.Kr. vodena njegovim bratom (koji je bio smijenjen i postavljen za potkralja)
		c.	pad Tebe, 663. g.pr.Kr.
		d.	poražen Elam, 653., 645. g.pr.Kr.
25.	633.-629.	-	Asur-Etil-Ilani [Ashur-etil-ilani]
26.	629.-612.	-	Sin-Sar-Iskun [Sin-shar-ishkun]
27.	612.-609.	-	Asshur-Uballit II. [Aššur-uballit II.]:
		a.	ustoličeni kralj u izgnanstvu u Haranu
		b.	pad Ašura 614. g.pr.Kr. i Ninive 612. g.pr.Kr.

II. Neo-Babilonsko Carstvo:

- [g.pr.Kr.]
- A. 703. - ? Merodak-Baladan
- započeo nekoliko ustanaka protiv asirijske vladavine.
- B. 652. Samas-sum-ukin [Šamaš-Shum-ukin]:
1. sin Asar-Hadona i brat Asurbanipala
2. započeo je ustanak protiv Asirije ali bio je poražen.
- C. 626.-605. Nabopolasar:
1. bio je prvi monarh Neo-Babilonskoga Carstva
2. napao je Asiriju s juga dok je Kijaksar Medijski napao sa sjeveroistoka
3. stari asirijski glavni grad Ašura pao je 614. g.pr.Kr. a snažan novi glavni grad Niniva pao je 612. g.pr.Kr.

4. ostatak asirijske vojske povukao se u Haran. Oni su čak postavili kralja
 5. 608. g.pr.Kr. faraon Neko II. (usp. 2. Kr 23:29) prodro je sjeverno kako bi pomogao ostatku asirijske vojske sa svrhom uspostave tampon zone protiv jačajuće sile Babilona. Jošija, bogobožni kralj Jude (usp. 2. Kr 23), suprotstavio se pokretu egipatske vojske kroz Palestinu. Tamo se dogodio neznatan okršaj kod Megida. Jošija je bio ranjen i podlegao ranama (2. Kr 23:29-30). Njegov je sin, Joahaz, bio postavljen za kralja. Faraon Neko II. došao je prekasno kako bi zaustavio uništenje asirijskih vojnih snaga u Haranu. On je uključio babilonske vojne snage pod vodstvom prijestolonasljednika Nebukadnezara II. i bio teško poražen 605. g.pr.Kr. kod Karkemiša na rijeci Eufratu.
Na njegovu povratku u Egipat faraon Neko zaustavio se kod Jeruzalema i opljačkao grad. On je smijenio i prognao Joahaza nakon samo tri mjeseca. Postavio je drugoga Jošijina sina, Jojakima, na prijestolje (usp. 2. Kr 23:31-35).
 6. Nebukadnezar II. progonio je egipatsku vojsku južno kroz Palestinu ali primio je obavijest o smrti svoga oca te se vratio u Babilon da bude okrunjen. Poslije, iste godine, vratio se u Palestinu. Ostavio je Jojakima na prijestolju Jude ali je izgnao nekoliko tisuća vodećih građana i nekoliko članova kraljevske obitelji. Daniel i njegovi prijatelji bili su dio toga izgnanstva.
- D. 605.-562. Nebukadnezar II.:
1. od 597.-538. g.pr.Kr. Babilon je bio u potpunome nadzoru Palestine
 2. 597. g.pr.Kr. dogodilo se još jedno izgnanstvo iz Jeruzalema zbog Jojakimova saveza s Egiptom (II. Kr 24). On je umro prije dolaska Nebukadnezara II. Njegov sin Jojakin bio je kralj samo tri mjeseca kad je bio prognan u Babilon. Deset tisuća žitelja, uključujući Ezekielu, bili su ponovno naseljeni blizu grada Babilona kod prokopa Kebara
 3. 586. g.pr.Kr., nakon nastavljenog koketiranja s Egiptom, grad Jeruzalem bio je potpuno uništen od Nebukadnezara II. (2. Kr 25) i dogodilo se masovno izgnanstvo. Sidkija, koji je zamijenio Jojakina, bio je izgnan te postavljen Gedalija za vladara.
 4. Gedalija je bio ubijen od židovskih odmetnutih vojnih snaga. Te su snage pobjegle u Egipat i prisilile Jeremiju da ide s njima. Nebukadnezar je upadao četiri puta (605., 596., 586., 582. g.pr.Kr.) te prognao sav ostatak Židova koje je mogao naći.
- E. 562.-560. - Evil-merodak, Nebukadnezarov sin, također poznat kao Amel-Marduk (akadski, "Čovjek [ili: sluga – op.prev.] od Marduka") ["Amil-Marduk" ili "Avel-Marduk" – op.prev.]
- on je oslobodio Jojakima iz zatvora ali morao je ostati u Babilonu (usp. 2. Kr 25:27-30; Jer 52:31).
- F. 560.-556. – Neriglissar [Nergal-sharezer ili Neriglissar; u akadskome: Nergal-šar-ušur – op.prev.]
- on je ubio Evil-merodaka, koji je bio njegov djever
- on je prethodno bio Nebukadnezarov vojskovođa koji je razorio Jeruzalem (usp. Jer 39:3.13)
- G. 556. - Labaski-Marduk
- on je bio Neriglissarov sin koji je preuzeo kraljevstvo kao dječak, ali bio je ubijen nakon samo devet mjeseci (Berossos).
- H. 556.-539. - Nabonid (u akadskome: "Nabu je uzvišen"):
1. Nabonid nije povezan s kraljevskom kućom pa se oženio s Nebukadnezarovom kćerkom
 2. većinu vremena potrošio je na gradnju hrama bogu Mjeseca "Sinu" u Temi. On je bio sin velike svećenice ove boginje. To mu je donijelo neprijateljstvo svećenika Marduka, glavnoga boga Babilona
 3. većinu svoga vremena pokušavao je suzbiti pobune (u Siriji i sjevernoj Africi) te ustaliti kraljevstvo
 4. povukao se u Temu te ostavio državne poslove svome sinu, Baltazaru, u glavnome gradu, Babilonu (usp. Dn 5).

- I. ? – 539. - Baltazar (suvladar)
- grad Babilon bio je vrlo brzo zauzet od perzijske vojske pod Gobriasom od Gutiuma [Gobryas (Gaubaruva) Arstibarus (upravitelj Gutioma) – op.prev.] preusmjerenjem voda Eufrata i nesmetanim ulaskom u grad. Svećenici i žitelji grada vidjeli su Perzijance kao Mardukove osloboditelje i obnovitelje. Gobryas je bio postavljen vladarom Babilona od Kira II. Gobryas bi mogao biti Darije Medijac iz Knjige Daniela 6:1.2. “‘Darije’” znači “‘kraljevski’” [dinastički naziv sa značenjem: Krotitelj – op.prev.].

III. Medo-Perzijsko Carstvo: pregled napredovanja Kira II. (Iz 41:2.25; 44:28-45:7; 46:11; 48:15):

- [g.pr.Kr.]
- A. 625.-585. – Kijaksar je bio kralj Medije koji je pomogao Babilonu poraziti Asiriju.
- B. 585.-550. – Astijag je bio kralj Medije (glavni grad bio je Ekbatana). Kir II. bio je unuk Kambiza I. (600.-559. g.pr.Kr., Perzijac) i Mandane (Astijagove kćeri, Medijke).
- C. 550.-530. – Kir II. od Anašana (istočni Elam) bio je kralj vazal koji je pobunio:
1. Nabonida, babilonskoga kralja, koji je podupirao Kira
 2. Astijagova vojskovođu, Harpagusa, pustivši njegovu vojsku neka se pridruži Kirovoj pobuni
 3. Kir II. svrgnuo je s prijestolja Astijaga
 4. Nabonid, kako bi obnovio ravnotežu moći, sklopio je savez s:
 - a. Egiptom
 - b. Kresom, kraljem Lidije (Mala Azija).
 5. 547. Kir II. išao je protiv Sarda (glavnoga grada Lidije) i grad je pao 546. g.pr.Kr.
 6. 539. sredinom listopada vojskovođa Ugbar i Gobryas, obojica iz Gutiuma, s Kirovom vojskom, zauzeli su Babilon bez otpora. Ugbar je postavljen za vladara, ali umro je od ratnih rana unutar tjedan dana, i potom je za vladara Babilona bio postavljen Gobryas
 7. 539. Kasno u listopadu Kir II. "Veliki" osobno je ušao kao osloboditelj. Njegova politika dobrostivosti prema narodnim skupinama preokrenula je godine izgnanstva kao narodnu politiku
 8. 538. Židovima i ostalima (usp. Kirov valjak) bio je dozvoljen povratak doma i ponovna gradnja njihovih hramova u domovini (usp. 2. Ljet 36:22,23; Ezr 1:1-4). On je obnovio i posude iz YHWH-ina Hrama koje je uzeo Nebukadnezar za Mardukov hram u Babilonu (usp. Ezr 1:7-11; 6:5)
 9. 530. Kirov sin, Kambiz II., kratko ga je naslijedio kao suvladar, ali kasnije iste godine Kir je umro za vrijeme vojnog pohoda.
- D. 530.-522. Kraljevanje Kambiza II.
1. Egipatsko Carstvo pripojio je 525. g.pr.Kr. Medo-Perzijskome Carstvu
 2. vladao je kratko:
 - a. neki kažu da je počinio samoubojstvo;
 - b. Herod je rekao da je porezao sam sebe svojim vlastitim mačem dok se penjao na svoga konja i umro od posljedica infekcije;
 - c. kratko prisvajanje prijestolja od Pseudo-Smerdisa (Gaumata [tvrdio je da je on Bardija-Smerdis – op.prev.] – 522. g.pr.Kr.
- E. 522.-486. Darije I. (Histasp) došao je na vlast:
1. on nije bio iz kraljevske loze nego vojni general
 2. uredio je Perzijsko Carstvo koristeći Kirove naume za satrape (usp. Ezr 5 – 6; također za vrijeme Hagaja i Zaharije)
 3. osnovao je kovanje novca kao Lidija
 4. namjeravao je zauzeti Grčku, ali bio je pobijen.

- F. 486.-465. Kraljevanje Kserksa I.:
1. suzbio je egipatski ustanak
 2. namjeravao je zauzeti Grčku i ispuniti perzijski san ali bio je poražen u bitci kod Termopila 480. g.pr.Kr. i Salamine 479. g.pr.Kr.
 3. Esterin suprug, u Bibliji nazvan Ahasver, bio je ubijen 465. g.pr.Kr.
- G. 465.-424. Kraljevao je Artakserkso I. (Dugoruki) (usp. Ezr 7 – 10; Neh; Mal):
1. Grci su nastavili napredovati sve do suočavanja s građanskim ratovima na Peloponezu
 2. Grčka se dijeli (atenska – peloponeska)
 3. grčki građanski ratovi trajali su oko 20 godina
 4. tijekom toga razdoblja židovska je zajednica ojačala
 5. kratka vladavina Kserksa II. i Sekydianosa – 423. g.pr.Kr.
- H. 423.-404. Kraljevao je Darije II. (Notos [Perzijanac – op.prev.]
- I. 404.-358. Kraljevao je Artakserkso II. (Mnemon)
- J. 358.-338. Kraljevao je Artakserkso III. (Ohos)
- K. 338.-336. Kraljevao je Arso
- L. 336.-331. Kraljevao je Darije III. (Kodoman) sve do bitke kod Isa 331. g.pr.Kr. i bio poražen od Grčke

IV. Pregled Egipta: [g.pr.Kr.]

- A. Hiksos (vodeći kraljevi – semitski vladari) – 1720./1710. – 1550.
- B. XVIII. dinastija (1570.-1310.):
1. 1570.-1546. Amasis [Ahmes, ili Ahmose I. – op.prev.]:
 - a. Tebu učinio glavnim gradom
 - b. upao u južni Kanaan
 2. 1546.-1525. Amenofis I. (Amenhotep I.)
 3. 1525.-1494. Tutmosis I.
 4. 1494.-1490. Tutmosis II. - oženio kćer Tutmosisa I., Hatšepsut
 5. 1490.-1435. Tutmosis III. (Hatšepsutin nećak)
 6. 1435.-1414. Amenofis II. (Amenhotep II.)
 7. 1414.-1406. Tutmosis IV.
 8. 1406.-1370. Amenofis III. (Amenhotep III.)
 9. 1370.-1353. Amenofis IV. (Ahnaton [ili Ehnaton – op.prev.])
 - a. štovao Sunce, [boga] Atona
 - b. ustrojio oblik štovanja glavnoga-boga (monoteizam)
 - c. pisma iz Tell el-Amarna iz toga su razdoblja
 10. ? Smenkar
 11. ? Tutankamun (Tutankaten)
 12. ? Ay (Aye-Eye)
 13. 1340.-1310. Haremhab [ili: Horemhab – op.prev.]
- C. XIX. dinastija (1310.-1200.):
1. ? Ramezes I. (Ramzes I.)
 2. 1309.-1290. Seti I. (Set)
 3. 1290.-1224. Ramezes II. (Ramzes II.):
 - a. prema arheološkome dokazu najvjerojatnije faraon Izlaska

- b. izgradio gradove Avaris, Pitom i Ramzes s robovima Habiru (moguće semitski ili hebrejski robovi [Habiru ili apiru – etničke skupine koje se od početka II. tisućljeća spominju u Egiptu, Maloj Aziji, Siriji i Palestini kao potlačeni sloj, tj. kao robovi ili plaćenici; prijeporno je kakva je veza između Habiru s imenom Ibrim, tj. Hebrej – op.prev.]
4. 1224.-1216. Marniptah (Merenptah [Merneptah ili Meneptah – op.prev.]
 5. ? Amenmesses
 6. ? Seti II.
 7. ? Siptah
 8. ? Tewosret
- D. XX. dinastija (1180.-1065.):
 1. 1175.-1144. Ramzes III.
 2. 1144.-1065. Ramzes IV. – XI.
- E. XXI. dinastija (1065.-935.):
 1. ? Smendes
 2. ? Herihor
- F. XXII. dinastija (935.-725. libijska):
 1. 935.-914. Šišak (Šošek I. ili Šešong I. [Šešonik I. – op.prev.]
 a. zaštitio Jeroboama I. sve do Salomonove smrti
 b. osvojio Palestinu oko 925. (usp. I. Kr 14 - 25; II. Ljet 12)
 2. 914.-874. Osorkon I.
 3. ? Osorkon II.
 4. ? Šošnek II.
- G. XXIII. dinastija (759.-715. - libijska)
- H. XXIV. dinastija (725.-709.)
- I. XXV. dinastija (716./715-663. - etiopska/nubijska):
 1. 710./709.-696./695. Šabako (Šabaku) [Shabaka: kraljevsko ime: Nefer-ka-re: Lijepa je duša Raa – op.prev.]
 2. 696./695.-685./684. Šebteko (Šebitku) [Shebitku: kraljevsko ime: Djed-ka-re: Vječna je duša Raa – op.prev.]
 3. 690./689., 685./684.-664. Tirhaka (Taharka)
 4. ? Tantamun
- J. XXVI. dinastija (663.-525. – egipatska):
 1. 663.-609. Psametik I. (Psamtik)
 2. 609.-593. Neko II. (Nekao)
 3. 593.-588. Psametik II. (Psamtik)
 4. 588.-569. Apries (Hofra)
 5. 569.-525. Amasis
 6. ? Psametik III. (Psamtik)
- K. XXVII. dinastija (525.-401. - perzijska):
 1. 530.-522. Kambiz II. (sina Kira II.)
 2. 522.-486. Darije I.
 3. 486.-465. Kserkso I.
 4. 465.-424. Artakserkso I.
 5. 423.-404. Darije II.

- L. Nekoliko kratkih dinastija (404.-332.):
1. 404.-359. Artakserkso II.
 2. 359./538. – 338./337. Artakserkso III.
 3. 338./337. – 336./337. Arsēs
 4. 336./335. – 331. Darije III.

* za drukčiju kronologiju vidi *Pictorial Bible Encyclopedia*, tom 2, str. 231., Zondervan

V. Pregled Grčke: [g.pr.Kr.]

- A. 359.-336. Filip II. Makedonski:
1. izradio Grčku
 2. ubijen 336. g.pr.Kr.
- B. 336.-323. Aleksandar II. "Veliki" (Filipov sin):
1. potpuno uništio Darija III., perzijskoga kralja, u bitci kod Isa
 2. umro 323. g.pr.Kr. u Babilonu od vrućice u starosti od 32/33 godine
 3. Aleksandrovi generali podijelili su Carstvo nakon njegove smrti:
 - a. Kasandar - Makedonija i Grčka
 - b. Lizimah - Trakija
 - c. Seleuković I. - Sirija i Babilon
 - d. Ptolemej - Egipat i Palestina
 - e. Antigon - Mala Azija (nije dugo trajao).
- C. Seleukovići nasuprot Ptolemejevića borili su se za nadzor nad Palestinom:
1. Sirija (vladari Seleukovići):
 - a. 312.-280. Seleuković I.
 - b. 280.-261. Antioh I. Soter
 - c. 261.-146. Antioh II. Theos [Božanstveni – op.prev.]
 - d. 246.-226. Seleuković II. Kalinik
 - e. 226.-223. Seleuković III. Keraun
 - f. 223.-187. Antioh III. Veliki
 - e. 187.-175. Seleuković IV. Filopator
 - f. 175.-163. Antioh IV. Epifan
 - i. 163.-162. Antioh V. [Eupator – op.prev.]
 - j. 162.-150. Demetrije I.
 2. Egipćani (vladari Ptolemejevići):
 - a. 327.-285. Ptolemej I. Soter
 - b. 285.-246. Ptolemej II. Filadelf
 - c. 246.-221. Ptolemej III. Evergeta
 - d. 221.-203. Ptolemej IV. Filopator
 - e. 203.-181. Ptolemej V. Epifan
 - f. 181.-146. Ptolemej VI. Filometor
 3. Kratki pregled:
 - a. 301. Palestina pod vladavinom Ptolemejevića 181 godinu
 - b. 175.-163. Antioh IV. Epifan, osmi vladar Seleukovića, želio je helenizirati Židove silom, ako je potrebno:
 - (1) izgradio je vježbaonice
 - (2) izgradio je poganske oltare Zeusu s Olimpa u [jeruzalemskome – op.prev.] Hramu
 - c. 168. 13. prosinca – Antioh IV. Epifan zaklao svinju na oltaru u Jeruzalemu. Neki smatraju da je to bila "grozota pustoši" iz Knjige Daniela

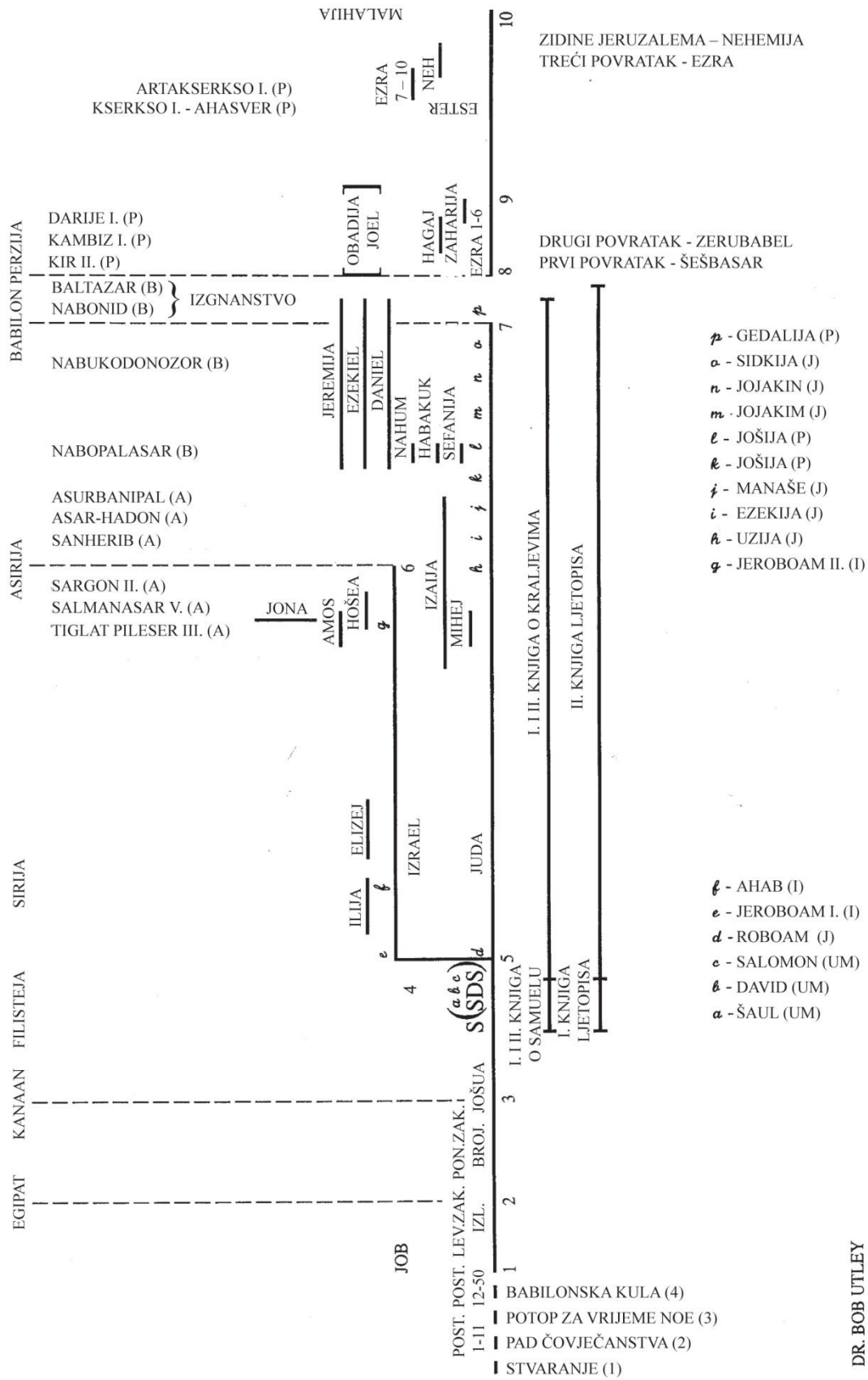
- d. 167. Matatija, svećenik u Modinu, i sinovi pobunjenici. Najbolje poznat od njegovih sinova bio je Juda Makabejac, “Juda Hamer”
- e. 165. 25. prosinca – Hram ponovo posvećen. To je nazvano Hanuka ili “Blagdan svjetla”.

Za dobru raspravu o poteškoćama oko nadnevaka, postupcima te pretpostavkama vidi *The Expositors Bible Commentary*, tom 4, str. 10-17.

DODATAK TRI

KARTA ČITAVOGA STAROG ZAVJETA

(naredna stranica)

DR. BOB UTLEY
BIBLE LESSONS IN 'L '96

Događaji kojima se ne može odrediti nadnevak (Knjiga Postanka 1 – 11):

1. stvaranje (Post 1 – 2)
2. čovjekov pad (Post 3)
3. potop u Noino vrijeme (Post 6 – 9)
4. babilonska kula (Post 10 – 11).

Događaji kojima se može odrediti nadnevak:

	[g.pr.Kr.]
1. razdoblje patrijarha (Post 12-50 i Job)	2000.
2. izlazak iz Egipta (Knjiga Izlaska)	1445. ili 1290.
3. osvajanje Kanaana (Knjiga o Jošui)	1440. ili 1250.
4. ujedinjena monarhija (Šaul, David, Salomon)	1000.
5. podijeljena monarhija (Roboam – Jeroboam I.)	922.
6. pad Samarije (Izraela) pod Asiriju	722.
7. pad Jeruzalema (Judeje) pod Babilon	586.
8. proglas Kira (Perzija) za povratak	538.
9. Hram ponovo izgrađen	516.
10. završetak SZ-nog razdoblja (Malahija)	430.

Popis kraljeva

			[g.pr.Kr.]
A. Ujedinjena monarhija:	D. Asirija		
1. Šaul (a)	1. Tiglat-Pileser III.		(745.-727.)
2. David (b)	2. Salmanasar V.		(727.-722.)
3. Salomon (c)	3. Sargon II.		(722.-705.)
B. Izrael	4. Sanherib		(705.-681.)
1. Jeroboam I. (e)	5. Asar-Hadon		(681.-669.)
2. Ahab (f)	6. Asurbanipal		(669.-663.)
3. Jeroboam II. (g)	E. Babilon		
C. Judeja	1. Nabopalasar		(626.-605.)
1. Roboam (d)	2. Nebukadnezar		(605.-562.)
2. Uzija (h)	3. Nabonid		(556.-539.)
3. Ezekija (i)	4. Baltazar		
4. Manaše (j)	F. Perzija		
5. Jošija (k)	1. Kir II.		(550.-530.)
6. Joahaz (l)	2. Kambiz II.		(530.-522.)
7. Jojakim (m)	3. Darije I.		(522.-486.)
8. Jojakin (n)	4. Kserkso I.		(486.-465.)
9. Sidkija (o)	5. Artakserkso I.		(465.-424.)
10. Gedalija (p)			

DODATAK ČETIRI

KRALJEVI I DOGAĐAJI BABILONSKIH, PERZIJSKIH, I GRČKIH DINASTIJA

[g.pr.Kr.g]

612. Niniva pada pod neo-babilonskom vojskom (Nebukadnezar [Nebukodonozor – op.prev.]).
608. Faraon Neko II. marširao je prema Karkemišu kako bi zaustavio širenje neo-babilonske moći.
Jošija, kralj Jude, pokušava ga zaustaviti.
Smrt Jošije i preuzimanje prijestolja od njegova sina, Joahaza [Joahaz ili Johanan – op.prev.].
Jojakim, drugi Jošijin sin, zamijenio je Joahaza temeljem faraonova autoriteta.
Neko II. unutar 3 mjeseca.
Palestina i Sirija pod egipatskom vlašću.
Jošijine su se reforme raspršile.
605. Nabopalsar šalje trupe da se bore s preostalom asirskom i egipatskom vojskom kod Karkemiša.
Nebukadnezar ih je progonio čitavim putem do ravnica Palestine.
Nebukadnezar je dobio vijest o smrti svoga oca (Nabopalasar) tako da se vratio u Babilon kako bi primio krunu.
Na putu natrag uzima Daniela i druge članove kraljevske obitelji u izgnanstvo.
- 605 – 538. Babilon nadzire Palestinu, 597. g.pr.Kr.; 10.000 izgnanih u Babilon.
586. Jeruzalem i Hram uništeni i veliko progonstvo.
582. Zbog toga što su židovski gerilski borci ubili Gedaliju dogodilo se drugo veliko progonstvo.

NASLJEDNICI NEBUKADNEZARA

[g.pr.Kr.]

562. – 560. Evil Merodak oslobađa Jojakima (prava mesijanska loza) od zatvora.
560. – 556. Neriglisar.
556. vladao je Labaski Marduk.
556. – 539. Nabonid:
Većinu je vremena potrošio na izgradnju hrama bogu Mjeseca, *Sinu*. To je donijelo neprijateljstvo Mardukovih svećenika.
Ostatak svoga vremena potrošio je na pokušaj ugušivanja pobuna i ustaljenje kraljevstva.
Preselio se u Temu i ostavio državne poslove svome sinu, Baltazaru.
Baltazar:
Većinu vremena potrošio je na pokušaj obnove reda.
Velika prijetnja Babilonu bila je Medija.

uspon Kira

585. – 550. Astijag je bio kralj Medije (Kir II. bio je unuk Mandane).
550. Kir II., kralj vazal, pobunio se.
Nabonid, kako bi obnovio ravnotežu moći, sklopio je saveze s:
1. Egiptom
2. Krezom, kraljem Lidije.
547. Kir je marširao protiv Sarda (glavnoga grada Lidije) i zauzeo čitavu Malu Aziju.
539. Gobryas zauzima Babilon bez otpora (Dn 5; Baltazar Nabonidov su-vladar; isto tako Gobryas je moguće Darije Medijac, Dn 5:31).
539. 11. listopada, Kir ulazi kao osloboditelj od Nabonidove boginje Mjeseca, *Sin*.

Kirovi nasljednici

530. naslijedio ga je Kirov sin (Kambiz II.).
530. – 522. Vladavina Kambiza (papirus s Elefantine).
Egipt pripaja 525. Medo-Perzijskome Carstvu.
522. – 486. Darije I. dolazi na vlast.
Uredio je Perzijsko Carstvo prema Kirovom naumu o satrapijama.
Osnovao je kovanje novca kao Lidija.
486. – 465. Kserkso I. (Knjiga o Esteri).
Ugušio je pobunu Egipta.
Namjeravao je napasti Grčku, ali bio je poražen u bitci kod Termopila 480.
Kserkso I. bio je potajno ubijen 465.
480. Bitka kod Termopila.
465. – 424. Artakserkso I. Dugoruki (Ezra 7 - 10, Neh, i Mal).
Grci nastavljaju napredovati dok se suočavaju s ratovima na Peloponezu.
Ratovi su trajali oko 20 godina.
Tijekom ovoga razdoblja židovska je zajednica bila preuređena.
423. – 404. Darije II.
Dopustio je Blagdan beskvasnoga kruha u hramu u Elefantini.

404. – 358. Artakserkso II.
 358. – 338. Artakserkso III.
 338. – 336. Arso.
 336. – 331. Darije III.

GRČKA

[g.pr.Kr.]

359. – 336. Filip II. Makedonski izgrađuje Grčku.
 Bio je potajice ubijen 336.
 336. – 323. Aleksandar Veliki (Filipov sin).
 Potpuno je uništio Darija II. u bitci kod ISA.
 Umro je 323. u Babilonu od vrućice nakon osvajanja istočnoga Mediterana i Bliskoga Istoka.
 Aleksandrovi generali podijelili su Carstvo po njegovoj smrti:
1.	Kasandar	-	Makedonija i Grčka
2.	Lizimah	-	Trakija
3.	Seleuković I.	-	Sirija i Babilon
4.	Ptolemej	-	Egipat i Palestina
5.	Antigon	-	mali dio Male Azije

Seleukovići nasuprot Ptolemejevića

301. Palestina je bila pod vlašću Ptolemejevića 100 godina.
 175. – 163. Antioh Epifan [IV. – op.prev.].
 Želio je helenizirati Židove, izgradio je vježbaonicu.
 Izgradio je poganske oltare; svećenici su bili obeščaćeni.
 168. 13. prosinca, Antioh Epifan zaklao je svinju na oltaru. Neki smatraju da je to bila grozota pustoši.
 167. Matatija i sinovi se bune. Matatija je ubijen. Juda preuzima nadzor.
 Juda Makabejac vodi uspješan gerilski rat.
 165. 25. prosinca, Hram ponovno posvećen.

VLADARI

Babilon

[g.pr.Kr.]
 626. – 605.

605. – 562.

Medija

[g.pr.Kr.]
 Nabopalar umire (“Nabu, štiti Sunce”)
 625. – 585.
 Kijaksar

Nebukadnezar II.
 (“Nebo, štiti granicu”)
 585. – 550.
 Astijag

562. – 560.	Evil Merodak 550. Kir II.
556.	Labaski Marduk
556. – 539.	Nabonid Baltazar
539. -	Gobryas

MEDO-PERZIJA

[g.pr.Kr.]

550. – 530.	Kir II. (538. Medo-Perzijska prevladavajuća sila nazvana Ahemenijsko Carstvo)
530. – 522.	Kambiz II. (pripojio Egipat i Cipar)
522.	Gaumata ili Pseudo, Smerdis (vladao 6 mjeseci)
522. – 486.	Darije I. (Histasp)
486. – 465.	Kserkso I. (Esterin suprug)
465. – 424.	Artakserkso I. (Ezra i Nehemija u Palestini)
423. -	Kserkso II.
424. – 404.	Darije II. Notos [Perzijanac – op.prev.]
404. – 359.	Artakserkso II. Mnemon
359. – 338.	Artakserkso III. Ohos
338. – 336.	Arso
336. – 331.	Darije III. Kodoman

GRČKA

[g.pr.Kr.]

359. – 336.	Filip II. Makedonski
336. – 323.	Aleksandar Veliki
323. -	generali dijele Carstvo:
1.	Kasandar - Makedonija
2.	Lizimah - Sirija
3.	Seleuković I. - Sirija i Babilon
4.	Ptolemej - Egipat
5.	Antigon - Mala Azija (ubijen 301. g.pr.Kr.)

Ptolemejevići nadziru Palestinu, ali 175. – 163. g.pr.Kr. nadzor prelazi na Seleukoviće
175. – 163. Antioh IV. Epifan, osmi vladar Seleukovića

*Nadnevci i imena uglavnom su uzeti iz *A History of Israel* od Johna Brighta, str. 461-471.

KRALJEVI PODIJELJENOGA KRALJEVSTVA

Kraljevi Jude (1.Ljet 3:1-16; Mt 1:6-11)					kraljevi Izraela				
IMENA I NADNEVCI	BRIGHT	YOUNG	HARRISON	BIBLE TEXTS	IMENA I IMENA	BRIGHT	YOUNG	HARRISON	BIBLE TEXTS
Roboam	922.-915.	933.-917.	931./930-913.	1. Kr 11:43-12:27; 14:21-31; 2. Ljet 9:31-12:16	Jeroboam I.	922.-901.	933.-912.	931./930- 910./909.	1. Kr 11:26-40; 12:12-14:20
Abija (Abijam)	915.-914.	916.-914.	913.-911./910.	1. Kr. 14:31-15:8; 2. Ljet 11:20.22					
Asa	913.-873.	913.-873.	911./910.- 870./969.	1. Kr 15:8-30; 16:8.10.23.29; 22:41.43.46; Jer 41:9	Nadab Baša	901.-900. 900.-877.	912.-911. 911.-888.	910./909- 909./908. 909./908.- 886./885.	1. Kr 14:20; 15:25- 31 1. Kr 15:16-16:7; 2. Kr 9:9; 2. Ljet 16:1-6; Jer 41:9
Jošafat	873.-849.	873.-849.	870./869.-848.	1. Kr 15:24; 22:1-51; 2. Kr 3:1-12; 8:16-19; 1. Ljet 3:10; 2. Ljet 17:1-21:1	Ela	877.-876.	888.-887.	886./885.- 885./884.	1. Kr 16:8-14;
(Joram suvladar)	----- ---	----- ---	853.-848.	1. Kr 22:50; 2. Kr 1:17; 8:16; 12:18	Zimri (vojni general) Omri (vojni general)	876. 876.-869.	887. 887.-877.	885./884. 885./884.- 874./873.	1. Kr 16:9-20; 2. Kr 9:31 1. Kr 16:15-28; 2. Kr 8:26; Mih 6:16
Joram	849.-842.	849.-842.	848.-841.	1. Ljet 21:1-20; Mt 1:8					
Ahazja	842.	842.	----- ---	2. Kr 8:24-9:29; 2. Ljet 22:1-9	Ahab Ahazja	869.-850. 850.-849.	876.-854. 854.-853.	874./873.-853. 853.-852.	1. Kr 16:29-22:40; 1. Kr 22:40.41.49. 51-53; 2. Ljet 18:1-3.19
Atalija (kraljica)	842.-837.	842.-836.	841.-835.	2. Kr 8:26; 11:1-20; 2. Ljet 22:2- 23:21	Joram	849.-842.	853.-842.	852.-841.	2. Kr 1:17; 3:1-27; 8:16-9:29
Joaš	837.-800.	836.-797.	835.-796.	2. Kr 11:2-3; 12:1-21; 2. Ljet 22:11-12; 24:1-27	Jehu (vojni general)	842.-815.	842.-815.	841.-814./813.	1. Kr 19:16-17; 2. Kr 9:1-10:36; 15:12; 2. Ljet 22:7-9; Hoš 1:4

Kraljevi Jude (1.Ljet 3:1-16; Mt 1:6-11) [NAST.]					kraljevi Izraela [NAST.]				
IMENA I NADNEVCI	BRIGHT	YOUNG	HARRISON	BIBLE TEXTS	IMENA I IMENA	BRIGHT	YOUNG	HARRISON	BIBLE TEXTS
Amasja	800.-783.	797.-779.	796.-767.	2. Kr 12:21; 14:1-22; 2. Ljet 25:1-28					
(Uzija suvladar)	----- ----	----- ----	791./790-767.	2. Kr 14:21; 15:1-7	Joahaz	815.-801.	814.-798.	814./813.-798.	2. Kr 10:35; 13:1-9
Uzija (Azarja)	783.-742.	779.-740.	767.-740./739.	2. Ljet 26:1-23; Hoš 1:1; Am 1:1; Zah 14:5	Joaš	801.-786.	798.-783.	798.-782./781.	2. Kr 13:9-13,25; 2. Ljet 25:17-25; Hoš 1:1; Am 1:1
(Jotam suvladar)	750.-742.	----- ----	750.-740./739.	2. Kr 15:7. 32-38;	(Jeroboam II. suvladar)	----- ----	----- ----	793./792-782./781.	2. Kr 13:13; 14:16,23-29; Hoš 1:1
Jotam	742.-735.	740.-736.	740./739.-732./731.	1. Ljet 5:17; 2. Ljet 26:23-27,9; Iz 1:1; 7:1; Hoš 1:1; Mih 1:1	Jeroboam II.	786.-746.	783.-743.	782./781.-753.	Am 1:1; 7:9-11
(Ahaz suvladar)	----- ----	----- ----	744./743.-732./731.	2. Kr 15:30-16:20; 2. Ljet 27:9-28:27	Zaharija	746.-745.	743.	753.-752.	2. Kr 15:8-12
Ahaz	735.-715.	736.-728.	732./731.-716./715.	Iz 1:1; 7:1 i dalje; 14:28; 38:8; Hoš 1:1; Mih 1:1	Šalum	745.	743.	752.	2. Kr 15:10,13-15
(Ezekija suvladar)	----- ----	----- ----	729.-716./715.	2. Kr 16:20; 18:1-20,21; 2. Ljet 28:27-32,33; Izr 25:1	Menahem	745.-738.	743.-737.	752.-742./741.	2. Kr 15:14,16-22
Ezekija	715.-687.	727.-699.	716./715.-687./686.	Iz 1:1; 36:1-39:8; Hoš 1:1; Mih 1:1; Mt 1:9-10	Pekahja	738.-737.	737.-736.	742./741.-740./739.	2. Kr 15:23-26
(Manaše suvladar)	----- ----	----- ----	696./695.-687./686.	2. Kr 20:21-21:18; 23:12,26; 24:2	Pekah	737.-732.	736.-730.	740./739.-732./731.	2. Kr 15:27-31; 16:5; 2. Ljet 28:6; Iz 7:1
Manaše	687./686.-642.	698.-643.	687./686.-642./641.	2. Ljet 32:33-33:20; Jer 15:4 i dalje; 2. Kr 21:18-26	Hošea	732.-724.	730.-722.	732./731.-723./722.	2. Kr 17:1-18
Amon	642.-640.	643.-641.	642./641.-640./639.	2. Ljet 33:20-25; Jer 1:2; Sef 1:1; 1. Kr 13:2-3	pad Samarije pod Asiriju	724.g.pr.Kr.	722.g.pr.Kr.	722.g.pr.Kr.	

Kraljevi Jude (1.Ljet 3:1-16; Mt 1:6-11) [NAST.]					kraljevi Izraela [NAST.]				
IMENA I NADNEVCI	BRIGHT	YOUNG	HARRISON	BIBLE TEXTS	IMENA I IMENA	BRIGHT	YOUNG	HARRISON	BIBLE TEXTS
Jošija	610.-609.	640.-609.	640./639.-609.	2. Kr 21:24; 22:1-23:30; 2. Ljet 33:25- 35:27; Jer 1:2; Sef 1:1; Mt 1:10-11					
Joahaz [Johanan -op.prev.]	609. (3 mjeseca)	609.	609.	2. Kr 23:30-34; 2. Ljet 36:1-4					
Jojakim	609.-598.	609.-598.	609.-597.	2. Kr 23:34- 24:6,19; 2. Ljet 36:4-8; Jer 1:3; 22:18-23; 25:1 i dalje; 26:1 i dalje; 27:1 i dalje; 35:1 i dalje; 36:1 i dalje; Dn 1:1-2					
Jojakin	598./597. (3 mjeseca)	598.	597.	2. Kr 24:6.8-17; 25:27-30; 2. Ljet 36:8-9; Jer 52:31; Ez 1:2					
Sidkija	597.-586.	598.-587.	597.-587.	2. Kr 24:17-25:7; 2. Ljet 36:10-11; Jer 1:3; 21:1-7; 24:8-10; 27:1 i dalje; 32:4-5; 34:1-22; 37:1-39:7; 52:1-11					
pad Jeruzalema pod Babilon	586.g.pr.Kr.	587.g.pr.Kr.	587.g.pr.Kr.	Tužaljke					

Za dobru raspru o poteškoćama datiranja vidi E. R. Thiele, *The Mysterious Numbers of the Hebrew Kings*.

DODATAK PET

BOBOVA DOKTRINARNA IZJAVA

Ne brinem se posebno za izjave vjere ili vjeroispovijedi. Dajem prednost potvrdi same Biblije. Međutim, uviđam da će izjava vjere onima koji me ne poznaju osigurati način procjene moga doktrinarnog gledišta. U našim vremenima tako punima teološke pogreške i obmane, ponuđen je kratki sažetak moje teologije.

1. Biblija, oba i Stari i Novi zavjet, nadahnuta je, nepogrešiva, autoritativna, vječna Riječ Božja. Ona je Božje samo-otkrivenje zapisano od čovjeka pod nadnaravnim vodstvom ([vidjeti Posebnu temu dolje: Nadahnuće \[inspiracija\]](#)). Ona je naš jedini izvor jasne istine o Bogu i Njegovim svrhama ([vidjeti Posebnu temu u Iz 40:15-17: YHWH-in vječni iskupiteljski naum](#)). Također je i jedini izvor vjere i primjene za Njegovu Crkvu.

2. Postoji samo jedan vječni, Stvoritelj, Iskupitelj Bog ([vidjeti Posebnu temu u Iz 40:14: Monoteizam](#)). On je Stvoritelj svega, vidljivoga i nevidljivoga. On je objavio Sâm Sebe kao ljubećeg i brižnog dok je istovremeno On i pravičan i pravedan. On je Sâm Sebe objavio u tri zasebne Osobe: Otac, Sin i Duh, istinski odvojene ali ipak iste u biti ([vidjeti Posebnu temu u Iz 40:14: Trojstvo](#)).

3. Bog je djelatno u nadzoru Svojeg svijeta. Postoje oba i vječni naum za Njegovu Stvorenje koji je nepromjenljiv i pojedinačni koji je usredotočen na omogućavanje slobodne volje čovjeka. Ništa se ne događa bez Božjega znanja i dopuštenja, ali ipak On dozvoljava pojedincima izbore i među anđelima i među ljudima. Isus je Očev Izabrani Čovjek i svi su pretpostavljeno izabrani u Njemu. Božje predznanje o događajima ne ograničava ljude na konačan pred-pisani spis. Svaki je od nas odgovoran za svoje misli i djela ([vidjeti Posebnu temu u Iz 63:17: Predestinacija \[kalvinizam\] nasuprot ljudske slobodne volje \[arminijanizam\]](#)).

4. Čovječanstvo, iako stvoreno prema Božjoj slici i oslobođeno od grijeha, izabralo je pobuniti se protiv Boga. Iako iskušavani od nadnaravnog posrednika ([vidjeti Posebnu temu dolje: Osobno zlo](#)), Adam i Eva bili su odgovorni za svoju voljnu okrenutost samima sebi. Njihova je pobuna pogodila čovječanstvo i Stvorenje. Mi smo svi potrebni Božjeg milosrđa i milosti za oboje i za naše zajedničko stanje u Adamu i za našu pojedinačnu voljnu pobunu.

5. Bog je osigurao sredstvo oprostjenja i obnove za palo čovječanstvo. Isus Krist, Božji jedinstveni Sin, postao je čovjek, živio je bezgriješnim životom, i posredstvom Njegove zamjenske smrti, platio kaznu za grijeh čovječanstva. On je jedini način za obnovu i zajedništvo s Bogom. Ne postoji nijedno drugo sredstvo spasenja osim kroz vjeru u Njegovu dovršeno djelo.

6. Svaki od nas mora osobno primiti Božju ponudu oprostjenja i obnove u Isusu. To je postignuto posredstvom voljnoga pouzdanja u Božja obećanja kroz Isusa i voljnim okretanjem od poznatoga grijeha ([vidjeti Posebnu temu u Iz 55:11: Što znači "Primiti", "Vjerovati", "Ispovjediti se /Priznati", i "Pozvati se"?](#)).

7. Svakome je od nas potpuno oprosteno i obnovljeni smo temeljem našeg pouzdanja ([vidjeti Posebnu temu dolje: Vjera, povjerenje, pouzdanje \[u NZ-u\]](#)) u Krista i pokajanja ([vidjeti Posebnu temu u Iz 55:11: Pokajanje u Novome zavjetu](#)) zbog grijeha. Međutim, dokaz za taj novi odnos vidljiv je u promijenjenome, te mijenjajućem, životu. Božji cilj za čovječanstvo nije jedino Nebo jednoga dana nego Kristo-sličnost sada. Oni koji su stvarno iskupljeni, bez obzira na povremeno griješenje, bit će stalno u vjeri i pokajanju kroz svoje živote.

8. Sveti Duh jeste "drugi Isus" ([vidjeti Posebnu temu dolje: Isus i Duh](#)). On je prisutan u svijetu kako bi vodio izgubljene Kristu i razvijao Kristo-sličnost u spašenima. Darovi Duha dati su prilikom spasenja. To su život i služba Isusa podijeljeni između Njegova Tijela, Crkve. Darovi koji su u osnovi stavovi i pobude Isusa moraju biti potaknuti plodom Duha. Duh je djelatno u našem vremenu kao što je On bio u biblijska vremena.

9. Otac je učinio uskrsloga Isusa Krista Suce m svega. On će se vratiti na Zemlju kako bi sudio svemu čovječanstvu. Oni koji su se pouzdali u Isusa i oni čija su imena zapisana u Janjetovoj Knjizi života primit će kod Njegova povratka svoja vječna proslavljena tijela. Oni će biti s Njim zauvijek. Međutim, oni koji su odbili odazvati se Božjoj istini bit će vječno odvojeni od radosti zajedništva s Trojedinim Bogom. Oni će biti osuđeni zajedno sa Sotonom i njegovim anđelima.

Ovo zasigurno nije potpuno ili cjelokupno ali nadam se da će vam dati teološki okus moga srca. Želim izjaviti:

“U biti—jedinstvo, prema van—sloboda, u svemu—ljubav.”

POSEBNA TEMA: NADAHNUĆE (INSPIRACIJA)

Ovo je tvrdnja vjere da je Bog bio djelatno uključen Svojim Duhom u objavljivanju Svojih djela, obećanja, i volje za čovječanstvo. To je “to” Božansko samo-objavljenje! Ovo samo-objavljenje nazvano je “otkrivenje”. Njegovo objavljivanje za buduće naraštaje nazvano je “nadahnuće”.

Jedina uporaba riječi “nadahnuće” u Bibliji je u 2. Timoteju poslanici 3:16 i doslovno znači “Bog je izdahnuo /izdaisao”. Zabilježite “Pismo” u NZ-u uvijek upućuje na SZ (tj. 2. Tim 2:15 upućuje na Timotejev židovski odgoj). Zabilježite svrha Pisma je dvostruka:

1. mudrost što vodi k spasenju, 2. Timoteju poslanica 2:15
2. vježbanje u pravednosti, 2. Timoteju poslanica 2:16.

Zabilježite kako Evanđelje po Ivanu 5:39; 1. Poslanica Korinćanima 15:3-4; i 1. Petrova poslanica 1:10-12 vide SZ kao usmjeravanje prema Kristu. Osobno Isus potvrđuje to u Evanđelju po Luki 24:25-27! Duh je vodio SZ-ne pisce (usp. 2. Pt 1:20-21). Crkva je prihvatila kanon ([vidjeti Posebnu temu dolje: Kanon](#)) SZ-a. Oni su ga vidjeli kao potpuno nadahnutoga (usp. Mt 5:17-19). Međutim, oni su također shvatili kako je NZ, što sadrži Isusove riječi i djela, bio konačno otkrivenje (usp. Mt 5:21-48; Heb 1:1-2). Isus je puno, konačno, i dovršeno otkrivenje YHWH (usp. Iv 1:1-5.14; Kol 1:15-16). On ispunjava SZ-na obećanja o Mesiji (tj. Mt 26:31.56; 14:27.49; Lk 20:17; Iv 12:14-16; 13:18; 15:25; 17:12; 19:24-36; Djela 1:16; 3:18.21-26; 4:25-28).

Duh mora otvoriti um i srce prije negoli netko može razumjeti (usp. Djela 8:34-35; 13:27). Duh je vodio biblijske pisce da u ljudskim riječima, idiomima, i slikovitim prikazima izraze istine Božje samo-objave u Isusu (usp. Iv 14:26; 15:26-27; 1. Kor 2:10-11.13-16).

Dobra kratka raspra je u *Christian Theology*, 2. izdanje, str. 224-245 od Millarda J. Ericksona.

Također dobra raspra o književnome postupku “usmeno” utemeljenoga društva prema pisanim spisima nalazi se u *The Lost World of Scripture* (2013) od Johna H. Waltona i D. Brent Sandya.

POSEBNA TEMA: KANON

- A. Protestantски канон сaдржи све надахнуте Књиге – Канон је закључен! (Јуда стих 3):
 1. прихваћен SZ од Жидова
 2. двадесет и седам Књига у NZ-у (напредујући повјесни процес).
- B. Аутори Новогa завјета повезани с Исусом или апостоли (напредујући повјесни процес):
 1. Јакoв и Јуда с Исусом (Нјегова полу-браћа)
 2. Марко с Петром (преокренуо је нјегове проповједи у Риму у Еванђеље)
 3. Лука с Павлом
 4. традиционални Жидови с Павлом.
- C. Теолошко јединство с апостолским учењем (касније “правило вјере”):
 1. због појавка hereze (тј. адopcионизам, гnosticизам, марционизам, и montанизам)
 2. због одгођеногa Другогa доласка
 3. због смрти дванаест апостола.
- D. Стално и морално промијењени животи слушаатеља.
- E. Опћа сугласност раних цркава, кроз сугласност ширегa земљописног и различитогa културолошког оквира, прије неголи су главни црквени концили могли бити виђени у раним пописима канонских Књига:
 1. Ориген (185.-254.) тврди како су постојала четори Еванђеља и Посланице апостола
 2. Мураторијски фрагмент датиран између године 180.-200. из Рима (једина преслика данас доступна оштећена је, касни латински текст). Он пописује истих 27 Књига protestantsкогa NZ-а (али додaje Петрову Апокалипсу и Пастир Herме)

3. Euzebije Cezarejski (265.-340.) uveo je trostruku oznaku (kao što je učinio i Origen) za opis kršćanskih spisa: (1) "primljeno" te time prihvaćeno; (2) "osporavano" te time razlike među crkvama; i (3) "lažno" te time neprihvatljivo i ne smije biti čitano u crkvama. One u osporavanim skupinama bile su: Jakovljeva poslanica, Judina, 2. Petrova, i 2. i 3. Ivanova poslanica
4. Cheltenhamov popis (na latinskome) iz Sjeverne Afrike (godine 360.) ima istih 27 Knjiga (osim Poslanice Hebrejima, Jakovljeve, i Judine [Hebrejima poslanica nije posebice spomenuta, ali može biti uključena u Pavlova pisma]), kao protestantski NZ, ali u neobičnome poretku
5. Atanazijevo Uskršnje pismo iz godine 367. prvo je što popisuje istih 27 Knjiga kao protestantski NZ bez dodataka
6. zamisao i sadržaji autoritativnoga popisa o jedinstvenosti Knjiga bio je povijesni i teološki napredak.

F. Predloženo za čitanje:

1. *The Canon of the New Testament* od Bruca Metzgera, izdavač *Oxford Press*
2. Članci o Kanonu u *Zondervan Pictorial Bible Encyclopedia*, tom 1. str. 709-745
3. *Introduction to the Bible* od Williama E. Nixa i Normana Geislera, izdavač *Moody Press*, 1968. (posebice karta na str. 22)
4. *Holy Writings - Sacred Text: The Canon in Early Christianity* od Johna Bartona, izdavač *Westminster John Knox Press*, 1997.

G. Stari i Novi zavjet jedine su književne produkcije Drevnoga Bliskog Istoka što su bile kanonizirane kao posebni Dolazak i otkrivenje Božanskih svrha. Ne postoje nikakvi drugi religijski popisi što se razlikuju između kanonskih (tj. autoritativnih) nasuprot ne-kanonskih religijskih pisanja.

Kako, zašto, i kad su se ti povijesni procesi dogodili?:

1. Je li to bilo odlukama crkvenih koncila trećega i četvrtoga stoljeća naše ere?
2. Je li to bilo uporabom kršćanskih pisaca drugoga stoljeća?
3. Je li to bilo od crkava kasnoga prvog - do četvrtoga stoljeća?

POSEBNA TEMA: OSOBNO ZLO

I. SOTONA JE VRLO TEŠKO PITANJE

- A. SZ ne otkriva izvornog neprijatelja dobru, nego Slugu YHWH koji nudi čovječanstvu drugu mogućnost i optužuje čovječanstvo za nepravdu (A. B. Davidson, *Old Testament Theology*, str. 300-306).
- B. Zamisao osobnoga izvornog neprijatelja Boga razvijala se unutar-biblijske (nekanonske) književnosti pod utjecajem perzijske religije (*Zoroastrijizam*). Ova je, zauzvrat, imala veliki utjecaj na rabinski judaizam (tj. izgnanstvo Izraela u Babilon, Perziju).
- C. NZ razvija SZ-ne teme u iznenađujuće krutim, ali odabranim, skupinama.

Ako netko pristupi proučavanju zla s gledišta biblijske teologije (proučavanje svake Knjige ili pisca ili književne vrste i zasebno opisano) onda su otkrivena vrlo različita gledišta zla.

Ako, međutim, netko pristupi proučavanju zla s ne-biblijskoga ili posebno-biblijskoga pristupa svjetskim religijama ili istočnjačkim religijama tada je većina NZ-noga razvitka pretkazana u perzijskom dualizmu i grčko-rimskome spiritizmu.

Pod pretpostavkom da je netko odan Božanskome autoritetu Pisma (kao što sam ja!), onda NZ-ni razvitak mora biti viđen kao napredujuće otkrivenje. Kršćani se moraju čuvati od dopuštajućega židovskog folklora ili engleske književnosti (tj. Dantea, Miltona) kako bi unaprijedili razjašnjenje zamisli. U ovome području otkrivenja postoje dakako tajnovitosti i dvosmislenosti. Bog je odabrao ne otkriti sve vidove zla, njegovo podrijetlo ([vidjeti Posebnu temu dolje: Lucifer](#)), njegovu svrhu, ali On je otkrio njegov poraz!

II. SOTONA U STAROME ZAVJETU

Izgleda da se u SZ-u pojam Satan [Sotona] (BDB 966, KB 1317) ili "optužitelj" odnosi na tri izdvojene skupine:

- A. ljudski optužitelji (1. Sam 29:4; 2. Sam 19:22; 1. Kr 11:14.23.25; Ps 109:6.20.29)
- B. anđeoski optužitelji (Br 22:22-23; Zah 3:1):
 - 1. Anđeo Gospodinov – Knjiga Brojeva 22:22-23
 - 2. Sotona – 1. Knjiga Ljetopisa 21:1; Job 1 - 2; Knjiga proroka Zaharije 3:1
- C. demonski (moguće Sotona) optužitelji (1. Kr 22:21; Zah 13:2).

Samo je kasnije u međuzavjetnome razdoblju zmija iz Knjige Postanka 3 poistovječena sa Sotonom (usp. Knjiga mudrosti 2:23-24; 2. Hen 31:3), i čak je kasnije to postala rabinska mogućnost (usp. *Sot* 9b i *Sanh.* 29a). "Sinovi Božji" iz Knjige Postanka 6 postaju anđeli u 1. Henokovoj 54:6. Oni postaju podrijetlo zla u rabinskoj teologiji. Spominjem ovo, ne da bih branio ovu teološku ispravnost, nego kako bih pokazao njen razvitak. U NZ-u ove SZ-ne djelatnosti bile su dodane anđeoskome, utjelovljenom zlu (tj. Sotoni) u 2. Poslanici Korinćanima 11:3; Knjizi Otkrivenja 12:9.

Podrijetlo poosobljenoga zla teško je ili nemoguće (ovisno o vašoj točki gledišta) odrediti iz SZ-a. Jedan razlog za to je Izraelov jak monoteizam (usp. 1. Kr 22:20-22; Prop 7:14; Iz 45:7; Am 3:6). Sva uzročnost bila je pripisana YHWH-i kako bi se pokazala Njegova jedinstvenost i prvenstvo (usp. Iz 43:11; 44:6.8.24; 45:5-6.14.18.21.22).

Izvori mogućih obavijesti su: (1) Knjiga o Jobu 1 - 2, gdje je Satan jedan od "sinova Božjih" (tj. anđela) ili (2) Knjiga proroka Izaije 14; Ezekiel 28, gdje su častohlepni bliskoistočni kraljevi (Babilona i Tira) korišteni za slikovit prikaz ponosa Sotone (usp. 1. Tim 3:6). Ja imam pomiješane osjećaje glede toga pristupa. Ezekiel koristi metafore Edenskoga vrta ne samo za kralja Tira kao Sotone (usp. Ez 28:12-16), nego i za kralja Egipta kao Stabla spoznaje dobra i zla (Ez 31). Međutim, Knjiga proroka Izaije 14, posebice stihovi 12-14, izgleda opisuju anđeosku pobunu kroz ponos. Ako nam je Bog želio otkriti posebnu narav i podrijetlo Sotone ovo je vrlo neizravan način i mjesto za napraviti to ([vidjeti Posebnu temu dolje: Lucifer](#)). Moramo se čuvati stremjenja sustavne teologije da uzme male, višeznačne dijelove različitih svjedočanstava, autora, knjiga, i književnih vrsta te ih spaja kao dio jedne Božanske slagalice.

III. SOTONA U NOVOME ZAVJETU

Alfred Edersheim (*The Life and Times of Jesus the Messiah*, tom 2, dodaci XIII [str. 748-763] i XVI [str. 770-776]) kaže da je rabinski judaizam bio pretjerano pod utjecajem perzijskoga dualizma i demonskoga nagađanja. U ovome području rabini nisu dobar izvor za istinu. Isus se korjenito razišao od učenja Sinagoge. Ja mislim da je rabinska zamisao anđeoskog posredovanja (usp. Djela 7:53) i protivljenja davanja Zakona Mojsiju na brdu Sinaj otvorila vrata zamisli o arkandeoskome neprijatelju YHWH-i kao i čovječanstvu. Postoje dva velika boga iranskoga dualizma (Zoroaster):

- 1. *Ahura Mazda*, kasnije nazvan *Ormuzd*, koji je bio big stvoritelj, dobar bog
- 2. *Angra Mainyu*, kasnije nazvan *Ahriman*, uništavajući duh, zao bog.

Oni su se borili za vrhovnu vlast sa Zemljom kao bojnim poprištem. Ovaj se dualizam razvio u judaistički ograničeni dualizam YHWH i Sotone.

Sigurno postoji napredujuće otkrivenje u NZ-u kao što je razvitak zla, ali ne kao razrada rabinske tvrnje. Dobar primjer ove razlike je "rat u Nebu". Pad Sotone (Đavla) je logička neizbježnost, ali osobitosti nisu date ([vidjeti Posebnu temu dolje: Pad Sotone i njegovih anđela](#)). Čak i ono što je dato prekriveno je apokaliptičkim žanrom (usp. Otk 12:4.7.12-13). Iako je Sotona (Đavao) pobijeđen i prognan na Zemlju, on još uvijek djeluje kao sluga YHWH (usp. Mt 4:1; Lk 22:31-32; 1. Kor 5:5; 1. Tim 1:20).

U ovome području moramo zauzdati našu radoznalost. Postoje osobne sile kušnje i zla, ali postoji ipak samo jedan Bog i čovječanstvo je još uvijek odgovorno za njegove /njene odabire. Postoji duhovna borba, i prije i poslije spasenja. Pobjeda može jedino doći i ostati u i kroz Trojedinoga Boga. Zlo je bilo pobijeđeno i ono će biti uklonjeno (usp. Otk 20:10)!

POSEBNA TEMA: LUCIFER (iz Knjige proroka Izaije 14:12)

Pojam hebrejskoga NOMINATIVA MUŠKOGA RODA je לללל (BDB 237, KB 245). Ovaj je oblik nađen jedino ovdje u SZ-u. Korijen GLAGOLA, לללל može značiti:

1. “sjati”, moguće upućivanje na Mladaka ili Danicu, jutarnju zvijezdu
2. “biti hvastav”, ili “hvaliti”, od čega smo dobili Aleluja psalme (tj. psalme hvaljenja).

KB spominje nekoliko mogućnosti kao podrijetlo ovoga korijena:

1. iz ugaritskoga korijena, *hll*
2. iz arapskoga korijena, polumjesec Mladaka
3. iz hebrejskoga korijena, neizvjesno, ali vjerojatno upućuje na jutarnju zvijezdu Danicu (“sin osvita”)
4. iz latinskoga, “Lucifer” upućuje na Danicu (tj. doslovno “svjetlonoša”).

Sav naglasak naslova jeste taj da je ovo nebesko svjetlo brzo potisnuto od jutarnjega svjetla. Njegov sjaj je kratkotrajan! Postoji novi, sjajniji, i bolji dolazak svjetla!

Izaija 14:12: “ti” Naredna dva retka stiha Izaije 14:12 očitno upućuju na zemaljskoga kralja Asirije ili Babilona (usp. Iz 14:16-17). Slika spjeva (Iz 14:4-21) uzeta je iz kanaanske mitologije (posebice stihovi 13-14), što je poznato iz pločica iz Raš Šamre nadnevka iz petnaestoga stoljeća prije Krista nađenih kod grada Ugarita.

Pojmovi “zvijezdo jutra” (*Helal*) i “osvita” (*Šabar*) oba su imena božanstava u kanaanskoj mitologiji, kao što je planina bogova na sjeveru (planina Safon, usp. Ps 48:2; Iz 14:13). Isto je tako naslov za božanstvo, “Previšnji”, uobičajen u ugaritskim spjevovima i upućuje na *Baal Šamima* (“Gospodar neba”). U kanaanskoj mitološkoj poeziji *Helal*, niži bog, pokušava prigrabiti silu, ali je poražen. Ovo stoji iza Izaijine slike oholosti istočnjačkoga vlastodržca.

Ovaj je opis ponosa, oholosti kralja Bliskoga Istoka proširen iz Knjige proroka Izaije 14:8-11. Jedino stih 12, uzet doslovno slijedeći Vulgatu, i manjak znanja o ugaritskoj književnosti može koristiti ovaj okvir kao upućivanje na pobunjenoga anđeoskog vođu. Vidjeti Knjigu proroka Izaije 14, Okvirni uvidi, B.

Izaija 14:13-14 Ova dva stiha pokazuju bahatost i ponos kraljeva Drevnoga Bliskog Istoka:

1. “Ja ću se popeti na...”, BDB 748, KB 828, *Qal* IMPERFEKT
2. “Ja ću podići svoje prijestolje...”, BDB 926, KB 1202, *Hiphil* IMPERFEKT
3. “Ja ću sjesti na...”, BDB 442, KB 444, *Qal* IMPERFEKT
4. “Ja ću se popeti iznad...”, isti GLAGOL kao #1
5. “Ja ću učiniti sebe poput...”, BDB 197, KB 225, *Hiphil* IMPERFEKT.

Bahatost i ponos srž su paloga ljudskog duha. YHWH jedinstveno osuđuje ovo ljudsko samoproглаšenje božanstvom!

Postojalo je vrijeme kad sam mislio da su Knjige proroka Izaije 14 i Ezekiel 28 prikrivene reference na pad Sotone. Međutim, Biblija naslovljava oba od ovih poglavlja ljudskim kraljevima Drevnoga Bliskog Istoka (tj. Tir, Babilon). Smjernja i slika uzeti su i iz Knjige Postanka 1 – 3 i iz ugaritske mitologije. To sam vidio jasno kad sam zabilježio kako Ezekiel 31 koristi sliku Postanka za opis faraona kao “stabla spoznaje dobra i zla”.

Mi želimo znati podrijetlo Sotone. Knjiga proroka Izaije 14 nam izgleda govori o njemu ali zabilježite Izaiju 14:9-12.15-20! Svrha i podrijetlo osobnoga zla mora ostati tajnovitost!

POSEBNA TEMA: PAD SOTONE I NJEGOVIH ANĐELA (iz Knjige Otkrivenja 12:4)

Otkrivenje 12:4 “njegov rep pomete trećinu nebeskih zvijezda i baci ih na zemlju” Zato jer je pojam “nebeskih zvijezda” korišten vrlo često u SZ-u kako bi uputio na Božje svete (usp. Post 15:5; Jer 33:22; Dn 12:3), neki su pretpostavili da to upućuje na svete, ali okvir vjerojatno upućuje na anđele (usp. Dn 8:10; 2. Pt 2:4; Juda, stih 6). Padajući anđeli (tj. slika padajućih zvijezda) uobičajeni su motiv u židovskoj međuzavjetnoj apokaliptičkoj književnosti (tj. 1. Henokova).

Sotona ([vidjeti Posebnu temu dolje: Sotona](#)) ocrtan je s anđelima u Nebu pred Bogom u Knjizi o Jobu 1 - 2 i Knjizi proroka Zaharije 3. On je moguće bio "pokrivajući kerubin" (usp. Ez 28:12-18). Ovaj opis, koristeći metafore iz Vrta Eden, ne odgovara kralju Tira, nego kraljevu ponosu i oholosti oponašanoga Sotone (ja postajem više i više uznemiren s ovim pristupom jer je u Knjizi proroka Ezekijela 31, kralj Egipta opisan kao stablo spoznaje dobra i zla. Ezekiel redovito koristi pojmove Edena za opis kraljeva). U SZ-u Sotona nije neprijatelj Boga, nego čovječanstva (usp. Otk 12:10). Sotona nije bio stvoren za to nego se razvio u glavnog neprijatelja svega dobrog i svetog (usp. A. B. Davidsonovu *An Old Testament Theology*, str. 300-306). Nekoliko je puta bilo rečeno kako je on zbačen s Neba (usp. Iz 14:12; Ez 28:16; Lk 10:18; Iv 12:31; 2. Pt 2:4; i Otk 12:7-12). Poteškoća je kada. Je li:

1. tijekom SZ-noga razdoblja:
 - a. prije stvaranja čovjeka, (tj. između Post 1:1 i 1:2, nazvanog "teorijom jaza"; [vidjeti Posebnu temu dolje: Dan \[yom\]](#))
 - b. neko vrijeme nakon Joba ali prije Knjige proroka Ezekijela 28:16
 - c. tijekom razdoblja nakon izgnanstva, ali nakon Knjige proroka Zaharije 3:1
2. tijekom NZ-noga razdoblja:
 - a. nakon kušnje Isusa (usp. Mt 4:10)
 - b. tijekom misijskoga puta sedamdesetorice (usp. Lk 10:18)
 - c. u času kraja vremena pobune (usp. Otk 12:9).

Neki se pita upućuje li "trećina zvijezda" na anđele koji su se pobunili protiv Boga i odabrali slijediti Sotonu. Ako je tako, ovo može biti jedini temelj Pisma za demonsko NZ-a povezano s palim anđelima (usp. Otk 12:9,12). Broj, "jedna trećina", može se odnositi na:

1. ograničenje uništenja tijekom osuda truba (usp. Otk 8:7-12; 9:15,18) a ne poseban broj
2. može predstavljati Sotonovo zavodenje dijela anđela
3. može biti mitološko smjerenje na Babilonsko izvješće o stvaranju.

Na ovoj točki od koristi može biti zapamtiti da iako je ovaj predmet zanimljiv, on vjerojatno nije bio autorova nakana u tome okviru za raspravu o:

1. podrijetlu demonskoga
2. padu Sotone
3. anđeoskoj pobuni u Nebu.

U apokaliptičkoj književnosti središnja tema viđenja jeste ključna, ali doslovnost predstavljanja, pojedinosti i slike su dramske, simboličke, zamišljene ([vidjeti Posebnu temu dolje: Apokaliptička književnost](#)). Naša je radoznalost i zapadnjačko razmišljanje ono koje motivira naša iscrpna, logička, doktrinarna utvrđivanja ovih simboličkih tekstova. Budite pozorni od guranja pojedinosti; apokaliptička književnost često je istinski teološki predstavljena u maštovitoj okosnici. Ona je istinita, ali simbolički predstavljena!

POSEBNA TEMA: DAN (YOM)

Teorije o značenju *yom* (dan) uzete i usvojene od dr. Johna Harrisa (dekan Škole kršćanskih proučavanja i profesor SZ-a u Baptističkome sveučilištu istočnoga Teksasa) iz Istraživanja SZ-a Bilježnica I.:

1. Teorija doslovno o dvadeset-četverosatnome razdoblju
Ovo je otvoren pristup (usp. Izl 20:9-11). Pitanja što izniču iz ovoga pristupa:
 - a. kako je postojalo svjetlo prvoga dana kad Sunce nije bilo stvoreno sve do četvrtoga dana?
 - b. kako su bile sve životinje (posebice one autohtone drugim dijelovima svijeta) imenovane u manje od jednoga dana (usp. Post 2:19-20)?
2. Teorija dan - doba
Ova teorija nastoji uskladiti znanost (posebice geologiju) s Pismom. Ta teorija kaže da su "dani" bili "geološka doba" u trajanju. Njihovo je trajanje nejednako, i oni se približavaju različitim slojevima opisanima u uniformitarističkoj geologiji. Znanstvenici se nastoje usuglasiti s općim razvojem Knjige Postanka 1: para i vodena masa prethodila je odvajanju kopna i mora prije pojavka života. Biljni život došao je prije životinjskoga života, a čovječanstvo je predstavljalo zadnji i najsloženiji oblik života. Iz ovoga pristupa izniču pitanja:
 - a. kako su biljke preživjele "doba" bez Sunca?
 - b. kako se odvijalo oprašivanje u biljkama ako još kukci i ptice nisu bile stvorene do "doba" kasnije?

3. Teorija o zamjeni doba – dan
Dani su ustvari dvadeset-četverosatna razdoblja, ali svaki je dan odvojen dobima u kojima je nešto stvoreno bilo razvijeno. Pitanja koja izniču iz ovoga pristupa:
 - a. iste poteškoće kao u teoriji dan - doba
 - b. označavali li tekst “dan” kao onaj upotrijebljen za oboje i za dvadeset-četiri sata i za neku eru?
4. Napredujuća teorija Stvaranje - Katastrofa
Ova teorija ide kako slijedi: između Postanka 1:1 i 1:2, postojalo je neodređeno vremensko razdoblje u kojem se pojavljuju geološka doba; tijekom toga razdoblja, prapovijesna su stvorenja navedena po redu predloženih okamina koje su se stvorile; prije oko 200.000 godina, pojavila se nadnaravna nepogoda i uništila većinu života na ovoj planeti i prouzročila izumiranje mnogih životinja; onda su se pojavili dani iz Postanka 1. Ovi dani upućuju na ponovno Stvaranje, prije negoli na prvotno Stvaranje.
5. Jedino - Eden teorija
Izvjeshće o stvaranju upućuje jedino na Stvaranje i fizičke vidove Vrta Eden.
6. Teorija jaza
Temeljeno na Postanku 1:1, Bog je stvorio savršeni svijet. Temeljeno na Postanku 1:2, Lucifer (Sotona) je bio postavljen da nadzire svijet i pobunio se. Bog je potom osudio Lucifera i svijet potpunim uništenjem. Milijune godina, svijet je bio ostavljen sâmim i prošla su geološka doba. Temeljeno na Postanku 1:3 - 2:3, u 4004. godini prije Krista, pojavilo se šest doslovnih dvadeset-četverosatnih dana ponovnoga stvaranja. Biskup Ussher (1654. g.) upotrijebio je genealogije Postanka 5 i 11 kako bi izračunao i datirao stvaranje čovječanstva u otprilike 4004.-oj godini prije Krista. Međutim, genealogije ne predstavljaju potpune kronološke sheme.
7. Teorija Svete sedmice
Pisac Knjige Postanka koristio je zamisao dana i tjedna kao književni način kako bi izložio Božansku poruku Božje djelatnosti u Stvaranju. Takva građa slikovito prikazuje ljepotu i sklad Božjega stvaralačkog djela.
8. Svečano uvođenje Kozmičkoga hrama
Ovo je noviji pogled Johna H. Waltona, u *The Lost World of Genesis One*, IVP. 2009., koji vidi šest dana kao “djelatnu ontologiju, ne materijalnu ontologiju”. One opisuju Božje uređenje ili postavljanje djelatnoga svemira za dobro čovječanstva. To potkrepljuje druge drevne kozmologije. Na primjer, prva tri dana predstavljala bi Božje davanje “sezona (tj. vremena)”, “vremena (tj. za usjeve)” i hranu. Ponavljan izričaj “to je dobro” može obilježiti djelotvornost.
Sedmi dan može opisivati Božje uvođenje Njegova potpuna djelatnoga i nastanjenog “Kozmičkoga hrama” kao zakonskoga vlasnika, nadzornika i upravitelja. Knjiga Postanka 1 nema ništa s materijalnim stvaranjem tvari nego s uređivanjem te tvari za djelatno mjesto za Boga i ljude kako bi imali zajedništvo. “Dani” postaju književni način za navješćivanje drevne bliskoistočne opće suglasnosti kako:
 1. nema razlike između “prirodnoga” i “natprirodnoga”
 2. božanstvo je uključeno u svaki vid života. Izraelova jedinstvenost nije bila njegov opći pogled na svijet nego sljedeće:
 - a. njegov monoteizam
 - b. Stvorenje je bilo za čovječanstvo, a ne za bogove
 - c. nema sukoba između bogova ili bogova i ljudstva u Izraelovu izvješću.
 On [Izrael – op.prev.] nije posudio svoje izvješće o stvaranju od drugih nego podijelio njihov opći pogled na svijet.

POSEBNA TEMA: SOTONA

Ovo je vrlo težak predmet iz nekoliko razloga:

1. SZ otkriva ne zakletoga neprijatelja dobru, nego YHWH-inog slugu, koji je ponudio čovječanstvu alternativu i također optužuje čovječanstvo za nepravdu. U SZ-u postoji samo jedan Bog (monoteizam), jedna sila, jedan uzrok u SZ-u – YHWH

2. zamisao osobnoga zakletog neprijatelja Božjeg razvijala se u međubiblijskoj (ne-kanonskoj) književnosti pod utjecajem perzijskih dualističkih religija (*Zoroastrijanizam*). Ovo je, u redoslijedu, uvelike utjecalo na rabinski judaizam i esensku zajednicu (tj. Svici s Mrtvoga mora)
3. NZ razvija SZ-ne teme u iznenađujuće krutim, ali odabranim skupinama.

Ako netko pristupa proučavanju zla s gledišta biblijske teologije (svake Knjige ili autora ili žanra proučavanog i s napravljenim kratkim pregledom odvojeno), onda se otkrivaju vrlo različiti pogledi na zlo.

Ako, međutim, netko pristupa proučavanju zla s ne-biblijskoga ili od Biblije izdvojenoga prilaza svjetskim religijama ili istočnjačkim religijama, onda je većina NZ-noga razvitka naviještena u perzijskome dualizmu i grčko-rimskome spiritizmu.

Ako je netko pretpostavljeno predan Božanskome autoritetu Pisma, onda NZ-ni razvitak mora biti viđen kao napredujuće otkrivenje. Kršćani se moraju čuvati od omogućavanja židovskome folkloru ili zapadnjačkoj književnosti (Dante, Milton) daljnji utjecaj zamisli. Zasiurno postoji tajnovitost i višeznačnost u ovome području otkrivenja. Bog je odabrao ne otkriti sve vidove zla, njegovo podrijetlo, njegov razvoj, njegovu svrhu, ali On je otkrio njegov poraz!

U SZ-nome pojmu "Sotona" ili "tužitelj" (BDB 966) može se odnositi na tri različite odvojene skupine:

1. ljudski tužitelji (usp. 1. Sam 29:4; 2. Sam 19:22; 1. Kr 11:14.20.29; Ps 109:6)
2. anđeoski tužitelji (usp. Br 22:22-23; Job 1 - 2; Zah 3:1)
3. demonski tužitelji (usp. 1. Ljet 21:1; 1. Kr 22:21; Zah 13:2).

Jedino poslije u među-zavjetnome razdoblju zmija iz Knjige Postanka 3 poistovjećena je sa Sotonom (usp. Knjiga Mudrosti 2:23-24; 2. Hen 31:3), i čak poslije to je postala rabinska mogućnost (usp. *Sot* 9b i *Sanh.* 29a).

"Sinovi Božji" iz Postanka 6 postaju anđeli u 1. Henokovoj 54:6. Spominjem ovo, ne kako bih obranio teološku ispravnost, nego da pokažem njen razvitak. U NZ-u ove SZ-ne djelatnosti pripisane su anđeoskome, personificiranome zlu (usp. 2. Kor 11:3; Otk 12:9).

Podrijetlo personificiranoga zla teško je ili nemoguće (ovisno o vašoj točki gledišta) odrediti iz SZ-a. Jedan razlog za ovo jeste Izraelov jak monoteizam (usp. Prop 7:14; Iz 45:7; Am 3:6). Sva uzročnost bila je pripisana YHWH-i kako bi se pokazala Njegova jedinstvenost i prvenstvo (usp. Iz 43:11; 44:6.8.24; 45:5-6.14.18.21.22).

Izvori moguće obavijesti su: (1) Knjiga o Jobu 1 - 2, gdje je Satan jedan od "sinova Božjih" (tj. anđela) ili (2) Knjiga proroka Izaije 14 i Ezekiel 28, gdje su moguće korišteni ponositi blisko-istočni kraljevi (Babilona i Tira) za slikovit prikaz ponosa Sotone (usp. 1. Tim 3:6). Ja imam pomiješane osjećaje o ovome pristupu. Ezekiel koristi metafore Vrta Eden, ne samo za kralja Tira kao Sotone (usp. Ez 28:12-16), nego isto tako za kralja Egipta kao Stabla spoznaje Dobroga i Zla (Ez 31). Međutim, Knjiga proroka Izaije 14, posebice stihovi 12-14, izgleda opisuju anđeoski otpor kroz ponos. Ako nam je Bog želio otkriti posebnu narav i podrijetlo Sotone, ovo je vrlo zaobilazan način i mjesto za učiniti to. Mi se moramo paziti stremljenja sustavne teologije uzimati male, višeznačne dijelove različitih zavjeta, autora, Knjiga, i žanrova i slagati ih kao dijelove jedne Božanske slagalice.

Slazem se s Alfredom Edersheimpom (*The Life and Times of Jesus the Messiah*, tom 2, dodaci XIII. [str. 748-763] i XVI. [str.770-776]) da je rabinski judaizam bio pretjerano pod utjecajem perzijskoga dualizma i nagađanja o demonima. Rabini nisu dobar izvor za istinu u tome području. Isus se temeljito razilazi od učenja sinagoge u tome području. Ja mislim da se zamisao o arkandeoskome YHWH-inome neprijatelju razvijala od dva glavna boga iranskoga dualizma, *Ahrimana* i *Ormuzda* [ili Ahura-Mazde – op.prev.], i potom se razvijala od rabina u biblijski dualizam YHWH i Sotone.

Postoji jamačno napredujuće otkrivenje u NZ-u kao ono prema personifikaciji zla, ali ne tako razrađeno kao kod rabina. Dobar primjer ove razlike je "rat u Nebu". Pad Sotone je logična potrebitost, ali osobitosti nisu dane. Čak ono što je dato prikrieno je u apokaliptičkome žanru (usp. Otk 12:4.7.12-13). Iako je Sotona poražen u Isusu i izgnan na Zemlju, on ipak djeluje kao YHWH-in sluga (usp. Mt 4:1; Lk 22:31-32; 1. Kor 5:5; 1. Tim 1:20).

Moramo zauzdati našu znatiželju u ovome području. Postoji osobna sila kušnje i zla, ali postoji ipak samo jedan Bog i mi smo ipak odgovorni za naše odabire. Postoji duhovna bitka, i prije i nakon spasenja. Pobjeda može jedino doći i ostati u i kroz Trojedinoga Boga. Zlo je bilo pobijeđeno i bit će uklonjeno!

POSEBNA TEMA: VJERA, POVJERENJE, POUZDANJE [u NZ-u]

- A. Ovo je toliko važna tema u Bibliji (usp. Heb 11:1.6). To je subjekt Isusova ranoga propovijedanja (usp. Mk 1:15). Postoje najmanje dva novozavjetna zahtjeva: pokajanje i vjera (Mk 1:15; Djela 3:16.19; 20:21).
- B. Etimologija
1. Pojam “vjera” u SZ-u značila je odanost, vjernost, ili vjerodostojnost i bila je opis Božje naravi, ne naše.
 2. Ona dolazi od hebrejskoga pojma (*emun, emunah*, BDB 53, tj. Hab 2:4), što je u osnovi značilo “biti siguran ili postojan”. Spasavajuća vjera je:
 - a. osoba kojoj se izražava dobrodošlica (tj. osobno pouzdanje, vjera, usp. E 1., dolje)
 - b. vjerujuće istine o toj osobi (tj. Pismo, usp. E 5., dolje)
 - c. živjeti život te osobe (tj. Kristo-sličnost).
- C. SZ-uporaba
- Mora biti naglašeno kako Abrahamova vjera nije bila u budućega Mesiju, nego u Božje obećanje da će imati dijete i potomstvo (usp. Post 12:2; 15:2-5; 17:4-8; 18:14; Rim 4:1-5). Abraham se odazvao tome obećanju pouzdajući se u Boga ([vidjeti Posebnu temu u Iz 48:1: Povjerenje, pouzdanje, vjera, i vjernost u Starome zavjetu](#)) i Njegovu riječ. On je ipak sumnjao i brinuo glede toga obećanja, koje je uzelo trinaest godina da bude ispunjeno. Njegova nesavršena vjera, međutim, bila je prihvaćena od Boga. Bog je voljan raditi s izopačenim ljudskim bićima koji se odazivaju Njemu i Njegovim obećanjima u vjeri, čak ako je ona veličine gorušičina sjemena (usp. Mt 17:20) ili mješovita vjera (usp. Mk 9:22-24).
- D. NZ-na uporaba
- Pojam “povjerenje” je iz grčkoga GLAGOLA *pisteuō* ili IMENICE *pistis*, što je u engleskome prevedeno kao “povjerenje”, “vjera”, ili “pouzdanje”. Primjerice, IMENICA se ne pojavljuje u Evanđelju po Ivanu, ali GLAGOL je korišten često. U Ivanu 2:23-25 postoji neizvjesnost kao što je iskrenost privrženosti mnoštva Isusu iz Nazareta kao Mesiji. Drugi primjeri ove površne uporabe pojma “povjerenje” su u Ivanu 8:31-59 i Djelima apostolskim 8:13.18-24. Istinska biblijska vjera više je od početnoga odaziva. Ona mora biti slijeđena tijekom učenja (usp. Mt 13:20-23.31-32; 28:19-20).
- E. Uporaba s PRIJEDLOZIMA
1. *eis* znači “u”. Ova jedinstvena građa naglašava vjernikovo stavljanja svojih pouzdanja /vjere u Isusa:
 - a. u Njegovo Ime (Iv 1:12; 2:23; 3:18; 1. Iv 5:13)
 - b. u Njega (Iv 2:11; 3:15.18; 4:39; 6:40; 7:5.31.39.48; 8:30; 9:36; 10:42; 11:45.48; 12:37.42; Mt 18:6; Djela 10:43; Fil 1:29; 1. Pt 1:8)
 - c. u Mene (Iv 6:35; 7:38; 11:25.26; 12:44.46; 14:1.12; 16:9; 17:20)
 - d. u Sina (Iv 3:36; 9:35; 1. Iv 5:10)
 - e. u Isusa (Iv 12:11; Djela 19:4; Gal 2:16)
 - f. u Svjetlo (Iv 12:36)
 - g. u Boga (Iv 14:1)
 2. *ev* znači “u” kao u Evanđelju po Ivanu 3:15; Marku 1:15; Djelima apostolskim 5:14
 3. *epi* znači “u” ili “iznad /nad”, kao u Evanđelju po Mateju 27:42; Djelima apostolskim 9:42; 11:17; 16:31; 22:19; Poslanici Rimljanima 4:5.24; 9:33; 10:11; 1. Timoteju poslanici 1:16; 1. Petrovoj poslanici 2:6
 4. DATIV bez PRIJEDLOGA kao u Evanđelju po Ivanu 4:50; Poslanici Galaćanima 3:6; Djelima apostolskim 18:8; 27:25; 1. Ivanovoj poslanici 3:23; 5:10

5. *hoti*, što znači “vjerovati da”, daje sadržaj kako što vjerovati:
 - a. Isus je Svetac Božji (Iv 6:69)
 - b. Isus je Ja Jesam (Iv 8:24)
 - c. Isus je u Ocu i Otac je u Njemu (Iv 10:38)
 - d. Isus je Mesija (Iv 11:27; 20:31)
 - e. Isus je Sin Božji (Iv 11:27; 20:31)
 - f. Isus je bio poslan od Oca (Iv 11:42; 17:8.21)
 - g. Isus je jedno s Ocem (Iv 14:10-11)
 - h. Isus dolazi od Oca (Iv 16:27.30)
 - i. Isus poistovjećuje Sebe u zavjetnom imenu Oca, “Ja Jesam” (Iv 8:24; 13:19)
 - j. mi ćemo živjeti s Njim (Rim 6:8)
 - k. Isus je umro i ponovo ustao (1. Sol 4:14).

POSEBNA TEMA: APOKALIPTIČKA KNJIŽEVNOST

(ova Posebna tema uzeta je iz mojih komentara Knjige Otkrivenja)

Otkrivenje je jedinstveni židovski književni žanr, apokaliptički. Često je korišten u vremenima punima-napetosti kako bi izrazio uvjerenje da je Bog bio u nadzoru povijesti i da će donijeti oslobođenje Svome narodu. Ova vrsta književnosti obilježena je:

1. jakim osjećajem sveopće Božje suverenosti (monoteizam i determinizam)
2. borbom između dobra i zla, ovoga Doba i Doba koje mora doći (dualizam)
3. uporabom tajnih kodiranih riječi (uobičajeno iz SZ-a ili među-zavjetne židovske apokaliptičke književnosti)
4. uporabom boja, brojeva, životinja, ponekad životinja /ljudi
5. uporabom anđeoskoga posredovanja putem viđenja i snova, ali uobičajeno kroz anđeosko posredovanje
6. prvenstvenim žarištima na kraj-vremena (Novo doba)
7. uporabom određenog skupa simbola, ne stvarnosti, za naviještanje poruke o kraju-vremena
8. neki primjeri ove vrste žanra su:
 - a. Stari zavjet:
 - (1) Knjiga proroka Izaije 24 – 27; 56 - 66
 - (2) Knjiga proroka Ezekielia 37 - 48
 - (3) Knjiga proroka Daniela 7 - 12
 - (4) Knjiga proroka Joela 2:28 - 3:21
 - (5) Knjiga proroka Zaharije 1 – 6; 12 - 14
 - b. Novi zavjet
 - (1) Evandelje po Mateju 24; Marku 13; Luki 21; i 1. Poslanica Korinćanima 15 (na neke načine)
 - (2) 2. Poslanica Solunjanima 2 (uglavnom)
 - (3) Knjiga Otkrivenja (poglavlja 4 - 22)
 - c. ne-kanonska (uzeto iz D. S. Russell, *The Method and Message of Jewish Apocalyptic*, str. 37-38):
 - (1) 1. Henokova knjiga, 2. Henokova (Henokove tajne)
 - (2) Knjiga svečanosti
 - (3) Sibilina proroštva III., IV., V.
 - (4) Zavjet dvanaest patrijarha
 - (5) Salomonovi psalmi
 - (6) Mojsijeva pretpostavka
 - (7) Izaijino mučeništvo
 - (8) Mojsijeva apokalipsa (Život Adama i Eve)
 - (9) Abrahamova apokalipsa
 - (10) Abrahamov zavjet
 - (11) 2. Ezdrina knjiga (4. Ezdrina)
 - (12) Baruh 2., 3.

9. postoji osjećaj dvojnosti u ovome žanru. On vidi stvarnost kao nizove dualizama, suprotivosti, ili napetosti (tako uobičajene u Ivanovim pisanjima) između:
 - a. Neba - Zemlje
 - b. Doba zla (zao čovjek i zli anđeli) – Novo doba pravednosti (pobožan čovjek i pobožni anđeli)
 - c. sadašnje postojanje – buduće postojanje.

Sve od ovoga kreće se prema dovršenju prouzročenoje Bogom. Ovo nije svijet kakvim je Bog namjeravao da bude, ali On nastavlja igrati, raditi, i prenositi Svoju volju za obnovom pristinoga zajedništva započetog u Vrtu Eden. Kristov događaj je razvođe Božjega nauma, ali dva Dolaska prouzročili su sadašnji dualizam.

POSEBNA TEMA: ISUS I DUH

Postoji tečnost između djela Duha i Sina. G. Campbell Morgan je rekao kako je najbolje ime za Duha “drugi Isus” (međutim, oni su različite, vječne Osobe). Slijedi kratki pregled usporedbe djela i naslova Sina i Duha:

1. Duh je nazvan “Duh Isusa” ili slični izričaji (usp. Rim 8:9; 2. Kor 3:17; Gal 4:6; 1. Pt 1:11)
2. obojica su nazvani istim pojmovima:
 - a. “istina”:
 - 1) Isus (Iv 14:6)
 - 2) Duh (Iv 14:17; 16:13)
 - b. “zagovornik”:
 - 1) Isus (1. Iv 2:1)
 - 2) Duh (Iv 14:16.26; 15:26; 16:7)
 - c. “Svet”:
 - 1) Isus (Mk 1:24; Lk 1:35; Djela 3:14; 4:27.30)
 - 2) Duh (Lk 1:35)
3. obojica su uvijek prisutni u vjericima:
 - a. Isus (Mt 28:20; Iv 14:20.23; 15:4-5; Rim 8:10; 2. Kor 13:5; Gal 2:20; Ef 3:17; Kol 1:27)
 - b. Duh (Iv 14:16-17; Rim 8:9.11; 1. Kor 3:16; 6:19; 2. Tim 1:14)
 - c. Otac (Iv 14:23; 2. Kor 6:16)
4. zadatak Duha je dovesti svjedoke Isusu (usp. Iv 15:29; 16:13-15).